STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
NO. 09985

KROPOTKIN ZAMLBUKH

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

•

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

•

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol
of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from
a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights
in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain
or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.
If you hold an active copyright to this work – or if you know who does –
please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

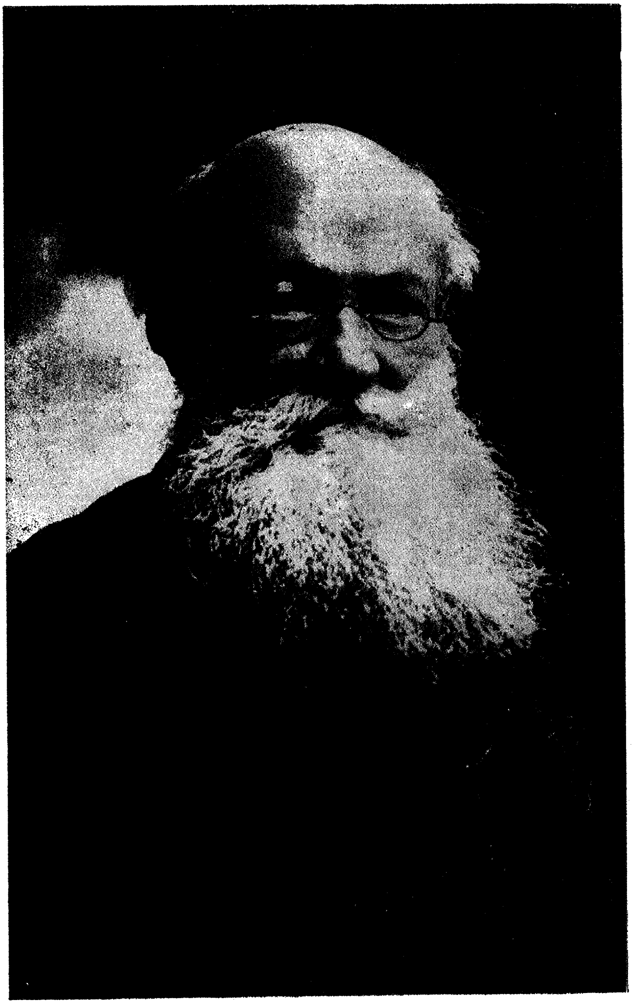

פּ. א. קראָפּאָטקין 1842—1921

קראפּאטקין-זאמלבוך

געווידמעט דעם 25-טן יאָרצייט זינט דעם טויט פון

פּ. א. קראָפּאָטקין

אונטער דער רעדאקציע פון

יעקב סיגאל

ארויסגעגעבן פון דער גרופּע

„דוד עדעלשטאַט"

בוענאָס איירעס, 1947.

IMPRESO EN ARGENTINA
PRINTED IN ARGENTINE

פון די אַרויסגעבער

קנאַפּע דריי צענדליק יאָרן זיינען אַוועק פון זינט ס'איז געשטאָרבן אונדזער גרויסער לערער און אומפאַרגעסלעכער חבר פּיאָטר קראָפּאָטקין.

ווען ער איז געשטאָרבן האָט די וועלט נאָרוואָס געהאַט איבערגעלעבט צוויי גרויסע עפּאָכע-מאַכנדיקע געשעענישן: — די ערשטע אַלוועלטלעכע מלחמה, אין וועלכער צענדליקער מיליאָנען מענטשן זיינען דערהרגעט, אָדער צוקאַליעטשעט געוואָרן, און די גרויסע רעוואָלוציע אין רוסלאַנד, וואָס האָט אָפּגעשאַפט די פעאָדאַל-בורזשואַזע אָרדענונג, און געגעבן האָפענונג די אונטערדריקטע פעלקער אויף אַ נייער ערא פון שלום און סאָציאַלן יושר.

צום באַדויערן פון דער רעכט דענקנדיקער מענטשהייט איז נאָך דערווייל די דאָזיקע האָפענונג נישט מקוים געוואָרן און די וועלט, דערונטער אויך די נייע רוסלאַנד, האַלט זיך איצט אין היילן פון די שרעקלעכע וואונדן פון דער נייער בלוט-באָד, וואָס זי האָט נאָר וואָס איבערגעלעבט, און וואָס האָט נישט איר גלייכן אין דער געשיכטע פון דער קאָלעקטיווער מאָרד-משוגעת. און וואָס איז שייך דעם סאָציאַלן יושר — איז ער נאָך ווייט נישט פאַרווירקלעכט געוואָרן אין קיין שום לאַנד אויף דער וועלט, אָבער מען זעט שוין בולטע סמנים פון אַ נייעם בלוטיקן גראַנגל צווישן דער אַלטער, אָפּשטאַרבנדיקער וועלט און דער וועלט פון מאָרגן, וואָס עפנט זיך מעכטיק אַ וועג דורך אַלע גרענעצן און פאַרצוימונגען. דאָס איז די וועלט, וועלכע ס'האָט פאָראויסגעזען און געפאָדערט דער גרויסער פרייהייטס-קעמפער, פּיאָטר קראָפּאָטקין, אין וועמענס אָנדענק מיר האָבן אַרויסגעגעבן דעם דאָזיקן זאַמל-בוך.

אַזאַ בוך וועגן קראָפּאָטקינס אַנאַרכאָ-קאָמוניזם און זיינע מעטאָדן צו איינפירן אַ פריי געזעלשאַפטלעך צוזאַמענלעבן, וואָס זיינען איצט פּונקט אַזוי אַקטועל, ווי ווען ער האָט געשריבן זיינע גרויסאַרטיקע, פונדאַמענטאַלע ווערק, איז געוואָרן באַזונדערס נויטיק איצט, ווען אונטער דער ווירקונג פון דעם כלומרשטן דערפאָלג פון די מאַרקסיסטיש-באָלשעוויסטישע מעטאָדן, האָבן זיך באַוויזן מענטשן, וועלכע זוכן צו ליקווידירן זיינע אידעען, אַלס כלומרשט פאַרעלטערטע, אָפּגעלעבטע, ווי אויך דעם נאָמען אַנאַרכיזם גופא, כדי קאָנען לייכטער פאַרשפּרייטן זייערע אייגענע אומקלאָרע, נאָר אין תוך אָפּאָרטוניסטישע אידעען.

דער דאָזיקער זאַמל-בוך וועט אויך זיין נוצלעך פאַר די אויפריכטיקע אידעאַליסטן, וועלכע האָבן נאָר געהערט פון קראָפּאָטקינס אידעען און דווקא

פון דעם מויל פון זיינע קעגנער, נאָר אליין האָבן זיי זיינע ווערק נישט געלייענט. אין דעם בוך וועלן זיי געפינען די הויפּטשטריכן פון קראָפּאָטקינס אנארכיסטישן קאָמוניזם און זיין שטעלונג צו א סך אנדערע געזעלשאפטלעכע פראגן, וואָס פאָדערן א ראַדיקאלע לייזונג.

דער בוך האָט געזאָלט דערשיינען פּינקטלעך צו קראָפּאָטקינס 25-טן יאָרצייט, נאָר צוליב פאַרשידענע שוועריקייטן, מערסטנס פון טעכנישן כאַראַקטער, האָבן מיר פאַרשפּעטיקט אויף מער ווי אַ יאָר. מיר האָפן, אז אונדזערע חברים און פריינט וועלן פארשטיין, אז א בוך פון אזא פארנעם און וועגן אַזאַ פערזענלעכקייט ווי קראָפּאָטקין, קאָן נישט, און טאָר נישט ארויסגעגעבן ווערן בחפזון, און וועלן אונדז אנטשולדיקן פאר דעם פארשפּעטיקונג.

מיר דאנקען די מיטארבעטער, און אלע חברים בכלל, וועלכע האָבן אומאייגננוצלעך מיטגעהאָלפן, גייסטיק און מאטעריעל, צום דערשיינען פון דעם דאָזיקן זאמל-בוך.

די פּארלעגער-גרופּע
„דוד עדלשטאַט"

פון דער רעדאקציע

ביים צענויפשטעלן דעם דאָזיקן זאמל־בוך, וואָס מיר באטראכטן אלס ווירדיקע באַצייכענונג פון דעם 25־טן יאָרצייט פון אונדזער אומפארגעס־לעכן און אומשטערבלעכן לערער פּ. קראָפּאָטקין, וועמענס הארץ האָט זיין גאנץ לעבן געקלאפּט און געליטן פאַר דער געפּלאָגטער מענטשהייט, פאַר וועמען זיינע אידעען וועלן שטענדיק זיין א וועג־ווייזער צו איר באפרייאונג, האָבן מיר זיך געהיט, ווי ווייט־מעגלעך, אז ער זאָל נישט טראָגן דעם כא־ראַקטער פון צופעליקייט, נאָר ער זאָל געבן א בילד פון קראָפּאָטקינס פער־זענלעכקייט, אלס מענטש, געלערנטער און רעוואָלוציאָנער און פון זיינע אָנשויאונגען אויף אלע געביטן פון דעם סאָציאַלן לעבן.

אויף וויפל דאָס איז אונדז געלונגען, נעמענדיק אין אכט, אז דאָ, אין אַרגענטינע איז גאָר נישט לייכט צו געפינען דעם נויטיקן מאטעריאַל — בלייבט פארן לייענער צו אורטיילן.

איינער פון די גרעסטע מקורים, וואו מיר האָבן גענומען א סך ווערטפולן מא־טעריאל, איז געווען דער זאמל־בוך צו קראָפּאָטקינס צענטן יאָרצייט, וואָס עס האָט ארויסגעגעבן אין רוסיש אין 1931 די רוסישע אַנארכאָ־קאָמוניסטישע פעדעראציע פון די פאראייניקטע שטאַטן און קאנאדע, רעדאגירט פון דעם חבר ג. מאקסימאָוו, און זיך באנוצט מיט א סך פון זיינע באמערקונגען און ציטאַטן. אייניקע ארטיקלען זיינען בשעתו געווען פארעפנטלעכט אין דער ניו־יאָרקער „פרייע ארבעטער שטימע", און אנדערע זיינען געשריבן ספּע־ציעל פאַר אונדזער זאמל־בוך. די ארטיקלען פון די חברים ר. ראָקער און ג. מאקסימאָוו האָבן מיר איבערגעזעצט מיט זייער דירעקטער הסכמה. ווען נישט די מלחמה און די נאָך־מלחמה אומשטענדן, וואָלטן מיר מסתמא גע־ווען געהאט די מיטארבעטערשאפט פון א סך חברים פון אייראָפּע.

יעדנפאלס גלויבן מיר, אז פון דעם מאטעריאל, וואָס אונדז איז געלונגען צענויפזאמלען, קאָן מען זיך שאפן א קלאָרן באגריף פון קראָפּאָטקינס אָנשוי־אונגען אויף די פארשידנארטיקע סאָציאלע פראגן פון אונדזער צייט.

י ע ק ב   ס י ג א ל

קראָפּאָטקין דער מענטש

רודאָלף ראָקער

מיינע דערינערונגען וועגן פּיאָטר קראָפּאָטקין

ווער עס באַקענט זיך גרינטלעך מיט דעם גייסטיקן שאַפן פון אָן אמת גרויסן מענטשן און באַנעמט די פולע באַדייטונג פון זיינע ווערק, ביי דעם לעבט אָפּט דער ווּאונטש מיט דעם דאָזיקן מענטשן פּערזענלעך נאָענטער זיך צו באַקענען. דערביי קומט אָפּט פאָר, אַז די דערפילונג פון דעם דאָזיקן פאַרלאַנג אַנטשפּרעכט נישט די אינערלעכע דערוואַרטונגען, אפשר דעריבער, ווייל זיי זענען פון אָנפאַנג אָן צו הויך אַרויפגעשרויפט געוואָרן. נישט אַזוי ביי קראָפּאָטקינען. דער, ווער עס האָט געהאַט דאָס גליק מיט אים פּערזענלעך זיך צו באַקענען, אים צו האָבן פאַר אַ פריינט, איז קיינמאָל נישט אַנטוישט געוואָרן. וואָס בעסער מען האָט אים דערקענט, אַלץ טיפער איז דער איינדרוק, וואָס מען פלעגט קריגן פון אים. צווישן דעם פאַרפאַסער פון „קעגנזייטיקע הילף" און דעם מענטש קראָפּאָטקין איז קיין מהלך נישט געווען. אַזוי ווי ער האָט געדענקט און געפילט, אַזוי האָט ער אויך געהאַנדלט אין אַלע פאַזעס פון זיין לאַנגן אינהאַלט־רייכן לעבן. אים צו קענען האָט געמיינט אים ליב צו קריגן. טאַקע די אינערלעכע האַרמאָניע פון זיין גאַנצער עקזיסטענץ האָט פון זיך אַרויסגעשטראַלט יענע וואַרימקייט — די טיפע מענטשלעכקייט זיינע, וואָס איז שטענדיק געבליבן די זעלבע און האָט קיינמאָל נישט צוגעלאָזן דעם קלענסטן צווייפל אין דער ריינקייט און ערלעכקייט פון זיינע געדאַנקען און פּלענער. קראָפּאָטקין איז געווען אַ מענטש פון איין שטיק. אין אים איז נישט געווען קיין שום פּראָבלעמאַטישעס.

אין זיין דערשיטערנדיקן ווערק „דע פּראָפונדיס", וואָס איז געשאַפן געוואָרן דורך די טיפסטע פּערזענלעכע יסורים און איז מיט בלוט און טרערן געשריבן געוואָרן, דערקלערט אָסקאַר וואַילד: „צו די פולקאָמסטע מענטשלעכע לעבנס, וואָס איך האָב געהאַט די געלעגנהייט צו באַאָבאַכטן, געהערן די לעבנס פון ווערלען און פון פירשט קראָפּאָטקין". וואַילד, דער פיינזיניקער דיכטער און פסיכאָלאָג, האָט געהאַט רעכט. קראָפּאָטקינס לעבן גופא איז שוין געווען פון אַזאַ מענטשלעכער גרויסקייט, וועלכע מען געפינט נאָר גאַנץ זעלטן, און עס וואָלט שוין אַזוי געווען ווען ער וואָלט נישט געהאַט אָנגעשריבן אפילו קיין איינציקע

שורה. אין דעם ליגט די פארבאפנדיקע ווירקונג פון זיין גרויסארטיקער פערזענ־לעכקייט. דער אינערלעכער צויבער פון זיין גאנצן וועזן. אלע וואָס זענען געקו־מען מיט אים אין נאָענטער באַרירונג, זענען געשטאַנען אונטער דעם זעלבן כישוף. אין זיין לעבן איז קיין זאך נישט געווען געקינסטלט, קיין זאך, וואָס האָט געצילט בלויז אויפן אויסערלעכן עפעקט.

אויך געאָרג בראַנדעס אורטיילט קראָפּאָטקינען אויפן זעלבן שטייגער ווי אָסקאַר וואילד. אזוי, צום ביישפּיל, שרייבט ער אין דעם פאָרוואָרט צו די „מעמוארן פון א רעוואָלוציאָנער" וועגן אים: „ער איז א רעוואָלוציאָנער אָן געמאכטע עפעקטן און אָן עמבלעם". ביי אים רופן ארויס א שמייכל די שבו־עות און צערעמאָניעס, דורך וועלכע פארשווערער אין דראַמעס און אָפּערעטעס זוכן זיך צו בינדן. דער דאָזיקער מענטש איז די פארקערפּערטע פשטות. אלס כאראקטער האלט ער אוים יעדן פארגלייך מיט די גרויסע פרייהייטס־קעמפער פון אלע לענדער. קיינער איז נישט געווען מער אומאייגנוציק ווי ער, קיינער האָט די מענטשהייט נישט געליבט מער ווי ער".

אין פרילינג פון יאָר 1895 האָב איך קראָפּאָטקינען צום ערשטן מאָל באַ־געגנט, און איך בין געבליבן צו אים צוגעבונדן די גאנצע יאָרן ביז צו זיין טויט; יאָ, איך קען אפילו רואיק זאָגן, ביז איבער זיין קבר. ער איז שטענדיק געבליבן די גרויסע געשעעניש פון מיין לעבן. איך בין קיינמאָל נישט געווען קיין געצנ־דינער, וואָס איז בלינד און טויב פאר די שוואכקייטן פון זיינע זעלבסטגעשאפענע געטשן. אָבער דאָס וואָס האָט מיך מיט קראָפּאָטקינען אזוי אינערלעך פארבונדן, איז געווען זיין ווארימע מענטשן־ליבע און זיין אומדערשיטערלעכער גערעכטי־קייט־געפיל, וואָס האָט געקענט אויסהאלטן יעדע פּראָבע. זיין חוש פאר גערעכ־טיקייט איז נישט געווען קיין אבסטראַקטער באגריף, נאָר א ליבנדיקער מיטפיל, וואָס האָט זיך ארויסגעוויזן אין די קלענסטע זאכן; זיכער האָט ער אין זיין לעבן קיינמאָל קיין איינציקן מענטשן נישט פארשעמט. זיינע אלע האנדלונגען זענען נישט באַשטימט געווען פון קיין אויסערלעכער רעגל, נאָר זענען אנטשטאַנען שטענדיק פון דעם אינערלעכסטן אימפּולס פון זיין גרויסער נשמה, וואָס האָט געהאט פארשטענדעניש פאר אלע.

ווען עס איז אין 1914 אויסגעבראָכן די גרויסע וועלט־מלחמה און אונדזערע וועגן זענען זיך פונאנדערגעגאנגען, איז אונדזער אינערלעכע פאַרהעלטעניש גע־בליבן אומבארירט, ווייל איך האָב געוואוסט, אז זיין שטעלונג איז געווען דער רעזולטאַט פון זיין טיפסטער איבערצייגונג, אין וועלכע קיינער האָט נישט געקאָנט צווייפלען. ווער פון אונדז האָט געהאט רעכט, — דאָס קען קיינער נישט באשטי־מען, דען שליסלעך איז דאָך יעדע רעכט־פאַרשטעלונג נאָר דער רעזולטאַט פון אונדזער אינערלעכער עמפינדונג, איבער וועלכער קיין „אבסאָלוטער אמת" קאָן נישט אנטשיידן. קראָפּאָטקין האָט בעת דער מלחמה אָפט געליטן פון קראַנקהייט, אָבער ער האָט מיר געשריבן אזוי אָפט, ווי ער האָט געקאָנט, און האָט מיר אין קאָנצענטראַציע־לאַגער געשיקט ביכער פון זיין ביבליאָטעק. דאָס איז נישט גע־

זוען קיין לייכטע זאך, ווייל די מערסטע ביכער האָבן געהאַט צאָלרייכע ראַנד־באַמערקונגען מיט זיין אייגענער האַנט געשריבן, וואָס ער האָט זיי אַליין צוערשט געמוזט אויסרייבן מיט אַ גומקע צו פאַרמיידן די צענזור־שוועריקייטן. אין איינעם פון די בריוו, וואָס איך האָב דעמאָלט פון אים געקראָגן, דערקלערט ער, אַז ער פאַרשטייט פולשטענדיק מיין שטעלונג צו דער מלחמה, הגם ער קען זי נישט טיילן. כאַראַקטעריסטיש זענען געווען דערביי די פאָלגנדיקע ווערטער: „קודם כל, איז די איבערצייגונג דער עיקר, אַלץ נעמט זיך דערפון. קיינמאָל זאָל מען נישט פאַרטרעטן אַ זאַך, וואָס שטאַמט נישט פון אונדזער טיפסטן האַרצן. אויך אַט די מוראַדיקע קאַטאַסטראָפע וועט האָבן אַ סוף. דאַן וועלן מיר אויך ווייטער קעמפן צוזאַמען פאַר דער גרויסער זאַך פון דער מענטשלעכער באַפרייאונג, וואָס איז אונדזער אַלעמענס זאַך”.

די דאָזיקע אויפריכטיקייט האָט זיך אויך געלאָזט באַמערקן אין זיינע רעדעס און איז געווען די אורזאַך פאַרוואָס זיינע ווערטער האָבן שטענדיק ביי זיינע צוהערער אַרויסגערופן אַזאַ מעכטיקן איינדרוק. קראָפּאָטקין איז נישט געווען קיין „גרויסער רעדנער”, ווייל אים איז פרעמד געווען יעדע קינסטלעכע רעטאָריק. אָבער ער האָט געהאַט אין אַ הויכער מאָס יענעם געהיימניספולן עלעמענט, וואָס קומט פון די נשמה־טיפענישן און מאַכט דעם שטאַרקסטן איינדרוק אויף מענטשן; יענער עלעמענט, וואָס נישט אַ מענטש קען זיך אַליין אים אויסלערנען און נישט אַנדערע קענען עס אים אויסלערנען, ווייל ער איז דער טיפסטער אויסדרוק פון דער פּערזענלעכקייט און שטאַמט פון דעם אינערלעכסטן וועזן פון מענטשן.

איך וועל קיינמאָל נישט פאַרגעסן דעם איינדרוק, וואָס איינע פון זיינע רעדעס האָט ביי מיר און ביי אַלע צוהערערס אַרויסגערופן. עס איז געווען די צייט, ווען די שוידערלעכע איינצלהייטן פון דעם קישענעווער פּאָגראָם (אין 1903) האָבן צו אונדז דערגרייכט אין לאָנדאָן. די גאַנצע אידישע אַרבעטערשאַפט פון איסט ענד האָט מאַרשירט אין אַ געשלאָסענער דעמאָנסטראַציע צום הייד־פּאַרק, אום צו פּראָטעסטירן קעגן דעם אוממענטשלעכן פאַרברעכן פון דער צאַרישער רעגירונג. עס איז געווען אַ כמורנער, אומפריינטלעכער טאָג, פּונקט לויט דער שטימונג, וואָס האָט באַהערשט טויזנטער מענטשן, וואָס האָבן אין אַ שטורמער עמפּערונג זיך אַלע אַוועקגעלאָזן צום פּאַרק. קראָפּאָטקין איז געקומען אַביסל שפּעטלעך און ס'איז געווען אוממעגלעך זיך דורכצושטופּן דורך דער טויזנט־קעפּיקער מאַסע, וואָס האָט אַרומגערינגלט די פּלאַטפאָרמע. דאָ האָבן די אַרבעטער דעם טייערן קראָפּאָטקין וואָס איז שוין געווען אַן עלטערער מאַן, פאָרזיכטיק אויפגעהויבן און געטראָגן איבער זייערע קעפּ ביז מען האָט אים געבראַכט צו דעם וואָגן פון וועלכן די רעדעס זענען געהאַלטן געוואָרן. איך זע אים נאָך היינט פאַר מיר אין יענעם טאָג. זיין געזיכט איז געווען בלאַס פון דער אינערלעכער עמאָציע און די באָרד האָט זיך ציטערנדיק באַוועגט אין ווינט. זיינע ערשטע ווערטער זענען געווען אַביסל אָפּגעהאַקטע, אָבער באַלד איז געקומען די

אינערלעכע עמפערונג צו א באמת מעכטיקן אויסדרוק. יעדעס וואָרט איז געווען ווי א קלאַפּ מיט א האמער, א מוראדיקע אָנקלאגע קעגן די פּחדנישע פּאראור־זאכער פון יענער בארבארישער בלוטבאָד, וואָס האָט געשענדעט דעם מענטש־לעכן נאָמען. דער אלטער האָט אויסגעזען ווי א נביא פון די פארגאנגענע צייטן. אין זיין שטימע האָט זיך געלאָזט מערקן אן איינגעטימלעכער ציטער, פּונקט ווי דער ווייטיק און דאָס ליידן פון די קרבנות פון צאריזם וואָלטן זיך געהאט פאר־קערפּערט אין דעם דאָזיקן מאן און זיינען געקומען צו אן איבערנאטירלעכן אויסדרוק.

אין טויזנטער צוהערער האָבן געפילט מיט אים, האָבן געשלונגען זיינע ווערטער, וואָס זענען טיף אריין אין הארצן, ווייל זיי זענען פון טיפן הארצן געקומען. איך וועל יענע רעדע קיינמאָל נישט פארגעסן, ווי אויך די אייגנארטיקע פארזאמלונג גופא, וואָס איז אין יענעם כמורנעם טאָג פאָרגעקומען. ווער וואָלט עס דעמאָלט געקענט קלערן, אז דער קישענעווער מאסן־מאָרד וועט זיין א קינ־דער שפּיל אין פארגלייך מיט די אומגעהויערע פארברעכנס פון אונדזער צייט, וואָס האָבן אָנגענומען אן אינטערנאַציאָנאַלן כאראקטער.

די נאַטור האָט קראָפּאָטקינען מיטגעגעבן הויכע אוצרות שוין פון זיין ווי־געלע אָן, דאָך איז דער גרעסטער פון די אלע אוצרות געווען זיין פערזענלעכקייט, די אינערלעכע גרויסקייט פון זיין כאראקטער, פאָרנעמקייט פון זיין געזינונג, וואָס האָט ארויסגערופן די שטענדיקע אכטונג ביי די ביטערסטע קעגנער פון זיינע אָנשויאונגען. איינער פון זיינע אלטע פריינט, — סטעפּניאַק, האָט שוין אין זיין ווערק „דאָס אונטערערדישע רוסלאנד" (1881) אָנגעוויזן אויף דעם דאָזיקן אומשטאנד. „קראָפּאָטקין, שרייבט ער, איז אן אויסערסט אויפריכטיקער און בראווער, פריימוטיקער מאן. שטענדיק זאָגט ער די ריינע, לויטערע וואר־הייט און רעכנט זיך קיינמאָל נישט מיט דער זעלבסט-ליבע פון דעם צו וועמען ער רעדט, ווי אויך נישט מיט וועלכע עס איז אנדערע אומשטענדן, און דאָס איז דער אויפפאלנדיקסטער און סימפּאטישסטער שטריך פון זיין כאראקטער. מען קען אומבאדינגט שענקען דעם פולסטן גלויבן צו יעדן וואָרט זיינעם". — און דאָס איז טאַקע די זייט פון זיין וועזן, וואָס האָט געמאכט זיינע מעמוארן צו איינעם פון די העכסטע ווערק אין דער אויטאָביאָגראפישער ליטעראטור. ער, וואָס ווייסט אונדז צו דערציילן אזוי פיל אינטערעסאנטע זאכן וועגן אנדערע, בלייבט שטענדיק אין הינטערגרונט, און ווען ער ווערט שוין געצוואונגען פון זיך צו ריידן, קומט עס פאָר מיט אַן עניוות, וואָס איז ממש אנטציקנד.

ער איז קיינמאָל נישט געווען דער מענטש פון דעם „גאָלדענעם מיטלוועג", וואָס שטעלט אָן זיין זעגל לויטן ווינט. גלייכגילטיקייט צו מענטשן און זאכן איז אים געווען פולשטענדיק פרעמד. איך דערמאָן זיך אָן א געשפּרעך מיט אים וועגן אן אַלטן פריינט וואָס האָט אמאָל געבראכט גרויסע קרבנות פאַר דעם פריי־הייטס-קאמף, אָבער איז שפּעטער ביסלעכווייז אלץ מער און מער אריינגעפאלן אין א סקעפּטיציזם. „איך באדויער אים פון גאנצן הארצן", האָט דער אלטער

קראָפּאָטקין געזאָגט. „סקעפּטיציזם איז דער אָנפאַנג פון דער קראַנקהייט פון געוויסן, און דאָס איז געוויינטלעך אַן אומהיילבאַרע קראַנקהייט. אָבער ער האָט אונדז געגעבן דאָס בעסטע וואָס ער האָט געהאַט און דערפאַר מוזן מיר אים שטענדיק דאַנקבאַר זיין".

ווען קראָפּאָטקין, פאַר זיין אָפּפאָר קיין רוסלאַנד, האָט זיך מיט מיר בריוו־לעך געזעגנט, האָב איך אינסטינקטיוו געפילט, אַז מיר וועלן זיך שוין קיינמאָל נישט זען מער, און דער דאָזיקער געדאַנק האָט מיר אין דער געפאַנגענשאַפט גע־מאַכט דאָס האַרץ דאָפּלט שווער. אָבער זיין בריוו איז, טראָץ זיין הויכן עלטער, געווען אַזוי האָפערדיק און פול מיט פריידיקע אויסזיכטן, אַז איך האָב זיך מיט אים צוזאַמען געפרייט מיט דער געלעגנהייט וואָס עפנט זיך פאַר אים צו זען זיין אַלטע היים, וועלכע איז געווען אַזוי טיף איינגעבאַקן אין זיין האַרצן.

אָבער א ביטערער שיקזאַל האָט דערוואַרט דעם אַלטן קראָפּאָטקין אין רוס־לאַנד. די רעוואָלוציע, וואָס האָט באַפרייט זיין היימלאַנד פון יאָרהונדערט־לאַנגער קנעכטשאַפט, איז אונטער דעם איינפלוס פון באָלשעוויזם אַלץ מער און מער פאַרוואַנדלט געוואָרן אין א דיקטאַטור. דאָס האָט אוועקגעלייגט דעם באַזיס פאַרן ערשטן טאָטאַלן שטאַט אין אייראָפּע און האָט פאַרזייט די גיפטיקע קערנדלעך, פון וועלכע עס איז אויסגעוואַקסן די פאַשיסטישע שלאַנג. פונקט אַזוי ווי ראָ־בעספּיער און די יאַקאָבינער האָבן דורך דער דיקטאַטור פון א גיליאָטינע צוגע־גרייט דעם וועג פאַר דער שווערד־הערשאַפט פון נאַפּאָלעאָנען, אַזוי האָבן אויך לענין און זיינע אָנהענגער אוועקגעלייגט דעם פונדאַמענט פאַר סטאַלינס דעס־פּאָטיזם און זיין שפּעטערדיקן בונד מיט היטלערן.

קראָפּאָטקין האָט דערזען די געפאַר אין אָנפאַנג, און ווייל ער איז געווען א מענטש, וואָס מאַכט קיינמאָל נישט קיין פּשרה מיט אומיושרדיקע זאַכן, האָט ער געקעמפט מיט א פעסטער אַנטשלאָסנקייט קעגן דער סכנה, נישט קוקנדיק אויף זיין הויכער עלטער און אויף דער קראַנקהייט, וואָס האָט אים שטאַרק גע־פּלאָגט. זיינע לעצטע אַרויסגעזאָגטע געדאַנקען קעגן טיראַניע וואָס ער האָט זיין גאַנצן לעבן באַקעמפט, געפינט מען אין זיין בריוו צו לענינען און אין דעם „אויפרוף צו די מערב־איירָאָפּעאישע אַרבעטער". אין דעם בריוו צו לענינען פּראָטעסטירט ער מיט דעם גאַנצן געפיל פון זיין מענטשלעכקייט קעגן דעם גרויזאַמען מעטאָד פון נעמען לעבעדיקע משכנות (צום ביישפּיל, אַרעסטירן פרויען, עלטערן און אַנדערע נאָענטע קרובים פון די, וואָס מען איז חושד אין פּאָליטישער קעגנערשאַפט). דעם אויפרוף צו די מערב־איירָאָפּעאישע אַרבעטער האָט ער געשריבן עטלעכע חדשים פאַר זיין טויט און האָט עס מיטגעגעבן דער ענגלישער אַרבעטער־פירערין, מיס באָנפילד, בעת זי האָט באַזוכט רוסלאַנד. יענער אויפרוף איז שוין היינט כמעט פאַרגעסן, אָבער ער ווייזט אונדז שטענדיק ווידער און ווידער, ווי קלאָר קראָפּאָטקין האָט נאָך דעמאָלט פאָראויסגעזעען די אַנטוויקלונג. דער מאַן, וואָס די טיפע מענטשלעכקייט זיינע האָט מען אין מאַנכע קרייזן געהאַלטן פאַר א נאַאיוון געפיל־פּלאָנטער פון אַן אומפּראַקטישן

בעל-חלומות, אָט דער מאַן האָט ארויסגעוויזן א טיפערע פארשטענדעניש פאַר דעם אנטוויקלונגס-גאַנג ווי די מערסטע אזוינערופענע רעאַל-פּאָליטיקער, וואָס האָבן דעמאָלט נישט געזען הינטער די ביימער דעם וואַלד.

עטלעכע מאָנאַטן נאָך זיין טויט האָט אונדז באַזוכט אין בערלין קראָפּאָט-קינס טאָכטער, סאַשאַ, און האָט מיטגעבראַכט אַלס דעם לעצטן אָנדענק א בילד פון דעם פארשטאָרבענעם פּרינץ אויף זיין טויטן-בעט, און א קליינעם צווייגל פון א קראַנץ וואָס איז אויף זיין קבר אַרויפגעלייגט געוואָרן. איך האָב זיי מיט טרייקייט אָפּגעהיט. זיי זענען פון די זייער ווייניקע זאַכן, וואָס איך האָב פון דייטשלאַנד געראַטעוועט.

פּיאָטר קראָפּאָטקין האָט אויסגעקעמפט און אויסגעליטן ביזן סוף. אפילו אין טויט ווייזט אַרויס אָט דער איידעלער פּנים די גאַנצע מענטשן-פריינטלעכ-קייט פון זיין גרויסער נשמה. א מאַן איז אַוועק אין יענער גרויסער וועלט פון די פארגאַנגענע דורות, א מאַן וואָס די וועלט האָט אַזעלכן נישט זייער אָפט געזען*).

---

*) געווען געדרוקט אין דער „פרייער ארבעטער שטימע״ פון ניו יארק, און איז מאי פון 1941 אין „דאס פרייע ווארט״, פון בוענאס איירעס.

ש. יאַנאָווסקי

קראָפּאָטקין, ווי איך האָב אים געקאָנט

באקאנט האָב איך זיך מיט קראָפּאָטקינען אינעם קלוב אויף דער בערנער־גאס. איך דערמאָן מיך זיין רעדע, אזא איינפאכע און קלאָרע, אז יעדער איינער האָט זי געקאָנט פארשטיין. כ'דערמאָן זיך זיינע וויצן און זיין ליבלעכן און שטענדיק שטראַלענדיקן שמייכל, מיט וועלכן ער פלעגט ענטפערן אויף די פראגן, וואָס מען האָט אים געשטעלט. מיט דעם אַלעמען האָט ער אויף מיר געמאכט א טיפן, אומפארגעסלעכן איינדרוק. נאָר דעם שטאַרקסטן איינדרוק האָט אויף מיר געמאכט אזא פאַל: קראָפּאָטקין באגלייט פון עטלעכע חברים, האָט פארלאָזט דעם קלוב, און מיטאַמאָל איז ער ארומגערינגלט געוואָרן פון א גרופּע קינדער פון דער בערנער־גאס. כ'ווייס נישט, וואָס זיי האָט צוגעצויגן צו אים: צי זיין באָרד, צי דער ברייטער, אָפּגעריבענער קאפּעליוש, וואָס ער האָט דעמאָלט גע־טראָגן, אָבער דער פאַקט איז דער, אז זיי האָבן אים אַרומגערינגלט. אין דער דאָ־זיקער מינוט, האָב איך באמת דערזען פאַר זיך א לעבעדיקן זיידן־פראָסט פון ווייַנאכט, שטיין אין א קרייז פון אָרימע קינדער, וועלכער אויפן אָרט פון מתנות, שענקט ער זיי די ליבע, וואָס שטראַלט פון זיינע אויגן.

כ'וועל דאָס דאָזיקע בילד קיינמאָל נישט פארגעסן, ווי איך וועל אויך נישט פארגעסן דעם אויסדרוק פון גליק, וואָס האָט זיך אָפּגעשפּיגלט אויף די אויס־געמאַגערטע פּנימלעך פון די קינדער, ווען ער קעפּלעך ער האָט געגלעט, אָדער געדריקט זייערע הענטעלעך געזעגענענדיק זיך מיט זיי.

מען זאָגט — איך ווייס נישט אויף וויפל דאָס איז ריכטיק — אז קינדער פארמאָגן א בעסערן אינסטינקט אויף צו דערפילן די מענטשלעכע נשמה, ווי דערוואַקסענע; אין דעם פאַל האָט דער אינסטינקט זיי נישט אָפּגענאַרט, — זיי האָבן געטראָפן ריכטיק, ווייל קראָפּאָטקינס הארץ איז געווען פול מיט ליב־שאַפט צו אַלע לעבעדיקע, פארפאָלגטע און אונטערדריקטע. דאָס איז אמת, ער האָט נישט געקאָנט אָנקוקן שפּיאָנען, פארעטער און רכילותניקעס; צו אזא סאָרט מענטשן האָט ער געפילט א פיזישן עקל — ער האָט פשוט נישט געקאָנט אָטעמען אין איין אטמאָספערע מיט זיי.

איך דערמאָן זיך אזא פאַל, וואָס איז פארגעקומען אויך אויף דער בערנער־גאס. ווען נאָך א מיטרייסנדיקער רעדע האָט מען אָנגעהויבן שטעלן פראגן, איז

קראָפּאָטקין, לויט דער פראַגע פון איינעם פון די אָנוועזנדיקע, געווען פּאָלקאָם איבערצייגט, אז דער פראַגע־שטעלער איז א שפּיאָן, כאָטש קיין דירעקטע באַ־ווייזן דערצו האָט ער נישט געהאַט. אָבער שפּעטער האָט זיך ארויסגעוויזן, אז קראָפּאָטקין האָט געהאַט רעכט. איך געדענק קלאָר דעם אויסזען פון קראָפּאָט־קינס פּנים, ווען דער דאָזיקער מענטש, וואָס האָט זיך שפּעטער טאַקע ארויסגע־וויזן אלס שפּיאָן, האָט געגומען שטעלן פראַגן: זיין לויטער פּנים איז פּלוצים געוואָרן כמורנע, דערנאָך בלאַס און רויט. אלעמען האָט ער געענטפערט, נאָר דעם שפּיאָן נישט. און תיכף, ווי ער האָט פאַרענדיקט מיט די פראַגן, האָט ער פאַר־לאָזט דעם זאַל, מיך בעטנדיק איך זאָל מיטגיין מיט אים.

אזוי פּלוצים אוועקגיין, איז געווען קעגן זיין טבע: געוויינלעך פלעגט ער פאַרבלייבן א שטיקל צייט אין סאַלאָן און שמועסן מיט די חברים. איך האָב אים געפרעגט פאַרוואָס ער האָט נישט געענטפערט אויף די פראַגן פון איינעם פון ד'י צוהערער? ער האָט געענטפערט: „איך קאָן קיין איין מינוט נישט פאַרבלייבן אונ־טער איין דאַך מיט א שפּיאָן, און מיט פאַררעטער דיסקוטירט מען נישט". מיר האָבן, פאַרשטענדלעך, געזאָרגט דערפאַר, אז די דאָזיקע פּערזאָן זאָל מער אין קלוב נישט קומען.

און אָט איז א צווייטער פאַל, וואָס איז פאָרגעקומען אין ניו יאָרק.

קראָפּאָטקין האָט זיין גאַנץ לעבן אויסגעמיטן באַגעגענישן מיט רעפּאָר־טערס. ער האָט, פאַרשטענדלעך, דאָס געטאָן נישט דערפאַר, וואָס ער האָט פיינט געהאַט דעם דאָזיקן סאָרט מענטשן, נאָר פּשוט דערפאַר, ווייל ער האָט פיינט געהאַט צו זיין דער אָביעקט פון צייטונגס־סענסאַציעס. אין דעם פאַל דערמאָן איך זיך מיט ליבשאַפט און אכטונג אין זיין פרוי, סאָפיא גריגאָריעוונא, וועלכע פלעגט אים מיט אלע כוחות אָפּהיטן פון די רעפּאָרטערס. זי איז, אין פולן זין פונעם וואָרט, געווען זיין שומר, און קיינמאָל אפילו אויף דער שוועל נישט ארויפגעלאָזט קיין צייטונגס־רעפּאָרטער, כאָטש איר איז דאָס אָפט געווען פּריק־רע און שווער צו טאָן.

ווען קראָפּאָטקין איז דאָס ערשטע מאָל געקומען צופאָרן קיין אמעריקע אויף צו געבן א רייע לעקציעס, האָב איך זיך דורכגערעדט מיטן פאַרשטאָרבענעם דזשאָן עדעלמאַן (1) וועגן דעם, ווי וויכטיק עס וואָלט געווען פאַרן דערפאָלג פון דער ערשטער לעקציע, אז די צייטונגען זאָלן עפּעס זאָגן וועגן אים. אָבער פריער האָט מען געמוזט פועלן ביי קראָפּאָטקינען, ער זאָל מסכים זיין אויפצו־נעמען עטלעכע רעפּאָרטערס. עדעלמאַן האָט דאָס גענומען אויף זיך. איך האָב זיך אָפּגעזאָגט פון דער דאָזיקער מיסיע, ווייל איך האָב נישט געגלויבט, אז מיר וועט געלינגען צו איבערצייגן קראָפּאָטקינען. אָבער עדעלמאַן האָט דאָס מאָל געהאַט דערפאָלג. די רעפּאָרטערס זיינען געקומען צו דער באַשטימטער צייט,

---

(1) ידזשאַן עדעלמאַן, ארכיטעקטאָר פון פאַך, א באוואוסטער ענגלישער אנארכיסט: ער האָט רעדאַקטירט די צייטונג "Solidarity" (סאָלידאַריטעט). געשטאָרבן מיט א 40 יאָר צוריק.

פּ. א. קראָפּאָטקין אין דער אוניפאָרם פון א קאַמער־פּאַזש
אין יאַנואַר 1861

און קראָפּאָטקין האָט מיט זיי געשמועסט איבער א שעה צייט. נאָך דעם דאָזיקן שמועס מיט די רעפּאָרטערס בין איך אריינגעגאנגען צו קראָפּאָטקינען און ער האָט מיר געזאָגט מיט גרויס שמחה, אז ער האָט געהאט א אינטערוויו מיט די רעפּאָרטערס, און אז זיי זיינען וואוילע מענטשן — גאָר נישט אזעלכע, ווי ער האָט זיך פאָרגעשטעלט. אָבער זיין פרייד איז נישט געווען אויף לאַנג. אינעם זעלבן טאָג איז אין „איווינינג זשורנאַל" דערשינען א קאָרעספּאָנדענץ אין וועלכער ס'האָט זיך געזאָגט, אז פירשט קראָפּאָטקין איז ארומגעלאָפן אין גאס און אויסגעבעטן א סיגארעט. איך האָב געלאַכט, נאָר איך האָב נאָך קיינמאָל אין לעבן נישט געזען קראָפּאָטקינען אזוי שרעקלעך בייז און אויפגערעגט.

— „ווי אזוי קאָן א מענטש זיין אזא ליגנער?!"

דאָס האָט אזוי געווירקט אויף קראָפּאָטקינען, אז ער איז צוזאמען מיט עדעלמאנען אוועק אין רעדאקציע פון „איווינינג זשורנאַל" מיט א פּראָטעסט. ס'האָט זיך געענדיקט דערמיט, וואָס אויף מאָרגן האָט די צייטונג, מיט קליינעם שריפט, ערגעץ אין א ווינקל אָפּגעדרוקט אן הכחשה צו דער דאָזיקער אידיאָטי־שער געשיכטע.

ווען קראָפּאָטקין האָט צום צווייטן מאָל באזוכט ניו יאָרק, האָט דער פאר־שטאָרבענער דאניעל דע־ליאָן (2), אָנגעשריבן א העצעריש ארטיקל, אין וועלכן ער האָט געגאָסן פעך און שוועבל אויף קראָפּאָטקינען און דערקלערט, אז קראָ־פּאָטקין און דער פּראָפעסאָר איראָן (3) זיינען נישט מער און נישט ווייניקער, ווי לאָקייען פון דעם קאפּיטאַל. טאַקע אין דעם זעלבן אָוונט, ווען ס'איז דער־שינען דע־ליאָנס ארטיקל, האָט מען געגעבן א קליינעם באנקעט לכבוד קראָפּאָט־קינען אין א קליינעם סאַלאָן אויף הענרי־סטריט. צווישן די געסט איז אויך געווען יעקב גאָרדין, וועלכער האָט געפילט צו קראָפּאָטקינען די גרעסטע אכטונג. אין זיין רעדע האָט גאָרדין דערמאָנט דאָס שמוציקע ארטיקל אין דער צייטונג „די פּעפּל". גאָרדין האָט נאָך נישט געהאַט פאַרענדיקט די פראזע, ווען קראָ־פּאָטקין האָט אויפגעציטערט מיטן גאנצען קערפּער (איך בין געזעסן לעבן אים און בוכשטעבלעך געפילט דעם ציטער פון זיין לייב), ער האָט זיך אויפגעשטעלט, און אים נישט געלאָזט ווייטער ריידן, — ער האָט נישט געקאָנט דערלאָזן, און האָט נישט געוואָלט, אז דער דאָזיקער שמוץ זאָל דערמאָנט ווערן צווישן אנ־שטענדיקע מענטשן.

איך האָב שוין דערמאָנט, וויאזוי קראָפּאָטקין האָט שטארק נישט ליב־געהאַט צו זיין דער אָביעקט פון צייטונגס־סענסאציעס, און איך גלויב, אז דאָס האָט געשטאַמט פון זיין גרויסער, נאַטירלעכער באשיידנקייט. ווען ער איז צום צווייטן

---

(2) דאניעל דע־ליאָן, רעדאקטאָר פון דער צייטונג „פּעפּל", מיטגליד פון דער אמערי־קאנער סאציאליסטישער ארבעטער פּארטיי, און איינער פון די פירער פון דער אינדוסטריע־לער ארבעטער ארגאניזאציע.

(3) פּראָפעסאָר איראָן, א באוואוסטער אמעריקאנער סאציאַליסט. גרינדער פון דער באַ־קאנטער ניו־יאָרק „רענד סקול". ער איז געווען דער פאַרזיצער אויף קראָפּאָטקינס לעקציעס.

מאָל געווען אין ניו יאָרק, האָט די גרופּע „פרייע ארבעטער שטימע" באשלאָסן, צו מאכן עטלעכע הונדערט פון זיינע בילדער, אלס ביילאגע צו דער צייטונג. ערשטנס, האָבן מיר דאָס באטראכט אלס פּראָפּאגאנדע, און, צווייטנס, האָבן מיר געוואָלט פארדינען עטלעכע דאָלאר פאר דער צייטונג, און וועלכע זי האָט זיך שטארק גענויטיקט. איך ווייס נישט, ווי אזוי קראָפּאָטקין האָט זיך דערפון דערוואוסט, נאָר ער האָט דאָס אונדז קאטעגאָריש פארבאָטן צו טאָן — ער האָט נישט געוואָלט, אז מען זאָל פון אים מאכן א הייליקן. ווען ער האָט מיר צוגע־שיקט זיין בוך „מעמוארן פון א רעוואָלוציאָנער", ווי ער פלעגט דאָס טאָן מיט יעדן בוך, אָדער בראָשור, וואָס ער האָט אָנגעשריבן, האָט ער מיר געשריבן אין א בריוו, אז ער האָט גאָרנישט געקאָנט מאכן מיטן ארויסגעבער, וועלכער האָט געפאָדערט, אז צום בוך זאָל צוגעלייגט ווערן זיין פּאָרטרעט, אָן וואָס ער האָט זיך אָפּגעזאָגט ארויסצוגעבן די מעמוארן.

איינמאָל, אויף א קליינעם באנקעט, האָב איך געהאלטן א רעדע, אין וועל־כער איך האָב אָנגעמערקט דאָס נייע, וואָס קראָפּאָטקין האָט ארייגעבראכט אינעם אנארכיזם. אין דער דאָזיקער רעדע, האָב איך זיך ארויסגעכאַפּט מיטן וואָרט „פירשט". אין דער זעלבער רגע, האָב איך דערפילט, ווי עמיצער ציט מיך פאר דער פּאָלע, נאָר איך האָב דעם נישט געשענקט קיין אויפמערקזאמקייט, און געזאָגט, וואָס איך האָב געוואָלט.

— „נו, נאָכוואָס האָט מען דאָס באַדאַרפט?" — האָט קראָפּאָטקין מיך געפרעגט נאָך דער רעדע.

— „וואָס?"

— „נו, אָט דעם דאָזיקן „פירשט"... — איז דען פאר אייך נישט גענוג, וואָס איך בין פּשוט פּיאָטר קראָפּאָטקין?

— „אָבער דאָס האָט דאָך, אָן און פאר זיך, א גרויסע פּראָפּאגאנדע-באדיי־טונג — האָב איך אים געגעבן צו פארשטיין. א פירשט, און מיטן אייגענעם ווילן"...

קראָפּאָטקין האָט מיך ווייטער נישט געלאָזט ריידן.

— „טוט עס מיר נישט. אויב מיין לעבן רעדט נישט פאר זיך זעלבסט, זיינען די דאָזיקע שמועסן איבעריק"...

ווען איך האָב באדארפט אוועקפאָרן פון לאָנדאָן קיין אמעריקע, בין איך געגאנגען זיך געזעגענען מיט קראָפּאָטקינען, נאָר, חוץ דעם, האָב איך געהאַט נאָך א ציל. איך האָב אים געגעבן צו פארשטיין, אז איך וויל, אז ער זאָל מיר אוועקגעבן דעם גאנצן אָוונט. ער האָט מיר תיכף געענטפערט, אז ער וועט דאָס טאָן מיט פארגעניגן, ווייל ער האָט אליין אויך געוואָלט זיך דורכשמועסן מיט מיר. ער האָט הפּנים געוואָלט אויף מיר ווירקן, אז איך זאָל פארבלייבן אין לאָנ־דאָן. ארייגקומענדיק צו אים, האָב איך ביי אים געטראָפן א רוסישן גענעראַל (אזעלכע הערן פלעגן צו אים שטענדיק קומען אין אָוונט, און בגנבה), וועלכער

איז אוועקגעגאנגען באלד נאָך וועטשערע. מיר זיינען אריינגעגאנגען אין זיין קאבינעט, און געשמועסט ביז שפּעט ביינאַכט.

קודם כל, האָט ער ביי מיר געוואָלט פּועלן, אז איך זאָל פאַרבלייבן אין לאָנדאָן. נאָר איך האָב אים איבערצייגט, אז דאָס איז נישט מעגלעך, און אז אין אמעריקע וועל איך קאָנען ברענגען א סך מער נוצן. ס׳איז כדאי צו באַמערקן, אז אין אייראָפּע האָט געהערשט די מיינונג, אז אויב איינער פון אונדזער באוועגונג איז אוועקגעפאָרן פון אייראָפּע קיין אמעריקע, איז ער שוין געווען פאַרלוירן פאַר דער באוועגונג. ער ווערט דאָרט אן „אַלרייטניק" און אויס מיט אַלע אידעאַליסטישע שטרעבונגען. קראָפּאָטקין האָט וועגן מיר אזוי נישט געדענקט, איך זאָג עס מיט גרויס שטאָלץ. און מיר שיינט, אז איך האָב באַרעכטיקט קראָפּאָטקינס מיינונג וועגן מיר.

ווען מיר האָבן פאַרענדיקט מיט דער דאָזיקער פראַגע, האָב איך אים דערקלערט דעם ציל פון מיין קומען צו אים און פאַרוואָס איך האָב געוואָלט, אז ער זאָל מיר אוועקגעבן דעם גאַנצן אָוונט.

— איך פאָר רעדאַקטירן די „פרייע ארבעטער שטימע" — האָב איך געזאָגט קראָפּאָטקינען — און איך וויל גלייך פון דעם ערשטן נומער ארויסטרעטן מיט א רייע ארטיקלען וועגן אייך, און וועגן אייער לעבנס־געשיכטע.

— פריינט, באַפרייט מיך דערפון, האָט קראָפּאָטקין געבעטן. איך קאָן וועגן זיך נישט ריידן. און די געשיכטע פון מיין לעבן איז בכלל נישט אינטערעסאַנט... אויב איר ווילט אויסהערן די געשיכטע פון אמתע העלדן, וועל איך אייך דערציילן וועגן אונדזערע פריינט מאַלאַטעסטאַ, קאַפּיערא, עליזע רעקליו, דזשעמס גיליאָם, שוויצגעבל און אנדערע.

און ער האָט אָנגעהויבן דערציילן וועגן אַלע, וועגן די אַלע, וועמעס פּאָרטרעטן ער האָט אזוי מייסטערהאַפט, און מיט אזויפיל ליבשאַפט אָנגעצייכנט אין זיינע זכרונות. איך בין געזעסן ווי א פאַרכישופטער. איך האָב אַלעס פאַרשריבן און געטראַכט צו געבן די פּאָרטרעטן פון די דאָזיקע מענטשן, און אויך די פּאָרטרעטן פון די רוסישע רעוואָלוציאָנערן, וועגן וועלכע טשייקאָווסקי האָט מיר דערציילט, און וועמעס בילדלעך ער האָט מיר דערנאָך צוגעשיקט. אָבער רעדאַקטאָר פון דער „פרייער ארבעטער שטימע" בין איך געוואָרן נישט תיכף נאָך ערשט אין א יאָר ארום, און די פאַרנאָטירונגען זיינען שוין נישט געווען געננוג, ווייל א סך פון דעם, וואָס מען האָט מיר דערציילט האָב איך פאַרגעסן, און איך האָב דערום נישט דורכגעפירט די אָנגעצייכנטע ארבעט. נאָר נישט אין דעם, אייגנטלעך, גייט עס. דאָס וויכטיקסטע איז דאָס, וואָס קראָפּאָטקין האָט נישט ליב געהאַט צו ריידן וועגן זיך. אין זיינע „מעמואַרן פון א רעוואָלוציאָנער", ווי בראַנדעס האָט ריכטיק באַמערקט, האָט ער ווי ווייט־מעגלעך אויסגעמיטן צו ריידן וועגן זיין פּערזענלעכן לעבן.

נאָך עטלעכע שטריכן און קראָפּאָטקינס פּאָרטרעט, אלס מענטש, וועט זיין געננוג בולט פאַרן לייענער.

אין די אָפּטע באַגעגענישן מיט קראָפּאָטקינען, האָבן מיר נישט איין מאָל דיסקוטירט וועגן פאַרשידענע פראַגן. איך בין נישט תמיד געווען איינשטימיק מיט אים, באַזונדערס אין די ערשטע יאָרן פון אונדזער באַקאַנטשאַפט, אָבער איך האָב ביי אים קיינמאָל נישט באַמערקט קיין פאַנאַטישע עקשנות. ארויסזאָגנדיק זיין מיינונג, פלעגט ער מיט גרויס אויפמערקזאַמקייט אויסהערן די מיינונג פון זיין קעגנער, זיך אריינטראַכטנדיק אין זיינע ארגומענטן (און געטראַכט האָט ער מערקווירדיק שנעל,) און אויב ער האָט זיך געזען אומגערירכט, האָט ער דאָס תיכף מודה געווען. איך געדענק, דאָס איז געווען א פּרייטיק — דער טאָג פון מיינע באַזוכן ביי אים — ער האָט פאַר מיר איבערגעלייענט אַן ארטיקל, וואָס ער האָט זיך געקליבן שיקן דער „לאַ רעוואָלט". אצינד געדענק איך שוין נישט וועגן וואָס עס האָט זיך גערעדט אינעם ארטיקל, כ'געדענק נאָר, אַז זייענדיק איינשטימיק מיטן אַלגעמיינעם געדאַנק, האָב איך אָנגעוויזן אויף אייניקע סתירות אינעם ארטיקל. קראָפּאָטקין האָט געטראַכט עטלעכע מינוט, און געזאָגט: „איר האָט רעכט", און ער האָט ארויסגעוואָרפן די סתירותדיקע שטעלן, אויף וועלכע איך האָב אים אָנגעוויזן.

:: :: ::

אין די ערשטע יאָרן פון אונזער באַקאַנטשאַפט, ווי איך האָב שוין אויבן געזאָגט, זיינען געווע א סך פראַגן, בנוגע וועלכע אונדזערע מיינונגען זיינען זיך פונאַנדערגעגאַנגען. איינע פון די דאָזיקע פראַגן איז געווען — די פּראָפּאַגאַנדע דורך טאַט.

אין דער צייט, ווען איך בין געקומען קיין לאָנדאָן, בין איך דורכאויס געווען פאַר דער פּראָפּאַגאַנדע דורך מעשים: איך, ווי א סך אנדערע בין געווען א תלמיד פון יאָהאַן מאָסט (4). ס'האָט זיך פּונקט געטראָפן, אַז איך בין געווען דער ערשטער, וואָס האָט אים אויפמערקזאַם געמאַכט אויף מאָסטס ארטיקל, וואָס איז געווען געצילט קעגן אַלקסאַנדער בערקמאַנס טעראָריסטישן אקט (5) אויף פריקן בעת דעם האָמסטעדער שטרייק. מאָסט האָט אין זיינע ארטיקלען אָנגערופן בעקערמאַנען "Enfant terrible" (דאָס שרעקלעך קינד). קראָפּאָטקין איז תיכף ארויסגעטראָטן אין דער „רעוואָלט", מיט א שאַרפן ענטפער, און איך בין געווען דורכאויס איינשטימיק מיטן ענטפער — נאָר שפּעטער, נאָך דער באָמבע אין טעאַטער ליסעאָ אין באַרצעלאָנע, און נאָך ראַוואַשאָלס אקט

---

(4) יאָהאַן מאָסט, א באַוואוסטער דייטשער אנאַרכיסט, וועלכער האָט עמיגרירט קיין אמעריקע, וואו ער האָט ארויסגעגעבן די צייטונג „פרייהייט". ער האָט געהאַט א גרויסן איינפלוס אויף דער אנטוויקלונג פון דער אנאַרכיסטישער און ארבעטער באַוועגונג אין אמעריקע. רודאָלף ראָקער האָט אָנגעשריבן זיין ביאָגראַפיע.

(5) אַלעקסאַנדער בערקמאַן, א באַוואוסטער אַנאַרכיסט, געקומען פון רוסלאַנד. ער האָט געמאַכט אַן אַטענטאַט אויפן פאַבריקאַנט פריק בעתן שטרייק פון די ארבעטער אין האָמסטעד. מען האָט אים פאַרמשפּט אויף 22 יאָר טורמע. נאָר מען האָט אים באַפרייט פאַר דער צייט. אין 1919 האָט מען אים ארויסגעשיקט פון אמעריקע קיין רוסלאַנד, פונוואַנען אויך די „קאָמוניסטישע" דיקטאַטור האָט אים ארויסגעשיקט.

האָב איך איינגעזעען, אז דאָס איז א שלעכטע און געפערלעכע טאַקטיק, און איך בין אָפן ארויסגעטראָטן קעגן איר. קראָפּאָטקין איז בשום אופן נישט געווען איינשטימיק מיט מיין שטעלונג. און איינמאָל, אויף א פארזאמלונג, וואו מיר האָבן ביידע גערעדט — איך דער ערשטער, און ער דער צווייטער — האָט קראָפּאָטקין, זייענדיק אין כעס אויף מיר פאר מיין שטעלונג צו דער דאָזיקער פראגע, געזאָגט מיט היץ: — „די יעניקע, וועלכע פילן זיך אלט און זיינען פּחדנים, וואָלטן בעסער געטאָן, זיי זאָלן אינגאנצן אוועקגיין און לאָזן דער קעמפנדיקער, און פאַראויסגייענדיקער יוגנט גיין מיט איר אייגענעם רעוואָלוציאָנערן וועג". ער איז בכלל געווען קעגן דעם, אז מען זאָל פארדאמען אזעלכע טעראָריסטישע אקטן.

לויט זיין מיינונג, איז קיין איין טעראָריסטישער אקט נישט געווען די ארבעט פון איין מענטשן, נאָר אז הינטער יעדער האנדלונג איז מסתמא פאראן א גאנצע גרופּע מענטשן, און מיר קאָנען דערום קיינמאָל נישט זאָגן, אז די דאָזיקע מענטשן, וועלכע שטייען אינעם צענטער פון דער שלאכט, ווייסן נישט, וואָס זיי טוען.

א רעוואָלוציאָנער איז ער פארבליבן זיין גאנץ לעבן, נאָר איך מוז זאָגן, אז איידער איך האָב פארלאָזט לאָנדאָן, האָט ער מיר געזאָגט, אז די פּראָפּאגאנדע דורך טאַט, קאָן נישט אָנגענומען ווערן אלס אנארכיסטישע טאַקטיק. ס'וואָלט געווען זייער נוצלעך צו באלויכטן די דאָזיקע פראגע, נאָר דאָס גייט נישט אריין אין דער אויפגאַבע פון מיין ארטיקל. מיט דער דאָזיקער דערציילונג וויל איך נאָר ווייזן, וואָסארא רעוואָלוציאָנערער כאראקטער קראָפּאָטקין איז געווען. — מער פון אלץ, האָט ער פיינט געהאַט רעוואָלוציאָנערע פראזן.

קראָפּאָטקין איז געווען א אינטערנאַציאָנאַליסט אינעם בעסטן זין פונעם וואָרט, און פונדעסטוועגן האָט זיין ליבשאַפט צו רוסלאנד נישט געהאַט קיין גרענעץ. ער פלעגט מיט מיר זעלטן ריידן דערפון. ער פלעגט זעלטן-זעלטן ריידן פון רוסלאנד און פון דער רוסישער רעוואָלוציע. איך געדענק אויף איין לעקציע, האָט קראָפּאָטקין ארויסגעזאָגט די מיינונג, אז לעבן אין ענגלאנד און ארבעטן פאר דער רעוואָלוציע אין רוסלאנד, לעבן און אָטעמען מיט די רוסישע אינטערעסן — איז א ווייניק-נוצלעכע באשעפטיקונג. יעדער שפּאן פאָראויס, וואָס מיר מאַכן אין אייראָפּע, דאַרף און וועט האָבן א גרויסע באדייטונג אויך אין רוסלאנד. און דאָך איז זיין ליבשאַפט צו רוסלאנד און צום רוסישן פאָלק געווען א פייערדיקע און אויפריכטיקע, און טאַקע דערפאר, מן הסתם, האָט ער אזוי ווינציק גערעדט דערפון. איינע פון זיינע בריוו צו מיר האָט ער פארענדיקט מיט די ווערטער: „איך בין איבערצייגט, אז מיטן אָנהויב פון דער רוסישער רעוואָלוציע, האָט איר אויפגעלעבט, ווי דאָס איז אויך געשען מיט מיר. איך לעב!"

:: :: ::

קראָפּאָטקינען קומט פון מיר א חוב — איך האָב געזינדיקט קעגן אים.

דאָס איז געווען אין יאָר 1914, ווען קראָפּאָטקין איז מיט אזא באגייסטערונג ארויסגעטראָטן פאר דער מלחמה. איך האָב אים פאַרגעוואָרפן, וואָס ער, א דאנק זיין מלחמה-פיבער, האָט פארגעסן זיינע איבערצייגונגען. נישט־קוקנדיק דערויף, האָט ער, פונדעסטוועגן, צוגעשיקט צוויי־דרייארטיקלען, וועלכע איך האָב פאר־עפנטלעכט. נאָר איין ארטיקל, אין וועלכן קראָפּאָטקין האָט אויפגעוויזן, אז ער האָט זיינע איבערצייגונגען נישט פאראטן, האָב איך נישט פארעפנטלעכט. כ׳געדענק נישט גענוי פארוואָס איך האָב דאָס געטאָן — אפשר דערפאר, ווייל איך בין געווען צופיל אויפגערעגט, און אפשר דערפאר, ווייל עס האָט מיר אויכ־געזען ווייניק־איבערצייגנדיק... פון דעמאָלט אָן זיינען שוין אוועק 16 יאָר און אין דער צייט האָב איך א סך נאָכגעדענקט וועגן קראָפּאָטקינס שטעלונג אין דער צייט פון דער מלחמה. איך האָב מיך דערמאָנט אין עטלעכע זאכן, וואָס זיינען מיר דעמאָלט נישט געקומען אויפן זינען. איך האָב זיך דערמאָנט, אז נאָכן אינטערנאציאָנאלן סאָציאליסטישן קאָנגרעס אין בריסעל (אין יאָר 1891), אויף וועלכן איך בין געווען, האָט קראָפּאָטקין, ווען איך האָב אים דערציילט, אז דאַ־מעלא ניואָווענהויז האָט אריינגעטראָגן א פּאָרשלאָג וועגן א גענעראל־שטרייק, האָט ער מיר געזאָגט, אז די דייטשע סאָציאליסטן וועלן קיינמאָל נישט טאָן אזא זאך, און דערום איז פּראָפּאגאנדירן דעם אלגעמיינעם שטרייק (קעגן מלחמה), אָדער דעם אנטימיליטאריזם נאריש און געפערלעך, ווייל אויב די דאָזיקע פּראָ־פּאגאנדע וועט האָבן דערפאָלג אין ענגלאנד און פראנקרייך, מיינט עס, זיך איינגאנצן איבערגעגעבן אין די הענט פון דעם פּריסישן מיליטאריזם. דאָס איז געווען קראָפּאָטקינס שטענדיקע מיינונג. וואָס איז שייך די נאציאָנאליטעטן אין די מלחמות צווישן זיי, האָט ער מיר צוגעשיקט אן אויסשניט פון אן ארטיקל, וואָס איז געווען אָפּגעדרוקט אינעם „ביולעטין פון דער יורא׳ר פעדעראציע״ אין 1877, אין שייכות מיטן אויפשטאַנד אין באָסניע און הערצעגאָווינע. דאָ איז דער אויסשניט:

„די פראגע, וועגן די נאציאָנאליטעטן, וועלכע מערב־אייראָפּע האָט באַ־טראכט שוין פאר אָפּגעלעבטע, איז דערשינען אין איר גאנצער גרויס אויפן נאָענטן מזרח. די סלאוויאנער פון דער אָטאָמאנישער אימפּעריע וועלן מער נישט שטיצן די הערשאפט פון טערקיי. מעגן די עם־הארצים פון דעם „פאָר־ווערטס״ (אָרגאַן פון די דייטשע סאָציאליסטן) דערקלערן דעם אויפשטאַנד אין באָסניע און הערצעגאָווינע, אלס די אַרבעט פונעם רוסישן רובל. אנדערע מעגן אונדז אפילו דערווייזן, אז די הערשאפט פונעם רוסישן צאַר, צי פון אן אנדער מושל, וואָלט נישט געווען בעסער פון דער טערקישער הערשאפט. און אלס ארגומענט, מעגן זיי אָנווייזן אויף דער שחיטה אין פּוילן, וואָס איז דורכגעפירט געוואָרן אויפן באפעל פון אלעקסאנדער דעם צווייטן אין 1863, און אויך אויף דער פּאריזער שחיטה, וואָס די ווערסאלער רעגירונג האָט דורכגעפירט. און דאָך וואָלטן די אונטערדריקטע סלאוון זיך געוואָרפן אין

די אָרעמס פון דעם ערשטן, וועלכער וואָלט זיי געהאָלפן זיך באַפרייען פון דעם טערקישן יאָך.

„מען וועט זאָגן, אז ס'האָט קיין זין נישט צו שטיצן דאָס, וואָס עס קומט איצט פאָר. מאכן אן אויפשטאַנד פאר עטלעכע צענדלינג מאָרדן, און פאר פארגוואלדיקן פרויען אין מיטן העלן טאָג, — איז א משוגעת. ס'קאָן זיין. אָבער ס'איז א פאקט. גייט ענדערט די מענטשלעכע נאטור!

„די מזרח־פּראָבלעם איז קודם כּל — א פּראָבלעם פון דער טערקישער הערשאפט איבער די נאציאָנאליטעטן. פאר אונדז סאָציאַליסטן־אינטערנאַציאָנאליסטן עקזיסטירט נישט אזא פּראָבלעם. מיר ווייסן, אז ווען מען וועט אראָפּוואַרפן דעם טערקישן יאָך און די סלאוון וועלן פארווירקלעכן אין לעבן דעם אידעאל פון א פעדעראטיווער רעפּובליק, וועלן די עקאָנאָמישע אומשטענדן פון די פּויערים נישט ווערן בעסער. די יונגע, וואקסנדיקע מלוכה וועט באלד אויפן צווייטן טאָג זיי באלייגן מיט שטייערן. ס'וועט זיך תיכּף אָנהויבן די שנעלע אנטוויקלונג פון דעם בורזשואזן קלאַס, און די ארבעטער און פּויערים וועלן מוזן אָנהויבן א קאמף מיטן קאפּיטאַל. נאָר מיר דענקען, אז דער דאָזיקער סאָציאַלער קאמף קאָן זיך אָנהויבן נאָר דעמאָלט, ווען די פּויערים און די בורזשואזיע וועלן אוועקגעשטעלט ווערן פּנים אל פּנים, און ווען זייער אויפמערקזאמקייט וועט מער נישט זיין קאָנצענטרירט אויפן געמיינשאפטלעכן שונא — אויפן פרעמדן אונטערדריקער. אָבער אזוי לאַנג, ווי דער פּויער און גוטבאזיצער, דער ארבעטער און דער ארבעטסגעבער, דער אונטערדריקער און אונטערדריקטער מוזן, פון צייט־צו־צייט, צוזאמען זיך אויפהויבן קעגן זייער געמיינזאמען שונא — דעם פרעמדן אונטערדריקער, וועט נישט זיין מעגלעך קיין סאָציאַליסטישע אָרדענונג.

„מיר מיינען, דערום, אז די נאציאָנאלע פּראָבלעמען קאָנען נישט באַטראכט ווערן אלס פארעלטערטע. אזוי לאַנג ווי די סלאוון, פּאָליאקן, ליטווינער, פינלענדער, טשערקעסן, א.א.וו., וועלן נישט באפרייט ווערן פון דעם טערקישן, דייטשן און רוסישן יאָך, און וועלן זיך נישט אויספורמען אין אייגענע, אומאָפּהענגיקע נאציאָנאלע גרופּעס, וועט די אָפּגעלעבטע אייראָפּע נאָך האָבן געגנוג מלחמות. און דערום דענקען מיר, אז בלויז נאָכדעם, ווי זיי וועלן ווערן אומאָפּהענגיק, וועלן די דאָזיקע לענדער ווערן א מער פרוכטבארער באָדן פאר דער פּראָפּאגאנדע פון די אידייען פון דער סאָציאַלער רעוואָלוציע".

עמא גאָלדמאַן

פּיאָטר אַלעקסעיעוויטש קראָפּאָטקין

צום ערשטן מאָל האָב איך באַגעגנט קראָפּאָטקינען אין 1895 און שפּעטער ווידער אַמאָל אין 1899. איך האָב דעמאָלט געוואוינט אין ענגלאַנד דריי חדשים און דעריבער געהאַט די מעגלעכקייט אָפטער צו זען קראָפּאָטקינען. ער האָט דעמאָלט געוואוינט אין אַ קליינינקן קאָטעדזש אין בראָמלעי, אינעם גראַפטום קענט. באָטש קראָפּאָטקין האָט זיך געפונען אין שלעכטע מאַטעריעלע אומשטענדן איז זיין הויז, פונדעסטוועגן, שטענדיק געווען אָפן. אָט איז איינע פון די טשיקאַווע געשיכטעס וועגן זיין גאַסטפריינטלעכקייט: קראָפּאָטקינס פרוי איז געווען פאַרנומען מיטן צוגרייטן מיטאָג פאַר איר קליינער פאַמיליע פון דריי מענטשן. אומגעריכט זיינען אָנגעקומען געסט און קראָפּאָטקין איז אַריינגעלאָפן אין קיך זאָגנדיק: „סאָניאַ, גיס צו אַ ביסל וואַסער צו דער זופּ". אַזעלכע אָפּעראַציעס פלעגן זיין גאַנץ אָפט, און ווען דער מיטאָג פלעגט זיין פאַרטיק, פלעגן אויפן אָרט פון דריי זיך אָנעסן זעקס־זיבן מענטשן. קראָפּאָטקינס גוטסקייט איז געווען איינער פון אַ סך באַצויבערנדיקע שטריכן פון זיין כאַראַקטער. ער האָט פאַרמאָגט די זעלטענע באַגאַבטקייט צו צווינגען אַפילו אומבאַקאַנטע זיך צו פילן אין זיין אָנוועזנהייט, ווי ביי זיך אינדערהיים. ער איז שטענדיק געווען מיטפילנדיק פאַראינטערעסירט מיטן פּערזענלעכן לעבן און קאַמף פאַר דער עקזיסטענץ פון אַלע מענטשן, וואָס פלעגן אים באַזוכן. איינמאָל, אין דער צייט פון די אומרואיקע טעג פון דער מלחמה מיט די בויערן *) האָב איך גערעדט אויף אַן אָפענעם מיטינג אין לאָנדאָן. קראָפּאָטקין האָט זיך געבייזערט אויף זיינע פריינט, וועלכע האָבן איינגעאָרדנט דעם מיטינג און מיך אַרויסגעשטעלט, ווי ער האָט געמיינט, צו דער סכנה צו ווערן אַטאַקירט פון די דזשינגאָס — מלחמה־אָנהענגער. נאָר ווען דער מיטינג האָט זיך פאַרענדיקט בשלום, איז קראָפּאָטקין געווען שטאַרק צופרידן און גערעדט מיט התפעלות וועגן דער שטעלונג, וואָס איך האָב אָנגענומען.

---

*) די מלחמה מיט די בויערן האָט ענגלאַנד געפירט אין 1899־1900. דריי דרום־אפריקאנער רעפובליקן, די גרעסטע פון וועלכע איז טראנסוואל, וואס עס האבן געגרינדעט אין 1852 האלענדישע עמיגראנטן (בויערן — פויערן), זיינען נאך א העלדישן קאמף פון קיינעם נישט געשטיצט באזיגט און אנעקסירט געווארן פון ענגלאנד און איצט איז זי אן ענגלישע דאמיניע, ווי קאנאדע, אויסטראליע א. א.

אין 1907, ווען איך האָב זיך אומגעקערט אין די פאַרייניקטע שטאַטן פון אַמסטערדאַם, וואו כ'בין געווען אויפן אַנאַרכיסטישן קאָנגרעס *), האָב איך באַגעגנט קראָפּאָטקינען אין פּאַריז. ס'איז געווען דאָס ערשטע מאָל, וואָס מען האָט קראָפּאָטקינען, וועמען מ'האָט געהאַט אַרויסגעשיקט פון פראַנקרייך, דערלויבט צו באַזוכן דאָס לאַנד. זיין ליבשאַפט צו פראַנקרייך איז געווען זייער אַ טיפע. אָט־די ליבשאַפט איז געווען די הויפּט־סיבה, וואָס האָט באַוואויגן קראָפּאָטקינען צו פאַרטיידיקן די אַלוועלטלעכע מלחמה, — אַ שריט, וואָס איז געווען שטאַרק שעדלעך פאַר דער אַנאַרכיסטישער באַוועגונג און וואָס האָט דערווייטערט פון קראָפּאָטקינען אַ סך חברים און אַלטע פריינט. זייענדיק אין פּאַריז אין 1907, האָב איך זיך אָפט געזען מיט קראָפּאָטקינען, און מיט זיין פאַמיליע, און שפּעטער, ווען איך בין געפאָרן צוריק קיין ניו יאָרק, האָב איך אים אויך געזען אין לאָנדאָן.

מיינע לעצטע באַזוכן ביי די קראָפּאָטקינס האָב איך געמאַכט אין יולי 1921 אין רוסלאַנד. נאָכדעם האָב איך געזען קראָפּאָטקינען דעם אכטן פעברואַר אויף זיין טויטן־בעט.

פּיאָטר קראָפּאָטקין איז געווען אַ גרויסער מענטש אין אַלוועלטלעכן מאַסשטאַב, — אַלס וויסנשאַפטסמאַן, אַלס פילאָזאָף און סאָציאָלאָג, אַלס ליטעראַט און אַלס אומדערמידלעכער רעוואָלוציאָנער. אַלס מענטש, האָט ער פאַרמאָגט זעלטענע פערזענלעכע מעלות, ער איז געווען פול מיט גוטסקייט און צויבער, וואָס האָבן געפאַנגען פריינט און שונאים, און אפשר, נאָך אין אַ גרעסערער מאָס, ווי זיין גרויסע ערודיציע און אויסגעצייכנטע דערצויגנקייט. מען זאָגט, אַז דער מענטש, וואָס האָט ניט קיין שונאים, האָט גאָרניט קיין ווערט. אָבער צו קראָפּאָטקינען איז דאָס ניט אָנווענדבאַר. ער האָט נישט געהאַט קיין שונאים חוץ, פאַרשטענדלעך, די געבוירענע רכילותניקעס, נאָר אפילו זיי, אַ דאַנק זיינע זעלטענע מעלות, האָבן נישט געקאָנט אים נישט אכטן.

דער גרויסער, פעסטער גלויבן אין די מאַסן, אין זייער פעאיקייט צו בויען דאָס נייע לעבן, איז געווען קראָפּאָטקינס העלער שטריך. ער האָט מיט גרויס אכטונג זיך באַצויגן צו אַרבעט, — ניט אין דער טעאָריע, נאָר אין דער ווירקלעכקייט. די דאָזיקע אכטונג צו אַרבעט איז געווען טיף איינגעוואָרצלט אין זיין נאַטור און זיך אָרגאַניש צענויפגעוואַקסן מיט אים. צוזאַמען מיט דער אויפריכטיקייט פון זיינע ציִלן, איז דאָס אַלעס געווען זיין כאַראַקטעריסטישער שטריך, אַלס מענטש. ווען איך האָב צום ערשטן מאָל באַגעגנט קראָפּאָטקינען, בין איך געווען דערשטוינט פון אָט־די וואונדערבאַרע שטריכן פון זיין כאַראַקטער.

אין מיין ערשטן באַזוך, האָט קראָפּאָטקין מיר דערציילט, וועגן זיינע באַזוכן אין די קוילן־מינען און וועגן זיין שמועס מיט די קוילנגרעבער.

---

*) אויפן קאָנגרעס, וואָס איז פאָרגעקומען אין אויגוסט פון 1907, איז אויסגעקליבן געוואָרן די אינטערנאַציאָנאַלע ביוראָ אין וועלכער ס'האָבן זיך באַטייליקט: מאַלאַטעסטאַ, רודאָלף ראָקער, אַלעקסאַנדער שאַפּיראָ (סעקרעטאַר), דזשאָן טורנער און ג. הילקוועט.

„טוט נאָר אַ טראַכט — האָט ער געזאָגט — איינפאַכע אַרבעטער, וועלכע זיינען קיינמאָל ניט געגאַנגען אין שולע און קיינמאָל ניט געזען קיין לערנביכל, האָבן מער געוואוסט וועגן דער נאַטור און קוואַליטעט פון די קוילן און וועגן מעכאַניק, וואָס מאַכט זיי נוצלעך פאַר דער מענטשהייט, ווי איך, דער געלאָג. וואָס האָב אַזוי פיל ערן־טיטלען. און אָט זיינען פאַראַן מענטשן, וואָס ריידן אַזוי גרינגשע־צנדיק וועגן די אַרבעטער און גלויבן ניט אין זייער פעאיקייט. אָבער איך האָב זיך שטאַרק געשעמט פאַר די קוילנגרעבער".

קראָפּאָטקין האָט געגלויבט אין דער פאַראייניקונג פון דער פיזישער מיט דער גייסטיקער אַרבעט און זיין גלויבן פאַרווירקלעכט אין לעבן. ער האָט געאַרבעט ביים וואַרשטאַט, אַליין געמאַכט די ביכער־שראַנקען, דעם שרייב־טיש, די שטולן און ליב געהאַט צו אַרבעטן אין גאָרטן. ס'איז קאָמיש צו זאָגן, — ער האָט בעסער שטאָל־צירט מיט זיין האַנט־אַרבעט, ווי מיט זיין גרויסן ביישטראַג צו דער וויסנשאַפט און צו דער אַנאַרכיסטישער פילאָזאָפיע. ער פלעגט שטענדיק גערן ווייזן די געסט זיין האַנט-אַרבעט און איז געווען גליקלעך, ווען מען האָט זי געלויבט. דאָס — איז די ליבע און אַכטונג צו דער אַרבעט, וואָס האָבן באַגייסטערט קראָפּאָטקינען אָנצו־שרייבן דעם בוך „פעלדער, פאַבריקן און וועקשטאַטן".

קראָפּאָטקינס גלויבן אין די מאַסן און זיין אָנערקענען פאַר זיי שעפערישע פעאיקייטן האָט אים ניט פאַרלאָזט אפילו אין די גאָר שווערע יאָרן פון דעם באָל־שעוויסטישן רעזשים. ער פלעגט מיר אָפּט זאָגן:

„גלויבט נישט זייערע מעשיות, אַז מען האָט באַדאַרפט זייער גרויזאַמען טעראָר און דעספּאָטיזם אויף צו פאַרטיידיקן די רעוואָלוציע. ווען מען זאָל די מאַסן דערלויבן צו נעמען אַן אָנטייל און אָריענטירן די רעוואָלוציע, ווען מען זאָל זיי דערלויבן אָנווענדן זייער איניציאַטיווע און שעפערישקייט אין דער רעאָרגאַניזאַ־ציע פון רוסלאַנד, וואָלטן מיר איצט נישט געווען פאַרמשפּט צו צעפאַלונג און טויט. דער באָלשעוויסטישער טעראָר און אונטערדריקונג זיינען געווען „אומפאַרמייד־לעך" נאָר דערפאַר, וואָס די קאָמוניסטן האָבן געהאַט די חוצפּה צו פאַרכאַפּן די מאַכט איבער אַ באַפעלקערונג פון 150 מיליאָן נפשות. אָבער זיי זיינען און וועלן פאַרבלייבן אומפּראַקטיש אין דער שעפערישער אַרבעט. זיי זיינען פּאָליטיקאַנע־און, אַלס אַזעלכע, זיינען זיי נאָר פאַראינטערעסירט אין באַפעסטיקן זייער פּאָלי־טישן שטאַט".

ס'איז גאַנץ פאַרשטענדלעך, זיכער, אַז קראָפּאָטקין האָט ניט אָפּגעלייקנט די הילף פון דער אינטעליגענץ און איר מיטאַרבעטערשאַפט מיטן פאָלק. פאַרקערט, ער האָט דאָס באַטראַכט פאַר זייער ווירכטיק, נאָר ער האָט, פונדעסטוועגן, געהאַלטן אַז די מאַסן דאַרפן אַליין זיין די בויער פון דעם מענטשנס ניי הויז, און אַז זיי האָבן דערצו די פּאָטענציעלע מעגלעכקייט. ער איז אויך געווען איבערצייגט, אַז די זיכערקייט פון דער רעוואָלוציע ליגט ניט אינעם טעראָר און גוואַלט, נאָר אין דער אַקטיווער פאַראינטערעסירטקייט פונעם פאָלק אין דער ווייטערדיקער אויסוויק־לונג. פון דער רעוואָלוציע. ער האָט געהאַלטן פאַר אומבאַדינגט-נויטיק תיכף אָנ־

הויבן פּראָדוצירן קליידער, שפּייז־פּראָדוקטן און בויען וואוינונגען פאַר דער באַפעלקערונג, און דאָס איז, לויט זיין מיינונג, געווען אַ לעבנס־פראַגע, וועלכע ס'האָבן נים געקאָנט לייזן קיין שום פּאָליטישע פּאַרטיי, און אַז די פּאַרטייען וואָלטן אויך באַדאַרפט נעמען אָנטייל אין דעם, אָבער צוזאַמען מיט אַלע קולטורעלע כוחות פונעם לאַנד.

איך האָב שוין אָנגעוויזן אויף דער גרויסער אויפריכטיקייט פון קראָפּאָטקינס צילן. אַלס ביישפּיל וועל איך ברענגען אַ אינטערעסאַנטע מאַניפעסטירונג פון דער דאָזיקער אויפריכטיקייט. אין 1896 ווען קראָפּאָטקין איז געקומען קיין ניו־יאָרק, האָט אַנדריו קאַרנעגי *) אים איינגעלאַדן צו זיך אין פּאַלאַץ אויף דער פינפטער עוועניו. קראָפּאָטקין האָט צוריקגעוויזן די איינלאַדונג; אין זיין שריפטלעכן ענטפער האָט ער אָנגעגעבן פאָלגנדיקע מאָטיוון: „דערפאַר, ווייל אַ דאַנק אייער מאַכט און אייער איינפלוס האָט מיין חבר אַלעקסאַנדער בערקמאַן*) באַקומען 22 יאָר טורמע פאַר אַן אַקט, וואָס ווערט אין די פאַראייניקטע שטאַטן באַשטראָפט מיט זיבן יאָר, מאַקסימום. איך קאָן ניט געניסן פון דער גאַסטפריינטלעכקייט פון אַ מענטשן וועלכער האָט געהאָלפן פאַרמשפּטן אַ צווייטן מענטשן אויף 22 יאָר טורמע".

אין 1901 האָבן קראָפּאָטקינען אַרומגערינגלט מיסיס פּאָטער פּאַלמער און אַנדערע אַריסטאָקראַטישע דאַמען; זיי האָבן לכבוד קראָפּאָטקינען אָרגאַניזירט אַ פּרישטיק, וואָס האָט געזאָלט פאַרקומען דעם 11טן נאָוועמבער — דער יאָרצייט פון די טשיקאַגער מאַרטירער, ווען די אַרבעטער מאַכן באַזוכן דעם וואַלדהיימער בית־עולם, וואו עס זיינען באַערדיקט די דערמאָרדעטע אַנאַרכיסטן. ווען מיסיס פּאַלמער האָט אים אָנגערופן „פּירשט", האָט קראָפּאָטקין באַמערקט מיט זיין געוויינלעכער העפלעכקייט, נאָר מיט אַ בייז פייערל אין זיינע בלויע אויגן:

„מאַדאַם, איר קאָנט אייך בלייבן מיטן „פּירשט", נאָר איך וועל גיין מיט די אַרבעטער אויסדריקן מיין טיפע אַכטונג צו מיינע טויטע חברים: שפּיז, פּאַרסאָן און די אַנדערע."

זומער פון 1917 האָט קראָפּאָטקין נאָך פ ע ר צ י ק י אָ ר ג ל ו ת, זיך אומגעקערט קיין רוסלאַנד, וואו דאָס פאָלק האָט אים געמאַכט אַ פייערלעכן קבלת פנים. קערענסקי און די אַנדערע מיטגלידער פון דער צייטווייליקער רעגירונג האָבן אים אָנגעבאָטן אַ קוואַרטיר אינעם ווינטער פּאַלאַץ, נאָר קראָפּאָטקין האָט זיך אָפּגעזאָגט פון אַזאַ ליבלעכקייט און געדונגען אַ געוועגלעכע קוואַרטיר, וואָס איז אינגיכן געוואָרן דער צענטער פון געדאַנק און באַגייסטערונג. קראָפּאָטקין האָט

---

*) דער נאָרד־אַמעריקאַנער מולטימיליאָנער.

*) אַלעקסאַנדער בערקמאַן, אַ באַוואוסטער אַמעריקאַנער אַנאַרכיסט. געקומען פון רוסלאַנד. פאַר אַן אַטענטאַט אויפן פאַבריקאַנט פריק בעת דעם אַרבעטער־שטרייק אין האָמסטעד, איז ער פאַרמשפּט געוואָרן אויף 22 יאָר טורמע. באַפרייט געוואָרן פאַר דער צייט. שפּעטער האָט די אַמעריקאַנער בורזשואַזיע אים געפּרואווט אריינשלעפּן אין דעם מוני ביללינגס־פּראָצעס. אין 1919 איז ער אָפּגעפירט פון נאָרד־אַמעריקע קיין רוסלאַנד. פונוואַנען די „פּראָלעטאַרישע דיקטאַטור האָט אים אַרויסגעשיקט. ער איז באַגאַנגען זעלבסטמאָרד.

זיך שטאַרק אינטערעסירט מיט די געשעעניש, נאָר ווען קערענסקי האָט אים פאָר־געלייגט זיך צו באַטייליקן אין דער רעגירונג, האָט קראָפּאָטקין דאָס אָנגענומען פאַר אַ באַליידיקונג.

„איך האָב אים געזאָגט — האָט קראָפּאָטקין דערציילט — אַז כ'האָב מיין גאַנץ לעבן געקעמפט קעגן דער רעגירונג, אַלס אַ פאַקטאָר פון קאָרופּציע, און כ'האָב קיינמאָל נישט געטראַכט פון ווערן איר מיטגליד". ער האָט געזען קלאָרער ווי די מענטשן, וועלכע זיינען אַרויסגעהויבן געוואָרן פון דער רעוואָלוציאָנערער כוואַליע, די שעדלעכע ווירקונג פון דער רעגירונגס־סיסטעם און געוואוסט, אַז זיי וועלן נישט אויסמיידן איר קאָרומפּירנדיקן איינפלוס.

דאָס סובסידירן די באַוועגונג האָט קראָפּאָטקין באַטראַכט, אַלס דאָס שעדלעכ־סטע און קאָרומפּירנדיקסטע מיטל. ווען איך האָב באַזוכט קראָפּאָטקינען אין לאָנדאָן, דאָס איז געווען אין יאָר 1907, האָט איינער אַ פירער פון די דייטשע סאָציאַל־דעמאָקראַטן געקראָגן אַ ירושה, וואָס עמיצער האָט איבערגעלאָזט פאַר דער סאָ־ציאַליסטישער באַוועגונג. איך האָב ביי דער געלעגנהייט אָנגעוויזן דערויף, אַז קיי־נער לאָזט ניט איבער קיין ירושות פאַר דער אַנאַרכיסטישער באַוועגונג, אָדער אויף פאַרצוזעצן קראָפּאָטקינס ווערטפולע אַרבעט.

„ס'איז גוט, וואָס דאָס איז ניט געשען, האָט קראָפּאָטקין באַמערקט, מיר זיי־נען לפּחות, זיכער, אַז קיינער האָט ניט אָנגענומען אונדזערע אידעען צוליב געלט מאָטיוון".

און דאָס איז געווען אַ נבואה. די רעוואָלוציאָנערע באַוועגונג איז נאָך קיינ־מאָל נישט געווען אַזוי קאָרומפּירט, ווי איצט, דורך דעם אומאיבערגעריסענעם שטראָם פון גאָלד פון מאָסקווע. קראָפּאָטקין האָט דאָס פאָראויסגעזען אַ סך פריער, איידער מאָסקווע האָט אָנגעהויבן פּראָסטיטואירן אייראָפּע און אַמעריקע.

קראָפּאָטקין האָט אויסגעצייכנט געקאָנט אינעם מענטשן אַלעס, וואָס איז מענטשלעך. איינמאָל האָבן מיר גערעדט וועגן אייניקע אַנאַרכיסטן, וועלכע זיינען אין דער יוגנט געווען שטאַרק איבערגעגעבן אונדזערע אידייען, און איצט האָבן זיי פאַרקירעוועט אין אַ צווייטער זייט און זוכן אייגענע נוצן. איך האָב אויסגעדריקט מיין פאַרדאַמונג, אָבער קראָפּאָטקין האָט אַנדערש רעאַגירט דערויף.

„זיי האָבן אונדז אוועקגעגעבן די גאַנצע יוגנטשאַפטלעכע לײדנשאַפט. אַלץ וואָס זיי האָבן פאַרמאָגט, וואָס־נאָך קאָנען מיר פון זיי פאָדערן?"

דער דאָזיקער אורטייל איז געווען אין פולער האַרמאָניע מיט קראָפּאָטקינס גאַנצן כאַראַקטער און מיט זיין גרויסאַרטיקן דעוויז: „פון יעדן לויט זיינע פעאי־קייטן און יעדן לויט זיינע באַדערפענישן". דער דאָזיקער דעוויז איז געוואָרן אַ קלאַסישער און איז דער יסוד פון דעם געזעלשאַפטלעכן לעבן אין דער אַנאַרכיס־טישער אָרדענונג.

קראָפּאָטקינס לעצטע יאָרן זיינען געווען פול מיט ביטערניש נישט צוליב דער נויט און נישט צוליבן גייסטיקן הונגער, נאָר צוליב דעם, וואָס זיין האַרץ איז געווען צעבראָכן און ער האָט גייסטיק געליטן פון דעם טראַגישן גורל פון דער רוסישער רע־

וואָלוציע, וועלכע ער האָט געהאלטן פאר א סך גרעסער פון דער פראנצויזישער. און די סיבה דערפון איז געווען דער טעראָר, דער גרויזאמער טעראָר און די ליידן פונעם פאָלק, און דאָס האָט אונטערגעגראָבן קראָפּאָטקינס כוחות און אים דערפירט צום קבר.

אלעס וואָס קראָפּאָטקין האָט אָנגעשריבן פאר דער אנארכיסטישער און ארבעטער־פרעסע, ווי אויך זיינע פילצאָליקע בראָשורן, האָט ער אוועקגעגעבן אומזיסט דער פרייהייטס־באוועגונג. ער פלעגט קיינמאָל נישט נעמען קיין געלט ביי די אר־בעטער. ער איז אין דער הינזיכט געווען אזוי שטרענג, אז ווען די אמעריקאנער אנארכיסטישע אָרגאניזאציעס האָבן אים איינגעלאדן צו קומען געבן א רייע לעק־ציעס (1896), האָט ער געענטפערט, אז ער וואָלט גערן געפאָרן, נאָר ער קאָן דאָס נישט טאָן אויפן חשבון פון די ארבעטער. אין דעם זעלבן יאָר האָט א וויסנשאפט־לעכער פאראיין אים דעלעגירט צום געאָלאָגישן קאָנגרעס אין טאָראנטא, ער האָט אויסגענוצט די געלעגנהייט און באזוכט די פאראייניקטע שטאטן, וואו ער האָט געהאלטן א רייע לעקציעס לטובת דער אנארכיסטישער פרעסע און די רוסישע רעוואָלוציאָנערן.

קראָפּאָטקינס אידייען

רודאָלף ראָקער

פּיאָטר קראָפּאָטקין און זיין ווערק

פּיאָטר קראָפּאָטקין פאַרנעמט נאָך אַלץ דאָס ערשטע אָרט צווישן די היינטיקע פאַרטרעטער פון דעם פרייהייטלעכן, אָדער אַנאַרכיסטישן סאָציאַליזם. אַ גרויסער טייל פון זיינע פּילצאָליקע ווערק, זענען איבערגעזעצט אויף אַלע מאָדערנע, קולטורעלע שפּראַכן. אַ באַזונדערס שטאַרקע ווירקונג האָבן זיי געהאַט אויף דער גייסטיקער אַנטוויקלונג פון דער סאָציאַליסטישער באַוועגונג אין די לאַטייניש לענדער. אַדאַנק זיין אַלזייטיקן און טיפן וויסן אויפן געביט פון די נאַטור־וויסנשאַפטן, סאָציאָלאָגיע און געשיכטע, איז קראָפּאָטקינען געלונגען צו אַנטדעקן פאַר דעם מאָדערנעם סאָציאַליזם נייע האָריזאָנטן, וואָס שפּילן אַ גרויסע ראָל אין דער צוקונפטיקער אויסוויקלונג פון דעם געזעלשאַפטלעכן לעבן.

אַזן פונקט אין אַזאַ צייט, ווי אונדזערע, אין אַ צייט פון אומדערהערטער געזעלשאַפטלעכער צעפאַלונג, ווען די מלחמה*, די שרעקלעכסטע פון אַלע מלחמות, האָט פאַרוואַנדלט די אַלטע וועלט אין חורבות און אָנגעפילט מיט כאַאָס אַלע ציוויליזירטע געזעלשאַפטן, באַקומט אַ באַזונדער באַדייטונג דאָס באַקאָנען זיך גענוי מיט קראָפּאָטקינס אידייען. אין אונדזער צייט פון בלינדן גלויבן אינעם שטאַט און אינעם סאַמע אינהאַלטסלאָזן פאַרטיי־שאַבלאָן, קאַפּיטאַליסטישער ראַציאָנאַליזאַציע פון דער פּראָדוקציע און לעבנסלאָזער צענטראַליזאַציע פון אַלע געזעלשאַפטלעכע פונקציעס; אין דער גאָלדענער צייט פון פּראָפעסיאָנעלע פּאָליטיקער, ביוראָקראַטיע און פּאָליציי־הערשאַפט, פון ראַסן־טעאָריעס און דיקטאַטור, וואו יעדער פרייע איניציאַטיווע ווערט געבראַכט אַלס קרבן דער זינלאָזער אידעע פון בלינדער צוואַנג און גרויזאַמער גוואַלט; וואו די לעצטע רעשטלעך פון געוואוינהייטס־רעכט ווערן געבראַכט אַלס קרבן פאַרן טויטן מעכאַניזם פונעם געזעץ; די סאָציאַלע פאַרשידנאַרטיקייט — דער איינפאַרמיקייט; די דערציאונג פון דער אינדיווידואַליטעט — דער אומבאַדינגטער געהאָרכזאַמקייט; די זעלבסטטעטיקייט — דעם באַפעל פון אויבן, זיינען די מענטשן געוואוינט געוואָרן צו

---

*) דער מחבר רעדט דאָ וועגן דער ערשטער אַלוועלטלעכער מלחמה. רעד.

דערוואַרטן טובות פון די „העכערע קרייזן”. דער בלינדער גלויבן אין פּאַפּירענע דירעקטיוון, אינעם כּוח פון רעגירונגס-באַפעלן און דיקטאַטאָרישע פאַרשריפטן, האָט זיך ביסלעכווייז אַנטוויקלט אין אַ גענפערלעכער שטערונג צום געזעלשאַפטלעכן פּראָגרעס. די אינהאַלטסלאָזיקייט פון די לאָזונגען פון די פּאָליטישע פּאַרטייען, וואָס מען רוקט איצט אַרויס מיט אַזאַ עקשנות — איז דער אומפאַרמיידלעכער רעזולטאַט פון דעם דאָזיקן פּאָליטישן און סאָציאַלן אָבערגלויבן. אונטער דער ווירקונג פון די דאָזיקע לעבנסלאָזע אָנשטרענגונגען מוז דער סאָציאַליזם זיך פאַרוואַנדלען אין אַ טויטער דאָגמע, פאַרפלאַכט ווערן, רינענדיק דורך די שמאָלע קאַנאַלן פון ריין-בורזשואַזע רעפאָרמען. און דערום איז גאָר קיין חידוש נישט, וואָס הונדערטער טויזנטער פון זיינע אָנהענגער זעען אין דעם האָפענונגסלאָזן שטאַטס-קאַפּיטאַליזם דעם ענדציל פון זייערע שטרעבונגען.

פאַר קראָפּאָטקינען איז דער סאָציאַליזם נישט געווען נישט קיין פּשוטע אַריטמעטישע אויפגאַבע, נישט קיין „אומפאַרמיידלעכע קאָנסעקווענץ פון דער קאַפּיטאַליסטישער אַנטוויקלונג”, נאָר דער פולער אויסדרוק פון אַ באַשטימטער טענדענץ, וואָס ציט זיך דורך דער גאַנצער געשיכטע פון דער מענטשהייט, און ווערט פּראַקטיצירט פון אַלע געזעלשאַפטלעכע חיות — די טענדענץ פון קעגנזייטיקער הילף און סאָלידאַריטעט אָן וואָס עס וואָלט נישט מעגלעך געווען, נישט דאָס געזעלשאַפטלעכע לעבן, און נישט דער געזעלשאַפטלעכער פּראָגרעס.

אין קעגנזאַץ צו דעם מלוכהשן סאָציאַליזם, וואָס האָט געפונען זיין פולן אויסדרוק אינעם דאָגמאַטישן מאַרקסיזם, האָט קראָפּאָטקין שטענדיק באַטאָנט די גרויסע באַדייטונג פון די מאָראַלע מאָטיוון פאַר דער געזעלשאַפטלעכער אַנטוויקלונג, וועלכע מאַניפעסטירן זיך אויפן בולטסטן אופן אין דער אומבאַזיגבאַרער שטרעבונג צו דער סאָציאַלער גערעכטיקייט.

ס'איז קלאָר, אַז דער באַגריף „גערעכטיקייט” אין קראָפּאָטקינס פאַרשטעלונג, האָט קיין שום שייכות נישט מיט די באַגריפן פון די פילאָסאָפישע מעטאַפיזיקער, וועלכע באַטראַכטן דעם „אַבסאָלוטן אמת”, דאָס „אַבסאָלוטע רעכט” און אַנדערע אַבסטראַקטע פאַרשטעלונגען, אַלס איינמאָל פאַר אַלעמען פעסטגעשטעלטע פאַרבאַדינגונגען פון דעם מענטשלעכן ווילן. פאַר קראָפּאָטקינען איז דאָס געפיל פון גערעכטיקייט ביים מענטשן געווען דער נאַטירלעכער רעזולטאַט פון דעם געזעלשאַפטלעכן צוזאַמענלעבן און געמיינזאַמע שטרעבונגען, וואָס פאַרבינדן די מענטשן, — די לעבעדיקע, שטענדיק אַקטיווע קראַפט, וואָס איז געוואָרן אַ מין אינסטינקט. וואָס טיפער און שטאַרקער דער דאָזיקער אינסטינקט איז איינגעוואָרצלט אינעם מענטשן, אַלץ מער איז ער געניגט צו פאַרשטיין די געזעלשאַפטלעכע נאַטור פון דעם סאָציאַליזם, און אַלץ מער שאַנסן האָט דער סאָציאַליזם גופא צו זיין פּראַקטישער פאַרווירקלעכונג. ווייל, סוף כל סוף, דאָס וואָס מיר פאַרשטייען אונטערן וואָרט סאָציאַליזם, איז נישט עפּעס אַנדערש, ווי די אָנערקענונג פון דעם אינסטינקט פאַר קעגנזייטיקער הילף און סאָציאַ־

לעו' גערעכטיקייט: די טרייב־קראַפט פון יעדער בשותפותדיקער געזעלשאַפטלע־כער טעטיקייט.

דער סאָציאַליזם וועט קומען נישט אַדאַנק אַן אומפאַרמיידלעכן נאַטור־געזעץ. ער וועט קומען נאָר דעמאָלט, ווען די מענטשן וועלן פאַרמאָגן אַ שטאַרקן ווילן און דעם נויטיקן מאָראַלישן כּוח, אויף אים צו פאַרווירקלעכן. די צייט און די אומשטענדן האָבן, פאַרשטענדלעך, אַ שטאַרקע ווירקונג אויף אונדזער ווילן און אויף אונדזער קראַפט. נאָר נישט די צייט און נישט די סאָציאַלע באַדינגונגען קענען אונדז, אַן און פאַר זיך, ברענגען די גאולה. ס'זענען אויך נויטיק די טיפסטע איבערצייגונג און דער שטאַרקסטער פאַרלאַנג, אויף אויסצובויען די בריק, וואָס פירט פון דער שווערער נויט פון דער איצטיקער עקזיסטענץ, צו דעם נייעם לאַנד פון סאָציאַליזם.

מיר באַרירן דאָ אַ פּונקט, וואו קראָפּאָטקין און זיינע פאָרגייער, פּרודאָן און באַקונין, צעגייען זיך גרונטלעך מיטן מלוכהשן סאָציאַליזם, און, באַזונדערס, מיטן מאַרקסיזם. פאַר די פאַרטרעטער פון די פאַרשידענע שטאַטלעך־סאָציאַליסטישע שטרעמונגען איז דער יחיד בלויז אַ אומגעזען שרייפעלע אין דער אַלגעמיינער מאַשין פון דער געזעלשאַפטלעכער פּראָדוקציע, „די אַרבעטס־קראַפט", אַ לעבנסלאָזער אינסטרומענט פון דער עקאָנאָמישער אַנטוויקלונג, וואָס באַשטימט אומפאַרמיידלעך זיין גייסטיק לעבן און ווילנס־מאַניפעסטירונגען. פון זינט העגעל האָט אונדז אויסגעלערנט דענקען מיט „קאַטעגאָריעס" און האָט אַנטדעקט די „היסטאָרישע מיסיע" פון די פעלקער, איז דער דאָזיקער גלויבן אינעם גורל טיף איינגעדרונגען אינעם גייסטיקן לעבן פון אונדזער צייט, און באַווייזט זיך אין די סאַמע פאַרשידנסטע פאָרמען. און די איצטיקע ראַסן־טעאָריעס זיינען, לסוף, בלויז דער רעזולטאַט פון דעם העגעליאַניזם און פון דער לערע וועגן די „היסטאָרישע מיסיעס"; דער זעלבער רעזולטאַט איז אויך די פאַרשטעלונג פון דעם מאַרקסיזם, וועלכער באַטראַכט יעדער מענטשלעכע טעטיקייט בלויז אַלס אומפאַרמיידלעכע פאָלגע פון די געזעלשאַפטלעכע פּראָדוקציע־פּראָצעסן. אַזאַ אַרט דענקען, וואָס שטאַמט פון באַשטימטע פאַר־הנחות, האָט שוין געמוזט ווירקן אויף אַלע אַנדערע שלוסן פון זיינע פאַרטרעטער; און ער האָט געווירקט אויף אַזוי פיל, אַז ווען זיי גייען צו צו דער פראַגע וועגן יחיד, באַטראַכטן זיי אים, אַלס געוויינלעכן געזעלשאַפטלעכן פּראָדוקט, וואָס קאָן געמאָסטן ווערן מיטן מאָס־שטאַב פון די גאַנגבאַרע אידעען. זיי האָבן זיך געשאַפן אַ מיינונג וועגן דער לע-בעדיקער ווירקלעכקייט, און געפאַלן אַ קרבן פון אַן אָפּטישער פאַרבלענדונג, ווייל זיי פאַרבייטן דעם מיראַזש, זייער אייגענע פאַנטאַזיע, אויף דער ווירקלעכקייט גופא. אין דער היסטאָרישער אַנטוויקלונג זעען זיי בלויז אַ טויטן מעכאַניזם, אַ ריין טעכנישן אַפּאַראַט, און דערביי פאַרגעסן זיי זייער לייכט, אַז הינטער די מעכאַנישע פּראָדוקציע־כּוחות און אויסערלעכע פּראָדוקציע־באַציאונגען, שטייען לעבעדיקע וועזנס פון פלייש און בלוט, פול מיט פערזענלעכע פאַרלאַנגען, שטרע־בונגען און באַדערפענישן. און, אַזוי ווי די אינדיווידועלע פאַרשידנאַרטיקייט —

וואָס איז די אמתע רייכקייט אינעם לעבן, — איז פאַר זיי בלויז אַ מינדער־וויכטיקער פּרט, ווייזט זיך זיי אויס דאָס לעבן גופא קאָלירלאָז און סכעמאַטיש.

קראָפּאָטקין און זיינע פאָרגייער זענען געגאַנגען מיט אַן אַנדער וועג. דער יחיד איז געווען דער אויסגאַנגס־פּונקט פון זייער נאָכדענקען וועגן דעם תוך פון דער געזעלשאַפט: דער יחיד, נישט אַלס אַבסטראַקט־נעבלהאַפטער באַגריף, וואָס איז אָפּגעריסן פון זיין געזעלשאַפטלעכער סביבה, נאָר דער יחיד, אַלס סאָציאַלער איינס, וואָס איז פאַרבונדן מיט זיינע נאָענטע דורך טויזנטער פעדים פון מאַטעריעלן און גייסטיקן כאַראַקטער.

אויף צו אורטיילן וועגן דעם וואוילשטאַנד, פרייהייט און קולטור פון אַ פאָלק, האָט קראָפּאָטקין נישט גענומען אין חשבון, נישט דעם סכום פון דער הכנסה פון דער אַלגעמיינער פּראָדוקציע, נישט די אַזוי־גערופענע „פאָרמעלע פרייהייטן”, וואָס זענען פאַרשריבן אין וועלכער ס'נישט איז קאָנסטיטוציע, און נישט די קולטורעלע דערגרייכונגען פון אַ באַשטימטער עפּאָכע. פאַר קראָפּאָטקינען איז, קודם־כל, געווען וויכטיק פעסטצושטעלן די גרויס פון דעם פערזענלעכן אָנטייל אין דעם אַלגעמיינעם וואוילשטאַנד, אויף וויפל דער יחיד איז אומשטאַנד צו באַפרידיקן זיינע אינדיווידועלע פאַרלאַנגען, שטרעבונגען און פרייהייט־באַדערפעניש אין די געזעלשאַפטלעכע ראַמען, און אויף וויאַזוי גראַד די געזעלשאַפטלעכע קולטור פון אַ געוויסן פעריאָד געפינט איר אויסדרוק אין יעדן איינצלנעם מענטשן. אויפן סמך פון די דאָזיקע דאַטן אורטיילט קראָפּאָטקין וועגן דעם אַלגעמיינעם כאַראַקטער פון דער געזעלשאַפט.

פאַר קראָפּאָטקינען איז די פרייהייט נישט געווען קיין אומבאַשטימטער, אַבסטראַקטער באַגריף, פאַרקערט, ער האָט אין איר געזען אַ פּראַקטישע מעגלעכקייט צו דער פולער אַנטוויקלונג פון די נאַטירלעכע כוחות און פעאיקייטן פון דעם יחיד. און דערום האָט ער, ווי אַלע אַנאַרכיסטן, אין דער מאַניפעסטירונג פון די פערזענלעכע ליידנשאַפטן געזען דעם העכסטן אויסדרוק פון דעם פרייהייטס־אינסטינקט ביים מענטשן, און האָט גאַנץ אַנטשלאָסן אָפּגעוואָרפן דעם אויטאָריטערן פּרינציפּ — די אידעאָלאָגיע פון ברוטאַלער גוואַלט. די פולע פרייהייט, אויף דער באַזע פון עקאָנאָמישער און סאָציאַלער גלייכהייט, איז פאַר אים געווען דער איינציקער פאָרבאַדינג פון אַ צוקונפט, וואָס איז ווירדיק פאַרן מענטשן. נאָר אונטער אַזעלכע באַדינגונגען, לויט זיין מיינונג, איז פאַראַן אַ מעגלעכקייט צו אַנטוויקלען ביי יעדן מענטשן דאָס געפיל פון פערזענלעכער אחריות און דאָס לעבעדיקע באַוואוסטזיין פון זיין געזעלשאַפטלעכקייט צו אַזאַ גראַד, אַז זיינע פערזענלעכע פאַרלאַנגען און באַדערפענישן זאָלן דערשיינען, אַזוי צו זאָגן, אַלס נאַטירלעכער רעזולטאַט פון זיין געזעלשאַפטלעכן געפיל.

ווען קראָפּאָטקין האָט אין 1872 אונטערגענומען זיין ערשטע רייזע קיין אויסלאַנד, האָט ער שוין איבערגעלעבט אַ געוויסן אינערלעכן קריזיס. זיין וויסנ־

שאַפטלעכע רייזע איבער פינלאַנד, וואָס ער האָט אונטערגענומען אויפן אויפטראָג פון דער רוסישער געאָגראַפישער געזעלשאַפט, האָט אים געגעבן אַ גענוגנדע מעגלעכקייט זיך צו באַקענען מיט דער האָפנונגסלאָזער לאַגע פון די פינלענדישע פויערים, וועלכע זענען געווען פאַרמשפּט צו אַן אומאיבערגעריסענער אַרבעט, וואָס האָט געגעבן קנאַפּע פרוכט. די דערגרייכונגען פון דער מאָדערנער טעכניק און אַן אַגראַר־ווירטשאַפטלעכע בילדונג האָבן, פאַרשטענדלעך, געקענט אַ סך פאַרלייכטערן דעם גורל פון די דאָזיקע שטיפקינדער פונעם לעבן, נאָר וועגן דעם האָט מען נישט געקענט חלומען, ווייל די ערד, וואָס זיי האָבן באַגאָסן מיט זייער שווייס, האָט נישט באַלאַנגט צו זיי. דער יונגער פאָרשער, וועלכער איז מיט לייב און לעבן געווען איבערגעגעבן דער וויסנשאַפט, האָט פאַרגלייכט דאָס לעבן פון די דאָזיקע פאַריער מיטן לעבן פון די רוסישע פויערים, און אים איז געוואָרן קלאָר, אַז סיי די, סיי יענע, זיינען קרבנות פון אַ געזעלשאַפטלעכער סיסטעם, וואָס איז פיינטלעך צו דער קולטור. דאָס יונגע ליידנשאַפטלעכע האַרץ, וואָס האָט שטענדיק געקלאַפּט אין אוניסאָן מיט די ליידנדיקע, האָט אים געצוואונגען אָנצונעמען אַ באַשלוס, וואָס האָט געגעבן זיין ווייטערדיקן לעבן אַ באַשטימטע ריכטונג.

„וואָסאַראַ רעכט — האָט ער זיך געפרעגט — האָב איך געהאַט אויף די אַלע העכערע פריידן (די וויסנשאַפטן) ווען אַרום מיר איז פאַראַן אַ שטיקנדיקע נויט און פיינלעכער קאַמף פאַר אַ טרוקן שטיקל ברויט ווען דאָס אַלעס, וואָס איך ברענג אויס אויף צו לעבן אין אַ וועלט פון העכערע גייסטיקע עמאָציעס דאַרף אומפאַרמיידלעך אַרויסגעריסן ווערן פון דעם מויל ביי די, וועלכע פאַרזייען ווייץ פאַר אַנדערע, און האָבן נישט גענוג שוואַרץ ברויט פאַר זייערע קינדער? ביי עמיצן מוז אַרויסגעריסן ווערן דאָס שטיקל ברויט פון מויל, ווייל די אַלגעמיינע פּראָדוקטיוויטעט איז נאָך אַזוי קליין.” (קראָפּאָטקין, „מעמואַרן פון אַ רעוואָלוציאָנער”).

און ער האָט באַשלאָסן, צו פאַרלאָזן זיין אָנגעהויבענע גלענצנדע קאַריערע, און זיך שטעלן צום דינסט פון די אונטערדריקטע מאַסן. ווייל פאַר אים איז געוואָרן קלאָר, — „די אַלע הויכקלינגענדיקע ווערטער וועגן פּראָגרעס, וואָס מען האָט אַרויסגעזאָגט אין דער צייט, ווען די טוער גופא פאַרן פּראָגרעס האַלטן זיך אין אַ זייט פונעם פאָלק, זיינען בלויז סאָפיזמען. מען האָט זיי אויסגעטראַכט, כדי זיך באַפרייען פון דער צעפרעסנדיקער סתירה...” (קראָפּאָטקין, „מעמואַרן פון אַ רעוואָלוציאָנער”).

נאָך זייענדיק אין רוסלאַנד, פלעג קראָפּאָטקין אָפט באַגעגענען אין דער פּרעסע דעם נאָמען פון דער אינטערנאַציאָנאַלער אַרבעטער־אַסאָציאַציע. נאָר אַזוי ווי די צענזור האָט קאַטעגאָריש פאַרבאָטן יעדע אויפקלערונג פון די אידייאישע צילן און פּראַקטישער טעטיקייט פון דער גרויסער־אַרבעטער־אָרגאַניזאַציע, האָט קראָפּאָטקין זיך געקאָנט שאַפן בלויז אַ אומקלאָרע פאָרשטעלונג וועגן דער דאָזיקער געזעלשאַפט פונעם נאָמען אליין און וועלכן ער האָט אינסטינקטיוו

געפילט די אַנטוויקלונג פון אַ נייער גרונטלאַגע אין דער געשיכטע פון אייראָפּע. ס'איז דערום גאַנץ נאַטירלעך, אַז ווי נאָר ער איז אין פרילינג פון 1872, געקו־מען צופאָרן קיין שווייצאַריע, האָט ער געזוכט אַ מעגלעכקייט צו קומען אין באַ־ציאונג מיטן אינטערנאַציאָנאַל. זיין ערשטע באַגעגעניש איז פאָרגעקומען מיט פאַרטרעטער פון דעם רעכטן פליגל פון דעם אינטערנאַציאָנאַל, וואָס איז געווען אונטער דער השפּעה פון דעם גענעראַל־ראַט, וואָס איז אָנגעפירט געוואָרן פון מאַרקסן און ענגעלסן. אָבער דאָס פּלירטעווען פון די פירער פון דעם דאָזיקן פליגל מיט די בורזשואַזע פּאָליטיקער, וואָס האָט געגעבן דער גאַנצער באַווע־גונג אַ אומגעזונטן און צווייַדייטיקן כאַראַקטער, האָט געמאַכט אַן אומאַנגענעמען איינדרוק אויף דעם יונגן רעוואָלוציאָנער, וועלכער איז געווען אינגאַנצן באַ־הערשט פון די גרויסע אידייען, וואָס האָבן געפונען אַזאַ מעכטיקן אויסדריק אינעם אינטערנאַציאָנאַל. ס'האָט זיך ביי אים דערוועקט אַ פאַרלאַנג, זיך צו באַקענען מיט דעם, אַזוי־גע־רופענעם, באַקונין־פליגל פון דעם אינטערנאַציאָנאַל. ווען ניקאָלאַי אוטין, איינער פון די פירער פון דעם רעכטן טייל פון דער גענפער סעקציע פון דעם אינטערנאַציאָנאַל, האָט אים געגעבן אַ קורצע רעקאָמענדאַציע־בריוו צו זשוקאָווסקין (באַקונינס פריינט), האָט ער אַ קוק געטאָן קראָפּאָטקינען אין די אויגן, און געזאָגט מיט אַ זיפץ:

„יאָ, איר וועט זיך שוין צו אונדז נישט אומקערן, איר וועט פאַרבלייבן ביי זיי.” און ער איז געווען גערעכט.

אויף אַזאַ אופן האָט קראָפּאָטקין זיך באַקענט מיט די מיטגלידער פון דער יורער פעדעראַציע, וועלכע האָבן געשפּילט אַזאַ וויכטיקע און רומפולע ראָל אין דער געשיכטע פון דעם אינטערנאַציאָנאַל. אין דעם דאָזיקן קרייז פון מענטשן, באַגייסטערטע פון דעם טיפסטן אידעאַליזם, האָט קראָפּאָטקין צום ערשטן מאָל דערקאָנט די ריכטיקע באַדייטונג און מהות פון דעם אינטערנאַציאָנאַל. די יורער פעדעראַציע האָט פּרינציפּיעל אָפּגעוואָרפן יעדער פּאַרלאַמענטאַרישע פּאָ־ליטיק און אירע אָנהענגער האָבן אין די קאַמפּס־אָרגאַניזאַציעס פון די אַרבעטער געזען דעם איינציקן פונדאַמענט אויף וועלכן דער סאָציאַליזם דאַרף געבויט ווערן. אַפּלייקענענדיק די נויטווענדיקייט צו אָרגאַניזירן די אַרבעטער־אָרגאַניזאַציעס אין אַ פּאָליטישער פּאַרטיי מיטן ציל צו פאַרכאַפּן די פּאָליטישע מאַכט, האָבן די יורער געהאַלטן פאַר נויטיק צו שאַפן אַ שטאַרקע אָרגאַניזאַציע פאַרן עקאָ־נאָמישן ווידערשטאַנד מיט סאָציאַליסטישע צילן. פאַר זיי איז געווען קלאָר, אַז נאָר דער דירעקטער קאַמף פון די מאַסן איז דאָס איינציקע מיטל זיך צו באַ־פרייען פון דעם יאָך פון דער לוין־אַרבעט, פון דער מלוכהשער אַפּיטרופּסות, און דאָס איינציקע מיטל צו אַ גרינטלעכער איבערבויאונג פון דעם געזעלשאַפטלעכן לעבן אויף די יסודות פון דעם פרייען סאָציאַליזם.

די סעקציעס פון דער יורער פעדעראַציע האָבן טיף און גרינטלעך באַטראַכט אַלע גרויסע סאָציאַלע פּראָבלעמען, וואָס זענען שפּעטער באַהאַנדלט געוואָרן אויף די צוזאַמענפאָרן פון דעם אינטערנאַציאָנאַל. אַדאַנק דער מאָראַלער השפּעה

פון באקונינס מעכטיקער פערזענלעכקייט, און דער אומדערמידלעכער טעטי־קייט פון אזעלכע מענטשן, ווי דזשעמס גיליאם, שוויצגעבעל, זשוקאווסקי און א סך אנדערע, האט די יורער פעדעראציע באקומען די אייגנארטיקע סאציאל־רע־וואלוציאנערע כאראקטעריסטיק, וואס האט פאר איר פארזיכערט א גרויסן איינ־פלוס אין די רייען פון דעם אינטערנאציאנאל. א באזונדער שטארקן איינדרוק האט געמאכט אויף קראפאטקינען דער פאקט, וואס אין דער דאזיקער מערקוויר־דיקער סביבה איז נישט געווען קיין שפור פון דעם דאזיקן כאראקטעריסטישן חילוק צווישן פירער און מאסן, וואס ער האט געזען ביי די גענפער. אין יורא האט מען נישט נאר געדענקט אנדערש, נאר מען האט אויך געפילט אנדערש, ווי אין דעם לאגער פון די גענפער פאליטיקער. זיי האבן זיך געריכטעט לויט די פרינציפן, וואס האבן געפונען אזא בולטן אויסדרוק אין דעם סאנוויִ'ער ציר־קולאר, וועלכער זאגט:

„דער אינטערנאציאנאל — וואס איז דער עמבריאן פון דער צוקונפטיקער געזעלשאפט — דארף שוין איצט זיין א געטרייע אפשפיגלונג פון אונדזערע פרינציפן פון פרייהייט און פעדעראציע, און אפווארפן יעדע אידייע, וואס שטרעבט צו מאכט און דיקטאטור".

אזוי־ארום איז קראפאטקין געווארן אן אנארכיסט און געארבעט אין דער ריכטונג ביז זיין ארעסט, וואס האט געמאכט א סוף צו זיין פראפאגאנדע־טעטי־קייט צווישן די פעטערבורגער ארבעטער.

ווען קראפאטקין איז, לערך, אין א פיר יאר ארום נאך זיין בארימטן אנט־לויפן פון דעם מיליטערישן שפיטאל פון דער פעטראפאוולאווסקער פעסטונג, ווידער געקומען קיין מערב־אייראפע, האט אים, נאטירלעך, באניים געצויגן צו די יורער בערג, וואו ער האט געהאט איבערגעלעבט אזעלכע שטארקע און טיפע איינדרוקן. נאכן פארבלייבן א קורצע צייט אין ענגלאנד, האט ער זיך אומגע־קערט קיין שווייצאריע, און זיך באזעצט אין שא דע פאן מיט דער כוונה זיך אינגאנצן אפגעבן דער רעוואלוציאנערער טעטיקייט. אבער אין דער צייט פון זיין אפוועזנהייט, זענען פארגעקומען געוויסע ענדערונגען. ס'זענען געווארן בול־טער די רעזולטאטן פון דער פראנצויזיש־פרייסישער מלחמה און פון דעם בלו־טיקן אונטערדריקן די פאריזער קאמונע, מען האט צעשלאגן די קאמונאליסטישע רעוואלוציע אין שפאניע, די שפאלטונג אינעם אינטערנאציאנאל איז געווארן א געשעענער פאקט, — און דאס אלעס האט גורם געווען טיפע וואונדן דער איי־ראפעאישער ארבעטער־באוועגונג. נאר די יורא איז נאך אלץ געווען דער פעס־טער גייסטיקער צענטער פון דעם פרייהייטלעכן סאציאליזם. צווישן די אלטע פריינט, האט קראפאטקין געטראפן א רייע נייע אינטערעסאנטע מענטשן, וועל־מען דער גורל האט פארווארפן אין דער פראנצויזישער שווייצאריע: — די קא־מונארן, וועלכע האבן געשפילט א באדייטנדיקע ראל אינעם אויפשטאנד פונעם פאריזער פראלעטאריאט און וועלכע האבן זיך צופעליק געראטעוועט פונעם טויט; דערנאך די שפאנישע, איטאליענישע און דייטשע עמיגראנטן, וועמען די גרוי־

זאמע פארפאָלגונגען פון דער רעאַקציע האָבן געצוואונגען צו אַ קורצן אָדער לענגערן גלות. זעלבסטפארשטענדלעך, אַז אין אַזאַ קרייז האָבן נישט געפעלט קיין פּרוכטבאַרע פּלענער, אָדער דעבאַטן אַרום די סאָציאַלע פּראָבלעמען.

אין דעם דאָזיקן פּעריאָד האָט דער פּריהייטלעכער סאָציאַליזם, פּראָוונדיק דורכלייגן אַ וועג פונעם קאָלעקטיוויזם צום קאָמוניזם, איבערגעלעבט אַ נייע, וויכטיקע פאַזע אין זיין טעאָרעטישער אַנטוויקלונג. אויפן פלאָרענטינער קאָנגרעס פון דער איטאַליענישער פעדעראַציע פון דעם אינטערנאַציאָנאַל (1876), האָט קאַפּיערא פּאַרטיידיקט אַז די קאָלעקטיווע פאַרוואַלטונג פון דער ערד און פּראָדוקציע-מיטלען, אַז דעם געדאַנק פון אַ קאָמוניסטישן באַזיץ פון די אַרבעטס-פּראָדוקטן. אין דער דאָזיקער דערגענצונג פון דער קאָלעקטיוויסטישער פּראָגראַם האָט מען געזען די נויטיקע סאָציאַלע באַזע, וואָס איז אַמבעסטן צוגעפּאַסט צום סאָלידאַריטעט-פּרינציפּ, און דער קאָנגרעס האָט אָנגענומען דעם דאָזיקן שטאַנדפּונקט. אַזוי-אַרום איז דער קאָלעקטיוויסטישער לאָזונג: „יעדן די פּרוכט פון זיין אַרבעט" פאַרביטן געוואָרן אויף דעם קאָמוניסטישן: „פון יעדן לויט זיינע פעאיקייטן, און יעדן לויט זיינע באַדערפענישן".

דער דאָזיקער נייער שטאַנדפּונקט האָט אַרויסגערופן לעבהאַפטע דעבאַטן אויך אין די סעקציעס פון דער יורער פעדעראַציע; די אַלטע און נייע ריכטונגען האָבן געפונען זייערע אָנהענגער און קעגנער. קראָפּאָטקין האָט זיך געשטעלט אויף דער זייט פונעם קאָמוניזם. אויפן קאָנגרעס פון דער יורער פעדעראַציע אין שאָ דע פאָן, אין אָקטאָבער פון 1879 האָט ער פאָרגעלייענט דעם רעפעראַט: „די אַנאַרכיסטישע אידייע פון דעם שטאַנדפּונקט פון איר פּראַקטישער פאַרווירקלעכונג". דאָס איז געווען זיין ערשטער טעאָרעטישער אַרויסטריט פאַר די פּרינציפּן פון דעם קאָמוניסטישן אַנאַרכיזם. פון דעמאָלט אָן ביז סוף פון זיין לעבן איז קראָפּאָטקין פאַרבליבן דער מערקווירדיקסטער און אַלזייטיקער טעאָרעטיקער פון דעם אַנאַרכיסטישן קאָמוניזם.

אין פעברואַר פון דעם זעלבן יאָר האָט קראָפּאָטקין צוזאַמען מיט אייניקע פריינט געגרינדעט אין זשענעוו די צייטונג „לע רעוואָלטע" אויף די שפּאַלטן פון וועלכער ער האָט אַנטוויקלט די גרונט-אידייען פון זיין וועלט-אַנשויאונג; די דאָזיקע אידייען האָבן געפונען — באַזונדערס צווישן די אַרבעטער און אינטעליגענץ פון די לאַטייניש לענדער — אַ גרויסע צאָל אָנהענגער, ליידנשאַפטלעך איבערצייגטע און גרייט זיך מקריב צו זיין.

אין 1885, ווען קראָפּאָטקין, וועלכער איז פאַרמשפּט געוואָרן פון דעם ליאָנער געריכט אויף פינף יאָר טורמע פאַר באַלאַנגען צום אינטערנאַציאָנאַל, איז געזעסן אין דער טורמע קלערוואָ, האָט עליזע רעקליו אַרויסגעגעבן אַ טייל פון זיינע קריטיק-אַרטיקלען אונטערן אַלגעמיינעם נאָמען: „ווערטער פון אַ רעוואָלוציאָנער". קראָפּאָטקינס גאַנצע רעוואָלוציאָנערע ליידנשאַפט האָט געברויזט אין דעם בוך. אַלעס וואָס האָט געזעגנט זיין האַרץ און נשמה, האָט געפונען אויף אירע שפּאַלטן אַ דורכגעפילטן אויסדרוק. דער דאָזיקער בוך האָט אַפּעלירט נישט

נאָר צום קאַלטן שכל, נאָר אויך צו דער נשמה פון דעם מענטש, דערוועקנדיק אין איר דאָס פּאַרגעפיל פון דער צוקונפטיקער באַנייאונג פון אַלע קוואַלן פון דעם געזעלשאַפטלעכן און אינדיווידועלן לעבן. איינצייטיק מיט די גלענצנדע אַר־טיקלען: „די פּאַרטרעטערישע רעגירונגס־פאָרם", „געזעץ און מאַכט", „די רעוואָלו־ציאָנערע רעגירונג", „דער בונטאַרישער גייסט" אא"וו, איז דאָרט אויך פאַראַן דער בארימטער אויפרוף „צו דער יוגנט", וואָס איז, אַדאַנק זיין נאַטירלעכער איינפאַכקייט און טיף־דורכגעפילטער באַגייסטערונג, דער אויסשליסלעכער דאָקו־מענט אין דער אַלגעמיינער סאָציאַליסטישער פּראָפּאַגאַנדע־ליטעראַטור. נאָר ווען מ'לייענט דעם אויפרוף, וואָס איז דורכגעדרינגען מיטן גייסט פון דעם העכסטן אי־דעאַליזם און ליבשאַפט צו דער מענטשהייט, קאָן מען פאַרשטיין דעם גייסט פון יענער וואונדערלעכער באַוועגונג פון דער רוסישער יוגנט, וועלכע, זיך אָפּזאָגנ־דיק פון אַלע באַקוועמלעכקייטן פון דעם פּריוואַטן לעבן, איז אַוועק אין פאָלק, זיך גענומען צו דער שווערער אַרבעט פון באַלמעלאָכעס, ערד־אַרבעטער, קראַנקנ־שוועסטער אא"וו, כדי ברענגען דעם פאָלק די נייע בשורה פון זיין גיכער באַ־פרייאונג.

ווען קראָפּאָטקין איז באַפרייט געוואָרן, נאָכן אָפּזיצן דריי יאָר אין טורמע (1886), האָט ער אויף א קורצער צייט באַזוכט פּאַריז און דערנאָך אריבערגעפאָרן קיין ענגלאַנד, וואו ער האָט גענומען אַן אַקטיוון אָנטייל אין דער באַנייס אויפ־געלעבטער סאָציאַליסטישער באַוועגונג. דאָרט האָט ער זיך ווידער גענומען צו זיין אַרבעט, וואָס די טורמע האָט איבערגעריסן, ווען די עקאָנאָמישע און סאָ־ציאָלאָגישע עיקרים פון דעם אַנאַרכיזם. ער האָט די אַרבעט דורכגעפירט אין אַ רייע אַרטיקלען אין דעם פּאַריזער זשורנאַל „לאַ רעוואָלט", און שפּעטער, אין 1892, זענען די אַרטיקלען אַרויסגעגעבן געוואָרן אין אַ בוך־פאָרם אונטערן נאָ־מען „ברויט און פרייהייט". די דאָזיקע אַרבעט האָט געצוואונגען קראָפּאָטקינען, זיך צו באַקענען געגנוי מיט דער נייסטער אַנטוויקלונג פון דער אינדוסטריע, און מיט די לעצטע דערגרייכונגען אויפן געביט פון דער לאַנדווירטשאַפט און פּרוכט־קולטיווירונג. אַלס רעזולטאַט פון זיינע פאָרשונגען, האָט ער פאַרעפנטלעכט אַ רייע אַרטיקלען. וואָס האָבן זיך געדרוקט פון 1880 ביז 1890 אין דעם „Ninteenth Century" און אין די „The Forum"., שפּעטער האָט מער די דאָזיקע אַרטיקלען, דערגענצט מיט נייע מאַטעריאַלן, אַרויסגעגעבן (אין 1898) אין אַ באַ־זונדער בוך אונטערן נאָמען „פעלדער, פאַבריקן און וואַרקשטאַטן". דער דאָזיקער בוך, איז אַ נאַטירלעכע דערגענצונג, צו די אידייען, וואָס קראָפּאָטקין האָט אַנט־וויקלט אין „ברויט און פרייהייט". די לעצטע אויסגאַבע פון דעם בוך, וואָס איז דערשינען ערב דער (ערשטער) אַלוועלטלעכער מלחמה און מיט אַ סך צוגאָב־מאַ־טעריאַלן, איז אַן אמתער אוצר פון נייע אידייען און קאָנקרעטע פאַקטן. מען מעג דרייסט באַהויפּטן, אַז אין די לעצטע 40 יאָר איז די אַלגעמיינע סאָציאַליסטישע ליטעראַטור באַרייכערט געוואָרן מיט ווינציק ווערק פון אַזאַ באַדייטונג און מיט אַזאַ רייכקייט פון נייע אידייאישע פּערספּעקטיוון.

קראָפּאָטקין האָט שוין פון לאַנג אָנגעהויבן איינזען, אַז דער אַנאַרכיזם איז אַ סך מער, ווי אַ באַזונדער ווירקזאַמקייטס-מעטאָד, אָדער ווי אַ באַזונדער פאָר־שטעלונג פון דער צוקונפטיקער געזעלשאַפט. וואָס מער ער האָט זיך פאַרטיפט אינעם שטודירן די אַנאַרכיסטישע וועלט־אָנשויאונג, אַלץ קלאָרער איז אים גע־וואָרן, אַז דער אַנאַרכיזם איז אַ טייל פון דער אַלגעמיינער נאַטירלעכער פילאָזאָפיע פון דער געזעלשאַפט, וואָס דאַרף אַנטוויקלט און באַגרינדעט ווערן גאָר אויף אַן אַנדער אופן, אָן דער הילף פון מעטאַפיזישע און דיאַלעקטישע מעטאָדן, וועלכע, צום באַדויערן, שפּילן נאָך אַלץ אַזאַ גרויסע און גאַנץ-אומפאַרדינטע ראָל אין די אַנטראָפּאָלאָגישע און סאָציאָלאָגישע וויסנשאַפטן. פאַר אים איז פון אָנהויב אָן געווען קלאָר, אַז דער נייער פאָרשונגס־מעטאָד קען נאָר זיין דער אינדוקטיוו-דע־דוקטיווער מעטאָד פון דער מאָדערנער נאַטור-וויסנשאַפט. באַשאָנקען פון דער נאַטור מיט דער מערקווירדיקער פעאיקייט צו באַגרייפן די רעאַלע לעבנס־דער־שיינונגען און די קאָנקרעטע פאַקטן, און זייענדיק אַן אומאָפּהענגיקער געלערנ־טער און פאָרשער, וואָס האָט זיך דעראָבערט אַ בכבודיקן אָרט אין דער וויסנ־שאַפט דורך זיין טעאָריע וועגן דער ריכטונג פון די קייטן־בערג אין אַזיע, האָט ער געפילט אַן אינסטינקטיוון עקל צו יעדער סאָרט דיאַלעקטיק מיט אירע אומפאַר־מיידלעכע סאָפיזמען; צו דער דיאַלעקטיק, וואָס הערשט נאָך אַלץ נישט נאָר אין דער איצטיקער פּאָליטישער עקאָנאָמיע און סאָציאָלאָגיע, נאָר אויך אין די מו־חות פון דעם רוב טעאָרעטיקער פונעם סאָציאַליזם אין אונדזער צייט.

„דער דיאַלעקטישער מעטאָד — זאָגט קראָפּאָטקין, — דערמאָנט אין עפּעס, וואָס איז שוין לאַנג אַוועק, און וואָס די וויסנשאַפט האָט, צום גליק, שוין לאַנג פאַרגעסן. קיין איינע פון די אַנטדעקונגען פון דעם נײַנצנטן יאָרהונדערט — אין דער מעכאַניק, אַסטראָנאָמיע, פיזיק, כעמיע, ביאָלאָגיע, פּסיכאָלאָגיע, אַנט־ראָפּאָלאָגיע — איז נישט געמאַכט געוואָרן דורכן דיאַלעקטישן מעטאָד. אַלע זיינען זיי געמאַכט געוואָרן נאָר דורכן אינדוקטיוון מעטאָד. און אַזוי־ווי דער מענטש איז אַ טייל פון דער נאַטור, ווי דאָס וואַקסן פון אַ בלימל, אָדער, ווי די אַנטוויקלונג פון דעם געזעלשאַפטלעכן לעבן ביי די מוראַשקעס און בינען, איז גישטאָ קיין גרונט, איבערגייענדיק פונעם בלימל צום מענטשן, אָדער פון אַ ביבער־דאָרף צו אַ מענטשלעכער שטאָט, צו פאַרלאָזן דעם מעטאָד, וואָס האָט אונדז ביז איצט אַזוי גוט געדינט, און זוכן אַן אַנדערן אינעם אַרסענאַל פון דער מעטאַפיזיק.

„דער אינדוקטיווער מעטאָד, וואָס מיר ווענדן אָן אין די נאַטור־וויסנשאַפטן, האָט אַזוי גוט דערוויזן זיין קראַפט, אַז דער נײַנצנטער יאָרהונדערט האָט געקאָנט אַ רוק טאָן די וויסנשאַפטן אין אַ משך פון הונדערט יאָר מער, ווי זיי האָבן פּראָגרעסירט אין די פאַרגאַנגענע צוויי טויזנט יאָר. און ווען מען האָט אין דער צווייטער העלפט פונעם 19־טן יאָרהונדערט אים אָנגעהויבן אָנווענדן ביים שטודירן די מענטשלעכע געזעלשאַפטן, האָט מען זיך אין ערגעץ נישט אָנ־געשטויסן אויף קיין איין פּונקט, וואו מען זאָל דאַרפן זיך אָפּזאָגן פון אים, און

זיך אומקערן צו דער מיטלאַלטערלעכער סכאָלאַסטיק, וועלכע העגעל האָט ווידער אויפגעלעבט".

קראָפּאָטקין איז שטענדיק געבליבן געטריי אָט־דער איבערצייגונג. און ווען ער האָט גענומען פאָרמולירן די קאָנסטרוקטיווע זייט פון זיין וועלט-באַנעם און אָנגעהויבן אָנוואַרפן די גרונט־שטריכן פון דער אַנאַרכיסטישער געזעלשאַפט, איז ער נישט געווען געפאַנגען פון ספּעקולאַטיווע באַגריפן און ריין־אַבסטראַקטע פאַר־הנחות, וואָס העלפן שאַפן ביים לייענער די פאַלשע פאָרשטעלונג וועגן דעם טויזנט־יאָריקן קעניגרייך, ווי דאָס האָבן געטון אַ סך אַלטע סאָציאַליסטן. פאַרקערט, ער האָט זיך געשטיצט אויף פאַקטן פון דעם געזעלשאַפטלעכן לעבן און אויפן גענויעם שטודיום פון די פאַרשידענע סאָציאַלע טענדענצן אין עבר און איצט.

קודם־כל פלעג ער אָפּזוכן די סימנים, וואָס האָבן עדות געזאָגט וועגן דעם אָנקומען פון אַ נייעם פּעריאָד פון דער געזעלשאַפטלעכער קולטור, זיי צונויפזאַמלען, אָפּטיילנדיק דאָס צופעליקע פון דעם אָרגאַניש-וועזנטלעכן און, אויפן סמך פון די אַזוי־אַרום באַקומענע באַווייזן, ציען דעם אַלגעמיינעם שלוס.

אָט־דער מעטאָד האָט אומפאַרמיידלעך און גיך אים געמוזט דערפירן צו אַ צוזאַמענשטויס מיט די שלוסן פון דער היינטיקער פּאָליטישער עקאָנאָמיע. איז דאָך אַ גרויסער טייל פון דעם, וואָס מען רופט איצט פּאָליטישע עקאָנאָמיע, בלויז אַ צוזאַמענפלעכטונג פון מעטאַפיזישע פאָרמולן און סאָפיסטישע דריידלעך. און די פּאָליטישע עקאָנאָמיע פון די סאָציאַליסטן, אין איר גרעסטן טייל, גייט נאָך אַלץ אויפן זעלבן וועג. די סאָציאַליסטן, ווי פּרודאָן און מאַרקס, אויף צו דערווייזן די בורזשואַזע געלערנטע עקאָנאָמיסטן, אַז דער קאַפּיטאַליזם שטיצט זיך אויף דער עקספּלאָטאַציע פון די אַרבעטער, האָבן שטודירט אַלע זייערע אַרגומענטן. לויט קראָפּאָטקינס מיינונג, האָט דאָס נישט קיין שום שייכות צו דער וויסנשאַפט, און קאָן בשום אופן נישט זיין דער ציל פון דער ווירקלעכער פּאָליטישער עקאָנאָמיע.

„איך דענק, אַז די וויסנשאַפט פון דער פּאָליטישער עקאָנאָמיע דאַרף געבויט ווערן גאַנץ אַנדערש. זי דאַרף אוועקגעשטעלט ווערן ווי אַ נאַטור-וויסנשאַפט און דאַרף זיך שטעלן אַ נייעם ציל. זי דאַרף אָננעמען אין באַצוג צו דער מענטשלעכער געזעלשאַפט אַ שטעלונג, ענלעך צו דער, וואָס עס האָט די פיזיאָלאָגיע אין באַצוג צו די פלאַנצן און חיות. זי דאַרף ווערן די פיזיאָלאָגיע פון דער געזעלשאַפט. זי דאַרף זיך שטעלן דעם ציל, צו שטודירן די אַלץ גרעסערע באַדערפענישן פון דער געזעלשאַפט, און די פאַרשידענע מיטלען, וואָס ווערן באַנוצט אויף זיי צו באַפרידיקן. זי דאַרף באַטראַכטן די דאָזיקע מיטלען און זען אויף וויפל זיי האָבן פריער געטויגט און טויגן איצט צו דעם ציל, און, לסוף, אַזוינוי דער ענד־ציל פון יעדער וויסנשאַפט איז אַ פאָראויסזאָגונג, די אָנווענדונג צום פּראַקטישן לעבן (בעקאָן האָט דאָס שוין לאַנג אָנגעוויזן), דאַרף זי שטודירן די אופנים פון אַ בעסערער באַפרידיקונג פון אַלע היינטיקע באַדערפע־

נישן, די אופנים וויאזוי צו באקומען, מיט א וואס-קלענערן פארלוסט פון ענער־גיע, די בעסטע רעזולטאטן פאר דער מענטשלעכער געזעלשאפט".

אויף דעם גרונט האט קראפאטקין, להיפוך צום רוב פארטרעטער פון דער פאליטישער עקאנאמיע, וואס האבן כמעט זייער גאנצע אויפמערקזאמקייט קודם כל, געשענקט דער אויסארבעטונג פון סחורות, ארויסגערוקט אויפן ערשטן פלאן די באפרידיקונג פון די מענטשלעכע באדערפענישן. אויפן ערשטן קוק איז אט־דער חילוק זייער א קליינער, ער האט אבער א זייער טיפע באדייטונג. דאס שאפן מאטעריעלע אוצרות אין דער קאפיטאליסטישער געזעלשאפט, וועמעס כאראק־טעריסטישער שטריך איז די באורייכערונג פון יחידים אויפן חשבון פון דער גע־זעלשאפט, שפילט די גרעסטע ראל. ביי קראפאטקינען, אבער, איז דער צוגאנג אינגאנצן אן אנדערער. צופירנדיק די באציאונגען צווישן דער פראדוקציע און געברויך צו זייער נאטירלעכער גרונטלאגע, בלייבט פאר קראפאטקינען די פרא־דוקציע שטענדיק דאס מיטל צום ציל. די אויפגאבע פון דער פראדוקציע — איז צו באפרידיקן די מענטשלעכע באדערפענישן. אין אט־דער אויפגאבע ליגט איר גאנצע באדייטונג. ביי א שכלדיקער ארדנונג, וואלט דאס ערשטע ארט באדארפט פארנעמען דער שטודיום פון די מענטשלעכע באדערפענישן, און אויפן סמך פון די רעזולטאטן פון אזא שטודיום, וואלט מען באדארפט בויען די פראדוקציע. איצט, אין דער עפאכע פון דער קאפיטאליסטישער ראציאנאליזאציע פון דער ווירטשאפט, וואס ס'האבן אזוי ווארעם אנגענומען די פארטרעטער פון דעם פאליטישן סאציאליזם און די פראפעסיאנעלע פאראיינען, וואס געפינען זיך אונטער זייער השפעה, זעט מען די גאנצע באדייטונג פון קראפאטקינס שטאנד־פונקט אין אט־דער פראגע, וואס ווערט מיט יעדן טאג אלץ שארפער: ד ע ר מ ע נ ט ש — פ א ר ד ע ר ו ו י ר ט ש א פ ט, א ד ע ר ד י ו ו י ר ט־ש א פ ט — פ א ר ד ע ם מ ע נ ט ש ן?

קראפאטקין איז, אדאנק אט־די פארשונגען, געקומען צו גאנצאנדערע רע־זולטאטן ווי דער רוב סאציאליסטן, וועלכע זענען ארויסגעגאנגען פון דער הנחה, אז ביי דער איצטיקער ווירטשאפטס־סיסטעם פראדוצירן די מענטשן א סך מער, ווי ס'איז נויטיק אויף צו באפרידיקן אלע זייערע באדערפענישן. פארקערט, ביי די איצטיקע פראדוקציע־אומשטענדן, פראדוצירט מען גאר א סך ווינציקער, ווי ס'איז נויטיק אויף צו באפרידיקן אונדזערע לעבנס־נויטיקע באדערפענישן. און שולדיק אין דעם איז דאס, וואס די פראדוקציע, וואס ליגט אין די הענט פון דעם קאפיטאליזם, גייט אויף א גאר פאלשן וועג. דארום, אויב די מענטשן וועלן נאך דער איבערקערעניש ארבעטן אויפן אלטן שטייגער, וועט דאס פארוואנדלען דעם מערוועערט, וואס גייט איצט אין די קעשענעס פון די קאפיטאליסטן, צום נוצן פון דער גאנצער געזעלשאפט, זיין ווייט נישט גענוג. ניין! מיר דארפן זיך שטעלן אויף דעם שטאנדפונקט, אז די גאנצע פראדוקציע דארף איבערגעבויט און רעגו־לירט ווערן אויף א גאנץ נייעם פונדאמענט, אויף וועלכן די גאנצע סחורות־

אויסאַרבעטונג זאָל אָוועקגעשטעלט ווערן אויף אַזאַ הויך, וואָס זאָל דערלויבן צו פאַרווירקלעכן דעם סאָציאַליסטישן אידעאַל פון זאַטקייט פאַר אַלע.

זיך שטיצנדיק אויף גענויע וויסנשאַפטלעכע פאָרשונגען, ווייזט אונדז קראַפּאָטקין, אַז ס'איז גאָר נישט קיין אוטאָפּיע צו רעדן וועגן דער מעגלעכקייט פון אַזאַ צושטאַנד. ער דערווייזט אונדז, אַז ביי אַ ווירקלעך־ראַציאָנעלער, פּלאַנירטער אָרגאַניזאַציע פון דער ווירטשאַפט, קאָן די פּראָדוקציע שטייגן צו אַן אומגעווייינלעכער הויך. נאָר צוליב דעם, מוז מען, קודם־כל, זיך באַפרייען פונעם בלינדן גלויבן אין דער אומבאַדינגטער נויטיקייט פון דער היינטיקער „אַרבעטס־צעטיילונג" און אין דעם פּראָדוקציע־צענטראַליזם, — אַ גלויבן, וואָס איז געוואָרן אַ פעסטע דאָגמע פון אונדזערע עקאָנאָמיסטן און פון דעם רוב סאָציאַליסטן, און וואָס פאַרפאָלגט אונדז, ווי אַ קאָשמאַר. די גרויסע באַגרינדער פון דער מאָדערנער פּאָליטישער עקאָנאָמיע האָבן דערזען אין אָט־די צוויי דערשיינונגען די אַנטפּלעקונג פון אַ נייער עפּאָכע פול מיט אומבאַגרעניצטע מעגלעכקייטן. דער איינדרוק פון אָט דער נייער לערע איז געווען אַזוי שטאַרק, אַז אפילו אינעם סאָציאַליסטישן לאַגער האָט מען אָנגעהויבן באַטראַכטן די היינטיקע צעטיילונג פון דער אַרבעט און די צענטראַליזאַציע פון דער האַנדלס־פּראָדוקציע, אַלס היסטאָריש־נויטיקע פאָרבאַדינגונגען צום פאַרווירקלעכן דעם סאָציאַליזם. אָבער אין דער אמתן, זענען דאָס פאָרבאַדינגונגען בלויז אויפצוהאַלטן די קאַפּיטאַליסטישע עקספּלאָטאַציע־סיסטעם, וואָס איז אין שאַרפער סתירה צום סאָציאַליזם. טויזנטער סימנים אין אַלע צווייגן פון דעם היינטיקן ווירטשאַפטלעכן לעבן דערווייזן אונדז, וואָס פאַראַ שעקלעכע פאָלגן און געפאַרן עס באַהאַלט אין זיך די דאָזיקע אומגעזונטע סיסטעם פאַר דער פיזישער און גייסטיקער אַנטוויקלונג פון די פּראָדוצירער, און פאַרן נאָרמאַלן צושטאַנד פון דער געזעלשאַפט.

ביי אונדז לויבט מען ביי יעדער געלעגנהייט די מעלות פון דער קאַפּיטאַליסטישער פּראָדוקציע, וואָס וואָלט ווי באַשאַפן געוואָרן פאַרן סאָציאַליזם, און מען פאַרזיכערט אונדז, אַז אָט־די פאָרם פון פּראָדוקציע וועט, אונטער אַ סאָציאַליסטישער אַדמיניסטראַציע, באַגרעניצן ביז מינימום די אַרבעטס־צייט, ווי גלייך אָט־די ריין־מעכאַנישע פאָרשטעלונג וועגן דער אַרבעט, וואָס האָט געצוואונגען די איצטיקע רוסישע קאָמוניסטישע רעגירונג זינגען הימנען דעם טיילעריזם און פאָרדיזם, האָט עפּעס אַ שייכות צום סאָציאַליזם. די זאַך איז, אינעם לעצטן אונטערצי, נישט אין דעם, אַז דער מענטש זאָל אַרבעטן וואָס־ווייניקער, נאָר אין דעם, אַז זיין אַרבעט זאָל אים ברענגען פרייד, אַז דער שעפערישער דראַנג זאָל געפונען זיין באַפרידיקונג אין דער אַרבעט; מיט איין וואָרט — די אַרבעט דאַרף באַניים ווערן אַ קונסט. דער אָפענער אָפּגרונט צווישן דער אינדוסטריע און דער לאַנדווירטשאַפט, דער אומגליקלעכער היפוך פון דער גייסטיקער אַרבעט צו דער האַנט־אַרבעט — זענען לעבעדיקע עדות פון אונדזער ירידה. נישט די

צענטראַליזאַציע, נאָר די דעצענטראַליזאַציע פון דער אינדוסטריע, נישט די צעטיילונג פון דער אַרבעט נאָר איר אינטעגראַציע, דאַרפן ווערן דער לאָזונג פון אונדזער ווירטשאַפט־לעכן לעבן, אין דער ריכטונג — איז דער וועג צום סאָציאַליזם.

קראָפּאָטקין ווייזט אונדז די טעותלאָזע סימנים פון אָט־דער נייער אַנטוויק־לונג, וואָס איז באַרופן צו איבערבויען אונדזער דערציאונגס־סיסטעם און אַנט־וויקלען די פּראָדוקטיווע כוחות פון דער אינדוסטריע צו אַזאַ מדרגה, אַז זי זאָל קענען לייכט באַפרידיקן אַלע פאָדערונגען, וואָס זיינען נויטיק אויף צו פאַרזיכערן אַ גוט לעבן פאַר יעדן.

די דאָזיקע איבערצייגונג האָט אים געצוואונגען צו קעמפן קעגן אַלע פאָר־מען פון לוין־אַרבעט, אַרויסצוטרעטן פאַרן רעכט אויף פאַרגעניגן און אָפּוואָרפן יעדן פּרוּוו צו אָפּשאַצן און אויסמעסטן די אַרבעט, לויט איר ווערט פאַר דער געזעלשאַפט. דערום לייקנט ער פּרינציפּיעל אָפּ, ווי אַ אומבאַגרינדעטן געדאַנק, דעם חילוק, וואָס די בורזשואַזע עקאָנאָמיסטן האָבן געמאַכט, און וואָס אַפילו מאַרקס האָט אָנערקענט, צווישן דער „איינפאַכער” און „קוואַליפיצירטער” אַרבעט. ער דערווייזט אונדז פשוט, אַז ריקאַרדאָס, פּרודאָנס און מאַרקס באַהויפּטונג, אַז די ווערט פון דער סחורה ענדערט זיך דורך דער געזעלשאַפטלעך־נויטיקער אַרבעט, וואָס מען האָט פאַרווענדט אויף זי צו פּראָדוצירן, איז אַ פרוכטלאָזע אַבסטראַק־ציע, הוילע חקירה, אָן שום וויסנשאַפטלעכן פונדאַמענט. דער טויש־ווערט און די סומע אַרבעט געפינען זיך נישט אין פּראָפּאָרציאָנעלער שייכות — זיי זייַ־נען נישט מאָסגעבנדיק. קראָפּאָטקין איז נישט קעגן אַדאַם סמיט'ס דערקלערונג, אַז די טויש־ווערט פון דער סחורה שטייגט מיטן וואוקס פון דער אַרבעט, וואָס מען האָט אויף איר פאַרווענדעט. אָבער ער מאַכט דערפון דעם אויספיר, אַז אַדאַנק דעם זיינען די צוויי מאָסן פּראָפּאָרציאָנעל. זאָגן, אַז איינע איז דער מאַסשטאַב פון דער צווייטער, — וואָלט געווען אַ גרויסער טעות, ווי עס וואָלט געווען אַ גרויסער טעות צו זאָגן, למשל, אַז די צאָל רעגן, וואָס וועט מאָרגן אויספאַלן, וועט זיין פּראָפּאָרציאָנעל צו דער צאָל מילימעטער, אויף וויפל דער באַראָמעטער וועט אַראָפּזינקען אונטערן דורכשניטלעכן ניוואָ, וואָס איז פעסטגעשטעלט געוואָרן פאַר דעם אָנגעגעבענעם אָרט אין אַ באַשטימטער צייט פונעם יאָר.

אָבער, נישט נאָר די עקאָנאָמישע פראַגע באַשעפטיקט קראָפּאָטקינען. די גרויסע געזעלשאַפטלעכע איבערקערעניש, צו וועלכער מיר דערנענטערן זיך, וועט ענדערן פון אונטן אַרויף נישט נאָר די ווירטשאַפטלעכע יסודות פון דער געזעל־שאַפט, נאָר זי וועט אויך גרינטלעך איבערבויען די פּאָליטישע אָרגאַניזאַציע פון אונדזער צייט. יעדער אַטאַקע אויף דער קאַפּיטאַליסטישער סיסטעם, דאַרף דערום אויך זיין אַן אַטאַקע אויף דער הערשאַפט פונעם שטאַט. די צענטראַליסטישע

אָרגאַניזאַציע פון דעם היינטיקן שטאַט וואָס האָט זיך אַנטוויקלט ערשט במשך פונעם 16־טן יאָרהונדערט איז נישט קיין פּריוויליקע פּאָרמירונג, נאָר א נאַ־טירלעכער רעזולטאַט פון די גרויסע סאָציאַלע ענדערונגען, וואָס זענען אין יענער צייט פאָרגעקומען אינעם רוב אייראָפּעאישע לענדער. אין שייכות מיט דער אויס־ברייטערונג פון דעם פּריוואַטן מאָנאָפּאָל, מיט דער איינטיילונג פון דער געזעל־שאַפט אויף קלאַסן, און אין צוזאַמענהאַנג מיטן סיסטעמאַטישן אונטערדריקן די אַלע קולטורעלע פּאַראיינען, וואָס האָבן זיך באַזירט אויף פעדעראַליסטישע יסו־דות, איז פאַר די הערשנדיקע קלאַסן אַנטשטאַנען די נויטווענדיקייט צו שאַפן א אינסטיטוט, אויף צו פאַרטיידיקן זייערע עקאָנאָמישע פּריווילעגיעס און איינ־האַלטן די פּאָליטישע מאַכט. אַזאַ אינסטיטוט איז געוואָרן דער מאָדערנער שטאַט — די צענטראַליזאַציע פון דער פּאַרוואַלטונג און דאָס קאָנצענטרירן די געזעלשאַפטלעכע מאַכט אין די הענט פון יחידים, וואָס דאָס איז אין דער אמתן, די אָרגאַניזירטע גוואַלט פון די פּאַרמעגלעכע קלאַסן, אָדער, ריידנדיק מיט קראָ־פּאָטקינס שפּראַך: — „א געזעלשאַפט פאַר קעגנזייטיקער פאַרזיכערונג, געשאַפן צווישן דעם ערדבאַזיצער, מיליטערמאַן, ריכטער און גלח, כדי פאַרזיכערן פאַר יעדן איינעם פון זיי די מאַכט איבערן פאָלק, און די עקספּלאָטאַציע פון דער אָרעמקייט”.

צוזאַמען מיטן פאַרניכטן די עקספּלאָטאַציע פון איין מענטשן דורכן צווייטן, וועט אויך נעמען א סוף צו דער מאַכט פון איין מענטשן איבערן צווייטן. צוזאַ־מען מיט דעם אייגנטום־מאָנאָפּאָל, דאַרף אויך פאַרשווינדן ווערן פון דער גע־זעלשאַפט דער מאַכט־מאָנאָפּאָל. די צענטראַליזאַציע פון דער מלוכה דאַרף אָפּ־טרעטן דאָס אָרט דער פעדעראַציע פון זעלבסטשטענדיקע געמיינדעס; אויפן אָרט פון דער צוואַנג-געזעץ — פרייע אָפּמאַכן. קראָפּאָטקין זעט שוין סימנים פון דער דאָזיקער נייער אַנטוויקלונג און הונדערטער און טויזנטער אָרגאַניזאַציעס און געזעלשאַפטלעכע פּאַראיינען וואָס נעמען אַרום אַלע שיכטן פון דער געזעלשאַפט־לעכער טעטיקייט, — אין אָרגאַניזאַציעס און פּאַראיינען, וועמעס טעטיקייט און עקזיסטענץ שטיצט זיך בלויז אויפן פרייען אָפּמאַך פון זייערע מיטגלידער. דער קאָמוניסטישער אַנאַרכיזם איז פאַר אים, אַזוי־אַרום, א מין סינטעז פון צוויי גרויסע גייסטיקע ריכטונגען, אויפגעבויט פון נייע ווירטשאַפטלעכע און פּאָליטיש־אָרגאַניזאַציאָנעלע שטרעמונגען, וואָס זענען באַזונדערס כאַראַקטעריסטיש פאַר דער צווייטער העלפט פון דעם פאָריקן יאָרהונדערט. צוזאַמען מיט די אַנדערע סאָציאַליסטן איז קראָפּאָטקין איבערצייגט, אַז דאָס פּריוואַטע אייגנטום פון דער ערד, פון איר אונטערגרונט, אויפן קאַפּיטאַל און אַרבעטס־מכשירים דאַרף פאַר־שוואונדן ווערן; אַז די אַרבעטס־אינסטרומענטן און דאָס געזעלשאַפטלעכע רייכ־טום דאַרף ווערן דאָס אייגנטום פון דער געזעלשאַפט און דאַרף פּאַרוואַלטעט ווערן פון די, וואָס שאַפן אליין דאָס געזעלשאַפטלעכע עשירות. צוזאַמען מיט די פּאַרטרעטער פון דעם פּאָליטישן ראַדיקאַליזם האַלט זיך קראָפּאָטקין ביי דער מיינונג, אַז די פונקציע פון דער מלוכה דאַרף דערפירט ווערן ביז מינימום,

און אז יעדן מיטגליד פון דער געזעלשאַפט דאַרף געגעבן ווערן די פרייהייט פון איניציאַטיווע און דאָס רעכט אויף זעלבסטבאַשטימונג. וואָס איז שייך דעם סאָציאַליזם, דערפירט אים קראָפּאָטקין ביז דעם עקסטרעמען אויספיר. ער דערגייט ביזן פולשטענדיקן אָפּלייקענען די סיסטעם פון אַרבעטס־לוין, — ביזן קאָמוניזם. אין באַצוג צום פּאָליטישן ראַדיקאַליזם איז ער אויסגעהאַלטן ביזן סוף, נישט איבערלאָזנדיק גאָרנישט פאַר דער רעגירונגס־פונקציע; ער דערגייט ביז אַ געזעלשאַפט אָן אַ פּאָליטישער פאָרם פון מאַכט, — ביז אַנאַרכיע.

קראָפּאָטקין האָט גענוג קלאָר דערוויזן אין זיינע אויסגעצייכנטע ווערק — „די מאָדערנע וויסנשאַפט און דער אַנאַרכיזם", און באַזונדערס אין דעם מערקווירדיקן בוך, „קעגנזייטיקע הילף צווישן מענטש און חיות" וואָס עפנט אונדז אַ נייעם צוגאַנג צו די נאַטור־דערשיינונגען און גיט אַ גאַנץ נייעם באַגריף וועגן דער געשיכטע פון דער אַנטוויקלונג פון דער מענטשהייט — אַז זיין פאָרשטעלונג וועגן די טענדענצן פון דער געזעלשאַפטלעכער אַנטוויקלונג, איז בשום אופן נישט קיין נעבלהאַפטע פאָרשטעלונג פון אַ אידעאַליסט, וואָס איז אָפּגעריסן פונעם לעבן און פאַר וועמען דער וואונטש איז דער פאָטער פונעם געדאַנק.

די אָנגעזעענסטע פאָרטרעטער פון דער מאָדערנער נאַטור־וויסנשאַפט האָבן צענדליקער יאָרן אויסגעטייטשט דאַרווינס „קאַמף פאַר דער עקזיסטענץ" אויסשליסלעך אין דער הינזיכט, אַז צווישן די אינדיווידומס פון איין און דעם זעלבן מין קומט פאָר אַן אומאיבערגעריסענער קאַמף, און אַז אין דעם דאָזיקן קאַמף זיגן די שטאַרקע, און די שוואַכע קומען אום. אין אַט־דעם קאַמף האָבן זיי געזען דעם פאָרבאַדינג פאַר דעם נאַטירלעכן אָפּקלייב פון די בעסטע און פעאיקסטע. די פאָרשטייער פון דעם אַזוי־גערופענעם „סאָציאַלן דאַרוויניזם" האָבן אויף־גיך אָנגעווענדעט די דאָזיקע טעאָריע צו דער מענטשלעכער געזעלשאַפט, וואָס איז בלומרשט אונטערגעוואָרפן די זעלבע נאַטור־געזעצן.

און אָט איז געקומען קראָפּאָטקין און אויפן גרונט פון אַ רייכן מאַטעריאַל דערוויזן, אַז אַזאַ פאָרשטעלונג וועגן דער נאַטור איז בלויז אַ נאַרישע קאַריקאַטור אויף די אמתע לעבנס־פאַקטן. קראָפּאָטקין האָט געוויזן, אַז איינצייטיק מיט אָט־דער גראָבער פאָרם פונעם קאַמף פאַר דער עקזיסטענץ, איז פאַראַן נאָך אַ צווייטע פאָרם, וואָס געפינט איר אויסדרוק אין דער געזעלשאַפטלעכער פאַראייניקונג פון די שוואַכערע מינים און אין זייער אָנווענדן אין דער פּראַקטיק די קעגנזייטיקע הילף. אָט־די צווייטע פאָרם פונעם קאַמף פאַר דער עקזיסטענץ, סיי פון דעם יחיד, סיי פון דעם גאַנצן מין, איז אַ מער ווירקזאַמער פאַקטאָר, ווי די ברוטאַלע מלחמה מיט ציין און נעגל. דאָס באַשטעטיקט זיך דורכן מערקווירדיקן רעגרעס פון יענע מינים, וואָס לעבן אָפּגעזונדערט, און דערהאַלטן זיך בלויז מיט דער הילף פון זייער פיזישן כוח.

קלאָרער פון אַלעם זעט מען עס אין דער געשיכטע פון דער אַנטוויקלונג פון דער מענטשהייט. אין יעדער פאַזע פון דער דאָזיקער אַנטוויקלונג באַגעגענען מיר אַ סך טויזנטער געזעלשאַפטלעכע אינסטיטוציעס און מנהגים, אין וועלכע דער

אינסטינקט פון קעגנזייטיקער הילף און סאָלידאַריטעט געפינט זיין אויסדרוק. ביי ווילדע שבטים, אין דער דאָרפישער געמיינדע פון די באַרבאַרן, אין די באַלמע־לאַכישע צעכן פון מיטלאַלטער און אין די אומצאָליקע אָרגאַניזאַציעס און אינס־טיטוציעס פון אונדזער צייט ווירקט און שאַפט דער גייסט פון קעגנזייטיקער הילף און ער ווייזט זיך אומעטום אַרויס, אַלס דער מעכטיקסטער פאַקטאָר פון אונדזער סאָציאַלער און קולטורעלער אַנטוויקלונג. אַפילו דער שטאַט, וואָס איז בשום אופן נישט „דער פּאַרטייִדיקער פון די שוואַכע, קעגן דעם ווילקיר פון די שטאַרקע", ווי מען באַצייכנט אים אָפט, און איז מער פון אַלעם דער גראָבער אופן פונעם קאַמף פאַר דער עקזיסטענץ, אַפילו ער איז נישט געווען בכוח צו שטערן די מאַניפעסטירונג פון דעם סאָציאַלן געפיל, נישט קוקנדיק אויף זיין נאַמירלעכער, אָפענער קעגנערשאַפט צו יעדער איניציאַטיוו, וואָס קומט פון אונטן. די באַדערפעניש צו העלפן אַ צווייטן, דער אינסטינקט פון געמיינשאַפטלעכקייט, פון קעגנזייטיקן מיטגעפיל — דאָס זענען אייגנשאַפטן, וואָס דער מענטש האָט דערוואָרבן אָן אויסערלעכן צוואַנג, און אָן אָנווייזונגען פון אויבן. זיי אַנטוויקלען זיך ספּאָנטאַן אין דער טיפעניש פון די מאַסן, און זיי זענען דער ווערטפולסטער רעזולטאַט פון דער געמיינשאַפטלעכער עקזיסטענץ. ווייל נישט דער מענטש האָט אויסגעטראַכט די געזעלשאַפט, נאָר די געזעלשאַפט האָט פון אים געמאַכט דאָס, וואָס ער איז איצט. די פון לאַנג פאַרשוואונדענע מינים, וועלכע דער מענטש דאַרף באַטראַכטן פאַר זיינע אָבות, האָבן אים איבערגעלאָזט בירושה דעם געזעלשאַפטלעכן אינסטינקט, וואָס האָט אים געגעבן דאָס ריכטיקע געווער אינעם קאַמף פאַר דער עקזיסטענץ. נישט די באַגייסטערונג פון די גרינדער פון רעלי־גיעס, נישט די חכמה פון די שטאַטסמענער, נישט דער צוואַנג פון די געזעצן און נישט די אַבסטראַקטע עטיק פון די פילאָזאָפן זיינען געווען אומשטאַנד צו געבן דער געזעלשאַפט דאָס נויטיקע געפיל פון מאָראַלער גלייכגעוויכט, וואָס דער מענטש האָט דערוואָרבן אַדאַנק די לעבעדיקע פּרינציפּן פון סאָלידאַריטעט און קעגנזיי־טיקער הילף, וואָס האָבן זיך אַנטוויקלט פון דער געזעלשאַפטלעכער באַדערפע־ניש פונעם לעבן גופא, און וואָס האָבן אָנגענומען אינעם לויף פון טויזנטער יאָרן אַלץ מער דערהויבענע פאָרמען. אַפילו די רעטונג, וואָס די מענטשן דערוואַרטן פון דער מלוכה און פון די קאָנסטיטוציעס, ליגט אין זיי גופא, כאָטש אָט־דער אמת האָט נאָך נישט דערגרייכט צום באַוואוסטזיין פון דעם רוב פון זיי.

„אין דער מענטשהייט איז פאַראַן אַ קערן פון געזעלשאַפטלעכע געוואוינ־הייטן, וואָס זי האָט באַקומען בירושה פון די פאַרגאַנגענע צייטן און וואָס איז נאָך נישט גענוג אָפּגעשאַצט. נישט דורך צוואַנג האַלטן זיך די דאָזיקע געוואוינ־הייטן אין דער געזעלשאַפט, ווייל זיי זענען העכער און עלטער פון יעדן צוואַנג. און אויף זיי שטיצט זיך דער גאַנצער פּראָגרעס פון דער מענטשהייט, און אַזוי לאַנג, ווי די מענטשהייט וועט נישט אָנהויבן ווערן דעגענערירט פיזיש און גייס־טיק, קענען די דאָזיקע געוואוינהייטן נישט פאַרניכטעט ווערן, נישט דורך דער קריטיק פון די מענטשן, וועלכע לייקענען אָפּ די גאַנגבאַרע מאָראַל, און נישט

דורך צייטווייליקע רעוואָלטן קענען זיין*). די דאָזיקע קראָפּאָטקינס ווערטער גיבן אונדז די מעגלעכקייט טיפער אריינצוקוקן אין די מאָראַלע פּאר-הנחות פון אַלע גרויסע געזעלשאַפטלעכע באַוועגונגען און איבערקערענישן, ווי די פּאַרטרעפלעכסטע פּאָקוסן פון אונדזערע דיאַלעקטיקער.

קראָפּאָטקינס „עטיק", אַ נישט-פאַרענדיקטע, צום באַדויערן, איז אין דער אמתן נאָר אַ נאַטירלעכע פאָרזעצונג פון זיין גראַנדיעזער פילאָסאָפיע וועגן קעגנזייטיקער הילף. אַ לערע, וואָס איר מקור ליגט נישט אין דער אַנטפּלעקונג פון די רעליגיעס, און נישט אין די פאַרפּלאָנטערטע פאָרשטעלונגען פון די מעטאַפיזישע פּילפּולים, נאָר אין דעם געזעלשאַפטלעכן צוזאַמענלעבן, פון וועלכן עס שטאַמט, גאַנץ נאַטירלעך, דאָס געפיל פון קעגנזייטיקייט, וואָס געפינט זיין העכסטן אויסדרוק אין דער אידייע פון פּערזענלעכער פרייהייט און סאָציאַלער גערעכטיקייט.

אין זיין אויסגעצייכנטער אַרבעט וועגן דער געשיכטע פון דער גרויסער פראַנצויזישער רעוואָלוציע, האָט קראָפּאָטקין צום ערשטן מאָל אָנגעווענדעט זיין מיינונג צו דער שעפערישער איניציאַטיוו און טעטיקייט פון די מאַסן אין אַ גאַנצער היסטאָרישער עפּאָכע, — די וויכטיקסטע און דראַמאַטישסטע עפּאָכע אין דער מאָדערנער געשיכטע. נישט די געשיכטע פון דעם „רעוואָלוציאָנערן קאָנווענט" און פון די יאַקאָבינער דערציילט אונדז קראָפּאָטקין. די דאָזיקע זייט פון דער גרויסער פראַנצויזישער רעוואָלוציע איז שוין גענוג אויסגעפאָרשט און אויסגעטייטשט געוואָרן פון אַזעלכע היסטאָריקער, ווי מישלע, לואי בלאַן און הונדערטער אַנדערע. אונדז האָט געפעלט דיווירקלעכע פאָלקס-געשיכטע פון דער רעוואָלוציע; די באַשרייבונג פון די גרויסע באַוועגונגען פון די פּויערים און שטאָטישע פּראָלעטאַריער, וועמען די היסטאָריקער האָבן כמעט אינגאַנצן איגנאָרירט, מעגלעך דערפאַר, ווייל אין זיי פעלט דער רעטאָרישער גלאַנץ און די גריכישע פּאָזע. פונדעסטוועגן, האָבן דווקא די דאָזיקע פאָלקס-באַוועגונגען געהאָלפן דעם גרויסן שטורעם פון סוף 18-טן יאָרהונדערט זיך צו פאַרוואַנדלען אין אַ רעוואָלוציע. אָט וועגן דעם דאָזיקן שטורעם דערציילט אונדז קראָפּאָטקין. אויפן גרונט פון אַ רייכן, אומאויסשעפּלעכן מאַטעריאַל ווייזט ער אונדז, אַז „די גרויסע מענטשן פונעם קאָנווענט" זענען בכלל נישט געווען יענע ליידנשאַפטלעכע אינספּיראַטאָרס און פירער, וועלכע האָבן געגעבן דעם שטורעם דער באַוועגונג פון די מאַסן. פאַרקערט. די דאָזיקע מענטשן, וועמעס נעמען די געשיכטע האָט אַרומגערינגלט מיטן אָרעאָל פון העלדן, האָבן אין אָנהויב בלויז געחלומט פון באַשיידענע רעפאָרמען און זענען געווען גרייט זיך צו באַפרידיקן מיט אַ וועלכער ס'ניט איז הנחה מצד דער קעניגלעכער מאַכט, ווען דאָס פאָלק זאָל זיי נישט געווען טרייבן אויף כוח פאָראויס, שטעלנדיק זיי פאַר געשעענע פאַקטן. די מערהייט פון די דאָזיקע פירער האָט זיך געוואַקלט פון רעכטס אויף לינקס, און פון לינקס אויף רעכטס. זיי האָבן זיך געשראָקן פאַר יעדן געדאַנק פון אַן ענערגישער האַנד-

*) קראָפּאָטקין, „מעמוארן" פון אַ רעוואָלוציאָנער".

לונג, און נאָר די ענערגישע האַנדלונגען פון די פאָלקס־מאַסן זענען געווען בכוח זיי צו צווינגען זיין אַקטיוו. נאָך אין 1792 האָט די נאַציאָנאַלע פאַרזאַמלונג געמאַכט אַ פּרוּוו צו פאַרטיידיקן די פעאָדאַלע רעכטן, און אינעם זעלבן יאָר האָבן די יאַקאָבינער אָפּגעוואָרפן דעם געדאַנק פון אַ רעפּובליק, און זיך דערקלערט אַלס אָנהענגער פון אַ קאָנסטיטוציאָנעלער מאָנאַרכיע, כאָטש ס'איז אַרומטום און יעדן געווען באַוואוסט, אַז דער קעניגלעכער הויף האָט פאַראַטן פראַנקרייך.

די רעוואָלוציע האָט זיך באַוועגט פאָראויס, אין יעדן קריטישן מאָמענט פון איר אַנטוויקלונג, דורכן פאָלק, דורך די רעוואָלוציאָנערע טאַטן פון די נאָמענלאָזע און אומבאַוואוסטע, וועלכע האָבן צעשטערט די פעסטונג פון דער טיראַניע. די ספּאָנטאַנע באַוועגונג פון די מאַסן איז געווען די קראַפט, וואָס האָט געמאַכט אַ סוף צו די פעאָדאַלע רעכטן, צו די רעשטלעך פונעם לייב־אייגנטום צוזאַמען מיט דער אַבסאָלוטער מאָנאַרכיע, וואָס האָט פאַריאָגט די אַרמייען פון די פאַראייניקטע מלכים אין אייראָפּע, און געמאַכט פּלאַץ פאַר אַ נייער עפּאָכע אין דער געשיכטע פון די אייראָפּעאישע פעלקער.

ווי טיף און אמתדיק ס'זענען קראָפּאָטקינס ווערטער, ווען ער באַשרייבט דאָס אַנטלויפן פון דער קעניגלעכער פאַמיליע, וועלכע איז אין דער לעצטער מינוט פאַרהאַלטן געוואָרן, אַדאַנק דער ענערגישער האַנדלונג פון דעם פּאָסטמייסטער דרועו און נאָך עטלעכע רעוואָלוציאָנערן פון דער פאָלקס־מאַסע:

„דרועו, וועלכער האַנדלט אויף אייגענער איניציאַטיוו און צעשטערט אַלע פּלענער פון די פּאָליטישע חכמים — דער דאָזיקער פויער, וועלכער לאָזט זיך לויט אייגענער אינספּיראַציע אין גאַלאָפּ זיין פערד איבער וועגן און טאָלן נאָכיאָגנדיק דעם קעניג, דאָס איז דער סימבאָל פון פאָלק גופא, וואָס וועט פון דער מינוט אָן, אין אַלע קריטישע מאָמענטן פון דער רעוואָלוציע, נעמען די זאַך פון דער באַפרייאונג אין זיינע הענט, און אָנפירן מיט די פּאָליטיקער"*).

קראָפּאָטקינס געשיכטע פון דער רעוואָלוציע דערמאָנט, נישט־ווילנדיק, דאָס מאָנומענטאַלע ווערק פון זיין גרויסן לאַנדסמאַן, ל. טאָלסטאָיס „קריג און פרידן". אויך טאָלסטאָי צעשמעטערט אָן רחמנות דעם העלדן־קולט פון אונדזערע געשיכטע־שרייבער, און ווייזט די מענטשלעכע, און אָפּט די צופּיל מענטשלעכע זייטן פון די העלדן, באַזונדערס פון נאַפּאָלעאָנען, אין זייער גאַנצער פּראָזאַישער ווירקלעכקייט. טאָלסטאָי ציט אויך צו אונדזער אויפמערקזאַמקייט צום פאָלקס־מענטשן, וואָס דערפילט זיין חוב אָן פּאָזע און מליצה, וועלכער טראָגט זיין קרייץ נישט טראַכטנדיק דערפון, אַז דאָס איז ער טאַקע דער העלד פון דער רומפולער עפּאָכע, וואָס דערמאָנט מיט איר באַשיידענעם גלאַנץ די מער דערהאַבענע גע־

*) קראָפּאָטקין „די גרויסע פראַנצויזישע רעוואָלוציע".

שיכטלעכע עפּאָכעס. קראָפּאָטקין האָט מיט פאַקטן פון דעם היסטאָרישן עבר דערוויזן דאָס, וואָס טאָלסטאָי האָט געפילט אינטואיטיוו. ווער ס'האָט געלייענט און גוט פאַרשטאַנען קראָפּאָטקינס ווערק וועגן דער גרויסער רעוואָלוציע, אויף יענעם מאַכט שוין נישט קיין איינדרוק קאַרלײַלס העלדן־קולט און פון זיינע פילצאָליקע אָנהענגער. יענער זעט די עכטע דערהויבנקייט פון דעם מענטשלעכן לעבן אין אַנדערע געביטן, און פאַר זיינע אויגן עפנט זיך די צוקונפט פון דער מענטשהייט אין גאַנץ אַנדערע פּערספּעקטיוון.

אין דעם זין איז קראָפּאָטקין פאַר אונדז דער פּיאָנער פון אַ נייעם באַוואוסטזיין; אַ וועגווייזער, וואָס האָט אונדז אָנגעוויזן דעם וועג פון דער געזעלשאַפטלעכער אַנטוויקלונג, וואָס פירט אונדז צום פאַרשפּראָכענעם לאַנד פון דעם אַנאַרכיסטישן סאָציאַליזם.

מאַריא קאָרן

קראָפּאָטקינס קאָמוניזם

קראָפּאָטקין האָט באַטראַכט דאָס אויסאַרבעטן די טעאָריע פון דעם אנאַרכיסטישן קאָמוניזם אַלס וויכטיקסטן בייטראָג צו דער טעאָריע פון דעם אַנאַרכיזם. און ווירקלעך, וועלכער איז געווען דער עקאָנאָמישער אידעאַל פון דער אַנאַרכיסטישער באַוועגונג ביז קראָפּאָטקין איז, אין 1897, ארויסגעטראָטן אין דער צייטונג „רעוואָלטע" מיט דער רייע באַרימטע אַרטיקלען, מיט וועלכע מען האָט דערנאָך צוזאַמענגעשטעלט דעם בוך „ווערטער פון אַ רעוואָלוציאָנער?".

אין דער עפּאָכע, ווען מען האָט געגרינדעט דעם אינטערנאַציאָנאַל, האָט די סאָציאַליסטישע לערע זיך אַנטוויקלט אין צוויי ריכטונגען: פון דעם מלוכהשן קאָמוניזם און פון דעם פּרודאָניזם. די קאָמוניסטן האָבן געשטרעבט צו קאָנצענטרירן די עקאָנאָמישע מאַכט אין די הענט פונעם שטאַט און אויסבויען דאָס געזעלשאַפטלעכע לעבן לויט דעם מיליטערישן מוסטער: אַ שטרענגע דיסציפּלין, „באַטאַליאָנען" און „אַרבעטס־ארמייען". אָבליגאַטאָרישער געזעלשאַפטלעכער געברויך אין אַ קאַזאַרמע־אַטמאָספערע א.א.וו. דער קאָמוניזם פון לואי בלאַן און קאַבע איז טאַקע געווען אַזאַ מין „מיליטערישער קאָמוניזם", וואָס כאָטש ער האָט פּראָקלאַמירט דעם פּרינציפּ „יעדן לויט זיינע באַדערפענישן", האָבן די באַדערפענישן גופא געזאָלט באַשטימט ווערן פון אויבן, לויט דער אייגנאַרטיקער סיסטעם פון „שפּייז־פאַרטיילונג". פאַרשטענדלעך, אַז אַזאַ סאָרט געזעלשאַפטלעכער אידעאַל האָט ניט געקאָנט באַפרידיקן די פרייע מוחות. און פּרודאָן האָט אַרויסגעשטעלט אַ סכעמע פון אַ גאַנץ נייעם, קעגנזעצלעכן סאָרט. זיין צוקונפטיקע ווירטשאַפטלעכע אָרדענונג שטיצט זיך אויפן באַגריף פון גלייכקייט און קעגנזייטיקייט; די פּראָדוקציע און טויש זיינען אוועקגעשטעלט אויף קאָאָפּעראַטיווע יסודות; די מיטגלידער פון דער געזעלשאַפט טוישן זיך מיט גלייכווערטיקע לייסטונג און גלייכווערטיקע פּראָדוקטן. די פּריווילעגיעס פונעם קאַפּיטל ווערן אַזוי אַרום באַזייטיקט. נאָר דאָס פּריוואַט־אייגנטום — אמת, דאָס אויסשליסלעך אַרבעטס־אייגנטום — פאַרבלייבט. און דער באַגריף וועגן זיין פאָרגעזעלשאַפטלעכונג, גייט נישט אַריין אין דער דאָזיקער סכעמע.

שוין אין די ערשטע יאָרן פונעם אינטערנאַציאָנאַל, האָבן סיי דער צווייטער אידעאַל אויפגעהערט באַפרידיקן די פּראָגעשריטענע אידעאַליסטן, און אויף די קאָנגרעסן פון 1867 און 1868 האָט מען אָנגענומען דעם פּרינציפּ פון געמיינשאַפטלעכן (נישט דעם שטאַטלעכן) אייגנטום פון דער ערד און ארבעטס-אינסטרומענטן. אין די ווייטערדיקע יאָרן, אינעם ברען פון באַקונינס טעטיקייט, האָט מען ברייטער אַנטוויקלט דעם דאָזיקן געדאַנק און ער איז געוואָרן, אונטערן נאָמען „קאָלעקטיוויזם", די עקאָנאָמישע פּראָגראַם פון דעם פעדעראַליסטישן טייל אינעם אינטערנאַציאָנאַל. דער זין פונעם וואָרט „קאָלעקטיוויזם" איז שפּעטער פאַרקריפּלט געוואָרן אויף פאַרשיידענע אופנים, נאָר דעמאָלט האָט דאָס באַדייט: דער געמיינשאַפטלעכער („קאָלעקטיווער") באַזיץ פון דער ערד און די אַרבעטס-מכשירים, און די אָרגאַניזאַציע פון דער פאַרטיילונג אינערהאַלב יעדער געמיינדע, וואָס באַטייליקט זיך אין דער אַנאַרכיסטישער פעדעראַציע, אין איינקלאַנג מיט די פאַרלאַנגען פון די געמיינדע-מיטגלידער. די מיטגלידער פונעם אינטערנאַציאָנאַל האָבן באַצייכנט דעם „קאָלעקטיוויזם", אַלס נישט-מלוכהשן, פעדעראַליסטישן קאָ־מוניזם זיך אָפּגרענעצנדיק אַזוי אַרום פון דעם מלוכהשן צענטראַליזירנדיקן קאָ־מוניזם פון קאַרל מאַרקס, באַבעפס, לואי בלאַנס און קאַבעס פראַנצויזישע אָנהענ־גער. און טאַקע אַזוי דאַרף מען פאַרשטיין באַקונינס ווערטער, וואָס ער האָט אַרויס־געזאָגט אויף אַ קאָנגרעס: „איך בין נישט קיין קאָמוניסט, איך בין אַ „קאָלעק-טיוויסט". ווען די קאָלעקטיוויסטן פונעם ערשטן אינטערנאַציאָנאַל האָבן פּראָקלאַ־מירט דעם פּרינציפּ: „יעדן דעם פולן פּראָדוקט פון זיין אַרבעט", האָט דאָס נישט באַדייט, אַז עמיצער וועט אָפּשאַצן און באַלוינען די אַרבעט; דאָס האָט נאָר באַ־דייט, אַז די אַרבעט וועט נישט עקספּלואַטירט ווערן, און אַז אַלע פּראָדוקטן וועלן גיין לטובת די אַרבעטנדיקע. די פראַגע ווי אַזוי די פּראָדוקטן וועלן צעטיילט ווערן איז געבליבן אָפן צום לייזן פאַר יעדער געמיינדע באַזונדער.

נאָר מיט דער ווייטערדיקער אַנטוויקלונג פון דער אידעע, האָט דער קאָלעק־טיוויזם אין אַזאַ פאָרם אויפגעהערט צו באַפרידיקן. און דער געדאַנק פון די מיט־גלידער אינעם אינטערנאַציאָנאַל האָט אָנגעהויבן זוכן אַ באַשטימטן ענטפער אויף דער אָפן-געבליבענער פראַגע. אַזאַ ענטפער, וואָס זאָל זיין אין איינקלאַנג מיטן פּרינציפּ פון אַ געזעלשאַפט אָן צוואַנג און אָן דער שטאַטלעכער מאַכט. מען האָט אַרויסגעשטעלט דעם געדאַנק אַז דאָס איינציקע מיט וואָס מען קאָן זיך אָריענטירן אין דער פאַרטיילונג איז — ד י ב א ד ע ר פ ע נ י ש פון יעדן איינעם. אַז גענוי אָפּשאַצן איינעמס אַרבעט איז אַן אוממעגלעכע זאַך. אין 1876 האָט די איטאַליענישע פעדעראַציע אינעם אינטערנאַציאָנאַל זיך אַרויסגעזאָגט, אויף איר קאָנגרעס אין פלאָרענץ, פאַר דעם „אַנאַרכיסטישן קאָמוניזם", און אין פיר יאָר אַרום איז צום זעלבן שלוס געקומען (אויפן קאָנגרעס אין שאָ־דע־פאָ אין 1880) אויך די סאַמע איינפלוסרייכסטע פעדעראַציע — די יוראַ'ר. אויף דעם קאָנגרעס האָט דער אַלטער „קאָלעקטיוויזם" וואָס האָט פאַרטיידיקט בלויז די פאַרגעזעל-שאַפטלעכונג פון דער ערד און אַרבעטס-מכשירים, זיך אָנגעשטויסן מיט דער נייער

אידייע פונעם אנארכיסטישן קאמוניזם, וועלכע ס'האָב פאַר־טיידיקט קראָפּאָטקין, רעקליו און קאפיערא, אלס די איינציקע פּאסיקע פאַר אַ שטאָטלאָזער אָרדענונג. די נייע אידעע האָט טריאומפירט און פון יענער צייט אָן האָט דער קאָמוניזם באַקומען אַן אָרט אין דער אַנאַרכיסטישער וועלט־אַנשויאונג אלס איר אומאָפּשיידבארער טייל, לפּחות אין די אויגן פון אַ גרויסן רוב אַנאַר־כיסטן. דאָס פאַרדינסט פאַרן אויסאַרבעטן די דאָזיקע אידעע אויפן גרונט פון באַווייזן וואָס ער האָט געזאַמלט סיי פון דער וויסנשאַפט, סיי פונעם פּראַקטישן לעבן, קומט קראָפּאָטקינען. אַ דאַנק אים פאַרמאָגט דער אַנאַרכיזם דעם דאָזיקן לייטנדיקן עקאָנאָמישן פּרינציפּ.

:: :: ::

קראָפּאָטקינס קאָמוניזם שטאַמט פון צוויי מקורים: פון איין זייט — פונעם שטודירן די עקאָנאָמישע דערשיינונגען אין זייער היסטאָרישער אַנטוויקלונג; פון דער צווייטער זייט — פונעם געזעלשאַפטלעכן אידעאַל פון פרייהייט און גלייכ־הייט. סיי די אָביעקטיווע וויסנשאַפטלעכע פאָרשונג, סיי דאָס ליידנשאַפטלעכע זוכן די געזעלשאַפטלעכע פאָרם, אין וועלכער ס'קאָן פאַרקערפּערט ווערן דער מאַק־סימום גערעכטיקייט, פירט אים צו איין און דער זעלבער לייזונג: צום א נ א ר־כיסטישן קאָמוניזם.

די מענטשהייט האָט דורך די יאָרהונדערטער, דורך דער אַרבעט פון אַ סך דורות, באַזיגנדיק די נאַטור, אַנטוויקלענדיק אירע פּראָדוקטיווע כוחות, פּערפעק־ציאָנירנדיק די טעכניק, אָנגעזאַמלט אויף די פרוכטבאַרע פעלדער אין דער טיפע־ניש פון דער ערד, אין די קאָביקע שטעט, גוואַלדיקע רייכטימער. די אָן אַ שיעור טעכנישע פּערפעקציאָנירונגען גיבן אַ מעגלעכקייט צו פאַרלייכטערן און פאַרקורצן די מענטשלעכע אַרבעט; ס'ווערן אַלץ גרעסער די מעגלעכקייטן צו באַפרידיקן די ברייטסטע מענטשלעכע באַדערפענישן. און נאָר דערפאַר, וואָס אַ קליין הייפעלע מענטשן האָבן פאַרכאַפּט דאָס אַלעס, וואָס עס איז נויטיק אויף צו באַשאַפן די רייכ־טימער — די ערד, — פאַרבלייבן די דאָזיקע מעגלעכקייטן בלויז מעג־לעכקייטן, נישט פאַרוואַנדלענדיק זיך אין אַווירקלעכקייט. אונדזער גאַנצער פּראָדוק־ציע — זאָגט קראָפּאָטקין — האָט אָנגענומען אַ פאַלשע ריכטונג: אויפן אָרט פון באַ־פרידיקן די באַדערפענישן פון דער געזעלשאַפט, אָריענטירט זי זיך בלויז מיט אויס־זיכטן אויף רווחים. דערפון נעמען זיך די עקאָנאָמישע קריזיסן, די קאָנקורענץ, דער קאַמף פאַר מערק, און מיט אים זיין אומפאַרמיידלעכער באַגלייטער — די אומאַי־בערגעריסענע מלחמות. דער מאָנאָפּאָל פון אַ קלײנער מינדערהייט שפּרייט זיך אויס ניט-נאָר אויפן מאַטעריעלן גוטס, נאָר אויך אויף די דערגרייכונגען פון דער קולטור און אויף דער בילדונג;; די עקאָנאָמישע קנעכטשאַפט פון דער גוואַלדיקער מערהייט מאַכט אוממעגלעך די אמתע פרייהייט און די אמתע גלייכהייט; זי שטערט צו דער אַנט־וויקלונג פון די געזעלשאַפטלעכע געפילן ביים מענטשן און אַ דאַנק דעם וואָס דאָס

גאַנצע לעבן איז געבויט אויף ליגן, פירט דאָס צו דער ירידה פון זיין מאָראַלן ניוואָ.

די צוגעפּאַסטע צו אָט דעם אומנאָרמאַלן צושטאַנד מאָדערנע פּאָליטישע עקאָנאָמיע — אָנהויבנדיק מיט אַדאַם סמיטן און ענדיקנדיק מיט קאַרל מאַרקסן — גייט דורכוים אויף אַ פאַלשן וועג. זי הויבט אָן מיט דער פּראָדוקציע (די אָנזאַמלונג פון קאַפּיטאַל, די ראָל פון די מאַשינען, די צעטיילונג פון דער אַרבעט א.א.וו.) און ערשט דערנאָך גייט זי אַריבער צום געברויך, ד.ה. צום באַפרידיקן דעם מענטשנס באַדערפעניש, בעת ווען זי וואָלט אָבער געוועז דאָס, וואָס זי דאַרף זיין, ד.ה. די פיזיאָלאָגיע פון דער מענטשלעכער געזעלשאַפט, וואָלט זי זיך באַשעפטיקט מיט שטודירן די באַדערפעניש פון דער געזעלשאַפט און די מיטלען אויף זיי צו באַפרידיקן מיט וואָס־ווינציקער אומנוצלעכן פאַרלוסט פון די מענטשלעכע קרעפטן *). מען מוז שטענדיק אין זינען האָבן, אַז דער ציל פון יעדער פּראָדוקציע איז, — צו באַפרידיקן די באַדערפעניש. דאָס פאַרגעסן דעם דאָזיקן אמת פירט צו אַ לאַגע, וואָס קאָן לאַנג נישט אָנהאַלטן. די מענטשלעכע געזעלשאַפטן מוזן — אונטער דער דראָונג פון אומקום, וואָס האָט שוין געטראָפן נישט ווינציק מלוכות אין אַלטערטום — זיך אומקערן צום גרונט־פּרינציפּ, וואָס באַשטייט אין דעם, אַז אַזוי ווי די פּראָדוקציע־מכשירים זיינען דער פּראָדוקט פון דער אַרבעט פונעם גאַנצן פאָלק, דאַרפן זיי איבערגיין אין די הענט פונעם גאַנצן פאָלק. דאָס פּריוואַט־פאַראייגענען זיי איז אי אומגערעכט אי אומנוצלעך. אַלץ געהערט אַלעמען, ווייל אַלע נויטיקן זיך אין דעם. יעדער האָט געאַרבעט אויף דעם לויט זיינע כוחות און ס'איז בשום אופן נישט מעגלעך צו באַשטימען דעם חלק, וואָס יעדן איינעם באַלאַנגט אין די רייכטימער וואָס מען שאַפט איצט... יאָ, אַלעס באַלאַנגט צו אַלעמען! און אַזוי ווי דער מאַן אָדער די פרוי, האָבן צוגעטראָגן צו דעם גאַנצן אויך זייער חלק אַרבעט, האָבן זיי אַ רעכט אויף זייער חלק פון אַלעס, וואָס ווערט געשאַפן דורך דער אַלגעמיינער אָנשטערנגונג. און דער דאָזיקער חלק איז שוין גענוג אויף צו באַוואָרענען זאַטקייט פאַר יעדן. אין אָט דער אַלגעמיינער סומע פון געזעלשאַפטלעכער עשירות, זעט נישט קראָפּאָטקין קיין מעגלעכקייט צו מאַכן אַ חילוק צווישן די אַרבעטס־מכשירים און די געברויכס־פּראָדוקטן. אַ חילוק, וואָס כאַראַקטעריזירט די שולן פון דעם סאָציאַלדעמאָקראַטישן טיפּ. ווי אַזוי טיילט מען אָפּ, בפרט אין אַ ציוויליזירטער געזעלשאַפט, איינס פונעם צווייטן? „מיר זיינען נישט קיין ווילדע און מיר קאָנען נישט לעבן אין וואַלד אין אַביידל פון צווייגן... פאַר דעם מענטשן וואָס אַרבעט, איז אַן אָנגעוואַרעמט און באַלויכטן צימער פּונקט אַזאַ פּראָדוציר־מיטל, ווי אַ שטיקל געצייג, אָדער מאַשין. ס'איז דאָס אָרט וואו ער שטעלט צוריק זיינע מוסקלען און נערוון, וועלכע ער וועט מאָרגן פאַרשווענדן

*) „ברויט און פרייהייט”, פּ. קראָפּאָטקין.

אין דער אַרבעט. די רו פונעם פּראָדוצירער איז דאָס צוגרייטן די מאַשין צו דער אַרבעט. אין באַצוג צו דער שפּייז איז דאָס נאָך קלאָרער. די דאָזיקע בלומרשט עקאָנאָמיסטן, וועגן וועלכע מירריידן, איז קיינמאָל נישט איינגעפאַלן צו באַהויפּטן, אַז די קוילן, וואָס ווערן פאַרברענט אין דער מאַשין גייען נישט אריין אין חשבון פון די זאַכן, וואָס זיינען אַזוי נויטיק פאַר דער פּראָדוקציע, ווי די רויע וואַטן אָדער אייזן-ערץ. פאַרוואָס-זשע ווערט די שפּייז, אָן וואָס די מענטשלעכע מאַשין איז נישט פעאיק צו מאַכן די קלענסטע אָנשטרענגונג, אויסגעשלאָסן פון דער צאָל זאַכן, וואָס זיינען נויטיק פאַר דער פּראָדוקציע?" *) דאָס זעלבע איז אויך אין באַצוג צו קליידער און אַנדערע זאַכן.

„דער קינסטלעכער חילוק, וואָס די עקאָנאָמיסטן מאַכן צווישן די אַרבעטס-מכשירים און קאָנסום-אַרטיקלען, האַלט נישט אויס נישט נאָר קיין שום לאָגישע קריטיק, נאָר ער קאָן אויך נישט דורכגעפירט ווערן אין דער פּראַקטיק. אין אונדזער געזעלשאַפט איז אַלץ אַזוי ענג פאַרבונדן צווישן זיך, אַז ס'איז נישט מעגלעך זיך צוצורירן צו אַ וועלכן נישט איז ווירטשאַפטלעכן צווייג אָן דעם, אַז דאָס זאָל זיך אָפּרופן. אויף די אַנדערע צווייגן" — זאָגט קראָפּאָטקין. אינעם מאָמענט ווען מען וועט פאַרוואַנדלען די קאַפּיטאַליסטישע אָרדענונג אין אַ סאָציאַליסטישער, מוז די עקספּראָפּריאַציע אַרומנעמען אַלעס; האַלבע מיטלען וועלן נאָר גורם זיין אַ שטאַרקע אויפטרייסלונג אין דער געזעלשאַפט, שטערנדיק דעם געוויינלעכן גאַנג פון איר לעבן און זיי וועלן אַרויסרופן אַן אַלגעמיינע אומצופרידנקייט. מען קאָן נישט, למשל, צונעמען די ערד ביי די פּריצים און זי איבערגעבן די פּויערים, איבערלאָזנדיק די פאַבריקן אין די הענט פון די קאַפּיטאַליסטן; מען קאָן נישט איבערגעבן די פאַבריקן אין די הענט פון די אַרבעטער און איבערלאָזן דעם האַנדל, די בענק און די בירזשע אינעם זעלבן צושטאַנד. די געזעלשאַפט קען זיך נישט אָרגאַניזירן אָנוועגנדיק צוויי זיך-ווידערשפּרעכנדיקע גרונטלאַגן: פון איין זייט פאַרוואַנדלען אין געמיינשאַפטלעכן אייגנטום אַלעס וואָס מען האָט געשאַפן ביז אַ באַשטימטן טאָג, און פון דער צווייטער זייט — שטרענג אויפהאַלטן דאָס פּריוואַט-אייגנטום פון דעם, וואָס דער יחיד וועט אויסאַרבעטן מיט דער הילף פון די געזעלשאַפטלעכע אינסטרומענטן און פון די פאַראַנענע פּראָדוקטן".. (קראָפּאָטקין, „ברויט און פרייהייט").

קראָפּאָטקין פאַראורטיילט אַנטשלאָסן יעדער באַצאָלונג פאַר אַרבעט, יעדן קויף און פאַרקויף. באַצאָלן יעדן איינעם פאַר זיין אַרבעט אַזוי, אַז די אַרבעט זאָל נישט עקספּלאָטירט ווערן און די גערעכטיקייט זאָל נישט פאַרלעצט ווערן — איז אוממעגלעך.

---

*) זע „ברויט און פרייהייט" פון פּ. קראָפּאָטקין.

אַלע סאָציאַליסטישע סיסטעמען וואָס פירן איין די באַלוינונג לויט דער אַר־בעט (אַלץ איינס צו מיט געלט, אַרבעטס־טשעקן אָדער מיט פּראָדוקטן), מאַכן דערמיט גופא א סובסטאַנציעלע הנחה דעם גייסט פון דער קאַפּיטאַליסטישער גע-זעלשאַפט. אויפן ערשטן קוק ווייזט דאָס אויס צו זיין אַ פּאַראַדאָקס. „און ווירק־לעך — שרייבט קראָפּאָטקין אין זיין קריטיק פונעם סיסטעם פון לוין־אַרבעט („ברויט און פרייהייט") — אין אַ געזעלשאַפט, ווי אונדזערע, וואו מיר זעען, אַז וואָס מער אַ מענטש אַרבעט, אַלץ ווייניקער באַקומט ער, קאָן אַזאַ פּרינציפּ זיך אויסווייזן, אויפן ערשטן קוק, אַלס אויסדריק פון גערעכטיקייט. נאָר אין דער אמתן פאַרהייליקט דאָס בלויז די אומגערעכטיקייט פון די פאַרגאַנגענע צייטן. די גערונגענע אַרבעט נעמט זיך טאַקע פון אָט דעם פּרינציפּ — „יעדן לויט זיין אַרבעט", — און ער האָט אונדז ביסלעכווייז דערפירט צו דער בולטסטער אומ־גלייכהייט און צו אַלע אויפרעגנדסטע דערשיינונגען פון דער היינטיקער געזעל-שאַפט. פון דעם טאָג אָן, ווען די מענטשן האָבן אָנגעהויבן מעסטן די נוצן, וואָס מען ברענגט דער געזעלשאַפט, באַצאָלנדיק פאַר זיי מיט געלט, אָדער דורך וועלכער ס'נישט איז אנדער פאָרם פון אַרבעטס־לוין — פון דעם טאָג אָן ווען מען האָט דערקלערט, אַז יעדער וועט באַקומען אַזוי פיל, וויפל ער איז בכח צו צווינגען מען זאָל אים באַצאָלן פאַר זיין אַרבעט — פון דעם טאָג אָן איז די גאַנצע געשיכטע פון דער קאַפּיטאַליסטישער געזעלשאַפט אָנגעשריבן געוואָרן פון פאָרויס... (מיט דער הילף פונעם שטאַט). די נוצן וואָס מען ברענגט דער געזעלשאַפט — זאָל דאָס זיין דורך אַרבעט אין פאַבריק צו אין פעלד אָדער פון גייסטיקן כאַראַקטער — קאָנען נישט אָפּגעשאַצט ווערן אין מטבעות. נעמט די מאַנופאַקטור־פּראָדוקציע: נישט דאָס, וואָס מען רופט נישט ריכטיק אָן טויש־ווערט, און נישט די ווערט וואָס מען באַטראַכט פון דעם שטאַנדפּונקט פון נוצלעכקייט, איז מעגלעך פעסצו־שטעלן... אין אַלגעמיין קאָן מען זאָגן, אַז דער מענטש, וואָס האָט זיין גאַנץ לעבן זיך אָפּגעזאָגט פון רו במשך פון צען שעה אַ טאָג, האָט געגעבן דער געזעלשאַפט מער ווי דער, וואָס האָט אָוועקגעגעבן פינף שעה, אָדער ער האָט גאָרנישט געגעבן. אָבער מען קאָן נישט נעמען דעם פּראָדוקט, וואָס ער האָט אויסגעאַרבעט אין צוויי שעה און זאָגן, אַז ער האָט די ווערט צוויי מאָל אַזויפיל, ווי דער פּראָדוקט. פון איין שעה אַרבעט פון אַ צווייטן מענטשן, און זייביידע באַלוינען לויט אַזאַ חשבון. דאָס וואָלט געמיינט, פאַרמאַכן די אויגן אויף דער גאַנצער קאָמפּליצירטקייט פון דער פּראָדוקציע, פון ער ערד־אַרבעט און בכלל פונעם גאַנצן לעבן פון דער היינ־טיקער געזעלשאַפט; דאָס וואָלט געמיינט, נישט באַמערקן ביז וואָס פאַר אַ גראַד די אַרבעט פון יעדן יחיד איז דער רעזולטאַט פון דער גאַנצער פאַבריקער און איצ־טיקער מי פון דער געזעלשאַפט. דאָס וואָלט געמיינט צו טראַכטן, אַז מיר לעבן אין דער שטיין-עפּאָכע, ווען אין דער אמתן לעבן מיר אין דער שטאָל־עפּאָכע".

אַזוי אַרום אַנערקענט נישט קראָפּאָטקין קיין רעאַלע באַזע פאַר דער טעאָריע פון אַרבעטס-ווערט, וואָס שפּילט, ווי באַוואוסט, די וויכטיקסטע ראָל אין דער עקאָ־נאָמיק פונעם מאַרקסיזם. ער אַנערקענט אויך נישט דעם חילוק צווישן פּראָסטער

און קוואַליפיצירטער אַרבעט, וואָס ס'אַנערקענען איינציקע סאָציאַליסטישע שולעס. אַרויסגייענדיק פון ריקאַרדאָס און מאַרקס ווערט־טעאָריעס, פּרוּווט מען דעם דאָזיקן חילוק געבן אַ וויסנשאַפטלעכע באַגרינדונג, מיט דעם תירוץ, אַז אויסבילדן אַ וועלכן ס'גישט איז טעכניקער קאָסט דער געזעלשאַפט מער ווי אויסלערנען אַ פּשוטן אַרבעטער; אַז די „הוצאות צו אויסבילדן" דעם ערשטן זיינען גרעסער. קראָפּאָטקין דערווייזט, אַז די קאָלאָסאַלע אומגלייכקייט, וואָס הערשט אין דער הינזיכט אין דער היינטיקער געזעלשאַפט, נעמט זיך בכלל נישט פון די „פּ ר אָ ד ו ק צ י ע - ה ו צ א ו ת", נאָר פון דעם מ אָ נ אָ פּ אָ ל א ו י ף ב י ל ד ו נ ג; די בילדונג שטעלט מיט זיך פאָר אַ געוויסן סאָרט קאַפּיטאַל, וואָס מען קאָן לייכט עקספּלאָאַטירן שוין צוליב דעם אַליין, וואָס די הויכע פּרייז פאַר קוואַליפיצירטע אַרבעט. איז גאַנץ אָפט פּשוט אַ לויגבאַרע אויסרעכענונג פון דעם אונטערנעמער גופא. דאָס אויפהאַלטן דעם דאָזיקן חילוק אין אַ סאָציאַליסטישער געזעלשאַפט — אפילו ווען מען זאָל אים שטאַרק מילדערן — באַטראַכט קראָפּאָטקין פאַר העכסט שעדלעך, ווייל דאָס וואָלט געמיינט „לעגאַליזירן דורך דער רעוואָלוציע און מאַכן פאַר אַ גרונט־פּרינציפּ דעם גראָבן פאַקט, וועלכן מיר וואַרפן זיך איצט אונטער, נאָר וועלכן מיר אַנערקענען פונדעסטוועגן אַלס אומגערעכטן"*).

מען דאַרף זיך בכלל אָפּזאָגן פון דעם פּרינציפּ פון אָפּשאַצן און באַצאָלן די אַרבעט. אויב די סאָציאַלע רעוואָלוציע וועט דאָס נישט טון — זאָגט קראָפּאָטקין — וועט זי שטערן די ווייטערדיקע אַנטוויקלונג פון דער מענטשהייט, און וועט איבערלאָזן נישט פאַרענדיקט די אויפגאַבע, וואָס מיר האָבן איבערגענומען בירושה פון דער פאַרגאַנגענהייט. „יעדן פאַר זיין אויפטו! אָבער די מענטשהייט וואָלט נישט געקאָנט עקזיסטירן אפילו צוויי דורות נאָכאַנאַנד, ווען יעדער זאָל נישט געבן אַמאָל די אַנדערע אַ סך מער, ווי ער באַקומט פון זיי... ווען יעדער מענטש זאָל נישט געבן, כאָטש פון צייט צו צייט, זיך נישט רעכענענדיק, איבערהויפּט ווען ער זאָל נישט געבן דווקא דעמאָלט, ווען ער דערוואַרט נישט קיין שום באַלוינונג. און אויב די בורזשואַזע געזעלשאַפט קומט אום, אויב מיר געפינען זיך איצט אין אַ טעמפּן ווינקל, פון וועלכן מיר קאָנען נישט אַרויסקריכן, סיידן מיר זאָלן צעשטערן מיט פייער און האַק די אינסטיטוציעס פון דער פאַרגאַנגענהייט, נעמט זיך דאָס נאָר דערפון, וואָס מיר האָבן צו פיל געחשבונט; דערפון וואָס מיר האָבן זיך צוגעוואוינט צו ג ע ב ן נאָר מיטן ציל צו נ ע מ ע ן; דערפון וואָס מיר האָבן געוואָלט מאַכן פון דער געזעלשאַפט אַ האַנדלס־קאָמפּאַניע, וואָס איז אויסגערעכנט אויף „איינקונפטן און אויסגאַבן".

און קראָפּאָטקין רופט צום געוואַגטן געדאַנק פון אויסבויען אַ נייע וועלט אויף נייע יסודות. און צוליב דעם מוז מען קודם כל „אַוועקשטעלן די הצטרכות פון די מענטשן העכער פון זייערע מעשים". מען מוז „אַנערקענען און דערקלערן בקול רם, אַז יעדער איינער, נישט קוקנדיק אויף זיין עטיקעטל אין דער פאַרגאַנגענהייט, ווי שטאַרק אָדער ווי שוואַך ער זאָל נישט זיין, פעאיק צו אומפעאיק, האָט קודם

*) קראָפּאָטקין: „ברויט און פרייהייט".

כל ד אָ ס ר ע כ ט צ ו ל ע ב ן און אַז די געזעלשאַפט דאַרף צעטיילן צווישן אַלע די לעבנסמיטלען וואָס זי פאַרמאָגט". (ברויט און פרייהייט").

„זאָל יעדער נעמען וויפל ער וויל פון דעם, וואָס ס'איז פאַראַן לרוב און באַקומען אַ באַגרענעצטע מאָס פון דעם, וואָס מען מוז וועגן און מעסטן" — זאָגט קראָפּאָטקין. ווי אַזוי זשע זאָל מען זיך אָריענטירן ביים איינפירן די נויטיקע באַגרענעצונגען? ווער וועט מוזן ליידן פון זיי? זעלבסטפאַרשטענדלעך, אַז קראָפּאָטקין קאָן נישט אַנערקענען קיין שום קאַטעגאָריעס פון בירגער, וואָס ווערן איינגעטיילט לויט זייער ווערט — עקאָנאָמישער אָדער פּאָליטישער — פאַר דער געזעלשאַפט, און נישט וועלכע ס'נישט איז באַדייטונג פון זייער אַרט באַשעפטיקונג, איצט, אָדער פון זייער סאָציאַלער פּאָזיציע אין עבר. זיין מאָס איז מענטשלעכער און איינפאַכער, זי איז בלויז מענטשלעך: פּריווילעגיעס האָבן די, וועמען ס'איז שווער איבערצוטראָגן די דחקות — קראַנקע און שוואַכע, קינדער און זקנים.

דאָס איז אַזוי נאַטירלעך, אַז ס'איז יעדן פאַרשטענדלעך און אויף דעם גרונט איז נישט שווער צו קומען צו אַ קעגנזייטיקער פאַרשטענדעניש, אָן שום צוואַנגמענשטויסן, אָן שום צוואַנג.

:: :: ::

אַלזאָ, דער יסוד פון דער נייער געזעלשאַפט איז — די פרייוויליקע אַרבעט און דאָס רעכט פון יעדן אויפן לעבן. און דאָ שווימען תיכף אַרויס אַ רייע פראַגן. וועט נישט זיין אַזאַ קאָמוניסטישע געזעלשאַפט, אַ געזעלשאַפט פון הונגעריקע, אָרעמע מענטשן? וועט נישט פאַלן די פּראָדוקטיוויטעט פון דער אַרבעט, ווען ס'וועט נישט זיין דער אונטערטרייבנדיקער סטימול, — דער הונגער? פאַרקערט. קראָפּאָטקין באַווייזט מיט אַ גאַנצער רייע ביישפּילן אויף וויפל די פּראָדוקטיוויטעט פון דער מענטשלעכער אַרבעט איז געשטיגן שטענדיק, ווען זי איז געוואָרן, כאָטש פאַרגלייכמעסיק, אַ פרייע, נאָכן אָפּשאַפן די פעאָדאַלע רעכטן אין פראַנקרייך אין 1792, נאָכן אָפּשאַפן די נעגער-שקלאַפעריי אין אַמעריקע און נאָכן אָפּשאַפן דאָס לייב-אייגנטום אין רוסלאַנד. און — אין קלענערן מאַסשטאַב — אַלע ביישפּילן פון געמיינזאַמער, פרייער אַרבעט אין די רוסישע, שווייצאַרישע און דייטשע דערפער, אין די אַרטעלן; ביי די אַמעריקאַנער פּיאָנערן און רוסישע דוכאָבאָרן אין קאַנאַדע, ביי די מענאָניטן א.א.וו., דערווייזט אַזאַ פּראָדוקטיוויטעט, אַזאַ אויפשטייג פון ענערגיע ביי די אַרבעטער, וואָס מען זעט נישט אין קיין שום אונטערנעמונג מיט געדונגענער אַרבעט. „די געדונגענע אַרבעט איז אַ געצוואונגענע, וואָס קאָן נישט און דאַרף נישט געבן אַלץ, וואָס זי איז ביכולות צו געבן. ס'איז שוין צייט צו מאַכן אַ סוף צו דער דאָזיקער לעגענדע וועגן אַרבעטס-לוין, אַלס דאָס בעסטע מיטל צו אַרויסבאַקומען אַ פּראָדוקטיווע אַרבעט. אויב די פּראָדוקציע גיט אין אונדזער צייט הונדערט מאָל אַזוי פיל, ווי אין די צייטן פון אונדזערע זיידעס, האָבן מיר דאָס צו פאַרדאַנקען דער שנעלער אויפבליאונג פון דער פיזיק און כעמיע צום סוף פון דעם פאָריקן יאָרהונדערט. דאָס איז געשען נישט אַ דאַנק

דער קאפיטאליסטישער סיסטעם פון געדונגענער ארבעט, נאָר טראָץ אָט דער סיס־טעם". (קראָפּאָטקין „ברויט און פרייהייט").

נאָר די פרייהייט קאָן פאַרגרעסערן די פּראָדוקטיוויטעט פון דער ארבעט. אַלע אַנדערע מיטלען, יעדער דרוק פון אויבן — אין דער פאָרם פון דיסציפּלינאַרע מיט־לען אָדער דורך שטיק־ארבעט — גיבן פאַרקערטע רעזולטאַטן. דאָס זיינען איבער־בלייבעכצן פון דעם לייב־אייגנטום און שקלאַפנטום, ווען די רוסישע פּריצים פלעגן זאָגן, אַז די פּויערים זיינען פוילנצער און זיי וועלן נישט באַארבעטן די פעלדער אויב מען זאָל אויף זיי נישט אכטונג געבן. און צו זעען מיר דען נישט איצטער אין רוסלאַנד די גלענצנדיקע באַשטעטיקונג פון קראָפּאָטקינס ווערטער: די פּראָ־דוקטיוויטעט פון דער ארבעט פאַלט, דאָס לאַנד ווערט אָרעמער און די דיסציפּ־לינאַרע מיטלען וואַקסן און וואַקסן, פאַרוואַנדלענדיק דאָס לאַנד אין אַ קאַזאַרמע און דעם ארבעטער — אין אַ מאָביליזירטן סאָלדאַט?

און נאָך אַ פראַגע: לאָמיר זאָגן, אז דער קאָמוניזם וועט קאָנען פאַרזיכערן די געזעלשאַפט מיט זאַטקייט און אפילו רייכקייט, אָבער צו וועט מען צוזאַמען מיט דעם נישט אָפּטויטן די פרייהייט פון דער פּערזאָן? דער מלוכהשער קאָמוניזם — יאָ, ענטפערט קראָפּאָטקין, אָבער נישט דער אַנאַרכיסטישער קאָמוניזם. דער קאָמו־ניזם אַלס עקאָנאָמישע אינסטיטוציע, קאָן אָננעמען אַלערליי פאָרמען, אָנהויבנדיק פון דער פולער פרייהייט און ענדנדיק מיט דער פולשטענדיקער פאַרקנעכטונג פון אַלע (קראָפּאָטקין: „די מאָדערנע וויסנשאַפט און דער אַנאַרכיזם"). אָבער יעדער אַנדערע עקאָנאָמישע פאָרם אין דער הינזיכט איז ערגער דערפאַר, ווייל זי פאַ־דערט אוּמפאַרמיידלעך די עקזיסטענץ פון אַ צווינגענדיקער מאַכט: דאָרט, וואו עס בלייבט די לוין־ארבעט און פּריוואַט־אייגנטום, ווערן מענטשן אָפּ־העניגיק פון אנדערע און די אנטשטייענדיקע פּריווילעגיעס מוזן אויף כח באַוואַכט ווערן פון אַלערליי פּערזוכן אויף זיי מצד דעם באַעוולטן טייל פון דער געזעל־שאַפט. דער קאָמוניזם, אָבער, איז נישט אין סתירה צו דער פרייהייט פונעם יחיד, נאָר פאַרקערט: „אין דעם קאָמוניזם וועט דער מענטש קיינמאָל נישט דערגרייכן די פולע אנטוויקלונג פון דער פּערזענלעכקייט, וואָס דאָס איז אפשר דער הייסטער באַרלאַנג פון יעדער דענקנדיקן וועזן".

דער קאָמוניזם, לפּחות וואָס איז שייך די פּראָדוקטן פון ערשטן געברויך, שטעלט מיט זיך פאָר די לייזונג צו וועלכער עס גייט די מאָדערנע געזעלשאַפט, און אין דער ציוויליזירטער געזעלשאַפט איז די איינציקע מעגלעכע פאָרם פונעם קאָמוניזם די, וואָס ס'לייגן פאָר די אנארכיסטן, ד. ה. דער הערשאַפטסלאָזער קאָ־מוניזם. קיין אנדער מין קאָמוניזם איז נישט מעגלעך. מיר זיינען אים שוין איבער־געוואַקסן. קאָמוניזם, לויט זיין מהות, מיינט גלייכהייט פאַר אַלע מיטגלידער פון דער קאָמונע און פאַרלייקנט דערום אַלע מאַכט־פאָרמען. פון דער צווייטער זייט, קאָן נישט געמאָלט זיין קיין שום אנארכיסטישע געזעלשאַפט פון אַ געוויסער גרויס, וועלכע זאָל נישט, קודם כל „זען באַזאָרגן אַלעמען כאָטש מיט אַ געוויסן ניוואָ פון לעבנס־באַקוועמלעכקייטן, געשאַפענע פון אַלע צוזאַמען. אזוי ארום דערגענצן,

נויטיקערווייז, די באַגריפן קאָמוניזם און אַנאַרכיזם איינער דעם צווייטן". (קראָ-פּאָטקין: „די מאָדערנע וויסנשאַפט און דער אַנאַרכיזם").

אין די אויסזעצונגען קעגן אַנאַרכיזם ווייזט מען אָן צווישן אַנדערס, אויף די דורכפאַלן וואָס עס ליידן געוויינטלעך די פאַרשיידענע קאָמוניסטישע געזעלשאַפטן — רעליגיעזע געמיינדעס און סאָציאַליסטישע קאָלאָניעס. די, ווי יענע, פאַרמאָגן חסרונות וואָס האָבן קיין שום שייכות נישט צום קאָמוניזם. און טאַקע צוליב די חסרונות קומען זיי אום. ערשטנס — זאָגט קראָפּאָטקין — „זיינען זיי אַלע געוויינטלעך צו קליין אין פאַרנעם און זיינען נישט פאַרבונדן צווישן זיך; זייערע מיטגלידער לעבן נויטיקערווייז אין זייער אַ באַגרענעצטן אינטערעסן-קרייז, אַ געקינסטלט לעבן. די דאָזיקע געמיינדעס דערווייטערן זיך פונעם לעבן אין דער איבעריקער מענטשהייט, פון איר קאַמף און איר פּראָגרעס. אויסער דעם, פאָדערן זיי אַ פולשטענדיקע געהאָרכזאַמקייט פון זייערע מיטגלידער צום קאָלעקטיוו: דאָס לעבן פון יעדן איינעם ווערט קאָנטראָלירט, ער באַלאַנגט קיינמאָל נישט צו זיך אליין. די געזעלשאַפט פאַרשלינגט זיין גאַנצע צייט. דערפאַר טאַקע אַנטלויפן פון אַזעלכע געמיינדעס געוויינטלעך אַלע מער-וויניקער אומאָפּהענגיקע מענטשן, באַזונדערס די יוגנט. מיליאָנען מענטשלעכע וועזנס וועלן קיינמאָל נישט מסכים זיין צו לעבן אין אַ פאַלאַנסטער. אמת, אפילו דער וויניק-געזעלשאַפטלעכער מענטש פילט צייטנווייז אַ באַדערפעניש זיך צונויפצוקומען מיט אַנדערע מענטשן צוליב געמיינזאַמער אַרבעט — אָן אַרבעט, וואָס ווערט מער אָנציענד אויב דער מענטש פילט זיך דערביי ווי אַ טייל פונעם גרויסן גאַנצן. אָבער די פרייע צייט, וואָס ווערט געווידמעט דער רו און די נאָענטע מענטשן — איז אַ פּערזענלעכע זאַך... אונדז זאָגט מען צייטנווייז, אַז דאָס לעבן אין אַ פאַלאַנסטער איז עקאָנאָמישער, אָבער דאָס איז די סאַמע קליינלעכע און פּוסטע עקאָנאָמיע. די ריכטיקע, נאַטירלעך-שכלדיקע עקאָנאָמיע באַשטייט אין דעם, צו מאַכן דאָס לעבן אָנגענעם פאַר יעדן, ווייל אויב אַ מענטש איז צופרידן פונעם לעבן, פּראָדוצירט ער אָן אַ שיעור מער ווי ווען ער פאַרשעלט אַלעם אַרום זיך". (קראָפּאָטקין: „ברויט און פרייהייט").

דאָס זיינען מאָטיוון, וועגן וועלכע עס וואָלטן זיך געמעגט פאַרטראַכטן די יעניקע, וועלכע זעען אין דער „סאָציאַליזירונג פונעם לעבנשטייגער" דעם ציל פון דער סאָציאַליסטישער בויאונג און וואַרטן אויף אַזאַ וועג פּטור צו ווערן פון די צרות, וואָס זיינען דער רעזולטאַט פון אַזעלכע מאָסמיטלען, וואָס זיינען דורכגעדרינגען מיטן מיליטערישן גייסט.

„אין תוך גענומען — באַמערקט קראָפּאָטקין — זיינען די אויסזעצונגען, וואָס די אַנדערע סאָציאַליסטישע ריכטונגען מאַכן קעגן דעם אַנאַרכיסטישן קאָמוניזם, נישט פון פּרינציפּיעלן כאַראַקטער; כמעט אַלע אַנערקענען דעם קאָמוניזם און דעם אַנאַרכיזם *אַלס אידעאַל*. דאָס פאַרשוואונדן ווערן פון דער מלוכה נאָכן אָפּשאַפן די קלאַסן, ווי אַ זאַך פון דער צוקונפט, אַנערקענען דאָך אויך די מאַרקסיסטן. דעם אַנאַרכיסטישן קאָמוניזם פאַרלייקנט מען געוויינטלעך אויפן סמך פון זיין כלומרשטן אוטאָפּיזם; נישט פאָרויסזעענדיק די מעגלעכקייט פון אַן אומ-

מיטלבארן איבערגאַנג פונעם קאַפּיטאַליזם צום אַנאַרכיסטישן קאָמוניזם, שטעלן זיך דער רוב סאָציאַליסטן אַלס ציל פון זייער פּראַקטישער אַרבעט נישט דעם קאָמוניזם, נאָר די עקאָנאָמישע לעבנס־פאָרם, וואָס וועט פאַרווירקלעכט ווערן לויט זייער מיינונג, אין דעם אומפּאַרמיידלעכן איבערגאַנגס־פּעריאָד.

קראָפּאָטקין, האָט בכלל נישט געשטרעבט צו דערוויזן, אַז דער אַנאַרכיס־טישער קאָמוניזם וועט אומבאַדינגט תיכף איינגעפירט ווערן אין לעבן אין זיין פול־קאָמענער פאָרם, אָבער ער שטעלט אַנדערש אוועק די פראַגע וועגן דעם איבער־גאַנגס־פּעריאָד.

„אָבער מען מוז געדענקען, אַז אַלע חקירות וועגן די איבערגאַנג, וועלכע עס וועט אויסקומען צו מאַכן אויפן וועג צום ציל, וועלן זיין אַבסאָלוט אומנוצלעך, אויב זיי וועלן זיך נישט שטיצן אויף די ריכטונגען, אויף די סמנים פון איבער־גאַנגס־פאָרמען, וועלכע מען באַמערקט שוין איצט". (קראָפּאָטקין: „די מאָדערנע וויסנשאַפט און דער אַנאַרכיזם"). און דאָ ווייזט קראָפּאָטקין אָן, אַז די דאָזיקע ריכטונגען פירן דווקא צום קאָמוניזם. מיר האָבן דאָ נישט קיין מעגלעכקייט זיך אָפּצושטעלן אויף די צאָלרייכעביישפּילן און באַווייזן; מיר שיקן דערום אָפּ דעם לייענער צום טעקסט. נאָר אין פאַרבינדונג דערמיט מעג מען דערמאָנען נאָך איין אויסזעצונג. מיר אַלע ווייסן, ווי אָפט מען ווייזט אָן אויף קראָפּאָטקינס עקסט־רעמען אָפּטימיזם — אייניקע מיט לייטזעליקן שבח („אַ אידעאַליסט", „אַן אויס־געצייכנטער מענטש"), אַנדערע מיט פאָרוואורף. פאַר אַזאַ געזעלשאַפטלעכער אָר־דענונג זיינען נויטיק נישט די היינטיקע מענטשן, נאָר אַ סך מער מאָראַליש־אַנט־וויקלטע — זאָגט מען אונדז געווינלעך — און מען לייגט אָפּ יעדער געדאַנק וועגן דעם ביז דער צייט, ווען די מענטשן וועלן זיך אַנטוויקלען דורך אַ מין אומנאַטיר־לעכן אופן. יאָ אַוודאי, קראָפּאָטקין גלויבט אין מענטשן. באַזונדערס אין זייערע פעאיקייטן זיך צו אַנטוויקלען און אין די געפילן פון געזעלשאַפטלעכקייט און סאָלידאַריטעט, וואָס ליגן אין זייער נאַטור; נאָר צו איז דער דאָזיקער סאָרט אָפּ־טימיזם נישט די נויטווענדיקע אייגנשאַפט פון אַלע פּראָגרעסיווע מענטשן, רע־וואָלוציאָנערן און רעפאָרמאַטאָרס? דער ארגומענט, אַז די מענטשן זיינען נישט פּערפעקט, אַז דאָס פאָלק איז „נישט דערוואַקסן", אַז ער איז ווילד, גראָב א.א.וו. איז שטענדיק געווען די טענה פון אַלערליי קאָנסערוואַטאָרס, פּאַרטיידיקער פון דער איצטיקער אָרדענונג, קעגן די באַפרייאונגס פּאַרזוכן. די פּראָגרעסיווע מענ־טשן, אָבער, האָבן שטענדיק געוואוסט, אַז כדי די מענטשן זאָלן ווערן בעסער, אַנט־וויקלטער און קולטורעלער, דאַרף מען צוערשט זיי אַוועקשטעלן אין בעסערע לע־בנס־באַדינגונגען; אַז די קנעכטשאַפט וועט קיינמאָל נישט אויסלערנען זיך צו באַנוצן מיט דער פרייהייט און אַז די מלחמה פון אַלע קעגן אַלע, וועט נישט אויס־אַרבעטן הומאַנע געפילן. אַזוי אויך דאָ: ריינע אַנאַרכיסטן, אַזעלכע, וועלכע מען טרעפט איצט בלויז איינצלנע, און וואָס אַזעלכער איז קראָפּאָטקין געווען, וועט אַרויסגעבן בלויז די אַנאַרכיסטישע אָרדענונג; דערום דאַרף מען אַרבעטן פאַר איר, זיך דערנענטערן צו איר, נישט וואַרטנדיק אויף דער פולער אַנטוויקלונג פון די

מענטשן: די מענטשן װעלן װאַקסן מיטן פאַרגרעסערן די פרייהייט און גלייכהייט אין די געזעלשאַפטלעכע פאָרמען. און, יעדנפאַלס, איז נישט די סאָציאַליסטן, די מענטשן פון דער צוקונפט, דאַרפן זיך באַנוצן מיט די אַרגומענטן, אַז די מאַסן זיינען נאָך נישט רייף און נישט צוגעגרייט.

קראָפּאָטקינס אַנאַרכיסטישער קאָמוניזם האָט אויף זיין זייט די גרעסטע מערהייט אַנאַרכיסטן, נאָר נישט אַלע. ס'זיינען פאַראַן אַנאַרכיסטן — אינדיווידואַליסטן, פון װעלכע אייניקע זיינען אָנהענגער פון פּריוואַט־אייגנטום און אַנדערע גיבן זיך בכלל װיניציק אָפּ מיט די פראַגן װעגן דער צוקונפטיקער געזעלשאַפטלעכער אָרגאַניזאַציע, קאָנצענטרירנדיק זייער גאַנצע אויפמערקזאַמקייט אויף דער אינערלעכער פרייהייט פון דער פּערזאָן אין יעדער סאָרט געזעלשאַפטלעכער אָרדענונג; ס'זיינען אויך פאַראַן אַנאַרכיסטן פון פּרודאָנס ריכטונג. נאָר דאָס, װאָס דעם אַנאַרכיסטישן קאָמוניזם נעמען אָן אַלע, װער עס באַטייליקט זיך אינעם געזעלשאַפטלעכן קאַמף פון אונדזער צייט, בפרט אין דער אַרבעטער־באַוועגונג — איז נישט קיין צופאַל און נישט קיין פראַגע פון צייטווייליקן דערפאָלג פון דער אָדער אַ צווייטער אידעע. נאָר דער קאָמוניזם גיט דעם ריכטונגס־פאָדעם ביים לייזן אַ רייע פּראָבלעמען פון פּאָזיטיווער בויאונג, װייל ער איז דער נויטיקער תנאי צו דער עקזיסטענץ־מעגלעכקייט פון דער שטאַטלאָזער געזעלשאַפט. אַלע אַנדערע אַנאַרכיסטישע סיסטעמען שטויסן זיך אָן אויף אומלייזבאַרע אינערלעכע סתירות; נאָר דער אַנאַרכיסטישער קאָמוניזם גיט אָן ענטפער אי אויף די פאָדערונגען פון טעאָרעטישער אויסגעהאַלטנקייט, אי אויף די פאָדערונגען אויסצואַרבעטן פּראַקטישע פּראָגראַמען.

פיאטר קראפאטקין

סינדיקאליזם און אנארכיזם

אונז פרעגט מען פון אלע זייטן: „וואס אזוינס איז סינדיקאליזם און וואסארא שייכות האט ער צו אנארכיזם?” מירן דא פרואוון געבן אן ענטפער אויף די דאזיקע פראגן.

סינדיקאליזם איז, אין דער אמתן, בלויז א נייער נאמען פון דער אלטער טאקטיק, וועלכע ס'האבן שוין פון א לאנגער צייט אנגעווענדעט די ענגלישע ארבעטער, און מיט גוטן דערפאלג: — די טאקטיק פון דירעקטער אקציע פון די ארבעטער קעגן קאפיטאל אויפן עקאנאמישן געביט. אזא סארט קאמף איז געווען דאס אויסדערוויילטסטע געווער. נאך אין דער ערשטער העלפט פון דעם 19־טן יארהונדערט האבן די ענגלישע ארבעטער, נישט האבנדיק קיין שטימרעכט, דערגרייכט, אנווענדנדיק דאס דאזיקע געווער, גרויסע עקאנאמישע דעראבערונגען, געשאפן א שטארקע עקאנאמישע ארגאניזאציע און אפילו געצוואונגען די הערשערישע קלאסן צו אנערקענען זייערע פאדערונגען אין דער ארבעטער־געזעצגעבונג, בתוכם די ברייטסטע וואלרעכט.

די דירעקטע אקציע האט זיך, אזוי ארום, ארויסגעוויזן, ווי א מעכטיק געווער סיי אויף צו דערגרייכן עקאנאמישע רעזולטאטן, סיי פאר פאליטישע דעראבערונגען.

אין ענגלאנד איז די דאזיקע אידייע געווען אזוי שטארק, אז אין די יארן 1830־31 האט ראבערט אווען(1) געגרינדעט א גרויסן נאציאנאלן פראפעסיאנעלן פאראיין און א אינטערנאציאנאלע ארבעטער־ארגאניזאציע, וועלכע האבן געזאלט קעמפן קעגן קאפיטאל, דורך דירעקטער אקציע. אבער די גרויזאמע פארפאלגונגען פון דער ענגלישער רעגירונג האט זיי געצוואונגען זיך אפצוזאגן פון דער דאזיקער אידעע.

דעמאלט, כדי דערגרייכן פאליטישע פריווילעגיעס, איז אנטשטאנען די

---

(1) ראבערט אווען (1818 — 1771). דער גרינדער פון דעם סאציאליזם אין ענגלאנד און פיאנער פון דער פראפעסיאנעלער באוועגונג.

טשאַרטער־באַוועגונג(2), וועלכע איז זיך שטאַרק צעוואַקסן און טיילווייז אָנגענומען דעם כאַראַקטער פון געהיימע אַרבעטער־אָרגאַניזאַציעס. און דאָ טאַקע האָבן די ענגלישע אַרבעטער באַקומען זייער ערשטע פּאָליטישע לעקציע: זיי האָבן זיך גיך איבערצייגט, אַז די פּאָליטישע אַגיטאַציע, וועלכע איז געפירט געוואָרן מיט דער גרעסטער מוטיקייט, האָט נישט געבראַכט קיין שום עקאָנאָמישע פאַרבעסערונגען, חוץ יענע, וועלכע זיי האָבן אַליין אַרויסגעריסן ביי זייערע עקספּלאָאַטאַטאָרס און געזעצגעבער מיט דער הילף פון שטרייקן און אויפשטאַנדן. זיי האָבן פאַרשטאַנען ווי נאַריש ס'איז צו דערוואַרטן פון דעם פּאַרלאַמענט ערנסטע אויסבעסערונגען אין זייערע לעבנס־באַדינגונגען.

:: :: ::

די פראַנצויזישע אַרבעטער זענען געקומען פּונקט צו דעם זעלבן אויספיר; די רעוואָלוציע פון 1848, וועלכע האָט געפירט די פראַנצויזן צו דער רעפּובליק, האָט זיי איבערצייגט אין דער פולשטענדיקער פרוכטלאָזיקייט פון דער פּאָליטישער אַגיטאַציע און אין דעם פּאָליטישן זיג גופא; קיין שום ממשותדיקע ענדערונגען אין די לעבנס־באַדינגונגען פון די אַרבעטער איז נישט מעגלעך, אויב די אַרבעטער גופא וועלן נישט צווינגען צו דעם די הערשנדיקע קלאַסן דורך דער *דירעקטער אַקציע*.

די פראַנצויזן האָבן געקריגן פון דער רעוואָלוציע נאָך אַ צווייטע לעקציע. זיי האָבן געזען די פולשטענדיקע הילפלאָזיקייט פון זייערע אידעאָלאָגישע פירער, ווען מען האָט באַדאַרפט אויסגעפינען נייע פּראָדוקציע־פאָרמען, וועלכע זאָלן פאַרזיכערן די אַרבעטער אַן אָנטייל אין דער פּראָדוקציע און זיי זאָלן קאָנען באַפרייט ווערן פון דער עקספּלאָטאַציע פונעם קאַפּיטאַל. פּונקט ווי אין דער לוקסעמבורגער קאָמיסיע(3), וועלכע האָט אָפּגעהאַלטן זיצונגען אין אַפּריל, מאַי און יוני פון 1848, אַזוי אויך אין פּאַרלאַמענט, וועלכן מען האָט אויסגעקליבן אין 1849 אויף צו שטודירן די דאָזיקע פּראָבלעמען, אין וועלכער ס'האָבן זיך באַטייליקט איבער הונדערט סאָציאַל־דעמאָקראַטישע דעפּוטאַטן, — האָבן די אַרבעטער געזען די הילפלאָזיקייט פון די פירער. זיי האָבן פאַרשטאַנען, אַז די *אַרבעטער אַליין* דאַרפן אויסאַרבעטן *די גרונטליניע*

(2) די טשאַרטער־באַוועגונג (פונעם ענגלישן וואָרט טשאַרטער — כאַרטיא) האָט אָנגעהאַלטן אין ענגלאַנד פון 1836 ביז 1848. דער ציל פון דער באַוועגונג איז געווען — פּאָליטישע רעכטן און עקאָנאָמישע פאַרבעסערונגען פאַרן אַרבעטער־קלאַס אויפן פּאַרלאַמענטאַרישן וועג. די טשאַרטיסטן האָבן געפאָדערט גרויסע רעפאָרמען אין די וואַלן צום פּאַרלאַמענט. די באַוועגונג האָט געטראָגן אַ שטורמישן כאַראַקטער און באַגעגנט אַ שטאַרקן ווידערשטאַנד פון די פּריווילעגירטע קלאַסן.

(3) בעת דער רעוואָלוציע פון 1848, האָט מען אויסגעקליבן אַ קאָמיסיע, אויף צו באַקעמפן די אַרבעטסלאָזיקייט צווישן דעם פּאַריזער פּראָלעטאַריאַט. די קאָמיסיע האָט אויסגעאַרבעט אַ פּראָיעקט פון מלוכה־אַרבעטן. אַזוי ווי די דאָזיקע קאָמיסיע האָט אָפּגעהאַלטן אירע זיצונגען אינעם לוקסעמבורגער פּאַלאַץ, אין פּאַריז, האָט זי באַקומען דעם דאָזיקן היסטאָרישן נאָמען.

פון דער סאָציאַלער רעוואָלוציע, — אַ ליניע, אויף וועלכער זי מוז גיין, כדי זי זאָל זיין אַ פּראַקטישע און פּרוכטבאַרע.

:: :: ::

די דירעקטע אַקציע פון דער אַרבעט, קעגן דעם קאַפּיטאַל, און די נויטווענדיקייט אַליין אויסצואַרבעטן די אופנים, צו אָרגאַניזירן אַ ווירטשאַפט, וואָס שליסט אויס די קאַפּיטאַליסטישע עקספּלאָטאַציע, — דאָס זיינען צוויי לעקציעס, וועלכע די אַרבעטער האָבן געקריגן, און באַזונדערס די אַרבעטער פון די צוויי לענדער מיט אַ הויך־אַנטוויקלטער אינדוסטריע.

שפּעטער, אין די יאָרן 1864-66, איז פאַרווירקלעכט געוואָרן ראָבערט אָווענס אַלטע אידייע: ס'איז פאַרלייגט געוואָרן דער אָנהויב פון דער אינטערנאַציאָנאַלער אַרבעטער־אָרגאַניזאַציע; די דאָזיקע נייע אָרגאַניזאַציע האָט גענומען אַלס פונדאַמענט ביידע אויבנגעבראַכטע גרונט־פּרינציפּן.

ווי נאָר די אינטערנאַציאָנאַלע אַרבעטער־אַסאָציאַציע איז געגרינדעט געוואָרן פון די פאַרטרעטער פון די ענגלישע אַרבעטער־פאַראיינען און פון די פאַרטרעטער פון די פראַנצויזישע אַרבעטער — הויפּטזעכלעך פון פּרודאָנס נאָכפאָלגער — וועלכע האָבן באַזוכט די צווייטע אַלוועלטלעכע אויסשטעלונג, האָט די אַסאָציאַציע אַנטשלאָסן פּראָקלאַמירט, אַז די באַפרייאונג פון די אַרבעטער איז די זאַך פון די אַרבעטער גופא, און אַז פון איצט אָן דאַרף מען קעמפן מיטן קאַפּיטאַל מיט דער הילף פון דעם אַלגעמיינעם שטרייק, וואָס איז זיך סומך אויף דער אינטערנאַציאָנאַלער שטיצע.

צוויי גרויסע שטרייקן: איינער אין פּאַריז, וואָס איז געשטיצט געוואָרן פון די ענגלישע פּראָפעסיאָנעלע פאַראיינען; דער צווייטער — דער שטרייק פון די בוי־אַרבעטער — אין גענוא, וואָס איז געשטיצט געוואָרן פון די ענגלישע און פראַנצויזישע אַרבעטער, — דאָס זענען געווען די ערשטע צוויי אינטערנאַציאָנאַלע אַקטן, וועלכע האָבן אַרויסגערופן אַ אומדערהערטע אומרואיקייט אין אייראָפּע און געוואָרפן אַ פּחד אויף דעם מיטלקלאַס.

נאָכמער. די אַרבעטער האָבן שוין ניט באַהאַנדלט אויף די קאָנגרעסן פון דעם אינטערנאַציאָנאַל די נאַרישקייטן, מיט וועלכע ס'האָבן זיך פאַרנומען די נאַציעס מיט זייערע רעגירונגען אין די פּאַרלאַמענטאַרישע אינסטיטוציעס; זיי האָבן באַהאַנדלט די גרונט־פראַגן פון דעם רעוואָלוציאָנערן איבערבוי פון דער געזעלשאַפט און אַריינגעבראַכט אין דער באַוועגונג אַזאַ אידייע, וועלכע האָט זיך אַרויסגעוויזן אַזוי פּרוכטבאַר: — די אידייע פון דעם אַלגעמיינעם שטרייק. וואָס איז שייך דער פּאָליטישער פאָרם, וואָס די דורך דער סאָציאַלער רעוואָלוציע רעאָרגאַניזירטע געזעלשאַפט וועט אָננעמען, האָט די לאַטיינישע פעדעראַציע אָפן זיך אָפּגעגרעניצט פון דער אידייע פון צענטראַליזירטע מלוכות. זיי האָבן אַנטשלאָסן זיך אַרויסגעזאָגט פאַר אַן אָרגאַניזאַציע, געבויט אויף דער פעדעראַציע פון פרייע קאָמונעס און ערד־אַרבעטער־געמיינדעס. וועלכע

האָבן זיך באַפרייט פון דער קאַפּיטאַליסטישער עקספּלאָטאַציע און זיך פאַראייניקט אויפן דאָזיקן פונדאַמענט, אויף דעם פונדאַמענט פון פעדעראַטיווער פאַראייניקונג, אין גרויסע טעריטאָריעלע און נאַציאָנאַלע איינהייטן.

ביידע גרונדלאַגן פון דעם מאָדערנעם סינדיקאַליזם — דירעקטע אַקציע און די זאָרגפעליקע אויסאַרבעטונג פון נייע געזעלשאַפטלעכע לעבנס־פאָרמען, — שטיצן זיך אויף דער פעדעראַציע פון די פּראָפעסיאָנעלע פאַראיינען: די דאָזיקע ביידע גרונדלאַגן זענען אין אָנפאַנג געווען די לייטנדיקע פּרינציפּן פון דער אינטערנאַציאָנאַלער אַרבעטער־אַסאָציאַציע.

פונדעסטוועגן האָבן שוין דעמאָלט עקזיסטירט אין דעם אינטערנאַציאָנאַל צוויי פאַרשידענע ריכטונגען, וועלכע האָבן זיך באַצויגן פאַרשידן צו דער פּאָליטישער טעטיקייט, וואָס צעטיילט די אַרבעטער פון פאַרשידענע לענדער: — דאָס איז די לאַטיינישע און דייטשע ריכטונג.

די פראַנצויזן אינעם אינטערנאַציאָנאַל, זענען מערסטנס געווען פּרודאָנס נאָכפאָלגער. פּרודאָנס לייטנדיקע אידעען זיינען:

אויפלייזן די בורזשואַז־שטאַטלעכע אָרגאַניזאַציע און זי פאַרבייטן מיט די פּראָפעסיאָנעלע אַרבעטער־אָרגאַניזאַציעס, וועלכע וועלן רעגולירן און אָרגאַנירן אַלעס, וואָס עס האָט אַ וויכטיקע באַדייטונג פאַר דער געזעלשאַפט. די אַרבעטער דאַרפן אָרגאַניזירן די פּראָדוקציע פון די עלעמענטן פון ערשטן געברויך; אַ גערעכטן, אומפּאַרטייאישן טויש פון אַלע פּראָדוקטן פון דער מענטשלעכער אַרבעט, די פאַרטיילונג און קאָנסום פון אַלעס וואָס ווערט געשאַפן. און ווען זיי וועלן דאָס טון, וועלן מיר דערזען, אַז פאַר דער מלוכה איז ווייניק־וואָס פאַרבליבן צו טון. די פּראָדוקציע פון אַלעס, אין וואָס דער געברויכער נויטיקט זיך, דער גערעכטער אויסטויש און גערעכטער קאָנסום — זענען פּראָבלעמען, וועלכע נאָר די אַרבעטער קאָנען לייזן. נאָר צווישן די פראַנצויזישע גרינדער (פון דעם אינטערנאַציאָנאַל) זענען געווען אַזעלכע מענטשן, וועלכע האָבן געקעמפט פאַר דער רעפּובליק און פאַר דער קאָמונע. זיי זענען געווען דערפאַר, אַז די פּאָליטישע טעטיקייט דאַרף נישט איגנאָרירט ווערן; פאַר די פּראָלעטאַריער איז נישט אַלצאיינס, צי זיי לעבן אונטער אַ אַנאַרכיע, רעפּובליק אָדער קאָמונע. זיי ווייסן פון דער אייגענער פּראַקטיק, אַז אַ זיג פון די קאָנסערוואַטאָרס, אָדער אימפּעריאַליסטן, מיינט אַ ריקצוג אויף דער גאַנצער ליניע און אַ גוואַלדיקע אָפּשוואַכונג פון דעם ווידערשטאַנד פון די אַרבעטער קעגן דער אַנגרייפערישער פּאָליטיק פון די קאַפּיטאַליסטן. פאַרקערט, זיי באַציען זיך נישט גלייכגילטיק צו דער פּאָליטיק, אָבער זיי זאָגן זיך אָפּ צו זען אין דער וואַל־אַגיטאַציע, אין די וואַל־רעזולטאַטן, און אין אַלע וואַקלענישן, אויף הין און צוריק, פון די פּאָליטישע פּאַרטייען דעם אינסטרומענט פאַר דער באַפרייאונג פון דעם אַרבעטער־קלאַס.

אין איינקלאַנג מיט דעם, האָבן די פראַנצויזישע, שפּאַנישע און איטאַליע־נישע אַרבעטער איינשטימיק זיך אַרויסגעזאָגט דערפאַר, אַז מען זאָל אין די סטאַטוטן אַריינשטעלן פאָלגנדע ווערטער:

„יעדע פּאָליטישע טעטיקייט דאַרף זיין אונטעראָרדנט דער עקאָנאָמישער".

צווישן די ענגלישע אַרבעטער זענען געווען עטלעכע טשאַרטיסטן, וועלכע האָבן אָנערקענט דעם פּאָליטישן קאַמף. די דייטשן האָבן נאָך נישט געהאַט, ווי ס'האָבן געהאט די פראַנצויזן, די דערפאַרונג פון צוויי רעפּובליקן, זיי האָבן געגלויבט אין דעם קומענדיקן פּאַרלאַמענט פון דער צוקונפטיקער דייטשער אימפּעריע. אפילו לאַסאַל — ווי ס'איז איצט געוואָרן באַוואוסט — האָט געצערטלט דעם געדאַנק וועגן אַ סאָציאַליסטישן אימפּעראַטאָר פון אַ פאַראייניקטער דייטשלאַנד, וועלכע ער האָט שוין געזען אַ אויפלעבנדיקע.

אַדאַנק דעם, האָבן נישט די ענגלענדער און נישט די דייטשן געוואָלט זיך אָפּזאָגן פון דער פּאַרלאַמענטאַרישער אַקציע. זיי האָבן נאָך געגלויבט אין איר, און דערום האָבן זיי אַריינגעפירט אין דעם ענגלישן און דייטשן טעקסט פון די זעלבע סטאַטוטן: „יעדע פּאָליטישע טעטיקייט דאַרף זיין אונטערגעאָרדנט דער עקאָנאָמישער, אלס מיטל". אַזוי אַרום איז באַניים אויפגעשטאַנען תחית המתים די אַלטע אידייע פון צוטרויען צום בורזשואזן פּאַרלאַמענט.

דער רעזולטאַט דערפון איז געווען, וואָס ווען דייטשלאַנד האָט אין דער מלחמה פון 1870־71 באַזיגט פראַנקרייך; ווען פראַנקרייך איז געלעגן א אויסגעצויגענע, און ווען נאָכן פאַלן פון דער קאָמונע האָבן די בורזשואזע אַרמייען דערמאָרדעט 35.000 פּאַריזער אַרבעטער, די בעסטע פון דעם פראַנצויזישן פּראָלעטאַריאַט, ווען דער אַרבעטער־אינטערנאַציאָנאַל איז פאַרבאָטן געוואָרן אין פראַנקרייך, האָבן מאַרקס, ענגעלס און זייערע נאָכפאָלגער געפּרואווט דורכפירן אינעם אינטערנאַציאָנאַל די אַלטע פּאָליטישע טעטיקייט, אין דער פאָרם פון אַרבעטער־קאַנדידאַטורן (צום פּאַרלאַמענט) (4).

צוליב דעם איז פאָרגעקומען די שפּאַלטונג אינעם אינטערנאַציאָנאַל, וועלכער האָט ביז דעמאָלט אַרויסגערופן אַזעלכע דערהאָבענע האָפנונגען ביים פּראָלעטאַריאַט און אָנגעוואָרפן אַזאַ פחד אויף די רייכע.

די פעדעראַציע פון די לאַטייניש לענדער: איטאַליע, שפּאַניע, יורא און מזרח־בעלגיע (5) (פראַנקרייך האָבן פאַרטראָטן נאָר די פּאָליטישע עמיגראַנטן),

---

(4) די שפּאַלטונג אינעם אינטערנאַציאָנאַל איז פאָרגעקומען אויפן האאגער קאנגרעס אין יאר 1872.

(5) אלע לאַטייניש פעדעראַציעס פונעם אינטערנאַציאָנאַל האָבן רעוואָלטירט, קעגן דעם גענעראַל־ראַט, און זיינען נאכגעגאנגען באקונינען, אזוי אז דער גענעראַל־ראַט פון דעם אינטערנאציאנאל איז פארבליבן א גענעראַל־שטאב אן אן ארמיי.

האָבן אָפּגעוואָרפן דעם נייעם קורס. זיי האָבן אָרגאַניזירט זייער אייגענע פּע־דעראַציע פון די פּראָפעסיאָנעלע פאַראיינען, און פון דעמאָלט אָן האָבן זיי אַלץ מער און מער זיך אַנטוויקלט אויף דער זייט פון דעם רעוואָלוציאָנערן סינדי־קאַליזם און אַנאַרכיזם ווען דייטשלאַנד, באַזונדערס נאָכדעם, ווי ביסמאַרק האָט אַדאַנק דער זיגרייכער מלחמה פון דער אויפסניי געשאַפענער גערמאַנישער אימפּעריע, איינגעפירט אַלגעמיינע וואַלרעכט אין די פּאַרלאַמענט־וואַלן, האָט גענומען אויף זיך די אָנפירונג פון דער אַנטוויקלונג פון דער סאָציאַל־דעמאָקראַ־טישער פּאַרטיי.

אַצינד, אין פערציק יאָר אַרום (6) נאָך דער שפּאַלטונג, קאָנען מיר אָפּשאַצן זייערע רעזולטאַטן. אין דעם ווייטערדיקן וועלן מיר גענוי אַנאַליזירן די האָפנונג, וואָס די סאָציאַל־דעמאָקראַטן האָבן געלייגט אויף דעם, וואָס זיי האָבן גערופן „ד ע ר אָ ב ע ר ן ד י מ א כ ט און די ע ק ז י ס ט י ר נ ד י ק ע בורזשואזע" מלוכות, נאָר מען קאָן שוין איצט פעסטשטעלן די מערקווירדיקע פּרוכטלאָזיקייט פון דעם, וואָס מען האָט אונטערגענומען אין דער דאָזיקער ריכטונג במשך פון די לעצטע פערציק יאָר.

אויפן אָרט פון דעראָבערן די מלוכה, ווען וואָס זיי האָבן געחלומט, ז ע־ נ ע ן ז יי א ל יי ן ד ע ר אָ ב ע ר ט ג ע וו אָ ר ן פ ו ן ד ע ר ב ו ר־ ז ש ו אַ ז ע ר מ ל ו כ ה. זיי — זענען איר אינסטרומענט. זיי העלפן באַ־פעסטיקן די מאַכט פון די העכערע און מיטעלע קלאַסן א י ב ע ר ד י א ר־ ב ע ט ע ר. זיי ז ע נ ע ן אַ ג ע ה אָ ר כ ז אַ ם וו ע ר ק צ יי ג פ ו ן ד ע ר ק י ר כ ע, מ ל ו כ ה, ק אַ פּ י ט אַ ל און מ אָ נ אָ פּ אָ ל־ וו י ר ט ש אַ פ ט.

אין גאַנץ אייראָפּע און אַמעריקע זעען מיר אַ נייע באַוועגונג, וואָס קומט אַרויס פון די מאַסן; אַ נייע קראַפט אין דער אַרבעטער־באַוועגונג, אַ קראַפט, וועלכע שטיצט זיך אויף די אַלטע פּרינציפּן פון דעם אינטערנאַציאָנאַל: דירעק־טע אַקציע, דירעקטער קאַמף פון די אַרבעטער מיטן קאַפּיטאַל, און דאָס איינזען פון די אַרבעטער, אַז ז יי אַ ל יי ן מוזן זיך באַפרייען, און נישט דער פּ אַ ר ל אַ מ ע נ ט.

דאָס, פאַרשטענדלעך, איז נאָך נישט אַנאַרכיזם. מיר גייען ווייטער. מיר זענען איבערצייגט, אַז די אַרבעטער וועלן נישט דערגרייכן זייער באַפרייאונג, אויב זיי וועלן זיך ווייטער האַלטן ביים שווינדל פון צענטראַליזאַציע, יעראַרכיע, שטאַט, באַשטימטע באַאַמטע, געזעץ און אָרדנונג — אַ געזעץ, וואָס ווערט אַרויס־געגעבן פון די רייכע, קעגן די אָרימע, און אַ אָרדנונג, וואָס מיינט די געהאָרכ־זאַמקייט פון די אָרימע צו די רייכע — זיי וועלן נישט דערגרייכן זייער באַ־פרייאונג, אויב זיי וועלן נישט פּטור ווערן פון די דאָזיקע סאָפיזמען, שווינדל און פּאַראַט.

---

(6) דאָס אַרטיקל איז געשריבן אין 1912.

במשך פון די דאָזיקע פערציק יאָר, האָבן די אַנאַרכיסטן, — צוזאַמען מיט יענע אַרבעטער, וועלכע האָבן די זאַך פון זייער באַפרייאונג גענומען אין די אייגענע הענט און אָנגעווענדעט די דירעקטע אַקציע, אַלס צוגרייטונגס־מיטל צו דער ענדגילטיקער שלאַכט פון דער עקספּלאָטירטער אַרבעט מיטן ביז היינט זיגערישן קאַפּיטאַל, — געקעמפט דערפאַר, ווען ווייל די אַרבעטער האָבן גע־רעדט אין דער פּרוכטלאָזער וואַל־פּראָפּאַגאַנדע. און אָט די גאַנצע צייט האָבן די אַנאַרכיסטן געהאַלטן אין וועקן ביי די אַרבעטער דעם ווילן אויסצואַרבעטן פּרינ־ציפּן, אויפן סמך פון וועלכע די פּראָפעסיאָנעלע פאַראיינען וואָלטן געקאָנט פאַר־כאַפּן די דאָקן, אייזנבאַנען, מינען, פאַבריקן, פעלדער און מאַגאַזינען מיט סחו־רות, כדי אויף ווייטער פּראָדוצירן נישט אין די אינטערעסן פון אַ קליין הייפעלע קאַפּיטאַליסטן, נאָר אין די אינטערעסן פון דער גאַנצער געזעלשאַפט.

:: :: ::

מיר האָבן געוויזן, אַז סיי אין ענגלאַנד, פון 1820 ביז 1830, סיי אין פראַנק־רייך, נאָך דער רעזולטאַטלאָזער פּאָליטישער רעוואָלוציע פון 1848, זענען די באַמיאונגען פון אַ היבשן טייל אַרבעטער געווען געריכטעט דערויף, אויף צו פירן דעם קאַמף מיטן קאַפּיטאַל דורך אַ דירעקטער אַקציע, און מיט דעם ציל אָר־גאַניזירן אַ געהעריקע אַרבעטער־אָרגאַניזאַציע.

מיר האָבן אויך אָנגעוויזן, אַז פון 1866 ביז 1870 זענען די דאָזיקע אידייען געווען די מאַסגעבנדיקע אין דער נאָר־וואָס געגרינדעטער אינטערנאַציאָנאַלער אַרבעטער־אַסאָציאַציע, נאָר אַז נאָך דער מפּלה פון פראַנקרייך, אַדאַנק דער ני־דערלאַגע פון אירע רעוואָלוציאָנערע כוחות, נאָכן פאַלן פון דער פּאַריזער קאָ־מונע און נאָך דעם זיג פון דייטשלאַנד, איז דער פּאָליטישער עלעמענט געוואָרן דער הערשנדיקער אינעם אינטערנאַציאָנאַל און צייטווייליק געוואָרן דער אַנט־שיידנדיקער פאַקטאָר אין דער אַרבעטער־באַוועגונג.

פון דעמאָלט אָן האָט יעדע ריכטונג זיך געהאַלטן אין אַנטוויקלען אָן אי־בעררייס, און יעדע איינע האָט אויסגעאַרבעט אירע פּראָגראַמען. אין אַלע קאָנס־טיטוציאָנעלע לענדער זענען געשאַפן געוואָרן פּאָליטישע פּאַרטייען, וועלכע האָבן געטאָן אַלעס, וואָס זיי האָבן נאָר געקאָנט, אויף צו פאַרגרעסערן וואָס שנעלער די צאָל פון זייערע דעפּוטאַטן אין די פּאַרלאַמענטן. פון דעם, ווי אַזוי די דעפּוטאַטן האָבן זיך געיאָגט נאָך שטימען, האָט מען פון אָנהויב אָן געקענט זען, אַז די עקאָנאָמישע פּראָגראַם וועט אַלץ מער און מער פאַרשמעלערט ווערן, און דאָס האָט אומפאַרמיידלעך געמוזט געשען, און סוף־כּל־סוף איז זי דערפירט געוואָרן צו מינ־דערוויכטיקע באַגרעניצונגען פון די רעכטן פון די אונטערנעמער, און דערמיט גופא געגעבן דער קאַפּיטאַליסטישער סיסטעם נייעם כוח און פאַרפעסטיקט די אַלטע אָרדענונג. איינצייטיק מיט דעם, זיינען די סאָציאַליסטישע פּאָליטיקער באַ־זיגט געוואָרן דורך די פאַרטרעטער פון דעם בורזשואזן ראַדיקאַליזם וועלכע האָבן

מיט זיי קאָנקורירט אינעם גײַעג נאָך אַרבעטער-שטימען, אַזוי, אַז די סאָציאַליסטן האָבן קענען זייער ווילן געהאָלפן אַפּרייניקן דעם וועג פאַר דער טריאומפּירנדיקער אייראָפּעאישער רעאַקציע.

זייער גאַנצע אידעאָלאָגיע, ד. ה. אידייען און אידעאַלן, וואָס זיי האָבן גע־פּרעדיקט צווישן די מאַסן, האָבן זיך באַגרעניצט בלויז אויף דעם. זיי זענען געווען איבערצייגטע אָנהענגער פון דער מלוכהשער צענטראַליזאַציע און קעגנער פון דער אויטאָנאָמיע און זעלבסטשטענדיקייט פון די קליינע פעלקער, און אויס־געאַרבעט אַזאַ פילאָזאָפיע פון דער געשיכטע, וועלכע האָט געפּרואווט באַגרינדן דעם דאָזיקן קוק. די האָפענונג פון די מאַסן האָבן זיי אָפּגעגאָסן מיט קאַלטער וואַ־סער, און אין נאָמען פון דעם „היסטאָרישן מאַטעריאַליזם" האָבן זיי פאָראויס־געזאָגט, אַז קיין שום רעגירונגס־ענדערונגען אין דער ריכטונג אויף צו פאַר־ווירקלעכן דעם סאָציאַליזם זענען נישט מעגלעך, ביז די קעגנזייטיקע קאָנקורענץ פון די קאַפּיטאַליסטן וועט נישט פאַרקלענערן זייער צאָל.

זיי האָבן נישט געוואָלט זען אַזאַ אויגנשיינלעכן פאַקט אין אַלע מאָדערנע אינדוסטריעלע לענדער, אַז דאָס העלפט די ענגלישע, פראַנצויזישע, בעלגישע און אַנדערע קאַפּיטאַליסטן עקספּלאָטירן די אינדוסטריעל נישט אַנטוויקלטע לענדער און קאָנטראָלירן די אַרבעט פון הונדערטער מיליאָנען מענטשן אין מזרח־אייראָפּע, אַזיע און אַפריקע. אַלס רעזולטאַט דערפון פאַרקלענערט זיך בכלל נישט די צאָל מענטשן אין די אינדוסטריעלע לענדער פון אייראָפּע, וועלכע לעבן אויפן חשבון פון יענעמס אַרבעט. פאַרקערט, אינדער־אמתן וואַקסט די צאָל פון אַזעלכע מענטשן אין אַ שרעקלעכער פּראָפּאָרץ. און מיטן פאַרגרעסערן די צאָל פון אַזעלכע מענטשן, וואַקסט אויך די צאָל פון די, וועלכע זענען פאַראינטערעסירט אין פאַראייביקן די קאַפּיטאַליסטישע מלוכה־סיסטעם. אין לעצטן סך־הכּל קעמפן מיט אַלע מיטלען די פאַרטיידיקער פון דער פּאָליטישער אַגיטאַציע צו דעראָבערן די פּאָליטישע מאַכט אין די עקזיסטירנ־דיקע מלוכות, קענען אַלעס, וואָס קאָן, לויט זייער מיינונג, שטערן צום פאַרכאַפּן די פּאָליטישע מאַכט. זיי האָבן באַשטימט אויסצושליסן פון די אינטערנאַציאָ־נאַלע סאָציאַליסטישע קאָנגרעסן די אַלע, וועלכע האָבן געוואַגט צו קריטיקירן זייער פּאַרלאַמענטאַרישע טאַקטיק. זיי האָבן זיך באַצויגן נעגאַטיוו צו די שטרייקן, און שפּעטער, ווען די אידייע פון דעם אַלגעמיינעם שטרייק איז אַריינ־געדרונגען אין קאָנגרעס, האָבן זיי אויפן ווילדסטן אופן באַקעמפט די דאָזיקע אידייע, לאָזנדיק אין גאַנג אַלע מיטלען, וואָס זיי האָבן געהאַט צו זייער רשות.

:: :: ::

אַזאַ טאַקטיק האָט געהערשט במשך פון פערציק יאָר, און איצט איז יעדן געוואָרן קלאָר, אַז די אַרבעטער האָבן זיך אַנטוישט אין איר. אַ סך האָבן זיך אָפּגעקערט פון איר מיט עקל. און אין דעם ליגט די סיבה, וואָס מיר הערן איצט אַזוי פיל וועגן דעם „סינדיקאַליזם".

פונדעסטוועגן האָבן די ריכטונגען, וועלכע האָבן אינעם קאַמף פון דעם אַרבעטער־קלאַס מיטן קאַפּיטאַל זיך געהאַלטן ביי דער דירעקטער אַקציע, זיך ווייטער אַנטוויקלט במשך פון די פערציק יאָר; זיי האָבן זיך אַנטוויקלט נישט אַכטנדיק אויף די פאַרפאָלגונגען מצד די רעגירונגען, און נישט קוקנדיק אויף די מסירות פון די בורזשואַזע פּאָליטיקער. ס'וואָלט געווען זייער אינטערעסאַנט נאָכצופאָלגן די נאָכאַנאַנדיקע אַנטוויקלונג פון דער דאָזיקער ריכטונג און איר באַציאונג צו דער פּאָליטישער סאָציאַל־דעמאָקראַטישער פּאַרטיי, פון איין זייט, און צו די אַנאַרכיסטן, פון דער צווייטער זייט. נאָר ס'איז נאָך נישט געקומען די צייט צו פאַרעפנטלעכן אַזאַ אַרבעט — אַלע באַרגן ביי אַלע — און, ס'איז אפשר בעסער, וואָס מען האָט נאָך אַזאַ אַרבעט נישט אָנגעשריבן. כדי אָנשרייבן די אמתע געשיכטע פון דעם סינדיקאַליזם, מוז מען שענקען באַזונדער אויפמערק־זאַמקייט די פערזענלעכע השפעות, ווי אויך די השפעות פון די הויפּט־ריכטונגען פון דעם מאָדערנעם געדאַנק און דעם וואוקס פון דעם זעלבסטבאַוואוסטזיין ביי די אַרבעטער פון אַמעריקע און אייראָפּע, — אַ זעלבסטבאַוואוסטזיין, וואָס האָט זיך אַנטוויקלט ביי די אַרבעטער אומאָפּהענגיק פון זייערע אידייאישע פירער, — דאָס דאָזיקע פּאָדערט אַ באַזונדערן אַנאַליז.

אַלעס, וואָס אונדז בלייבט צו זאָגן, — איז אַז אינגאַנצן אומאָפּהענגיק פון די סאָציאַליסטישע לערער, און נאָר אַדאַנק דעם פאַקט, וואָס די אַרבעטער־מאַסן זענען געווען קאָנצענטרירט אין גרויסע אינדוסטריעלע צענטערס, און אויך אַדאַנק דעם, וואָס די דאָזיקע מאַסן האָבן זיך געהאַלטן ביי די מנהגים פון זייערע פּראָ־פעסיאָנעלע אָרגאַניזאַציעס פון אַמאָל, האָבן זיי אָרגאַניזירט. און ווייטער פּער־פעקציאָנירט עפנטלעכע און געהיימע פאַראיינען, וועלכע האָבן געצוימט די אַלץ־גרעסערע עקספּלאָטאַציע און עקשנות פון די אונטערנעמער.

נאָך אָנהויבנדיק פון דער גרויסער פראַנצויזישער רעוואָלוציע, האָט מען צווישן די אָרגאַניזירטע אַרבעטער־מאַסן אַלץ מער און מער אָנגעהויבן אָנער־קענען די נויטווענדיקייט פון דער גרויסער שלאַכט; ס'זיינען געוואָרן קלאָרער און בולטער זייערע אַנטי־קאַפּיטאַליסטישע טענדענצן, וועלכע זענען פון זינט דער גרויסער פראַנצויזישער רעוואָלוציע פּאַקטיש דער לעבנס־אינהאַלט פון די ציוויליזירטע פעלקער.

אין פאַרלויף פון די לעצטע פערציק יאָר האָבן די פּאָליטישע פירער געטון אַלעם מעגלעכעס און אוממעגלעכעס, אויף נישט צו דערלאָזן די אַרבעטער־אויפ־שטאַנדן און אונטערדריקן די יעניקע, וועלכע האָבן אָנגענומען אַ דראָענדיקן כאַ־ראַקטער, — און גראַד אין די דאָזיקע פערציק יאָר זעען מיר, אַז די אַרבעטער־אויפשטאַנדן שטייגן אַלץ העכער און ווערן אַלץ גוואַלטזאַמער, און די צילן פון די אַרבעטער ווערן אַלץ קלאָרער. די דאָזיקע אופשטאַנדן פאַרלירן אַלץ מער און מער דעם כאַראַקטער פון פשוטע פאַרצווייפלונגס־אויסברוכן. ווען מיר פילן דאָס זעלבע, וואָס די אַרבעטער, איבערצייגן מיר זיך אַלץ מער, אַז די הערשנדיקע געדאַנקען זענען געוואָרן רייף; די דאָזיקע געדאַנקען קאָן מען אויסדריקן אין

פאָלגנדע געציילטע ווערטער: „מאַכט פריי דעם וועג, איר,
סוחרים! אויב איר זענט נישט פעאיק אָנצו־
פירן מיט דער אינדוסטריע אויף אַזאַ אופן,
אַז מיר זאָלן קאָנען לעבן און האָבן אַ פּאַרזי־
כערטע עקזיסטענץ, דעמאָלט, — טרעט אָפּ דעם
וועג! ארונטער, אויב איר זענט אַזוי קורצזיכטיק און זענט נישט פעאיק
צו קומען צו אַ פאַרנונפטיקן הסכם צווישן זיך, און ווארפט זיך ווי אַ טשערעדע
שעפסן אויף יעדער נייער אינדוסטריע, וואָס פאַרשפּרעכט אייך גוואַלדיקע רווחים,
נישט נעמענדיק אין אַכט די שעדלעכקייט, אָדער נוצלעכקייט פון דעם אויסגע־
אַרבעטן פּראָדוקט. ארונטער, אויב איר זענט נישט פעאיק צו בויען אייער ווירט־
שאַפט אויף אַנדערע פונדאַמענטן, וואָס פאָדערן נישט קיין צוגרייטונגען צו אַ
אומענדלעכער מלחמה און באַוואָפנונג, אויף וואָס איר פאַרווענדט אַ דריטל פון
אַלע פּראָדוקטן, וואָס ווערן געשאַפן פון יעדער פאָלק, — אַ באַוואָפנונג, וואָס
דינט אייך, אויף צו באַראַבעווען אַנדערע רויבער! ארונטער, אויב פון אַלע
מערקווירדיקע דערפינדונגען פון דער מאָדערנער וויסנשאַפט האָט איר בלויז
אויסגעלערנט די קונסט צו שאַפן אייער פאַרמעגן פון שמוץ און אָרימקייט, אויף
וועלכן ס'איז פאַראורטיילט אַ דריטל באַפעלקערונג פון די גרויסע שטעט פון
אונדזערע העכסט רייכע לענדער. ארונטער, אויב דאָס איז די איינציקע
קונסט, אויפן גרונט פון וועלכער איר קאָנט פירן אייער האנדל און אינדוסטריע!
מיר ארבעטער, וועלן נאָכן ערשטן דערפאָלג פון אראָפּוואַרפן דעם דאָזיקן קאַ־
פּיטאַליסטישן עבר בעסער פון אייך אָרגאַניזירן די אינדוסטריע!"

דאָס זיינען די אידעען, וועלכע האָבן געלעבט, באַטראַכט און באהאַנדלט
געוואָרן אין ארבעטער־הייזקעס פון דער גאַנצער ציוויליזירטער ארבעטער־
וועלט. זיי זיינען געווען די סיבה פון די אומדערהערטע ארבעטער־מרידות,
וועלכע מיר זעען יערלעך אין אייראָפּע און אין די פאַראייניקטע שטאַטן, אין
דער פאָרם פון שטרייקן פון די פאָרט־ארבעטער, אייזנבאַן־
ארבעטער, וועבער א. א. וו., וועלכע נעמען אָן, אין לעצטן סך־הכל, די פאָרם
פון אַן אַלגעמיינעם שטרייק, — פון דעם מין גענעראַל־שטרייק, וואָס צעוואַקסט
זיך שנעל אין אַ גרויסער שלאַכט, וואָס איז ענלעך צו די ציקלישע אויפטרייס־
לונגען; די קליינינקע שלאַכטן אין די פאַרלאַמענטן זענען, אין פאַרגלייך מיט
אָט דעם שלאַכט, אַ קינדער־שפּיל.

אין דער צייט, ווען די דייטשן האָבן מיט רויטע פאָנען און פלאַקערנדיקע
פאַקלען געפייערט זייערע אַלץ גרעסערע וואַל־זיגן, האָבן די מערב־פעלקער, אָנ־
געלערנט פון דער פּראַקטיק, שווייגנדיק געאַרבעט איבער דער זייער וויכטיקער
אויפגאַבע: — איבער דער אינערלעכער אָרגאַניזאַציע פון דעם ארבעטער־קלאַס.
די געדאַנקען, וואָס האָבן באַשעפטיקט די דאָזיקע פעלקער, האָבן געטראָגן זייער
אַ ערנסטן כאַראַקטער, זיי האָבן זיך געשטעלט די פראַגן: וואָסאַרא פאָלגן וועט
ברענגען דער אומפאַרמיידלעכער אַלוועלטלעכער צוזאַמענשטויס צווישן קאַפּי־

טאל און ארבעט? וואָסארא נייע פאָרמען פון עקאָנאָמישן לעבן און געזעלשאפט־לעבער אָרגאַניזאַציע וועלן אנטשטיין פון דעם דאָזיקן צוזאמענשטויס?

אָט דאָס איז, אייגנטלעך, די אמתע סיבה פון דער אנטשטייאונג פון דעם סינדיקאליזם, וועלכע די אומוויסנדיקע פּאָליטיקער אנטדעקן אין אים, ווי א גייעס.

:: :: ::

פאר אונז, אנארכיסטן, איז די דאָזיקע באוועגונג נישט קיין נייע. מיר האָבן זי באגריסט, ווען אירע טענדענצן זענען פאָרמולירט געוואָרן אין דער פּראָגראם פון דער אינטערנאציאָנאלער ארבעטער-אסאָציאציע. מיר האָבן זי פארטיידיקט, ווען די דייטשע פּאָליטישע רעוואָלוציאָנערן זיינען אויף איר אָנגעפאלן אין אינ־טערנאציאָנאל, זעענדיק אין איר א שטערונג אין זייער וועג צום דעראָבערן די פּאָליטישע מאכט. מיר האָבן געראטן די ארבעטער פון אלע לענדער צו האנדלען אזוי, ווי ס'האָבן געהאנדלט די שפּאניער, האלטנדיק זייערע פּראָפעסיאָנעלע פאר־איינען אין ענגער פארבינדונג מיט די סעקציעס פון דעם אינטערנאציאָנאל. פון דעמאָלט אָן האָבן מיר מיט גרויס סימפּאטיע נאָכגעפאָלגט אלע פאזן פון דער ארבעטער־באוועגונג און, וואָס עס זאָל נישט זיין, ווייסן מיר, אז דער צוזאמענ־שטויס צווישן קאפּיטאָל און ארבעט וועט געשען אין דער נאָענטער צוקונפט, און אז די סינדיקאליסטישע באוועגונג וועט דער געזעלשאפט עפענען די אויגן אויף די פליכטן, וואָס וואקסן ארויס פון דער פּראָדוקציע פון אלע רייכטימער. דאָס איז די איינציקע באוועגונג, וועלכע וועט אָנווייזן די דענקנדיקע מענטשן דעם אויסוועג פון דעם טעמפּן ווינקל, אין וועלכן אונדזער דור איז אריינגעטריבן גע־וואָרן דורך דער מאָדערנער אנטוויקלונג פון דעם קאפּיטאליזם.

ס'איז זעלבסטפארשטענדלעך, אז די אנארכיסטן האָבן קיינמאָל נישט גע־דענקט, אז זיי דארפן איינפלאנצן אין דער סינדיקאליסטישער באוועגונג זייערע באגריפן וועגן די מאָראלע פליכטן אין דער ניי-אָרגאניזירטער געזעלשאפט. די אנאָרכיסטן האָבן קיינמאָל נישט פארטיידיקט דעם דאָזיקן אומזיניקן שטאנד־פּונקט, אז נאָר זיי זייניקן די פירער פון דער גרויסער גייסטיקער באוועגונג, וועלכע פירט די מענטשהייט צו דער פּראָגרעסיווער אנטוויקלונג. אָבער מיר האָבן א רעכט, אין פולן זינען פון וואָרט, צו פּרעטענדירן דערויף, אז מיר האָבן פון אָנהויב אָן אָנערקענט די אויסערגעוויינלעכע באדייטונג פון די דאָזיקע אידייען, וועלכע זיינען איצט דער ציל פון דעם סינדיקאליזם. דאָס זיינען יענע אידעען, וועלכע ס'האָבן אין ענגלאנד אנטוויקלט גאָדווין, גאדסקין גרע און זייערע נאָכפאָלגער, און פּרודאָן אין פראנקרייך: די אידעע, אז די ארבעטער דארפן אין דער פּראָדוקציע, אויסטויש און פארטיילונג פארבייטן דעם איצטיקן שטאט און קאפּיטאליסטישע עקספּלאָטאציע, און אז

די צוגרייטונג פון נייע געזעלשאפטלעכע פאָר־מען — איז דער חוב און אויפגאַבע פון די אַר־בעטער־אָרגאַניזאַציעס.

די דאָזיקע צוויי גרונט־אידייען זענען נישט אונדזער דערפינדונג. זי איז קיינעמס נישט דערפינדונג. דאָס לעבן גופא האָט זיי דיקטירט דער ציוויליזאַציע פון דעם 19-טן יאָרהונדערט. און איצט איז אונדזער חוב, זיי צו פאַרווירקלעכן. מיר זענען שטאָלץ, וואָס מיר האָבן פאַרשטאַנען די דאָזיקע אידייען. מיר האָבן זיי פאַרטיידיקט אין די פינצטערע יאָרן, ווען די סאָציאַל-דעמאָקראַטישע פּאָלי־טיקער און פּסעוודאָ־פילאָזאָפן האָבן זיי געטראָטן מיט די פיס. מיר זענען שטאָלץ, וואָס מיר זענען זיי פאַרבליבן געטריי איצט, פונקט ווי דעמאָלט.

ג. מאַקסימאָוו

דער קאָנסטרוקטיווער כאַראַקטער פון קראָפּאָטקינס לערע

(די עלעמענטן פון דער צוקונפט און דער קעגנוואַרט*)

כאַראַקטעריזירנדיק עליזע רעקליו, האָט קראָפּאָטקין געשריבן אין „מעמוארן פון אַ רעוואָלוציאָנער", אַז רעקליוס אַנאַרכיזם „איז דער אויספיר פון אַ ברייטן, גרינטלעכן שטודיום פון די לעבנס־פאָרמען פון דער מענטשהייט אין אַלע קלימאַטן און אין אַלע שטופן פון דער ציוויליזאַציע". אָט די באַצייכענונג פון עליזע רעקליוס אַנאַרכיזם איז אָנווענדבאַר צו קראָפּאָטקינס אַנאַרכיזם גופא, נאָר אין אַ סך אַ ברייטערער פאָרם, נעמלעך: קראָפּאָטקינס אַנאַרכיזם איז דער אויספיר פון דעם שטודיום פון דעם לעבן פון דער נאַטור און אירע לעבנס־פאָרמען.

:: :: ::

קראָפּאָטקין איז צוגעשטאַנען צו דער רעוואָלוציאָנערער באַוועגונג ווען ער איז שוין אַלט געווען דרייסיק יאָר, מיט דער רעפּוטאַציע פון אַ דערפאָלגרייכן געלערנטן און פאָרשער אויפן געביט פון געאָגראַפיע און געאָלאָגיע, מיט דער פּראַקטיק פון אַ לעגאַלן געזעלשאַפטלעכן טוער, דאָס הייסט, אַז אין דער באַשטימונג פון זיין לעבנס־וועג האָבן געשפּילט אַ ראָל נישט נאָר די עמאָציעס אַליין. צום אַנאַרכיזם איז ער געקומען אַלס רעזולטאַט פון אַ גענויעם שטודיום פון דער אַנאַרכיסטישער ליטעראַטור. אין „מעמוארן פון אַ רעוואָלוציאָנער", זאָגט ער, אַז אין זיין ערשטער רייזע קיין אויסלאַנד אין פרילינג פון 1872, האָט ער געהאַט די מעגלעכקייט צו באַפרידיקן זיין יאָרנלאַנגע ליידנשאַפט צו „דערלערנען אַלץ, וואָס איז נוגע דעם „אינטערנאַציאָנאַל". „מיינע אַ קרובה — דערציילט קראָפּאָטקין — האָט מיר געבראַכט אַ גאַנצן פּאַק ביכער, בראָשורן און צייטונגען פאַר די לעצטע צוויי יאָר, איך האָב געלייענט גאַנצע טעג און נעכט און דער איינדרוק, וואָס איך האָב אַרויסגעטראָגן, איז געווען אַזאַ טיפער, אַז ער וועט קיינמאָל נישט אָפּגעמעקט ווערן".

---

*) געווען געדרוקט, אין שייכות מיט קראָפּאָטקינס הונדערטסטן געבורטסטאָג אין 1942 אינעם נומער אָקטאָבער־דעצעמבער פון דעם אָרגאַן פון דער רוסישער אַרבעטער־פעדעראַציע „דיעלאָ טרודא" וואָס דערשיינט אין טשיקאַגאָ.

צווישן דער ליטעראַטור, וואָס קראָפּאָטקין האָט פאַרשלונגען, זיינען אָן צווייפל אויך געווען די צייטונגען „עגאַליטע" און „פּראָגרעס", וואָס זיינען אַרויסגעגאַנגען אין 1869, וואו ס'האָבן זיך געדרוקט באַקונינס גלענצנדיקע אַרטיקלען: „די פּאָליטיק פונעם אינטערנאַציאָנאַל", „די פאַרשלעפּער", „די אַלזייטיקע בילדונג", „בריוו וועגן פּאַטריאָטיזם" א.א. צווישן דער דאָזיקער ליטעראַטור, דאַרף מען זיך משער זיין, זיינען אויך געווען באַקונינס בראָשורן, וואָס זיינען דערשינען פאַר קראָפּאָטקינס קומען קיין אויסלאַנד, אין רוסיש, פראַנצויזיש און איטאַליעניש: „א וואָרט צו די יונגע רוסישע ברידער", „צו די אָפיצירן און דער רוסישער אַרמיי", „דער אַלוועלטלעכער פאַרבאַנד פון דער סאָציאַלער דעמאָקראַטיע", „די וויסנשאַפט און די וויכטיקע רעוואָלוציאָנערע אַרבעט", „די בערנער בערן און די פּעטערבורגער בערן", „בריוו צו א פראַנצויז", די ערשטע טייל פון „די קנוט־גערמאַנישע אימפּעריע און די סאָציאַלע רעוואָלוציע", די פּאָלעמישע בראָשורן קעגן מאַציניִן — „דער ענטפער פון א אינטערנאַציאָנאַליסט מאַציניִן" און „די אינטערנאַציאָנאַלע אַרבעטער אַסאָציאַציע" און „צו די אַרבעטער דעלעגאַטן אויפן קאָנגרעס אין רוים".

מען דאַרף זיך פאָרשטעלן, אַז באַקונינס שריפטן האָבן עס געמאַכט אויף קראָפּאָטקינען אַזאַ אומאָפּמעקבאַרן איינדרוק. איך דענק, אַז זיי האָבן באַשטימט נישט נאָר דעם כאַראַקטער פון קראָפּאָטקינס רעוואָלוציאָנערער טעטיקייט, נאָר אויך דעם כאַראַקטער פון זיין וויסנשאַפטלעכער אַרבעט. אויף קראָפּאָטקינען, ווי אויף א געלערנטן נאַטוראַליסט, האָט, אָן ספק, געמאַכט א גוואַלדיקן איינדרוק באַקונינס פייערדיקע קריטיק פון אַלע טעאָלאָגישע, מעטאַפיזישע און אידעאַליסטיש־פילאָזאָפישע סיסטעמען; זיין פעסטע פאַרטיידיקונג פון דער מאַטעריאַליסטישער וויסנשאַפט; זיין באַהויפּטונג, אַז דער אַנאַרכיזם איז „דער וויסנשאַפטלעכער מאַטעריאַליזם", זיין אָנווענדן דעם וויסנשאַפטלעכן אינדוקטיוון מעטאָד ביים שטודירן די סאָציאַלע פּראָבלעמען („בריוו וועגן פּאַטריאָטיזם"); זיין שטענדיקע באַהויפּטונג וועגן דער איינהייט פון דער נאַטור, אַריינגערעכנט די מענטשלעכע געזעלשאַפט; זיינע געדאַנקען, אַז די מאָראַל שטאַמט אָפּ פון דער חיות־וועלט; זיין באַהויפּטונג, אַז אין דער נאַטור איז פאַראַן נישט־נאָר קאַמף, נאָר אויך סאָלידאַריטעט; זיינע געדאַנקען וועגן דער נויטווענדיקייט צו באַגרינדן די נייע סיסטעם פון מאָראַל, וואָס איז זיך סומך אויף די באַווייזן פון דער וויסנשאַפט; זיינע אָנצוהערענישן וועגן דער נויטווענדיקייט פון אַ סינטעטישער פילאָזאָפיע, וואָס זאָל זיך שטיצן אויפן וויסנשאַפטלעכן מאַטעריאַליזם, וואָס מיינט אַנאַרכיזם. די אַלע געדאַנקען האָבן אויף קראָפּאָטקינען געמאַכט אַן אויפקלערערישע ווירקונג. זיי האָבן פאַר אים געעפנט אָנציענדיקע פּערספּעקטיוון צו דער פאַרווירקלעכונג פון באַקונינס קאָנספּעקטיוו אָנגעוואָרפענער גרויסער וויסנשאַפטלעכער פּראָגראַם, די פּראָגראַם פון א וויסנשאַפטלעכער באַגרינדונג פונעם אַנאַרכיזם, די פּראָגאַם פון א נייער פילאָזאָפישער סיסטעם. דער, וועלכער וועט אויפמערזאַם שטודירן באַקונינס און קראָפּאָטקינס ווערק און זיי פאַרגלייכן, וועט איינזען, אַז מיינע הנחות זיינען נישט אומבאַגרינדעט.

קראָפּאָטקין האָט זיך אומגעקערט קיין רוסלאַנד א באהערשטער פון די אלע געדאנקען, זיי האָבן אים נישט פארלאָזט אין רוסלאַנד. און נאָך ווינציקער, ווען ער איז אנטלאָפן קיין אויסלאַנד און זיך אָנגעשלאָסן אינעם אינטערנאַציאָנאַל. ארבע־טנדיק אין די צייטונגען „רעוואָלטע" און „רעוואָלט" איבער די אַנאַליטישע ארטיק־לען, וואָס דעקן אויף די גאַנצע נישט־אויסגעהאַלטנקייט פון דער היינטיקער אָר־דענונג, און וועלכע זיינען שפּעטער ארויסגעגעבן געוואָרן אין א בוך פאָרם מיטן נאָמען „ווערטער פון א רעוואָלוציאָנער", און איבער די ארטיקלען פון קאָנסטרוק־טיוון כאראקטער, וואָס דערווייזן וויאזוי די געזעלשאפט וואָלט באדארפט זיין — שפּעטער האָט מען זיי ארויסגעגעבן אינעם בוך „ברויט און פרייהייט" — האָט קראָפּאָטקין פארשטאַנען אלץ קלאָרער און קלאָרער, אז דער אנארכיזם איז נישט נאָר אן אָנגעוואַנדבארע סאָציאָלאָגיע, א טעטיקייטס־מעטאָד, אויך נישט נאָר דער אידעאַל פון א פרייער געזעלשאפט, נאָר עפּעס מער.

„איך בין ביסלעכווייז געקומען צום שלוס — זאָגט קראָפּאָטקין — אז דער אנארכיזם שטעלט מיט זיך אויך פאָר די פילאָזאָפיע סיי פון דער נאַטור, סיי פון דער געזעלשאפט". אויף וויפל די מענטשלעכע געזעלשאפט איז א טייל פון דער נאַטור, אויף אזוי ווייט, כדי אויפצושטעלן די דאָזיקע פילאָזאָפיע, מוז מען פאַר־געסן אין דער עקזיסטענץ פון אלע פילאָזאָפישע סיסטעמען, וואָס זיינען געשאַפן געוואָרן דורך דעם „מעטאַפיזישן אָדער דיאַלעקטישן מעטאָד", און אָנווענדן אויפן סאָציאָלאָגישן געביט דעם אינדוקטיוון מעטאָד. דעם מעטאָד פון די נאַטורוויסנ־שאַפטן, ווי דאָס האָט געטון, אָדער געפּרואווט טון באַקונין. „און איך האָב געטון אַלעס, וואָס איך האָב געקאָנט אין דער ריכטונג" — זאָגט קראָפּאָטקין.

קראָפּאָטקין האָט אויפגעטאָן „אין דער ריכטונג" זייער א סך. אויב באַקונין, זיך שטיצנדיק אויף די רעזולטאַטן פון דער וויסנשאפט פון זיין צייט האָט געזאָגט, אז דער אמתער אמת, „די רעאַלע וויסנשאפט" איז „מאַטעריאַליזם און סאָציאַליזם", און אז „דער צווייטער אויסדרוק", ד. ה. דער אנארכיסטישער סאָציאַליזם, „איז בלויז די ריכטיקע און פולע אנטוויקלונג פון דעם מאַטעריאַליזם", ד. ה. פון דער „רעאַלער וויסנשאפט", האָט קראָפּאָטקין, זיך שטיצנדיק נישט נאָר אויף די באַ־ווייזן פון דער וויסנשאפט פון זיין צייט, נאָר אויך אויף זיינע אייגענע פאָרשונגען דערוויזן, אַז „דער אַנאַרכיזם איז א וועלט־אָנשויאונג וואָס באזירט זיך אויף דעם מעכאַנישן באַנעמען די געשעענישן (ס'וואָלט געווען גלייכער צו זאָגן „אויפן קי־נעטישן באַנעמען", ווייל דאָס מיינט די שטענדיקע באַוועגונג פון די טיילעכלעך פון דער מאַטעריע, נאָר דער אויסדרוק איז ווייניק באַקאַנט), וואָס נעמט ארום די גאַנצע נאַטור, אריינרעכענענדיק דאָס לעבן פון די מענטשלעכע געזעל־שאפטן, און אז „איר טענדענץ איז — צו שאפן א סינטעטישע פילאָזאָפיע — ד. ה.: א פילאָזאָפיע, וועלכע זאָל ארומנעמען אלע נאַטור־דערשיינונגען, איינשליסנ־דיק דאָס לעבן פון די מענטשלעכע געזעלשאפטן מיט זייערע עקאָנאָמישע, פּאָלי־טישע און מאָראַלע פּראָבלעמען".

אזוי ארום האָט קראָפּאָטקין, נאָכפאָלגנדיק באַקונינען, געשטרעבט צו געפינען

פֿאַר דער אַנאַרכיסטישער באַוועגונג אַ „טעאָרעטישן, וויסנשאַפֿטלעכן אויסדרוק און באַגרינדונג אין די נאַטור־וויסנשאַפֿטן" פֿון זיין צייט, און אים פֿאַרוואַנדלען אין אַ צווייג פֿון דער נאַטור־וויסנשאַפֿט. קראָפּאָטקינען איז געלונגען דאָס צו טון מיט אַ סך מער אויסגעהאַלטנקייט און סיסטעמאַטישקייט ווי באַקונינען. ער האָט דאָס געטאָן דורך זיינע פֿאָרשונגען אויפֿן געשיכטלעכן געביט — „די גרויסע פֿראַנצויזישע רעוואָלוציע"; אויפֿן געביט פֿון דער אַנטוויקלונג פֿון די געזעלשאַפֿטלעכע אינסטיטוציעס — „דער שטאַט און זיין ראָל אין דער געשיכטע"; אויפֿן פֿילאָזאָפֿישן געביט — „די מאָדערנע וויסנשאַפֿט און די אַנאַרכיע", און „די עטיק"; אויפֿן געביט פֿון דער פּאָליטישער עקאָנאָמיע — „פֿעלדער, פֿאַבריקן און ווערקשטאַטן", און אויך אַ סך אַנדערע געביטן, וואָס ער האָט באַלויכטן אין אַ רייע אַרטיקלען און בראָשורן.

:: :: ::

קראָפּאָטקינס אַנאַרכיזם, וואָס שטיצט זיך אויף דער נאַטור־וויסנשאַפֿט און איז באַוואָפֿנט מיטן אינדוקטיוון מעטאָד, איז געוואָרן אַזאַ מעכטיקער רעטעריש־צושטערער, ווי די וויסנשאַפֿט גופֿא אינגאַנצן גענומען. די וויסנשאַפֿט, זיך אוועקשטעלנדיק מיט ביידע פֿיס אויפֿן פֿעסטן מאַטעריאַליסטישן באָדן, האָט צעטריבן דעם נעפּל פֿון דער טעאָלאָגיע און מעטאַפֿיזיק, און פֿאַרניכטעט די דורך זיי געשאַפֿענע געשפּענסטער, ווי דער „בורא עולם", „גאָט", „דער אַלוועלטלעכער גייסט", „די אַלוועלטלעכע נשמה", „דער וועלט גערדאַנק", „די סובסטאַנץ", „מאָנאַדאַ", „די פֿאַרקערפּערונג פֿון דער אידעע", „לאָגאָס", „ליבעס־צוציאונג", „שעפֿערישער גייסט", „דער אַבסאָלוט", „דער קאַטעגאָרישער אימפּעראַטיוו", „דער לעבנס־כוח" און אַנדערע רוחות פֿון דער מענטשלעכער קולטור און ציוויליזאַציע. אויך דער אַנאַרכיזם פּונקט ווי די וויסנשאַפֿט, צעשטערט אָן רחמנות די רוחות און געשפּענסטער אויפֿן סאָציאַלן געביט: „שטאַט", „פֿאָלקס מלוכה", „די דיקטאַטור פֿון פּראָלעטאַריאַט", „פּאַרלאַמענטאַריזם", „מאַכט", „צענטראַליזאַציע", „דאָס יורידישע רעכט", „עקספּלאָטאַציע", „אייגנטום־אומגלייכקייט", „נאַטור־געזעץ" א.א.וו., נאָר דער אַנאַרכיזם, להיפּוך צו דער וויסנשאַפֿט טוט עס מיט מער אויסגעהאַלטנקייט און אַנטשלאָסנקייט. דער וויסנשאַפֿט פֿעלט אָט די אויסגעהאַלטנקייט און אַנטשלאָסנקייט, ווייל זי איז נישט פֿריי, ווייל אירע פֿאַרטרעטער, זייענדיק אָפּהענגיק פֿון דעם הערשנדיקן קלאַס, שטעלן זיך און די וויסנשאַפֿט צום דינסט פֿון זיינע אינטערעסן, אָדער זיי האָבן אָפֿט נישט דעם מוט צו גיין ביזן לאָגישן סוף פֿון זייערע אויספֿירן און פֿאָרמולירונגען, וואָס בעטן זיך מען זאָל זיי אַרויסזאָגן. אָט איז דער הינזיכט זיינען קראָפּאָטקינס, ווי באַקונינס טעאָריעס, דעסטרוקטיווע ביז גאָר.

אייגנטלעך, איז די דאָזיקע פֿאַר דער מענטשהייט רעטערישע צושטערערישקייט גאָר נישט קיין צושטערערישקייט, נאָר גיכער אַ סאַניטאַרישע אַקציע. יאָ, דאָס איז אַ סאַניטאַרישע אַקציע, ווייל די וויסנשאַפֿט און דער אַנאַרכיזם דערפֿילן דאָ אַ הערקולעסן־אַרבעט. די אַרבעט פֿון אויסרייניקן די „אַוגיעווער שטאַלן" פֿון דער ציוויליזאַציע. — אַווגי האָט געהאַט דריי טויזנט אָקסן, און האָט דרייסיק יאָר

נישט געריייניקט די שטאָלן, הערקולעס האָט דורכלאָזנדיק דורך זיי דעם טייך אַלפעי, זיי אויסגערייניקט אין איין טאָג. — די שטאָלן פון דער ציוויליזאַציע האָט מען נישט געריייניקט עטלעכע טויזנט יאָר. און אין דער צייט זיינען דאָרט איבערגעוועזן אַזוי פיל טעאָלאָגישע, מעטאַפיזישע און אידעאַליסטישע אָקסן פון פאַרשידענע מינים ווי רוחות, געניען, געטער, אידעען, מאָנאַדן, סובסטאַנצן, אַבסאָלוטן, אימפּעראַטיוון און אַ סך אַנדערע, אַז ס'האָבן זיך אָנגעקליבן בערג מיט מיסט. די מעכטיקע וואַסערן פון דער וויסנשאַפט און פון דעם אַנאַרכיזם וואָס מען האָט אַריינגעלאָזט אין די שטאָלן פון דער ציוויליזאַציע, האָבן נאָך ביז איצט נישט צעשווענקט ביזן גרונט די דאָזיקע בערג; אָבער די אַרבעט ווערט פאָרגעזעצט מיט אַלץ־גרעסערער קראַפט, און דער טאָג פון גרונטלעכער אָפּריייניקונג דערנענטערט זיך.

נאָר אין דעם זין איז קראָפּאָטקינס לערע אַ דעסטרוקטיווע, אין אַלע אַנדערע אינזיכטן איז זי קאָנסטרוקטיוו, און אַנדערש קאָן דאָס נישט זיין. ווייבאַלד קראָפּאָטקין מאַכט דעם אַנאַרכיזם פאַר „איינער פון די צווייגן פון דער וויסנשאַפט". דער רעאַליזם איז דער ערשטער עלעמענט אין קראָפּאָטקינס לערע, דער קאָנסטרוקטיוויזם — איז דער צווייטער.

:: :: ::

שטודירנדיק די געשלענגלטע וועגן אויף וועלכע די מענטשהייט איז דערקראָכן ביז צו אונדזער עפּאָכע, איז קראָפּאָטקין, געקומען צו דער פאָרמולע פונעם פּראָגרעס, וועלכע זאָגט:

— די גרעסטע מאָס גליק פאַר דער געגעבענער געזעלשאַפט און פאַר דער גאַנצער מענטשהייט.

אָט די פאָרמולע פונעם פּראָגרעס איז גלייכצייטיק דער ציל פון דעם אַנאַרכיזם. און דאָ שווימט ארויף די פראַגע: ווי אַזוי קאָן מען העלפן דער עוואָלוציע אין אָט־דער ריכטונג? ווי עס שיינט קאָן מען העלפן נאָר קעמפנדיק פאַר דער פאַרווירקלעכונג גופא פון אַזעלכע פאָרמען פון דער געזעלשאַפטלעכער אָרגאַניזאַציע, וואָס זאָל זיין אין איינקלאַנג מיט די פאָדערונגען פונעם פּראָגרעס.

וועלכע זיינען די דאָזיקע געזעלשאַפטלעכע פאָרמען, וואָס באַפרידיקן די פאָדערונגען פונעם פּראָגרעס און „דערלויבן בעסער דער סומע פון גליק צו וואַקסן און זיך אַנטוויקלען אין היכות און אין כמות, ד. ה. — זיי דערלויבן דעם גליק צו ווערן פולער און אַלגעמיינער?".

אַן ענטפער אויף אָט דער פראַגע קאָן מען געפינען אויף צוויי וועגן, און דער ענטפער, אָפּהענגיק פון דעם וועג וואָס מען האָט אויסגעקליבן, קאָן זיין אַן אוטאָפּישער און ער קאָן זיין אַ רעאַליסטישער, אַ וויסנשאַפטלעכער.

מען קאָן, למשל, זיך אויסמאָלן, אַבסאָלוט נישט רעכענענדיק זיך מיט דער רעאַליטעט, אַ געזעלשאַפט, וואָס זאָל זיין דער פולשטענדיקער היפוך צו דער היינטיקער אָרדענונג, ווי דער גן־עדן לגבי דעם גהינום, און זי אויסאַרבעטן דעטאַל. לויט אונדזער וואונטשן און פאָרשטעלונג וועגן גליק. דער אידעאַל פון אַ געזעלשאַפט, וואָס איז אויסגעאַרבעט געוואָרן דורך אַזאַ קאָפּ־מעטאָד, וועט זיין אַן ענטפער

אויף דער וועקגעשטעלטער פראגע. אזוי האָבן געטון די ערשטע סאָציאַליסטן, און אזוי האָבן געטאָן און טוען די מארקסיסטן און אלע שטאַטס-סאָציאַליסטן. די מארקסיסטן, זיך נישט רעכענענדיק מיט דער ווירקלעכקייט, איגנאָרירנדיק דעם מענטשנס נאטור, זיך שטיצנדיק נאָר אויף די מעטאפיזישע „עקאָנאָמישע אָדער פּראָדוקטיווע כוחות" פון דער היינטיקער אָרדענונג, (טעזיס), שאפן ווילקירלעך, לויטן אייגענעם אויסוואל, דעם היפוך, וואָס זיי רופן אנטיטעזיס, און דערנאָך מאכן זיי דעם אויספיר — דעם סינטעז.

קראָפּאָטקין, אויף וויפל ער בויט דעם אנארכיזם אויף דער נאטורוויסנשאפט און באנוצט זיך מיט דער אינדוקציע, האָט מיט אזא וועג נישט געקאָנט גיין זוכנדיק געזעלשאפלעכע פאָרמען, וואָס זאָלן פארזיכערן דעם מאקסימום גליק אין דער געזעלשאפט און אין דער מענטשהייט. דעם אנארכיסטישן אידעאל באגרינדעט מען נישט אויף אזא כלומרשט ראַציאָנאַליסטישן, קינדערשן, אויסגעמוטשטן וועג; ער דאַרף זיין באַזירט אויף רעאלע פאקטן און נישט אויף דער פּאָעטישער פאנטאזיע און אויסטראַכטעניש, וועלכע האָבן נישט אויס קיין שום קריטישן אנאליז. „דער אנארכיזם — זאָגט קראָפּאָטקין — באַזירט זיך אויפן שטודיום פון די ריכטונגען, וואָס מערקן זיך שוין אין דער געזעלשאפט אין איר איצטיקער פאָרם". כדי צו האָבן א רעכט אויף אזא באהויפטונג, האָט קראָפּאָטקין געמוזט א סך ארבעטן. ער האָט געמוזט אויפכאפּן די דאָזיקע ריכטונגען, די דאָזיקע טענדענצן, נאָכפאָרשן זייער מקור, ארויסברענגען זייער פּראָגרעסיוון כאראקטער, זייער לעבנספעאיקייט און כוח, זיי אונטערוואַרפן א קריטישן קאָנטראָל און ערשט דערנאָך זיך באנוצן מיט די, וואָס האָבן אויסגעהאלטן די קריטיק, אלס ציגל אויף אויסצובויען די קומענדיקע געזעלשאפט, אויף צו פאַרווירקלעכן דעם אנארכיסטישן אידעאל. נאָר אויף אזא אופן קאָנען די אויסגעפונענע געזעלשאַפטלעכע פאָרמען האָבן א רעאלן כאראקטער, זיין אין איינקלאנג מיט די פארלאנגען און באדערפענישן פון די לעבעדיקע און נישט אבסטראקטע מענטשן, און פּראָגרעסירן. אָט אזוי בויט קראָפּאָטקין דעם אנארכיזם אויפן לעבנס-פונדאמענט און אין איינקלאנג מיטן רעאלן לעבן, ד. ה. ער גיט דעם אנארכיזם א רעאליסטישן און קאָנסטרוקטיוון כאראקטער.

:: :: ::

צו די אנארכיסטן, אלזאָ, קלעפּט זיך לחלוטין נישט דאָס צונעמעניש „אוטאָפּיסטן", וואָס די סאָציאַל-דעמאָקראַטן האָבן זיי אָנגעהאנגען, כדי פאַרבאָרגן זייער אייגענע אומוויסנשאַפטלעכקייט און אוטאָפּיזם פון נידעריקן סאָרט.

„אוטאָפּיסטן" זיינען אין דער אמתן געווען די — זאָגט קראָפּאָטקין — וועלכע ס'האָט, זיך רעכענענדיק מיט די פערזענלעכע וואונטשן, נישט געוואָלט נעמען אין אכט די נייע טענדענצן, וואָס האָבן זיך שוין געלאָזט מערקן, די נייע ריכטונגען; די יעניקע, וועלכע האָבן צוגעשריבן א צו גרויסע שטאנדהאפטיקייט דעם, וואָס איז שוין געוואָרן א זאך פון דעם עבר, נישט זעענדיק אַז דער דאָזיקער עבר איז געווען דער רעזולטאט פון פאראיבערגייענדיקע היסטאָרישע באדינגונגען, וואָס זיינען פארביטן געוואָרן מיט נייע לעבנס-תנאים".

די דאָזיקע באַציִיכענונג פון די אוטאָפּיסטן איז אין איר פּולער מאָס אָנווענד־באַר צו די מאַרקסיסטן פון אַלע שאַטירונגען. דער מאַרקסיזם, נישט קוקנדיק אויף די שווערע לעבנס־לעקציעס, ווייל זיך ביז איצט נישט שיידן מיטן שטאַט, נישט מיט דער דיקטאַטור און נישט מיטן פּאַרלאַמענטאַריזם. די דיקטאַטור-פּרינציפּן, וואָס זיינען אין רוסלאַנד דערפירט געוואָרן ביזן לאָגישן סוף, האָבן דערפירט צום אַבסאָלוטיסטישן, טאָטאַלן שטאַט, און צו דעם פאַרקנעכטן דאָס פאָלק צו אָט־דעם שטאַט. פון דער צווייטער זייט, האָט דער גלויבן אין דער „פּאַרלאַמענטאַרישער אַריטמעטיק" דערפירט צו דער צושמעטערונג פון דעם סאָציאַלדעמאָקראַטיזם אין אַלע לענדער, און צום זיג פון דער רעאַקציע און דעם נאַצי־פאַשיזם, און צו דער פאַרשקלאַפונג פון די אַרבעטער־מאַסן. דאָס זיינען גוטע ביישפּילן פון דעם סאָציאַל־דעמאָקראַטישן, מאַרקסיסטישן אוטאָפּיזם, פון דעם רעאַקציאָנערן אוטאָפּיזם.

קראָפּאָטקינס פילאָזאָפיע לאָזט נישט די אַנאַרכיסטן אַריינפאַלן אין אַזאַ באַ־נאַלן, רעאַקציאָנערן אוטאָפּיזם און אויך נישט אין קיין שום אַנדערן, מער צוציענ־דיקן סאָרט אוטאָפּיזם. זי האַלט זיי אויפן באָדן פון דערווירקלעכקייט און פאָדערט פון זיי אַ קאָנסטרוקטיווע טעטיקייט. דער אַנאַרכיזם, להיפוך צו דער מאַרקסיסטי־שער מעטאַפיזיק, זייענדיק, אָדער אויב איר ווילט, שטרעבנדיק צו זיין אַ צווייג פון דער נאַטורוויסנשאַפט, באַטראַכט די געזעלשאַפט פונקט אַזוי, ווי דער נאַטור־פאָרשער באַטראַכט און שטודירט די נאַטור־דערשיינונגען, ד. ה. דער אַנאַרכיזם נעמט די געזעלשאַפט אַזעלכע, ווי זי איז אינדערהאמתן: מיט איר גאַנצער שיינקייט און מיאוסקייט, מיט אַלע אירע חסרונות און מעלות.. ער שטודירט זי אַנאַליזירנ־דיק יעדן איינעם פון אירע באַשטאַנדטיילן, יעדער פונקציע אירע, יעדן פּראָצעס, וואָס קומט אין איר פאָר, זיך באַמיענדיק אויפן גרונט פון דעם אַנאַליז פון איר היסטאָרישן מקור און פעסטגעשטעלטע סיבות צו באַגרייפן דאָס, וואָס ס'איז לע־בנס־פעאיק און פּראָגרעסיוו, און דאָס, וואָס איז רעגרעסיוו און פאַרמשפּט צום אָפּשטאַרבן.

אַז דאָס איז אַזוי, קאָן מען זען פון קראָפּאָטקינס אייגענעם ביישפּיל. ער האָט געהאַט אַ פולשטענדיק רעאַליסטישע פאָרשטעלונג פון דער היינטיקער געזעלשאַפט, ער האָט זיך וועגן איר נישט געשאַפן קיין שום אילוזיעס. פאַר זיין טיף-דורכ־דרינגענדיקן בליק איז געווען קלאָר, אַז דער אונטעראָרדנטער דעם היידנטום און דעם קלער אַלטערטום-גייסט, דער גייסט פון קנעכטשאַפט, אימפּעריאַליזם, לייב־אייגנטום, די מיטלאַלטערלעכע געמיינדע, די אַלטע פאַראורטיילן און דער מאָדער־נער גייסט — דאָס אַלץ איז פאַראַן, מער־ווייניקער, אין דער היינטיקער געזעלשאַפט מיט אַלע שאַטירונגען און פאָרמען. די שאָטנס פון דער פאַרגאַנגענהייט און דאָס געשטאַלט פון דער צוקונפט, די מנהגים און באַגריפן, וואָס זיינען נאָך פאַרבליבן פון דעם שטיין-פעריאָד, און די שטרעבונגען צו דער צוקונפט, וואָס מערקן זיך קוים אויפן האָריזאָנט, — דאָס אַלץ איז אין איר פאַראַן אין אַ צושטאַנד פון פּערמאַנענטן קאַמף אין יעדן מענטשן, אין יעדן געזעלשאַפטלעכן שיכט און אין יעדן דור, ווי אין דער געזעלשאַפט בכלל".

אָט־דאָס, און קיין שום אידעאַליזירטע געזעלשאַפט מיט אַ אידעאַליזירטן מענטשן, האָט קראָפּאָטקין שטודירט און אַנאַליזירט. אָט אין דער געזעלשאַפט האָט ער אויפגעכאַפּט די „בילדער פון דער צוקונפט" און די „שטרעבונג צו אַ צוקונפט", וואָס שיילט זיך קוים אויס אויפן האָריזאָנט.

און ער האָט געזאָרגט, נישט ווי אַ אוטאָפּיסט, נאָר ווי אַ רעאַליסט און בויער, אַז מען קאָן ווערן אַ באַוואוסטזיניקער אַגענט פון דעם וואוקס און אויסברייטערונג פון די דאָזיקע טענדענצן, פון די דאָזיקע שטרעבונגען, פון די דאָזיקע צוקונפט־בילדער נישט־פאַרגעסנדיק, אַז די נייע געזעלשאַפט קאָן אויפגעבויט ווערן „נאָר פון אַזעלכע מענטשן, וועלכע מיר זעען זיי איצט: נישט קיין בעסערע און נישט קיין ערגערע, נישט מער און נישט ווינציקער אַרבעטלוסטיקע". נאָר מיט אַזאַ רעאַליסטישן צוגאַנג, און אין תוך, קאָנסטרוקטיוון צוגאַנג, האָט קראָפּאָטקין געקאָנט אונטערנעמען די דערפאָלגרייכע אַרבעט פון אָנצייכענען די אַנטוויקלונגס־וועגן פון דער געזעלשאַפט. דאָס אָנצייכענען די אַנטוויקלונגס־וועגן פון דער געזעלשאַפט גיט אַ מעגלעכקייט צו מאַכן סאָציאַלע פאָראויסזאָגונגען, וואָס קאָנען אָבער זיין נענטער צום אמת נאָר בתנאי, „אויב מען וועט שענקען אויפמערקזאַמקייט די טויזנטער סמנים פון דעם נייעם לעבן, אָפּטיילנדיק די צופעליקע פאַקטן פון די אָרגאַניש־נויטווענדיקע, און בויען די פאַראַלגעמיינערונג אויף אָט־דעם איינציקן פעסטן גרונט".

און טאַקע דאָס האָט געטאָן קראָפּאָטקין אויף צו באַגרינדן זיין קינעטישע פילאָזאָפיע און דעם אַנאַרכיסטישן אידעאַל, דעם אידעאַל, ווי ער פלעגט זיך אַמאָל אויסדריקן, פון דעם „אַנאַרכיסטישן אידעאַליזם".

אויף צו פאָרמולירן די גרונט־פּרינציפּן פון זיין פילאָזאָפיע האָט קראָפּאָטקין, באַוואָפנט מיט דער אינדוקציע, זיך געווענדט צו די וויסנשאַפטלעכע פאָרשונגען און זוכענישן אויף אַ גאַנצער רייע וויסנשאַפטלעכע געביטן.

שטודירנדיק די אַנטוויקלונג פון דער מענטשלעכער געזעלשאַפט איז ער געקומען צו דעם אויספיר, אַז „די מנהגים און מדות, וואָס די מענטשהייט האָט געשאַפן מיטן ציל פון קעגנזייטיקער הילף, פאַרטיידיקונג און שלום בכלל, זיינען אויסגעאַרבעט געוואָרן פון דעם „נאָמענלאָזן המון"; דאָס הייסט, אַז די שעפערישקייט פון די מאַסן איז איינער פון די פונדאַמענטאַלע היסטאָרישע פאַקטאָרן, און אַז נאָר יענע אינסטיטוציעס וועלן קאָנען באַפרידיקן די פאָדערונגען פון די פאָלקס־מאַסן, וועלכע זיי אַליין וועלן אויפשטעלן. פון דעם דאַרף מען דרינגען, אַז נאָר יענע „שטריכן פון דער צוקונפט" אינעם היינט וועלן אָננעמען זייער בולטע פאָרם, וועמעס אורשפּרונג איז צו פאַרדאַנקען דער קאָלעקטיווער שעפערישקייט פון די מאַסן.

די פאָרשונגען וועגן דער אַנטוויקלונג פון דעם געזעץ האָבן געבראַכט קראָפּאָטקינען צום אויספיר, אַז דאָס געזעץ האָט בלויז „פאַרפיקסירט און קריסטאַליזירט, אויסגיסנדיק אין אַ באַשטענדיקער פאָרם, אָדער פאַרשפרייט די מנהגים, ד. ה. די תקנות פון אויפירונג ,וואָס די נאָמענלאָזע מאַסע האָט אויסגעאַרבעט, און אַז צו די קאָדעקסן פון די דאָזיקע מנהגים האָט מען שטענדיק צוגעגעבן גינסטיקע פאַר

די הערשנדיקע קלאַסן אָדער גרופּעס תקנות, וואָס האָבן ביסלעכווייז באַפעסטיקט די מנהגים פון אומגלייכקייט און קנעכטשאַפט". דאָס יורידישע רעכט איז, אַלזאָ, א נעגאַטיווער היסטאָרישער פאַקטאָר אין דער אויפגאַבע פון איינפירן גערעכטי־קייט, גלייכהייט און פרייהייט און ער דאַרף אָפּגעוואָרפן ווערן.

די פאָרשונגען אויפן געביט פון ביאָלאָגיע האָבן געפירט צו די שלוסן, אַז אַזא געזעץ, ווי „וואָרג יעדן איינעם, וואָס איז שוואַכער פון דיר" איז אין דער נאַטור נישט פאַראַן; אַז „די נאַטור לערנט אונדז פונקט דעם היפּוך": — די קעגנזייטיקע הילף, און אַז דווקא אָט־דעם פאַקטאָר האָט די געזעלשאַפט צו פאַרדאַנקען איר עקזיסטענץ און אַנטוויקלונג.

די פאָרשונגען אויפן עקאָנאָמישן געביט האָבן דערוויזן אַז „די פאַרמעגנס־אומגלייכקייט איז נישט קיין נאַטור־געזעץ" אַז די קאַפּיטאַליסטישע אָרגאַניזאַציע פון דער געזעלשאַפט איז בכלל נישט קיין לויגבאַרער אופן פון אָרגאַניזאַציע, און אַז די „געזעצן" פון די בורזשואַזע סאָציאַלע וויסנשאַפטן, אַריינגערעכנט די פּאָ־ליטישע עקאָנאָמיע —זיינען הוילע באַהויפּטונגען, אָדער אפילו הנחות, וועלכע מען האָט קיינמאָל נישט אויסגעפּרואווט אין דער פּראַקטיק".

אַזוי אַרום איז קראָפּאָטקין ביסלעכווייז, באַוואָפנט מיטן אינדוקטיוון מעטאָד, אין א סך צווייגן פון דער מאָדערנער וויסנשאַפט געקומען צו גאַנץ אַנדערע אויס־פירן ווי די אָפיציעלע וויסנשאַפט, וואָס איז אונטעראָרדנט די אינטערעסן פון די הערשנדיקע קלאַסן.

זיך שטיצנדיק אויף זיינע פאָרשונגען, האָט קראָפּאָטקין נאָך אַמאָל און נאָך אַמאָל איבערגעחזרט, אַז „שאַפן א נייע אָרדענונג קאָן מען נאָר שטודירנדיק — ווי דאָס האָט געטאָן פּרודאָן — די טענדענצן פון דער היינטי־קער געזעלשאַפט, ווייל נאָר ווען מען באַגרייפט גוט די טענדענצן פון דער סאָציאַלער אַנטוויקלונג — קאָן מען, מער־ווייניקער, ריכטיק בויען די פּלענער פון דער צוקונפטיקער סאָציאַלער אָרדענונג". זיך האַלטנדיק ביי דעם שטרענג־וויסנשאַפטלעכן, רעאַליסטישן און קאָנסטרוקטיוון שטאַנדפּונקט, האָט ער נישט אַנערקענט קיין שום אידעאַל פון א נייער געזעלשאַפט, וואָס זאָל נישט זיין די סומע פון די פּראָגרעסיווע פאַרמען, און פון די פּראָגרעסיווע טענדענצן און ריכ־טונגען, וואָס זיינען פאַראַן אין דער איצטיקער געזעלשאַפט און וואָס זייער עקזיס־טענץ איז צו פאַרדאַנקען דער אַנאָנימער פאָלקס-שאַפונג. נאָכמער, ער וואָרנט קאַ־טעגאָריש, אַז „אַלע רייד וועגן „איבערגענג", וואָס עס וועט אויסקומען צו מאַכן אויפן וועג צום ציל, וועלן זיין אַרויסגעוואָרפן, אויב זיי וועלן זיך נישט שטיצן אויפן שטודיום פון די ריכטונגען פון די עמבריאָנישע איבער־גאַנגס-פאָרמען, וואָס מען באַמערקט שוין אין דער איצטיקער געזעלשאַפט".

דאָס באַדייטעט, אַז צווישן דעם דורך דער רעוואָלוציע צעשטערטן קאַפּיטאַליזם און דעם ציל, וואָס דער אידעאַל האָט זיך געשטעלט, איז פאַראַן א געוויסער מרחק, און א געוויסער צייט אָפּשניט, וואָס מוז, נויטווענדיקערווייזע, פאַרפולט ווערן מיט געוויסע איבערגאַנגס־פאָרמען, ד. ה. אינעם איבערגאַנגס־פּעריאָד

צ ו ם צ י ל קאָנען די איבערגאַנגס־פאָרמען פון דער געזעלשאַפטלעכער אָרגאַניזאַציע נאָר זיין אַזעלכע, וועלכע וואַקסן אַרויס פונעם פאָלקס־לעבן גופא, וועלכע האָבן גוטע וואָרצלען אין איר און זיינען בכוח, זיך אַנטוויקלענדיק, פולשטענדיק פאַרקערפּערן דעם אידעאַל. אַלע אַנדערע איבערגאַנגס־פאָרמען, די צוגעטראַכטע, קינסטלעכע, ווי למשל, די דיקטאַטור פונעם פּראָלעטאַריאַט, זיינען נישט נאָר אוממוצלעכע, נאָר שעדלעכע, פאַרדאַרבלעכע פאַר דער פאָלקס־פרייהייט, פאַר דעם פאָלקס־וואוילזיין, פאַרן פּראָגרעס. דער רוסישער עקספּערימענט אילוסטרירט אויסגעצייכנט דעם דאָזיקן געדאַנק, — קראָפּאָטקינס קאָנסטרוקטיוון געדאַנק.

:: :: ::

קראָפּאָטקין האָט גוט פאַרשטאַנען אַז דער צוקונפטס־עלעמענט געפינט זיך נישט אין די קעפּ פון די פירער, נישט אין די קעפּ פון די גרויסע מענטשן, נישט אין די פּאַרטיי־פּראָגראַמען, נישט אין דער פאַרגאַנגענהייט, נאָר אין דער קעגנוואַרט. אָט די עלעמענטן דאַרף מען עס אויפדעקן און שטודירן. מיטן שטודירן די דאָזיקע עלעמענטן האָט ער זיך באַשעפטיקט זיין גאַנץ לעבן און מיט זיי זיינען דורכגעזאַפּט אַלע זיינע ווערק; אין דער הינזיכט איז ער דער איינציקער. נישט פאַר אים, נישט נאָך אים וועלן מיר געפינען אַ דענקער, וועמעס ווערק זאָלן זיין אַזוי דורכגעדרונגען מיט די רעזולטאַטן פון אָט דער באַאָבאַכטונג פונעם לעבן אין דער מענטשלעכער געזעלשאַפט.

זיך צוקוקנדיק צו דער עקאָנאָמיש טעטיקייט פון די מענטשן אין דער קאַפּיטאַליסטישער געזעלשאַפט, האָט קראָפּאָטקין באַמערקט, אַז אין גאָר אַ סך פאַלן טראָגט די דאָזיקע טעטיקייט, אויף זיך און אין זיך, די טענדענץ צום קאָמוניזם. שטודירנדיק, למשל, דעם אַרבעטס־לוין האָט ער באַמערקט, אַז די פּרייז פאַר שטיק־אַרבעט ווערט אַלץ מער און מער פאַרביטן אויף טאָג־לוין, און אַז אונטער דער ווירקונג פון דער אַנוויקלונג פון דער טעכנאָלאָגיע, שטרעבט דער טאָג־לוין אין דער פאַבריקאַציע צו דער ניוועלירונג. דער דאָזיקער פאַקט זאָגט עדות דערויף, אַז אויב מען שטרעבט צו גערעכטיקייט, ווערט דאָס באַצאָלן פאַר דער אַרבעט לויט דעם סכום אויסגעאַרבעטע פּראָדוקטן אַלץ־מער אוממעגלעך. דאָס לעבן טרייבט צו אַ גלייכן לוין, וואָס דאָס איז די ערשטע דערנענטערונג צום אַנאַרכאָ־קאָמוניסטישן פּרינציפּ: „יעדן לויט זיינע באַדערפעניש און פון יעדן לויט זיינע כוחות". נאָכמער: מיר מעגן צוגעבן, אַז אין דער איצטיקער צייט האָט מען ביים באַשטימען די מאָס פונעם אַרבעטס־לוין, אַלץ אָפטער און אָפטער אינזינען די דורכשניטלעכע לעבנס־באַדערפעניש, ד. ה., אפילו די הערשנדיקע קלאַסן מוזן אָנערקענען דעם פּרינציפּ פון באַפרידיקן די באַדערפעניש. אמת, דערוויילי אָנערקענט מען די דאָזיקע באַדערפעניש נאָר אין מינימום, אָבער מען אָנערקענט זיי דאָך, די אַנטוויקלונג גייט אין דער ריכטונג, און ס'איז נישט ווייט דער טאָג, ווען ס'וועט אָנערקענט ווערן אַז מען דאַרף באַפרידיקן אַלע באַדערפעניש, ד. ה. — די לעבנס־אַנטוויקלונג און די ריכטונג פון דער דאָזיקער אַנטוויקלונג גייט צום קאָמוניזם.

ס'איז וויכטיק פעסטצושטעלן דעם פאַקט, אַז אינעם שוים פון דער קאַפּיטאַ־

ליסטישער געזעלשאפט קומט פאַר דער געבורטס און אַנזאַמלונגס־פּראָצעס פון די ערשטע עלעמענטן פון א טײלווייזן קאָמוניזם; די אויסקריסטאַליזירונג פון די אי־בערגאנגס-פּאָרמען צום פולשטענדיקן קאָמוניזם, און אז דער דאָזיקער פּראָצעס קומט פאַר נישט נאָר אין דער עוואָלוציע פון די אופנים פון דעם אַרבעטס־לוין און דעם צוגאנג צו אים, נאָר אין א סך ספערן פון דער עקאָנאָמישער טעטיקייט. אמת, די קאָמוניסטישע טענדענצן און די פּאָרמען וואָס דערנענטערן זיך צום קאָמוניזם זעט מען איבערהויפּט אויפן קאָנסום-געביט, און דאָס איז נאַטירלעך: דאָס קומט פאָר צוליב דעם כאַראַקטער פון דער היינטיקער אָרדענונג. און דאָס קאָן קאָן נישט ריידן פאר דעם, אז די קאָמוניסטישע טענדענצן זיינען נישט די צוקונפטס־שטריכן, וועגן וועלכע קראָפּאָטקין רעדט. אַזעלכע שטריכן זיינען פאראן א סך אינעם מאָדער־נעם לעבן. קראָפּאָטקין ווייזט אָן אויף די רעסטאָראַנען, פּענסיאָנען, האָטעלן, שיפן, וואו מען באַט אָן פאַר א באַשטימטער פּרייז אן אויסוואַל פון א סך מאכלים, און וואו קיינער גיט נישט אכטונג וויפל ברויט איינער עסט אויף, וויפל צוקער ער פאַר־נוצט, זאַלץ, וואסער, פעפער א.א.וו.; ער ווייזט אָן אויף די פארשידענע אופנים פון סעגוראציע; אויף די פארשידענע טראַנספּאָרטאַציע אופנים; אייזנבאַנען, שיפן, אויטאָבוסן און עראָפּלאַנען וואו מען קאָן פאָר א באַשטימטער פּרייז, ווי אין די רעסטאָראַנען, דורכפאָרן די גאנצע זאָנע — (אויב די פּרייז איז אויסגערעכנט אין זאָנעס) — אָדער א טייל פון איר; אויף דער צענטראַלער באַהייצונג אין די גרויסע הייזער; אויף די טעאַטערס, אויף די פון זיי, וואו פאר איינער און דער זעלבער פּרייז קאָן יעדער איינער פאַרנעמען וואָס פאר א פּלאַץ ס'איז נאָר פריי; אויף די אויטאָמאָביל־קלובן, וויסנשאפטלעכע, פאָרשערישע און אנדערע מינים קלובן; אויף די פארשידענע קאָאָפּעראַטיוועס, פּראָפעסיאָנעלע פאראיינען, וויסנשאפטלעכע גע־זעלשאפטן, וועלכע שטעלן צום רשות פון זייערע מיטגלידער, פאר א באַשטימטן אָפּצאָל, אַ ביבליאָטעק און א צימער צום ארבעטן. ער שטרייכט באַזונדערס אונטער די קאָמוניסטישע עלעמענטן אין דער קאָמונאלער ווירטשאַפט: די קאַנאַליזאַציע, וואסער־לייטונג, שפּיטאָלן, סאַנאַטאָריעס, סאַניטאַרע באַדינונג, אונטערערדישע באַנען, שולן, פייערלעשער, אמבולאנסן, פּאַרקן, טרינק־פאָנטאַנען, וועלדער פאר פּיקניקן, ביבליאָטעקן, מוזייען, באָטאַנישע און זאָאָלאָגישע גערטנער און א סך אנדערע זאַכן. „בכלל — פאַרענדיקט קראָפּאָטקין — מיר האָבן פאר זיך הונדער־טער אינסטיטוציעס ערשט גאַרנישט לאַנג צוריק אַנטשטאַנענע און זיך פאַרשפּריי־טנדיקע מיט אומגעוויינלעכער שנעלקייט, וואָס באַזירן אויף די פּרינציפּן פון א דער־נענטערונג צום קאָמוניסטישן באַנוצן זיך מיט גאַנצע און ברייטע קאָנסום־צווייגן".

צו די דאָזיקע ווערטער קאָנען מיר צוגעבן, אַז אין די מאָמענטן פון נאַציאָ־נאַלע אויפטרייסלונגען אָדער אומגליקן, ווען דער שטאַט ווערט אָפּגעשוואכט און אַלע פילן זיין מאכטלאָזיקייט, און האָבן פאר אים מער קיין מורא נישט, הויבט זיך אָן, בדרך כלל, אַ סטיכישע קאָמוניסטישע באַוועגונג אויפן פּראָדוקציע־געביט — די געמיינשאַפטלעכע ארבעט. דאָס האָט מען געזען אין 1917-19 אין רוסלאַנד. ווען

די דאָרפישע און פאַבריק־קאָמונעס, אַרטעלן און קאָאָפּעראַטיוון זיינען אַנטשטאַנען אין אַ גרויסער צאָל; אַזוי איז אויך געווען אין די פּאַראַיייניקטע שטאַטן באַלד נאָכן בירזשע־קראַך פון 1929, ווען די אַרבעטסלאָזיקייט און האַנדלס־קריזיס האָט אַרומגעכאַפּט דאָס גאַנצע לאַנד.

ס'איז שווער נישט מסכּים צו זיין מיט קראָפּאָטקינען, אַז די דאָזיקע טענדענצן זיינען שטריכן פון דער צוקונפט, וואָס דייטן אָן אויף די באַציאונגען צווישן דעם האַנדלס־באַטריב און דעם קאָנסום אין דער צוקונפטיקער געזעלשאַפט. אָט אויף אַזעלכע רעאַליסטישע יסודות דאַרף מען בויען דעם אידעאַל פון דער צוקונפטיקער געזעלשאַפט און נישט נעמען אים פון דער פאַנטאַזיע. דאָס לעבן אינגאַנצן גענומען איז דער פונדאַמענט פון קראָפּאָטקינס פילאָזאָפיע און סאָציאַלן אידעאַל.

אויפן פּאָליטישן געביט, האָט קראָפּאָטקין אויסגעפונען, אַז עס קומט פאָר א פּראָצעס פון באַפרייאונג פון דער שטאַטלעכער און קירכלעכער מאַכט, און אַז די דאָזיקע באַפרייאונגס־טעטיקייט אינעם שויס פון דער היינטיקער געזעלשאַפט גיסט זיך אויס אין די פאָרמען פון קליינע און גאַנץ פאַרשידענע פאַריינען, וועלכע וואַקסן, אין פאַרגלייך מיט דער פאַרגאַנגענהייט, מיט מערקווירדיקער שנעלקייט.

„היינט צו טאָג — זאָגט קראָפּאָטקין — מערקט זיך א גרויסע שטרעבונג צום שאַפן, אָן דער אַריינמישונג פונעם שטאַט און פון דער קירכע, טויזנטער און טויזנטער קליינע פאַריינען אויף צו באַפרידיקן אַלערליי באַדערפעניש... דאָס וואָס ס'איז פריער געווען די אומבאַשטרייטבאַרע פליכט פונעם שטאַט און פו דער קירכע, איז איצט א טעטיקייטס־צווייג פון די פרייע אָרגאַניזאַציעס. די דאָזיקע ריכטונג ווערט אַלץ מער און מער אָנזיכטיק. ס'איז גענוג געווען, אַז א פּריוואַט־ווינטל זאָל אביסל צוימען די קירכע און דעם שטאַט, אַז ס'זאָלן זיך אָנהויבן באַווייזן טויזנטער פרייע אָרגאַניזאַציעס. און מען קאָן פאָראויסזען, אַז ווי נאָר די רעכטן פון אָט די צוויי אייביקע שונאים פון דער פרייהייט וועלן נאָך מער באַגרעניצט ווערן, וועלן די פרייע אָרגאַניזאַציעס נאָך ברייטער אויסוויקלען זייער טעטיקייט".

„די צוקונפט און דער פּראָגרעס — פאַרענדיקט קראָפּאָטקין — ליגט אין אָט דער ריכטונג. און דער אַנאַרכיזם איז דער אויסדרוק פון ביידע".

דאָס איז דורכויס ריכטיק. דאָס אויבנגעזאָגטע באַשטעטיקט זיך פולשטענדיק דורך דער רוסישער רעוואָלוציע פון 1917-21. מען האָט דעמאָלט געשטירצט דעם שטאַט און קירכע און זיי האָבן זיך געוואַלגערט אין שטויב, אָבער דאָס לאַנד האָט אויפגעלעבט מיט א פולן לעבן. ס'זיינען אַנטשטאַנען אָן א שיעור פאַרשידנאַרטיקע אָרגאַניזאַציעס: ס'האָט דערוואַכט א זעלבסט־טעטיקייט ביים פאָלק; אַלע אַדמיניסטראַטיוו־געאָגראַפישע איינסן האָבן געשטרעבט אויסצוברייטערן זייער פרייהייט און זייער זעלבסטשטענדיקייט, אַריינגערעכנט די שטעט און דערפער מיט זייערע ראַיאָנען, סוב־ראַיאָנען, קוואַרטאַלן און הויז־קאָמיטעטן: נאָר ווען די באָלשעוויקעס האָבן צוריק אויפגעשטעלט דעם געשטירצטן שטאַט, האָט דאָס דאָזיקע

לעבן אָנגעהויבן אָפּשטאַרבן און מיטן איינשטעלן דעם אַלמעכטיקן טאָטאַליטאַרן שטאַט איז דאָס אין גאַנצן אָפּגעשטאָרבן: ,אינעם לאַנד האָבן זיך איינגעקוואַרטירט די בית־עולם שטילקייט און „פּאַנשטשיני”. דאָס זעלבע איז אויך געשען מיט איייניקע אנדערע לענדער אין אייראָפּע און אמעריקע. נאָר די דאָזיקע דערשיינונגען זיינען פאַרבייגייענדיקע און נישט קיין אָרגאַנישע, און זיי וועלן דערום לאַנג נישט אָנהאַלטן.

::—::

קלאָר מאַכנדיק די צוקונפטס־עלעמענטן אין דער קעגנוואַרט, וועלכע דריקן אויס די טענדענצן צו עקאָנאָמישער גלייכהייט און פרייהייט, אויסבויענדיק אויף זיי דעם אידעאַל פונעם קאָמוניסטישן אנארכיזם, רופט קראָפּאָטקין צום קאַמף פאַר באַדינגונגען, וואָס זאָלן העלפן דעם פּראָגרעסיוון וואוקס פון די דאָזיקע בולטע טענדענצן, פאַר דער רעאַליזירונג פונעם אידעאַל אין זיין גאַנצער מאָס. דער דאָזיקער קאַמף איז נויטיקערווייז א רעוואָלוציאָנערער, ווייל נישט די קירכע, נישט דער שטאַט מיט די הערשנדיקע קלאַסן וואָס שטייען הינטער זיי, וועלן אוועקגיין פרייוויליק. קראָפּאָטקין האָט דאָס פאַרשטאַנען אויסגעצייכנט, און ער האָט אויפגענומען דעם רעוואָלוציאָנערן קאַמף און די רעוואָלוציע, וואָס זיינען כלומרשט אין כּתירה צו זיין פונדאַמענטאַלן עוואָלוציאָנערן שטאַנדפּונקט, צו זיין נאַטוראַליסטישן דעטערמיניזם. ער האָט דאָס אויפגענומען און איז נישט אריינגעפאַלן אינעם היסטאָרישן פאַטאַליזם פון די מאַרקסיסטן, און נישט אינעם מעכאַנישן פאַטאַליזם פון די נאַטוראַליסטן,„ אין וואָס דער פאַרשטאָרבענער מאַלאַטעסטא האָט אים אומבארעכטיקט באשולדיקט. און אינעם פאַטאַליזם איז ער נישט אריינגעפאַלן דערפאַר, ווייל ער איז אומשטאַנד געווען צו באַגרייפן און דערווייזן אַנדערע, אַז עוואָלוציע מיינט בכלל נישט אַז דער פּראָצעס דאַרף זיך רוקן לאַנגזאַם, ווי א טשערעפּאַכע, און אַז דאָס אָפּלייקענען דעם פרייען ווילן מיינט לחלוטין נישט, אַז דער מענטש הערט אויף צו זיין אַן אַקטיווער און באַוואוסטזיניקער אַגענט פון דער עוואָלוציע ,און אַז ער איז נישט אומשטאַנד אויסצואיבן וועלכן נישט איז איינפלוס, נישט אויפן פאַרשנעלערן און נישט אויפן פאַרלאַנגזאַמערן די אנטוויקלונג פו׳ ויין אייגענער סביבה, פון דער מענטשלעכער געזעלשאַפט, פון דער מענטשהייט. אַוודאי, די אָנשטרענגונגען פון די מענטשן זיינען שוואַכע, אָבער פון די פאַראייניקטע אָנשטרענגונגען פון אַלע מענטשן ווערט אַ קראַפט, וואָס איז אַ פאַקטאָר אין דער היסטאָרישער אנטוויקלונג פון די מענטשלעכע קאָלעקטיוון, און פון דער מענטשהייט בכלל. קראָפּאָטקין האָט דאָס אַלץ פאַרשטאַנען, נאָר ער האָט דאָס אַלץ באַטראַכט ווי דערשיינונגען פון דער זעלבער נאַטור. „איך האָב ביסלעכווייז אָנגעהויבן צו פאַרשטיין, — שרייבט ער אין „ווערטער פון א רעוואָלוציאָנער”, — אַז די רעוואָלוציעס, ד. ה. די פעריאָדן פון א פאַרשנעלערטער עוואָלוציע, פון א פאַרשנעלערטער אנטוויקלונג און שנעלע ענדערונגען, זיינען פונקט אזוי אין איינקלאַנג מיט דער נאַטור פון דער מענטשלעכער געזעלשאַפט, ווי די לאַנגזאַמע, בהדרגהדיקע עוואָלוציע, וואָס מען זעט איצט אין די קולטורעלע לענדער. און יעדעס מאָל ווען דער אנטוויקלונגס־

טעמפּ ווערט פאַרשנעלערט, און ס׳הויבט זיך אָן די עפּאָכע פון גרויסע ענדערונגען, קאָן זיך צופלאַקערן א בירגער-קריג אין א מער־ווייניקער גרויסן מאַסשטאַב״.

די רעוואָלוציע איז פאַר אים א נאַטור-דערשיינונג, א מעסט־צייכן אויפן וועג פון דער עוואָלוציאָנערער אנטוויקלונג פון דער מענטשלעכער געזעלשאַפט, ווי א באַשטאַנד־טייל פון דער נאַטור, פון איר באַוואוסטזיניקן טייל, וואָס קאָן זיך אָנצייכענען צילן און שטרעבן זיי צו פאַרווירקלעכן. קראָפּאָטקין גופא איז געווען אן אַקטיווער, באַוואוסטזיניקער אַגענט פון אָט דעם נאַטור־פּראָצעס, און געזוכט צו ווירקן אויף זיין ריכטונג און שנעלקייט, דערפאַר האָט זיך פאַר אים געשטעלט די פראַגע, נישט „ווי אזוי אויסצומיידן די רעוואָלוציע, נאָר ווי אזוי צו דערגרייכן וואָס גרעסערע רעזולטאַטן דורך א ווי-ווייט מעגלעך קלענערן פאַרנעם פון דעם בירגער־קריג, ד. ה. מיט דער קלענסטער צאָל קרבנות און ווי-ווייט מעגלעך נישט פאַרגרעסערנדיק די קעגנזייטיקע שנאה״.

אוועקשטעלנדיק אזוי די פראַגע, זוכט קראָפּאָטקין א לייזונג צו איר, און געפינט זי אין דעם, אז „די אונטערדריקטע דאַרפן זיך שאַפן א וואָס־קלאָרערע פאָרשטעלונג פון דעם, וואָס זיי שטייט פאַר צו טון, און ווערן דורכגעדרונגען מיט א גײַסטיקן גרויסן ענטוזיאַזם. מיט אנדערע ווערטער, אז צום דערפאָלג פון דער רעוואָלוציע איז „קודם כל נויטיק צו וויסן די צילן און האָבן א לעבעדיקע פאָרשטעלונג פונעם אידעאַל, ד. ה. ס׳איז נויטיק באַוואוסטזיניקייט. קראָפּאָטקין, דערלאָזט בשום אופן נישט די מעגלעכקייט פון וועלכער ס׳נישט איז צושטערונג פון דעם אלטן „אָן דעם, אז מען זאָל אין מאָמענט פון צושטערונג אין קאַמף, וואָס פירט צו דער צושטערונג, זיך נישט פאָרשטעלן אין געדאַנק, וואָס עס וועט פאַרנעמען דאָס אָרט פון דעם, וואָס מען וויל צו שטערן״.

רופן צו דער צושטערונג, נישט וויסנדיק מיט וואָס צו פאַרבייטן דאָס צושטערטע, רופט ער אָן נאַרעריי און זעלבסטנאַרעריי. „זאָגן די מענטשן לאָמיר פריער צושטערן דעם קאַפּיטאַליזם און נאָכדעם וועלן מיר זען, וואָס אוועקצושטעלן אויף זיין אָרט, וואָלט פשוט געהייסן אָפּנאַרן זיך און אנדערע״.

קראָפּאָטקין פאָדערט, אלזא, ווי דאָס טוט אויך באַקונין, אז דער קאַמף גופא פאַר נייע צוקונפטס-פאָרמען זאָל פאַרמאָגן אין זיך קאָנסטרוקטיווע עלעמענטן; אז דאָס צושטערן זאָל תיכף פאַרביטן ווערן מיט קלאָר־באַוואוסטע פאָרמען פון דער נייער געזעלשאַפטלעכער אָרגאַניזאַציע, און דאָס מיינט, אז שוין אין דעם ערב־דער־רעוואָלוציאָנערן פעריאָד דאַרף ביי די מאַסן אנטוויקלט ווערן די שעפערישע זעלבסטטעטיקייט, די פעאיקייט פון קאָנסטרוקטיווער ארבעט, ווייל אינעם לעצטן פאַל וועט דער אויסגאַנג פונעם קאַמף זיין אָפּהענגיק נישט אזוי פון די ביקסן און האַרמאַטן, ווי פון דעם שעפערישן כוח, וואָס מען וועט פאַרווענדן ביים איבערבויען די געזעלשאַפט אויף נייע יסודות. דער אויסגאַנג וועט זיין אָפּהענגיק פון די שעפערישע געזעלשאַפטלעכע כוחות פאַר וועלכע ס׳וועט זיך אויף א צייט עפענען א גרויסער רוים, און פון דער גייסטיקער ווירקונג פון די צילן צו וועלכע מען שטרעבט.

די נויטווענדיקייט פון קאָנסטרוקטיוויזם ווי א באַדינג פאַרן דערפאָלג פון דער

רעוואָלוציע, האָט געפונען א פולשטענדיקע באַרעכטיקונג אין דער רוסישער רעוואָלוציע, און וועט ווייטער געפינען אין די רעוואָלוציעס פון אנדערע פעלקער, אויב זיי וועלן נישט קאָנען באשיצן פון דער מלוכה דאָס רעכט אויף א ברייטער, שעפערישער זעלבסט-טעטיקייט, אויב זיי וועלן גלויבן דעם שטאַט און זיך פארלאָזן אויף אים. קראָפּאָטקין האָט צוגעזען די אויסוויקלונג פון דער רוסישער רעוואָלוציע און פאַר זיין אויג איז נישט געבליבן אומבאַמערקט די קנאַפּע צוגעגרייטקייט צו דער קאָנסטרוקטיווער אַרבעט. און ער האָט דאָס מיט ביטערניש אָנגעמערקט אין דער פאָררעדע צו זיין בראָשור: „די אנאַרכיסטישע ארבעט אין דער צייט פון דער רעוואָלוציע" (רוסישע אויסגאַבע 1919): „דורכקוקנדיק די דאָזיקע בראָשור, קאָן איך די גאַנצע צייט נאָר פילן, אויפן סמך פון די לעקציעס פון דער רוסישער רעוואָלוציע, אויף וויפל ס'איז געווען נויטיק דער רוף דווקא צו דער קאָנסטרוקטיווער אַרבעט פון די מאַסן גופא, צוליב דעם דערפאָלג פון דער איבערקערעניש. ווי האָפּענונגסלאָז ס'איז די רעוואָלוציע, אויב זי וועט נישט זיין דורכגעדרונגען מיט אָט דעם גרונט-פּרינציפּ".

אין דעם זעלבן יאָר האָט קראָפּאָטקין געמאַכט א באַמערקונג צו פּרודאָנס ווערטער, וואָס ער האָט ציטירט (דאָס אַרטיקל: „לוין-אַרבעט אין דער קאָלעקטיוויסטישער געזעלשאַפט", אין זיין בוך „ברויט און פרייהייט"); „צושטערנדיק וועלן מיר בויען". אין אָט דער באַמערקונג געפינען מיר די פאָרמולירונג פון אַלע זיינע קאָנסטרוקטיווע געדאַנקען, וועלכע ער האָט אַרויסגעזאָגט אין אַלע זיינע ווערק.

איצט, ווען מיר זעען אין דער פּראַקטיק, ווי שווער ס'קומט אָן דאָס „בויען", ווען מען באַטראַכט נישט פריער גענוי, אויפן סמך פון שטודירן דאָס געזעלשאַפט־לעכע לעבן, וואָס און ווי אַזוי מיר ווילן בויען — מוז מען זיך אָפּזאָגן פונעם שפּריכוואָרט פון דעם אַזוי גערופענעם „בורא און באַלעבאָס" פון דער נאַטור און זאָגן — „בויענדיק וועל איך צושטערן".

מיר קאָנען נישט פאָרוואַרפן קראָפּאָטקינען, אַז ער האָט נישט אַנערקענט דעם מוז פריער צו באַטראַכטן וואָס און ווי אַזוי צו בויען. מיר קאָנען אים נישט באַשולדיקן אַז אין זיין פילאָזאָפיע פעלט קאָנסטרוקטיוויזם. אין אַלע זיינע ביכער און בראָשורן, חוץ „ווערטער פון א רעוואָלוציאָנער", שפּרודלט מיט קאָנסטרוקטיוויזם אויף יעדער בלעטל: זיינע אַלע ווערק זיינען, דירעקט און אומדירעקט, אָנגעזאַפּט מיט אויפרופן צו שעפערישער זעלבסט-טעטיקייט פון די פאָלקסמאַסן, וועלכע קאָן אין דעם רעוואָלוציאָנערן פעריאָד, לויט זיין גאַנץ ריכטיקער מיינונג, מיט דערפאָלג זיך אַנטוויקלען אין אַרבעטער-פאַריינען, אין די אַרבעטער־קאָאָפּעראַטיוון און אין אומצאָליקע אַנדערע סאָרטן אָרגאַניזאַציעס און אַסאָציאַציעס.

דער רעאַליזם, שעפערישקייט און וויסנשאַפטלעכקייט פון דער אַנאַרכיסטישער פילאָזאָפיע איז אויסער יעדן ספק. די דאָזיקע מעלות פון קראָפּאָטקינס פילאָזאָפיע, זענען א גאַראַנטיע דערפאַר, אַז דער אַנאַרכיזם, ד. ה. די אמתע פרייהייט און דער אַנאַרכיסטישער קאָמוניזם, האָבן אַלע שאַנסן צו פאַרווירקלעכט ווערן, און די צייט איז שוין גאָר נישט אַזוי ווייט פאַר דעם.

א. שאַפּירא

קראָפּאָטקין, די אַרבעטער־באַוועגונג און דער ערשטער אינטערנאַציאָנאַל

די אַרבעטער־פּראַגע — ריכטיקער, די פּראַגע וועגן דער ראָל און באַדייטונג פון דער פּראָפעסיאָנעלער באַוועגונג אין דער סאָציאַלער רעוואָלוציע — האָט זיך באַניים דערוועקט אין די אַנאַרכיסטישע רייען.

דער יונגער דור, וואָס האָט זיך דערצויגן אין די אומשטענדן, וואָס האָבן זיך געשאַפן נאָך דער מלחמה און רעוואָלוציע — אַ שענדלעכער מלחמה, און געשענדעטע רעוואָלוציעס*) — קוקט זיך צו מיט אינטערעס און אפילו מיט אַ געוויסער וואַרעמער סימפּאַטיע צו דער „פּאַרטיי־דיסציפּלין", צו דעם כוח פון דער פּאַרטיי און צו דער מאַכט פון דעם „פּאַרטיי־אַפּאַראַט", ווי צו פאַקטאָרן, וואָס קאָנען באַווייזן וואונדער. אַזאַ אָפּנויג אין דער זייט פון אַ דיסציפּלינירטער פּאַרטיי רופט אומפאַרמיידלעך אַרויס די אַנטשפּרעכנדע באַציאונג צו די אָרגאַניזאַציעס וואָס שטייען מחוץ פון דער פּאַרטיי־ספּערע און קודם כל, פאַרשטענדלעך, צו די אָרגאַניזאַציעס פון דעם אַרבעטער־קלאַס. די דאָזיקע באַציאונג צו די אָרגאַניזאַציעס פון דעם אַרבעטער־קלאַס, וואָס איז אייגנטלעך אַלע פּאַרטייען פון אַלע צייטן — איז די באַציאונג פון די „פירער" צו דער „טשערעדע" און זי מאַניפעסטירט זיך בולטער פון אַלץ אין דער טאַקטיק צו פאַרכאַפּן די דאָזיקע אָרגאַניזאַציעס צוליב דער „אידעאישער" (און שפּעטער אויך צוליב דער נישט־אידעאישער) פירערשאַפט אין די אינטערעסן פון די „פאַרכאַפּער".

אַזאַ „אידעאָלאָגיע" איז, אַ דאַנק דעם מיראַזש פון דעם רוסישן באָלשעוויזם, וואָס האָט דורכגעפירט מיט דערפאָלג און ביזן סוף די דאָזיקע טאַקטיק פון פאַרכאַפּן די פּראָפעסיאָנעלע פאַראיינען, אַריינגעדרונגען אויך אין די רייען פון די אַנאַרכיסטן.

ס'איז פאַראַן נאָך אַ צווייטע, אַ מער „קלאַסישע שטרעמונג" אינעם אַנאַרכיזם, וואָס האַלט, אַז ווי וויכטיק ס'זאָל נישט זיין דער קאַמף פון דעם אַרבעטער קלאַס פאַרן אויסבעסערן די אַרבעטס־און לעבנס־באַדינגונגען, איז די אויפ־

*) דער מחבר באַציט זיך דאָ אויף דער ערשטער אַלוועלטלעכער מלחמה. — י. ס.

גאבע פון די אנארכיסטן א צווייטע: — די ארבעט אין די פראפעסיאנעלע פאראיינען — איז א צווייטראנגיקע אויפגאבע, די אנארכיסטן דארפן פארשטארקן זייער אידעאישע פראפאגאנדע און פארבלייבן ריין פון יעדער בארירונג מיט דעם „אומפארמיידלעכן רעפארמיזם" פון די ארבעטער-ארגאניזאציעס.

פונדעסטוועגן זיינען די „ריינע" אנארכיסטן און די „פארטיי"-אנארכיסטן זיך נאך אלץ סומך אויף דער וועלט-אנשויאונג פון די גרונטלעגער פון דעם אנארכיזם — באקונין און קראפאטקין, זיי האלטן זיך פאר זייערע תלמידים, און ריידן וועגן פארזעצן זייער ארבעט. נאר דערביי פארגעסן זיי, אז באקונין איז געווען דער אקטיווסטער מיטגליד פון דער אינטערנאציאנאלער אסאציאציע פון די פראפעסיאנעלע פאראיינען — פון דעם ערשטן אינטערנאציאנאל, און אז דורך זיינע אלע ווערק ציען זיך ווי א רויטער פאדעם די אידעען פון אט־דער ארבעטער־פאראייניקונג, וועמענס הייסער פראפאגאנדיסט ער איז געווען.

איבעריקנס, האט מען שוין א סך געשריבן וועגן זיין קוק אויף דער ראל און אויפגאבן פון דער ארבעטער באוועגונג, א סך מער, ווי וועגן קראפאטקינס באציאונג צו דער דאזיקער פראגע. דאס שטערט דערום נישט כאטש טיילווייז אויספילן דעם דאזיקן סובסטאנציעלן בלויז אין דער אנארכיסטישער ליטעראטור: ארויסנעמען פון קראפאטקינס טעטיקייט, ביכער און ארטיקלען זיין באציאונג צו דער ארבעטער־באוועגונג, און נישט צום ארבעטער, אלס אן אונטערדריקטן יחיד, איז זייער נוצלעך און באלערנד, באזונדערס פאר די אויבנדערמאנטע אנארכיסטן.

:: :: ::

קודם כל איז נויטיק צו אנערקענען, אז אין קראפאטקינס פונדאמענטאלע און מער באריםטע ווערק: „ווערטער פון א רעוואלוציאנער", (1879—1882), „ברויט און פרייהייט" (1886—1890), „דער אנארכיזם, זיין פילאזאפיע און אידעאלן" (1896), „מעמוארן פון א רעוואלוציאנער" (1899),*) וועלן מיר קוים געפינען געבוג אנווייזונגען אויף צו לייזן די אויפגעשטעלטע פראגע.

מיט וואס דערקלערט זיך אזא בלויז אין די דאזיקע און אין אנדערע גרויסע קראפאטקינס ווערק דאן, ווען ער האט אין א סך ארטיקלען, וועגן וועלכע כ'וועל שפעטער ריידן, בפרטיות באהאנדלט דווקא אט־די פראבלעם?

קראפאטקין האט באטראכט די ק א מ ו נ ע , אלס גרונט־ציל פון דער צוקונפטיקער אנארכיסטישער ארדענונג און אין דער פעדעראציע פון אלע קאמונעס האט ער געזען די ארגאניזאציאנעלע פארמען פון דער דאזיקער ארדענונג. נאך זיין אנטלויפן פון דער פעטראפאוולסקער פעסטונג, איז קראפאטקין געקומען קיין אויסלאנד (1876), וואו ער איז אינגיכן געווארן א מיטגליד פון דער יוראר פעדעראציע, זיך באפריינדעט מיט דזשעמס גיליאמען, עליזע רעקליו און מיט אנדערע אנגעזעענע טוער פון דעם אינטערנאציאנאל, וועמענס אידעען קראפאטקין האט גיך אנגעהויבן אויסוויקלען אויף די שפאלטן פון „לע רעוואלטע". קיין אר־

*) אז אויסנאם זיינען עטלעכע זייטלעך, וואס זיינען נוגע דעם אינטערנאציאנאל.

בעטער-באַוועגונג, אין איר איצטיקן באַגריף, האָט נאָך דעמאָלט נישט עקזיסטירט.
דער אינטערנאַציאָנאַל, אַן אָפּגעשוואַכטער דורך די רעגירונגס-פאַרפאָלגונגען פון
איין זייט, און דורך דער מאַרקסיסטישער שפּאַלטונג פון דער צווייטער זייט, האָט
איבערגעלעבט זיינע לעצטע טעג. די ליאָנער און פּאַריזער קאָמונעס זיינען נאָך
געווען פריש אין אינעם זכרון. דער קלאַסנקאַמף האָט געטראָגן אַ צעקראָכענעם, אומ-
באַשטימטן, פאָרעמלאָזן כאַראַקטער, — מען האָט שוין געקאָנט אָנטאַפּן זיינע נייע
ווענגן און פאָרמען. גאַנץ נאַטירלעך און פאַרשטענדלעך, אַז די פון דער שטאָטלעכער
מאַכט באַזיגטע קאָמונעס, זיינען געוואָרן די לאָזונגען און אינסטרומענטן פאַר דער
פּראָפּאַגאַנדע פון די אַנאַרכיסטישע אידעען. אַזוי אַרום איז די קאָמונע אין יענעם
פּעריאָד געווען די איינציקע זיכטבאַרע פאָרם אויפן יסוד פון וועלכער מען האָט
געקאָנט בויען אַ פרייע געזעלשאַפט, און ס'איז גאַנץ פאַרשטענדלעך, אַז קראָפּאָט-
קין, אויסאַרבעטנדיק די יסודות און פּרינציפּן פון אַ פרייער אָרדענונג, האָט זי פאַר-
לייגט, אַלס אורשפּרונגלעכע צעל אינעם פונדאַמענט פון זיין סאָציאַלן בנין. שפּע-
טער, מיט דער אַנטוויקלונג פון דער אַרבעטער-באַוועגונג, געפינט קראָפּאָטקין, ווי
מיר וועלן עס זען, אויך אַ צווייטן וועג און מעטאָד צו בויען די פעדעראַטיוו-סאָ-
ציאַליסטישע און שטאָטסלאָזע אָרדענונג.*) אויף אַזאַ אופן האָט קראָפּאָטקין,
אויסוויקלענדיק זיין קאָמונאַליסטישע טעאָריע, באַגרינדנדיק און פאַרטיפנדיק,
די אַנאַרכיסטישע וועלט אָנשויאונג, ווי אינגאַנצן איגנאָרירט די אַרבעטער-באַוועגונג
און איר נישט געגעבן קיין שום באַדייטונג. אָבער דאָס איז ווייט נישט אַזוי.

דאָס לעבן איז זיך געגאַנגען זיין וועג. די אַרבעטער פלעגן זיך צענויפקומען,
זיך אָרגאַניזירן, באַהאַנדלען די אָנגעווייטיקסטע פראַגן, אָנגענומען שטעלונגען. גע-
קעמפט, מיט איין וואָרט — די באַוועגונג איז געוואַקסן און פאַרשטענדלעך, אַז
קראָפּאָטקין האָט דאָס נישט געקאָנט פאַרבייגיין שווייגנדיק.

קראָפּאָטקין איז געווען פאַר דער נויטווענדיקייט צו אָ ר ג אַ נ י ז י ר ן די
רעוואָלוציאָנערע קרעפטן און כמעט אינערגעץ אין זיינע ווערק זיך נישט אָפּגע-
שטעלט אויף דער אָ ר ג אַ נ י ז י ר ו נ ג פ ו ן אַ נ אַ ר כ י ס ט י ש ע
ג ר ו פּ ע ס. ווייטער וועלן מיר זען, אַז ער האָט אָן אויפהער גערופן די אַנאַר-
כיסטן אַריינצוטרעטן אין די אַרבעטער-אָרגאַניזאַציעס און אַרבעטן אין זיי. ער
האָט געהאַלטן, אַז נאָר די אַרבעטער-אָרגאַניזאַציעס קאָנען דורכפירן די סאָציאַ-
לע רעוואָלוציע, און דערום געדענקט, אַז דאָס אָרט פון די אַנאַרכיסטן איז אין די
דאָזיקע אָרגאַניזאַציעס. נאָר איין מאָל, אין 1905, אין שייכות מיט די רעוואָלוציאָ-
נערע געשעענישן אין רוסלאַנד, האָט קראָפּאָטקין, זיך אָפּשטעלנדיק אויף דער
פראַגע וואָס ד אַ ר פ ן ט אָ ן ד י אַ נ אַ ר כ י ס ט ן? — געגעבן דעם פאָר-
צוג דער אָרגאַניזירונג פון אַנאַרכיסטישע גרופּעס. און אין אָט דעם איינציקן פאַל
האָט קראָפּאָטקין, וועלכער האָט אַזוי קלאָר געזען די וועגן אויף וועלכע ס'אַנט-
וויקלט זיך, אָדער ס'דאַרף זיך אַנטוויקלען די רעוואָלוציאָנערע באַוועגונג אין די

*) דאָס פאָרוואָרט צום בוך „ברויט און פרייהייט" אַרויסגעגעבן פון „גאַלאָס טרודאַ" 1919.

מערב אייראָפּעאישע לענדער, נישט דערשאַצט די באַדייטונג פון דער אַרויסשפּראַ-
צנדיקער פּראָפעסיאָנעלער באַוועגונג... אין רוסלאַנד!
נאָר וועגן דעם שפּעטער.

:: :: ::

ווערנדיק אַ מיטגליד פון דער יוראַ'ר פעדעראַציע, האָט קראָפּאָטקין גאַנץ ענערגיש אָנגעהויבן אַרבעטן אינעם שוים פון דער צווישנפעלקערלעכער אַרבעטער־באַוועגונג און מיטגעאַרבעט אין דעם „ביולעטין פון דער יוראַ'ר פעדעראַציע". אין דעם נומער פון דעם 29טן יולי 1877, האָט קראָפּאָטקין געשריבן פאָלגנדעס:

„מיר גלויבן אינעם געזונטן פאַרשטאַנד פון דעם פאָלק. ער וועט פאַרשטיין, אַז מען דערגרייכט נאָר דאָס, צו וואָס מען שטרעבט, און דאָס אויך נישט מיטאַמאָל, מיט איין שפּרונג... ער וועט פאַרשטיין, אַז אונדז שטייט איצט פאָר צו פּראָקלאַמירן נישט דאָס רעכט פון דעם בירגער, נאָר דאָס רעכט פון דעם האַרעפּאַשניק. ער וועט פאַרשטיין, אַז אַזוי ווי ער איז געקומען צו דער איבערצייגונג, אַז אָן דער עקאָנאָמישער פרייהייט איז נישטאָ קיין פּאָליטישע פרייהייט, קאָן די דאָזיקע איבערצייגונג נישט פאַרבלייבן אַ פּוסטער קלאַנג... אונדז בלייבט, דערום, נאָר צו פּראָקלאַמירן די עקאָנאָמישע באַפרייאונג און דערקלערן, אַז אויסער דער עקספּראָפּריאַציע און פאַרניכטונג פון דער בורזשואַזיע, אויסער דעם אָפּשאַפן דעם שטאַט און אַלע בורזשואַזע אינסטיטוציעס איז קיין רעטונג נישטאָ.*).

אַזוי אַרום שטעלט קראָפּאָטקין פעסט, גלייך פון די ערשטע טעג פון זיין טעטיקייט אין אויסלאַנד, די אומצעטיילבאַרקייט פון דער עקאָנאָמישער און פּאָליטישער פרייהייט און דעם מוז פון אַ גלייכצייטיקן קאַמף אויף ביידע פראָנטן. דער דאָזיקער געדאַנק, להיפּוך דער סאָציאַל־דעמאָקראַטיע, וואָס באַטראַכט דעם שטאַט ווי אַ נויטיקן אינסטיטוט, וואָס העלפט צו דער ווייטערדיקער פּראָגרעסיווער אַנטוויקלונג פון דער מענטשהייט, און להיפּוך צו די שפּעטערדיקע „ריינע" סינדיקאַליסטן, וועלכע האָבן פאַרשוויגן די פראַגע וועגן דעם שטאַט, איז געוואָרן דער יסוד פון קראָפּאָטקינס וועלט־אָנשויאונג. און קראָפּאָטקינען איז נישט־איינמאָל אויסגעקומען אָנצואווייזן אויף דער נויטווענדיקייט פון אַ גלייכצייטיקן פּאָליטישן און עקאָנאָמישן קאַמף. אַזוי, למשל, איז קראָפּאָטקין אין 1895, באַטראַכטנדיק די פראַגע וועגן דער פּאָליטישער און עקאָנאָמישער שייכות, געקומען צום אויספיר, אַז די סאָציאַלדעמאָקראַטיע זעט נישט ריכטיק די עקספּלאָאַטאַציע בלויז אויפן עקאָנאָמישן געביט:

„אמת, די עקאָנאָמישע אומשטענדן שאַפן די שקלאַפעריי. אמת, דער שקלאַף פון דער ערד, אָדער פון דער מאַשין, וועט קיינמאָל נישט זיין קיין פרייער בירגער. אמת, די פּאָליטישע שקלאַפעריי וועט אָנהאַלטן אַזוי לאַנג, ווי לאַנג ס'וועט עקזיסטירן די עקאָנאָמישע שקלאַפעריי.

---

*) זע זשעמס גליאָם „דער אינטערנאַציאָנאַל".

„אָבער פון די צוויי פאַרשקלאַפונגס־פאָרמען, די עקאָנאָמישע און פּאָליטישע, דאַרף קיין איינע נישט באַטראַכט ווערן, אַלס דער קוואַל פון דער צווייטער. ביידע גייען האַנט אין האַנט און געבוירן איינע די צווייטע, לויט דער רייע.*).

אינעם שטאַט זעט, פאָלגלעך, קראָפּאָטקין די פאַרשקלאַפונג, וואָס איז גלייך צו דער פאַרשקלאַפונג דורכן קאַפּיטאַל: „אַזוי ווי דער שטאַט איז די פּאָליטישע פאָרעם, אין וועלכער ס'ווערט איינגעפירט און באַפעסטיקט די עקאָנאָמישע פאַרשקלאַפונג, איז די עקאָנאָמישע באַפרייאונג נישט מעגלעך אָן דער גלייכצייטיקער צושטערונג פון דעם רעגירונגס־מעכאַניזם, א דאַנק וועלכן די עקאָנאָמישע פאַרשקלאַפונג וועט עקזיסטירן אַזוי לאַנג, ווי ס'וועט עקזיסטירן דער שטאַט" — זאָגט קראָפּאָטקין.

אַלזאָ, נאָך מיט צען יאָר פאַר דער אמיענער כאַרטיע פון דעם פראַנצויזישן רעוואָלוציאָנערן סינדיקאַליזם, האָט קראָפּאָטקין געוואָרנט די אַרבעטער־באַוועגונג און אָנגעוויזן דערויף, אַז דער קאַמף דאַרף געפירט ווערן גלייכצייטיק קעגן דעם קאַפּיטאַל און קעגן דער מאַכט.

:: :: ::

קראָפּאָטקין זוכט נישט נאָר די לאָזונגען פון דער רעוואָלוציע, נאָר אויך אירע וועגן. אויף איינער פון די זיצונגען פון דער יוראַ־פעדעראַציע, האָט ער פאָרגעלייענט אַ רעפעראַט — „די אַנאַרכיסטישע אידעע פונעם שטאַנדפּונקט פון איר פּראַקטישער פאַרווירקלעכונג" — וועלכן ער האָט פאַרענדיקט אַזוי:

„ווי נאָר די עקספּראָפּריאַציע וועט זיין דורכגעפירט און דער ווידערשטאַנדס־כוח פון די קאַפּיטאַליסטן וועט זיין געבראָכן, וועט אומפאַרמיידלעך אַנטשטיין, נאָך אַ געוויסן פעריאָד פון וואַקלעניש און עקספּערימענטן, אַ נייער אופן פון אָרגאַניזירן די פּראָדוקציע און טויש, תחילת אין אַ באַגרענעצטער מאָס, און דערנאָך אין אַ אַלץ־ברייטערער... מיר דענקען, אַז מירן נישט מאַכן קיין טעות אויב מירן פאַר־אויסזאָגן באַצייטנס, אַז דער יסוד פון דער נייער אָרגאַניזאַציע וועט זיין — לפּחות אין די ראָמאַנישע לענדער — די פרייע פעדעראַציע פון די פּראָדוצירנדיקע גרופּעס און די פרייע פעדעראַציע פון די אומאָפּהענגיקע געמיינדעס און געמיינדעס־פאַר איינען"*)..

קראָפּאָטקין האָט באַטראַכט דעם ערשטן אינטערנאַציאָנאַל פאַר אַ גרויסער אַנאַרכיסטישער דערגרייכונג און אָן אויפהער געפאָדערט פאַר אים די אַלוועלט־לעכע שטיצע.

אַזוי, למשל, האָט קראָפּאָטקין געשריבן, אַלס ענטפער אויף לאַוועלע'ס אַר־טיקל „די דערהויבנקייט און דאָס פאַלן פונעם אינטערנאַציאָנאַל":

„די צווישנפעלקערלעכע אַרבעטער־אַסאָציאַציע — מיט וואָס פאַר אַ נאָמען

*) קראָפּאָטקין „די עקאָנאָמישע מיטלען"

*) שלום פון לעוואַשאָוו (קראָפּאָטקינס פּסעוודאָנים) רעפעראַט אויפן יוראַ'ר צוזאַמענ־קונפט. געווען געדרוקט אין „לע רעוואָלט", דעם ערשטן נאָוועמבער 1875.

מיר זאָלן זי נישט אָנרופן — קאָן נישט אויפהערן עקזיסטירן. זי וועט אומפאַרמיידלעך אַרויסשפּראָצן פון די עקזיסטירנדיקע עקאָנאָמישע באַדינגונגען, ווייל די אינטערעסן פון די אַרבעטער — זיינען איינע און די זעלבע אין אַלע לענדער, און אין אַלע לענדער ווערן זיי פאַרלעצט אויפן זעלבן שטייגער... איז דען נישט נאַטירלעך, אַז די אַלע, וועלכע ליידן פון אַזאַ צושטאַנד, פאַראייניקן זיך שטעטוויז, פּראָווינצנווייז און לענדערווייז, כדי ענדלעך ווערן די באַלעבאַטים פון דער ערד, פאַבריקן און פון זייער אייגענער אַרבעט? די ליידן זיינען איינע און די זעלבע אין אַלע לענדער, דעריבער דאַרף אויך דער ווידערשטאַנד ווערן אַ אינטערנאַציאָנאַלער. וואָסאַראַ נעבעכדיקע מחיצות ס'שטעלן מיט זיך פאָר אייערע פּאָליטישע גרענעצן! פון איבער די ווענט פון אייערע פעסטונגען, פון איבער אייערע צאָל־אַמט־שטיבלעך, האָבן מיר איינגעזען, אַז מיר זיינען ברידער; אַלע אייערע מלוכות זיינען פאַרמשפּט צום אונטערגאַנג און זייער אָרט וועט פאַרנעמען די פעדעראַציע פון גרופּעס פון דעם אינטערנאַציאָנאַל".

אויפן קאָנגרעס פון דער יוראַ'ר פעדעראַציע אין 1880, איז קראָפּאָטקין געווען איינער פון זיינע טעטיקסטע אנטיילנעמער, און ס'איז קיין שום ספק נישט, אַז ער האָט פולשטענדיק געשטיצט פאָלגנדע רעזאָלוציע פונעם צוזאַמענפאָר:

„דער צוזאַמענפאָר רעקאָמענדירט די סעקציעס דאָס דאָזיקע מיטל (שיקן ספּעציעלע דעלעגאַטן, אויף צו אָרגאַניזירן גרופּעס אין די ערטער, וואָס זיינען געבליבן מחוץ פון דער אַרבעטער־וועלט), כדי ברייטער אַנטוויקלען די אָרגאַניזאַציע פון די אַרבעטער־קרעפטן".

ערב דעם צוזאַמענפאָר פון די רעוואָלוציאָנערע סאָציאַליסטן אין לאָנדאָן, (יולי 1881) איז אויף דער ערשטער זייט פון „לע רעוואָלטע", אויפן אָרט פון אַ לייט־אַרטיקל געווען פאַרעפנטלעכט אַן אויפרוף צו די דעלעגאַטן, געשריבן פון קראָפּאָטקינען, אין וועלכן ער האָט געזאָגט פאָלגנדעס:

„אין פינף טעג אַרום וועלן די דעלעגאַטן פון די סאָציאַל־רעוואָלוציאָנערע אָרגאַניזאַציעס פון גאַנץ אייראָפּע זיך צענויפקומען קיין לאָנדאָן אויפן אינטערנאַציאָנאַלן קאָנגרעס... פון אונדזער זייט ווינטשן מיר דעם דאָזיקן קאָנגרעס פולשטענדיקן דערפאָלג. אונדזערע וואונטשן קאָנען אויסגעדריקט ווערן אין ווייניק ווערטער: מיר וואָלטן געוואָלט, אַז די סאָציאַליסטן רעוואָלוציאָנערן פון אַלע שאַטירונגען זאָלן זיך אינגאַנצן אַריינגיסן אין דער ברייטער צווישנפעלקערלעכער ברידערשאַפט פון די אַרבעטער.

„מיר זיינען טיף איבערצייגט אין דעם, אַז די דעלעגאַטן, וועלכע זיינען זיך צענויפגעקומען אויפן לאָנדאָנער קאָנגרעס, וועלן זיך אליין איבערצייגן, אַז דער אינטערנאַציאָנאַל דריקט אויס אַלע רעוואָלוציאָנערע שטרעבונגען פון דעם אַלוועלטלעכן פּראָלעטאַריאַט, און פאַרשטענדלעך, אַז נישט די סטאַטוטן פונעם אינטערנאַציאָנאַל, און נישט זיין גייסט שטערן די דאָזיקע שטרעבונגען זיך צו מאַניפעסטירן מיט דער גרעסטער קראַפט.

„מיר האָפן, אַז באַקאָנענדיק זיך נאָענטער מיטן איצטיקן אינטערנאַציאָנאַל,

וועט דער קאָנגרעס זיך פאַרענדיקן מיטן אויסרוף: „זאָל לעבן דער אינטערנאַ־ציאָנאַל!"

„און מיר האָפן אויך, אַז אינגיכן וועלן מיר זען דעם נעקסטן קאָנגרעס פון דער אינטערנאַציאָנאַלער אַסאָציאַציע, אין וועלכן ס'וועט זיך אָנשליסן די ברייטע אַרבעטער־מאַסע, און אַז אויף אַזאַ אופן וועט צוריקגעשטעלט ווערן די מעכטיקע אָרגאַניזאַציע, וואָס האָט אַמאָל געמאַכט ציטערן די בורזשואַזיע און די רעגירונגען, און וועט אינגיכן ווערן אַ גענוגנדע קראַפט, אויף זיי צו דערלאַנגען אַ טויט קלאַפּ, דורך דער סאָציאַלער רעוואָלוציע".

דער קאָנגרעס — אין וועלכן אויך קראָפּאָטקין האָט זיך באַטייליקט — האָט דאָס פאַרשטאַנען, און קראָפּאָטקין האָט געשריבן נאָכן קאָנגרעס:

„די לאַנג־געוואונטשטע פאַראייניקונג פון די סאָציאַליסטן רעוואָלוציאָנערן פון דער אַלטער און נייער וועלט איז ענדלעך פאַרווירקלעכט געוואָרן אויפן לאָנ־דאָנער קאָנגרעס... די אַלע, וועלכע שטרעבן באמת, אָן תירוצים צו דער סאָציאַלער רעוואָלוציע און פאַרשטייען, אַז די רעוואָלוציע גרייט מען צו נאָר דורך רעוואָלו־ציאָנערע מיטלען, האָבן איינער דעם צווייטן אויסגעשטרעקט די הענט און שטעלן איצט צוזאַמען איין גרויסע, מעכטיקע אָרגאַניזאַציע — די צווישנפעלקערלעכע אַר־בעטער־אַסאָציאַציע"*).

שפּעטער, נאָך זיין אַרויסשיקונג פון דער שווייץ, האָט קראָפּאָטקין אויפן פּראָ־צעס אין ליאָן געזאָגט פאַרן געריכט: „ס'וואָלט אוודאי געווען גרויסאַרטיק, ווען מיר זאָלן אייך קאָנען זאָגן, אַז מיר באַלאַנגען צום אינטערנאַציאָנאַל; אָבער מיר האָבן דאָס נישט געקאָנט טאָן, ווייל די דאָזיקע דערהויבענע אַרבעטער־אַסאָציאַציע עק־זיסטירט מער נישט אין פראַנקרייך נאָכדעם, ווי דאָס אומגערעכטע געזעץ פון 1872 האָט זי אומגעבראַכט. כ'וועל קיינמאָל נישט מסכים זיין צו באַטראַכטן אַלס פאַרברעכן דאָס ווענדן זיך צו די אַרבעטער פון דער אַלטער און נייער וועלט מיט די ווערטער: „אַרבעטער, ווען די בורזשואַזיע דערפירט אייך צו בעטלער־צושטאַנד זאָל פאַרשטומט ווערן די שנאה, שטרעקט אויס די הענט איינער דעם צווייטן איבער דער גרענעץ, זייט ברידער!"

קראָפּאָטקין פלעגט זיך אָפּט באַציען אויפן ערשטן אינטערנאַציאָנאַל, ווייל ער האָט אים באַטראַכט, אַלס אידעאַלע אָרגאַניזאַציע צום קאַמף פאַר דער סאָציאַ־לער רעוואָלוציע. אין די לעצטע יאָרן פאַר דער מלחמה**) און אין די מלחמה־יאָרן, וועלכע ער האָט דורכגעלעבט אין רוסלאַנד, האָט מען אַלץ אָפטער און אָפטער אויפ־געהויבן די פראַגע פון דעם רעוואָלוציאָנערן סינדיקאַליזם, מען האָט אַלץ אָפטער באַהאַנדלט די פראַגן וועגן דער פּראַקטיק און טאַקטיק פון דעם אַרבעטער־קלאַס בכלל, און פון די אַנאַרכיסטן בפרט, און קראָפּאָטקין פלעגט געוויינלעך פאַרענדיקן

*) לע רעוואָלטע יולי 23, 1881. דאָס אַרטיקל איז אָן אַ אונטערשריפט.

*) דער מחבר רעדט וועגן דער ערשטער אַלוועלטלעכע מלחמה. — י. ס.

אזעלכע שמועסן מיטן דערמאָנען די פארגאנגענהייט: „אָבער דאָס אַלץ האָט מען שוין גערעדט און געטאָן אין די סעקציעס פון דעם אינטערנאַציאָנאַל"...

:: :: ::

יאָ, קעגן דעם קאַפּיטאַל, אָבער אויך קעגן דער מאַכט. דאָס — איז אַ לאָזונג. דאָס — איז א פּראָגראַם. דאָס — איז דער וועג צום ציל.

אָבער קראָפּאָטקין האָט אויסגעצייכנט פאַרשטאַנען, אַז אויב דער קאַמף קעגן דעם קאַפּיטאַל קאָן נישט געקרוינט ווערן מיט דערפאָלג אָן דעם גלייכצייטיקן קאמף קעגן דעם שטאַט, איז נאָך וויניקער מעגלעך א קאמף קעגן דער מאכט אָן א קאמף קעגן דעם קאַפּיטאַל.

ער האָט איינגעזען, אַז אויף וויפל די האָרעפּאַנישקעס זיינען דער יסוד פון דער סאָציאַלער רעוואָלוציע, אַזוי ווייט מוז דער עקאָנאָמישער קאַמף אומפּאַרמיידלעך ווערן די אַקס פון אונדזער גאַנצער פּראַקטישער טעטיקייט.

דער שונא, וועמען מיר דערקלערן קריג, איז דער קאַפּיטאַל, און קעגן אים איינגאַנצלעך דאַרפן מיר ריכטן אונדזערע אָנשטרענגונגען, נישט אָפּנוייגנדיק פונעם ציל דורך דעם פאַרבלענדערישן קאמף פון די פּאָליטישע פּאַרטייען. דער גרויסער קאמף, צו וועלכן מיר גרייטן זיך, איז קודם כל א עקאָנאָמישער קאמף, און דעריבער דאַרף אויך אונדזער אַגיטאַציע געפירט ווערן אויפן עקאָנאָמישן באָדן.

„לאָמיר זיך אוועקשטעלן אויף אָט-דעם באָדן און מירן דערזען ווי די גרויסע אַרבעטער־מאַסע וועט אָנהויבן אָנפילן אונדזערע רייען, און ווי אַזוי זי וועט זיך גרופּירן אַרום דער פאָן פון דער אַרבעטער אָרגאַניזאַציע.

„אויב אונדז וועט געלינגען צו שאַפן, במשך פון עטלעכע יאָר אַזאַ אָרגאַניזאַציע, מעגן מיר זיין זיכער, אַז די צוקונפטיקע רעוואָלוציע וועט נישט זיין קיין דורכפאַל"...*).

אַזוי רופט כסדר פּ. קראָפּאָטקין די אַרבעטער אַליין צו אָרגאַניזירן זייערע כוחות צו דער סאָציאַלער רעוואָלוציע, און די אַנאַרכיסטן צום טעטיקן אָנטייל אין דער דאָזיקער אַרבעט.

קראָפּאָטקין האָט געשריבן רעגולער אינעם זשורנאַל „לע רעוואָלטע", וואָס האָט פון 1887 ביז 1894 געהייסן „לא רעוואָלט". חוץ די אַרטיקלען, וואָס זיינען אַריין אין זיינע ביכער „ברויט און פרייהייט", „ווערטער פון אַ רעוואָלוציאָנער" און „די גרויסע פראַנצויזישע רעוואָלוציע", האָט קראָפּאָטקין רעגולער געגעבן איבערבליקן איבער דער אינטערנאַציאָנאַלער לאַגע, און אין אָנהויב פון יעדן נייעם יאָר האָט ער אונטערגעצויגן דעם ס"ה פונעם פאַרגאַנגענעם יאָר. די דאָזיקע פּעריאָדישע איבערבליקן האָבן זיך כסדר באַשעפטיקט מיט דער זיך־אַנטוויקלענדיקער אַרבעטער־באַוועגונג, מיט איר ווערט, מיט אירע דערפאָלגן און ווייטערדיקע לאָזונגען. אַזוי, למשל, אַנאַליזירט ער אינעם איבערבליק פון 1887 די מערקזאַמע צע־

*) „די אַרבעטער אָרגאַניזאַציע". „לע רעוואָלטע", דעצעמבער פון 1881. אַז אַ אונטערשריפט.

פאלונג פונעם פארלאמענטאריזם, דעם וואוקס פון דעם אפענסיוון כאראקטער פון דער טעטיקייט פון די ארבעטער־מאסן און די סכנה פון א מלחמה, וואס איז געהאנגען איבער אייראפע. מיט וואס וועט זיך דאס אלעס ענדיקן? פלעגט קראפאטקין פרעגן און ער פלעגט ענטפערן:

„אדער די קאמונעס וועלן ווערן ק א מ ו נ ע ס אינעם ריכטיקן זין פונעם ווארט, ד. ה. קאמוניסטישע קאמונעס און דעמאלט וועלן זיי פארטרייבן די דרעראבערער און ברענגען אייראפע די סאציאלע רעוואלוציע, אדער זיי וועלן ווערן בלויז י א ק א ב י נ י ש ע: זיי וועלן פארגעסן דעם פראלעטאריער, און דעמאלט — וועלן זיי זיין באזיגטע. דעמאלט וועט דאס זיין די געדיכטע פינצטערניש פון דער רעאקציע איבער אייראפע".

פונקט אין 30 יאר ארום איז די רוסישע רעוואלוציע געווארן „בלויז א יאקאבינישע", — קראפאטקינס נבואות איז מקוים געווארן אינגאנצן: אייראפע איז איצט איינגעהילט אינעם חושך פון דער רעאקציע.

וועלכער וועט זיין דער לויף פון די געשעענישן אין דער הינזיכט? — פרעגט ווייטער קראפאטקין — דאס קאן קיינער נישט פארויסזען, נאר זאלן די פראלעטאריער וויסן איין זאך: פ ו ן ז יי א ל יי ן, א ו ן נ א ר פ ו ן ז יי א ל יי ן, וו ע ט ז יי ן א פ ה ע נ ג י ק ד ע ר ג א נ ג פ ו ן ד ע ר ר ע וו א ל ו צ י ע.

„קיינער וועט זיך מיט זיי נישט פארנעמען אויב זיי וועלן זיך אליין נישט נעמען צו דער ארבעט. קיין שום פארטייע — די סאציאליסטן פון היינט, און די יאקאבינער פון מארגן — וועלן זיך מיט זיי נישט פארנעמען, אויב זיי וועלן נישט אליין תיכף אנהויבן די עקספראפריאציע; אויב זיי וועלן זיך נישט ארגאניזירן אויף צו באשפייזן יעדן מיטגליד פון דער געזעלשאפט; אויב זיי וועלן זיך נישט ארגאניזירן צוליב דעם, כדי צוריק פראדוצירן דאס, וואס זיי האבן פארברויכט און אויסגעגעבן".

לסוף פון זיין איבערבליק, רעדט קראפאטקין אויך וועגן דער ראל פון די אנארכיסטן, וועגן דער נויטווענדיקייט פון זייער פעסטער פאראייניקונג:

„ערשט דעמאלט וועלן די אנארכיסטן קאנען אויסאיבן א ווירקונג און שפילן די ראל, וואס וועט אויספאלן אויף זייער חלק אין דער נאענטער רעוואלוציע. זיי וועלן דעמאלט זיין א מעכטיקע, אומאפשאצבארע קראפט, ווייל זיי וועלן זיין דורכגעדרונגען מיט דער דיסציפלין, וועגן וועלכער באקונין האט געחלומט, און וועלכע איז דער רעזולטאט פון געמיינשאפטלעכע שטאנדפונקטן און גלייכהייט אין דער טעטיקייט, און נישט קיין אויספאלגן באפעלן פון יחידים, אדער פון א מער־ווייניקער ערנסטער מערהייט".

וואר־זשע דארפן זיין די אנארכיסטן און וואו וועט פארווירקלעכט ווערן די דאזיקע פעסטע פאראייניקונג?

„אפט זאגט מען: „אונדזער ראל איז באשטימט פון פאראויס. ווען דאס פאלק וועט זיין אויפן גאס, וועט פאר אונדז בלייבן בלויז אנצוהויבן די שלאכט ד ו ר ך

מ ע ש י ם". זאָל זיין אזוי! פונדעסטוועגן איז נויטיק, אז די מאַסן ז אָ ל ן א ו נ ד ז ק אָ נ ע ן, און אז די אַנאַרכיסטן זאָלן זיך פילן געגוג מוטיק אויף אָנצוהויבן די שלאַכט, און צוליב דעם איז נויטיק. א פּאַרלויפיקע אַרבעט".

„...די מאַסן ווילן גיין פאַראויס, און אונדזער ראָל איז זיי העלפן אין דעם און מאַכן די געצייל־טע שפּאַן, וואָס טיילן זיי אָפּ פון דער רעוואָלוציע. צוליב דעם דאַרף מען זיין מיטן פאָלק, וואָס פאָדערט נישט קיין איינצלנעם אָפּגעזונדערטן אַקט, נאָר ד ע ם אַ נ ט י ל אי ן ז יי ע ר ע ר יי ע ן פ ו ן מ ע נ ט ש ן פ ו ן ט א ט".

קראָפּאָטקין קריטיקירט די אָפּגעזונדערטקייט פון די אַנאַרכיסטן. ער פאַר־נאָטירט דעם געבוירן־ווערנדיקן אַריסטאָקראַטיזם פון איינצלנע אַנאַרכיסטן, און ער באַוועגט די אַנאַרכיסטן, ענדלעך, צו באַגרייפן די קאָמפּליצירטע קעגנזייטיקע באַציאונגען פון דער מאָדערנער אינדוסטריע, ער זאָגט צו זיי:

„אַלזאָ, דאָס דאַזיקע וויסן מיינט איר צו באַהאַלטן פאַר זיך כדי באַלעבן אונדזערע פאַרזאַמלונגען?... כדי טאָן דאָס זעלבע, וואָס אַזויפיל בורזשויען, וועלכע באַהאַלטן זייער וויסן פאַר זייערע וויסנשאַפטלעכע שמועסן, פאַר זייערע זשורנאַלן און ביכער, און זאָגן וועגן דעם קיינמאָל נישט די יעניקע, וועלכע נויטיקן זיך אין דעם מער ווי אַלעם? איז דען צוליב דעם, כדי אַליין שפּילן דעם בורשזוי, האָבן מיר, פון אונדזער זייט, זיך פאַרדעקט מיטן גרויסן נאָמען אַנאַרכיזם, וואָס מיינט, קודם כל, זיין מיטן פאָלק, לעבן מיטן פאָלק, אַרבעטן מיטן פאָלק?"...

...„און אויפן אָרט פון איבערצייגן יעדן אַרבעטער־אָרגאַניזאַטאָר באַזונדער, ווי דאָס פלעגט טאָן פאַנעלי אין שפּאַניע און באַקונין אומעטום... קערן זיי זיך אויס מיטן רוקן צו אים און מאַכן חוזק פון זיין טעמפּקייט, ווען דער אומדערפאַ־רענער תלמיד צועפּנט ברייט די אויגן דערהערנדיק, אז גנבה וועט מאַכן אַ סוף צום פּריוואַט אייגנטום, און אז בלויז אַ פּאָר דינאַמיט פּאַטראָנען (וואָס קאָנען אפילו אַ טיר נישט אויפרייסן), זיינען גענוג אויף צו מאַכן די סאָציאַלע רעוואָלוציע"*).

די קאָלומס פון „לע רעוואָלטע" זיינען פול מיט באַמערקונגען און אַרטיקלען, וואָס זיינען, אָן ספק, געשריבן פון קראָפּאָטקינען אין וועלכע ער באַהאַנדלט די אַרבעטער פראַגע אין אַלע אירע דעטאַלן. ער באַריכטעט אָפט וועגן דעם גאַנג פון דער אַרבעטער־באַוועגונג אין ענגלאַנד, וואו ער האָט געוואוינט. די ענגלישע באַ־וועגונג איז אַ סך מער קאָרפּאָראַטיוו־רעפאָרמיסטיש, ווי אין די לאַטייניש לענדער. פונדעסטוועגן האָט קראָפּאָטקין געשריבן, אין שייכות מיטן ליווערפולער קאָנגרעס פון די טרעד־יוניאָנען אין 1890, אז „דער דאַזיקער קאָנגרעס איז אַ געשעעניש אין דער געשיכטע פון דער אַרבעטער באַוועגונג. ער ברעכט די אַלע יוניאָניסטישע טראַ־דיציעס. ער עפנט נייע וועגן. ס'איז איצט די צייט פאַר די סאָציאַליסטן צו פאַרזייען זייערע אידעען אין אָט־דער סביבה, וואָס איז שוין נישט די אַלטע, רעאַקציאָ־נערע סביבה. און אָט דאָס טוען די אַנאַרכיסטן — און מען מוז זאָגן — אז זיי פאַרמערן זיך שנעל — אין דער פּראָווינץ".

*) די אַלע ציטאַטן זיינען פון קראָפּאָטקינס אַרטיקלען אין „לאַ רעוואָלט" אין 1887־1892.

קראָפּאָטקינען שרעקט בכלל נישט דאָס, וואָס די ארבעטער־אָרגאַניזאַציעס פאַרנעמען זיך, הויפּטזעכלעך, מיט טיילווייזע פאַרבעסערונגען פון די ארבעטס און לעבנס־באַדינגונגען. די אַנאַרכיסטן דאַרפן בשום אופן נישט אוועקגיין פון די דאָזיקע אָרגאַניזאַציעס צוליב די אָנגעוויזענע כלומרשטע סתירות צווישן דעם הונדערט פּראָצענטיקן אַנאַרכיסטישן אידעאַל און דעם דאָזיקן מינדערוויכטיקן טאָג־טעגלעכן קאַמף פון די ארבעטער־מאַסן.

די דאָזיקע פּראָבלעם באַהאַנדלט קראָפּאָטקין אין די אַרטיקלען: „די ארבעטער־אָרגאַניזאַציעס און די אַנטוויקלונג פון דער ארבעטער באַוועגונג". ווען לאַגאַרדעל, קריטיקירנדיק די באַציאונג פון אייניקע אַנאַרכיסטן צום סינדיקאַליזם, רופט ארויס א פּאָלעמיק אויף די שפּאַלטן פון „טאַן נאָוואָ", קערט קראָפּאָטקין, ווען מען לאַגאַרדעל האָט אָנגעגריפֿט אומדירעקט, זיך אום צו דער פראַגע:

„אוודאי, אריינטרעטנדיק אינעם פּראָפעסיאָנעלן פאַראיין, מאַכט דער אַנאַרכיסט א הנחה — ווי ער מאַכט א הנחה ווען ער מעלדעט דער אדמיניסטראַציע דעם נאָמען פון דער צייטונג, וואָס ער קלייבט זיך ארויסצוגעבן, ווען ער בעט א דערלויבעניש אויף א מיטינג, אפילו ווען ער שרייבט אונטער א קאָנטראַקט אויף צו דינגען א דירה... אָדער, ווען ער לאָזט זיך אָנטאָן האַנטקייטן, נישט קעמפנדיק מיט די פויסטן.

„אריינטרעטנדיק אינעם לעבן פון דעם פּראָפעסיאָנעלן פאַראיין דערפילט דער מענטש, זיכער, די ווירקונג פון דער סביבה, פונקט ווי אריינטרעטנדיק אין פאַרלאַמענט.

„נאָר דער חילוק צווישן דעם פאַראיין און דעם פאַרלאַמענט איז דער, וואָס דער ערשטער שטעלט מיט זיך פאָר אן אָרגאַניזאַציע צום ק א מ ף מיטן קאַפּיטאַל, בעת דער צווייטער (דער פאַרלאַמענט) איז אן אָרגאַניזאַציע אויף צו שטיצן דעם שטאַט און זיין מאַכט. דער ערשטער ווערט אמאָל רעוואָלוציאָנער, אָבער דער צווייטער — קיינמאָל נישט: איינער (דער פאַרלאַמענט) איז אונדז דערווידער אין פּרינציפּ; און דער צווייטער שטעלט מיט זיך פאָר א פאַרענדערלעכע מעסיקע קאַמפּס־פאָרעם, מיט וועלכער די מערהייט פון אונדז איז מסכים.

„ווען די פּראָפעסיאָנעלע פאַראיינען זאָלן זיך אונטערוואַרפן דער סאָציאַל־דעמאָקראַטישער יעראַרכיע, וואָלטן מיר נישט געקאָנט אריינטרעטן אהינצו, נישט פאַרניכטנדיק זי פריער.*)

אויסוויקלענדיק ווייטער דעם געדאַנק וועגן דער אייגנטלעכער ראָל פון די פּראָפעסיאָנעלע פאַראיינען, זאָגט קראָפּאָטקין:

„די ארבעטער־אָרגאַניזאַציעס זיינען דיווירקלעכע קראַפט, וואָס איז ביכולת צו מאַכן די סאָציאַלע רעוואָלוציע... און דאָרט, וואו די ארבעטער־אָרגאַניזאַציעס

*) „די אנארכיסטן און די פּראפעסיאנעלע פאראיינען", „טאן נאווא", דעם 25־טן מיי פון 1907. דער געבראכטער אויסצוג איז א טייל פון „די בריוו, וואס איז נישט אפגעשיקט געווארן צום אדרעסאט", דאטירט „אפריל 1898, און איז צום ערשטן מאל געדרוקט געווארן איז דעם דערמאנטן ארטיקל.

האָבן זיך נישט אונטערוואָרפן די אָנהענגער פון „פּאַרכאַפּן די מאַכט" און זייַנען ווייטער געגאַנגען האַנט אין האַנט מיט די אַנאַרכיסטן — ווי אין שפּאַניע — האָבן זיי דערגרייכט, פון איין זייט, אוממיטלבאַרע רעזולטאַטן, און פון דער צווייטער זייט, האָבן זיי געשאַפן אַ ברייטע פּראָפּאַגאַנדע פאַר דער סאָציאַלער רעוואָלוציע, פאַר דער, וואָס וועט קומען נישט פון די הארן פון אויבן, נאָר פון אונטן, פון די אַרבעטער אָרגאַניזאַציעס".

מיר וועלן איבערדרוקן דעם לאַנגן אויסצוג, כדי פאַרנאָטירן די אומוועגדונג אין די אַנאַרכיסטישע, ווי אין די סינדיקאַליסטישע רייען: מיט 25 יאָר שפּעטער קומט אויס צו ריידן, שוין נישט פון דער נויטווענדיקייט פון דער פּראָפעסיאָנעלער באַוועגונג, צו „גיין האַנט אין האַנט מיט די אַנאַרכיסטן, נאָר וועגן דער אוממײדלעכקייט און דרינגענדער נויטווענדיקייט פאַר די אַנאַרכיסטן, צו גיין האַנט אין האַנט מיטן רעוואָלוציאָנערן, פעדעראַליסטישן סינדיקאַליזם, אויב זיי ווילן נישט צושטערן די גאַנצע צוגרייטונגס־אַרבעט, וואָס באַקונין און קראָפּאָטקין האָבן אָפּגעטאָן.

מיר וועלן זיך אומקערן צום אויסצוג:

„די אַנאַרכיסטן, וועלכע האָבן שטענדיק געהאַלטן, אַז די אַרבעטער־באַוועגונג, וואָס איז אָרגאַניזירט פּראָפעסיאָנעל צום דירעקטן קאַמף מיטן קאַפּיטאַל—אין פראַנקרייך רופט מען זי איצט סינדיקאַליזם און דירעקטע אַקציע — שטעלט מיט זיך פאָר די ווירקלעכע קראַפט, וואָס איז פעאיק אי דערפירן צו דער סאָציאַלער רעוואָלוציע, אי זי דורכפירן, רעאָרגאַניזירנדיק דעם קאָנסום און די פּראָדוקציע אויפן יסוד פון גלייכקייט, — די יעניקע פון אונדז, וועלכע האָבן אַזוי געדענקט במשך פון די לעצטע 35 יאָר, זייַנען פשוט פאַרבליבן געטריי דעם גרונט-געדאַנק פונעם ערשטן אינטערנאַציאָנאַל, ווי ס'האָבן זיך אים פאָרגעשטעלט, אָנהויבנדיק פונעם יאָר 1864, די פראַנצויזן... דער אינטערנאַציאָנאַל איז געווען אַ ברייטע סינדיקאַלע באַוועגונג, וואָס האָט שוין דעמאָלט פּראָקלאַמירט דאָס אַלעס, וואָס די דאָזיקע הערן האָבן כלומרשט אַנטדעקט אינעם סינדיקאַליזם.

„און אַצינד, ווען דער פּראָלעטאַריאַט, אַנטוישט אין דער פּאַרלאַמענטאַרישער סאָציאַלדעמאָקראַטיע, קערט זיך אום צו דער אַלטער אידעע פון אַ דירעקטן אינטערנאַציאָנאַלן קאַמף מיטן קאַפּיטאַל, און ווען ס'געפינען זיך ווידער פּערזאָנען, וואָס באַמיען זיך אָראָפּצופירן די דאָזיקע באַוועגונג פון איר וועג און זי פאַרוואַנדלען אין אַ אינסטרומענט פאַר זייער פּאָליטיק, — מילא, וועלן מיר קעמפן מיט זיי, ווי מיר האָבן געקעמפט מיט זייערע פאָרגייער פאַר דער זעלבער אידעע פון באַפרייען דעם פּראָלעטאַריאַט דורך אַ דירעקטן, אָפענסיוון קאַמף מיט זייַנע שונאים.*)."

מיר האָבן געבראַכט דעם דאָזיקן אויסצוג דערפאַר ווייל אין אים איז קלאָר

---

*) „די אנארכיסטן און די פּראָפעסיאָנעלע פאַראיינען", „טאַן נאָווא", מאַי 25, 1907.

און דייטלעך פאָרמולירט קראָפּאָטקינס קוק אויף דער רעוואָלוציאָנערער ראָל פון דער פּראָפעסיאָנעלער באַוועגונג.

מיר טרעטן אריין אין א פעריאָד פון א גרויסער אנטוויקלונג פון דעם סינדי־קאַליזם, נישט נאָר אין פראַנקרייך, נאָר אויך אין אַנדערע לענדער. עס לעבט ווידער אויף דער ערשטער אינטערנאַציאָנאַל. דער קאַמף פונעם פּראָלעטאַריאַט, אָן ערנ־סטער, און אָרגאַניזירטער, הויבט אָן צושטערן די פּאָליטישע גרענעצן. און קראָ־פּאָטקין, אין זיינע פעריאָדישע איבערבליקן איבער די טעגלעכע געשעענישן, רופט ווייטער די אַרבעטער בכלל און די אַנאַרכיסטן בפרט, צו צוריקאויפלעבן דעם אינ־טערנאַציאָנאַל. „צי האָבן זיי דען נישט פיינט מיט דער זעלבער פיינטשאַפט די גאַנצע אינטערנאַציאָנאַלע באַנדע עקספּלאָטאַטאָרס, מעגן זיי זיך אָנרופן פּאַטריאָטן יאַפּאַנישע צי פראַנצויזישע, דייטשע, צי ענגלישע?"

„א געבוירענע אינעם שויס פונעם פּאָלק און פון אים אינספּירירט אינערהאַלב דער צווישנפעלקערלעכער ברידערשאַפט פון די אַרבעטער, וואָס האָט איצט באַקור־מען פרישן כוח א דאַנק דער שטיצע פון דעם פאַרשעריישן גערדאַנק, דאַרף די דאָזיקע אידעע זיך אומקערן צום פּאָלק, אויסוואַקסן צווישן אים און באַהויכט ווערן פון זיין אומבאַזיגבאַרן גייסט.

„נאָר דאָרט וועט די אידעע קאָנען דערגרייכן איר פולע אנטוויקלונג. נאָר דאָרט וועט זי באַקומען קערפּער און געשטאַלט אויף צו פאַרבייטן די אַלטע, אָפּ־שטאַרבנדיקע וועלט און איבערבויען די געזעלשאַפט אויף די יסודות פון גלייכקייט, פון דער פולער פרייהייט פאַרן יחיד און ברודערשאַפט צווישן אַלע מענטשן.*)".

קראָפּאָטקין פאַרנאָטירט כסדר און רעגולער די דערפאָלגן פון דער אידעע און פּרינציפּן פונעם אינטערנאַציאָנאַל. אָט איז, למשל, דער באַרימטער אינטערנאַ־ציאָנאַלער סאָציאַליסטישער צוזאַמענפאָר, — לאָנדאָן 1896, — באַרימט דערמיט, וואָס אויף אים האָט מען אויסגעשלאָסן די אַנאַרכיסטן. קראָפּאָטקין שטעלט דעם דאָזיקן צוזאַמענפאָר פון די פּאָליטיקאַנער, אין קאָנטראַסט צו די זאַכלעכע צו־זאַמענפאָרן פון די פּראָפעסיאָנעלע פאַראיינען:

„דעמאָלט (אין דער עפּאָכע פונעם ערשטן אינטערנאַציאָנאַל) האָט מען פאַר־שטאַנען, אז כדי די סאָציאַלע רעוואָלוציע זאָל קאָנען פאַרווירקלעכט ווערן, איז נויטיק, אז דער פּאָלקס־געדאַנק זאָל געפינען נייע פאָרמען פון געזעלשאַפטלעכער אָרגאַניזאַציע, — פאָרמען, וועלכע ס'קאָנען נישט זיין נישט די רעפּרעזענטאַטיווע פאַרוואַלטונג, נישט די מלוכה... נאָר וואָס וועלן זיין גאַנץ נייע, וואָס נעמען זיך פון די באַדערפענישן פון דער מאָדערנער פּראָדוקציע און טויש... עפּעס אַזוינס, וואָס וועט אַרויסקומען פון דעם קאַמף פון די אַרבעטער מיטן קאַפּיטאַל, פון זייערע נאַציאָנאַלע און אינטער־נאַציאָנאַלע פאַראייניקונגען, פון די אינטערעסן, וואָס פאַרבינדן צווישן זיך די אַרבעטער פון דער אַלטער און נייער וועלט, אָפּגעזען פון די מאָדערנע פּאָ־

---

*) „די ווירקונג פון די פארפאלגונגען": „טאז נאוואַ", נומער 1, מאי 1895.

ליטישע פֿאָרמען, פון א י ד ע ע ן וואָס ווערן געבוירן אין זייער מיט.

„...און אין דער צייט, ווען די אינטערנאַציאָנאַלע קאָנגרעסן פון פאַרשידענע פאַכן, אָדער די צווישנפעלקערלעכע באַראַטונגען, וואָס ווערן איינגעאָרדנט אָן רעש צווישן די אַרבעטער פון די ענגלישע און אַמעריקאַנער דאָקן, און נישט לאַנג צוריק פון די בעלגישע דאָק־אַרבעטער, גרייטן צו גרויסע אינטערנאַציאָנאַלע אַרבעטער־באַוועגונגען, וועלכע וועלן פאַרקירצן די אַרבעטס־שעהן און, חוץ דעם, וועלן זיי, מסתמא, גורם זיין די עקספּראָפּריאַציע פון די דאָקן, — אין דער זעלבער צייט פאַרבלייבן די אינטערנאַציאָנאַלע סאָציאַליסטישע אַרבעטער־קאָנגרעסן במשך פון 28 יאָר אַזעלכע, ווי ס'איז געווען דער נישט־לאַנג צוריק פאָרגעקומענער קאָנגרעס: אַן אַרענע פון פערזענלעכן קאַמף און פערזענלעכער באַרימעריי.*).

ריידנדיק ווייטער וועגן דער ראָל פון דער אַרבעטער־אָרגאַניזאַציע אין היפּוך צו דער פּאָליטישער, פאַרענדיקט קראָפּאָטקין דאָס אַרטיקל באַטראַכטנדיק די פאַרשידנאַרטיקייט פון די אינטערעסן פון די שטעט, דערפער און דערפעלד:

„קיינער קאָן נישט ריידן אין נאָמען פון די דאָזיקע טויזנטער און טויזנטער אינטערעסן. קיינער, חוץ דער ג ע מ יי נ ש א פ ט פון אַלע פאַראינטערעסירטע מענטשן, וואָס זאָגן זיך אַרויס און, באַזונדערס, זיינען אַליין אַקטיוו אינעם טעטיקייטס־פּראָצעס, דערקאָנענדיק זייערע אינטערעסן".

נאָכדעם, ווי ער האָט אַנאַליזירט די קאָאָפּעראַטיווע, קאָמונאַליסטישע, סאָציאַלדעמאָקראַטישע און אַנאַרכיסטישע באַוועגונגען, זאָגט קראָפּאָטקין, אַז „ס'איז חוץ דעם פאַראַן אַ קאָלאָסאַלע קאָרפּאָראַטיווע אַרבעטער־באַוועגונג, וואָס האָט, אונטער דער באַשיידענער אָנזיכטבאַרקייט פון אַרבעטס־לוין און פאַרקירצערונג פון די אַרבעטס־שעהן, אפשר שוין אויפגעטאָן מער, ווי אַלע אַנדערע באַוועגונגען, אויף צו פּראָקלאַמירן די רעכטן פונעם מענטשן אינעם אַרבעטער, און וואָס שטרעבט, נישט מער, נישט ווייניקער, דורך דער טאָג־טעגלעכער פּאַרטיזאַנען־מלחמה מיטן באַלעבאָס, אַרויסצוטרייבן אים פון דער פאַבריק, פון דער קוילן־מינע, פון די פאַרקערס־מיטלען".

און אָט איז אַ באַמערקונג וועגן דער אַרבעטער באַוועגונג אין ענגלאַנד, וואָס ער האָט געשריבן אין שייכות מיטן יערלעכן צוזאַמענפאָר פון די פּראָפעסיאָנעלע פאַראיינען:

„פּראָפעסיאָנעלער פאַראיין — דאָס איז שוין אַ פיינטלעכע אַרמיי, וואָס האָט זיך פאַראייניקט קעגן דעם גזלן־קאַפּיטאַליסט. אמת, זי פּרוּאווט אָנקומען צו פּאָליאַטיוון, נאָר סוף־כל־סוף איבערצייגט זי זיך אין דעם, אַז מען קאָן גאָר נישט אויפטאָן ווי לאַנג די מינען, פאַבריקן, די ערד און דער קאַפּיטאַל וועלן פאַרבלייבן אין די הענט פון די פּריווילעגירטע.

„...דאָס אָפּנעמען דעם קאַפּיטאַל און די אָרגאַניזירונג פון דער פּראָדוקציע

*) „די אינטערנאַציאָנאַלע צוזאַמענפאָרן און דער לאָנדאָנער קאָנגרעס". „טאַז נאָוואַ". אויגוסט 29 — סעפּטעמבער 4, 1896.

און קאַנסום — אויסמיידנדיק דעם שטאַט — ווערט אַזוי אַרום, אומפאַרמיידלעך אַוועקגעשטעלט אויפן סדר היום.

„אַז די פאַראייניגען מוזן אָנקומען צו דער עקספּראָפּריאַציע — איז אויגנשיינלעך; אַז זיי וועלן זי דורכפירן, אויב ס'וועט זיין נויטיק, אויף כוח — אין דעם איז קיין ספק נישטאָ...

„נאָר, דורכפירנדיק, אָדער אפילו אָנהויבנדיק די עקספּראָפּריאירונג, וועלן זיי נישט גיין צום פּאַרלאַמענט, אָדער צום פאָלקס־שטאַט מיט דער בקשה זיי צו אָרגאַניזירן.

„פאַרכאַפּנדיק אַ פאַבריק, אָדער אַ מינע, וועלן זיי אָנהויבן פּראָדוצירן. דערויף זיינען זיי שוין אָרגאַניזירט".

די סאָציאַלע רעוואָלוציע, דורך פאַרכאַפּן די פאַבריקן און ווערקשטאַטן, און די אינטערנאַציאָנאַלע פאַראייניקונג פון די אַרבעטער, ווערן אַלץ מער און מער די קעגנשטאַנדן פון קראָפּאָטקינס אַגיטאַציע. ווען ער איז צוריקגעקומען פון אַמעריקע, וואו ער האָט געהאַלטן אַ רייע לעקציעס (אין 1897), האָט קראָפּאָטקין אויף אַ מיטינג אין לאָנדאָן אין יאַנואַר פון 1898, איבערגעבנדיק דעם סאָלידאַריטעט־אויסדרוק פון די אַמעריקאַנער אַרבעטער מיט די אַרבעטער פון ענגלאַנד און פראַנקרייך, געזאָגט:

„ד עקספּראָפּריאַציע איז דער נויטווענדיקער אויספיר פון דער טרעד־יוניאָניסטישער באַוועגונג... דער פּראָפעסיאָנעלער פאַראיין, וואָס נעמט איבער אין זיינע הענט די פאַבריק און די פּראָדוקציע, די קאָאָפּעראַטיווע, וואָס נעמט אויף זיך די צעטיילונג פון די פּראָדוקטן און פאַרדינסט; די קאָמונע וואָס נעמט איבער די ערד, די הייזער און אַלעס, וואָס עס איז נויטיק אויף צו באַפרידיקן די באַדערפעונישן פון אירע מיטגלידער — אָט דאָס זיינען די דריי באַוועגונגען, וועלכע זיינען שוין פאַראַן אין עמבריאָן.

„די אינטערנאַציאָנאַלע פאַראייניקונג פון אַלע פאַכן — אָט דאָס איז די נאָטע, וואָס האָט זיך געהערט העכער פון אַלע אין די רעדעס. דאָס איז די קראַפט, וואָס וואַלט אויף אַזאַ אופן געשאַפן געוואָרן פאַר דער רעוואָלוציע; זיכער! ווען די בעלגישע און פראַנצויזישע מעכאַניקער וואָלטן דערקלערט אַ שטרייק מיט אַ האַלב יאָר צוריק, וואָלט דאָס געווען אַ זיג*). די אַרבעטער וואָלטן געווען געצוואונגען די באַלעבאַטים צו אָנערקענען זייער רעכט צו פאַרוואַלטן מיט דער פּראָדוקציע. דעם קאַפּיטאַליסט וואָלט מען געווען צוגעשטעלט אַ נייע פאָדערונג: „דו זאָגסט, אַז דו האָסט אַ רעכט צו פאַרוואַלטן מיט דער פּראָדוקציע? און מיר לייקענען אָפּ דאָס דאָזיקע רעכט. מיר וועלן מיט איר פאַרוואַלטן, מיר וועלן באַשטימען די אַרבעטס־צייט, מיר וועלן באַשליסן, וואָס

---

*) דאָ רעדט זיך פון דעם שטרייק פון די ענגלישע מעכאַניקער אין 1897.

איינגטלעך מען דארף פראָדוצירן, און דערנאָך וועלן מיר זען, צי זיינען דיינע פרעטענזיעס אויף רווחים גערעכטע.

„דער פאכן-אינטערנאַציאָנאַל! ער וואָלט דאָך שוין לאַנג געקאָנט געשאַפן ווערן! ער וואָלט, מסתמא, געווען געשאַפן געוואָרן פאַריקן זומער אויפן לאָנדאָנער קאָנגרעס, ווען די פּאָליטיקאַנער, ווען די סאָציאַליסטישע דיפּוטאַטן זאָלן נישט געווען שטרעבן צו באַפעסטיקן אויף דעם דאָזיקן קאָנגרעס ז יי ע ר מאַכט, ז יי ע ר רעכט צו רעגירן איבער דער ארבעטער וועלט".

ס'וועט נישט זיין איבעריק צו דערמאָנען וועגן דער דאָזיקער האָפענונג אויך אין דער איצטיקער צייט, ווען אַזעלכע פּרעטענזיעס אויף דער אָנפירערשאַפט מיט דער אַרבעטער-באַוועגונג שטעלן אַרויס נישט נאָר די סאָציאַלדעמאָקראַטן (אין דייטשלאַנד), נישט נאָר די באָלשעוויקעס (אין רוסלאַנד), נאָר אַפילו געוויסע אַנאַרכיסטן, וועלכע האָבן זיך אָנגעשטעקט מיטן באָלשעוויסטישן מיקראָב.

:: :: ::

ס'איז געקומען דאָס יאָר 1905. ס'שפּילט זיך אָפּ דער ערשטער אַקט פון דער גרויסער רוסישער רעוואָלוציע. די אויגן אין גאַנץ מערב-אייראָפּע זיינען געווענדט צו מזרח, צו דער מיסטעריעזער סלאַווישער נשמה. אינעם בנין פון דער זעלבסטהערשאַפט האָט זיך געעפנט דער ערשטער שפּאַלט. ס'האָט זיך אַ וויג געטאָן די יונגע רוסלאַנד, און מיט איר די אַרבעטער און די פּויערים.

קראָפּאָטקין ווענדעט זיין אויפמערקזאַמקייט צו די רוסישע געשעענישן. אינעם ערשטן רוסישן אָרגאַן, וואָס ער מיט זיינע חברים האָבן געשאַפן אין אויסלאַנד — „ברויט און פריי־הייט" — שרייבט ער וועגן אַלע „אַקטועלע" ברענענדיקע פראַגן. פאַר אים שטעלן זיך אינגיכן די זעלבע פראַגן: ווער איז דער באַשעפער פון דער סאָציאַלער רעוואָלוציע? וועלכע כוחות וועלן זי פאַרווירקלעכן? וועלכע איז די ראָל פון די אַנאַרכיסטן אין דער רעוואָלוציע?

„דער חוב פון די אַנאַרכיסטן — שרייבט ער — און פון יעדן נאָכדענקונגטפעאיקן סאָציאַליסט, וועלכער באַטראַכט נישט זיך, נישט זיין פּאַרטיי אַלס אומפעלערהאַפט, איז — העלפן מיט אַלע כוחות שאַפן א ו מ אָ פּ ה ע נ ג י ק ע אַרבעטער-פאַראיינען, ווי דאָס האָט געטאָן דער אינטערנאַציאָנאַל, אויף צו פאַרטיידיקן די אינטערעסן פון די אַרבעטער, און כדי זיי זאָלן אַליין זוכן די באַדערפעניש און גלייכהייט און פרייהייט, וואָס שפּראַצן שוין צווישן די אַרבעטער... די אַרבעטער-מאַסן גופא דאַרפן געפינען און אויסאַרבעטן די פאָרמען פון אַ סאָציאַליסטישער אָרדענונג, אָן שום הנחות און פשרות, וואָס די פּאָליטיקאַנער ווילן זיי אָנבינדן". פונאַנדערוויקלענדיק די יסודות פון א רוסישער אַרבעטער-קאָנפעדעראַציע און די צילן פון אַזאַ אָרגאַניזאַציע, האָט קראָפּאָטקין געשריבן:

„נישט מינדערשעצנדיק דעם טאָג-טעגלעכן קאַמף פאַר אַן אַכט-שעהדיקן אַרבעטס-טאָג און בכלל פאַר קליינע און טיילווייזע פאַרבעסערונגען אינעם לעבן פון די אַרבעטער, בפרט ווען דער דאָזיקער קאַמף נעמט אָן אַ רעוואָלוציאָנערן כאַראַקטער — זען מיר, פונדעסטוועגן, אינעם דאָזיקן קאַמף נאָר מאָס-מיטלען צום פאַר-

אייניקן די ארבעטער צו דעם מער ערנסטן, צום רעוואָלוציאָנערן קאַמף — אויף צו פאַרגעזעלשאַפטלעכן אַלע פּראָדוקציע מיטלען און איבערגעבן די גאַנצע אינ־דוסטריע אין די הענט פון די אַרבעטער גופא".

אָבער, דאָס איז נישט גענוג. מען מוז תיכף געפינען נישט נאָר אַ פּראָלעטאַ־רישן לאָזונג, נאָר אויך די אופנים ווי אַזוי אים צו פאַרווירקלעכן. קראָפּאָטקין באַהאַנדלט די דאָזיקע פּראַגע. ריידנדיק וועגן דער ראָל פון די פּראָפעסיאָנעלע פאַראיינען אין מערב אייראָפּע, וועגן דער אַנטוויקלונג פון דעם רעוואָלוציאָנערן סינדיקאַליזם, וועגן די גוואַלטזאַמע שטרייקן און וועגן די סאָלידאַריטעט שטרייקן, דערמאָנט ער גלייכצייטיק, אַז פאַר דער סאָציאַלדעמאָקראַטיע זיינען די פּראָפע־סיאָנעלע פאַראיינען בלויז אַ פּאָליטישער אינסטרומענט און אַז, אויב די דאָזיקע פאַראיינען וועלן אַרונטערפאַלן אונטער זייער איינפלוס, וועט קיינמאָל נישט קומען צו דער עקאָנאָמישער רעוואָלוציע.

„אויב אָבער — זעצט ער פאָר — אונטער דעם איינפלוס פון די רעוואָלוציאָ־נערע, אַנאַרכיסטישע עלעמענטן וועלן די אַרבעטער־פאַראיינען זיך שטעלן די סאָ־ציאַליסטישע איבערקערעניש אַלס ציל, און דעם גענעראַל־שטרייק, אַלס מיטל; אויב זיי וועלן תיכף זיך פאַרטראַכטן וועגן דעם, ווי אַזוי נאָכן זיג צו פאַרוואַנדלען זייערע אָרגאַניזאַציעס אין צוקונפטיקע פּראָדוצירנדיקע אַסאָציאַציעס; אויב זיי וועלן אויך אין זייער טאָג־טעגלעכן קאַמף זיך געוואוינען. נישט צו פאַרלאָזן זיך אויפן שטאַט, נאָר אויף זיך אַליין, אויף זייער אומיטלבאַרן קאַמף מיט די באַלע־באַטים — דעמאָלט מעגן מיר האָפן אויף אַ נצחון סיי פון דעם אַלגעמיין־סאָציאַ־ליסטישן פּרינציפּ וועגן פאַרניכטן דאָס פּריוואַט־אייגנטום און לוין־אַרבעט, סיי פון דעם אַנאַרכיסטישן פּרינציפּ צו אָפּשאַפן דעם שטאַט און שאַפן אַ פרייע פעדע־ראַציע פון געמיינדעס און גרופּעס".

און דאָ גייט קראָפּאָטקין צו צו דער סאַמע עצם־פּראַגע — (באַזונדערס פאַר די־לענדער, וואָס געפינען זיך שוין אין אַ צושטאַנד פון רעוואָלוציאָנערן פּראָצעס): וואָס דאַרפן טאָן די אַנאַרכיסטן? אָנהויבן אָרגאַניזירן אַזאַ אַרבעטער־באַוועגונג, וואָס זאָל אויף איר פאָן אָנצייכענען די פּרינציפּן פון דעם שטאַטלאָזן, פעדעראַ־ליסטישן קאָמוניזם, אָדער זיך פאַרנעמען מיט אָרגאַניזירן זייערע אַנאַרכיסטישע גרופּעס?

קראָפּאָטקין, פאַרשטענדלעך, באַשטייט ווייטער אויף דער נויטיקייט פון אונ־דזערע חברים זיך צו געפינען אין דער געדיכטעניש פון דער אַרבעטער־מאַסע און דאָרט מאַכן פּראָפּאַגאַנדע. אויף דער פּראַגע, צי די אַנאַרכיסטן דאַרפן אָרגאַ־ניזירן פּראָפעסיאָנעלע פאַראיינען אין רוסלאַנד, האָט ער געענטפערט, אַז „די אָר־גאַניזאַציאָנעלע אַרבעט ווערט געטאָן פון זיך זעלבסט, אינעם פּראָצעס גופא פונעם רעוואָלוציאָנערן קאַמף".

דער דאָזיקער ענטפער, ווי אונדז דאַכט זיך, איז דורכגעדרונגען מיט דעם גרויסן אָפּטימיזם, וואָס שטיצט זיך נישט אויף די רעאַלע פאַקטן פון אַרומיקע באַדינגונגען, מיט וועלכע קראָפּאָטקין פלעגט זיך אָריענטירן ביים אָפּשאַצן גע־

שעענישן.*) ער איז געווען אזוי זיכער, אז די ארבעטער־מאסן פון רוסלאנד וועלן אליין, סטיכיש, ארויף אויפן ריכטיקן וועג, אז ער האָט געהאַלטן פאַר איבעריק זיך אָפּצוגעבן מיט דער דאַזיקער אַרבעט. „דאָס ארויסווייזן אַן אַקטיוון פּראָטעסט ווערט אַ געוועלנלעכע זאַך, די רעוואָלוציע געבוירט העלדן, פאַרוואַנדלענדיק אין העלדן אפילו דורכשניטלעכע מענטשן. ביי אַזעלכע אומשטענדן זיך שטעלן די אָרגאַניזאַ־ציאָנעלע ארבעט אין די ארבעטער־פּאַראיינען, אלס וויכטיקסטע אויפגאַבע, וואָלט פאַר אונדז געמיינט אָפּגעבן אונדזערע כוחות אויף אַ זאַך, וואָס ווערט במילא געטאָן, פון דעם לעבן גופא, צום שאָדן פון דער ספּעציעל־אַנאַרכיסטישער פּראָפּאַגאַנדע און רעוואָלוציאָנערער אַגיטאַציע, וואָס דאָס איז אונדזער אויפגאַבע, און וואָס מיר האָבן קיין רעכט ניט צו לאָזן טאָן עמיצן אַנדערש".*).

אַ שרעקלעכער טעות, אַ פאַטאַלער. בעת די אַנאַרכיסטן זענען געווען באַ־שעפטיקט מיט אָרגאַניזירן גרופּעס, האָבן אַנדערע — מער פּראַקטישע און נישט אַזוי זיכערע, אַז דאָס לעבן גופא וועט אָרגאַניזירן די פּראָפעסיאָנעלע פּאַראיינען, — זיך גענומען געשמאַק צו דער זאַך און זיי האָבן באַקומען דעם איינפלוס אויף די פּאַראיינען.

די שעפער פון דער סאָציאַלער רעוואָלוציע — זיינען די אַרבעטער און זיי־ערע אָרגאַניזאַציעס. די סאָציאַלע רעוואָלוציע — דאָס איז דער שווערפּונקט פון אונדזער טעטיקייט. קראָפּאָטקין דערקלערט זיין רעקאָמענדאַציע מיט דער שוואַכ־קייט פון דער אַנאַרכיסטישער באַוועגונג אין רוסלאַנד, וואָס דאַרף, קודם כל, זיך אַליין אָרגאַניזירן און ערשט שפּעטער זיך פאַרנעמען מיט די פּראָפעסיאָנעלע פאַר־איינען. נאָר וואָר־זשע קאָן בעסער פאַרקומען אַזאַ זעלבסט אָרגאַניזירונג אויב נישט אין דער אָרגאַניזאַציע פון די פריע פּראָפעסיאָנעלע פּאַראיינען?

נאָר קראָפּאָטקין האַלט זיך נישט לאַנג ביי דעם דאַזיקן שטאַנדפּונקט. נאָכ־מער, ער הערט זיך כמעט אויף אינטערעסירן מיט אים. אויפן צוזאַמענפאָר פון די רוסישע אַנאַרכיסטן, וואָס איז פאָרגעקומען אין לאָנדאָן אין 1906, האָט קראָפּאָט־קין געלייענט אַ רעפעראַט וועגן „אונדזער באַציאונג צו די אַרבעטער און פּויערים פּאַראיינען". זיינע שלוסן זיינען פאָלגנדע:

„דער חוב פון די אַנאַרכיסטן איז — צו זיין צווישן די אַרבעטער און נישט לאָזן די פּאָליטישע פּאַרטייען עקספּלאָטירן די אַרבעטער־באַוועגונג צום גונסטן פון דעם פּאַרלאַמענטאַרישן שטופּנגאַנג. זיי שטייט פאָר — אַריינצופירן אין דער אַר־בעטער־סביבה דעם רעוואָלוציאָנערן געדאַנק כדי פון די פּויערשע און אַרבעטער־

*) לאמיר דערמאנענ, למשל, וואס ער האט געשריבנ אינ יאר 1899 אינ „טאנ נואווא": „מיט 20 יאר צוריק זיינענ מיר געווענ זיכער, אז די רעוואלוציע — די גרויסע, די סאציאלע — וועט קומענ פארנ סופ פונעמ יארהונדערט, אז זי וועט צושטערנ דעמ דאזיקנ אונדזדרי־קנדיקנ בניז פונ אפגעלעבטע זאכנ... באזונדערס, האבנ מיר שטענדיק געלייגט האפענונגענ אויפ פראנקרייך. אונ אויפ איר לייגנ מיר זיי אויך איצט".

*) „די ארבעטער פאראיינענ" „ברויט אונ פרייהייט" נומער 23, אקטאבער 1905, לאנדאנ.

פֿאַראײנען שאַפֿן אַ קראַפֿט, װאָס זאָל אַלײן קאָנען אָנהױבן אין דער פּראַקטיק און אױף די ערטער, די פּלאַנמעסיקע מאַסן־עקספּראָפּריאַציע.

אין דער פּראַקטיק שטעלט זיך פֿאַר די אַנאַרכיסטן שטענדיק די פֿראַגע: אַרײַנטרעטן אין די שױן פֿאַראַנענע אַרבעטער־פֿאַראײנען, אָדער שטרעבן צו שאַפֿן נײַע סינדיקאַטן, פֿון אַנאַרכיסטישן כאַראַקטער?".

די פֿראַגע איז אַ אינטערעסאַנטע און פֿון אָרגאַניזאַציאָנעלן שטאַנדפּונקט גאָר אַ װיכטיקע אױך איצט, װײַל פֿון איר ריכטיקער לײזונג איז אָפּהענגיק דאָס לעבן און טעטיקײט פֿון דער אַנאַרכיסטישער באַװעגונג.

קראָפּאָטקין איז גענױגט צו דער ריכט־ליניע, װאָס מען האָט אָנגענומען מיט צװאַנציק יאָר שפּעטער בײַם אָרגאַניזירן דעם סינדיקאַליסטישן אינטערנאַציאָנאַל. אײנע — זאָגט קראָפּאָטקין — גרינדן פֿאַראײנען לױט זײער אײגענעם פּאָרטרעט; אַנדערע שליסן זיך אָן אין די שױן עקזיסטירנדיקע, די דריטע, און דאָס איז געװען די מערהײט, באַזונדערס אין שפּאַניע, פֿאַרבלײַבנדיק מיטגלידער אין די אַנאַרכיסטישע גרופּעס, האָבן זיך אָפּגעגעבן מיטן גרינדן אומפּאַרטײיִשע אַרבעטער־פֿאַראײנען און, געװינענדיק דעם צוטרױ פֿון זײערע פֿאַך־חברים, האָבן זײ גע־פּועלט, אַז די אַרבעטער־פֿאַראײנען זײַנען געגאַנגען האַנט אין האַנט מיט די אַנאַרכיסטן און אָנפּאַרטרױט די אַנאַרכיסטן דאָס אָנפֿירן זײערע פֿאַך־צײַטונגען.

...„אײנס נאָר קאָן מען זאָגן, אַז אױב די אַרבעטער־פֿאַראײנען פֿאָדערן פֿון זײ־ערע מיטגלידער זײ זאָלן אָנערקענען די סאָציאַל־דעמאָקראַטישע פּראָגראַם, האָט דאָרט, פֿאַרשטענדלעך, דער אַנאַרכיסט נישט װאָס צו טאָן, און אים קומט אױס צו גרינדן נײַע, אַפֿילו קלענערע, פֿרײַע אַרבעטער־פֿאַראײנען פֿון דעם זעלבן פֿאַך.*)

איצט, מעגלעך, צװינגט מען נישט אַרױף די סאָציאַל־דעמאָקראַטישע פּראָגראַמען, נאָר, ס'װערט געפֿירט, למשל, װי אין פֿראַנקרײַך, אַן אָפֿענע פּאָליטיק פֿון קלאַסן־מיטאַרבעטערשאַפֿט, אַ פּאָליטיק פֿון מיטאַרבעטן מיט דער פֿעלקער־ליגע (ריכטיקער, מיט די רעגירונגען), און פֿון מאָראַלישער אונטערגעװאָרפֿנקײט דער מאַרקסיסטישער אידעאָלאָגיע און טאַקטיק. בײַ אַזעלכע אומשטענדן איז פֿאַרשטענדלעך פֿאַרװאָס דער פּראָגרעסיװער טײל פֿון דער פֿראַנצױזישער אַרבעטער באַװעגונג רעװאָלטירט קעגן דער אַלגעמײנער אַרבעטער־קאָנפֿעדעראַציע און שאַפֿט אײגענע, „כאָטש קלײנע" פֿאַראײנען. אָט־פֿאַרװאָס מען האָט אין דײַטשלאַנד געמוזט גרינדן, „הגם אַ קלענע־רע", זעלבסטשטענדיקע פּראָפֿעסיאָנעלע באַװעגונג, װאָס מען האָט אַ נאָמען גע־געבן „אַנאַרכאָ־סינדיקאַליסטישע".

דאָס זעלבע איז געשען אין איטאַליע ביזן זיג פֿונם פֿאַשיזם.

דער רעװאָלוציאָנערער סינדיקאַליזם האָט באַקומען בירגער־רעכט אַ דאַנק דער עקשנותדיקער טעטיקײט פֿון די אַנאַרכיסטן אין דער פּראָפֿעסיאָנעלער באַװעגונג אין פֿאַרשידענע לענדער.

אָט צו דעם רעװאָלוציאָנערן סינדיקאַליזם קערט זיך קראָפּאָטקין אום אין

---

*) בלעטער „ברױט און פֿרײַהײט" נומער 2, נאָװעמבער 14, 1906, לאָנדאָן.

1907, ווען ער שרייבט די פאָררעדע צו ארגעיאַנים בראַשור „ווי אַזוי און פון וואָס ס'האָט זיך אַנטוויקלט דער רעוואָלוציאָנערער סינדיקאַליזם", וואָס מען האָט אַרויס־געגעבן מיט צוויי יאָר שפּעטער: „די ענגע פאַרבינדונג צווישן דעם לינקן פליגל פון דעם אינטערנאַציאָנאַל און דעם מאָדערנעם סינדיקאַליזם; די אידעאישע פאַר־בינדונג צווישן דעם אַנאַרכיזם און סינדיקאַליזם, פונקט ווי די אידעאישע סתירה צווישן דעם מארקסיזם און גרונטלאַגן פון דער סאָציאַלדעמאָקראַטיע און דעם סינ־דיקאַליזם טיילן זיך אויס בולט פון די פאַקטן, וואָס ווערן געבראַכט אין דעם דאָזיקן ווערק..." „די אַרבעטער מאַסן — שרייבט ער ווייטער, — מוזן זען, ווי דאָס לעבן גופא קערט אום די אַרבעטער באַוועגונג צו די פּרינציפּן, וואָס זיינען פאַרלייגט געוואָרן אינעם פונדאַמענט פון דער רעוואָלוציאָנערער גרופּירונג פון דעם פּראָלע־טאַריאַט... אַזאַ צוריקקער וועט זיין רייך מיט קאָנסעקווענצן, און דערפאַר באַגריסן מיר מיט פרייד דאָס, וואָס די אַרבעטער שרייבן אויף באַניים אויף זייער רויטער פאָן: „ד י ב אַ פ ר יי אַ ו נ ג פ ו ן ד ע ם פ ר אָ ל ע ט אַ ר י אַ ט ד ו ר כ ן ד י ר ע ק ט ן, אָ פ ע נ ע ם ק אַ מ ף ק ע ג ן ד י ע ק ס פּ ל אָ ט אַ ט אָ ר ס א ו ן ז יי ע ר ע פּ אַ ר ט יי ד י ק ע ר".

ס'איז אינטערעסאַנט, ווי אַזוי קראָפּאָטקין, זיך אומקערנדיק, יאָר־איין, יאָר־אויס, צו די זעלבע אויפגאַבן, צו די זעלבע פראַגן, פּראָקלאַמירט כסדר די ענגע שייכות צווישן דעם אַנאַרכיזם און סינדיקאַליזם. ווען ס'האָט זיך, פון צייט צו צייט, געפילט אין דער אַנאַרכיסטישער סביבה אַ צווייפל אין דער טאַקטיק און אין די קאַמפּס־מעטאָדן, האָט קראָפּאָטקין נישט דורכגעלאָזט די געלעגנהייט צו דער־מאָנען דער באַוועגונג אַז אירע וואָרצלען זענען אין דער פאַרגאַנגענהייט, און אירע אויפגאַבן — אין דער צוקונפט:

„די אַנאַרכיסטישע באַוועגונג אין דער צווייטער העלפט פון דעם 19טן יאָר־הונדערט האָט זיך אָנגעהויבן אין דער אַרבעטער־מיט, און דאָרט האָט מען זי באַ־דאַרפט פאַרזעצן... פונקט, ווי אין 1793 האָט דער געדאַנק וועגן אַן אַנאַרכיסטי־שער אָרגאַניזירונג אַרויסגעשטאַמט פון דער רעוואָלוציע און פון דער באַדערפע־ניש פונעם פאָלק צו אָרגאַניזירן אין זיינע סעקציעס די פאַרשידענע זייטן פונעם שטאָטישן לעבן... אַזוי האָט אויך אין 1872 די האָפענונג צו שאַפן אַ לעבנספעאיקן אַנאַרכיסטישן אָרגאַניזם אַרויסגעשטאַמט פון דעם דערפאָלג פון דער אינטערנאַציאָ־נאַלער אַרבעטער ברודערשאַפט. אין אָט־דער אַסאָסיאַציע האָבן די אַרבעטער גע־זען די סביבה, וואו ס'קאָן זיך אַנטוויקלען די אַנאַרכיסטישע אָרגאַניזאַציע".

„דערום — זאָגט ווייטער קראָפּאָטקין — האָט ביי דעם אַנאַרכיסט נישט גע־קאָנט זיין קיין ספק אין דעם, אין וועלכער סביבה ער דאַרף אַרבעטן. געוויס, זיין אָרט איז געווען דאָרט, וואו די אַנאַרכיסטישע באַוועגונג איז געבוירן געוואָרן, דאָרט, וואו ס'וואָלטן גיך געקאָנט זיך באַווייזן די ערשטע שפּראָצלינגען פון דער אַנאַרכיסטישער געזעלשאַפט — און דעם אַרבעטער־אינטערנאַציאָנאַל".

דעם זעלבן געדאַנק וויקלט ער אויס אין צוויי אַרטיקלען: „אַנאַרכיזם און סינ־

דיקאַליזם", וואָס זיינען פאַרעפנטלעכט געוואָרן אין דער ענגלישער אַנאַרכיסטי־שער צייטונג „פרידאם" (יולי און אויגוסט 1912).

די זעלבע אידעען וועגן דער זעלבסט-טעטיקייט פון די מאסן הויבן אָן נעמען די אויבערהאַנט אין זיינע גרעסערע ווערק. אין זיין בוך „די מאָדערנע וויסנשאַפט און דער אַנאַרכיזם", וואָס איז אַרויסגעגעבן געוואָרן אין 1913, דערמאָנט קראָפּאָט־קין באַנייס אין דעם, אַז פונעם סאַמע געבורט פון דעם אינטערנאַציאָנאַל ביז איצט, האָבן אַ סך אַנאַרכיסטן כסדר גענומען אַ טיכטיקן אָנטייל אין די אַרבעטער-אָרגאַ־ניזאַציעס, וואָס זיינען אָרגאַניזירט געוואָרן צום דירעקטן קאַמף פון דער אַרבעט קעגן קאַפּיטאַל... דער קאַמף צווינגט די אַרבעטער זיך צו פאַרטראַכטן אויף דער פראַגע וועגן דעם, ווי אַזוי צו אָרגאַניזירן דעם קאָנסום, די פּראָדוקציע און דעם דירעקטן טויש צווישן די פאַראינטערעסירטע צדדים, נישט אָנקומענדיק צו דער הילף, נישט פונעם קאַפּיטאַל, און נישט פונעם שטאַט".

אינעם ברען פון דער אַלוועלטלעכער מלחמה (פון דער ערשטער — איבערזעצער), פאַרנעמט זיך קראָפּאָטקין מיט דער פראַגע וועגן דעם כאַראַקטער פון דעם צוקונפ־טיקן אינטערנאַציאָנאַל.

„מען מוז שאַפן אַן אַרבעטער־אינטערנאַציאָנאַל — שרייבט ער — נישט שיינקענדיק קיין אויפמערקזאַמקייט דעם אינטערפאַרלאַמענטאַ־רישן אינטערנאַציאָנאַל פון דער סאָציאַלדע־מאָקראַטיע.

„ס'איז אויך נויטיק, אַז דער דאָזיקער אינטערנאַציאָנאַל זאָל נישט באַגרענעצן זיין טעטיקייט אויף די ענג-פּראָפעסיאָנעלע פּראָבלעמען פון די אַרבעטס־שכירות און אַרבעטס-טאָג, נאָר ער זאָל אוועקשטעלן מיט דער שאַרף אַרויף די פראַגע וועגן דער סאָציאַלער, איבערבויאונג...

...טויזנטער סיבות האָבן געשטערט צו דעם, אַז מיט 20 אָדער 30 יאָר צו־ריק, זאָלן די אידעען פון אַ סאָציאַלער איבערבויאונג ווערן דער פונדאַמענט פון דער סינדיקאַליסטישער באַוועגונג... נאָר איצט דיקטירן די טאָג-נויטן גופא די דאָזיקע איבערבויאונג...

„כדי מאַכן אַ סוף צו די מלחמות, בלייבט נאָר איין מיטל: מאַכן אַ סוף צו דער קאַפּיטאַליסטישער און שטאַטלעכער עקספּלאָטאַציע, און, כדי בעסער דערגרייכן דעם ציל, דאַרף מען שאַפן אַ צווישנפעלקערלעכע פאַראייניקונג, נישט פון די, וועל־כע פּרעטענדירן צו הערשן, נאָר פון די, וועלכע שאַפן אַלע סאָציאַלע רייכטימער און אָרגאַניזירן זיך אַליין צוליבן קאָנסום פון די דורך זיי געשאַפענע רייכטימער...

„...וואָס איז שייך אונדזער אָנטייל אינעם אַרבעטער-אינטערנאַציאָנאַל, וועט דאָס זיין אָפּהענגיק פון דער סטרוקטור פון אָט־דער אָרגאַניזאַציע און פון די צילן, וואָס זי וועט זיך שטעלן. זיך נישט אינטערעסירן מיט איר, וואָלט געווען, אַזוי דענק איך, אַ גוואַלדיקער טעות". („דער נייער אינטערנאַציאָנאַל", 1916).

:: :: ::

אין 1917 איז קראָפּאָטקין צוריקגעקומען קיין רוסלאַנד. ער האָט געזען די רעוואָלוציע אָפּערירנדיק. און ער האָט פערזענלעך זיך איבערצייגט אין דעם אומ־

פ. א. קראָפּאָטקין אין 1886

געהויערן ווערט פון אַן אָרגאַניזירטער ארבעטער־באַוועגונג, וואָס איז נישט אונ־טערגעוואָרפן קיין שום פּאַרטיי, אָן וואָס די רעוואָלוציע קאָן נישט גיין אויפן גלייכן וועג.

אין דעם בריוו צו די מערב־אייראָפּעאישע ארבעטער וואָס ער האָט געשיקט דורך דער ענגלישער ארבעטער-דעלעגאַציע, וועלכע איז געווען אין רוסלאַנד אין 1919, רעדט קראָפּאָטקין וועגן דער נויטיקייט פון דער איבערבויאונג, וואָס איז אוועקגעשטעלט געוואָרן אויפן סדר היום פון דער רוסישער רעוואָלוציע.

„דער דערפאָלג פון דער דאָזיקער איבערבויאונג וועט זיין אָפּהענגיק, אין א גרויסער מאָס, פון דער מעגלעכקייט פון אן ענגער מיטארבעטערשאפט פון פארשי־דענע נאַציעס. אויף דאָס צו דערגרייכן איז נויטיק, אז דער ארבעטער קלאַס פון אַלע לענדער זאָל זיין גוט פאַראייניקט, און אז די אידעע פון דעם גרויסן אינטערנאַ־ציאָנאַל פון אַלע האַנטפּאַשניקעס אויף דער וועלט זאָל ווידער געבוירן ווערן, נישט אין דער פאָרעם פון אַ פאַראיין, וואָס ווערט אָנגעפירט פון איין פּאַרטיי — ווי דאָס איז געווען מיטן צווייטן אינטערנאַציאָנאַל, און איצט מיטן דריטן. אַזעלכע אָרגאַניזאַציעס, האָבן פארשטענדלעך, א פולן גרונט צו עקזיסטירן, נאָר מחוץ פון זיי, און ארומנעמענדיק זיי אַלע, דאַרפן עקזיסטירן פארבאנדן פון אַלע פּראָפעסיאָ־נעלע פאַראייניקונג אויף דער וועלט; א פאראייניקונג פון די אַלע, וועלכע שאַפן אַלע רייכטימער אויף דער וועלט און וועלכע האָבן זיך פאַראייניקט צוליב דעם, כדי באַפרייען די אַלוועלטלעכע פּראָדוקציע פון דער איצטיקער פארשקלאַפונג דורכן קאַפּיטאַל".

דער חלום וועגן צוריק אויפשטעלן דעם גרויסן אינטערנאַציאָנאַל פאַרלאָזט נישט קראָפּאָטקינען. ער נעמט שטאַרק צום הארצן אַלע צרות און שוואַכקייטן פון די רוסישע אנאַרכיסטישע גרופּירונגען. ער שטעלט זיך אין ענגער פארבינדונג מיט די מאָסקווער און פּעטראָגראַדער אַנאַרכאָ־סינדיקאַליסטן און, עטלעכע חדשים פאַר זיין טויט, שיקט ער צו זיי די זוכנדיקע יוגנט.*)

מירן זיך געבן די מי צו רעזומירן קורץ קראָפּאָטקינס קוק אויף דער ארבע־טער באַוועגונג און אויף דער ראָל פון די אַנארכיסטן אין איר.

דער שעפער פון דער סאָציאַלער רעוואָלוציע — איז דער אָרגאַניזירטער ארבע־טער קלאַס. דאָס איז דער פונדאַמענט פון קראָפּאָטקינס גאַנצן אַנאַרכיסטישן בנין, פונוואַנען עס שטאַמט לאָגישערווייזע זיין באַציאונג צו דער אנארכיסטישער באַ־וועגונג בכלל, און צו דער ראָל פון די אנארכיסטן אין דער ארבעט פון צוגרייטן די סאָציאַלע רעוואָלוציע בפרט.

די ראָל פון די אַנארכיסטן ווערט קלאָר: מען מוז זיך באַטייליקן אין דער אָר־גאַניזירטער ארבעטער־באַוועגונג, ווייל פון איר איז אָפּהענגיק דער דערפאָלג פון דער רעוואָלוציע. קיין שום פּאַרטייען, קיין שום גרופּירונגען מחוץ דער ארבעטער־באַוועגונג וועלן נישט קאָנען דורכפירן נישט-נאָר די קאָנסטרוקטיווע פּראָגראַם פון דער סאָציאַלער רעוואָלוציע, נאָר אפילו נישט די דעסטרוקטיווע.

---

*) זע „דער ארבעטער־וועג", נומער 3־2, אפריל־מאי 1923.

אין די לעצטע יאָרן פון קראָפּאָטקינס לעבן האָט די רעוואָלוציאָנערע באַוועגונג זיך אָנגעהויבן אויסוויקלען לויט דער ליניע, אויף וועלכער קראָפּאָטקין האָט אָנגעוויזן במשך פון זיין פערציק־יאָריקער טעטיקייט. אין עטלעכע חדשים אַרום נאָך זיין טויט איז געשאַפן געוואָרן די נייע א י נ ט ע ר נ אַ צ י אָ נ אַ ל ע א ר ב ע ט ע ר - אַ ס אָ צ י א צ י ע, וואָס האָט פאַראייניקט די ארבעטער־אָרגאַניזאַציעס, וועמעס פּלאַטפאָרם זיינען דער פעדעראַליזם און די שטאַטלאָזיקייט. די אַנאַרכיסטן, וועלכע קוקן אַביסל ווייטער פון זייערע אייגענע קליינינקע גרופּעס און קרייזן, האָבן אויסגעקליבן דעם ברייטן און איינציקן וועג וואָס פירט צו דער סאָציאַלער רעוואָלוציע: זיי האָבן בעסער געוואָלט אָפּגעבן זייער וויסן, זייער דערפאַרונג, זייער ענערגיע דווקא אָט־דער אַרבעט, דער אַרבעט פון אָרגאַניזירן די אינטערנאַציאָנאַלע רעוואָלוציע פונעם פּראָלעטאַריאַט, דער אַרבעט פון שאַפן אָט־דעם אינטערנאַציאָנאַל, וועגן וועלכן קראָפּאָטקין האָט געחלומט ביזן לעצטן טאָג פון זיין לעבן.

און די רוסישע אַנאַרכיסטן? זייער לאַגע איז העכסט פּאַראַדאָקסאַל.

די אַנאַרכאָ־סינדיקאַליסטן וואַרפט מען פאָר, אַז זיי האָבן אָפּגענויגט און נויגן ווייטער אָפּ פון באַקונינס און קראָפּאָטקינס דאָקטרינערער ליניע. די דאָזיקע באַשולדיקונג מאַכן סיי די „ריינע" אַנאַרכיסטן סיי די „פּאַרטיי־אַנאַרכיסטן", וועלכע דענקען, אַז נאָר זיי זיינען פאַרבליבן געטריי דער תורה פון די לערער.

אין דער אמתן אָבער קומט אויס פּונקט דאָס פאַרקערטע. די „ריינע", נישט אָפּשאַצנדיק געהעריק די באַדייטונג פון די יסודות און פּרינציפּן, די טעאָריע און פּראַקטיק פונעם אַנאַרכיזם, האָבן זיך געשאַפן אַן אַבסטראַקטע וועלט, וואָס זיי רופן „אַנאַרכיזם", און וואַרטן אויף משיחן, וואָס וועט זיי ברענגען, אָן עטאַפּן, אין דעם פאַרשפּראָכענעם לאַנד.

די אַנדערע, די „פּאַרטייער", וועלכע זוכן אַן אויסוועג פון דעם משיחיזם, פּראָטעסטירנדיק קעגן דער פאַרגליווערטקייט און דעם „פּרעגלען זיך אינעם אייגענעם זאַפט", האָבן איבערגעבויגן דעם שטעקן אויף דער זייט פון די זיגערישע באָלשעוויקעס, איבערנעמענדיק זייערע מעטאָדן, אופנים פון קאַמף און אָרגאַניזאַציאָנעלע פאָרמען און, אַליין ניט באַמערקנדיק עס, אַרויסגעוואָרפן דורכן באָרט אי באַקונינען, אי קראָפּאָטקינען.

אָבער דער אַנאַרכאָ־סינדיקאַליזם, אָפּוואַרפנדיק די לייכטזיניקע באַציאונג צו דער סאָציאַלער רעוואָלוציע, און זיך אָפּזאָגנדיק צו באָלשעוויזירן באַקונינען און קראָפּאָטקינען, האָט בעסער געוואָלט אַרבעטן אין תוך, שאַפן אַ באַוועגונג, וואָס זאָל אויף זיך קענען נעמען די אחריות פאַרן מאָרגן.

דער אַנאַרכאָ־סינדיקאַליזם — דאָס איז די צווישנפעלקערלעכע ברודערשאַפט פון די אַרבעטער, דאָס איז דער אינטערנאַציאָנאַל, וועלכער, נישט באַגרענעצנדיק זיין טעטיקייט אויף די פּראָבלעמען פון דעם טאָג־טעגלעכן קאַמף, שטעלט אוועק מיט דער שאַרף אַרויף, — איבערחזרנדיק קראָפּאָטקינס ווערטער — די פראַגע וועגן דער סאָציאַלער איבערבויאונג.

פעברואַר 1931.

וואָלין

„פירער" און „מאַסן"

(לויט פּ. א. קראָפּאָטקינען)

ס'וואָלט געווען א טעות צו באַטראַכטן די פראַגע וועגן דער ראָל פון די פירער און די מאַסן און זייערע קעגנזייטיקע באַציאונגען אַלס פראַגע פון צווייטראַנגיקער באַדייטונג. גיכער פאַרקערט: אין א געוויסן זין קאָן אַזאַ, אָדער אַ צווייטע באַציאונג צו דער פּראָבלעם פון „פירער" און „מאַסן" באַטראַכט ווערן, אַלס „דער וויכטיקסטער גרענעץ־שניט" צווישן דעם אַנאַרכיזם, פון איין זייט, און א ל ע אַ נ ד ע ר ע קאָנצעפּציעס, פון דער צווייטער זייט, (פאַרשטענדלעך, אויף וויפיל עס רעדט זיך פון אַן א ו י פ ר י כ ט י ק ן צוגאַנג צו דער פּראָבלעם).

חוץ דעם אַנאַרכיזם, אַקצעפּטירן אַלע אַנדערע קאָנצעפּציעס, אָנהויבנדיק פון דער מאָנאַרכיסטישער און ענדיקנדיק מיט דער באָלשעוויסטישער, פאַר נאַטירלעך, אומבאַשטרייטבאַר און זעלבסטפאַרשטענדלעך די עקזיסטענץ פון פּנימלאָזע פּאַסיווע מאַסן, וועלכע זיינען נישט פעאיק צו זעלבסטשטענדיקער אָרגאַניזירטער שעפערישער טעטיקייט און דערום די נויטיקייט אין איבער זיי שטייענדיקע און מיט זיי פאַרוואַלטנדיקע פ י ר ע ר. און נאָר דער אַנאַרכיזם (און אפילו נישט אַלע אַנאַרכיסטן, ווייל אין דעם פאַל דאַרף מען באַזונדער אויסטיילן געוויסע אַנאַרכיסטן־אינדיווידואַליסטן), לעגט אין יסוד גופא פון זיין סאָציאָלאָגיע א גאַנץ אנדערן באַגריף וועגן די מאַסן און פירער, וועגן זייער ראָל און קעגנזייטיקע באַציאונגען, סיי אין דער געשיכטע בכלל, סיי אין דעם רעוואָלוציאָנערן פּראָצעס בפרט. אַלע שטאַטס־טעאָריעס שטאַמען אָפּ, אייגנטלעך, פון דער פאָרשטעלונג וועגן רעגירטע מאַסן און רעגירנדיקע פירער. דער אַנאַרכיזם איז אויסגעוואַקסן אויף אַ גאַנץ אַנדערער אידעע.

וואָס זשע פאַר א אידעע איז עס? וואָס פאַרא באַגריף איז דאָס?

פּ. א. קראָפּאָטקין אַלס טעאָרעטיקער און — נאָכמער — אַלס איינער פון די פונדאַמענט־לייגער פון דער אַנאַרכיסטישער אויפפאַסונג פון דער געשיכטע און סאָציאָלאָגיע, האָט געענטפערט אויף דער פראַגע מיט דער גרעסטער קלאָרקייט און באַשטימטקייט. לאָמיר דאָ גלייך באַמערקן. קיין באַזונדער ארבעט וועגן דער פּראַגע (ווי וועגן אַ סך אַנדערע וועזנטלעכע פאַקטן) — האָט קראָפּאָטקין נישט געגעבן.

נאָר אין א גאַנצער רייע פון זיינע גרויסע ווערק און אין א סך זשורנאַל־אַרטיקלען שטעלט ער זיך נישט איין מאָל אָפּ, בדרך הליכה, אויף דער דאָזיקער פּראָבלעם און באַלויכט זי.

קודם כל ווילן מיר באַמערקן, אַז די פראַגע וועגן פירער און מאַסן צעטיילט זיך, אייגנטלעך, אויף צוויי באַזונדערע פראַגן. די ערשטע: ד י פ י ר ע ר, א ל ס מ ל ו כ ה ־ ר ע ג י ר ע ר, א ו ן ד י מ א ס ן, א ל ס ר ע ־ ג י ר ט ע.

ווי מיר האָבן שוין דערמאָנט, (און ווי דאָס איז שוין גוט באַוואוסט), האַלט די גאַנצע סאָציאַל פּאָליטישע לערע און אַלע פּאָליטישע פּאַרטייען פאַר נאַטירלעך און נויטווענדיק דעם שטאַט, וואָס ווערט רעגירט פון א פירער, אָדער פון א גרופּע פירער (בירושה, אָדער דערוויילטע), וואו די גרויסע מאַסע איינוואוינער איז די רעגירטע מערהייט, וואָס מוז אויספאָלגן די געזעצן, אַרויסגעגעבענע פון דעם (אָדער די) רעגירער. (אויב אפילו די סאָציאַליסטן זעען פאָראויס דאָס אָפּשטאַרבן פון דעם שטאַט, איז דאָס נאָר אין דער ווייטער, נעבלהאַפטער צוקונפט, און מען דאַרף דערווייל נישט רעכענען). ס'איז אויך גוט באַוואוסט, אַז דער אַנאַרכיזם לייקנט אָפּ די נאַטירלעכקייט און נויטיקייט פון דעם שטאַט, פירער, רעגירער און רעגירטע מאַסן.

אויף וויפל ס'קאָן זיין א רייד וועגן דער פּראָבלעם פון פירער און מאַסן, ווי וועגן אַזאַ סאָרט פּאָליטישער פּראָבלעם, אויף אַזויפיל ליגן די עלעמענטן פון איר לייזונג אינגאַנצן אין דער פראַגע וועגן שטאַט. אָפּלייקענענדיק דעם שטאַט, אַלס נאַטירלעכע און נויטיקע פאָרם פון דעם געזעלשאַפטלעכן צוזאַמענלעבן, לייקנט דער אַנאַרכיזם שוין ד ע ר מ י ט א ל י י ן אָפּ די נויטיקייט פון פירער און געפירטע מאַסן. אָט די פּאָליטישע פּראָבלעם האָט פּ. א. קראָפּאָטקין באַלויכטן און גערייזט אין א רייע ווערק, וואָס ער האָט געווידמעט דעם שטאַט און דער רעגירונג: „דער שטאַט, זיין ראָל אין דער געשיכטע"; א רייע קאַפּיטלען אין זיין „ווערטער פון א רעוואָלוציאָנער"; א גרויסע צאָל אַרטיקלען אין „ליסטקי כליעב אי וואָליאַ", א. א. וו., ס'איז באַוואוסט, אַז זיינע בעסטע שורות האָט קראָפּאָטקין געווידמעט דווקא דער קריטיק פון דעם שטאַט און די מיט אים פאַרבונדענע באַגריפן וועגן פירער און געפירטע. זיינע בעסטע כוחות האָט קראָפּאָטקין אָפּגעגעבן אין קאַמף מיט אָט־דעם גאַנצן אידעען־קרייז, און ער איז דערום דער באַגרינדער פון דער אַנאַרכיסטישער קאָנצעפּציע. מירן זיך דערום לענגער נישט אָפּשטעלן אויף דער ריין פּאָליטישער פּראָבלעם פון „פירער" און „מאַסן". מירן אָפּשיקן דעם לייענער צו די אור־קוואַלן: צו קראָפּאָטקינס ווערק, און צו דער אַנאַרכיסטישער ליטעראַטור בכלל. מירן דאָ נאָר זאָגן, אַז באַרירנדיק אָפּט מאָל, אַן און פאַר זיך, דעם רעוואָלוציאָנערן פּראָצעס, וואָרנט אויך דאָ קראָפּאָטקין עקשנותדיק יעדער מאָל פון דעם, אַז די רעוואָלוציע זאָל נישט פירן צו א נייעם שטאַט, צו א נייער רעגירונג, צו א נייעם איינטיילן דאָס פּאָליטיש־אָרגאַניזירטע צוזאַמענלעבן אויף רעגירער און רעגירטע. א רעוואָ־לוציע, וואָס וואָלט ווידער געפירט צו אַזא צושטאַנד, האָט ער פאָראויס באַטראַכט

פאַר אַ פאַרשפּילטער און פּרוכטלאָזער פאַר די האָרעפּאַשנע מאַסן.

ווינציקער באַקאַנט, ווינציקער דעפֿענירט און דערום מער אינטערעסאַנט איז די צווייטע איינשטעלונג פון דער פּראָבלעם: צי זיינען, אויסער דער פּאָליטישער אָרגאַניזאַציע פון דער געזעלשאַפט (אויסערן שטאַט), דאָס הייסט אויפן פעלד פון דער ריין געזעלשאַפטלעכער, סאָציאַלער און רעוואָלוציאָנערער זאַך, — נויטיק „פירער"? אויב יאָ, איז וועלכע איז זייער ראָל און וועלכע דאַרפן זיין זייערע קעגנזייטיקע באַציאונגען מיט די מאַסן? אויב זיי זיינען נישט נויטיק, וואָר־זשע איז די גאַראַנטיע פאַר דעם, אַז די מאַסן וועלן אַליין, אָן דער פירערשאַפט פון דערפאַרענע און אַנטשלאָסענע מענטשן קאָנען דורכפירן די גוואַלטיקע אויפגאַבע פון דער סאָציאַלער רעוואָלוציע, פון דעם סאָציאַלן שאַפן און בויען? צי אָנערקענען די אַנאַרכיסטן די אַזוי גערופענע „איניציאַטיוו-מינדערהייט" און, אויב יאָ, וועלכע ראָל דאַרף זי האָבן?".

אָט ווי־אַזוי קראָפּאָטקין ענטפערט אויף די דאָזיקע פראַגן:

1), אין די פילצאָליקע פאָלקס־מאַסן זיינען פאַראַן די רייכסטע, אומאויסשעפּלעכע קוואַלן פון ענערגיע און אומדערשעפלעכע שעפערישע מעגלעכקייטן. אין אָט־די קוואַלן און מעגלעכקייטן זעט קראָפּאָטקין די פעסטע גאַראַנטיע פאַרן ענדגילטיקן דערפאָלג. אָט־דעם געדאַנק זאָגט ער אַרויס און דערווייזט אַ סך מאָל, אילוסטרירנדיק אים מיט פילצאָליקע היסטאָרישע ביישפּילן.

ס'איז גענוג צו דערמאָנען זיין „גרויסע פראַנצויזישע רעוואָלוציע", די אומגעהויערע אַרבעט, וואָס ער האָט אָפּגעטאָן שטודירנדיק די דאָזיקע רעוואָלוציע, וואָס האָט אים געפירט צום שלוס, אַז דאָס גאַנצע ממשותדיקע אין איר איז געטאָן געוואָרן דירעקט פון די פאָלקס-מאַסן גופא. איבערצייגנד און מיט אַ רייע פאַקטן און דאָקומענטן דערווייזט ער דעם דאָזיקן אויספיר אין זיין גאַנצן ווערק. און אין דעם פאָרוואָרט דריקט ער אויס זיין באַדויערן, וואָס בעת די „פּאַרלאַמענטאַרישע געשיכטע פון דער רעוואָלוציע", אירע מלחמות און איר פּאָליטיק זיינען אויסגעפאָרשט און איבערגעגעבן מיט אַלע פּרטים, איז די „פאָלקס-געשיכטע פון דער רעוואָלוציע נאָך נישט אָנגעשריבן". „די ראָל פון דער דאָזיקער באַוועגונג — זאָגט ער — האָט מען נאָך קיינמאָל נישט פולשטענדיק אויסגעפאָרשט און איבערגעגעבן. פון די צוויי שטרעמונגען, וואָס האָבן געמאַכט די רעוואָלוציע, איז די גייסטיקע שטרעמונג באַוואוסט; נאָר די צווייטע שטרעמונג — די האַנדלונג פון דעם פאָלק — איז נאָך זייער ווינציק באַרירט". און אין זיין ווערק („די גרויסע פראַנצויזישע רעוואָלוציע"), גיט ער זיך טאַקע אָפּ מיטן אַרויסברענגען וואָס פאַר־לער די „פאָלקס-טעטיקייט".

אין אַ סך באַזונדערע אַרטיקלען וואָס זיינען צעוואָרפן אין פאַרשיידענע אַנאַרכיסטישע זשורנאַלן קערט קראָפּאָטקין זיך אום צו דעם זעלבן געדאַנק: „דער רוב פון די היינטיקע רעוואָלוציאָנערן קאָנען, צום אומגליק, נאָר די טעאַטראַלע און

עפעקטנע זייט פון די פריערדיקע רעוואָלוציעס — שרייבט ער אין דעם אַרטיקל „די רעוואָלוציאָנערע אידעע אין דער רעוואָלוציע": — זיי שטעלן זיך קוים פאָר די אומגעהויערע אַרבעט, וואָס איז אָפּגעטאָן געוואָרן אין פראַנקרייך אין דעם פּעריאָד 1793 — 1789 דורך די מיליאָנען אַנאָנימע רעוואָלוציאָנערן; און נאָר אַ דאַנק דער דאָזיקער אַרבעט אין דעם פּעריאָד פון דער רעוואָלוציע איז אין פראַנקרייך געשאַפן געוואָרן אַ נייע נאַציע, אַ גאַנץ אַנדערע, ווי די, וועלכע איז געווען מיט פינף יאָר פריער". — „און זייער נייער אַרבעט, וואָס וועט זיין אַ שעפערישע אַרבעט, — זאָגט ער אין אַ צווייטן אַרטיקל („די אַנאַרכיסטישע אַרבעט אין דער צייט פון דער רעוואָלוציע"), — וועלן די פאָלקס־מאַסן זיך דאַרפן פאַרלאָזן אויף זייערע אייגענע כוחות, אויף זייער אייגענער איניציאַטיוו, אויף זייער אָרגאַניזאַטאָרישן געניע און אויף זייער פעאיקייט דורכצופירן נייע וועגן"... און ווייטער, ריידנדיק וועגן די אויפגאַבן פון דער קומענדיקער רעוואָלוציע, שרייבט ער: „דעמאָלט וועט זיין נויטיק, אַז דאָס פאָלק גופא זאָל זיך נעמען צו דער רעאָרגאַניזאַציע פון דער צעקלאַפּטער מאַשין... ווייל נאָר ער איינער קאָן דערגרייכן די רעאָרגאַניזאַציע פון דער געזעלשאַפט אויף דער באַזע פון גלייכקייט און פרייהייט פאַר אַלע. אַרויפלייגן אַט־די אַרבעט אויף אַנדערע, וואָלט געמיינט פאַראַטן אפילו דעם יסוד פון דער רעוואָלוציע". „אויסאַרבעטן נייע געזעלשאַפטלעכע פאָרמען קאָן מען נאָר דורך דער צוזאַמענאַרבעט פון די פאָלקס מאַסן — זאָגט ער אין אַ צווייטן אָרט („ווערטער פון אַ רעוואָלוציאָנער", קאַפּיטל „די רעוואָלוציאָנערע רעגירונג"): — אויף צו באַפרידיקן די אומענדלעכע פאַרשידנקייט פון די אומשטענדן און באַדערפענישן, וואָס זיינען פאַראַן אין דעם טאָג, ווען ס'ווערט אָפּגעשאַפט דאָס פּריוואַט אייגנטום, איז נויטיק די בויגעוודיקייט פון דער קאָלעקטיווער זאַך און דאָס קאָנען דאָס גאַנצע לאַנד".

2) די יעניקע, וועלכע מען האַלט געוויינלעך אַלס אַנערקענטע און אָנגעזעענע פירער פון דער רעוואָלוציע, פירן בכלל ניט די רעוואָלוציע, נאָר זיי גייען איר נאָך. די רעוואָלוציע דאַרף נישט אַזעלכע „פירער". פאַר דער סאָציאַלער שעפערישקייט קאָנען זיי נאָר זיין שעדלעך.

און אָט דעם געדאַנק זאָגט קראָפּאָטקין אַרויס און באַפעסטיקט אים מיט לעבעדיקע ביישפּילן, סיי אין זיינע גרויסע אַרבעטן („די גרויסע פראַנצויזישע רעוואָלוציע"), סיי אין די קלענערע אַרטיקלען. „אין דער זעלבער צייט, ווען די מאָנאַרכיע איז זיך צעפאַלן ווען ס'האָט זיך נאָר דערנענטערט דער „צענטער אויגוסט — זאָגט ער אין זיין אָפּהאַנדלונג „די רעוואָלוציאָנערע אידעע אין דער רעוואָלוציע", — האָבן דאַנטאָן און ראָבעספּיער, און אפילו די מאָנטאַניאַרן מער מורא געהאַט פאַר דער רעפּובליק, ווי פאַרן קעניג. ס'האָט געמוזט קומען די אויסלענדישע אינוואַזיע, וואָס איז אַרויסגערופן געוואָרן פון דעם קעניג און איז אָנגעפירט געוואָרן

פון דעם טיוליערי-פּלאַץ, אַז זיי זאָלן וואגן מודה צו זיין, אַז פראנקרייך קאָן זיך באַגיין אָן אַ געקרוינטן פעטיש... איינגיכן הויבן זיי אָן גיליאָטינירן די „אַנאַר־כיסטן", וועלכע נאָר זיי אליין וואגן אָנצופאַלן אויפן קאַטוילישן קולט... אין אַלע עקאָנאָמישע פראגן פון דער רעוואָלוציע שטייען די פירער אָפּ פון די מאסן, און דאָס פאָלק, אין זיין שטרעבונג צו באפרייאונג, יאָגט זיי ווייט אריבער". און אי־בערגייענדיק ווייטער, צו דער קריטישער כאַראַקטעריסטיק פון דעם גרויסן רוב פון די היינטיקע „רעוואָלוציאָנערן", שרייבט קראָפּאָטקין: „יעדע רעוואָלוציאָנער חלומט וועגן דיקטאטור, צי דאָס וועט זיין די „דיקטאַטור פון דעם פּראָלעטאַ־ריאַט", ד. ה. פון זיינע פירער, ווי מאַרקס האָט געזאָגט, אָדער די דיקטאַטור פון דעם רעוואָלוציאָנערן שטאַב, ווי די בלאַנקיסטן זאָגן; סוף כל סוף, איז דאָס איינס און דאָס זעלבע. אַלע חלומען פון דער רעוואָלוציע, ווי וועגן אַ לעגאַלער מעגלעכ־קייט צו פאַרטיליגן זייערע שונאים מיט דער הילף פון די רעוואָלוציאָנערע טרי־בונאַלן, געזעלשאַפטלעכן פּראָקוראָר, גיליאָטינע און אירע דינער — דעם תליון און טורמע אויפזעער. אַלע חלומען וועגן דעראָבערן די מאַכט, וועגן שאַפן אַן אַל־מעכטיקן און אַלפירנדיקן שטאַט, וואָס באַגייט זיך מיטן פאָלק, ווי מיט אַן אונטער־טאַן און אונטערטעניקן, רעגירנדיק איבער אים מיט דער הילף פון טויזנטער און מיליאָנען פאַרשידענע באַאַמטע, וואָס ווערן אויסגעהאַלטן פון דער מלוכה... אַלע רעוואָלוציאָנערן פרעדיקן די אַבסאָלוטע געהאָרכזאַמקייט דעם געזעץ, וואָס די דיק־טאַטאָרישע מאַכט גיט אַרויס. אַלע רעוואָלוציאָנערן חלומען וועגן קאָמיטעטן פאַר „געזעלשאַפטלעכער רעטונג", וועמענס ציל איז צו באַזייטיקן יעדן איינעם, וואָס וואָגט צו דענקען ניט אַזוי, ווי עס דענקען די מענטשן וואָס האָבן די מאַכט אין די הענט. דער רעוואָלוציאָנער, וואָס האָט געוואגט צו טראַכטן און האַנדלען להיפוך דער רעוואָלוציאָנערער מאַכט, מוז אומקומען... דענקען — זאָגט אַ סך רעוואָלוציאָ־נערן — איז אַ קונסט און אַ וויסנשאַפט, וואָס איז ניט באַשאַפן פאַר דעם פּראָסטן פאָלק. און אויב שפּעטער, אויפן צווייטן טאָג פון דער רעוואָלוציע, וועט מען שוין געבן די פאָלקס־מאַסן די מעגלעכקייט אַרויסצוזאָגן זייער ווילן, איז דאָס נאָר כדי דאָס פאָלק זאָל אויסקלייבן זיינע פירער, וועלכע וועלן שוין טראַכטן פאַרן פאָלק, און וועלן אין זיין נאָמען אַרויסגעבן געזעצן". „די סאָציאַלע רעוואָלוציע — זאָגט קראָפּאָטקין אין דעם אַרטיקל „די רעוואָלוציאָנערע רעגירונג" („ווערטער פון אַ רעוואָלוציאָנער") — קאָן ניט אָנגעפירט ווערן פון איין מענטשן, אָדער פון אַ פאַראייניקונג פון עטלעכע מענטשן... נאָר אַ פרייער אָנהויב, די איניציאַטיוו פון דעם פאָלק קאָן שאַפן אַ גוטע און דויערהאַפטע זאַך".

3) אָבער, דאָס אָנערקענען די מעגלעכקייט און נויטיקייט פון דער פרייער איניציאַטיוו פון דער פרייער שעפערישקייט פון די פאָלקס־מאַסן, די פאַרניינונג פון די „פירער" אינעם נעווייגלעכן זין פון דעם וואָרט, מיינט ניט פאַרלייקענען די ראָל פון דער איניציאַטיוו

פון דער מינדערהייט, פון דער רעוואָלוציאָנערער מינדערהייט, אָדער אפילו פון איינצלנע פערזאָנען. אָבער די דאָזיקע ראָל דאַרף זיין אַ ריין „דינסטמעסיקע”: העלפן דעם פאָלק, אַרבעטן אין זיינע רייען (און ניט איבער אים), וועקן אים צו טעטיקייט, שטויסן, באַגייסטערן אים, אויפקלערן אים דורכן וואָרט, מיטן ביישפיל”.

און אָט טאַקע אין דעם זין פאַרשטייט קראָפּאָטקין די אויפגאַבן פון דער רעוואָלוציאָנערער מינדערהייט אָדער פון איינצלנע מענטשן, וועלכע פאַרמאָגן איניציאַטיוו און אַנטשלאָסנקייט. טאַקע, און נאָר אין דעם זין, אויב איר ווילט, קאָן מען ריידן וועגן „פירער” און דער רעוואָלוציע (און אויך אין אַלגעמיין גענומען). אַזעלכע פירער זיינען פאַראַן — בפרט אין דער צייט פון דער רעוואָלוציע — טויזנטער און מיליאָנען. נאָר זיי לייזן זיך אויף אין די ברייטע פאָלקס־מאַסן, אין די רייען, וואו זיי אַרבעטן, און זייערע נעמען פאַרבלייבן, מערסטנס, אומבאַקאַנט. און טאַקע וועגן זיי, און טאַקע אין דעם אויבן־דערמאָנטן זין, זאָגט קראָפּאָטקין (אין דעם אַרטיקל „די רעוואָלוציאָנערע מינדערהייט”, (אין דעם בוך „ווערטער פון אַ רעוואָלוציאָנער”), אַז „די מינדערהייט הויבט אָן די רעוואָלוציע, און רייסט מיט זיך מיט די איבעריקע מאַסן”. אויף אַ צווייטן אָרט, (אין דעם זעלבן אַרטיקל) רעדט ער וועגן די עכטע פירער ווי וועגן מענטשן, וועלכע קאָנען אין די טעג פון רעוואָלוציאָנערן אויפברויז זיין נוצלעך „צווישן פאָלק, פאַרשפּרייטנדיק אומעטום זייערע אידעען, ברענגען אין באַוועגונג די מאַסן, וועקנדיק זיי צו שעפערישקייט און דערלאַנגענדיק קלעפּ די אָפּגעלעבטע אינסטיטוציעס”. אין דעם אַרטיקל „די אַנאַרכיסטישע אַרבעט אין דער צייט פון דער רעוואָלוציע”, רעדט ער וועגן דער נויטיקייט פון אַ „אינטעליגענטער מינדערהייט”, וואָס זאָל זוכן צו פאַרטיפן די אידעען פון דער רעוואָלוציע. אין דעם אַרטיקל „די רעוואָלוציאָנערע אידעען און דער רעוואָלוציע”, רעדט ער פון דער נויטיקייט צו האָבן רעוואָלוציאָנערן „אין יעדער שטוב, אין יעדן דאָרף”. ריידנדיק וועגן דער נויטיקייט, פאַר דעם באַשאַפן נייע לעבנספאָרמען, צו האָבן אומעטום מענטשן מיט איניציאַטיוו, שרייבט קראָפּאָטקין: „צום אומגליק טרעפט מען אינעם וואכעדיקן לעבן זייער זעלטן מענטשן מיט איניציאַטיוו. אָבער אין די רעוואָלוציאָנערע עפּאָכן באַווייזן זיי זיך”... („אַנאַרכיסטישע טוער אין דער צייט פון דער רעוואָלוציע”). און אין דעם אַרטיקל „דער בונטאַרישער גייסט” („ווערטער פון אַ רעוואָלוציאָנער”), באַלויכט ער זייער העל און גאַנץ גענוי די ראָל פון די דאָזיקע מענטשן. ריידנדיק וועגן דעם, וואָס אין די רעוואָלוציעס ווערן די ביז דאַן אינערטע מאַסן פאַרוואַנדלט אין העלדיש קעמפנדיקע מאַסן, און שטעלנדיק די פראַגע „וואָסאַרא כישוף־כוח האָט דורכגעפירט די דאָזיקע מערקווירדיקע פאַרוואַנדלונג, שרייבט קראָפּאָטקין: „ס'איז ניט שווער צו געבן אַן ענטפער. די דאָזיקע פאַרוואַנדלונג קומט פאַר אַ דאַנק דער טעטיקייט — דער אומאיבערגעריסענער און זיך שטענדיק באַנייענדיקער טעטיקייט פון דער מינ-

דערהייט. דרייסטקייט, איבערגעגעבנקייט און דער גייסט פון קרבנות-גרייטקייט זיינען פונקט אזוי אָנשטעקנדיק, ווי פחדנות, געהאַרכזאַמקייט און פּאַניק. וואָסאַרא פאָרמען קאָן אָננעמען אַט די אַגיטאַציע פון דער מינדערהייט? אַלע, אַנטשיידן אַלע: די פאַרשידנסטע פאָרמען, לויט די אומשטענדן, מיטלען, וואָס מען האָט צו די הענט. און לויטן כאַראַקטער, — אַ מאָל אַ בייזן, אַ מאָל אַ שפּאַטישן. אָבער שטענדיק געוואַגטן. אַמאָל געמיינזאַמע אָנפאַלן, אַמאָל ריין־אינדיווידועלע. אַ מענטש פון האַנדלונג לאָזט ניט דורך קיין שום געשעעניש אינעם געזעלשאַפטלעכן לעבן, שטרע־בנדיק שטענדיק אויפצוהאַלטן דעם אָנגערעגטן צושטאַנד פון די מוחות, פאַרזייען אומצופרידנקייט און געבן איר אַן אויסדרוק, אויפוועקן די שנאה צו די עקספּלאָ־טאַטאָרס, אַרויסשטעלן אין אַ לעכערלעכן אויסזען די רעגירער, אָנווייזן אויף זייערע שוואַכקייטן, און באַזונדערס — שטענדיק וועקן די דרייסטקייט און דעם בונטאַ־רישן גייסט, געבנדיק אַליין אַ ביישפּיל". לסוף, אָנצייכענענדיק די אויפגאַבן פון דעם אמתן פירער־רעוואָלוציאָנער אין דעם אַרטיקל „די רעוואָלוציע האָט זיך אָנ־געהויבן", וואָס איז געווען געדרוקט אין „ליסטקי כליעב אי וואָלאַ", נומער 15, פעברואַר 1905, אין שייכות מיטן ניינטן יאַנואַר, זאָגט קראָפּאָטקין, אַז אַצינד „דאַרף מען ריכטן די אָנשטרענגונגען פון יעדן אמתן רעוואָלוציאָנער, אויף צו וועקן אומעטום ביים פאָלק זיין ענערגיע און דרייסטע קאַמפּס־איניציאַטיוו. מ'דאַרף זאָגן דעם פאָלק, אַז אויב ער וועט נישט נעמען אין זיינע אייגענע הענט די זאַך פון זיין באַפרייאונג, וועלן קיין שום רעוואָלוציאָנערע קאָמיטעטן, קיין שום רעגי־רונג אים נישט באַפרייען".

אַט־אַזוי האָט קראָפּאָטקין פאַרשטאַנען די ראָל פון דער איניציאַטיווער מינ־דערהייט.

פונדעסטוועגן שיינט אונדז, אַז די גרעסטע באַדייטונג האָבן ניט די אַדער אַנדערע קראָפּאָטקינס ענטפערס אויף באַזונדערע פראַגן. וויכטיקער און כאַראַק־טעריסטישער פון אַלעם איז דער אַלגעמיינער פּרינציפּ, וואָס ער האָט פאָרמולירט און קעגנגעשטעלט דעם אַנדערן, שאַבלאָנעם פּרינציפּ. אַט דער אַלטער פאַרדרייטער פּרינציפּ זאָגט:

„דאָס שאַפן נייע געזעלשאַפטלעכע לעבנס־פאָרמען באַלאַנגט צו דער איניציאַטיווער מינ־דערהייט — צו די פירער און פירער־גרופּעס. די פאָלקס־מאַסן קאָנען און דאַרפן זיין בלויז אומ־קאָנדיציאָנעלע אויספירער פון די באַפעלן פון די פירער. דער זיג פון די נייע אידעען, דער זיג פון דער רעוואָלוציע איז געזיכערט אויף אַזוי פיל, אויף וויפל ס'איז געזיכערט דער זיג פון די פירער, געשטיצט פון דער מאַסן־באַווע־גונג. נאָך דעם דאָזיקן זיג, בלייבט פאַר די מאַסן

בלויז זיך צוהערן צום קול פון די זיגערישע פירער און אויספירן זייער ווילן״.

דער נייער פרינציפ, וואס קראפאטקין האט קלאר פארמולירט, זאגט:

„דאס שאפן די נייע געזעלשאפטלעכע לעבנספארמען באלאנגט צו די פיל־מיליאניקע הארעפאשנע מאסן, דורך זייערע אומצאליקע ארגאניזאציעס. די איניציאטיווע מינדערהייט, די „פירער״ זיינען נוציק אויף אזוי פיל, אויף וויפל די מאסן נוציקן זיך אין אינטעלעקטועלער הילף, אינעם באוועגנדיקן שטויס, אין דעם אויפקלערנדיקן ווארט, אין דעם לעבעדיקן אנשטעקעדיקן ביישפיל״.

קעגן דעם פרנציפ פון שאפן פון אויבן, ווערט ארויסגעשטעלט דער פרינציפ פון שאפן פון אונטן. קעגן דעם פרינציפ פון א פירער־דיקטאטאר, אפירער־רעגירער, א פירער איבער די מאסן, ווערט ארויסגעשטעלט דער פרינציפ פון א פירער־ארויסהעלפער, א פירער־חבר (אויף אן אמת), א פירער אינאיינעם מיט די מאסן, האנט אין האנט מיט זיי.

ווען מען זאל קראפאטקינען געוועזן שטעלן די פראגע — פארוואס־זשע האט ביז איצט, אין אלע רעוואלוציעס, טראץ דעם פון אים ריכטיק אנערקענטן פרינציפ פון דער פאלקס־שעפערישקייט געזיגט דער פרינציפ פון דער שעפעריקייט פון די פירער? — וואלט ער, אלס ענטפער זיך געקאנט פארופן אויף זיינע ווערק, וואו, קאנסטאטירנדיק דעם שליסלעכן דורכפאל פון דער פאלקס־רעוואלוציע און דעם זיג פון דעם אלטן פרינציפ, אלס רעזולטאט, מאכט ער קלאר די סיבות פון אט דעם זיג גופא און פון דעם דורכפאל פון דעם נייעם פרינציפ. איינע פון אט די סיבות — און ווייט נישט די לעצטע — זעט ער אין דעם, וואס אין דעם מאמענט פון דער רעוואלוציע ווייסן נאך נישט די פאלקס מאסן „ווי אזוי צו גיין צום ציל״ (זע דאס ארטיקל „די רעוואלוציאנערע רעגירונג״), זיי ווייסן נישט, וואס מען דארף אוועקשטעלן אויפן ארט פון דער אלטער ארדענונג״, (זע דאס ארטיקל „א יארהונדערט פון דערווארטונג״). נאר ווען די מאסן הויבן אן אומקלאר פארשטיין דעם ריכטיקן וועג צום ציל איז שוין צו שפעט: די „פירער״, וועלכע האבן זיך באפעסטיקט אין דער מאכט, ווענדן צו זיי אן דעם נייעם געוואלט־אפאראט, וואס זיי האבן זיך געאיילט צו ארגאניזירן. און אלס איינע פון די וויכטיקסטע אויפגאבן פון דער נעקסטער אנארכיסטישער ארבעט שטעלט, דערום, קראפאטקין ארויס די אויפגאבע פון דער מאקסימאלער אויסברייטערונג און פארטיפונג פון די אנארכיסטישע אידעען צווישן די הארעפאשנע מאסן, — אן אויפגאבע, וואס די היינטיקע אנארכיסטן זיינען, צום באדויערן, נאך גאר ווייט פון צו לייזן אויף א צופרידנשטעלנדיקן אופן.

פ. א. קראפאטקין האט געלעבט און געשאפן ביז דער רוסישער רעוואלוציע. בלויז די לעצטע פיר יאר פון זיין לעבן זיינען פארלאפן אין דער אומגעבונג פון דער דאזיקער גוואלטיקער געשעעניש. מיט טיפע גייסטיקע ליידן האט ער געזען, אז אויך אט־די רעוואלוציע איז, „אראפ פונעם וועג", אז אויך זי האט זיך פארוואנדלט אין א „רעוואלוציע פון די פירער", אז אויך זי וועט זיך ענדיקן, צייטווייליק, מיטן פארשקלאפן די הארעפאשנע מאסן...

אין 1921, דאס יאר פון קראפאטקינס טויט, זיינען שוין געווען גאנץ קלאר די נעגאטיווע רעזולטאטן פון דער דאזיקער רעוואלוציע. קראפאטקין האט געזען די דאזיקע רעזולטאטן. ליידנדיק שטארק דערפון האט ער, אין דער זעלבער צייט, נישט געקאנט זיך נישט שטעלן די פראגע, וועלכע ס'שטעלן זיך אויך מיר, זיינע נאכפאלגער און פארזעצער: „*האט דער גאנג און דער נאענטסטער רעזולטאט פון דער דאזיקער רעוואלוציע באשטעטיקט אונדזער אידעע, אדער זי אפגעלייקנט?*" און אויף אט־דער פראגע האט ער, אן ספק, געענטפערט דאס זעלבע, וואס מיר ענטפערן איצט: *יא, באשטעטיקט דורכאויס, סיי אינגאנצן גענומען, סיי אין די קלענסטע פרטים.*

דאס דערווייזן די דאזיקע באהויפטונג, פונאנדערוויקלען די דאזיקע טעמע, גייט נישט אריין אין די גרענעצן פון דעם איצטיקן ארטיקל. דאס וואלט באדארפט זיין די טעמע פון א באזונדער ארבעט. מירן זיך באגרענעצן מיט דעם וואונטש, אז דער אומגעהויערער און אומגעוועגלעך־באלערנדיקער מאטעריאל, וואס די רוסישע רעוואלוציע שטעלט צו אונדזער רשות, זאל אין דער נאענטער צוקונפט אויסגענוצט ווערן פון די אנארכיסטן אויף צו דערפילן פ. א. קראפאטקינס ליידנשאפטלעכע צוואה: שנעלער, אקטיווער און מעכטיקער אויסברייטערן און פארטיפן אונדזער אידעע צווישן די הארעפאשנע מאסן.

ערִיקאַ מאַלאַטעסטאַ

פּיאָטר קראָפּאָטקין

(זכרונות און קריטיק פון איינעם פון זיינע אַלטע פריינט)

די דאָזיקע ארבעט האָט מאַלאַטעסטאַ אָנגעשריבן פאַרן רוסישן זשורנאַל „פּראָבוזשדעניע” אין דעטראָיט, פּ. שטאַטן. זי איז געווען געדרוקט אין פעברואַר 1931 וואָס איז געווען אַ ספּעציעלער קראָפּאָטקין־נומער.

פּיאָטר קראָפּאָטקין איז אָן צווייפל איינער פון די, וועלכע האָבן אַממערסטן צוגעטראָגן — אפשר נאָך מער ווי באַקונין און עליזע רעקלו — צו דער אויס־אַרבעטונג און צו דער פאַרשפּרייטונג פון דער אַנאַרכיסטישער אידעע, דע־ריבער האָט ער זיך פאַרדינט די באַוואונדערונג און אַנערקענונג, וואָס אַלע אַנאַרכיסטן פילן צו אים.

אָבער למען האמת און אין העכסטן אינטערעס פון דעם אידעאַל איז נויטיק צו זאָגן, אַז זיין ווערק איז נישט געווען אינגאַנצן און אויסשליסלעך אַ וואויל־טוענדיקס. נישט זיין שולד איז עס, אדרבא, די גרויסקייט גופא פון זיינע פאַר־דינסטן איז דאָס געווען די סיבה פון די איבלען, וועלכע איך נעם זיך דאָ אונטער אָנצואווייזן.

נאַטירלעך האָט קראָפּאָטקין נישט געקאָנט, ווי קיין שום מענטש קאָן דאָס נישט, אויסמיידן יעדן מין טעות און זיין דער באַזיצער פונעם גאַנצן אמת. עס וואָלט, בכן, נויטיק געווען אויסצונוצן זיין ווערטפולן צושטייער און אָנגיין ווייטער מיט דער זוכעניש פאַרן ווייטערן פּראָגרעס.

אָבער קראָפּאָטקינס ליטעראַרישער טאַלאַנט, דער ווערט און פאַרנעם פון זיינע שאַפונגען, דער פּרעסטיזש, וואָס עס האָט אים געגעבן זיין שם ווי אַ גרויסער געלערנטער, דער פאַקט, וואָס ער האָט מקריב געווען אַ פּאָזיציע פון הויכראַנגיקע פּריווילעגיעס, בכדי פאַרן פּרייז פון סכנות און ליידן צו פאַר־טיידיקן די פאָלקס־אינטערעסן, און דערצו דער רייץ פון זיין פּערזאָן, וואָס האָט באַצויבערט אַלע די, וואָס האָבן געהאַט דאָס גליק זיך צו אים צו דער־

בענטערן, האָבן אים געגעבן אזא אָנזען און אזא איינפלוס, אז ער האָט אויס־
געזען צו זיין, און איז עס טאַקע אין א גרויסן טייל געווען, דער אָנערקענטער
לערער פון א גרויסן טייל אַנאַרכיסטן.

אזוי האָט פּאַסירט, אז די קריטיק איז אַנטמוטיקט געוואָרן און עס איז פאָר־
געקומען אן אָפּשטעל אין דער אַנטוויקלונג פון דער אידייע. במשך פון א היפּשן
סכום יאָרן האָט דער רוב אַנאַרכיסטן, נישט געקוקט אויפן איקאָנאָקלאַסטישן
און פּראָגרעסיוון גייסטיקן איינשטעל זייערן אויפן געביט פון טעאָריע און פּראָ־
פּאַגאַנדע, נישט געטון עפּעס אַנדערש ווי נאָר צו שטודירן און איבערצוחזרן
קראָפּאָטקינען. זאָגן עפּעס אנדערש ווי ער איז פאַר א סך חברים געווען כמעט
ווי אן אפּיקורסות.

וואָלט דעריבער נישט געשאַדט אויסצושטעלן קראָפּאָטקינס לערע צו א
שטרענגער קריטיק און אָן באַוואָרענישן אָפּצושיידן דאָס, וואָס ס'איז שטענדיק
אַמתדיק און לעבעדיק, פון דעם, וואָס דער געדאַנק און די שפּעטערדיקע דער־
פאַרונג קאָנען האָבן אָרויסגעשטעלט ווי טעותדיק. און דאָס וואָלט, אגב, נישט חל
געווען בלויז אויף קראָפּאָטקינען אַליין, ווייל די טעותן, וועלכע מ'קען אים
פאָרוואַרפן, זיינען שוין געהאַט אָנגעהאַלטן געוואָרן מצד די אַנאַרכיסטן נאָך
איידער קראָפּאָטקין האָט באַקומען אַן עמינענטע פּאָזיציע אין דער באַוועגונג.
ער באַשטעטיקט זיי און גיט זיי דויערהאַפטיקייט, געבנדיק זיי די שטיצע פון
זיין טאַלאַנט און זיין פּרעסטיזש. אָבער מיר, די אַלע אַקטיוויסטן, האָבן אין
דעם, אַלע אָדער כמעט אַלע, אונדזער חלק פאַראַנטוואָרטלעכקייט.

:: :: ::

שרייבנדיק היינט וועגן קראָפּאָטקינען בין איך נישט אויסן צו עקזאַמענירן
גרינטלעך זיין דאָקטרין. איך וויל בלויז אויפכאַפּן אייניקע אימפּרעסיעס און
אייניקע זכרונות, וועלכע וועלן, מיין איך, זיין אומשטאַנד קלאָר מאַכן קראָ־
פּאָטקינס מאָראַלישע און אינטעלעקטועלע פּערזענלעכקייט און מאַכן בעסער
פאַרשטיין זיינע מעלות און זיינע חסרונות.

אָבער קודם־כל וועל איך זאָגן עטלעכע ווערטער, וועלכע קומען אַרויס פון
מיין האַרץ, ווייל איך קאָן נישט טראַכטן וועגן קראָפּאָטקינען, נישט פילנדיק
זיך גערירט דורכן אָנדענק פון זיין גרענעצלאָזער גוטסקייט. איך דערמאָן זיך,
וואָס ער האָט געטון אין גענף אין ווינטער פון 1879־טן אָדער 1880־טן יאָר צו
העלפן א גרופּע אין נויט זיך געפינענדיקע איטאַליענישע פּליטים, צווישן וועלכע
אויך איך האָב זיך געפונען. איך דערמאָן זיך די אויפמערקזאַמקייט, וועלכע איך
וואָלט אָנגערופן מוטערלעכע, וועלכע ער האָט מיר אַרויסגעוויזן אין לאָנדאָן
אין א נאַכט, ווען איך בין געווען א קרבן פון אַן אינצידענט און איך האָב אָנ־
געקלאַפּט אין זיין טיר; איך געדענק די אַטמאָספער פון פריינטשאַפטלעכקייט,
וועלכע מ'האָט אריינגעאָטעמט אין זיין נאָענטקייט. ווייל ער איז באמת געווען א

גוטער, ער האָט געהאַט אין זיך יענע כמעט אומבאַוואוסטזיניקע גוטסקייט, וועלכע פּילט די באַדערפעניש צו לינדערן די ליידן און צו פאַרשפּרייטן אַרום זיך דעם שמייכל און די פרייד.. מ'וואָלט אינדערעמתן געקענט זאָגן, אַז ער איז געווען גוט, נישט ווינסנדיק וועגן דעם; ביי קיין שום געלעגנהייט האָט ער נישט געוואָלט מ'זאָל אים אַזוי אָנרופן. ער באַליידיקט זיך, ווייל אין אַן אַרטיקל, וואָס איך האָב געשריבן צו דער געלעגנהייט פון זיין 70־טן אַניווערסאַר, האָב איך געזאָגט, אַז די גוטסקייט איז די ערשטע פון זיינע אייגנשאַפטן. אים איז גיכער געפעלן אַרויסצוואווייזן זיין ענערגיע און זיין שטאָלץ, אפשר דערפאַר, ווייל די דאָזיקע לעצטע אייגנשאַפטן האָבן זיך אַנטוויקלט אינעם קאַמף, בעת די גוטסקייט איז געווען אַ ספּאָנטאַנער אויסדרוק פון זיין אינערלעכער נאַטור.

:: :: ::

איך האָב געהאַט דעם כבוד און דאָס גליק צו זיין פאַרבונדן מיט קראָפּאָטקינען במשך פון אַ סך יאָרן דורך דער ברידערלעכסטער פריינטשאַפט, מיר האָבן זיך ליב געהאַט, ווייל מיר זענען געווען באַגייסטערט מיט דער זעלבער ליידנשאַפט, מיט דער זעלבער האָפנונג און אויך מיט די זעלבע אילוזיעס.

ביידע מיט אַן אָפּטימיסטישן טעמפּעראַמענט (און איך מיין, פונדעסטוועגן, אַז קראָפּאָטקינס אָפּטימיזם איז געווען אַ שטאַרקערער ווי מיינער און אפשר אויך געהאַט אַן אַנדערן שורש), האָבן מיר געזען די געשעענישן אין אַ רויזלעכן קאָליר — יאָ, צום באַדויערן, אין אַ צו רויזלעכן קאָליר, — האָבן מיר זינט מער ווי פופציק יאָר צוריק געוואַרט אויף אַ נאָענטער סאָציאַלער רעוואָלוציע, וועלכע זאָל פאַרווירקלעכן אונזער אידעאַל. במשך פון דעם דאָזיקן לאַנגן פעריאָד זענען געווען זייער ווייניק מאָמענטן פון ספקות און פון אַנטמוטיקונג. איך דערמאָן זיך, צ. ב., אַז קראָפּאָטקין האָט מיר איינמאָל געזאָגט: „ליבער ערריקאָ, איך האָב מורא, אַז ס'איז נישטאָ מער קיינער ווי איך און דו, וואָס גלייבן אין דער נאָענטער רעוואָלוציע". אָבער דאָס זענען געווען פאַרבייגייענדיקע מאָמענטן. באַלד נאָכדעם איז ווידער אויפגעקומען דער צוטרוי און מ'האָט זיך אויפגעקלערט, נישט וויכטיק אויף וואָס פאַר אַן אופן, די קעגנווערטיקע שוועריקייטן און דעם סקעפּטיציזם פון די חברים, און מ'האָט ווייטער געאַרבעט און געהאָפט.

פונדעסטוועגן דאַרף מען נישט מיינען, אַז מיר האָבן וועגן אַלץ געהאַט די זעלביקע מיינונגען. אַדרבא, בנוגע אַ סך עיקרדיקע אידייען זענען מיר געווען ווייט פון צו זיין איינפאַרשטאַנען, און זעלטן ווען האָבן מיר זיך צוזאַמען געטראָפן, אַז וועלכע נישט איז חילוקי־דעות זאָל צווישן אונז נישט אַרויסרופן טומלדיקע דיסקוסיעס. אָבער אַזוי ווי קראָפּאָטקין איז געווען זיכער צו האָבן רעכט, און ער האָט נישט געקענט פאַרטראָגן רואיק די קעגנערשאַפט, און איך ווידער האָב געהאַט גרויס דרך־ארץ פאַר זיין קענטעניש און אַ סך איינזען מיט

זיין שוואַכן געזונט־צושטאַנד, פלעגן מיר שטענדיק בייטן די טעמעס, כדי זיך נישט צופיל אויפצורעגן.

אָבער דאָס האָט בשום אופן נישט געשטערט די נאָענטקייט פון אונדזערע באַציאונגען, ווייל מיר האָבן זיך ליב געהאַט און צוזאַמענגעאַרבעט צוליב סענטימענטאַלע מאָטיוון מער ווי צוליב אינטעלעקטועלע. ס׳זענען נישט וויכטיק די פאַרשידנאַרטיקע אויסטייטשונגען, וואָס מיר האָבן געגעבן די פאַקטן, און אויך נישט די דיפערענץ פון די אַרגומענטן, מיט וועלכע מיר האָבן באַרעכטיקט אונדזער שטעלונג און אויספירונג; אין דער פּראַקטיק האָבן מיר געוואָלט די זעלבע זאַכן, און מיר זיינען אָנגערעגט געוואָרן דורכן זעלבן פייערלעכן באַגער צו פרייהייט, צו גערעכטיקייט און וואוילשטאַנד פאַר אַלעמען. מיר האָבן, בכן, געקאָנט גיין צוזאַמען.

און אין דער ווירקלעכקייט איז קיינמאָל נישט געווען צווישן אונז קיין ערנסטע חלוקי־דעות ביז צום טאָג, ווען ס׳האָט זיך, אין 1914, אויפגעשטעלט אַ פּראָבלעם, וואָס האָט געהאַט אַ געוואַלדיקע וויכטיקייט פאַר אים און פאַר מיר: די פּראָבלעם פון קריג און וואָס פאַרא שטעלונג די אַנאַרכיסטן האָבן געדאַרפט צו אים אָננעמען. ביי דער דאָזיקער אומגליקלעכער געלעגנהייט האָבן אין אים דערוואַכט און נאָך פאַרשטאַרקט געוואָרן זיינע אַלטע פּרעפערענצן פאַר אַלץ, וואָס איז געווען רוסיש אָדער פראַנצויזיש און ער האָט זיך דערקלערט פאַר אַ ליידנשאַפטלעכן אָנהענגער פון דער אַנטאַנט. ס׳האָט אויסגעזען, אַז ער האָט פאַרגעסן, אַז ער איז אַן אינטערנאַציאָנאַליסט, אַ סאָציאַליסט און אַנאַרכיסט; ער האָט פאַרגעסן וואָס ער אַליין פלעגט ערשט נישט לאַנג צוריק זאָגן וועגן דעם קריג, וואָס די קאַפּיטאַליסטן גרייטן צו, און ער האָט אָנגעהויבן באַוואונדערן די ערגסטע שטאַטסלייט און גענעראַלן פון דער אַנטאַנט. ער האָט באַטראַכט ווי פּחדנים די אַנאַרכיסטן, וועלכע האָבן זיך אָפּגעזאָגט אַריינצוגיין אין הייליקן בונד, ער האָט באַדויערט, וואָס די עלטער און דאָס געזונט דערלויבן אים נישט צו נעמען געווער אין האַנט און אַרויסמאַרשירן קעגן די דייטשן. לויט מיר, איז זיין שטעלונג געווען אַן אמת פּאַטאָלאָגישע. ווי אַזוי עס זאָל נישט זיין, ס׳איז געווען איינע פון די ווייטיקלעכסטע, איינע פון די טראַגישסטע מאָמענטן פון מיין לעבן (און איך דערוועג זיך צו זאָגן, אַז אויך פון זיינעם), יענער מאָמענט, ווען מיר האָבן זיך, נאָך איינער פון די פּיינלעכסטע דיסקוסיעס, צעשיידט ווי קעגנער, כמעט ווי שונאים.

גרויס איז געווען מיין ווייטיק צוליב דעם פאַרלוסט פונעם פריינט און צוליב דעם שאָדן, וואָס איז דערפון אַרויסגעקומען פאַר אונזער אידעאַל, צוליב דעם פאַרנעם, וואָס אַזאַ חלוקי־דעות האָט געקענט האָבן צווישן די אַנאַרכיסטן. אָבער נישט געקוקט אויף דעם, זענען געבליבן ביי מיר אומבאַרירלעך די ליבע און דער רעספּעקט פאַרן מענטשן, פּונקט אַזוי ווי די האָפענונג, אַז נאָכדעם ווי די פאַרטויבונג פון מאָמענט וועט אַריבער און נאָכדעם ווי מ׳וועט זען די קאָנ־

סעקוועגצן, וואָס מ׳האָט געקענט דערוואַרטן פון קריג, וועט ער אָנערקענען זיין טעות און ער וועט ווידער זיין דער קראָפּאָטקין ווי תמיד.

:: :: ::

קראָפּאָטקין איז געווען אַ געלערנטער און אַ סאָציאַלער רעפאָרמאַטאָר צו איין און דער זעלבער צייט. פון צוויי לײדנשאַפטן איז ער געווען באַהערשט: פונעם באַגער צו וויסן און פונעם באַגער צו טון גוטס דער מענטשהייט; צוויי אידעאַלע לײדנשאַפטן, וועלכע דאַרפן זיין נוצלעך איינע דער אַנדערער און וועלכע איינער וואָלט געוואָלט זען ביי אַלע מענטשן, כאָטש זיי זיינען פונ־דעסטוועגן נישט איינע און די זעלבע זאַך. אָבער קראָפּאָטקין איז געווען אַן עמינענט־סיסטעמאַטישע פערזענלעכקייט. ער האָט אַלץ געוואָלט דערקלערן לויט דעם זעלבן פּרינציפּ, ער האָט אַלץ געוואָלט רעדוצירן צו אַן איינהייטלעכקייט; און ער האָט עס גאַנץ אָפט געטאָן אַפילו אויפן חשבון פון דער לאָגיק, לויט מיין מיינונג. אַזוי האָט ער אין דער וויסנשאַפט געשטיצט זיינע סאָציאַלע אַספּי־ראַציעס, וועלכע זענען, לויט אים, נישט געווען עפּעס אַנדערש ווי נאָר שטרענג־וויסנשאַפטלעכע דעדוקציעס.

איך האָב נישט קיין שום ספּעציעלע קאָמפּעטענץ אַרויסצוזאָגן זיך וועגן קראָפּאָטקינען אַלס געלערנטן. איך וויים, אַז ער האָט אין זיין יוגנט געלייסטעט באַדייטנדיקע דינסטן דער געאָגראַפיע און דער געאָלאָגיע; איך שאַץ אָפּ דעם גרויסן ווערט פון זיין בוך: „די קעגנזייטיקע הילף" און איך בין איבערצייגט, אַז מיט זיין ברייטער קולטור און הויכער אינטעליגענץ וואָלט ער געווען געקאָנט צוטראָגן אַ גרויסן צושטייער צום פּראָגרעס פון די וויסנשאַפטן, ווען זיין אויפ־מערקזאַמקייט און זיין אַקטיוויטעט וואָלטן נישט געווען פאַרשלונגען געוואָרן דורכן סאָציאַלן קאַמף. פונדעסטוועגן ווייזט זיך מיר אויס, אַז עפּעס האָט אים געפעלט, בכדי צו זיין אַן אמתער וויסנשאַפטסמאַן: די פעאיקייט צו פאַרגעסן זיינע באַגערן און באַוואָרעניש, בכדי צו אָבסערווירן די פאַקטן מיט אַ געדול־דיקער אָביעקטיוויטעט. ער האָט מיר גיכער אויסגעוויזן צו זיין דאָס, וואָס איך וואָלט זייער פיין אָנגערופן אַ פּאָעט פון דער וויסנשאַפט. ער וואָלט געווען אימשטאַנד צוצוטרעפן נייע אמתע דורך געניאַלע אינטואיציעס, אָבער די דאָ־זיקע אמתן וואָלטן ערשט געווען געדאַרפט באַשטעטיקט ווערן דורך אַנדערע מענטשן, וועלכע קענען האָבן ווייניקער געניאַליטעט, אָדער אינגאַנצן נישט זיין קיין גאונים אויף קיין שום געביט, אָבער דערפאַר בעסער פאַרגרייט און באַגאַבט מיט דעם, וואָס מ׳רופט אַן וויסנשאַפטלעכער גייסט. קראָפּאָטקין איז געווען צו לײדנשאַפטלעך, בכדי צו זיין אַן עקזאַקטער אָבסערוואַטאָר.

ער פלעגט געוויינלעך באַנעמען אַ השערה און תיכף גענומען זוכן די פאַקטן, וועלכע זאָלן זי באַרעכטיקן; דאָס קאָן זיך זיין אַ גוטער מעטאָד פאַר דער אַנטדעקונג, אָבער נישט ווילנדיק איז ער דערגאַנגען דערצו נישט צו זען די פאַקטן, וועלכע זענען געווען אין סתירה צו דער השערה.

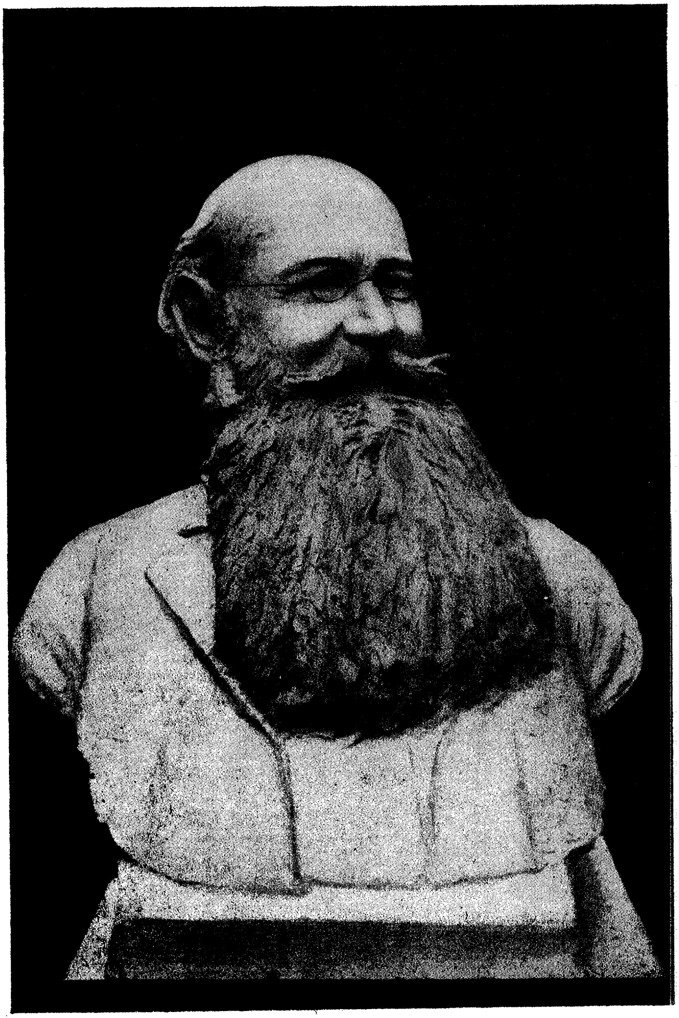

פ. א. קראָפּאָטקינס ביוסט פון דעם סקולפּטאָר צייטלין

ער איז נישט געווען אימשטאַנד זיך צו דעצידירן אַנצונעמען אַ פאַקט, און צומאָלם אפילו נישט צו נעמען אים אין באַטראַכט, אויב ער האָט זיך לכתחילה נישט אַריינגעפּאַסט אין זיין דערקלערונג, ד"ה אויב ער האָט אים נישט געקאָנט אַריינפּאַסן אין זיין סיסטעם.

ווי אַ ביישפּיל וועל איך איבערגעבן אַן עפּיזאָד, צו וועלכן איך האָב געגעבן אַ געלעגנהייט:

צווישן די יאָרן 1885-1889 האָב איך זיך געפונען אין דער אַרגענטינער פּאַמפּאַ און ס'איז מיר אויסגעקומען עפּעס צו לייענען וועגן די היפּנאָטישע עקספּערימענטן פון דער נאַנסער שול. דער ענין האָט מיך שטאַרק פאַראינטערעסירט, אָבער איך האָב דעמאָלט נישט געהאַט קיין געלעגנהייט צו וויסן עפּעס מער וועגן דאָזיקן ענין. ווען איך בין צוריקגעקומען קיין אייראָפּע, האָב איך זיך געזען מיט קראָפּאָטקינען אין לאָנדאָן און איך האָב אים געבעטן, ער זאָל מיר געבן אייניקע ידיעות וועגן דעם היפּנאָטיזם. ער האָט מיר געענטפערט קאַטעגאָריש, אַז מ'דאַרף גאָרנישט גלויבן וועגן דעם, אַז אַלעס איז נישט מער ווי אָנשטעל און האַלוצינאַציעס. אַ געוויסע צייט שפּעטער האָב איך זיך ווידער געטראָפן מיט קראָפּאָטקינען און ס'איז אונז ווידער אויסגעקומען צו שמועסן וועגן היפּנאָטיזם. מיט איבערראַשונג האָב איך באַמערקט, אַז זיין מיינונג האָט זיך פולשטענדיק געביטן: די היפּנאָטישע דערשיינונגען זענען שוין פאַר אים איצט געווען אינטערעסאַנטע ענינים, וועלכע עס לוינט די מי צו שטודירן. וואָס האָט דאָ פּאַסירט? האָט ער זיך באַקענט מיט נייע פאַקטן? האָט ער איצט באַקומען איבערצייגנדיקע באַווייזן פון פאַקטן, וועלכע ער האָט לכתחילה נעגירט? לחלוטין נישט. ער האָט, פּשוט און פּראָסט, געלייענט אין אַ בוך פון כ'ווייס נישט וועלכן דייטשן פיזיאָלאָג אַ טעאָריע וועגן די שייכותן צווישן די צוויי העמיספערן פון מוח, וועלכע האָבן, גוט צי שלעכט, געקאָנט דינען צו דערקלערן די דאָזיקע דערשיינונגען, וועלכע האָבן אים אינטערעסירט.

ביי אַזאַ גייסטיקן איינשטעל, וועלכעם האָט אים באַוואויגן צו דערלייזיקן די ענינים אויף זיין שטייגער אין די פּראָבלעמען פון עקזאַקטער וויסנשאַפט, אין וועלכע ס'איז נישטאָ קיין לאָגיק, מחמת די ליידנשאַפט צערודערט דעם אינטעלעקט, האָט מען געקאָנט פאָראויסזען צו וואָס ער קאָן דערגיין אין פּראָבלעמען, וועלכע זיינען געשטאַנען אין אַ נאָענטן שייכות צו זיינע שטאַרקע באַגערן און צו זיינע טיערסטע האָפנונגען.

:: :: ::

קראָפּאָטקין איז געווען אַן אָנהענגער פון דער מאַטעריאַליסטישער פילאָזאָפיע, וועלכע האָט באַהערשט די געלערנטע פון דער צווייטער העלפט פון נייַנצעטן יאָרהונדערט, די פילאָזאָפיע פון די מאָלעשאָטס, ביכנערס, פאָגטס און אַנדערע, במילא איז זיין קאָנצעפּציע פון אוניווערז געווען אַ שטרענג־מעכאַנישע. לויט דער דאָזיקער סיסטעם עקזיסטירט נישט דער ווילן (אַ שעפערישע מאַכט,

וועמעס קראַפט און נאַטור מיר קאָנען נישט פאַרשטיין, פונקט ווי מיר פאַר־שטייען אויך נישט דעם שורש און דעם כאַראַקטער פון דער מאַטעריע און פון אַנדערע „ערשטע פּרינציפּן"), וועלכער העלפט ביסלעכווייז צו צו באַ־שטימען די אויפפירונג פון די אינדיווידן און פון די געזעלשאַפטן, ער איז בלויז אַן אילוזיע. אַלץ, וואָס איז געווען, אַלץ, וואָס איז און וואָס וועט זיין — פון דער אויסוויקלונג פון די הימלישע קערפּערס ביז צו דער געבורט און דער דעקאַדענץ פון אַ ציוויליזאַציע; פון אַן ערדציטער ביז צום געדאַנקענגאַנג פון אַ ניוטאָן; פונעם ריח פון אַ רויז ביז צום שמייכל פון אַ מוטער; פון דער גרויו־זאַמקייט פון אַ טיראַן ביז צו דער גוטסקייט פון אַ הייליקן — אַלץ האָט געמוזט, מוז און וועט מוזן קומען אין אַ פאַטאַלער אויסוויקלונג פון די אורזאַכן און כיבות פון דער מעכאַנישער נאַטור, וועלכע לאָזט נישט איבער קיין פּלאַץ פאַר קיין שום מעגלעכקייט פון וואַריאַציע. די אילוזיע פונעם ווילן דאַרף אויך אַן אין פאַר זיך זיין נישט עפּעס אַנדערש ווי אַ מעכאַנישער פאַקט.

אויב דער ווילן האָט נישט קיין שום פּאָטענץ, אויב ער עקזיסטירט נישט, אויב אַלץ איז אַזוי ווי עס מוז זיין און אַנדערש קען עס נישט זיין, האָבן שוין דעמאָלט די אידייען מכוח פרייהייט, גערעכטיקייט, פאַראַנטוואָרטלעכ־קייט נאַטירלעכערוויז, לאָגישערוויז קיין שום באַדייטונג נישט, זיי אַנטשפּרעכן נישט קיין שום רעאַליטעט.

לויט דער לאָגיק וואָלט מען נישט געהאַט צו טון עפּעס אַנדערש, ווי נאָר בלויז באַטראַכטן וואָס עס פּאַסירט אויף דער וועלט מיט גלייכגילטיקייט, הנאה אָדער פאַרדרוס, אָבער אָן אויסזיכטן און אָן מעגלעכקייטן עפּעס צו ענדערן.

:: :: ::

קראָפּאָטקין, וועלכער איז, בכן, געווען זייער שטרענג מיטן היסטאָרישן פאַטאַליזם פון די מאַרקסיסטן, איז אַריינגעפאַלן אינעם מעכאַנישן פאַטאַליזם, וואָס איז נאָך פאַראַליזירנדיקער.

אָבער די פילאָזאָפיע האָט נישט געקאָנט אָפּטויטן דעם מעכטיקן ווילן, וואָס קראָפּאָטקין האָט פאַרמאָגט.

ער איז געווען צו שטאַרק איבערצייגט מכוח דער גוטסקייט פון זיין סיס־טעם, צו קענען זיך אָפּזאָגן פון איר אָדער בלויז רואיק פאַרטראָגן, אז מ'זאָל זי שטעלן אין ספקות. אָבער ער איז געווען צו שטאַרק ליידנשאַפטלעך פאַרגליבט, צו שטאַרק פאַרליבט אין דער פרייהייט און אין דער גערעכטיקייט, כדי זיך אָפּ־צושטעלן פאַר די שוועריקייטן פון אַ לאָגישער סתירה און זיך אָפּזאָגן פונעם קאַמף. ער האָט געלייזט דעם ענין דורך אַריינפּאַסן די אַנאַרכיע אין זיין סיס־טעם און פאַרוואַנדלענדיק זי אין אַ וויסנשאַפטלעכן אמת.

ער האָט זיך פאַרפעסטיקט אין זיין איבערצייגונג, באַהויפּטנדיק, אז אַלע ערשטע אַנטדעקונגען אין די וויסנשאַפטן — פון דער אַסטראָנאָמיע ביז צו דער ביאָלאָגיע און סאָציאָלאָגיע — טרעפן זיך צוזאַמען אויפן פּונקט צו באַווייזן

וואָס ווייטער אַלץ מער, אַז די אַנאַרכיע איז דער אופן פון דער סאָציאַלער אָר־גאַניזאַציע, וועלכע איז בהסכם מיט די נאַטירלעכע געזעצן. מ׳האָט אים גע־קאָנט איינווענדן, אַז וואָסערע עס זאָלן נישט זיין די אויספירן, וועלכע מ׳קאָן מאַכן פון דער היינטצייטיקער וויסנשאַפט, מעג מען אָבער זיכער זיין, אַז ווען נייע אַנטדעקונגען זאָלן צעשטערן די היינטיקע וויסנשאַפטלעכע גלויבונגען, וועט ער, קראָפּאָטקין, אַלץ זיין אַן אַנאַרכיסט, טראָץ דער וויסנשאַפט, פּונקט ווי ער איז איצט אַן אַנאַרכיסט טראָץ דער לאָגיק. אָבער קראָפּאָטקין וואָלט נישט געווען אימשטאַנד איינצוגיין אויף דער מעגלעכקייט פון אַ קאָנפליקט צווישן דער וויסנשאַפט און זיינע סאָציאַלע שטרעבונגען און ער וואָלט שטענדיק געווען צוגעטראַכט אַ מיטל, נישט וויכטיק צי אַ לאָגישעס אָדער נישט, בכדי אויסצו־גלייכן זיין מעכאַניסטישע פילאָזאָפיע מיט זיין אַנאַרכיזם.

און אַזוי האָט טאַקע פּאַסירט, אַז נאָכדעם ווי ער האָט געהאַט באַהויפּטעט, אַז „די אַנאַרכיע איז אַ קאָנצעפּציע פון אוניווערז, אַ באַזירטע אויף דער מעכאַ־נישער אינטערפּרעטאַציע פון די דערשיינונגען, וועלכע נעמט אַרום די גאַנצע נאַטור, אַריינגערעכנט דאָס לעבן פון די געזעלשאַפטן" (איך בין זיך מודה, אַז איך האָב קיינמאָל נישט געקענט פאַרשטיין וואָס דאָס קאָן אַזעלכעס באַדייטן), האָט קראָפּאָטקין פאַרגעסן, גלייך ווי דאָס וואָלט געווען אַ גאָרנישט, זיין מאַכע־נישע קאָנצעפּציע און ער האָט זיך אַריינגעוואָרפן אין קאַמף מיטן געמיט, ענטו־זיאַזם און דעם צוטרוי פון איינעם, וועלכער גלויבט אין דער ווירקזאַמקייט פון זיין ווילן און ער האָפט צו קענען דורך זיין אַקטיוויטעט צו דערגרייכן אָדער העלפן דערגרייכן דאָס, וואָס ער וויל.

:: :: ::

אינדערעמתן זענען קראָפּאָטקינס אַנאַרכיזם און קאָמוניזם גיכער געווען אַן עפעקט פון זיין סענסיביליטעט ווי אַ פּראָבלעם פון שכלדיקייט און פאַרטראַכ־טונג. אין אים האָט קודם־כל גערעדט דאָס האַרץ און נאָכדעם ערשט איז געקומען דער מוח, די אַרגומענטאַציע, כדי צו באַרעכטיקן און באַקרעפטיקן די אימ־פּולסן פון זיין האַרץ.

דאָס, וואָס ס׳האָט געבילדעט דעם תוך פון זיין כאַראַקטער, איז געווען זיין ליבע צו די מענטשן, די סימפּאַטיע פאַר די אָרעמע און אונטערדריקטע. ער האָט באמת געליטן פון יענעמס צרות, און די אומגערעכטיקייט, ווען אפילו עס איז אויסגעפאַלן צו גונסטן אים, איז געווען אומדערטרעגלעך פאַר זיין געמיטס־שטימונג.

אין דער עפּאָכע, ווען איך פלעג אים באַזוכן אין לאָנדאָן, האָט ער פאַר־דינט אויף זיין אויסקומעניש פון זיינע מיטאַרבעטונגען אין זשורנאַלן און אַנ־דערע וויסנשאַפטלעכע אָרגאַנען און ער האָט זיך געלעבט אין פאַרהאַלטניסמע־סיק באַקוועמע קאָנדיציעס, אָבער ער האָט זיך געפילט ווי באַלעסטיקט, ווי דאָס

געווים ון וואָלט אים געפיי ניקט דערפאַר, וואָס אים גייט עס בעסער ווי דעם רוב פון די האַנטאַרבעטער און עס האָט געמאַכט דעם איינדרוק ווי ער וואָלט זיך שטענדיק געוואָלט פאַרענטפערן פאַר די קליינע באַקוועמלעכקייטן. ער פלעגט אָפט זאָגן, רעדנדיק וועגן זיך אין זיין לאַגע: „אויב מיר האָבן זיך געקאָנט בילדן און אַנטוויקלען אונזערע פעאיקייטן; אויב מיר האָבן געהאַט אַ צוטריט צו די אינטעלעקטועלע גענוסן און תענוגים, אויב מיר לעבן אין מאַטעריעלע נישט צו שלעכטע באַדינגונגען, איז עס דערפאַר, וואָס מיר האָבן, אַדאַנק דעם צופאַל פון אונדזער געבורט, אויסגענוצט די עקספּלאָטאַציע, צו וועלכער עס זיינען אויס-געשטעלט די אַרבעטער. קעמפן פאַר זייער עמאַנציפּאַציע איז פאַר אונדז אַ פליכט, אַ הייליקער חוב, וועלכן מיר דאַרפן זען אָפּצאָלן”.

עס איז געווען סיי צוליב זיין ליבע צו דער גערעכטיקייט ווי בכדי אָפּצו-צאָלן פאַר די פּריווילעגיעס, פון וועלכע ער האָט גענאָסן, וואָס ער האָט זיך אָפּ-געזאָגט פון זיין פּאָזיציע און פאַרנאַכלעסיקט די פאָרשונגען, וועלכע ער האָט אַזוי שטאַרק ליב געהאַט, כדי צו ווידמען זיך צו דער דערציאונג פון די אַרבע-טער אין פּעטערבורג און צום קאַמף קעגן דעספּאָטיזם פון די צאַרן. שטענדיק באַוועגט דורך די זעלבע געפילן האָט ער זיך תיכף אָנגעשלאָסן אינעם אינטערנאַ-ציאָנאַל און אָנגענומען די אַנאַרכיסטישע אידייען. און לסוף האָט ער פון צווישן די פאַרשידענע אַנאַרכיסטישע קאָנצעפּציעס אויסגעקליבן די קאָמוניסטיש-אַנאַרכיסטישע, וועלכער גייט נאָך ווייטער ווי די סאַמע גערעכטיקייט, ווייל זי באַזירט זיך אויף דער סאָלידאַריטעט און דער ליבע.

אָבער נאַטירלעך, ווי ס'איז געווען פאָראויסצוזען, — זיין פילאָזאָפיע איז נישט געבליבן אָן אַן איינפלוס אויף זיין אופן צו באַנעמען די צוקונפט און אויפן קאַמף, וועלכן מ'האָט געדאַרפט אָנפירן, בכדי צו דערגיין צו איר.

ווייל היות ווי אַלעס, וואָס קומט פאַר, לויט זיין פילאָזאָפיע, מוז קומען, מוז דער קאָמוניסטישער אַנאַרכיזם, צו וועלכן ער האָט געשטרעבט, פאַטאַלערווייז טריאומפירן, אַזוי ווי דורך אַ נאַטור-געזעץ.

און דאָס האָט ביי אים צוגענומען יעדן מין ספקות און פאַר אים פאַרהוילן יעדע שוועריקייט. די בורזשואַזע וועלט מוז פאַטאַלערווייז אומקומען; זי געפינט זיך שוין אין אויפלייזונג און די רעוואָלוציאָנערע אַקציע האָט ניישט קיין אַנדערן צוועק ווי נאָר אונטערצוזאָגן איר צוזאַמענבראָך.

זיין גרויסע השפּעה אַלס פּראָפּאַגאַנדיסט האָט נאָך, חוץ זיין טאַלאַנט, גע-האַט דעם פאַקט, וואָס ער האָט אַרויסגעשטעלט די זאַכן אויף אַזאַ פּשוטן אופן, אויף אַזאַ לייכטן אופן, אויף אַזאַ אומפאַרמיידלעכן אופן, אַז דער ענטוזיאַזם זיינער איז איבערגעגאַנגען צו די, וואָס האָבן אים געהערט אָדער אים געלייענט.

די מאָראַלישע שוועריקייטן זענען פאַרשוואונדן, ווייל ער האָט צוגעשריבן דעם „פאָלק” אַלע גוטע מידות און אַלע פעאיקייטן. ער האָט, מיט רעכט, זייער שטאַרק געלויבט דעם מאָראַליזירנדיקן איינפלוס פון דער אַרבעט, אָבער ער האָט נישט גענוגנדיק געזען די דערדריקנדיקע עפעקטן פון דער נויט און דער אונטער-

געוואָרפנקייט. ער האָט געמיינט, אַז ס'וואָלט געווען גענוג אָפּצושאַפן די פּריווילעגיע פון די קאַפּיטאַליסטן און די מאַכט פון די הערשער, בכדי אַלע מענטשן זאָלן זיך תיכף אָנהייבן ליב האָבן ווי ברידער און נעמען אָפּהיטן יענעמס אינטערעסן פּונקט ווי זייערע אייגענע.

אויפן זעלבן שטייגער האָט ער נישט געזען קיין מאַטעריעלע שוועריקייטן אָדער ער האָט זיך מיט זיי לייכט אַן עצה געגעבן. ער האָט אָנגענומען דעם געדאַנק, וועלכער איז דעמאָלט געווען פאַרשפּרייט צווישן די אַנאַרכיסטן, אַז די אָנגעזאַמלטע פּראָדוקטן פון דער ערד און פון דער אינדוסטריע זענען אויף אַזוי ווייט איבערגענוג, אַז פאַר אַ משך פון אַ לאַנגער צייט וועט מען זיך נישט דאַרפן זאָרגן מכוח דער פּראָדוקציע און ער פלעגט שטענדיק זאָגן, אַז די אוממיטלבאַרע פּראָבלעם איז די פּראָבלעם פון קאָנסום; אַז כדי די רעוואָלוציע זאָל זיגן איז נויטיק תיכף און אויף אַ פולשטענדיקן אופן צו באַפרידיקן אַלעמענס באַדערפענישן; די פּראָדוקציע וואָלט, נאַטירלעכערווייז, נאָכגעיאָגט דעם ריטם פונעם קאָנסום. פון דאַנען האָט זיך דאָס גענומען די דאָזיקע אידייע וועגן נעמען פון הויפן, וועלכע איז אַריין אין דער מאָדע. און ווען אַפילו ס'איז אמת, אַז דאָס איז דער איינפאַכסטער אופן צו באַנעמען דעם קאָמוניזם און דער צוגעפּאַסטסטער צו געפעלן דעם המון, איז ער אויך דער פּרימיטיווסטער און דער אמת'רסטן ווירקלעך אוטאָפּישער.

און ווען מ'האָט געלאָזט מערקן, אַז די דאָזיקע אָנזאַמלונג פון פּראָדוקטן קאָן נישט עקזיסטירן, ווייל די אייגנטימער לאָזן נאָרמאַלערווייז פּראָדוצירן נאָר דאָס, וואָס זיי קאָנען פאַרקויפן מיט ריווח און אַז מ'וועט אפשר אין די ערשטע צייטן פון דער רעוואָלוציע דאַרפן אָרגאַניזירן דעם פּאַרטייל און דאַרפן איינפירן די אינטענסיווע פּראָדוקציע גיכער ווי סטימולירן דאָס נעמען פון הויפן, וועלכער עקזיסטירט פאַקטיש נישט, ס'איז נישטאָ קיין עודף, האָט ער זיך גענומען שטודירן דירעקט דאָס פּראָבלעם און איז געקומען צום אויספיר, אַז ס'איז טאַקע אַזוי, אַז קיין איבערפלוס איז נישט פאַראַן און אַז אין געוויסע לענדער איז מען שטענדיק געשטאַנען אונטער דער סכנה פון הונגער. אָבער ער האָט זיך באַרויִקט, ווען ער האָט געטראַכט וועגן די גרויסע מעגלעכקייטן פון דער דורך דער וויסנשאַפט געשטיצטער אַגריקולטור. ער האָט גענומען ווי אַ משל די רעזולטאַטן, וואָס זענען דערגרייכט געוואָרן דורך אייניקע אַגריקולטאָרן און אייניקע געלערנטע אָגראָנאָמען אויף באַשרענקטע ערטער און ער האָט פון זיי אַרויסגעצויגן די דערמוטיקנדיקסטע קאָנסעקווענצן, נישט רעכנענדיק זיך מיט די שטרויכלונגען, וואָס עס האָבן אַרויסגעשטעלט קעגן די אומוויסנקייט און דער רוטינערער גייסט פון די פויערן און די צייט, וואָס וואָלט אין יעדן פאַל, נויטיק געווען צו פאַראַלגעמיינערן די נייע אופנים פון קולטיוו אין פון פּאַרטייל.

קראָפּאָטקין האָט ווי תמיד געזען די זאַכן אַזוי ווי ער וואָלט געוואָלט, אַז זיי זאָלן זיין און ווי מיר אַלע דערוואַרטן און האָפן, אַז זיי וועלן ווען עס

איז זיין. ער האָט אָנגענומען פאַר עקזיסטירנדיק און ווי תיכף פאַרווירקלעכבאַר דאָס, וואָס דאַרף דערגרייכט ווערן דורך לאַנגע און פיינלעכע אָנשטרענגונגען.

:: :: ::

קראָפּאָטקין האָט באַנומען די נאַטור אַזוי ווי אַ מין השגחה, אַראַנק וועל־כער די האַרמאָניע האָט גענדאַרפט הערשן אין אַלץ, איינשליסלעך אין די מענטש־לעכע געזעלשאַפטן.

דאָס איז עס טאַקע, וואָס האָט גורם געווען, אַז אַ סך אַנאַרכיסטן זאָלן איבערחזרן די דאָזיקע פראַזע מיט אַזאַ פּערפעקט קראָפּאָטקיניאַנישן ריח: „די אַנאַרכיע איז די נאַטירלעכע אָרדענונג".

וואָלט מען געקאָנט פרעגן: אויב ס'איז אמת, אַז דאָס געזעץ פון דער נאַטור איז די האַרמאָניע, ווי קומט עס וואָס זי האָט געוואַרט, אַז ס'זאָלן קומען אויף דער וועלט די אַנאַרכיסטן און זי וואַרט נאָך, אַז זיי זאָלן זיגן, כדי צו צעשטערן די גרויזאַמע און טויטלעכע אומהאַרמאָנישקייטן, פון וועלכע די מענטשן האָבן שטענדיק געליטן?

וואָלט מען דען נישט געווען פיל נענטער צום אמת, ווען מען זאָל זאָגן, אַז די אַנאַרכיע איז דער קאַמף אין די מענטשלעכע געזעלשאַפטן קעגן די אומהאַר־מאָנישקייטן פון דער נאַטור?

:: :: ::

איך האָב זיך צודרינגלעך אָפּגעשטעלט אויף די צוויי טעותן, אין וועלכע ס'איז, לויט מיין מיינונג, אַריינגעפאַלן קראָפּאָטקין: זיין טעאָרעטישער פאַטאַ־ליזם און זיין איבערגעטריבענער אָפּטימיזם, ווייל איך מיין צו האָבן פעסטגע־שטעלט די שלעכטע ווירקונגען, וואָס זיי האָבן געהאַט אין אונזער באַוועגונג.

געווען חברים, וועלכע האָבן גענומען ערנסט די פאַטאַליסטישע טעאָריע (וועלכע רופט זיך אָן מיטן שיינעם נאָמען דעטערמיניזם), און זיי האָבן צוליב דעם פאַרלוירן יעדן רעוואָלוציאָנערן גייסט. די רעוואָלוציע מאַכט מען נישט, זאָגן זיי, זי וועט שוין אין איר צייט אַליין קומען, אָבער ס'איז אומנוצלעך, אַנטיוויסנשאַפטלעך און אפילו לעכערלעך זי צו ווילן מאַכן. און מיט די דאָזיקע גוטע אַרגומענטן האָבן זיי זיך אָפּגעזונדערט און זיך פאַרנומען מיט זייערע אייגענע ענינים. אָבער מ'וואָלט געהאַט אַ טעות אויב מ'וואָלט געמיינט, אַז דאָס איז געווען פאַר אַלע אַ באַקוועמער תירוץ זיך צו דערווייטערן. איך האָב געקענט אַ סך חברים מיט אַ פייערדיקן טעמפּעראַמענט, גרייטע אויפצונעמען יעדע סכנה, וועלכע האָבן מקריב געווען זייער פּאָזיציע, זייער פרייהייט און אפילו זייער לעבן אין נאָמען פון דער אַנאַרכיע, נישט געקוקט דערויף, וואָס זיי זענען געווען איבערצייגט מכוח דער אומנוצלעכקייט פון זייער טעטיקייט. זיי האָבן עס געטאָן

צוליב עקל צו דער געזעלשאַפט, צוליב נקמה, אוים פאַרצווייפלונג, צוליב ליבע צום שיינעם זשעסט, כאָטש זיי האָבן צוליב דעם נישט געגלויבט, אַז זיי דינען דעם אידעאַל פון דער רעוואָלוציע, און במילא נישט אויסקלויבנדיק נישט דעם ציל און נישט דעם מאָמענט און נישט טראַכטנדיק צו קאָאָרדינירן זייער אַקציע מיט דער אַקציע פון די איבעריקע.

און פון דער אַנדערער זייט: די יעניקע, וועלכע האָבן געוואָלט אַרבעטן פאַר דער רעוואָלוציע און זיך נישט אינטערעסירט מיט דער פילאָזאָפיע האָבן גענומען דעם ענין פיל לייכטער ווי ער איז אין דער ווירקלעכקייט; זיי האָבן נישט פאַר־אויסגעזען די שוועריקייטן, זיי האָבן זיך נישט צוגעגרייט ווי דאָס איז נויטיק געווען און זיי זענען געווען אימפּאַטיענט אין דעם דאָזיקן טאָג, ווען ס'איז אפשר געווען די מעגלעכקייט אויפצוטון עפּעס פּראַקטישעס.

זאָלן די טעותן פון דער פאַרגאַנגענהייט דינען ווי לעקציעס דורכצופירן די זאַכן בעסער אין דער צוקונפט.

:: :: ::

איך האָב געענדיקט.

איך מיין נישט, אַז מיין קריטיק איז ביכולת צו פאַרקלענערן קראָפּאָטקינען, וועלכער בלייבט ווי איינער פון די ריינסטע גלאָריעס פון אונזער באַוועגונג.

אויב די דאָזיקע קריטיק איז אַ גערעכטע, וועט זי דינען צו באַווייזן, אַז קיין שום מענטש איז נישט פריי פון פעלערן, נישט אפילו דעמאָלט, ווען ער באַזיצט די העכסטע אינטעליגענץ און דאָס העלדישע האַרץ פון אַ קראָפּאָטקין.

ווי אַזוי ס'זאָל נישט זיין וועלן די אַנאַרכיסטן אין זיינע שריפטן שטענדיק געפינען אַן אוצר פון פרוכפּעריקע געדאַנקען און אין זיין לעבן — אַ ביישפּיל און אַן אָנרעג אין זייער קאַמף פאַרן גוטס.

ג. מאַקסימאָוו

קראָפּאָטקין און דער סינדיקאַליזם

קראָפּאָטקינס טיפע און פילקאנטיקע נאַטור, וואָס איז געווען באַשאָנקען מיט א שאַרפן שכל, האָט אריינגעבראַכט פיל ווערטפולעס אין דער שאַצקאַמער פון די מענטשלעכע דערגרייכונגען.

מען דאַרף געדענקען אז קראָפּאָטקין איז געוואָרן וועלט־באַרימט נישט נאָר ווי א רעוואָלוציאָנער־אַנאַרכיסט, נאָר אויך אלס וויסנשאַפטסמאַן אלס רעוואָלוציאָנער אין דער וויסנשאַפט. נאָך אלס רעלאַטיוו־יונגער מענטש, רייזנדיק איבער סיביר, שטודירנדיק די פינלענדישע אָזערעס, האָט ער אריינגעטראָגן א היפּשן אוצר אין דער געאָגראַפיע און געאָלאָגיע; דערנאָך, זיך ווייטער אָפּגעבנדיק מיט די נאַטור־וויסנשאַפטן, האָט ער אָוועקגעשטעלט דעם דאַרוויניזם אויף א ריכטיק־וויסנשאַפטלעכן באָדן, צוגעבנדיק אים דאָס דורך אים אַנטדעקטע און אומבאַשטרייטבאַרע געזעץ פון ק ע ג נ ז יי ט י ק ע ר ה ל י ף, וואָס איז אויך, ווי דאָס געזעץ פונעם קאַמף פאַר דער עקזיסטענץ, און אפילו אין נאָך א גרעסערער מאָס, איינער פון די עיקר־פאַקטאָרן פונעם פּראָגרעס און פון דער פּראָגרעסיווער עוואָלוציע. די דאָזיקע אַנטדעקונג, וואָס ברענגט מיט זיך א טיפע רעוואָלוציע נישט נאָר אין דער נאַטורוויסנשאַפט, נאָר אויך אין די אַנדערע סאָציאַלע וויסנשאַפטן, איז דער גרעסטער דענקמאָל, וואָס פּ. א. קראָפּאָטקין האָט געלאָזט נאָך זיך.

אָנווענדנדיק דעם נאַטורוויסנשאַפטלעכן מעטאָד, דעם אינדוקטיוון מעטאָד, צו די ראַציאָנעלע וויסנשאַפטן, האָט קראָפּאָטקין אויך אויף דעם געביט דורכגעלייגט נייע וועגן, און אָנגעצייכנט נייע לייזונגען צו די פראגן, מיט וועלכע ס׳באַשעפטיקן זיך די סאָציאַלע וויסנשאַפטן. מיר נעמען למשל די געשיכטע („די גרויסע פראַנצויזישע רעוואָלוציע”) צו מיר נעמען די פּאָליטישע עקאָנאָמיע („פעלדער פאַבריקן און ווערקשטאַטן”), אָדער די פילאָזאָפיע און סאָציאָלאָגיע („עטיק”, „די מאָדערנע וויסנשאַפט און דער אַנאַרכיזם”), עפענען זיך פאַר אונדז נייע וועגן, נייע און אומענדלעכע ווייטקייטן; דערהאָבענע, נאָר וואָס דערשיטערן נישט אונדזער שכל מיט מיסטיציזם, וואָס שטויסט צו דער מעטאַפיזיק... אַלץ איז קלאָר און דורכזיכטיק, ווי

דער בלויער פרילינגס־הימל; אלץ איז דורכגעדרונגען מיט דער ווארימקייט פון דער זון...

אן ספק, קראפאטקינס באדייטונג אויפן ווּיסנשאפטלעכן געביט איז גרויס, אבער איצט האבן מיר נישט בדעה זיך צו פארנעמען מיט דער אפשאצונג פון אט דער באדייטונג, מיר ווילן דא באטראכטן קראפאטקינס באציאונג צו דער באוועגונג פונעם ארבעטער־קלאס, וואס האט אין דעם ערשטן אינטערנאציאנאל זיך גערופן „פעדעראליסטישע". צום סוף פונעם פאריקן יארהונדערט און אין די ערשטע צוויי צנדליק יארן פון אונדזער יארהונדערט — „רעוואלוציאנערער סינדיקאליזם". און איצט הייסט זי „אנארכא־סינדיקאליזם".

:: :: ::

אין זיין ערשטער רייזע קיין אויסלאנד (1872) האט קראפאטקין זיך אנגעשלאסן אין דעם באקוניניסטישן פליגל פון דעם אינטערנאציאנאל. צוריקקומענדיק קיין רוסלאנד איז ער פעסט צוגעשטאנען צו דער רעוואלוציאנערער באוועגונג און נאך א קורצער איבערלעגונג פארלאזט די ווּיסנשאפטלעכע קאריערע און זיך אינגאנצן געווידמעט דער רעוואלוציע („זכרונות פון א רעוואלוציאנער"). די דעמאלסטיקע באדינגונגען און דער רוסישער ווירקלעכקייט זיינען געווען אזעלכע, אז וועגן א לעגאלער טעטיקייט האט גאר קיין רייד נישט געקאנט זיין. און די אומשטענדן פון דעם שרעקלעכן צארישן דעספאטיזם האט די ארבעט פון די דעמאלסטיקע רעוואלוציאנערן געמוזט אננעמען אן אונטערערדישן גרופן־כאראקטער, און ארגאניזאציאנעל האט זי געמוזט זיין א צושטויבטע אין גרופעס און אין קרייזלעך, וועלכע זיינען ווייט נישט שטענדיק געווען גענוג גוט פארבונדן צווישן זיך. חוץ דעם דעספאטיזם, האט צו אזא כאראקטער פון דער באוועגונג אויך מיטגעהאלפן די עקאנאמישע אפגעשטאנענקייט פון רוסלאנד און, אלס רעזולטאט פון אט דער אפגעשטאנענקייט איז נישט געווען קיין פאבריק און ערד־ארבעטער פראלעטאריאט. א דאנק אט די סיבות איז דער עיקר־באדן פאר דער פראפאגאנדע הויפטזעכלעך געווען דאס פויערטום. נאר דאס פויערטום, א דאנק די זעלבע סיבות, האט נישט געקענט פאראייניקט ווערן ווי א קלאס, ס'האט דעמאלט אפילו קיין רייד נישט געקענט זיין וועגן שאפן אן ארגאניזירטע קלאסן־באוואוסטזיניקע באוועגונג פון די פויערים. די רוסישע ווירקלעכקייט האט דיקטירט באזונדערע מעטאדן פאר דעם רעוואלוציאנערן קאמף; קראפאטקין האט נישט געקאנט נישט ווערן דורכגעדרונגען פון דער קרייזן־פסיכאלאגיע פון דער דעמאלטיקער רוסישער רעוואלוציאנערער באוועגונג. די דאזיקע פסיכאלאגיע האט אים באווירקט גענוג שטארק. און ווען ער איז אנטלאפן קיין אויסלאנד, האט זי אים אינגאנצן באהערשט.

די קאנספיראטיווע און קרייזן־פסיכאלאגיע, דער פראדוקט פון דער רוסישער ווירקלעכקייט, איז בא קראפאטקינען אין אויסלאנד נישט צורינגען געווארן. פארקערט, זי איז גאר געווארן פעסטער. דערצו האבן מיטגעווירקט די פאליטישע אומשטענדן אויף מערב, באזונדערס אין פראנקרייך. די סיבה איז די, וואס נאכן דורכפאל פון דער קאמונע, האט אין פראנקרייך געהערשט א שטארקע רעאקציע: די

נאָר־וואָס צעבליטע, אַרבעטער־באַוועגונג, איז געווען דערשלאָגן, דער אינטערנאַ־ציאָנאַל איז אין פראַנקרייך דערקלערט געוואָרן אַלס אומגעזעצלעכע אָרגאַניזאַציע און איז גרויזאַם פאַרפאָלגט געוואָרן. צו דעם אַלעמען איז דער אינטערנאַציאָנאַל צוליב סיבות, וואָס זיינען, טיילווייז, געלעגן אין אים גופא, שטאַרק אָפּגעשוואַכט געוואָרן און ווען קראָפּאָטקין איז געקומען קיין פראַנקרייך (1876), איז ער שוין געווען אין א טרויעריקן צושטאַנד און אין דריי יאָר אַרום איז ער אויסגעגאַנגען. אויפן אונטערגרונט פון דער אַלגעמיינער פּאָליטישער רעאַקציע און צופאַלונג פון דער מאַסן־אַרבעטער־באַוועגונג וואָס איז געווען דורכגעזאַפּט מיט אַנאַרכיסטישע טענדענצן, איז אויפגעגאַנגען מיט א העלער שיין דער סאָציאַלדעמאָקראַטישער שטערן. ווי א מעסיקע צווייג פונעם סאָציאַליזם, אַלס פּאַרטיי פון פּאָליטישער רעפאָרם און אָפּאָרטוניזם — איז דער סאָציאַלדעמאָקראַטיע געלונגען זיך צוצופּאַסן צו די אומשטענדן, וואָס זיינען געוואָרן אומגינסטיק פאַר דעם רעוואָלוציאָנערן סאָ־ציאַליזם און, באַהערשנדיק ביסלעכווייז דעם פּראָלעטאַריאַט, האָט זי אַרויסגע־שטופּט די רעוואָלוציאָנערע סאָציאַליסטן, פאַרקלענערנדיק זייער איינפלוס אויף די אַרבעטער־מאַסן ביז מינימום. שטויסנדיק דעם פּראָלעטאַריאַט אויפן וועג פונעם לעגאַלן פּאָליטישן קאַמף, אויפן וועג פון פּאַרלאַמענטאַרישע רעפאָרמען, האָט זי דערמיט אַליין אַרויסגערופן מצד די פון איר אַרויסגעשטויסענע רעוואָלוציאָנערע סאָציאַליסטן אַן אומגעזונטע רעאַקציע, וואָס האָט זיי אָפּגעשטופּט פון די באַקו־ניניסטישע פּרינציפּן, — פון די פּרינציפּן, וואָס דער אינטערנאַציאָנאַל האָט אויס־געאַרבעט, — די פּרינציפּן פון רעוואָלוציאָנערער פּראָפעסיאָנעלער באַוועגונג. לויט וועלכע די איצטיקע אַרבעטער־פאַראיינען וואָס פּילן איצט אויס קאַמפּס־אויפגאַ־בעס, זיינען די קעמערלעך פון דער צוקונפטיקער געזעלשאַפט, אָדער, ווי באַקונין האָט געזאָגט: „זיי זיינען די ווערטפולע עמבריאָנען פאַר דער אָרגאַניזאַציע פון דער צוקונפטיקער געזעלשאַפט”.

די אַלע אומשטענדן האָבן געפּירט דערצו, וואָס די אַנאַרכיסטן האָבן זיך אָפּ־געשלאָסן אין אידעאָלאָגישע גרופּעס, זיי האָבן זיך אָפּגעריסן פון דער אַרבעטער מאַסן־באַוועגונג; א סך האָבן אָנגעהויבן אָפּלייקענען דעם קלאַסנקאַמף, און, אויפן אָרט פון דעם קאַמף צוזאַמען מיטן פּראָלעטאַריאַט און אינעם פּראָלעטאַריאַט, האָבן זיי אָנגעהויבן פירן דעם קאַמף זעלבסטשטענדיק, מיט די כוחות פון זייערע קליינע שוואַך־אָרגאַניזירטע גרופּעס, וואָס זיינען געוואָרן די איינציקע ספערע פון זייער טעטיקייט.

:: :: ::

ס׳איז קלאָר, אז אזא צושטאַנד האָט געמוזט פירן צו דעם אָפּנויג אויפן געביט פון טעאָריע. א דאַנק דער אָפּגעריסנקייט פון די מאַסן, א דאַנק דער פּריוויליקער איזאָ־לאַציע פונעם רעאַלן לעבן, האָט זיך באַוויזן א טעאָריע וועגן דער ראָל פונעם יחיד אין דער געשיכטע, וואָס אונטערשיידט זיך שאַרף פון מ. א. באַקונינס טעאָריע. אין דער צייט וואָס באַקונין האָט געגעבן די גרעסטע באַדייטונג דער נאָמענלאָזער מאַסע און דעם קאָלעקטיוו, און דעם יחיד צוגעטיילט א באַשיידן אָרט, — האָט מען

אין די גרופּעס איבערגעקערט די דאָזיקע טעאָריע מיטן קאָפּ אראָפּ און מיט די פיס ארויף. די העלדן, די העלדישקייטן און די אינדיווידועלע אַקטן האָט מען ארויס־געשטעלט אויפן ערשטן פּלאַן*). פון דאַנען איז געווען נישט ווייט צום לאָגישן שלוס, צו וועלכן זיי זיינען געקומען, אז די העלדישע אָנשטרענגונג פון אַ יחיד, וואָס איז מקריב זיין פרייהייט און לעבן, קאָן אויפוועקן די דרימלענדיקע געזעל־שאַפט און מיטשלעפּן דעם פּראָלעטאַריאַט אויפן וועג פון דעם אַנטשלאָסענעם קאַמף פאַר דער פולשטענדיקער באַפרייאונג, אָדער, אין לעצטן פאַל, אָנשרעקן די הערשנדיקע קלאַסן, און דערמיט צוימען זייער עקספּלאָטאַטאָרישן און אונטערדריקע־רישן חשק. דער יחיד, אַ שטויבעלע פון דער מענטשהייט, איז ארויס אין קאַמף מיטן שטאַט און קאַפּיטאַליזם. ס'האָט זיך אָנגעהויבן אַן אומגלייכער קאַמף, וואָס האָט זיך אויסגעגאָסן אין הוילן טעראָריזם, וואָס האָט אָפט פארנעפּלט דעם עיקר־ציל פונעם אַנאַרכיזם. אין די נייַנציקער יאָרן פון דעם פאָריקן יאָרהונדערט האָט דער דאָזיקער קאַמף אָנגענומען אַ ברייטן פאַרנעם אין פראַנקרייך. ס'איז אַנטשטאַ־נען די עפּאָכע פון דינאַמיט, וואָס האָט נאָך מער דערווייטערט די ברייטע ארבעטער־מאַסן פון די אַנאַרכיסטן און פון דער אָרגאַניזירטער ארבעטער־באַוועגונג. די פּראָ־צווזישע דינאַמיט-טעטיקייט האָט געהאַט אַ שלעכטע ווירקונג אויף דער גאַנצער אינטערנאַציאָנאַלער אַנאַרכיסטישער באַוועגונג; באַזונדערס האָט די דאָזיקע טע־טיקייט געפירט צום „מאָטיוולאָזן-טעראָר" אין 1905-7, וואָס באַלאַנגט שוין, צום גליק, צום עבר.

וועלכע איז געווען קראָפּאָטקינס באַציאונג צום פּראָצעס פון אריבערדרוקן די אַנאַרכיסטישע באַוועגונג פון די פּאָזיציעס פונעם אינטערנאַציאָנאַל אויף דער זייט פון דער גרופּן-טעטיקייט? האָט ער געהאָלפן צו אָט־דעם אָפּנויג מיט אַלע זיינע לאָגישע קאָנסעקווענצן, אָדער ער האָט זיך קעגנגעשטעלט דעם אָפּנויג? איז ער געשוואומען מיטן שטראָם, וואָס האָט צוגעטראָגן די אַנאַרכיסטן צום ברעג פון דער העלדישקייט אין דער געשיכטע, אָדער ער איז געשוואומען קעגן דעם שטראָם, בלייבנדיק געטריי דער תורה פון דעם אינטערנאַציאָנאַל?

:: :: ::

דער איבערגאַנג פון דער מערב־אייראָפּעאישער אַנאַרכיסטישער באַוועגונג צו דער גרופּן־טעטיקייט האָט אַנטשפּראָכן דער שטימונג פון דעם רוסישן אונטערער־דישן רעוואָלוציאָנער, און קראָפּאָטקין האָט אין דעם נישט געזען קיין שום שלעכטס, פאַרקערט, ער האָט, ווי עס שיינט, געהאַלטן פאַר נויטיק דורכצומאַכן אַזאַ גרופּן־פּעריאָד, ווייל ער האָט געדענקט, אַז איידער זיי גייען באַניים איבער צו דער מאַסן־ארבעט, דאַרפן די אַנאַרכיסטן „אויסארבעטן זייערע אידעאַלן און צילן": אַז די אַנאַרכיסטן דאַרפן זיך „אויספאָרמען, אלס מענטשן, וואָס זיינען באַגייסטערט דורך דעם געמיינשאַפטלעכן ציל און זיינען אייניק אין אַלגעמיינע שטריכן בנוגע די טע-

*) „אצינד דארף אין דער רעוואלוציאנערער טעטיקייט, ווי אין דער ארבעט, דער קאלעק־טיוו פארבייטן דעם יחיד". מיכאאיל באקונין, „אויסדערוויילטע ווערק". 5טער באנד, ארויסגעגעבן „גאלאס טרודא", אין 1922.

טיקייטס־אופנים". און דערויף זיינען די גרופּעס געווען א צוגעפּאסטע לאַבאָראַטאָריע. קראָפּאָטקין האָט נישט פאַראויסגעזען, אז אין די דאָזיקע אידעאישע לאַבאָראַטאָריעס, וועט די כעמיע פאַרנעמען אן אַנגעזעען אָרט.

קראָפּאָטקין איז געווען אַ מיטגליד פון דעם אינטערנאַציאָנאַל און נאָך זיין אַנטלויפן קיין אויסלאַנד האָט ער געאַרבעט אין דער יורא'ר פעדעראַציע, מיטגעאַרבעט אין זיין „ביולעטין" וואָס זשעמס גיליאַם האָט רעדאַגירט, און גענומען אַן אַקטיוון אָנטייל אין דער אינטערנאַציאָנאַלער אַרבעטער־באַוועגונג ביז זיין אַרעסט אין פראַנקרייך, ביז דעצעמבער פון 1882. אין די דאָזיקע יאָרן האָט קראָפּאָטקין זיך געווידמעט דער וויסנשאַפטלעכער באַאַרבעטונג פון די אידעען פון דער אינטערנאַציאָנאַלער אַרבעטער־אַסאָציאַציע און פון מ. באַקונינס אידעען. אין די דאָזיקע אַרטיקלען, האָט קראָפּאָטקין געמאַכט דעם שאַרפסטן קריטישן אַנאַליז פון דער היינטיקער קאַפּיטאַליסטישער מלוכה־אָרדענונג און דערוויזן די אומפאַרמיידלעכקייט פון דער סאָציאַלער רעוואָלוציע. אין די דאָזיקע אַרטיקלען איז קראָפּאָטקין פעסט געשטאַנען אויף דער זייט פונעם קלאַסנקאַמף און איז פאַרבליבן געטריי די אידעען פון דעם אינטערנאַציאָנאַל. ער האָט געגלויבט אַז „נאָר אין דעם טאָג, ווען דער אַרבעטער און דער פּויער וועלן גיין האַנט אין האַנט אויף צו אויסקעמפן גלייכהייט פ אַ ר א ל ע, וועט די רעוואָלוציע זיגן און ברענגען גליק דער גאַנצער מענטשהייט, סיי אין דעם אָרימען פּויערישן שטיבל, סיי אין די שטאָטישע אַרבעטער־קוואַרטאַלן"*).

:: :: ::

אין 1886 האָט מען קראָפּאָטקינען באַפרייט פאַר דער צייט, פון דער טורמע אין קלערוואָ און פאַרטריבן פון פראַנקרייך. קראָפּאָטקין האָט זיך באַזעצט אין ענגלאַנד און דאָרט געוואוינט ביז 1917. אין דער געצוואונגענער צוריקגעצויגנקייט אין ענגלאַנד האָט קראָפּאָטקין אָנגעשריבן אַ רייע אַרטיקלען פאַר „לע רעוואָלט", וואָס זשאַן גראַוו האָט אַרויסגעגעבן. די דאָזיקע אַרטיקלען האָט מען דערנאָך אַרויסגעגעבן אין אַ בוך מיטן נאָמען „ברויט און פרייהייט". אין דעם בוך האָט קראָפּאָטקין געפּרוּווט אָנוואַרפן דאָס בילד פון דער אָרגאַניזאַציע פון דער צוקונפטיקער געזעלשאַפט אויף אַנאַרכיסטישע יסודות. דער בוך איז דערשינען אין 1892. און מיט זיין דערשיינען און אינהאַלט איז ער געווען אַ לעבעדיקער פּראָטעסט קעגן דער טעאָריע פון העלדן אין דער געשיכטע. אין אָט דער קאָנסטרוקטיווער אַרבעט האָט קראָפּאָטקין נישט־נאָר נישט פאַרקלענערט די ראָל פון די אַרבעטער־פאַראיינען, נאָר אויף אַלערליי אופנים אונטערגעשטראָכן זייער באַדייטונג ביים איבערבויען די געזעלשאַפט. אָבער ביי קראָפּאָטקינען איז דער אויסזעען פון דער נייער געזעלשאַפט אַרויסגעקומען אביסל אַנדערש, ווי ס'האָבן זיך אים פאָרגעשטעלט באַקונין און די טוער פון דעם אינטערנאַציאָנאַל. באַקונין האָט זיך פאָרגעשטעלט די נייע געזעל־

*) „די רוסישע רעוואָלוציע און דער אַנאַרכיזם", פּאַרטראַג, וואָס קראָפּאָטקין האָט געלייענט אויפן אַנאַרכיסטיש־קאָמוניסטישן קאָנגרעס אין לאָנדאָן אין 1906.

שאַפט נישט אַנדערש, ווי אַ אינטערנאַציאָנאַל פון פּראָדוציר־נדיקע אַרבעטער־אָרגאַניזאַציעס, וואָס שליסן איין די אַסאָציאַציעס פון ערד־אַרבעטער און קאָפּ־אַרבעטער, ד. ה. די אָרגאַניזאַציאָנעלע סטרוקטור פון דער געזעלשאַפט טראָגט אַ סינדיקאַלן כאַראַקטער1), בעת אין „ברויט און פרייהייט" האַלט קראָפּאָטקין פון דעם קאָמונאַליסטישן טיפּ פון אַ געזעלשאַפטלעכער אָרגאַניזאַציע 2). נאָר שפּעטער, ווי מיר זעען, איז קראָפּאָטקין נישט באַשטאַנען דווקא אויף אָט דער פאָרם פון אָרגאַניזאַציע און געווען גענויגט צו אַן אָרגאַניזאַציע פון דער געזעלשאַפט פון סינדיקאַלן טיפּ. אָבער נישט צום ענגן סינדיקאַלן טיפּ, וועלכן ס'האָבן אַרויסגעשטעלט אייניקע רעוואָלוציאָנערע סינדיקאַליסטן, וועלכע האָבן זיך נאָך נישט אָפּגעטיילט פון דער מאַרקסיסטישער מעטאַפיזיק, נאָר צו דעם טיפּ אָרגאַניזאַציע, וואָס עס האָבן געפּרעדיקט באַקונין און דער אַנאַרכיסטישער צווייג פון דעם אינטערנאַציאָנאַל, און וועלכן ס'שטעלן איצט אַרויס די אַנאַרכאָ־סינדיקאַליסטן.

שפּעטער האָט קראָפּאָטקין זיך אָפּגעגעבן מיט וויסנשאַפטלעכער טעטיקייט און נישט גענומען אַזאַ שטאַרקן אָנטייל אין דער באַוועגונג, ווי פריער; די האַרץ־אַטאַקע וואָס ער האָט באַקומען אין 1901 האָט אים נאָך מער דערווייטערט פון דער אַקטיווער אַרבעט אין דער באַוועגונג. איידער ער איז קראַנק געוואָרן האָט קראָפּאָטקין נאָך געקאָנט צענויפפּאָרן די וויסנשאַפטלעכע אַרבעט מיט דער אַרבעט אין דער באַוועגונג און ביז 1901 האָט ער אָנגעשריבן נישט ווייניק אַרטיקלען אין וועלכע ער האָט גערופן און געשטויסן די באַוועגונג אויפן וועג פון אַ ברייטער מאַסן־אַרבעט און אַנטוויקלט די אידעען, וואָס זיינען געבוירן געוואָרן אינעם אינטערנאַציאָנאַל, וועלכן ער איז פאַרבליבן געטריי ביזן לעצטן טאָג פון זיין לעבן 3). און ס'איז ניט זיין שולד, וואָס אַ סך אַנאַרכיסטן האָבן אויפגענומען זיין אַרבעט וועגן „קעגנזייטיקער הילף" ווי אַ מאַניפעסט קעגן דעם קלאַסנקאַמף. דאָ איז מיט קראָפּאָטקינען געשען דאָס זעלבע, וואָס מיט דאַרווינען, וועמענס אָנהענגער האָבן געמאַכט דעם קאַמף פאַר דער עקזיסטענץ פאַר אַ טעטיקייטס־פּראָגראַם.

---

1) „אַ ערנסטע צווישנפעלקערלעכע אָרגאַניזאַציע פון די אַרבעטער־פאַראיינען פון אַלע לענדער איז בכוח צו פאַרבייטן אָט־די אוועקגייענדיקע פּאָליטישע וועלט פון שטאַט און בורזשואַזיע". מיכאַיל באַקונין, „אויסדערוויילטע ווערק", אַרויסגעגעבן פון דער צייטונג „גאָלאָס טרודאַ". אין פּעטראָגראַד 1920. בכלל זיינען אַלע באַקונינס ווערק דורכגעדרונגען מיט סינדיקאַליסטישע אידעען.

2) אין זיין פאָררעדע צו ע. פּאַטאָ און ע. פּוזשעס בוך „ווי אַזוי מירן מאַכן די רעוואָלוציע" (אַרויסגעגעבן פון „גאָלאָס טרודאַ" אין 1920 אין פּעטראָגראַד, רופט קראָפּאָטקין גופא אָן די סטרוקטור פון דער נייער געזעלשאַפט קאָמונאַליסטישע: „איך האָב געפּרוּווט — שרייבט קראָפּאָטקין — אויסמאָלן אינעם בוך „ברויט און פרייהייט" אַ קאָמונאַלע אוטאָפּיע".

3) ביז איצט זיינען דער רוב לייענער באַקאַנט, הויפּטזעכלעך, נאָר מיט קראָפּאָטקינס ווערק וואו ער וויקלט אויס און באַגרינדעט וויסנשאַפטלעך די פילאָזאָפיע פון דעם אַנאַרכיזם און קאָמוניזם, אָדער אין וועלכע, ווי ער שרייבט אין „מעמואַרן פון אַ רעוואָלוציאָנער". ער בויט דעם אַנאַרכיזם „מיט די זעלבע מעטאָדן, וואָס ווערן אָנגעווענדט אין די נאַטורוויסנשאַפטן". און זייער ווייניק זיינען באַקאַנט מיט זיינע אַרטיקלען, וואָס זיינען געווידמעט דער אַרבעטער באַוועגונג און איר פילאָזאָפיע, וועלכע זיינען געווען געדרוקט אין אַ סך פראַנצויזישע, ענגלישע און רוסישע אַנאַרכיסטישע זשורנאַלן און צייטונגען.

„אויב אין דער נאַטור, און אין דער מענטשלעכער געזעלשאַפט עקזיסטירט דאָס געזעץ פון קעגנזייטיקע הילף, הייסט דאָס, אַז ס'איז נישטאָ קיין קאַמף פאַר דער עקזיסטענץ. ס'איז נישטאָ קיין קלאַסנקאַמף, און דערום איז דער אַנאַרכיזם — אַ נישט־קלאַסן לערע, ער אַנערקענט נישט דעם קלאַסנקאַמף און האָט מיט אים נישט קיין געמיינשאַפטלעכעס: דער קלאַסנקאַמף איז — מאַרקסיזם".

פאַרשטייט זיך, אַז קראָפּאָטקין האָט מיט די דאָזיקע זיינע „נאָכפאָלגער" קיין שום געמיינשאַפטלעכעס נישט געהאַט און נישט געקענט האָבן. פונדעסטוועגן האָט זיך ביי אַ סך געשאַפן דער איינדרוק, אַז קראָפּאָטקין לייקנט אָפּ דעם קלאַסנקאַמף. אָבער אין דער אמתן האָט קראָפּאָטקין די גאַנצע טאַקטיק פונעם אַנאַרכיזם געבויט אויסשליסלעך אויפן באָדן פון דעם קלאַסנקאַמף, אליין גענומען אַן אים אַן אַקטיוון אָנטייל, ווי אַ מיטגליד פונעם אינטערנאַציאָנאַל, און גערופן צו אים יעדן, וועמ ס'האָט אויפריכטיק געגלויבט אין דער נויטיקייט צו איבערבויען די געזעלשאַפט דורך אַ סאָציאַלער רעוואָלוציע. און דאָס האָט ער געטאָן שטענדיק וואו און ווען ער האָט נאָר געהאַט אפילו די מינדעסטע געלעגנהייט. דערפאַר האָט קראָפּאָטקין נישט באַדאַרפט ענדערן זיין מיינונג און אָט די פראַגן, ווייל ער האָט זי נישט געענדערט במשך פון זיין גאַנצן לעבן, פון באַראַדינען (קראָפּאָטקינס פּסעוודאָנים), וואָס האָט געטאָן רעוואָלוציאָנערע אַרבעט צווישן די פּעטערבורגער אַרבעטער, ביזן דימיטראָווער פּרוש.

:: :: ::

ראַוואַשאָלס עפּאָכע, די „ערא פון דעם דינאַמיט" האָט אַרויסגערופן קעגן זיך אַ געזונטע רעאַקציע אין דער פראַנצויזישער אַנאַרכיסטישער באַוועגונג. אַזעלכע טוער ווי פּעלוטיע האָבן איינגעזען די גאַנצע באַדנלאָזיקייט פון דער אַנאַרכיסטישער באַוועגונג אין יענער צייט, און געווענדט זייער אויפמערקזאַמקייט צו דער סינדיקאַלער פראָפעסיאָנעלער באַוועגונג פון די אַרבעטער. פּעלוטיע האָט מיט זיין גאַנצער ענערגיע זיך אָפּגעגעבן דער רעוואָלוציאָנערער אַרבעט און דעם פראָפעסיאָנעל־אָרגאַניזירטן פּראָלעטאַריאַט, און אַרויסגערופן אַ גאַנץ רייע נאָכטוער, וועלכע זיינען געגאַנגען אין זיינע טריט. אַ דאַנק זייער אַרבעט האָט די פראַנצויזישע אַרבעטער־באַוועגונג ביסלעכוויז אָנגעהויבן ווערן דורכגעדרונגען מיט די אידעען, וואָס האָבן בשעתו באַגייסטערט דעם ערשטן אינטערנאַציאָנאַל. סוף 1900 איז די באַוועגונג געווען כמעט אינגאַנצן אויסגעפורמט און אויפן קאָנגרעס אין אַמיען (1906), איז אָנגענומען געוואָרן די פּלאַטפאָרם פון דער נייער באַוועגונג. די אַמיענער כאַרטיע און די פראַנצויזישע אַרבעטער־באַוועגונג האָט אָנגענומען אַ באַשטימטע סאָציאַל־עקאָנאָמישע פיזיאָנאָמיע. די דאָזיקע באַוועגונג, וואָס האָט זיך גערופן רעוואָלוציאָנער־סינדיקאַליסטישע, אָדער, ווי די שטאַטס־סאָציאַליסן האָבן איר אַ נאָמען געגעבן מיט חוזק, אַנאַרכאָ־סינדיקאַליסטישע, האָט געהאַט אַ שנעלן און רוישיקן דערפאָלג נישט נאָר אין פראַנקרייך, נאָר אויך אויסער אירע גרענעצן. נאַטירלעך, אַז די וויכטיקע געשעעניש אין דער אַרבעטער־וועלט האָט נישט געקאָנט נישט רופן אויף זיך פּ. קראָפּאָטקינס אויפמערקזאַמקייט. און קראָפּאָטקין האָט

מיט אויסערגעווענלעכן אינטערעס נאָכגעפאָלגט איר אַנטוויקלונג, מיטגעפילט און מיטגעהאָלפן.

ווען נאָך דער דורכגעפאַלענער מלחמה מיט יאפאַן האָט אין רוסלאנד אויסגעבראָכן די רעוואָלוציע, אין וועלכער דער אויף־גיך זיך אָרגאַניזירטער פּראָלעטאַריאַט האָט געוויזן זיין מאַכט און די קראַפט פון זיין רעוואָלוציאָנערן געווער — דער גענעראַל־שטרייק — האָט פּ. קראָפּאָטקין אויפן ענערגישסטן אופן זיך געשטעלט אויף דער זייט פון אַזעלכע מענטשן ווי פערדינאנד פּעלוטיע, און מיט דער גאַנצער קלאָרקייט אַרויסגעזאָגט זיין קוק אויף דער פּראָפעסיאָנעלער באַוועגונג, אויף איר ראָל און באַדייטונג אינעם מאָמענט פון דעם צוגרייטונגס־קאַמף פון דער רעוואָלוציע, און „אויף מאָרגן נאָך דער רעוואָלוציע". אויף דער רוסישער שפּראַך האָט קראָפּאָטקין צום ערשטן מאָל אַרויסגעזאָגט זיין קוק אויף די פּראָפעסיאָנעלע פאַראיינען אין דעם אַרטיקל: „דער רוסישער אַרבעטער פאַראיין"*). אינעם דאָזיקן אַרטיקל האָט ער אָנגעצייכנט די יסודות און אויפגאַבן פון דער רוסישער אַרבעטער־באַוועגונג און פעסטגעשטעלט דעם שטאַנדפּונקט, לויט וועלכן די אַנאַרכיסטן דאַרפן זיך אָריענטירן, אַרבעטנדיק אין דער פּראָפעסיאָנעלער באַוועגונג.

„די סאָציאַל־דעמאָקראַטן — שרייבט קראָפּאָטקין — ווילן דערהאַבערן די מאַכט, און זיי האָפן אויפן פּראָלעטאַריאַט; מיר ווילן פאַרכאַפּן די פּראָדוקציע־מיטלען און די פאַראַנענע רייכטימער פון דער קאַפּיטאַליסטישער געזעלשאַפט, און האָפן, אויף וועמען? אויף די איינציקע מענטשן, וועלכע קאָנען דאָס טאָן — אויף די אַרבעטער גופא. אין דער סאָציאַל־דעמאָקראַטישער סכעמע פאַרנעמט זיך די מלוכה מיט דער אָרגאַניזירונג פון דער פּראָדוקציע „אויף מאָרגן נאָך דער רעוואָלוציע", און ווער טוט דאָס ביי אונדז? די גרופּעס אַרבעטער פּראָדוצירער, וואָס זיינען באַשעפטיקט, צוליב פּראַקטישע טעמים אין איין און דער זעלבער אינדוסטריע, מיט אַנדערע ווערטער — די פּראָפעסיאָנעלע פאַראיינען. די דאָזיקע גרופּעס, וואָס זיינען באַרופן צו ווערן אין דער צוקונפט פּראָדוצירנדיקע האָבן פאַר אונדז די זעלבע לעבנס־באַדייטונג, ווי דער פּאַרלאַמענט פאַר די סאָציאַלדעמאָקראַטן. זייער גייסט, אידעען און שטימונג איז פאַר אונדז דאָס, וואָס דער גייסט און צוזאַמענשטעל פון דער צוקונפטיקער סאָציאַליסטישער רעגירונג איז פאַר די סאָציאַל־דעמאָקראַטן.

אָבער די פּראָפעסיאָנעלע פאַראיינען פאַרדינען אונדזער אויפמערקזאַמקייט נישט נאָר אַלס צוקונפטיקע אָרגאַניזאַטאָרס: — זיי האָבן פאַר אונדז אַ צווייטן, נישט קלענערן אינטערעס אין דעם היינט, אַלס אַרבעטער־סביבה.

:: :: ::

אויף דער באַראַטונג פון די רוסישע אַנאַרכיסטן־קאָמוניסטן אין לאָנדאָן אין אָקטאָבער פון 1906, האָט קראָפּאָטקין געהאַלטן צוויי פאָרטראַגן: „די פּאָליטישע און עקאָנאָמישע רעוואָלוציע" און „אונדזער באַציאונג צו די פויערישע און אַרבעטער פאַראיינען", אין וועלכע ער האָט ווייטער אַנטוויקלט די מיינונגען וואָס ער

*) אינעם זאַמלבוך „ברויט און פרייהייט", אַרויסגעגעבן אין פּעטערבורג.

האָט ארויסגעזאָגט אין דעם ארטיקל „דער רוסישער ארבעטער פאראיין".

די „דינאַמיט־ערא", ווי מיר האָבן שוין געזאָגט, האָט געהאַט אַ פּאַרדאַרבנ־דיקע ווירקונג אויף דער אינטערנאַציאָנאַלער אַנאַרכיסטישער באַוועגונג, און באַזונדערס אויף דער רוסישער, אויף וועלכער די ווירקונג פון דער דאָזיקער „ערא" האָט זיך ארויסגעוויזן אין 1905־7 אין דער פאָרם פון דעם „מאָטיוולאָזן טעראָר" און פּריוואַטע עקספּראָפּריאַציעס.

קראָפּאָטקין האָט, ווי ווייט ער האָט געקאָנט, געקעמפט קעגן אָט־דער ווירקונג אין פראנקרייך און אין אנדערע לענדער, און ער איז ארויס אין קאמף אויך מיט די רוסישע ראוואשאָלס און, נאָך מער, ער האָט אויך פאראורטיילט דעם „גרופּיזם" וואָס האָט געשטויסן די אנארכיסטן „זיך צו קאָכן אין זייער אייגענעם זאַפט".

זיך צוקוקנדיק צו דעם, וואָס די אנארכיסטן האָבן ביז איצט געטאָן אין רוס־לאַנד — זאָגט קראָפּאָטקין — מוזן מיר אנערקענען, אז אונדזערע חברים האָבן כמעט נישט פארשטאַנען די גאַנצע באַדייטונג פון דער אויפגאַבע, וואָס מיר האָבן פאַר זיך.

„א סך פערזענלעכע העלדישקייט איז ארויסגעוויזן געוואָרן אין די צוויי יאָר, נאָר געטאָן האָט מען עס אזוי ווי־גלייך מיר וואָלטן געדענקט, אז ס'איז גענוג פאַר איינצלנע פּערזאָנען צו דערקלערן דרייסט א מלחמה דער אַלטער אָרדענונג, באַגייען עטלעכע טעראָריסטישע אקטן און צונעמען געלט ביי די רייכע, אז דאָס פאָלק זאָל זיך אויפהויבן, תיכף אומוואַרפן דעם אַלטן רעזשים און צוטרעטן צו דער קאָמוניסטישער עקספּראָפּריאַציע פון די רייכטימער. אָבער די זאַך פון דער רעוואָלוציע איז נישט אזוי איינפאַך. אָן דעם פאָלק, אָן די מאַסן קאָן נישט זיין קיין רעוואָלוציע. נאָר די מאַסן — אפילו ווען די העלדישע מעשים צווינגען זיי זיך צו פארטראַכטן — הויבן זיך פאָרט נישט אויף אויב מען האָט צווישן זיי נישט דורכגעפירט קיין ערנסטע פאָרלויפיקע אגיטאַציע־ארבעט*). און קראָפּאָטקין האָט גערופן צו גיין אין די מאַסן, אין דער געדיכטער פּויערים־מאַסע. ער האָט גערופן פון דערשטיקנדיקער גרופּן־אַטמאָספערע צום ברייטן רוים פון דער ארבעטער־פּויערישער וועלט, און די טעטיקייט צווישן די מאַסן געמאַכט פאַר א חוב פון די אנארכיסטן.

„די צייט פון טעאָרעטישע חקירות אין קליינינקע גרופּעס איז שוין אוועק. מיר האָבן אויסגעארבעט אונדזערע אידעאַלן און צילן; מיר האָב זיך אויסגעפורעמט, אלס מענטשן באַגייסטערטע פון א געמיינזאַמען ציל און אייניק, אין אַלגעמיינע שטריכן, בנוגע די טעטיקייטס אופנים. אָבער דאָס לעבן גייט פאָראויס און פאָדערט פון אונדז מער, א סך מער אפילו ווי איינציקע אקטן פון העלדישקייט אינעם קאמף מיטן קאַפּיטאַליזם און זיינע פאַרטיידיקער אין דער רעגירונג. עס פאָדערט פון אונדז אַן אקטיווע ארייננמישונג אינעם לעבן פון די אַרבעטער און פּויערים־מאַסן.

*) „די רוסישע רעוואַלוציע און דער אנארכיזם". פּארטראגן, וואס זיינען געליִיענט געווארן אויפן צוזאמענפאר פון די אנארכיסטן־קאמוניסטן אין אקטאבער 1906. ארויסגעגעבן אלס בראשור אונטער קראפּאטקינס רעדאקציע אין לאנדאן 1907.

„דער חוב פון די אנארכיסטן איז — צו זיין צווישן די ארבעטער און נישט לאזן די פאליטישע פארטייען עקספלאטירן די ארבעטער־באוועגונג לטובת א פארלאמענטארישע בהדרגהדיקייט. זיי שטייט פאר דורכצופירן אין דער ארבעטער־סביבה דעם רעוואלוציאנערן געדאנק, כדי פון די פויערשע און ארבעטער פאראיינען שאפן א קראפט, וואס זאל אליין קאנען אנהויבן, אין דער פראקטיק און אויפן ארט, די פלאנמעסיקע מאסן־עקספראפריאציע".

ווען מען זאל געווען א ו י פ כ א פ ן את דעם ר ו ה, ווען די אנארכיסטן פון דער ערשטער רעוואלוציע זאלן געווען זיך צוהערן צו קראפאטקינס קול, וואלט אפשר — ווער ווייסט? — דער אויסגאנג פון דער רעוואלוציע פון 1917 געווען א גאנץ אנדערער. יעדנפאלס, וואלט די סאציאליסטישע פארפינסטערניש היפש אפגעשוואכט געווארן, און אפשר וואלט זי גאר אין גאנצן נישט דערלאזט געווארן. נאר ווען מען נעמט אראפ דעם קאפ, וויינט מען נישט נאך די האר. אין דער צוקונפט דארף מען זיך באמיען, נישט איבערחזרן די אלטע חטאים און געדענקען, אז ביים ערשטן פרואוו צו ארגאניזירן די קומענדיקע ארדענונג — זאל דאס זיין אין די דערפער, צווישן די פויערים, וואס האבן איינגעפירט די קאמונע — וועט די ארבעט פון ארגאניזירן דאס קאמוניסטיש לעבן און די פראדוקציע אויף געמיינשאפטלעכע יסודות אומבאדינגט אויספאלן אויפן חלק פון די ארבעטער־פאראיינען, וועלכע נאר זיי אליין קאנען אויף זיך נעמען די גוואלדיקע אויפגאבע צו איבערבויען די פראדוקציע אין די אינטערעסן פון דער גאנצער געזעלשאפט"*).

:: :: ::

אין דעם ערשטן אינטערנאציאנאל איז געבוירן געווארן דער געדאנק, אז די פאראייניקונג פון די ארבעטער לויט די פאכן (איצט לויט דער אינדוסטריע) איז דער עמבריאן פון די נייע פארמען פון דער צוקונפטיקער געזעלשאפט, אז פאראייניקטע אינעם אינטערנאציאנאל, דארפן זיי פארבייטן די אוועקגייענדיקע מלוכהשע און קאפיטאליסטישע וועלט. מיט באקונינס טויט, און מיט דער צעפאלונג פון דער אנארכיסטישער צווייג פונעם אינטערנאציאנאל, איז די דאזיקע אידעע פארשטומט געווארן. זי איז באנייעם דערשינען מיט דער אנטוויקלונג פונעם רעוואלוציאנערן סינדיקאליזם, און איז געווארן איינע פון זיינע כאראקטעריסטישע שטריכן. א סך אנארכיסטן, פארסמטע פון דעם גרופיזם און אינדיווידועלער קעמפערישקייט, און נישט זייענדיק באקאנט מיט דער געשיכטע פון דער אנטוויקלונג פון דער עפאכע פון דעם ערשטן אינטערנאציאנאל, האבן געשאפן א טעאריע פון א באציאונג צו די ארבעטער־ארגאניזאציעס, וואס האט זיך נישט געפארט מיט דעם דאזיקן געדאנק, מיטן אנארכיסטישן גרונט־געדאנק. זיי האבן אים פארווארפן אלס נישט־אנארכיסטישע און זיך פארוויילט מיט היימיש־געבאקענע אידעען פון א מוסטער־קאמונע, ארגאניזירט ערגעץ אין א פארכאפטער שטאט מיינענדיק, אז דער

*) קראפאטקין: „אונדזער באציאונג צו די ארבעטער און פויערים פאראיינען".

ביישפּיל וועט ארויסרופן נאָכמאכונג, און אומעטום וועלן אנטשטיין קאָמונעס, אָן דער אָרגאַניזירטער הילף פונעם פּראָלעטאַריאַט; פאַר דעם טאָג־טעגלעכן קאַמף, אָבער, איז דורכוים געגוג דער אוממאָטיווירטער און עקאָנאָמישער טעראָר און פאַדערט נישט קיין פּראָפעסיאָנעלע אַרבעטער־אָרגאַניזאַציע. מען דאַרף אַרויסרופן אַ שטרייק, און ווען מען האָט אים שוין ארויסגערופן דאַרפמען דראָען דעם קאַפּיטאַליסט מיט אַ באָמבע, מיט אַ רעוואָלווער, אויב ער גיט נישט נאָך, און די דאָזיקע דראָאונג דאַרפן די אַנאַרכיסטן, אַלס פאַרטיידיקער פונעם אַרבעטער־קלאַס, דערפילן.

אזוי למשל, האָבן זיי אין ביאַליסטאָק (פאַר דער ערשטער רעוואָלוציע) זיך אַזוי גוט פאַרעקאָמענדירט אין דער אינזיכט, אַז די אַרבעטער פלעגן זוכן די אַנאַרכיסטן, וועלכע זאָלן מיט איין קלאַפּ געווינען פאַר זיי דעם שטרייק, און די אַנאַרכיסטן פלעגן דאָס טאָן. וואָס־זשע איז אַרויסגעקומען? ארויסגעקומען איז אָט־וואָס: די אַרבעטער האָבן אין די באָמבעס געזען, אויסשליסלעך, די אריינמישונג פון א דריטער פערזאָן — די אַנאַרכיסטישע גרופּע — וואָס אַרבעט אין זייערע אינטערעסן, און רואיק געוואַרט אויף די רעזולטאַטן אליין נישט א קלאַפּ־טועדיק א פינגער אין אַ פינגער. „אויפן אָרט פון צו זיין דער אוואַנגאַרד פון דער באַוועגונג, זיינען די אַנאַרכיסטן אַ דאנק די אומשטענדן, געוואָרן די איינציקע ווירקנדיקע פערזאָן*). נאַטירלעך האָט אזא רעוואָלוציאָנערע „וואוילטעטיקייט" נישט געקענט געבן קיין רעזולטאַטן. מענטשן זיינען אומגעקומען און זייערע אידעען זיינען אפילו נישט דערגאַנגען צו די מאַסן, און די מאַסן גופא זיינען פאַרבליבן אַ נישט־אָרגאַניזירטע טשערעדע שאָף, וועמען די קאַפּיטאַליסטן האָבן ווייטער געשוירן אומגעשטערט.

זעענדיק דאָס אַלץ, האָט קראָפּאָטקין הויך אויפגעהויבן די פאָן פון דעם אינטערנאַציאָנאַל און גערופן די אַנאַרכיסטן זיך צו פאַראייניקן אונטער אָט־דער פאָן. ער האָט זיך באַמיט איינצופלאַנצן ביי די אַנאַרכיסטן אַ ריכטיקן קוק אויף די פּראָפעסיאָנעלע פאַראיינען — אַ קוק וואָס איז געווען דער יסוד פון דער אינטערנאַציאָנאַלער אַרבעטער פאַרברידערונג; אַ קוק, — וואָס עס האָט דעמאָלט אָנגענומען דער רעוואָלוציאָנערער סינדיקאַליזם פון די מערב־איראָפּעאישע לענדער און האָט געגעבן גלענצנדיקע רעזולטאַטן.

„די אנארכיסטן — האָט קראָפּאָטקין געזאָגט צו די דעלעגאַטן אויף דער לאָנדאָנער באַראַטונג — קוקן אויף די אַרבעטער־פאַראיינען, *ווי אויף דער צעל פון דער קונפטיקער סאָציאַלער אָרדענונג, און ווי אויף אַ מעכטיקן מיטל אויף צוגרייטן אזא געזעלשאפטלעכע איבערקערעניש, וואָס זאָל זיך נישט באגנוגן בלויז מיט טוישן די פארוואלטונג, נאָר זאָל אויך ענדערן*

*) די רוסישע רעוואלוציע און דער אנארכיזם. קראפּאטקינס רעפעראטן אויפן אנארכיסטיש־קאָמוניסטישן צוזאמענפאר איז לאָנדאָן אין אָקטאָבער פון 1906. דערשינען אונטער קראפּאטקינס רעדאקציע, לאָנדאָן 1907. זע קראפּאטקינס רעפעראט „די פּאָליטישע און עקאנאמישע רעוואלוציע".

די היינטיקע פאַרמען פון עם ווירטשאַפטלעכן לעבן, ד. ה. די פאַרטיילונג פון די געשאַפענע רייכטימער און די פּראָדוציר־מיטלען". ער האָט פאַרגעלייגט די אַנאַרכיסטן אַ פּראַקטישע טעטיקייטס־פּראָגראַם, וואָס איז איצט דער יסוד פון דער אַנאַרכאָ־סינדיקאַליסטישער פּראָגראַם, און וועלכע אַ סך, זייער אַ סך אַנאַרכיסטן, שווערנדיק ביי קראָפּאָטקינס און באַקונינס נעמען, באַטראַכטן אפילו איצט אַלס נישט־אַנאַרכיסטישע און אַנטי־קראָפּאָטקי־נישע.

„די ערד — די גאַנצע ערד — דעם פאָלק, דעם וועלכער באַאַרבעט זי אַליין. נישט אין פערזענלעכן באַזיץ, ווי דאָס האָבן געטאָן די בורזשואַזע פּאַרלאַמענטן פון דער פראַנצויזישער רעוואָלוציע, — נאָר אין באַזיץ פון דער געמיינדע. און די אַרבעט פון צעטיילן די ערד איבערגעבן נישט אין די הענט פון דעם מיניסטעריום פאַר מלוכה־אייגנטום, נאָר אין די הענט פון די געמיינדעס גופא. און די געמיינדע פאַראיינען.

„די פאַבריקן, קוילן־מינעס, אייזנבאַנען — נישט דעם אַרבעטס־מיניסטעריום, נאָר גופא די אַרבעטער, וועלכע אַרבעטן דאָרט, אָרגאַניזירטע אין פרייע פאַראיינען.

„די פּאָסט און פּאָסט־פאַרבינדונגען — נישט דעם פּאָסט־דירעקטאָר, נאָר די וועלכע פירן דורך רעאַל, איינדעראמתן, די גאַנצע פּאָסט־אַרבעט אויף די ערטער.

„די פאָלקס־בילדונג — נישט דעם בילדונגס־מיניסטעריום, נאָר גופא דעם פאָלק, די פויערים און אַרבעטער, די איינוואוינער גופא, אָרגאַניזירטע צו דעם צוועק אין בילדונגס־פאַראיינען".

„און אַזוי אין אַלע פראַגן, און יעדער איינער פון זיי, דאַרפן מיר גיין מיטן פאָלק און צוזאַמען מיט אים קעמפן קעגן די צענטראַליזירנדיקע יאַקאָבינישע שטרע־בונגען פון דער בורזשואַזיע און די סאָציאַל־טעאָרעטיקער"*).

פון די דאָזיקע קראָפּאָטקינס מיינונגען איז קלאָר צו זען דעם צוזאַמענהאַנג אין וועלכן קראָפּאָטקין האָט אָוועקגעשטעלט דעם אַנאַרכיזם און דעם סינדיקאַליזם. און די דאָזיקע מיינונגען זיינען נישט קיין צופעליקע, נישט קיין נעבן־געדאַנקען פון זיין לערע, זיי זיינען איינע פון די גרונטשטיינער, אויף וועלכע קראָפּאָטקין האָט געבויט זיין לערע וועגן אַנאַרכיזם און קאָמוניזם. די דאָזיקע אידעען פאַרנעמען דעם אויבנאָן אין אַלע קראָפּאָטקינס פּאָליטיש־עקאָנאָמישע און סאָציאָלאָגישע ווערק. אין ווען אפילו זיי וואָלטן נישט פאַרנומען אַזאַ אָרט, ווען זיי זאָלן אפילו נאָר געווען אַרויסגעזאָגט געוואָרן אין די דריי נישט גרויסע אַרטיקלען: „דער רוסישער אַרבע־טער פאַראיין", „די פּאָליטישע און עקאָנאָמישע רעוואָלוציע" און „אונדזער באַ־ציאונג צו די פויערישע און אַרבעטער פאַראיינען", וואָלט מען אויך דאַן באַדאַרפט באַטראַכטן די דאָזיקע אידעען, אַלס איינע פון די וויכטיקסטע און פונדאַמענטאַלע אין פּ. א. קראָפּאָטקינס לערע, ווייל זיי זיינען אַרויסגעזאָגט געוואָרן אין איינעם פון די מאָמע פאַראַנטוואָרטלעכסטע מאָמענטן, און זיי האָבן געצילט צו אָנצוי־בענען די ריכטליניעס פון די אַנאַרכיסטן אין דער רעוואָלוציע; דאָס זיינען נישט

*) פּ. קראָפּאָטקין: „אונדזער באַציאונג צו די אַרבעטער און פויערים־פאַראיינען".

בלויז געדאַנקען פון איין מענטשן, נאָר די פּראָגראַם פון אַ באַשטימטן צווייג פונעם סאָציאַליזם, וואָס מען האָט רעקאָמענדירט צו דורכפירן אין לעבן, און איז געווען אַן ענטפער אויף דער ברענענדיקער פראַגע: וואָס דאַרף מען טאָן? און ווי אַזוי גרייט מען צו די סאָציאַלע רעוואָלוציע?*).

נאָר קראָפּאָטקין האָט זיך נישט באַגנוגנט בלויז מיט די דאָזיקע אַרטיקלען. פון דער צייט אָן האָט ער אומדערמידלעך נאָכגעפאָלגט די אַנטוויקלונג פון דעם אַזוי גערופענעם רעוואָלוציאָנערן סינדיקאַליזם און אינדוסטריאַליזם, און אַ סך געשריבן וועגן אָט-דער באַוועגונג און וועגן די באַציאונגען צו איר פון די אַנאַרכיסטן אין „ליסטקי כליעב אי וואָליא". אין 'Les Temps Nouveaux'' (אין אַ פּאָלע־מיק מיט לאַגוואַרדעלן), און אין אַ רייע אַנדערע אַנאַרכיסטישע און סינדיקאַליס־טישע פּעריאָדישע אויסגאַבעס. אין 1909 שרייבט ער אַ פאָררעדע צו ק. אַרגיעניס קליינעם, נאָר אויסגעצייכנטן בוך: „ווי אַזוי און פון וואָס ס'האָט זיך אַנטוויקלט דער רעוואָלוציאָנערער סינדיקאַליזם". אין אָנהויב 1911 — אַ פאָררעדע צום בוך פון די פראַנצויזישע סינדיקאַליסטן־אַנאַרכיסטן פּאַטאָ און פּוזשע: „ווי אַזוי מירן מאַכן די רעוואָלוציע". צו דער דאָזיקער סינדיקאַליסטישער „אוטאָפּיע" האָט קראָ־פּאָטקין זיך באַצויגן זייער סימפּאַטיש און נישט־קוקנדיק דערויף, וואָס צווישן זיין אייגענער „קאָמונאַלער אוטאָפּיע" (דער בוך „ברויט און פרייהייט") און פּאַטאָ-פּוזשעס „סינדיקאַלער אויטאָפּיע", איז פאַראַן אַ גרויסער חילוק, נישט־קוקנדיק דערויף, וואָס די מחברים, לויט קראָפּאָטקינס ווערטער, „מאָלן נאָך ניט די אַנאַרכיע" האָט ער גאַנץ אַנטשלאָסן רעקאָמענדירט דעם דאָזיקן בוך. אין 9 יאָר אַרום האָט קראָפּאָטקין אָנגעשריבן אַ נייע פאָררעדע צו דער רוסישער אויסגאַבע פון אָט־דעם בוך, אין וועלכער ער האָט נאָכאַמאָל, און מיט מער אַנטשלאָסנקייט, אונטערגע־שטראָכן זיין סימפּאַטיע צום סינדיקאַליזם. אין 1912 שרייבט קראָפּאָטקין דאָס אַרטיקל־בראָשור: „סינדיקאַליזם און אַנאַרכיזם", וואו ער גיט אַן ענטפער אויף דער פראַגע „וואָס איז אַזוינס דער סינדיקאַליזם" און וועלכע איז זיין באַציאונג צום אַנאַרכיזם"? אין דעם אַרטיקל דערקלערט קראָפּאָטקין קאַטעגאָריש, געבנדיק אַ קורצע אָפּהאַנדלונג וועגן דער אַנטשטייאונג און אַנטוויקלונג פון די רעוואָלוציאָנערע סינדיאַליסטישע אידעען, אַז „דאָס איז די איינציקע באַוועגונג, וואָס וועט אָנווייזן די דענקענדיקע מענטשן דעם אויסוועג פון דעם טעמפּן ווינקל, אין וועלכן אונדזער

---

*) אין „ווערטער פון אַ רעוואָלוציאָנער" האָט קראָפּאָטקין אין 1919 צוגעשריבן אַ באַמערקונג. באַווירקט פון דער דערפאַרונג פון דער רוסישער רעוואָלוציע. די דאָזיקע באַמערקונג איז כדאי דאָ איבערצוגעבן, ווייל זי באַפעסטיקט שטאַרק מיין מיינונג.

„אויף וויפל ס'איז נויטיק, כדי אָפּצובויען די אָקאָרשט געשאַפענע אָרגאַניזאַציע, דווקא די אַרטיקע קרעפטן, דווקא דער קאָלעקטיווער שכל פון די לאָקאַלע פראָפעסיאָנעלע טוער אויף אַלע געביטן, און אויף וויפל די צענטראַלע רעגירונג קאָן זיי ניט פאַרבאַטן, איבערצייגן מיר זיך איצט אויגנשיינלעך איז אַלע געביטן פונעם ווירטשאַפטלעכן לעבן פון דער פּראַקטיק פון דער רוסישער רעוואָלוציע".

דור איז ארײַנגעפירט געװאָרן דורך דער מאָדערנער אנטװיקלונג פונעם קאפּיטאַליזם".

רײדנדיק װעגן די גרונט־אידעען, װאָס אינספּירירן דעם רעװאָלוציאָנערן סינדיקאַליזם, פאַרענדיקט קראָפּאָטקין זײַן ארטיקל מיט גרױס באַגײַסטערונג: „אָט די אידעען זײַנען נישט פון אונדז אױסגעטראַכט; זײ זײַנען פון קײנעם נישט אױסגעטראַכט. דאָס לעבן גופא האָט זײ דיקטירט דער ציװיליזאציע פונעם 19טן יאָרהונדערט, און איצט איז אונדזער חוב זײ צו פאַרװירקלעכן. מיר שטאָלצירן דערמיט װאָס מיר האָבן פאַרשטאַנען די דאָזיקע אידעען, — מיר האָבן זײ פאַרטײדיקט אין יענע פינצטערע יאָרן, װען די סאָציאַל־דעמאָקראַטישע פּאָליטיקער און פאַלשע פילאָזאָפן האָבן זײ געטראָטן מיט די פיס, — מיר שטאָלצירן דערמיט, װאָס מיר זײַנען זײ פאַרבליבן געטרײ איצט, פונקט װי דעמאָלט".

:: :: ::

די יאָרן פון דער רוסישער רעװאָלוציע (1917-21) האָבן דעפיניטיװ איבערצײַגט קראָפּאָטקינען אין דער ריכטיקײט פון די אױבן־דערמאָנטע אידעען. און ער האָט זיך גענױגט צו דער פּראַקטיע פונעם אנאַרכיסטישן קאָמוניזם, װעלכע איז אין רוסלאַנד געגאַנגען אונטער דער פאָן פון דעם אנאַרכאָ־סינדיקאַליזם ד. ה. צו דער ריכטונג, װאָס האָט, אין היפּוך צו דעם מערב־אײראָפּעאישן סינדיקאַליזם און אנאַרכיזם אנערקענט, אז דער רעװאָלוציאָנערער סינדיקאַליזם איז א פּראַקטישע אידעע, װאָס איז אױסגעװאַקסן אינעם אינטערנאַציאָנאַל און באַקונין האָט זי אנטװיקלט, ד. ה. דער רעװאָלוציאָנערער סינדיקאַליזם איז דער פּראַקטישער טײל פון באַקונינס טעאָריע פונעם אנאַרכיזם, װאָס קאָן נישט פאַרװירקלעכט װערן אָן די פּראָדוצירנדיקע ארבעטער־אָרגאַניזאַציעס. דאָס שלום־װאָרט צו „װערטער פון א רעװאָלוציאָנער", װאָס קראָפּאָטקין האָט אָנגעשריבן אין 1919, קאָן דינען, אלס באַשטעטיקונג צו מײַן באַהױפּטונג. דאָס דאָזיקע שלום־װאָרט איז, בכלל גערעדט, א זײער װיכטיקער דאָקומענט צום ריכטיקן פאַרשטײן קראָפּאָטקינס סאָציאַל־פּאָליטישע מײנונגען, דאָס איז דער סך הכל און ענדגילטיקע פאָרמולירונג פון די אידעען, װאָס זײַנען דער רעזולטאַט פון באַאָבאַכטן און שטודירן דאָס געזעלשאַפטלעכע לעבן אין דעם פּעריאָד פון זינט ער האָט אָנגעשריבן „װערטער פון א רעװאָלוציאָנער", ביז 1919. דאָס דאַרף זײַן די פּריזמע, דורך װעלכע מיר דאַרפן באַטראַכטן אלע קראָפּאָטקינס שריפטן; דאָס איז דער שליסל צום פאַרשטײן קראָפּאָטקינס לערע װעגן דעם אנאַרכיזם און קאָמוניזם.

אין אָט־דעם שלוסװאָרט קערט קראָפּאָטקין זיך באַנײַעס אום צו פּאַטאָ און פּוזשעס בוך און דערקלערט, אז ער איז נישט מסכים מיט זײ נאָר „אין אײניקע פּרטים". נאָכמער, ער רעדט שױן דאָ נישט װעגן דער אָרגאַניזאַציע פון קלײנע קאָמונעס אױפן גרונט פון א פרײַװיליקן אָפּמאַך, װי ער פלעגט דאָס טאָן פריער. פאַרקערט, איצט בױט ער אױפן רײַן־סינדיקאַליסטישן געדאַנק: „מיר דאַרפן אלע פאַרשטײן — שרײַבט קראָפּאָטקין — אז װי־נאָר ס'װעט זיך אָנהײבן די רעװאָלוציאָנערע באַװעגונג אין לאַנד באַשטײט דער אײנציקער שכלדיקער אױסגאַנג אין

דעם, אז די פאבריק־ארבעטער, די פויערים און אלע בירגער זאָלן אַליין, פון אָנהויב אָן נעמען אין זייערע הענט די גאנצע פאָלקס־ווירטשאפט, אליין זי אָרגאניזירן און ריכטן זייערע אָנשטרענגונגען צום שנעלן פארגרעסערן די גאנצע פּראָדוקציע*).

ווייטער שרייבט ער, ביי וועלכע תנאים קאָנען די אַרבעטער באגרייפן דעם מוז צו פארגרעסערן די פּראָדוקציע. די דאָזיקע תנאים זיינען, לויט קראָפּאָטקינען, די פאָרמען פון אָרגאניזירן און פארוואלטן די פּראָדוקציע. וועגן דעם שרייבט ער אזוי, ווי עס דאַרף שרייבן יעדער אַנאַרכיסט־סינדיקאַליסט.

„זיך איבערצייגן אין אָט־דער נויטווענדיקייט — זאָגט קראָפּאָטקין — קאָנען זיי (די ארבעטער. — ג. מ.) נאָר דאַן, ווען אַלע אַלגעמיינע זאָרגן וועגן דער פאָלקס־ווירטשאפט, וואָס ליגן איצט אין די הענט, לויט דער אַלטער געוואוינהייט, פון אַ גאנצער כאָפּטע פון אַלערליי מיניסטאָרן און קאָמיטעטן, וועלן פארגעשטעלט ווערן, אין א פשוטער פאָרם, פאר יעדער פאבריק און זאוואָד, אלס אייגענע זאך און וועלן איבערגעגעבן ווערן צו זייער אייגענער פארוואַלטונג".

אינעם זעלבן יאָר (1919), נאָר מיט עטלעכע חדשים פריער, אין דער פאָררעדע צום בוך „ברויט און פרייהייט", קערט זיך קראָפּאָטקין ווידער אום צו פאטאָ און פּוזשעס אויבנדערמאָנטן בוך און זאָגט גאנץ קלאָר, אז א צווייטע מעגלעכע לייזונג צו דער פראגע, א ביסל אַן אַנדערע ווי די, וואָס ער האָט געגעבן אין זיין בוך, נאָר „אויך אַן אַנאַרכיסטישע, האָט אָנגעוויזן אונדזער חבר, דער סינדי־קאַליסט פּוזשע, אינעם בוך „ווי אזוי מירן מאכן די רעוואָלוציע".

באַקונין, נאָכן דורכפאַל פון דער פאַריזער קאָמונע, זיך דערווייטערנדיק פון דער געזעלשאַפטלעכער טעטיקייט און זיך געזעגנענדיק מיט זיינע חברים, די יוראַ'ר אַרבעטער, האָט באַדויערט, וואָס די עלטער און קראַנקהייטן דערלויבן אים נישט זיך צושטעלן באַגלייך מיט זיי צום ווארשטאָט, און צוזאַמען מיט זיי, אין זייערע פּראָפעסיאָנעלע פאראיינען, פאָרזעצן די זאַך, וואָס דער אינטערנאַציאָנאַל האָט אָנ־געהויבן. א האַלב יאָר פאַר זיין טויט, האָט קראָפּאָטקין ארויסגעזאָגט דעם זעלבן פארלאַנג אין א בריוו צו אַטאַבעקיאַנען, אין וועלכן ער האָט אונטערגעשטראָכן זיין טיפן הארצנס־גלויבן אין דער סינדיקאַלער באַוועגונג פון דעם ארבעטער־קלאַס. אָט־די מערקווירדיקע ווערטער זיינען א צוואה און אַ נבואה.

„איך גלויב שטאַרק אין דער צוקונפט, איך גלויב אין דעם, אז די סינדיקאַלע באַוועגונג, ד. ה. די באַוועגונג פון די פּראָפעסיאָנעלע פאראיינען, וואָס האָט נישט לאַנג צוריק אויף איר קאָנגרעס פארזאַמלט די פארטרעטער פון 20 מיליאָן ארבע־טער, וועט אין משך פון די נעקסטע 50 יאָר אַרויסטרעטן אַלס א גרויסע קראַפט, כדי זיך נעמען צום בויען די קאָמוניסטישע, שטאַטלאָזע געזעלשאַפט. און ווען איך זאָל זיין אין פראַנקרייך, וואו ס'געפינט זיך איצט דער צענטער פון דער פּראָפעסיאָ־נעלער באַוועגונג, און כ'זאָל האָבן מער כוח, וואָלט איך זיך אריינגעוואָרפן מיט

*) „ווערטער פון א רעוואָלוציאָנער", ארויסגעגעבן פון „גלאָס טרודא" 1921.

לייב און לעבן אין דער דאָזיקער באַוועגונג פון דעם ערשטן אינטערנאַציאָנאַל (ניט פון דעם צווייטן און נישט פונעם דריטן, וואָס זיינען די אוזורפּאַציע פון דער אידעע פונעם ארבעטער אינטערנאַציאָנאַל לטובת איין פּאַרטיי: דער סאָציאַל-דעמאָקראַטישער, וועלכע באַשטייט אויף דער העלפט בכלל נישט פון ארבעטער).

„איך גלויב טיף אין דעם. נאָר איך פיל, אַז כדי אריינבלאָזן לעבעדיקע קראַפט אין די ביידע באַוועגונגען (סינדיקאַליסטישע און קאָאָפּעראַטיווויסטישע — ג. מ.), אויספורמען, אויסארבעטן און באַגרינדן זיי, העלפן זיי זיך פאַרוואַנדלען פון אַן אינסטרומענט פאַר זעלבסטפאַרטיידיקונג אין אַ מעכטיקן אינסטרומענט צו איבערבויען די געזעלשאַפט אויף קאָמוניסטישע יסודות, דערויף מוז מען האָבן אינגערע כוחות ווי מיינע, און באַזונדערס — די מיטארבעטשאַפט פון די ארבעטער און פּויערים. אַזעלכע קרעפטן וועלן זיך געפינען, זיי זיינען שוין דאָ, סיי אין דער, סיי אין דער צווייטער באַוועגונג, כאָטש זיי באַגרייפן נאָך נישט די צוקונפט, וואָס עס שטייט זיי פאָר. זיי האָבן זיך נאָך נישט פונאַנדערגעקליבן אין איר, זיך נישט דורכגעדרונגען מיטן סאָציאַליסטישן אידעאַל".

אַ סך פון די אַזוי גערופענע ריינע אַנאַרכיסטן וואָלטן זיך געמעגט פאַרטראַכטן וועגן די דאָזיקע ווערטער, בפרט די ארבעטער אַנאַרכיסטן... דער ארבעטער דאַרף זיך אינטערעסירן מיט דער באַפרייאונג פון זיין גאַנצן קלאַס, און דער ארכימעדישער שטיצפּונקט פון דער דאָזיקער באַפרייאונג ליגט אין דער ארבעטער-פאַראייניקונג. און דער ארבעטער, צוליב זיין לאַגע, דאַרף אָפּשאַצן און פאַרשטיין די באַדייטונג פון דער אינדוסטריעלער, סינדיקאַלער באַוועגונג פאַרן היינט, און פאַרן מאָרגן בעסער ווי באַקונין און קראָפּאָטקין. נאָר אויב ער באַגרייפט דאָס נאָך נישט „איז ער, אָדער אומבאַוואוסטזיניק, אָדער אָראָפּגעפירט פון וועג דורך אַ וועלכער ס'נישט איז, מעגלעך שיינער, נאָר שעדלעכער פאַר די פּראָלעטאַרישע אינטערעסן בורזשואַזער טעאָריע".

אינגאַנצן אַ חודש פאַר זיין טויט, האָט קראָפּאָטקין אין אַ בריוו צו אַלעקסאַנדער שאַפּיראָ, באַפעסטיקט דעם אויבן-געבראַכטן געדאַנק. איבערשיקנדיק אים צוויי בריוו, וואָס ער האָט באַקומען פון אומבאַקאַנטע יונגע מענטשן, וועלכע האָבן געפרעגט „וואָס דאַרפן מיר טאָן? — האָט קראָפּאָטקין געשריבן:

„וועסטו אפשר קאָנען, אָדער עמיצער אַנדערש פון די חברים, ריכטן די דאָזיקע יוגנט? דער אַנאַרכאָ-סינדיקאַליסטישער וועג וואָלט אוודאי געווען דער סאַמע פּאַסיקסטער, אויב דאָס זיינען ערנסטע מענטשן".

די דאָזיקע קראָפּאָטקינס בריוו קאָן נישט איגנאָרירט ווערן פון די אַנאַרכיסטישע פראַקציעס אין זייער אינערלעכן ויכוח. די לאַנגיאָריקע רעוואָלוציאָנערע דערפאַרונג און די וויסנשאַפלעכע פאָרשונגען אויפן סאָציאָלאָגישן געביט האָבן אַוועקגעשטעלט קראָפּאָטקינען אויף די פּאָזיציעס פון דעם ערשטן אינטערנאַציאָנאַל, וועלכע ער האָט אַזוי גוט געהאָלפן באַפעסטיקן, און וועלכע מען קאָן אַנדערש נישט אָנרופן ווי נאָר אַנאַרכאָ-סינדיקאַליסטישע.

:: :: ::

אין דער רעוואָלוציע פון 1917-21, האָב איך ארויסגעשטעלט דעם איבערגאנגס פעריאָד פונעם קאַפּיטאַליזם אין שטאַט צום קאָמוניזם און אנארכיזם, און אים אָנ־גערופן קאָמונאַל־סינדיקאַליסטישע סטאַדיע, אָן אָרדענונג, וואָס איך פּאַרטיידיק אויך איצט. און זאָל מען נישט מיינען און זיך פאָרשטעלן, אז דאָס איז דער פּראָ־דוקט פון מיין סינדיקאַליסטישער פאַנטאַזיע, מיין נייעם אינעם אנארכיזם. איך האָב געזאָגט, איך האָב אָנגעוויזן, אז דאָס פאַרווירקלעכן דעם קאָמוניזם זעט קראָ־פּאָטקין אין דער פאָרם, אז די פּראָדוקציע זאָל איבערגיין אין דער פארוואַלטונג פון די פרייע פּראָדוציר־פאַראיינען, ד. ה., אין דער פאָרם פון סינדיקאַליזאַציע; פאַר קראָפּאָטקינען, הייסט עס, איז דער סינדיקאַליזם דאָס פּראַקטישע מיטל און גלייכ־צייטיק די קאָנקרעטע פאָרם פון דעם פרייען קאָמוניזם. נאָר, להיפּוך צו די באַגרע־נעצטע סינדיקאַליסטן, וואָס שטיקן זיך אינעם ריינעם עקאָנאָמיזם און לייקענען אָפּ די פּאָליטישע פאָרמען, באַהויפּטעט קראָפּאָטקין, אז יעדער פאָרם פון עקאָנאָמישער אָרגאַניזאַציע פון דער געזעלשאַפט דאַרף אומפאַרמיידלעך אנטשפּרעכן אויך די נייע פּאָליטישע פאָרמען פון דער אָרגאַניזאַציע. אזא פאָרם, לויט זיין מיינונג, איז די פרייע געמיינדע, די קאָמונע — (ס'קען זיין א קאָמוניסטישע גלייך פון אָנהויב, און אפשר נישט) — און א פעדעראַציע פון די דאָזיקע קאָמונען, ד. ה. קאָמונאַליזם. אלזא, די פאַרווירקלעכונג פון דעם קאָמוניזם זעט קראָפּאָטקין אין דעם גוואַלטזאַמען פאַרבייטן דעם שטאַט און זיין צענטראַליזם אויף דער פרייער קאָמונע אין דער פע־דעראַציע פון די דאָזיקע קאָמונעס: אויפן אָרט פון שטאַטלעכקייט(עטאַטיזם), ווערט ארויסגעשטעלט דער קאָמוניזם. אזוי־ארום מיינט קראָפּאָטקינס לערע וועגן קאָמוניזם און אנארכיזם די סינדיקאַליזאַציע פון דער פּראָדוקציע, וואָס באַזירט אויפן קאָמוניסטישן פּרינציפּ, און די קאָמונאַליזאַציע פון דער מלוכה, וואָס באַ־זירט אויפן פעדעראַליסטישן פּרינציפּ.

ד א ָ ס א י ז, נ ע מ ל ע ך, ד י ק א ָ מ ו נ א ַ ל ־ ס י נ ד י ק א ַ ל ע א ָ ר ד ע נ ו נ ג. דאָס איז, אזוי צו זאָגן, די אויסערלעכע פאָרם פון דעם אנאַר־כיסטישן קאָמוניזם; דאָס זיינען — ריידנדיק מיט קראָפּאָטקינס שפּראַך — די ערשטע שריט צו אים; דאָס איז — די פאָרם פון דעם נישט פונאנדערגעוויקלטן אנארכיסטישן קאָמוניזם; די איבערגאנגס-פאָרם, וואָס ענדערט איר אויסזען אינעם בוויאונגס־ פּראָצעס פון דעם אנארכיסטישן ־קאָמוניזם אין איינקלאַנג מיט די רעאַלע באַדערפעניש פון דער לעבעדיקער ווירקלעכקייט. די קאָנקרעטע פאָרמען פון דער דאָזיקער פאַרענדערונג קאָנען מיר איצט נישט פעסטשטעלן, נאָר אירע ריכט־ליניעס זיינען פאַר אונדז קלאָר אויך איצט: — דאָס איז דער שטענדיקער וואוקס פון דער פרייהייט און די באַדינגונגען פון גלייכקייט און מאַטעריעלן וואוילשטאַנד.

דעם געדאַנק, וואָס איך פיר דאָ דורך, האָט קראָפּאָטקין אויסגעדריקט אין פאָלגנדיקע שורות:

„זיך פאָרשטעלנדיק אין געדאַנק די פרייע געמיינדעס (קאָמונעס — ג. מ.), דאָרפישע און שטאָטישע (ד. ה. ערדאַרבעטער־פאַראיינען פון מענטשן, וועלכע זיי־נען פאַרבונדן צווישן זיך דורכן וואוינאָרט), און די ברייט־פאַרצווייגטע פּראָפע־סיאָנעלע פאַראיינען (סינדיקאַטן — ג. מ.), און דערביי פלעכטן זיך ענג דורך צווי־

שן זיך די געמיינדעס און די פאך־פאראיינען; — זיך פאָרשטעלנדיק אזא איינאָר־דענונג פון קעגנזייטיקע באציאונגען צווישן די מענטשן, וואָלטן די אנארכיסטן זיך שוין געקאָנט שאפן א באשטימטע, קאָנקרעטע פאָרשטעלונג וועגן דעם, ווי אזוי ס'קאָן אָרגאניזירט ווערן די געזעלשאפט, וואָס האָט זיך באפרייט פון דעם יאָך פון קאפיטאַל און שטאַט.

צו דעם וואָלט זיי נאָר געבליבן צוצוגעבן, אז באגלייך מיט די געמיינדעס און פראָפעסיאָנעלע פאראיינען, וועלן דערשיינען אין די טויזנטער אומענדלעך־פאר־שידנארטיקע געזעלשאפטן און פאראיינען: דאָ פעסטע, דאָ קורצדויערנדיקע, וואָס אנטשטייען צווישן מענטשן צוליב דער ענלעכקייט פון זייערע פערזענלעכע נייגונגען . . . אָט־די דריי מינים פאראיינען, וואָס באדעקן מיט א נעץ איינער דעם צווייטן, וואָלטן געגעבן א מעג־לעכקייט צו באפרידיקן אלע געזעלשאפטלעכע באדערפענישן" 1).

דאָס שטימט קראָפּאָטקינס לערע אינגאנצן מיט באקונינס לערע 2). ביידע גיבן זיי דאָ א מוסטער פון א מערקווירדיקער גרעאנקן־אייניקייט. באקונין האָט מיט א געניאלן פענדזל אנגעצייכנט די קאנטורן פון דעם מעטאָד און אופן צו פאר־ווירקלעכן דעם אנארכיסטישן קאָמוניזם; קראָפּאָטקין האָט דאָס אנטוויקלט און אים געגעבן א וויסנשאפטלעכע באגרינדונג, נאָר ער האָט נישט אוספייעט צו פאר־אייניקן אין איין גאנצן דעם סינדיקאַליזם מיטן קאָמוניזם; ער האָט נישט אויס־פייעט צו סינטעטיזירן די דאָזיקע עלעמענטן און וויסנשאפטלעך באגרינדן אָט־דעם סינטעז, וואָס גיט א קאָמונאַל־סינדיקאַלע טעאָריע דער אָרגאניזאציע פון דער אנארכאָ־קאָמוניסטישער געזעלשאפט. ער האָט אָנגעוואָרפן דעם פלאַן פון דעם בנין, צוגעגרייט דעם מאטעריאַל פאר אים, נאָר אים אויפשטעלן האָט ער נישט באוויזן. פאר אונדז בלייבט צו פארענדיקן די ארבעט.

דאָס איז פונק די ארבעט, וואָס דארף העלפן די אינדוסטריעלע, פראָדוציר־נדיקע פאראיינען זיך צו פארוואנדלען פון א זעלבסט־שוץ־אינסטרומענט אין א מעכטיקן אינסטרומענט פאר א קאָמוניסטישער איבערבויאונג פון דער געזעלשאפט, וואָס קראָפּאָטקין האָט, צוליב אַלטקייט און פיזישער שוואכקייט, ארויפגעלייגט אויף דעם יונגן דור; די אויפגאבע פון דעם דאָזיקן דור איז, — צו פארענדיקן די אר־בעט, די ארבעט צו קאָנקרעטיזירן, אויספורמען און באגרינדן די קאָמונאַל־סינדי־קאַלע טעאָריע, וועלכע וועלנדיק דער יסוד פון דער סינדיקאַלער באוועגונג, וועט זי איר געבן דעם כוח, וואָס עס פעלט איר איצט, כדי אויפן אָרט פון דעם אָפּגע־לעבטן קאפיטאַליזם און שטאַט, איינפירן דעם קאָמוניזם און אנארכיזם.

---

1) פ. קראפאטקין: „די מאָדערנע וויסנשאפט און דער אנארכיזם".

2) „די ארגאניזאציע פון דער געזעלשאפט דורך פרייע פעדעראציעס. פון אונטן ארויף, פון די ארבעטער־פאראיינען, סיי אינדוסטריעלע, סיי פון די עחדארבעטער, סיי וויסנשאפטלעכע, סיי פון די, וואָס ארבעטן אויפן געביט פון קונסט און ליטעראטור. צוערשט איז א קאמונע, דערנאָך פון די ראיאנען אין א נאציע, און די נאציעס אין א צווישנפעלקערלעכן ברידערלעכן פארבאנד". מ. באקונין, „געקליבענע ווערק", הטער באנד „א בריוו צו מיינע איטאליענישע פריינט". זייטן 198־1977. ארויסגעגעבן פון „גאָלאָס טרודא", 1922.

מ. קאָרן

פּיאָטר קראָפּאָטקין און די רוסישע רעוואָלוציאָנערע באַוועגונג

„זאָגט מיר נישט: ער איז טויט — ער לעבט”...

שוין צען יאָר! *) צען יאָר, זינט ס'האָט אונדז געטראָפן דער דאָזיקער קלאַפּ, געטראָפן ווי אַ דונער: מיר האָבן דאָך געמיינט, אַז דאָס דאָזיקע לעבן קאָן נישט און טאָר זיך נישט ענדיקן. צופיל אוצרות פון שכל און נשמה זיינען אין דעם געווען צוזאַמענגעשמאָלצן און וואָס מער ס'זיינען געפלאָסן די יאָרן, אַלץ פולער, ברייטער און פילזייטיקער איז עס געוואָרן. דאָס דאָזיקע לעבן האָט באַדאַרפט זיין אומענדלעך, ווי דער קאַמף גופא פון דער מענטשהייט פאַר אַ בעסערער צוקונפט...

ווייניק־וועך ס'האָט אָפּגעלעבט אַזאַ פול, רייך און האַרמאָניש לעבן. זיין אַ טועך אינעם רוסישן סאָציאַליזם און באַגינען פון דער באַוועגונג, אין איר בעסטער, אידעאַליסטישער צייט; אַריינטראָגן אין מערב־אייראָפּע די ליכטיקסטע שטריכן פון אָט־דער באַוועגונג, און דאָרט צעגויפגיסנדיק זי מיט דעם אַלעמען, וואָס עס האָט געגעבן די אייראָפּעאישע אַרבעטער־באַוועגונג, אויך אין דער העראָאישער עפּאָכע פון דעם אינטערנאַציאָנאַל; פאַרלייגן דעם פונדאַמענט פון אַ נייער ריכטונג אינעם סאָציאַליזם, — אַ ריכטונג, וועלכער ס'באַלאַנגט די גאַנצע צוקונפט פונעם סאָציאַליזם, וואָס דאָס זיינען איצט מודה אפילו אירע קעגנער; ווערן איינער פון די פאַקעלן פון דעם מענטשלעכן געדאַנק און פון דעם סאָציאַלן באַפרייאונגס־קאַמף, דערלעבן די רעוואָלוציע, — און וואו? אין דער היים־געליבטער רוסלאַנד! זיך אומקערן און זען די דערוואַכונג פונעם פאָלק... אָבער אויך זען דאָס, ווי עס באַשטעטיקט זיך די מורא פאַר אַ פאַלשן וועג פון דער רעוואָלוציע און פונדעסט־וועגן פאַרענדיקן דאָס לעבן קוקנדיק פאָראויס, מיטן פולן גלויבן אין דער צוקונפט...

וואָס ווייטער, אַלץ מער וועלן מיר פילן אַז מיט אונדז איז מער נישטאָ קראָ־פּאָטקינס ליכטיקער שכל און ליכטיק געוויסן. באַזונדערס וועט מען דאָס דערפילן אין רוסלאַנד דעמאָלט, ווען ס'וועט זיין אַ וועלכע ס'נישט איז מעגלעכקייט פריי צו בויען דאָס נייע לעבן.

---

*) דאָס אַרטיקל איז געווען געשריבן צום צענטן יאָרצייט נאָך קראָפּאָטקינען.

קראָפּאָטקין — איז אַ גרויסע פיגור פון דער אַלוועלטלעכער רעוואָלוציאָנעדער באַוועגונג, נאָר דאָס, וואָס ער איז געווען אַ רוס און זיין טעטיקייט האָט ער אָנגעהויבן אין רוסלאַנד — איז ווייט נישט אָן באַדייטונג. ער האָט באַלאַנגט צו דעם אויסדערוויילטן דור פון די זיבעציקער יאָרן, צו דער צאָל פון די מענטשן, „מיט הערצער פון גאָלד און שטאָל״, וועלכע וועלן אויף אייביק פאַרבלייבן די בעסטע, ריינסטע פּאָרטרעטער פון דעם סאָציאַליזם אויף דער וועלט. אַזעלכע עפּאָכן חזרן זיך נישט איבער, ווי עס חזרט זיך נישט איבער די יוגנט אינעם לעבן פון אַ מענטשן. מיטן גלויבן, מיט דער איבערגעגעבנקייט צום פאָלק מיט דעם זעלבסט־מקריב זיין זיך פון די דאָזיקע פּיאָנערן, די דאָזיקע אינטעליגענטן, וועלכע האָבן זיך אָפּגעזאָגט פון אַלע פּריווילעגיעס, כדי אוועקגעבן דעם פאָלק זייער גאַנץ לעבן, זייער גאַנצע נשמה—קאָן זיך קיין זאַך ניט פאַרגלייכן. קראָפּאָטקין איז געווען דער אָנגעזעענסטער פון זיי מיט זיין אוצר פון שכל, האַרץ און טאַלאַנט.*) און די אַלע העלע שטריכן האָט ער געבראַכט מיט זיך אין דער מערב-אייראָפּעאישער באַוועגונג: די אומבאַגרענעצטע איבערגעבנקייט דער אַרבעטער־זאַך — נישט די, וואָס קומט פונעם קאָפּ, נאָר די איינגעזאַפּטע אינעם פלייש און בלוט, וואָס איז געוואָרן אַן אָרגאַנישער טייל פונעם מענטשן, און דעם באַזונדערן דורשט פון פּערזענלעכער אויסגעהאַלטנקייט, די „סאָציאַליסטישע מאָראַל״, מיט וועלכער ס׳האָבן זיך אויסגעצייכנט די רוסישע טוער פון יענער צייט, און וואָס איז ביי קראָפּאָטקינען געוואָרן דער יסוד פון זיין גאַנצן לעבן. אינעם דאָזיקן לעבן איז נישט געווען קיין פּלאַץ, נישט פאַר קיין פּשרות, נישט פאַר קיין סתירות צווישן וואָרט און טאַט; און דערצו האָט קראָפּאָטקין זיך נישט באַדאַרפט אָנשטרענגען און נישט זיך ברעכן: דאָס איז אַרויסגעקומען נאַטירלעך פון זיין גאַנצן וועזן. אָט דערפאַר טאַקע האָט יעדער איינער פון אונדז, געפילט אויף זיך זיין באַזונדערע, דערהויבנדיקע ווירקונג. און די טוער פון אונדזער באַוועגונג וועלן זיך דאַרפן שטאַרק אָנשטרענגען, אויף צו שאַפן אין זייער קרייז די מאָראַלע אַטמאָספערע, די אידעאישע או[illegible] פראַמיסלעכקייט און פּערזענלעכע אויסגעהאַלטנקייט, וועלכע האָט זיך אַזוי לייכט און נאַטירלעך געשאַפן אַרום קראָפּאָטקינען. די באַוועגונג שטעלט אויך אַ סך פראַגן, און ס׳קומט איר אויס צו לייזן אַ סך מאָראַלישע קאָנפליקטן; קראָפּאָטקין פלעגט זיי לייזן שנעל, אינטואיטיוו — און דאָס לעבן האָט שטענדיק דערוויזן אַז ער איז געווען גערעכט.

:: :: ::

אין די ערשטע יאָרן, אפילו אינעם ערשטן יאָרצענדליק פון זיין פאַרברענגען אין מערב-אייראָפּע, איז קראָפּאָטקין געשטאַנען אין אַ זייט פון דער רוסישער

*) ער איז געווען אַ מיטגליד פון דעם „טשייקאָווסקי־קרייז און דער מחבר פון דער פּראָגראַם פון דעם קרייז מיטן נאָמען: „צי דאַרפן מיר זיך פאַרנעמען מיט אָנצייכענען דעם אידעאַל פון דער קומענדיקער אָרדענונג״. די דאָזיקע פּראָגראַם איז געווען אָפּגעדרוקט אינעם זשורנאַל „בילאָיע״ אין 1921 און אין דעם זאַמל־בוך „לזכרון פון פּ. א. קראָפּאָטקין״, וואָס דער קראָפּאָטקין־קאָמיטעט האָט אַרויסגעגעבן אין מאָסקווע אין 1921.

באוועגונג. די ווענדונג וואָס זי האָט אָנגענומען, איז אים נישט געווען סימפּאַטיש. אין דער פּאַרטיי „נאַראָדנאַיאַ וואָליאַ", כאָטש ער האָט הויך געשעצט אירע קעמפער, און מיט אייניקע פון זיי האָט אים פאַרבונדן אַן ענגע, פּערזענלעכע פריינטשאַפט, זיינען אים געווען פרעמד אייניקע שטריכן. ער האָט נישט געגלויבט אין דער מעגלעכקייט צו מאַכן די רעוואָלוציע פאַרן פאָלק, נאָר אַן דעם פאָלק, וואָס איז געווען דער טרוים פון איין נאַראָדוואָליעץ־ענטוזיאַסט: „מירן אויסקעמפן פאַרן פאָלק די פרייהייט, איינע אַליין מיט אונדזער בלוט, און זאָל דאָס פאָלק פאַרבלייבן גאַנץ, זאָל עס ניט אומקומען אין קאַמף, כ'וועלן זיין געגנוג אונדזערע קרבנות", — אָט דער טרוים האָט קראָפּאָטקינען אויסגעזען ווי אַ גאָבלע, נאָר אומרעאַליזבאַרע אוטאָפּיע. ער איז געווען איבערציינגט אַז מען קאָן נישט באַגליקן דאָס פאָלק אָן זיין אַנטייל, אַז קיין שום זאַך קאָן נישט פאַרבייטן דעם פאָלקס זעלבסט-טעטיקייט. און וואָס מער ער האָט געפאָרשט די געשיכטע, בפרט די געשיכטע פון די רעוואָלוציאָנערע באַוועגונגען, אַלץ טיפער איז געוואָרן זיין איבערצייגונג, אַז קיין שום הייפעלע פון די געטרייסטע רעוואָלוציאָנערן, קיין שום סאָציאַליסטישע מאַכט קאָן נישט אויפבויען דאָס נייע לעבן אָן דער פאָלקס־איניציאַטיווע.

חוץ דעם, האָט די „נאַראָדנאַיאַ וואָליאַ" זיך געשטעלט אַלס ציל, קודם כל, דאָס אַראָפּוואַרפן די זעלבסטהערשאַפט, לאָזנדיק אויף שפּעטער דעם קאַמף פאַרן סאָציאַליסטישן אידעאַל. קראָפּאָטקין אָבער האָט אין גרונט אָפּגעוואָרפן דאָס צעטיילן דעם ציל אויף צוויי מאָמענטן: קודם — דער פּאָליטישער, און דערנאָך — דער עקאָנאָמישער. ס'איז באַוואוסט וואָסאַרא אָנגעווייטיקסטע פראַגע ס'איז געווען אין דער רוסישער רעוואָלוציאָנערער באַוועגונג די באַציאונג צווישן דער פּאָליטיק און עקאָנאָמיק. פאַר קראָפּאָטקינען, מיט זיין ברייטן היסטאָרישן וויסן, מיט זיין פעאיקייט שטענדיק ארומצוכאַפּן דעם אינערלעכן זין פון דער רעוואָלוציאָנערער באַוועגונג (וואָס ווערט ביי אַנדערע צו אָפט פאַרשטעלט פון פּאַרטיי־פּראָגראַמען) איז דער ענטפער תמיד געווען אַ קלאָרער. „גיין צום סאָציאַליזם, אָדער אפילו צו דער אַגראַר־רעוואָלוציע דורך אַ פּאָליטישער איבערקערעניש, האָט ער געשריבן — איז אַ ריינע אוטאָפּיע, ווייל דורך דער גאַנצער געשיכטע זען מיר, אַז די פּאָליטישע ענדערונגען זיינען דער פועל יוצא פון גרויסע עקאָנאָמישע איבערקערענישן און נישט פאַרקערט. אָט־פאַרוואָס דאָס באַפרייען די רוסישע פויערים פון דעם לייב־אייגנטום־רעכט, וואָס דריקט זיי ביז היינט צו טאָג, איז די ערשטע אויפגאַבע פון דעם רוסישן רעוואָלוציאָנער. אַרבעטנדיק אויף דעם וועג, אַרבעט ער, ערשטנס, אי דירעקט לטובת דעם פאָלק, אי ער זעט אין די דירעקטע נוצן פאַרן פאָלק דעם העכסטן ציל פון זיינע באַמיאונגען, און צווייטנס, גרייט ער צו די אָפּשוואַכונג פון דער צענטראַליזירטער מלוכה־מאַכט און איר באַגרענעצונג".*) שטירצן די זעלבסטהערשאַפט, פלעג קראָפּאָטקין

*) קראָפּאָטקינס בריוו צו די אַרויסגעבער פון דער „אַנאַרכיסטישער ביבליאָטעק". וואָס האָט געדינט אַלס פאָררעדע צו באַקונינס בראָשור „די פאַריזער קאָמונע און דער באַגריף וועגן שטאַטלעכקייט". (גענף 1892).

זאַגן, איז נישט קיין פאַרשווערונג פון אַ הייפעלע העלדישע רעוואָלוציאָנערן, נאָר אַ פאָלקס־אויפשטאַנד און זיין וועט זי נישט נאָר מיט אַ פּאָליטישן, נאָר אויך מיט אַ סאָציאַליסטישן אונטערשלאַק; אַזוי איז כסדר געווען אין דער געשיכטע. און די געשיכטע, וואָס אים גופא איז אויסגעקומען איבערצולעבן, האָט דערוויזן, אַז ער איז געווען גערעכט.

נאָך ווייניקער סימפּאַטיש איז קראָפּאָטקינען געווען די ריכטונג פון דעם רוסישן מאַרקסיזם — די סאָציאַלדעמאָקראַטיע, וועלכע האָט אָנגעהויבן אויפקומען צום סוף פון די 80ער יאָרן. אַלץ אין איר האָט אים אָפּגעשטויסן: אי דער פילאָזאָפישער אונטערשלאַק — דער מעטאַפיזישער העגעליאַניזם, וואָס איז פרעמד דעם נאַטורוויסנשאַפטלעכן מעטאָד פון דער פּאָזיטיווער וויסנשאַפט, אי דער ענגער דאָגמאַטיזם, ווי דער אידעאַל פון אַ צענטראַליזירטער מלוכה, אי — באַזונדערס אין באַצוג צו רוסלאַנד — דאָס פולשטענדיקע איגנאָרירן דאָס לעבן און די אינטערעסן פונעם פּויערטום, ד. ה. פון דער אומגעהויערער מאַסע פונעם רוסישן פאָלק.

נאָר אָט איז געקומען די צייט, ווען אין דער רוסישער רעוואָלוציאָנערער סביבה איז אריינגעדרונגען דער אַנאַרכיזם. די רייכע אַנאַרכיסטישע ליטעראַטור, דאָס ערשטע אָרט אין וועלכער ס'האָט באַלאַנגט קראָפּאָטקינס בראָשורן און ביכער, האָט נישט געקאָנט נישט ווירקן אויפן רוסישן סטודענטנטום און אויף דער עמיגראַנטישער יוגנט אין אויסלאַנד. די ערשטע שוואַלבן פון דעם רוסישן אַנאַרכיזם זיינען געווען עטלעכע רוסישע סטודענטן אין גענף, וואָס האָבן אָנגעהויבן אַרויסגעבן אין רוסיש אַנאַרכיסטישע בראָשורן. די ערשטע פון זיי איז דערשינען אין 1892; דאָס איז געווען באַקונינס „די פּאַריזער קאָמונע און דער באַגריף וועגן שטאַטלעכקייט"; **דערנאָך** — דער ערשטער טייל פון קראָפּאָטקינס „ווערטער פון אַ רעוואָלוציאָנער" וואָס איז דערשינען אונטערן נאָמען „די צעפאַלונג פון דער היינטיקער אָרדענונג".*) ס'איז זיך לייכט פאָרצושטעלן מיט וואָסאַרא סימפּאַטיע קראָפּאָטקין האָט זיך באַצויגן צו אָט דער איניציאַטיוו. ער האָט תיכף געשיקט די אַרויסגעבער פון דער „אַנאַרכיסטישער ביבליאָטעק" אַן „אָפענע ברוו", אין וועלכער ער האָט גערעדט וועגן דער נויטווענדיקייט צו שאַפן אויך אין רוסלאַנד די אַנאַרכיסטישע פּאַרם פון סאָציאַליזם און אָנגעמערקט די פּונקטן, אין וועלכע ער איז נישט מסכים מיט די אַנדערע סאָציאַליסטישע פּאַרטייען. מיר וועלן דערמאָנען דעם ענטפער, וואָס ווערט געגעבן אין דער דאָזיקער בריוו אויף דער גאַנגבאַרער באַהויפּטונג פון די קעגנער, אַז דער אַנאַרכיסטישער אידעאַל איז אַ ווייטער און אומרעאַליזירבאַרער.

„די זאַך איז די — שרייבט קראָפּאָטקין — וואָס די מענטשהייט איז נישט

*) דער פארלאג „אנארכיסטישע ביבליאטעק" איז געגרינדעט געווארן אין געגנט פון א גרופע רוסישע אנארכיסטן, הויפטזאכלעך פון וול. אטאבעיקאן. שפעטער האט מיט דער דרוקעריי פארוואלטעט מאיעווסקי: דערנאך איז די דרוקעריי אריבער אין די הענט פון א קרייז פון וועלכן די נשמה זיינען געווען געגעליא (ארגעיאני) און זיין פרוי לידיא וולא. איקאניקאווא. אין דער דאזיקער דרוקעריי פון דער „אנארכיסטישער ביבליאטעק" האט, חוץ בראשורן, זיך אויך געדרוקט די צייטונג „כ'ליעב אי וואליא" („ברויט און פרייהייט").

קיין איינצלנע פערזאָן, און אין יעדער מאָמענט פון איר אַנטוויקלונג טראָגט זי אין זיך עטלעכע פאַרשיידענע אידעאַלן — דעם פעאָדאַלן, קאָנסטיטוציאָנעלן, סאָציאַליסטישן, אַנאַרכיסטישן א.א.וו. אָבער קיין איינער פון די דאָזיקע אידעאַלן ווערט נישט פאַרווירקלעכט אין זיין גאַנצער גרויס, ווייל אַ סך פריער, איידער וועלכער ס׳נישט איז פון זיי האָט דערגרייכט זיין פולע פאַרווירקלעכונג אַנטשטייען שוין, ריכטיקער — ס׳פאַרשטאַרקן זיך די נייע אידעאַלן, וואָס זיינען אַרויסגערופן געוואָרן דורך די נייע לעבנס־באַדינגונגען. און אָט די אידעאַלן ענדערן דעם אויסזען פון די אַלטע.

יעדער פּראָגרעס פון דער מענטשהייט איז דער פועל־יוצא פון די פאַרשיידענע ריכטונגען פונעם געדאַנק, וואָס אַנטוויקלט זיך אין דער געזעלשאַפט און אין געגעבענעם מאָמענט; אַזוי, אַז באַהויפּטן, אַז צוערשט וועט פאַרווירקלעכט ווערן אַזא אידעאַל און דערנאָך דער צווייטער — מיינט פּשוט פאַלש אויסטייטשן די געשיכטלעכע פאַקטן בכלל״.

די איניציאַטיוו פון די אַרויסגעבער פון דער „אַנאַרכיסטישער ביבליאָטעק״ האָט געהאַט דערפאָלג. די רוסישע אַנאַרכיסטישע פּראָפּאַגאַנדע האָט גענומען זיך שנעל אויסברייטערן און קראָפּאָטקינס אַנטייל אין איר ווערט אַלץ אַקטיווער. אינגיכן איז דערשינען אין רוסיש אַלע זיינע וויכטיקסטע ווערק. פאַר דער רוסישער פּראָפּאַגאַנדע שרייבט ער אין די בראָשור „די מאָדערנע וויסנשאַפט און דער אַנאַרכיזם״ (1901), וואָס האָט שפּעטער געדינט אַלס קאַנווע צו דעם בוך, וואָס איז אַרויס אונטערן זעלבן נאָמען, תחילת אין פראַנצויזיש און דערנאָך אויף רוסיש, שוין אין רוסלאַנד, נאָך דער רעוואָלוציע (אַרויסגעגעבן פון דעם פאַרלאַג „גאָלאָס טרודא״). ס׳גרינדעט זיך אַן ענגע, פעסטע פאַרלאַג־גרופּע אין וועלכער ס׳גייען אַריין קראָפּאָטקין, טשערקעזאָוו און עטלעכע יונגע חברים.

אין 1902 גייט אַרויס אין גענף די ערשטע רוסישע אַנאַרכיסטישע ציישונג „כליעב אי וואָליאַ״ („ברויט און פרייהייט״); קראָפּאָטקין איז אַ טעטיקער מיטאַרבעטער. אין אַ רייע אַרטיקלען באַהאַנדלט ער אי די פראַגן וועגן אַנאַרכיזם בכלל, ווי די פראַגן, וואָס זיינען אין יענער צייט אַרויפגעשוואומען אין שייכות מיטן אויפשטייג פון דער רעוואָלוציאָנערער באַוועגונג אין רוסלאַנד.*) „כליעב אי וואָליאַ״ האָט כסדר געפּרעדיקט דעם באַקונין־קראָפּאָטקינישן אַנאַרכיזם, להיפּוך צו אייניקע נייע ריכטונגען פון אינדיווידואַליסטישן טיפּ. דער אַנאַרכיזם רופט אַרויס ביי דער רוסישער יוגנט אין אויסלאַנד אַ לעבעדיקן אינטערעס, ווי אַ גאַנץ נייע, נישט ענלעכע אויף די אַנדערע, ריכטונג אינעם סאָציאַליזם. די סימפּאַטיע צו אים וואַקסט און פון אויסלאַנד טראָגט ער זיך גיך אַריבער קיין רוסלאַנד. אין

*) די דאָזיקע אַרטיקלען זיינען נישט אונטערגעשריבן, ווייל אין „כליעב אי וואָליאַ״ פלעגט מען בכלל נישט אונטערשרייבן די אַרטיקלען, נאָר אָט זיינען די קעפּלעך: „אַ פרידלעכער אויסגאַנג אָדער אַ רעוואָלוציע״, „די רוסישע רעוואָלוציע״, „דער פּויערים־אויפשטאַנד״, „צי דאַרף מען דעם אַנאַרכיזם אין רוסלאַנד?״, „די רעוואָלוציע האָט זיך אָנגעהויבן״, „אָרגאַניזאַציע אָדער אַ פרייער אָפּמאַך״, „באַקונין״, „דער רוסישער אַרבעטער פּאַרטיי״.

1903־1904, זיינען שוין דאָרט פאַראַן אַ גרויסע צאָל גרופּעס, בפרט אין דרום און מערב רוסלאַנד, און אין דער רעוואָלוציע פון 1905 שפּילן שוין די אַנאַרכיסטן אַ זעלבסטשטענדיקע ראָל. די אָנווענדונג פון די אַנאַרכיסטישע פּראָגראַמען אין לעבן שטעלט תיכף אַרויס אַ רייע קאָמפּליצירטע און שטרייטבאַרע פראַגן, וואָס זיינען נאָך שווערער און שטרייטבאַרער צוליב דעם, וואָס פאַר דעם רעוואָלוציאָנערן מאָמענט, פאַר דעם אַקטיוון קאַמף האָבן די רוסישע אַנאַרכיסטן נישט געהאַט קיין פּעריאָד פאַר רואיקער טעאָרעטישער אַרבעט. אין דער צייט, וואָס די סאָציאַלדעמאָקראַטן און די סאָציאַליסטן רעוואָלוציאָנערן האָבן לאַנג פאַר דער רעוואָלוציע פון 1905 געהאַט אַ גרויסע, כמעט לעגאַלע ליטעראַטור, — די פאָלקסטימלעכע און מאַרקסיסטישע, — איז דער אַנאַרכיסטישער געדאַנק אַריינגעדרונגען אין רוסלאַנד אַ סך שפּעטער, אין דעם מאָמענט, ווען ס'איז שוין אָנגעגאַנגען די קאַמפּס־באַוועגונג און ס'איז שוין נישט געווען קיין צייט צו טראַכטן פון אויסאַרבעטן די טעאָריע. מען האָט שוין געמוזט טאָן. די פאָדערונגען פון דער רעוואָלוציע האָבן, דערום, געטראָפן די אַנאַרכיסטן נישט גענוג צוגעגרייטע אידעאיש, און אָן דערפאַרונג אין דער פאַרגאַנגענהייט; אין דעם ליגט די סיבה פון אַ סך פּרינציפּיעלע און טאַקטישע טעותן און שרעקלעכע פאַרלוסטן פון ווערטפולע כוחות אין דער עפּאָכע פון 1904־1907. אין דער אַנאַרכיסטישער באַוועגונג האָבן זיך תיכף אויסגעשיילט עטלעכע ריכטונגען: „כליעב אי וואָליא" („ברויט און פרייהייט"); „טשיערנאָזנאַמיענצי" (די שוואַרצע פאָן), „ביעזנאַטשאַלצי" (הערשאַפטסלאָזע). קראָפּאָטקיניאַנער זיינען, באַזונדערס, געווען נאָר די „כליעב אי וואָלצים". די אַנדערע, כאָטש זיי האָבן געשעפּט זייער טעאָרעטישן וויסן פון דעם זעלבן קוואַל, זיינען זיי אָבער אין זייער פּראָגראַם־אָנשויאונגען און אין זייערע טאַקטישע מעטאָדן גיכער געווען דורכגעדרינגען מיטן אינדיווידואַליסטישן גייסט פונעם אַנאַרכיזם. אָבער זיי זיינען אַלע געווען איבערגעגעבן דער רעוואָלוציע, און אַלע האָבן העלדיש מקריב געווען זייער לעבן. דערפאַר טאַקע, נישט קוקנדיק אויף די מיינונגס־פאַרשיידנהייטן, אָפט מאָל זייער שאַרפע, האָט קראָפּאָטקין זיך באַצויגן צו אַלע יונגע אַנאַרכיסטן העכסט ברודערלעך, מיט אומאויסשעפּלעכן געדולד. אַלע, וואָס האָבן אין יענער צייט ביי־געוואוינט קראָפּאָטקינס שמועסן מיט דער יוגנט, געדענקען, ווי אַזוי ער פלעגט אויסהערן מיט אַ צערטלעכן שמייכל, מיט אַ צאַרטן בליק פון זיינע גרויע אויגן אַ וועלכן ס'נישט איז בחורל, וואָס פלעגט אין זיינע עקסטרעמע מיינונגען דערגיין צום אַבסורד. נאָר אויף וויפל ער איז געווען לייטזעליק צו יעדער אָפנהאַרציקער מיטגעריסנקייט, אַזוי איז ער געווען שטרענג צום אויסוואָל פון די קאַמפּס־וועגן. ס'זיינען געווען שטריכן, ס'זיינען געווען פּראָפּאַגאַנדע־מעטאָדן, וועלכע פּיאָטער אַלעקסעיעוויטש האָט נישט געקאָנט פאַרליידן. זיינע אויגן פלעגן דעמאָלט ווערן שטאָלענע און שטרענגע און זיין פאַרדאַמונג איז געווען אַ קאַטעגאָרישע. קודם כל האָט ער געפּילט אַ גרויסן עקל צום פּרינציפּ „דער ציל באַרעכטיקט דאָס מיטל" און צו אַליץ, וואָס האָט געהאַט וועלכע ס'נישט איז שייכות צום דאָזיקן פּרינציפּ,

סיי אין די פראַגן פון אָרגאַניזאַציע, סיי בנוגע די אופנים צו קריגן געלט, סיי אין די באַציאונגען צום פיינטלעכן לאַגער, אָדער צו אַנדערע פּאַרטייען א.א.וו. דאָס וואָרט „ניעטשאַיעוושטשינאַ" איז אויף זיינע ליפּן תמיד געווען אַ שאַרפע פאַר־דאַמונג. ער איז שטענדיק געווען העכסט פּילבאַר צו אַלץ, וואָס איז געווען ענלעך צו אַן אומפאַראַנטוואָרטלעכן רוף צו אַ געפערלעכער אַרבעט: דאָס רעכט צו רופן צו רעוואָלוציאָנערע אַקטן האָט ער אַנערקענט נאָר פאַר יענעם, וועמען ער באַגייט זיי אַליין אויך; דעריבער איז אין דער רעוואָלוציאָנערער ליטעראַטור נישט פאַראַן קיין איין אַרטיקל זיינס וועגן טעראָר, און די חברים, וועלכע האָבן זיך דערוועגט צו שרייבן אויף דער טעמע, פלעג ער שטענדיק עצהן זיך אויסצודריקן מיט דער גרעסטער פאַרזיכטיקייט. צום אָרגאַניזירטן טעראָר פלעג ער זיך שטענדיק באַציען פיינטלעך; אים איז געווען אומסימפּאַטיש — אפילו אין איר גלענצנדער עפּאָכע — די קאַמפּס־אָרגאַניזאַציע פון די סאָציאַליסטן רעוואָלוציאָנערן טאַקע דערפאַר, ווייל אירע פירער פלעגן באַשליסן געוויסע אַקטן און באַשטימען די אויספירער.

די פראַגן וועגן דער טאַקטיק האָבן אין יענער צייט אַרויסגערופן אין אונדזער סביבה אַ סך וויכוחים. כ'געדענק, אין דעצעמבער פון 1904 איז אין לאָנדאָן פאַר־געקומען אַ קליינער צוזאַמענפאָר פון רוסישע אַנאַרכיסטן; אייגנטלעך איז דאָס אפילו נישט געווען קיין צוזאַמענפאָר, ווייל קיינער איז פון קיינעם נישט געווען דעלעגירט, נאָר פשוט עטלעכע יונגע חברים (אייניקע פון וועלכע זיינען נאָר וואָס געהאַט געקומען פון רוסלאַנד) זיינען זיך צענויפגעפאָרן כדי זיך דורכצוריידן און זיך האַלטן אַן עצה מיט קראָפּאָטקינען וועגן די רוסישע ענינים און פראַגן. און פראַגן זיינען געווען נישט ווייניק: אי וועגן דער באַציאונג צו די דעמאָנסטראַ־ציעס פון קאָנסטיטוציאָנעל־ליבעראַלן כאַראַקטער, וואָס זיינען דעמאָלט פאָרגעקו־מען אין רוסלאַנד, אי פראַקטישע פראַגן וועגן קריגן מיטלען פאַר דער רעוואָלו־ציאָנערער אַרבעט א.א.וו. אייניקע חברים (די „טשיערנאַזנאַמענצי") האָבן אין זייער אָפּלייקענען די בורזשואַזע פּאַרלאַמענטאַרישע אָרדענונג געהאַלטן פאַר נוי־טיק צו באַציען זיך פיינטלעך צו יעדער ריין־פּאָליטישער אַגיטאַציע, וואָס איז נישט געגאַנגען ווייטער פון שטירצן די זעלבסטהערשאַפט. קראָפּאָטקין האָט גע־האַלטן אַזאַ שטאַנדפּונקט פאַר פאַלש און אַרטיפיציעל: „זאָלן די ליבעראַלן טאָן זייער אַרבעט. מיר קאָנען נישט זיין קעגן איר, אונדזער זאַך איז — נישט באַ־קעמפן זיי, נאָר אַריינברענגען אין דער עקזיסטירנדיקער רעוואָלוציאָנערער ־יוו רונג אונדזערע אייגענע אידעע, אויסברייטערן די אַרויסגעשטעלטע פאָדערונגען, פירן די באַוועגונג ווייטער פון דעם ציל, וואָס עס שטעלן זיך אַנדערע פּאַרטייען. נאָר באַזונדערס שאַרף, אפילו טראַגיש, איז דאַמאָלט געשטאַנען די פראַגע וועגן די אַזוי גערופענע „עקספּראָפּריאַציעס". זיי זיינען אַנערקענט געוואָרן, — מיט אַ תנאי, אָדער אָן תנאים — פון דעם רוב רוסישע גרופּעס, וועלכע האָבן געאַרבעט אין רוסלאַנד. קראָפּאָטקין האָט זיך אַרויסגעזאָגט קאַטעגאָריש קעגן זיי. ער האָט אָנגעוויזן אויף דער אומפאַרמיידלעכקייט פון אַ דעמאָראַליזאַציע, וואָס אַזאַ אופן צו קריגן געלט האָט אַריינגעבראַכט אין דער רעוואָלוציאָנערער סביבה, און אויף

דעם אומזיסטן פארשוועגדן יונגע לעבנס צוליב געלט; באַזונדערס האָט ער אָנגע־וויזן דערויף, אַז דורך די עקספּראָפּריאַציעס ווערט אָנגערירט דער אַרבעטס־פּרינ־ציפּ. „נאָר די אַרבעט דאַרף זיין דער קוואַל סיי פונעם פּריוואַטן לעבן סיי פון דעם לעבן פון דער פּאַרטיי — פלעגט ער זאָגן. אונדזער פּראָפּאַגאַנדע דאַרף גע־שטיצט ווערן פון די סימפּאַטיזירער, אַרבעטער און לייענער פון אונדזערע צייטונ־גען; מיר דאַרפן נישט דאָס געלט פון די בורזשויען — נישט דאָס געשאָנקענע און נישט דאָס גענגבעטע". קראָפּאָטקין האָט אויפגעפּאָדערט די יוגנט זיך אָפּצוזאָגן פון דעם דאָזיקן געפערלעכן וועג, אָנווייזנדיק אויף אַ רייע ביישפּילן, ווי שעדלעך די טאַקטיק פון עקספּראָפּריאַציעס איז געווען פאַר דער באַוועגונג אין אַנדערע לענ־דער, ווי אָפט זי האָט פאַרדאָרבן אויסגעצייכנטע מענטשן, וואָס זיינען מיטגע־ריסן געוואָרן פון איר. און זיינע הייסע ווערטער זיינען געווען אַזוי איבערצייגנדיק, אַז איינער פון די חברים, וועלכע זיינען געקומען צו פאָרן פון רוסלאַנד, האָט גע־וויינט. דער דאָזיקער חבר איז געווען אַן איבערצייגטער אָנהענגער פון עקספּראָ־פּריאַציעס. „אויב מירן אריינפאַלן — פלעגט ער זאָגן — וועלן מיר נישט אויסזאָגן, אַז מיר זיינען אַנאַרכיסטן; זאָל מען אונדז בעסער באַטראַכטן ווי פּשוטע גנבים, איידער אונדזער אידעע זאָל קאָמפּראָמעטירט ווערן. מיר זיינען אַזוי פּאָרזיכטיק, אַזוי געוויסנהאַפט, אַז קיין שום דעמאָראַליזאַציע וועט אונדז נישט באַרירן". און זיי זיינען טאַקע געווען ערלעך און פּאָרזיכטיק, אָבער דאָס זיינען געווען זיי, נאָר ווי אַזוי האָבן זיי געקאָנט זיך אָפּגרענעצן פון ווייניקער פעסטע און נישט־אויסגע־האַלטענע מענטשן? וויפל צרות די עקספּראָפּריאַציעס האָבן אָנגעטאָן אין יענע יאָרן ווייסן די אַלע, וועלכע זיינען געקומען אין באַרירונג מיטן לעבן פון די אַנאַר־כיסטישע גרופּעס, און אַ סך פון די יעניקע, וועלכע האָבן דעמאָלט זיי פּאַרטיי־דיקט, האָבן שפּעטער געמוזט מודה זיין, אַז קראָפּאָטקין איז געווען גערעכט.

די באַראַטונג אין לאָנדאָן, נאָך אַ מיינונגס־טויש וועגן אַ רייע פראַגן, איז געקומען צו אייניקע אַלגעמיינע אויספירן, וואָס זיינען געווען אָפּגעדרוקט אין דער צייטונג „כליעב אי וואָליא".*) דאָ זיינען אייניקע אויסצוגן פון זיי, וואָס האָבן געגעבן אַן ענטפער אויך די ברענענדיקע פראַגן פון יענער צייט:

„אין אָנבליק פון דער זיך אָנרוקנדיקער רוסישער רעוואָלוציע קאָנען מיר נישט בלייבן גלייכגילטיק צו דער באַוועגונג קעגן דער זעלבסטהערשאַפט, וואָס קומט פאָר אין רוסלאַנד. באַטראַכטנדיק די זעלבסטהערשאַפט אַלס איינע פון די שעד־לעכסטע שטאַטס־פאָרמען, האַלטן מיר אויך גלייכצייטיק, אַז אונדזער אויפגאַבע איז — נישט נאָר העלפן זי שטירצן, נאָר אויך אויסברייטערן דעם קאַמף, ריכטנ־דיק אים אין דער זעלבער צייט קעגן קאַפּיטאַל און שטאַט אין אַלע זייערע מאַני־פעסטירונגען. מיר אַנערקענען נישט די מעגלעכקייט צו צעטיילן אונדזער קאַמף אויף צוויי פּעריאָדן: איינער — אויף דורכצופירן די פּאָליטישע איבערקערעניש, און דער צווייטער — פאַר דער עקאָנאָמישער איבערבויאונג מיט דער הילף פון נייע מלוכהשע אינסטיטוציעס".

*) „כליעב אי וואָליא", נומער 14, יאַנואַר 1905.

א צווייטער פונקט פון דער רעזאָלוציע, וואָס האָט פּראָקלאַמירט דאָס רעכט פון די מאַסן און יחידים צו באַגיין רעוואָלוציאָנערע אַקטן און מאַכן אויפשטאַנדן, האָט זיך פאַרענדיקט מיט די ווערטער:

„וואָס איז שייך אינדיווידועלע אַקטן, וועלן מיר צוגעבן, אַז זיי קאָנען נישט זיין דער רעזולטאַט פון אַ באַשטימונג פון דער אָרגאַניזאַציע, און דערום קאָן די פראַגע וועגן דעם, צי מען דאַרף אין יעדן פאַל, וואָס עס מאַכט זיך, אָנקומען צו אַזעלכע, אָדער אַנדערע טעראָריסטישע אַקטן, געלייזט ווערן נאָר דורך די אָרטיקע מענטשן אין איינקלאַנג מיט די אָרטיקע אומשטענדן אינעם געגעבענעם מאָמענט". צווישן די דאָזיקע רעזאָלוציעס איז נישטאָ אַזעלכע, וואָס זאָלן באַרירן די פראַגע וועגן עקספּראָפּריאַציעס; דאָס איז דערפאַר, ווייל מען האָט זיך אין דער דאָזיקער פראַגע נישט געאייניקט. די חברים פון רוסלאַנד זיינען באַשטאַנען אויף זייערן. אויף אונדזערע באַראַטונגען פלעגן מיר נישט לייזן די פראַגן ד ו ר ך א מ ע ר ה יי ט, און ווען מען האָט פאַרעפנטלעכט אַ רעזאָלוציע, האָט דאָס גע־הייסן, אַז א ל ע האָבן צו איר מסכים געווען, וואָס איז שייך עקספּראָפּריא־ציעס, איז געווען נאָך אַ סיבה, פאַרוואָס מען פלעגט אַזוי ווינציק און מיט אַ האַלבן מויל ריידן פון זיי אין אונדזער פרעסע. מיר האָבן אין באַצוג צו דעם זיך גענומען אַ ביישפּיל פון קראָפּאָטקינען, וועלכער איז קיינמאָל נישט אָנגעפאַלן אויף די עקס־פּראָפּריאַטאָרס אין דער עפנטלעכקייט. ק יי נ מ אָ ל נ י ש ט אָ נ פ א ל ן א ו י ף ד י פ אַ ר פ אָ ל ג ט ע — איז געווען זיין נאָרמע, און די עקספּראָפּריא־טאָרס פלעגט מען פאַרפאָלגן אָן רחמנות: מען האָט הינגעריכטעט אַזויפיל פון זיי דורך די אורטיילן פון די פעלד־געריכטן אין סטאָליפּינס ציטן! און טראָץ זיין פאַרלאַנג צו אָפּווענדן די יוגנט פון דעם דאָזיקן וועג, פלעגט ער זיך אָפּהאַלטן פון יעדער פּאָלעמיק אויך אויף דער טעמע אין דער פרעסע: ער האָט זיך באַצויגן זייער פּאָרזיכטיק צו די געבראַכטע קרבנות...

ס'איז געקומען דאָס יאָר 1905. דער 9טער יאַנואַר — דער ערשטער גרויסער אַרויסטריט פון דער נישט־פּאַרטייאישער אַרבעטער־מאַסע, און די גרויסע כוואַליע פון אַלגעמיינע שטרייקן, וואָס האָט זיך דערמאָלט דורכגעטראָגן דורך גאַנץ רוסלאַנד, זיינען פאַר קראָפּאָטקינען געווען אַן אומצווייפלהאַפטער סימן, אַז די רעוואָלוציע איז נאָענט. סוף 1905 האָט קראָפּאָטקין זיך געקליבן פאָרן קיין רוסלאַנד און שוין געהלומט פון אַרויסגעבן דאָרט אַ גרויסע פאָלקס־צייטונג (די פריינט פון רוסלאַנד האָבן אים אָנגעוויזן, אַז אַזעלכע איז נויטיק). נאָר די רעגירונג, וואָס האָט זיך געהאַט פאַרלוירן, איז גיך געקומען צו זיך, און זיך צורעכנט מיט דער באַוועגונג; אויף די מאַסקווער באַריקאַדן איז די באַוועגונג צוטראָטן געוואָרן און ס'האָבן זיך אָנגעהויבן גרויזאַמע רעפּרעסיעס. דער אַריינקום קיין רוסלאַנד איז באַנייעס פאַר־מאַכט געוואָרן און קיין אויסלאַנד האָט זיך גיך אַ לאָז געטאָן אַ נייע יונגע אימיג־ראַציע, וועלכע האָט איבערגעלעבט די רעוואָלוציאָנערע געשעענישן.

נייע און נייע פראַגן... אויפן ערשטן פּלאַן טרעטן איצט אַרויס די אויפגאַבן און וועגן פון דער אַרבעטער אָרגאַניזאַציע. כ'געדענק, אין סעפּטעמבער פון 1905,

קראָפּאָטקינס ערשטער באַזוך אין פּאַריז נאָך אַ סך יאָרן. געקומען איז ער האַלב־
לעגאַל (איבער אים איז נאָך דעמאָלט געהאַנגען דער דעקרעט וועגן ארויסשיקן אים
פון פראַנקרייך), און ער האָט זיך אָפּגעשטעלט אין דער קוואַרטיר פון אַ באַקאַנטן
מאָלער, אַ פראַנצויז. אָפענע פאַרזאַמלונגען האָט מען נישט געקאָנט דורכפירן, נאָר
די אַטעליע פון דעם מאָלער האָט זיך אָנגעפילט מיט אַנאַרכיסטישער יוגנט, דער
גרעסטער טייל פון וועלכע ס'האָבן זיך געקליבן פאָרן קיין רוסלאַנד. דער צענטער
פון די שמועסן איז געווען — דער אָנטייל פון די אַנאַרכיסטן אין די פּראָפעסיאָ־
נעלע אַרבעטער פאַראיינען. דאָס איז געווען די בליאונגס־צייט פון דעם פראַנ־
צויזישן רעוואָלוציאָנערן סינדיקאַליזם און די חברים, באַקאַנטע מיט דער אויס־
לענדישער אַרבעטער־באַוועגונג, האָבן גערעדט הייס וועגן די דערפאָלגן פון די
אַנאַרכיסטישע אידעען צווישן די אַרבעטער, וועגן דעם, ווי אַזוי די אַרבעטער־
אָרגאַניזאַציעס נעמען גערן אויף אי דעם פרייען אַנאַרכיסטישן אידעאַל, אי די
אַנאַרכיסטישע טאַקטיק פון דירעקטער אַקציע, להיפוך צו דעם פאַרלאַמענטאַרישן
וועג פון דער סאָציאַל־דעמאָקראַטיע. זיי האָבן געחלומט וועגן דעם, ווי אַן ענלעכע
אַרבעטער־באַוועגונג ווערט געשאַפן דורך די באַמיאונגען פון די אַנאַרכיסטן אין
רוסלאַנד. אַנדערע, פאַרקערט, האָבן זיך באַצויגן צו די פּראָפעסיאָנעלע פאַראיי־
נען פון אויבן אַראָפּ, ווי צו בורזשואַזע פאַראיינען, און דעם רעוואָלוציאָנערן
גייסט האָבן זיי געזען נאָר אין די באַסיאַקישע עלעמענטן פון דער פאָלקס־מאַסע;
דער אָנטייל אין די פאַראיינען, אָרגאַניזירן זיי, האָט די דאָזיקע אַנאַרכיסטן אויס־
געזען אַן הנחה, אַן אָפּווייכן פון דעם אַנאַרכיסטישן אידעאַל. דער חילוק איז, איי־
גנטלעך, געלעגן אינעם אויסגאַנגס־שטאַנדפּונקט: די „סינדיקאַליסטן" האָבן איינ־
זינען געהאַט, הויפּטזעכלעך, די צוקונפט־אויפגאַבן, דעם בויאונגס־מאָמענט; די
„אַנטי־סינדיקאַליסטן" האָבן מער געזאָרגט פאַר דעם רעוואָלוציאָנערן קאַמף פון
היינט און מורא געהאַט, אַז די אַנאַרכיסטן וועלן זיך אויפלייזן אין דער אַלגעמיי־
נער אַרבעטער־מאַסע, וועלכע זיי האָבן באַטראַכט פאַר ווינציק רעוואָלוציאָנער.
קראָפּאָטקין האָט, איבערהויפּט, געשטעלט די פראַגע וועגן די באַדינגונגען, וואָס
זיינען נויטיק סיי פאַרן זיג פון דער רעוואָלוציע, סיי פאַרן דערפאָלג אינעם אויפ־
שטעלן די נייע געזעלשאַפט. אין אָט־די לאַנגע, הייסע וויכוחים, האָט ער ווייט נישט
אַרויסגעשטעלט אויפן ערשטן פּלאַן דעם רעוואָלוציאָנערן גייסט, וואָס האָט גע-
הערשט אין דער פאָרגעשריטענער אַרבעטער־סביבה: זיינע באַאָבאַכטונגען אין
דער ענגלישער אַרבעטער־באַוועגונג, וועלכע ער האָט געקאָנט פון נאָענט, האָבן
נישט געמונטערט דערצו; אָבער ער פלעגט אָנווייזן דערויף, אַז ווי מיר זאָלן נישט
אורטיילן וועגן די היינטיקע אַרבעטער אָרגאַניזאַציעס, צי זיי זיינען גוט, צי
שלעכט — אַלצאיינס; אָן זיי איז יעדער רעוואָלוציע פאַרמשפּט צו אַ דורכפאַל,
ווייל דאָס זיינען זיי באַרופן צו שפּילן די אַנטשיידנדיקע ראָל אינעם איבערבויען
די געזעלשאַפט אויף נייע עקאָנאָמישע יסודות. די אַרבעט צווישן זיי איז דערום
באַזונדערס וויכטיק. אָבער דער טעטיקייט צווישן די באַסיאַקעס האָט ער, טאַקע
צוליב אָט־די מאָטיוון, קיין גרויסע באַדייטונג נישט צוגעגעבן.

שפּעטער איז אין אונדזערע פּאַרטיי-וויכוחים אַרויפגעשוואומען אַ צווייטע פראַגע, וואָס איז טיילווייז געווען פאַרבונדן מיט דעם: וועגן דער באַציאונג צו די סאָוועטן פון אַרבעטער־דיפּוטאַטן, וועלכע האָבן זיך צום ערשטן מאָל אָרגאַניזירט אין 1905. צי מעגן, צי דאַרפן די אַנאַרכיסטן זיך באַטייליקן אין זיי? יאָ, האָבן געענטפערט די סינדיקאַליסטן. ניין, האָבן געענטפערט זייערע קעגנער. די דאָזיקע פראַגע איז געווען די הויפּט־טעמע פון איינעם פון די שמועסן פון דער יוגנט מיט קראָפּאָטקינען. „גיין אין די סאָוועטן מעג מען", האָט ער געזאָגט, נאָר פאַרשטייט זיך, אויף אַזאַ אופן, אויף וויפל די דאָזיקע סאָוועטן זיינען אָרגאַנען פאַרן קאַמף מיט דער בורזשואַזיע און מיטן שטאַט און נישט קיין מ אַ כ ט ־ אָ ר ג אַ נ ע ן. פונדעסטוועגן, וואָלט איך פּערזענלעך בעסער געוואָלט בלייבן אין דער אַרבעטער־מאַסע".

אין יאָר 1906-7 האָט אָנגעהויבן דערשיינען די וועכנטלעכע צייטונג „ליסטקי כליעב אי וואָליא", אין וועלכער קראָפּאָטקין האָט גענומען אַ הייסן אָנטייל. ער איז געוואָרן אַ טעטיקער מיטגליד פון דער רעדאַקציע און געשריבן פאַר יעדן נומער אַ לייט־אַרטיקל אויף די טאָג־טעמען פונעם רוסישן לעבן. דער באַשלוס אַרויסצוגעבן די צייטונג איז אָנגענומען געוואָרן אויפן קליינעם צוזאַמענפאָר אין לאָנדאָן אין האַרבסט פון 1906. אַלס פונדאַמענט פון איר פּראָגראַם האָבן געדינט די קורצע רעזאָלוציעס וועגן די גרונטפראַגן, וואָס מען האָט אָנגענומען אויפן צוזאַמענפאָר. פּיאָטר אַלעקסעיעוויטש האָט צוגעגעבן די דאָזיקע רעזאָלוציעס אַ גרויסע באַדייטונג, אַלס דער פּראָגראַם, אַרום וועלכער מען קאָן פאַראייניקן די אַנאַרכיסטישע כוחות; דאָס האָט ער טאַקע מערסטנס צוזאַמענגעשטעלט דעם אורשפּרינגלעכן טעקסט זייערן, נאָר ער האָט זיך באַצויגן מיט אַזויפיל אויפמערקזאַמקייט צו יעדער אויסבעסערונג, צו יעדן געדאַנק, וואָס אַנדערע האָבן אַרויסגעזאָגט, אַז ס'איז אַרויסגעקומען אַ באמת קאָלעקטיווע אַרבעט.

אויף „ליסטקי כליעב אי וואָליא" האָט קראָפּאָטקין אוועקגעגעבן אַ סך צייט און אַרבעט; כאָטש אַלע אַנדערע מיטגלידער האָבן זיך געפונען אין פּאַריז — האָט די צייטונג זיך געדרוקט אין לאָנדאָן און קראָפּאָטקין האָט געמוזט טאָן די אומדאַנקבאַרע, פאַרמיידלעכע רעדאַקטער־אַרבעט, וואָס עס קומט שטענדיק אויס צו טאָן אין דער לעצטער מינוט פאַרן אַרויסלאָזן דעם נומער. ער פלעגט אויספילן די צייטונג, אויב ס'האָט געפעלט מאַטעריאַל, געדרוקט אינטערעסאַנטע אויסצוגן פון בריוו פון רוסלאַנד, געגעבן ביבליאָגראַפישע באַריכטן א.א.וו. די צייטונג איז, אַזוי אַרום, געווען רייך מיט ווערטפולן ליטעראַרישן מאַטעריאַל, נאָר זי האָט צום באַדויערן, נישט פאַרמאָגט קיין גענוגנדיקע טעכנישע אָרגאַניזאַציע, אויף אַריבערצוברענגען זי קיין רוסלאַנד און זי דאַרט פאַרשפּרייטן; זי האָט דערום נישט עקזיסטירט אפילו קיין גאַנץ יאָר. ווען די צייטונג האָט זיך אָפּגעשטעלט, האָט אונדזער פאַרלעגערישע גרופּע אָנגעהויבן, אונטער קראָפּאָטקינס אָנפירונג, אַרויסגעבן אַ רייע בראָשורן, צווישן דער דאָזיקער סעריע געפינט זיך אויך זיין בראָשור „די מאָראַלישע יסודות פונעם אַנאַרכיזם". דערנאָך האָט מען אַרויסגעגעבן אין דער רוסישער איבער־

זעצונג קראָפּאָטקינס „די גרויסע פראַנצויזישע רעוואָלוציע", אַ העלפט איבער־זעצט פון אים גופא, און דורכאוים אונטער זיין רעדאַקציע.

אין די לעצטע חדשים פאַר דער מלחמה *) האָט קראָפּאָטקין נאָך מיטגעאַר־בעט אין דער צייטונג „ראַבאָטשי מיר" (די אַרבעטער וועלט), וואָס האָט דעמאָלט אָנגעהויבן דערשיינען אין פּאַריז, און וואָס איז געווען דער אָרגאַן פון דער נישט־לאַנג פאַר דעם געגרינדעטער פעדעראַציע פון די רוסישע אַנאַרכיסטן. נאָר אין דער רעדאַקציע פון דער דאָזיקער צייטונג האָט ער זיך נישט אָנגעשלאָסן, טיילוויז דערפאַר, ווייל ער איז געווען שטאַרק פאַרנומען אין זיין אַרבעט איבער דער „עטיק" און טיילוויז צוליבן כאַראַקטער גופא פון דעם אָרגאַן: ער האָט נישט ליב געהאט די אַזוי גערופענע „אָפיציעלע אָרגאַנען" פון אַ פּאַרטיי, אָדער פעדעראַציע, וואָס האָבן שטענדיק געמוזט אָפּשפּיגלען די מיינונגען פון אַלע מיטגלידער, אָדער אַ מין „דורכשניטלעכע" מיינונג פון דער אָרגאַניזאַציע. אים זיינען געווען ליבער די אָרגאַנען פון קליינע גרופּעס, וואו די מיטגלידער האָבן זיך גוט איינפאַרשטאַנען; אַלע אויסגאַבעס, אין וועלכע ער האָט גענומען אַ נאָענטן אַנטייל, זיינען טאַקע געווען פון אַזאַ סאָרט.

די מלחמה האָט געמאַכט אַ סוף צו אַלץ. די רוסישע פּראָפּאַגאַנדע אין אויס־לאַנד איז אָפּגעשטעלט געוואָרן; ס'זיינען געקומען נייע זאָרגן. קראָפּאָטקינס גאַנצע אויפמערקזאַמקייט איז פאַרשלונגען געוואָרן פון דער אַלגעמיין־איירָאָפּעאישער דראַמע. און אין דער זעלבער צייט האָט ער אַלץ שאַרפער גענומען זיך צוקוקן צו רוסלאַנד, וואו ער האָט גלייך אין די ערשטע טעג פון דער מלחמה דערפילט די נאָענטקייט פון דער רעוואָלוציע. אין די בריוו צו איינעם פון זיינע קאָרעספּאָנ־דענטן (סטעפּען) האָט ער אויסגעדריקט די זיכערקייט אין דעם, אַז די זעלבסט־הערשאַפט וועט אין גיכן פאַלן, און אַז אין רוסלאַנד וועט אַנטשטיין אַ נייע פּאָ־ליטישע אָרדענונג, פון פעדעראַליסטישן טיפּ; די רוסישע רעגירונג האָט פאַר די אויגן פון אַלעמען, אפילו פון די קורצזיכטיקסטע, אַרויסגעוויזן איר פולשטענדיקע אומפעאיקייט אפילו אויפן קריגס־געביט; פון דער צווייטער זייט, האָבן אירע פאַלשע הבטחות וועגן אַלערליי רעפאָרמען נאָך דער מלחמה געמוזט, אָן ספק, ווען דער שווינדל וועט זיך אויפדעקן, אַרויסרופן אַן אויפברויז פון אַנטריסטונג. „פאַרוואָס זענט איר אַזוי זיכער, אַז אין רוסלאַנד וועט זיין אַ רעוואָלוציע?" פלעג־מען פרעגן קראָפּאָטקינען. „נו, שוין דערפון אַליין, וואָס אַלע וואַרטן אויף איר", פלעגט ער ענטפערן.

און זי איז געקומען, שנעלער ווי מען האָט געמיינט, (אַלע האָבן זי דערוואַרט נאָך דער מלחמה). צו פּיאָטר אַלעקסעיעוויטשעס שמחה איז קיין גרענעץ נישט געווען. ער האָט גלייך אין די ערשטע טעג אָנגעהויבן באַקומען טעלעגראַמעס פון רוסלאַנד, וואָס האָבן אים גערופן אַהינצו. נאָר ער איז שוין געפאָרן אויך אָן אַ רוף. „די רעוואָלוציע וועט זיך נישט באַגרענעצן מיטן אַראָפּוואַרפן די מאָנאַרכיע — האָט ער געזאָגט די פּילצאָליקע באַזוכער וואָס האָבן אים באַלאַגערט (רוסישע, אויסלענדישע, פּאַרטיי־מענטשן און זשורנאַליסטן), זי וועט זיך אויסשפּרייטן און

*) פאַר דער ערשטער אַלוועלטלעכער מלחמה. איבערזעצער.

אָננעמען אַ סאָציאַלן כאַראַקטער". און גלייך ביי דער ערשטער מעגלעכקייט (און די מעגלעכקייט זיינען געווען באַגרענעצט צוליב דער מלחמה), איז ער איר געפאָרן אַנטקעגן — אין 40 יאָר אַרום נאָכדעם, ווי ער איז אַפּגעשטיגן אויפן ענגלישן ברעג. אוועקפאָרנדיק האָט ער נישט פאַרגעסן אין די, צווישן וועמען ס'איז פאַרלאָפן זיין לאַנג לעבן פון אַ רעוואָלוציאָנער - אינטערנאַציאָנאַליסט; ער האָט זיך געזעגנט מיט די מערבדיקע אַרבעטער אין אַן אָפענער בריוו, וואָס האָט אַרומגענומען מיט אַ ברייטן קוק די אויפגאַבן פון דער נאָענטער צוקונפט...

פון דעם מאָמענט אָן, וואָס ער איז אַפּגעפאָרן, איז קראָפּאָטקין געוואָרן אָפּגעשניטן פון אונדז, וועלכע זיינען פאַרבליבן אין אויסלאַנד; צווישן רוסלאַנד און מערב אייראָפּע איז אינגיכן אויפגעשטעלט געוואָרן אַ כינעזישער מויער. צי האָט ער געשריבן צו זיינע מערב-פריינט? מסתמא יאָ. אָבער וואו זיינען די בריוו? צו אונדז פערזענלעך, איז איין בריוו זיינער אָנגעקומען אין אַ יאָר אַרום נאָכדעם, ווי מען האָט זי אַרויסגעשיקט. מיר קאָנען דערפאַר נישט ריידן וועגן דעם, ווי אַזוי קראָפּאָטקין האָט געלעבט און געטראַכט אין אָט די לעצטע יאָרן; זאָלן דאָס טאָן די, וועלכע האָבן געהאַט דאָס גליק צו קומען אין באַרירונג מיט אים אין רוסלאַנד. מירן נאָר זאָגן איין זאַך: מיט זיין שטענדיקער פעאיקייט זיך אָפּצושטעלן אויפן גאָר וויכטיקסטן, נישט שענקענדיק קיין אויפמערקזאַמקייט דעם פאַרגענגלעכן, דעם צווייטראַנגיקן, האָט ער ביי זיין גאַנץ באַשטימטער פיינטלעכקייט צום דיקטאַטור-רעזשים, געזען אין דעם, וואָס קומט פאָר אין רוסלאַנד, אַ סך מער ווי די הערשאַפט פון דעם באָלשעוויסטישן רעזשים; ער האָט, איבערהויפּט, געזען די פאַר זיינע אויגן פאַרקומענדיקע רעוואָלוציע, דאָס געבווירנווערנדיקע ניי לעבן. אָט-דאָס נייע לעבן באַשאַפן נישט די באָלשעוויקעס און נישט קיין שום אַנדער פאַרטיי. די אינטערעסן פון דער רעוואָלוציע, דאָס פאַרטיידיקן זי פון אירע שונאים — האָט קראָפּאָטקין שטענדיק געשטעלט העכער פון אַלע פאַרטיי-מאָטיוון. דאָס איז צו זען גאַנץ בולט אין זיינע צוויי בריוו: איינע צו זיין אַלטן פריינט ג. בראַנדעס, די צווייטע — צו די ענגלישע אַרבעטער, וואָס ער האָט געשריבן מיט אַ יאָר שפּעטער.*) קראָפּאָטקין האָט געוואוסט, אַז די דיקטאַטור וועט פאַרבייגיין, אָבער די דעראָבערונגען פון דער רעוואָלוציע, די טיפע איבערקערעניש אין די מוחות וועלן פאַרבלייבן. ער האָט געוואוסט, אַז די רוסישע רעוואָלוציע וועט דאַרפן איבערלעבן נאָך אַ סך פאַרשידענע פאַזן, נאָר איר אַלגעמיינע באַוועגונג פאָראויס קאָן נישט אָפּגעשטעלט ווערן.

אין גרונט גענומען, הויבט זיך ערשט איצט אָן די עפּאָכע, אין וועלכער ער וואָלט באַדאַרפט לעבן. זיין שעפערישער שכל, זיין גרויסע קענטעניש, זיין לעבנסאינסטינקט, זיין קאָנען שטענדיק טרעפן דאָס, וואָס ס'איז אַמוויכטיקסטן אינעם געגעבענעם מאָמענט, וואָלט געווען אומאָפּשאַצבאַר אין דער עפּאָכע ווען עס בויט זיך דאָס נייע לעבן. אין די רעוואָלוציע וועט נאָך אַ סך, אַ סך מאָל פילן, אַז עס פעלט איר קראָפּאָטקינס האַרץ און שכל...

*) זע אין דעם דאזיקן זאמלבוך: „קראפּאטקין און די רוסישע רעוואלוציע".

נ. א. קרימסקאיא

קראפאטקינס פעדאגאגישע אידייען

דערציאונגס־פראגן זענען איינע פון די וויכטיקסטע פראבלעמען, וואס עס שטייען פאר דער מענטשהייט.

באזונדערס האבן די דאזיקע פראגן באקומען אן אויסערגעוויינלעך וויכטיקע באדייטונג אין אונדזער צייט, בעת אונטער דער ווירקונג פונעם פארשריט פון דער טעכניק, דער וויסנשאפט און דער אינדוסטריע, ווערן די אלטע לעבנס־פארמען צעשטערט און אלע ארגאניזאציעס פון דער אלטער וועלט־ארדענונג פאלן און וואקלען זיך. אונזער צייט כאראקטעריזירט זיך מיטן זוכן נייע וועגן אויף אלע געביטן פונעם מענטשלעכן לעבן. דאס דאזיקע זוכן מערקן מיר אויך אויפן פעדאגאגישן געביט, ד״ה אין בילדונג אדער דערציאונג פונעם מענטשן.

במשך פון די לעצטע צענדליקער יארן האבן א גאנצע רייע דענקער און פעדאגאגן זיך געמיט ווי־מעגלעך אלזייטיק צו באלייכטן די דערציאונגס־פראגן און אוועקשטעלן די פעדאגאגיק אויף וויסנשאפטלעכע עקספערימענטאלע יסודות און אויף די יסודות פון דער פסיכאלאגיע.

די היינטצייטיקע פעדאגאגן האבן באוויזן אריינצוקוקן אין קינדס נשמה, צוגיין נענטער צו דער קינדערשער נאטור און פארשטיין דעם קינדס פסיכאלאגיע; נאר פונדעסטוועגן בלייבן כמעט פולשטענדיק אין דער טעאריע אן אן ערך שלוסן, צו וועלכע די דערציאונגס־וויסנשאפט איז געקומען, און די היינטיקע שול פארענטפערט נישט די פאדערונגען פונעם לעבן, פונקט אזוי ווי די שול פון פאריקן יארהונדערט. די טעכניק און וויסנשאפט האבן פארביטן דאס לעבן, אבער די שול בלייבט ווי מחוץ דעם לעבן און אין איר הערשט ווי פריער דער טויטער גייסט פון דער אבסטראקטער סכאלאסטיק.

אין דער עפאכע פון סאציאלע באוועגונגען דערשיינט די דאזיקע נישט־צונויפגעבונדנקייט צווישן שול און לעבן מיט אן איבערראשנדיקער קלארקייט, און די דערציאונגס־פראגן באקומען א ספעציעלע שארפקייט.

דערנענטערן די שול צום לעבן, פולשטענדיק דערווייטערן די נישט־צונויפגעבונדנקייט צווישן דער שול־דערציאונג און דערווירקלעכקייט, מאכן די דער־

ציאונג פראַקטישער, רעאַלער און זי זאָל פאַרענטפערן די תנאים פון איצטיקן לעבן — דאָס זענען די פּראָבלעמען, וואָס עס שטעלן זיך די היינטצייטיקע פּע־דאַגאָגן. אויף די דאָזיקע פּראָבלעמען האָט זיך אויך פאַרטראַכט פּ. א. קראָ־פּאָטקין. כאָטש ער איז נישט געווען קיין פּעדאַגאָג פון פּראָפעסיע, פונדעסטוועגן האָבן אים די דערציאונגס־פראַגן טיף אינטערעסירט און ער האָט כמעט דער ערשטער פון די היינטצייטיקע סאָציאַליסטן (נישט רעכנענדיק פוריען און פּרודאָנען) צוגעגעבן א גוואַלדיקע וויכטיקייט דער דערציאונג: זי וועט פאַר־שנעלערן דאָס אָנקומען פון א נייער געזעלשאַפטלעכער סטרוקטור, א מער יושרדיקן לעבן.

פּיאָטער אַלעקסעיעוויטש האָט נישט אָנגעשריבן קיין ספּעציעל ווערק וועגן דערציאונג, אָבער ער איז געווען אַן אמתער „לערער פונעם לעבן", און געדאַנקען וועגן דערציאונג, וועגן דער ראָל פון בילדונג און ענלעכס געפינען מיר אויף אַ א שיעור זייטן פון זיינע שאַפונגען. באַזונדערס האָט זיין בליק אויף דערציאונג און בילדונג קראָפּאָטקין עקספּאָנירט אין זיין בוך „פעלדער, פאַבריקן און וואַר־שטאַטן", וואו ער האָט געווידמעט א גאַנץ קאַפּיטל דער אינטעלעקטועלער און האַנט־אַרבעט". שפּעטער צו האָט פּ. א. עקספּאָנירט זיינע פּעדאַגאָגישע מיי־נונגען אינעם בריוו צו פראַנסיסקאָ פּעררער (יאָר 1908) און אין זיין רעדע „האַנט־אַרבעט אין שול", וואָס ער האָט געהאַלטן אין יאָר 1917 אויף דער יובי־ליי־זיצונג פון דעם בוך־פאַרלאַג „פּאָסרעדניק", און אויך אין דער רעדע אויף דעם לערער־צוזאַמענפאָר פון דמיטראָווער קרייז אין יאָר 1918.

נאָר נאָך א סך פריער, אין זיין באַוואוסטער אַרבעט „ברויט און פרייהייט", רירט קראָפּאָטקין אָן אין עטלעכע קאַפּיטלעך דערציאונגס־פראַגן און רעדט וועגן דער נויטווענדיקייט צו פאַראייניקן די אינטעלעקטועלע אַרבעט מיט דער האַנט־אַרבעט; די דאָזיקע פאַראייניקונג דאַרף זיך אָנהייבן שוין אין שול. אין „ברויט און פרייהייט" באַהאַנדלט ער אויך די אָנגעווייטיקטע פראַגע פון שול־לעבן — די פראַגע וועגן פ ו י ל ק י י ט און ער פאַרזיכערט, אַז עס זענען נישטאָ קיין איינגעבוירענע פוילענצער, נאָר עס זענען בלויז פאַראַן מענטשן, וואָס אָדער זיי זענען נישט פעאיק צו דער אַרבעט צוליב פיזישע סיבות, אָדער מענטשן, ביי וועמען די דערציער האָבן אין דער קינדהייט נישט געקענט אויפוועקן ליבשאַפט צו דער אַרבעט.

„צי דען זעט איר נישט", ווענדעט זיך פּיאָטר אַלעקסייעוויטש צו די פּע־דאַגאָגן פון זיין צייט, „אַז מיט אייערע אונטעררייכטס־מעטאָדן, וואָס דאָס מי־ניסטעריום אַרבעט אויס פאַראַמאָל פאַר מיליאָנען שילער, וואָס שטעלן מיט זיך פאָר פונקט אזויפיל מיליאָנען פאַרשידענערליי פעאיקייטן, בינדט איר זיי בלויז אָן א סיסטעם, וואָס טויג פאַר מיטלמעסיקייטן און איז געשאַפן דורך מיטלמעסיקייטן. א י י ע ר ש ו ל װ ע ר ט א ש ו ל פ ו ן פ ו י ל ע נ־צ ע ר יי, פונקט אזוי ווי אייערע תפיסות זיינען שולן פון פאַרברעכן".

אין דעם זעלביקן קאַפּיטל פון „ברויט און פרייהייט" שרייבט קראָפּאָטקין:

„איידער אנשטאפן דעם קינדס קאפ מיט וויסן, גיט אים פריער געזונט... און דערנאך הייבט אים אן צו לערנען געאמעטריע אויף דער פרייער לופט — נישט לויטן בוך, נאר דורך אויסמעסטן מיט אים צוזאמען דעם שטח ביז צו דעם נאענטסטן פעלדז, לערנט אים נאטור־געשיכטע דורך קלייבן בלומען און כאפן פיש, פיזיק — דורך העלפן בויען דאס שיפל, אויף וועלכן ער וועט פארן אויף פישפאנג. נאר קודם־כל — האקט נישט אן זיין מוח מיט פוסטע פראזעס און אוראלטע לשונות: מאכט נישט פון אים קיין פוילענצער".

אין וויסן האט פיאטר אלעקסייעוויטש געזען א מעכטיקן כוח און ער האט גערופן „צוציען די מאסן צו די ברכות פון דער קולטור און דער וויסנשאפט". ער האט געהאלטן, אז אין דעם טאג, ווען די וויסנשאפט וועט ווערן דאס אייגנטום פון די מאסן, וועט די מענטשהייט זיך א רוק טאן ווייט פאראויס און וועט שעפן אינערלעכע כוחות אין דער פרייער קאלעקטיווער ארבעט. פאר דעם אבער דארף מען איבערבויען די פאלקס-בילדונג אויף נייע יסודות, מ'דארף ס'זאל געשאפן ווערן א נייע דערציאונג, מ'דארף ס'זאל איבערגעבוירן ווערן יעדנס באוואוסטזיין וואס אנבאלאנגט זיין באציאונג צום צווייטן."

א פלאמיקער קעמפער פאר דעם מענטשנס פולער באפרייאונג פון יעטוועדער אונטערדריקונג און גוואלט איז פ. א געווען פאר א פרייער ארבעטס-דערציאונג. היות ער האט צוגעגעבן א גוואלטיקע באדייטונג דעם שעפערישן גייסט פון דער פערזענלעכקייט און דער בויענדיקער ארבעט פון דער נייער געזעלשאפט, האט קראפאטקין זיך באצויגן זייער אויפמערקזאם צום וואוקס פון קינדס אליינדערקענטעניש, צו זיין זעלבסטשטענדיקייט, און אנערקענט פאר דעם קינד דאס רעכט אויף פרייער אנטוויקלונג און מאניפעסטאציע פון זיינע פעאיקייטן.

„מ'דארף געבן די מעגלעכקייט יעדן איינעם פריי ארויסצואווייזן זיינע כוחות, זאגט קראפאטקין, מ'דארף דערציען פון יעדן מענטשן א הארמאניש אנטוויקלטע, קריטיש־דענקענדיקע און אקטיוו־האנדלענדיקע פערזענלעכקייט. דערפאר דארף מען אומבאדינגט געבן דעם קינד פרייהייט און קענען אויפוועקן אין די שילער צוטרוי צו די אייגענע כוחות, צו דער איניציאטיוו און טעטיקייט, בכדי ער זאל ווערן נישט א פאסיווער באטראכטער פונעם לעבן, נאר זיין אן אקטיווער בויער".

אין זיין בוך „פעלדער, פאבריקן און ווארשטאטן", בעתן ריידן וועגן דער היינטיקער דערציאונג, שרייבט ער: „מיר לערנען נישט אויס די קינדער דאס סאמע וויכטיקסטע — ווי מע דארף זיך לערנען". אויסלערנען דאס קינד ווי מ'דארף אויפן בעסטן אופן זיך איינשאפן וויסן — דאס איז, לויט קראפאטקינס מיינונג, די ראל פונעם לערער. דער לערער דארף גוט געדענקען סאקראטס ווערטער: אויב ס'וועט ווער זאגן, אז סאקראט האט געגעבן עמעצן בילדונג,

וועט דאָס זיין אַ ליגן, מחמת סאָקראַט קען אין דער ווירקלעכקייט קיין שום בילדונג נישט געבן, נאָר ער קען זיין בלויז אַן אַקושאָר פונעם געדאַנק. פּונקט ווי דער אַקושאָר געבערט נישט דאָס עופּהלע, נאָר העלפט עס זאָל אַרויסקומען אויף דער וועלט, אַזוי קען אויך דער לערער נישט געבן דעם געדאַנק, נאָר קען בלויז אַ ר ו י ס פ י ר ן אויף אים, אָדער פאַרלייכטערן זיין געבורט און דערשיינונג.

„מיט דערפאָלג קען זיך פאַרנעמען מיט דער וויסנשאַפט בלויז דער — זאָגט קראָפּאָטקין — וועמ ס'האָט פאַראייניקט די גוטע מעטאָדן פון דער וויסנשאַפטלעכער נאָכפאָרשונג. וויבאַלד דער געלערנטער האָט נישט אויסגעאַרבעט אין זיך די געשיקטקייט צו אָ ב ס ע ר ו ו י ר ן, פּינקטלעך צו ב אַ ש ר ײַ ב ן דאָס, וואָס ער האָט אָבסערווירט און די פעאיקייט צו אַ נ ט ד ע ק ן די קעגנזייטיקע שייכותן צווישן, לויט עס ווייזט זיך אויס, פולשטענדיק אומגלייכע פאַקטן, און ער האָט אויך נישט די פעאיקייט צו מאַכן, אויפן גרונט פון די דורכגעפאָרשטע פאַקטן, אינדוקטיווע היפּאָטעזעס און דערווייזן זיי, — קאָן ער נישט זיין קיין גוטער געלערנטער. פּונקט אַזוי קען מען אויך נישט זיין קיין גוטער בעל־מלאכה, אויב מען געוואוינט זיך נישט צו צו בעסערע מעטאָדן פון האַנט־אַרבעט... דעריבער, גיט קראָפּאָטקין צו, באַשטייט, ביים דערלערנען די וויסנשאַפטן, מלאכות און קונסטן דער הויפּט־ציל פון דער שול אַבסאָלוט נישט אין מאַכן אַ ספּעציאַליסט פונעם אָנפאַנגענדיקן שילער, נאָר אין באַקאַנען אים מיט די יסודות פון דער וויסנשאַפט און די גוטע אַרבעטס־מעטאָדן, און, איבערהויפּט, געבן אים אַזאַ אַלגעמיינע ריכטונג, וועלכע זאָל ביי זיינע ווייטערדיקע באַשעפטיקונגען אים נויגן צום אמת, צו דער ליבע צו שיינקייט פון פאָרם און אינהאַלט, צו דער דערקענטעניש אומבאַדינגט צו ווערן אַ נוצלעכער איינס באַגלייך מיט אַנדערע מענטשן און צונויפגיסן זיין האַרץ מיט דעם אַל־געמיין־מענטשלעכן לעבן."

„נישט קיין פּאַסיוו פאַראייגענען די וויסנשאַפטלעכע אמתן, נאָר, באַוואָפנט מיט עקספּעריענץ און קענטשאַפט, וויסנשאַפטלעך אַריינדרינגען אין די יסודות פון דער נאַטור און אַנטוויקלען די אַקטיוויטעט און זעלבסט־טעטיקייט, בלויז דע־מאָלט וועט אויסוואַקסן די גאַנצע פּערזענלעכקייט, וואָס וועט שאַפן אַ ניי האַר־מאָניש לעבן..."

לויט קראָפּאָטקינס מיינונג דאַרף יעדער מענטש אין שול זיך אויסלערנען נישט בלויז ו ו י ס נ ש אַ פ ט, נאָר אויך אַ וועלכן ס'איז פ אַ ך. „מיר פאָדערן, זאָגט ער, אַז אַ י נ ט ע ג ר אַ ל ע אַנטוויקלונג פאַר אַלעמען, אַ פולע און אַלזייטיקע, וועלכע וואָלט צו־נישט געמאַכט, סוף־כל־סוף, די פאַר־דאַרבנדיקע איינטיילונג פון מענטשן אויף פאָרשטייער פון אינטעלעקטועלער אַרבעט און אויף פאָרשטייער פון פיזישער אַרבעט".

„אין די אינטערעסן פון דער וויסנשאַפט און דער אינדוסטריע און גלייכ־צייטיק פאַר דער גאַנצער געזעלשאַפט, דאַרף יעדער מענטש, אָן חילוק פון רעכט

אויף געבורט און שטאנד, באקומען א וויסנשאפטלעכע אנטוויקלונג צוגלייך מיט אן ערנסט דערלערנען א פאך."

פראקטישע ארבעטן, שרייבט ער ווייטער, געוואוינען צו דעם מענטשן צו טראכטן קאנקרעט, צוגיין צום תמצית פון דער זאך, נישט פלאנטערן זיך אין אבסטראקציעס, אין ווערטער און דיאלעקטיק, וואס פארטונקלען דעם געדאנק. די פראקטיק העלפט דעם מענטשן צוניפשטעלן א זאכלעכע פארשטע־לונג וועגן אלץ, מיט וואס אים וועלט אויסגעקומען צו האבן א שייכות, זאל עס זיין אויפן געביט פון געזעלשאפטלעכער באלעבאטישקייט, געשיכטע, די פאר־פלאנטערטע פראגן פון ביאלאגיע, פילאזאפיע.

איינע פון די אויפגאבעס פון דער דערציאונג דארף זיין דאס צוגעוואוינען דאס קינד צו האבן דרך־ארץ פאר זיין און פאר יע־נעמס ארבעט. ארבעט, ווי באשיידן זי זאל נישט זיין, האט דאס רעכט אויף רעספעקט.

מ'דארף אויך, אז שוין אין שול זאלן זיך די קינדער לערנען ארגאני־זאציע פון דער ארבעט. „די קינדער דארפן זיך לערנען אליין, זאגט קראפאטקין, צו ארגאניזירן זיך פאר דער ארבעט אין די שול־ווארשטאטן, אין די שול־גערטנער, אין די שפילן, עקסקורסיעס און באלעבאטישקייט".

דאס גאנצע לעבן פון דער איצטיקער געזעלשאפט אנטוויקלט אין די יונגע מענטשן דעם סאמע אייגנטלעכן אינדיווידואליזם. נישט די אינדי־ווידואליזאציע, נישט די פולע אנטוויקלונג פון די פעאיקייטן פון דער פערזענלעכקייט, וואס איז אומבאדינגט נויטיק און וויכטיק, נאר טאקע דעם אינדיווידואליזם, דאס הייסט די שטרעבונג פון יעדן איינעם צו באפרידיקן בלויז זיינע אינטערעסן.

„די שול דארף אנטוויקלען, באזונדערס איצט, ווי א קעגנווירקונג צום אינ־דיווידואליזם, וואס פארכאפט סיי די בורזשואזיע, סיי די מאסע, — דעם בא־וואוסטזיין פון מענטשן ־ סאלידאריטעט, קעגנזייטיקייט, אומצעטיילבארקייט פון אלע זייערע אנשטרענגונגען אין דער געמיינזאמער אר־בעט פארן לעבן פון דער געזעלשאפט.

די שול דארף אויך אנטוויקלען אין די קינדער די געפילן פון קעגנזייטיקער הילף און סאלידאריטעט, פארשטארקן אין זיי דעם באוואוסטזיין וועגן אלעמענס און יעדן איינעמס קעגנזייטיקער אפהענגיקייט פון זייערע נאענטע. „די איצטיקע שול, זאגט קראפאטקין, איז נאך אלץ מריי די טראדיציעס פון די אמאליקע צייטן, העלפט צופיל אנטוויקלען אין די קינדער דעם אייגנטום־פרינ־ציפ; מ'לערנט די קינדער פיטאגארס טעאריע, ניוטאנס געזעצן א. א. וו. בעת ס'איז נישטא אין דער וויסנשאפט אדער טעכניק קיין שום אנטדעקונג, וואס זאל נישט געווען זיין די פרוכט פון א גאנצער ריי פריערדיקע אנטדעקונגען." דער־פאר איז נויטיק, אז פון דער סאמע יונגטלעכער עלטער אן זאל זיך דער מענטש

צוגעוואוינען צום געדאנק וועגן קאָלעקטיוון לעבן, וועגן קאָלעקטיווער שאַפונג און סאָלידאַריטעט.

ס'איז נויטיק, אַז דער געדאַנק „אַלע פאַר איינעם און איינער פאַר אַלע", וואָס עס פּראַקטיצירן אין דער פרייער נאַטור טאָג־טעגלעך אין זייערע געזעל־שאַפטן מיליאָנען געזעלשאַפטלעכע בעלי־חיים, אפילו רויב־חיות, זאָל ווערן אויך די מענטשנס לאָזונג. ס'איז נויטיק, אַז מ'זאָל דעם דאָזיקן געדאַנק אויפהערן באַטראַכטן ווי אַ פּוסטע אילוזיע, מ'זאָל אים איינפירן אין לעבן, יעדער איינער לויט דער מאָס פון זיינע כוחות".

ס'איז נויטווענדיק צו אַנטוויקלען אין די קינדער דעם גייסט פון געזעלשאַפטלעכקייט דורך אויסבויען אַלע מעגלעכע שילערישע געזעלשאַפטן (ווי למשל, אַ געזעלשאַפט צו זאַמלען קאָלעקציעס, צו אָבסערווירן די נאַטור א. א. וו.). אַזעלכע געזעלשאַפטן געוואוינען צו זייערע מיטגלידער צו אַכטן און דערפילן פרייוויליק די אויף זיך גענומענע פליכטן, געוואוינען צו צוזאַמענדיקער אַרבעט. „ווי זעלטן, באַמערקט קראָפּאָטקין, מ'זאָגט דער יוגנט און די קינדער, אַז דאָס אינדיווידועלע לעבן, דאָס אינדיווידועלע גליק וועט זיין נישט פולשטענדיק און האַפטלאָז אָן אַן ענגער באַציאונג פון איין מענטשן מיט די אַנדערע".

בזה אופן, דאַרף דאָס דערציען דעם פאַרשטאַנד (באַקומען ריין וויסנשאַפטלעכע קענטעניש) גיין באַגלייך מיט דער דערציאונג פונעם האַרץ, מיט דער אַנטוויקלונג פון דעם ווילן, פונעם מאָראַלן געפיל אינעם קינד. נאָר די מאָראַלע דערציאונג דאַרף זיך נישט אויסגיסן אין דער פאָרם פון לערנען די קינדער אַ וועלכן ס'איז דאָגמאַטישן מאָראַל־קאָדעקס. די מאָראַלע דערציאונג דאַרף זיין אַ פּראַקטישע און פרייע. אונטער מאָראַל האָט קראָפּאָטקין פאַר־שטאַנען נישט דאָס, וואָס מען פאַרשטייט געוויינלעך אונטער איר, ד"ה די זאַמלונג פון איינגעשטעלטע מאָראַלע פאָדערונגען, נאָר דאָס מאַניפעסטירן זיך פון די געפילן פון קעגנזייטיקער הילף, גערעכטיקייט און ברייטהאַרציקייט אָדער קרבנות־גרייטקייט אינעם מענטשן. דער דערציער דאַרף מיטהעלפן צו דער אַנטוויקלונג פון די דאָזיקע געפילן ביי די קינדער, בכדי דער שילער זאָל אַליין שפּעטער קענען שעפערישאויסאַרבעטן אויף זייער יסוד אַ מאָראַלן אידעאַל און אויפן וועג פון פרייער שעפערישער אַרבעט פאַרווירקלעכן אים אין ווי וויט מעגלעך ברייטע פּראָפּאָרצן אין זיין לעבן.

צו רעזומירן דאָס אַלץ אַרויסגעבראַכטע אויבן, קאָנען מיר זאָגן, אַז דריי גרויסע אויפגאַבן האָט קראָפּאָטקין אוועקגעשטעלט אין דער דערציאונגס־וועלט: 1) צו באַפרייען דאָס קינד פונעם יאָך פון הערשאַפט און אויטאָריטעט; 2) פאַר־איייניקן אין שול און לעבן די גייסטיקע אַרבעט מיט דער פיזישער אַרבעט, און 3) אַנטוויקלען אין די קינדער די אינסטינקטן פון געזעלשאַפטלעכקייט און געפילן פון קעגנזייטיקער הילף, סאָלידאַריטעט און גערעכטיקייט.

די דאָזיקע אַלע דריי אויפגאַבעס זענען שטאַרק ענג צונויפגעבונדן איינע

מיט דער אַנדערער, און אַלע דאַרפן זיי ווערן געלייזט איינציייטיק, ווייל נאָר זייער לייזונג וועט העלפן צו דער דערנענטערונג פון א נייעם, ליכטיקן, פרייען און גערעכטן לעבנס־בוי. דאָס זאָל ווערן א ווירקלעכקייט — פאַר דעם האָט עס קראַפּאָטקין געקעמפט זיין גאַנץ לעבן לאַנג. בלויז מיטן לייזן די דאָזיקע אויפגאַבעס וועט זיין מעגלעך, אַז אויף דער וועלט זאָל אויפקומען אַ פרייער מענטש, א שעפער, און ס'זאָל געשאַפן ווערן א פרייע הערשאַפטסלאָזע געזעלשאַפט, וואו ס'וועט נישט זיין קיין צוואַנג, נישט קיין אונטערדריקונג, און וואו ס'וועט פאַרשווינדן די עקספּלאָטאַציע פון איין מענטש איבער דעם צווייטן.

מ. איזידין

פון פּ. א. קראַפּאָטקינס וויסנשאַפטלעך־פילאָזאָפישע אָנשויאונגען*)

געווען אַ מאָמענט אין קראָפּאָטקינס לעבן, ווען ער האָט מקריב געווען מער, ווי די גלענצנדע קאַריערע, מער ווי רייכטום, מער, ווי אַלע ערדישע וואוילטאָגן: ער האָט מקריב געווען זיין צוקונפט פון אַ געלערנטן, ער האָט געבראַכט דעם קרבן באַוואוסטזיניק, ווען ער האָט שוין געהאַט געגעבן דער וויסנשאַפט מערקווירדיקע ווערק, פאַרזוכנדיק שוין דעם געשמאַק פון דעם וויסנשאַפטלעכן שאַפן. דער געדאַנק, אַז ער וועט געניסן פון אָט־דעם גליק פאַר די אויסדערוויילטע אינעם פאָלק, וואָס האָט נישט די פרייד פון וויסן און גייסטיקער אַנטוויקלונג, איז פאַר אים געווען אומדערטרעגלעך. און אָט האָט ער, שוין זייענדיק באַקאַנט אַלס געלערנטער, מיט־אַמאָל זיך פאַרקירעוועט און אַרויף אויפן וועג פון דער רעוואָלוציע.

אָבער, דער גוטער גייסט, וואָס האָט אים דורכגעפירט דורך טויזנטער סכנות און וואָס האָט געגעבן, נישט קוקנדיק אויף גאָרנישט, די מעגלעכקייט זיך צו אַנטוויקלען זיין היפּשער פּערזענלעכקייט, האָט נישט דערלאָזט, אַז זיין שכל זאָל פאַרלאָרן גיין פאַר דער וויסנשאַפט. שפּעטער איז ער געווען אומשטאַנד אפילו אינעם ברען פון זיין געזעלשאַפטלעכער טעטיקייט נאָכפאָלגן די דערפאָלגן פון דעם מענטשלעכן געדאַנק. און ער האָט זיי נישט נאָר נאָכגעפאָלגט: זיין שכל איז געווען צו אָריגינעל דערויף, צו שעפעריש. אין די וויסנשאַפטלעכע פאָרשונגען פון זיין צייט, האָט ער תיכף אויפגעכאַפּט נישט נאָר דאָס, וואָס איז אין זיי, און און פאַר זיך, געווען מער ווענטלעך, נאָר אויך די אַלע אויספירן, וואָס דער מענטשלעכער שכל האָט געקאָנט מאַכן פון זיי פאַרן וואוילזיין פון דער מענטשהייט.

קראָפּאָטקין האָט זיך באַשעפטיקט מיט זייער פאַרשידנאַרטיקע פראַגן, אַריינברענגענדיק אומעטום זיין לעבעדיקן און דורכדרינגלעכן שכל, זיין שעפערישן גע־

---

*) פון דעם ספּעציעלן נומער פון דער צייטונג „טאָז נאַוואַ" (מערץ 1921), געווידמעט פּ. א. קראָפּאָטקינען נאָך זיין טויט.

דאנק. „די קעגנזייטיקע הילף" רוקט אַרויס אַ נייעם עוואָלוציע-פאַקטאָר, מיט וועלכן די נאַטורוויסנשאַפט מוז זיך פון איצט אָן רעכענען. „די גרויסע פראַנצויזישע רעוואָלוציע" ווייזט צום ערשטן מאָל די ראָל פון דעם פאָלק, און נישט נאָר פון די פירער, אינעם לעבן פון אַט־דער גרויסער עפּאָכע, וואָס דערשיינט פאַר אונדז, אַזוי אַרום, אין אַ גאַנץ נייער ליכט. די „עטיק" ענטפערט אויף איינער פון די אָנגעווייטיקסטע פראַגן פון דער מענטשלעכער נשמה: וואָס איז אַזוינס מאָראַל, און אין נאָמען פון וואָס שטעלט זי די אָדער יענע פאָדערונגען? און וואָס־נאָך וואָלט אונדז נישט געווען געגעבן דער דאָזיקער אומדערמידלעכער שכל! אָבער דער פּאָדעם האָט זיך איבערגעריסן... און וואו זיינען די דאָזיקע מוח־אַרבעטער, וואָס זאָלן קאָנען, אפילו טיילווייז, פאַרזעצן דאָס, וואָס ער האָט אָנגעהויבן?

אַ פולשטענדיקע אויסטייטשונג פון קראָפּאָטקינס וויסנשאַפטלעכער ירושה — איז אַ גאָר גרויסע אויפגאַבע; דאָס וועט אַמאָל געטאָן ווערן. דאָ ווילן מיר אָנווייזן בלויז אויף די סאַמע אַלגעמיינע שטריכן און מיר האַלטן פאַר נויטיק אַזאַ אַרבעט, אַפילו אין אַ קאָנדענסירטער פאָרעם דערפאַר, ווייל רייידנדיק פון קראָפּאָטקינען דאַרף מען שטענדיק אינזינען האָבן, אַז באַגלייך מיט זיין גרויסער ליבשאַפט צו מענטשן, ליגט אין דעם פונדאַמענט פון זיין וועלט-אַנשויאונג אָן האַרמאָנישער וויסנשאַפטלעך־פילאָזאָפישער געדאַנק.

אַ גייסטיקער זון פון אַן עפּאָכע פון אָנגעשטרענגטן גייסטיקן קאַמף, אין פאַרבינדונג מיט דעם נאָר-וואָס-דערשינענעם דאַרוויניזם, ווייזט קראָפּאָטקין אָן אויף דער נויטווענדיקייט פון אַ פולשטענדיקער רעוויזיע, אין איינקלאַנג מיט די מעטאָדן פון דער נאַטורוויסנשאַפט, פון אַלע פאָרשונגס-מעטאָדן, וואָס זיינען אָנגענומען אין די אַלגעמיינע וויסנשאַפטן. און נישט נאָר ער לייגט דאָס פאָר, נאָר — ווי תמיד — ער אליין גיט תיכף דעם ביישפּיל, בויענדיק זיינע אייגענע מיינונגען אויפן ביאָלאָגישן יסוד.

דער דאָזיקער יסוד איז, ערשטנס — די גרויסע באַדייטונג וואָס ער גיט צו די אַזוי גערופענע ק אָ נ ק ר ע ט ע וויסנשאַפטן וועגן דער געזעלשאַפט: די געשיכטע, עטנאָגראַפיע, דאָס שטודירן דעם פאַרהיסטאָרישן מענטשן, די געשיכטע פון די רעליגיעס א.א.וו. להיפוך צו דער אַ ב ס ט ר אַ ק ט ע ר סאָציאָלאָגיע, וואָס פאַרנעמט זיך אויסשליסלעך מיט אַלגעמיינע טעאָריעס. דערנאָך — דאָס אָנווענדן דעם אינדוקטיוון מעטאָד ביים שטודירן די געזעלשאַפטלעכע דערשיינונגען. לסוף — די סיסטעם פון מאָראַל, געבויט אויף די באַווייזן פון דער פּאָזיטיווער וויסנשאַפט.

ווען דער באַגריף וועגן עוואָלוציע איז אַריינגעדרונגען אין דעם מוח און פאַרשיט דעם אָפּגרונט צווישן דעם מענטשן און דער איבעריקער אָרגאַנישער וועלט, זיינען אַנטשטאַנען אַ ריי נייע וויסנשאַפטן (די עטנאָגראַפיע, אַנטראָפּאָלאָגיע, דאָס שטודירן דעם פאַרהיסטאָרישן לעבנס־אַרט א.א.וו.), וואָס שטעלן מיט זיך פאָר צוזאַמענגענומען, ד י אָ מ ת ע נ אַ ט ו ר ־ ג ע ש י כ ט ע פ ו ן ד ע ם מ ע נ ט ש ן. פון זיי טאַקע האָט קראָפּאָטקין געשעפּט דעם מאַטעריאַל פאַר זיין

„קעגנזייטיקע הילף". זיין שארפער שכל האט תיכף אויפגעכאפט די באדייטונג, וואס עס האבן פאר דער געשיכטע פון דער מענטשהייט די אן א צאל נייע פאקטן, וואס ער האט אנטדעקט אויפן דאזיקן געביט, ווי אויך אנדערע פאקטן, וואס האבן א שייכות צום לעבן פון די חיות. און צווישן די אלע פאקטן האט אים איבעראשט איינער, דער גרעסטער, דער בולטסטער: דאס איז — די גרויסע, אלעם-אומפאסנדיקע ראל פון דער קעגנזייטיקער הילף. א געוירשנטע פון דעם לעבן פון די חיות, וואו זי איז א מעכטיק מיטל אויף צו פארזיכערן די דערהאלטונג פון דעם מין אינעם קאמף פאר דער עקזיסטענץ, האט זי אין דער התחלה פון דעם לעבן פונעם מענטשן געשפילט די ראל פון אן אנטשיידנדיקן פאקטאר: ווען אונדזער האלב-מאלפעשער עלטער-זיידע וואלט נישט געווען געווארן א געזעלשאפטלעכע חיה, וואלט ער נישט פארוואנדלט געווארן אינעם היינטיקן מענטשן. שפעטער, ווען דער מענטשהייט איז אויסגעקומען אויסצוארבעטן נייע ייזעלשאפטלעכע פארמען, האט זי געשעפט פון דעם זעלבן קוואל; דער פראגרעס איז באשטאנען טאקע אין דעם, וואס די פרינציפן פון קעגנזייטיקער הילף האבן ארומגענומען אלץ ברייטערע און ברייטערע מענטשלעכע גרופירונגען; אין דער צוקונפט וועלן זיי ארומנעמען די גאנצע מענטשהייט.

אין אלע היסטארישע עפאכעס — זאגט קראפאטקין — האבן צוויי כוחות געקעמפט אין די מענטשלעכע געזעלשאפטן: פון איין זייט די פאלקס-באוועגונגען, וואס האבן געשטרעבט צו מער פרייהייט, צו א ברייטערער געזעלשאפטלעכער סאלידאריטעט; פון דער צווייטער זייט — די קעגנזעצלעכע כוחות פונעם שטאט, וועמען, פארקערט, ס'האט געלוינט צו איבעררייסן צווישן די אונטערטאנען אלע דירעקטע פארבינדונגען, זיי דערווייטערן איינעם פון צווייטן, פארוואנדלען זיי אין מענטשן-שטויב, איבער וועלכן דער שטאט זאל זיין דער אליינהערשער. קראפאטקין ווייזט אונדז, ווי אזוי אין דער ווירקלעכקייט זיינען, אין דער געשיכטע, סתירותדיק די צוויי דערשיינונגען, וואס מען מישט, געוויינטלעך צוזאמען: געזעלשאפט און שטאט; נישט נאר זיי זיינען נישט איינס און דאס זעלבע, נאר זיי מוזן אומפארמיידלעך פארפירן א קאמף צווישן זיך. דער אנארכיסט וועלכער קעמפט קעגן דעם שטאט, איז צוליב דעם בכלל נישט קיין אנטיסאציאלע פערזאן, ווי מען מאלט אים געווענלעך: פארקערט, ער ארבעט אויף צו באפעסטיקן די ריכטיקע געזעלשאפט, די ריכטיקע געזעלשאפטלעכע ארדענונג. דער כאראקטער פון דעם געזעלשאפטלעכן צוזאמענבונד — אט די שטרייטבארע פראגע, — ארום וועלכער עס קומט פאר א קאמף צווישן די סאציאליסטישע שולן — באקומט, אזוי ארום, א גאנץ נאטירלעכע דערקלערונג: דאס — איז די ירושה וואס דער עבר האט איבערגעלאזט דער מענטשהייט, דאס — א י ז ד י נ א ט י ר ל ע כ ע, ב י א ל א ג י ש ע ב א ד ע ר פ ע נ י ש א י ן ק ע ג נ ז י י ט י ק ע ר ה י ל ף. דער דאזיקער צוזאמענבונד, וואס דער שטאט האט שטענדיק נאר אפגעשוואכט, דער דאזיקער סאציאלער אינסטינקט וועט זיך קאנען פולשטענדיק אנטוויקלען און זיך מאניפעסטירן נאר אין אזא געזעלשאפט, וואו ס'וועט נישט עקזיסטירן קיין שום צוואנג. אויף דער פראגע, וואס מען שטעלט אונדז: — „אפשאפנדיק דעם שטאט

און די יורידישע פאַרמען, מיט וואָס פאַרבייט איר זיי און ווי אַזוי וועט איר פאַר־זיכערן דאָס לעבן פון דער געזעלשאַפט?" האָבן מיר, אַזוי אַרום, איצט אַ פּאַרטיקן ענטפער: דורך דער געמיינשאַפטלעכקייט, דורך דער באַדערפעניש אין קעגנזייטי־קער הילף, ד. ה. דורך דעם וויסנשאַפטלעך־פעסטגעשטעלטן ביאָלאָגישן פאַקטאָר פון יעדן געזעלשאַפטלעכן לעבן, — דער איינציקער רעאַלער פאַקטאָר, להיפוך צו אַלע מעטאַפיזישע אמתן, וועלכע מען וויל אונדז אָנבינדן, אַלס נויטווענדיקע".

אויסשפּרייטנדיק אויף די סאָציאַלע וויסנשאַפטן אַ צווייטן גרונטשטריך פון דעם מאָדערנעם דענקען: אָנהויבנדיק שטודירן אַ קעגנשטאַנד פון זיינע קלענס־טע, אוממיטלבאַרע טיילעכלעך, קומט קראָפּאָטקין צום געדאַנק, אַז שטודירנדיק דאָס לעבן פון דער מענטשהייט, מוז מען אָנהויבן פונעם פונדאַמענט, פ ו ן ד ע ר פּ ע ר ז אָ ן. נאָר זי אַליין האָט אַ רעאַלע עקזיסטענץ דאָ, ווען די געזעל־שאַפט, דער שטאַט, דאָס רעכט, דאָס געזעץ — זיינען נישט מער, ווי אַבסטראַקטע באַגריפן, וואָס אונדזער שכל האָט געשאַפן אויף צו באַצייכענען די, אָדער אַנדערע באַציאונגען צווישן די פּערזאָנען. אַלס אַזעלכע, קאָנען זיי נישט האָבן קיין זעלבסטשטענדיקע עקזיסטענץ, נישט קיין אינטערעסן, נישט קיין גורלות אויסער־האַלב די אינטערעסן און גורלות פון די מענטשן; באַזונדערס קאָנען זיי נישט האָבן קיין שום רעכטן, וואָס זאָלן זיין גרעסער פון די רעכטן פון דער פּערזאָן, ווייל קיין שום רעכט קאָן נישט באַלאַנגען צו אַ זאַך, וואָס עקזיסטירט נישט. די געזעל־שאַפטלעכע פאָרמען עקזיסטירן אַ ד אַ נ ק דער עקזיסטענץ פון די פּערזאָנען און צוליב זיי; די געשיכטע גייט נישט אַריבער איבער די קעפּ פון די מענטשן, מיטשלעפּנדיק זיי מיט איר שטראָם: זי ווערט פאַרווירקלעכט נאָר דורך זיי און דורך געזעלשאַפטלעכע פאָרמען וואָס זיי שאַפן.

אינעם פונדאַמענט פונעם שטודירן די געזעלשאַפט ליגט, אַזוי אַרום, דאָס שטודירן די פּערזאָן, און דאָס לעצטע באַלאַנגט צום געביט פון דער פּסיכאָלאָגיע. דער געדאַנק, אַז די פּסיכאָלאָגיע איז דער נויטיקער יסוד פון דער גאַנצער סאָציאָלאָ־גישער פאָרשונג איז, רעלאַטיוו, אַ נייער. דער גרינדער פון דער סאָציאָלאָגיע, אויגוסט קאָנט, האָט זיך אינגאַנצן נישט גערעכנט מיט איר; אין זיין קלאַסיפיקאַציע פון די וויסנשאַפטן איז דער איבערגאַנג פון דער ביאָלאָגיע צו דער סאָציאָלאָגיע, פון דעם אַנאַטאָמישן און פיזיאָלאָגישן שטודיום פון דעם לעבעדיקן אָרגאַניזם צו דעם שטודיום פון דער געזעלשאַפט, אַ דירעקטער. און אַנדערש האָט אין קאָנטס עפּאָכע נישט געקאָנט זיך אויספורמען דער וויסנשאַפטלעכער געדאַנק: די פּסיכאָלאָגיע איז נאָך געווען צו שטאַרק באַהערשט פון ספּעקולאַטיווער מעטאַפיזיק. נאָר פון זינט די וויסנשאַפט איז אוועק פאָראויס, איז געבוירן געוואָרן די פיזיאָלאָגישע פּסיכאָ־לאָגיע, דערנאָך די קאָמפּאַראַטיווע פּסיכאָלאָגיע. ס'איז געפונען געוואָרן די רינג, וואָס האָט געפעלט צווישן דער ביאָלאָגיע און דער פּסיכאָלאָגיע. קראָפּאָטקינס מוח האָט תיכף באַגריפן די גאַנצע באַדייטונג פון אָט־דעם פאַקט, און ער האָט תיכף אוועקגעשטעלט די פראַגע וועגן דער אַנטשטייאונג פון די העכערע שטרעבונגען ביים מענטשן — די סאָציאַלע געפילן, די געפילן פון סאָלידאַריטעט.

דאָס אויפשטעלן אַ נייע עטיק האָט שוין פון לאַנג באַשעפטיקט קראָפּאָטקינען,

אנהויבנדיק פון זיין ערשטער בראשור וועגן „די מאראלע פרינציפן פון דעם אנאר־כיזם" ביז די לעצטע טעג פון זיין לעבן. דאס איז געווען זיין וויכטיקסטע ארבעט, וואס ער האט געהאפט צו פארענדיקן, נאר וואס איז זיך אלץ־מער צעוואקסן און געווארן קאמפליצירטער דורך דעם, וואס די נייע וויסנשאפטלעכע ארבעטן האבן מיט זיך געבראכט נייע באווייזן. חוץ דעם, האט די פראפאגאנדיסטישע טעטיקייט, די פאדערונגען פונעם מאמענט, די מיטארבעטערשאפט אין דער אנארכיסטישער פרעסע פון אלע לענדער אפט אפגעריסן קראפאטקינען פון דער דאזיקער ארבעט. דעם ערשטן באנד פון דער „עטיק" האט מען ארויסגעגעבן אין רוסלאנד שוין נאך זיין טויט (דער קריטישער איבערבליק איבער די סיסטעמען פון מאראל ביי פאר־שידענע פילאזאפן); דער צווייטער באנד, אין וועלכן ס'האט געזאלט אריינגיין דער אריגינעלער טייל פון דער ארבעט, דאס אויסטייטשן די נייע עטיק — איז, צום גרעסטן באדויערן, געבליבן נישט פארענדיקט. נאר אפילו דאס, וואס מיר ווייסן פונעם ערשטן באנד און פון די טיילווייזע ארבעטן, וואס זיינען געווען געדרוקט פריער, איז גענוג אויף זיך צו שאפן א באגריף וועגן דעם פילאזאפישן און סאָ־ציאלאגישן כאראקטער פון אט דעם ווערק.

די ערשטע פראגע אויף דעם געביט איז: וואס זיינע מיר בארעכטיקט צו דער־ווארט פון א וויסנשאפטלעך־אויפגעשטעלטער עטיק, וועלכע זי זאל נישט זיין? קאנען מיר פון איר פאדערן נארמען פון אויפפירונג, וואס מיר וואלטן געווען מחויב אויסצופאלגן אין נאמען פון א פרינציפ, וואס שטייט העכער פון אונדזערע אייגענע שטרעבונגען? קאנען מיר, מיט אנדערע ווערטער, דערווארטן פון דער וויסנשאפט א קאדעקס פון מאראל? הפנים, אז ניין. אלץ וואס זי קאן אונדז געבן איז, דאס וויסן דעם א ו ר ש פ ר ו נ ג פון דעם מאראלן געפיל, זיין ראל אין דער מענטש־לעכער עוואלוציע, די מער גינסטיקע באדינגונגען אויף צו באפרידיקן די מענטש־לעכע באדערפענישן. דערנאך איז שוין אונדזער זאך — זיך צו רעכענען, אדער זיך נישט רעכענען מיט די דאזיקע אנווייזונגען; פון דעם וועט זיין אפהענגיק בלויז אונדזער אייגן גליק. קיין שום אנדערע התחייבות קאן נישט ארויסשטאמען פון דעם וויסנשאפטלעכן שטודיום פון דעם מאראלן געפיל. מיר האבן נישט די מעג־לעכקייט איבערצוגעבן דא גענוי קראפאטקינס טעאריע פון מאראל, דאך וועלן מיר דא ברענגען א קליינעם אויסצוג פון זיין בראשור „די מאראלע פרינציפן פון דעם אנארכיזם", וואס דערווייזט קלאר ווי אזוי די דאזיקע טעאריע האט איר אורשפרונג אין די ביאלאגישע און סאציאלאגישע פאר־הנחות. „אזוי ארום, וואס דער מענטש זאל נישט טאן, ווי אזוי ער זאל נישט האנדלען, ט ו ט ע ר כ ס ד ר א ז ו י א ו ן נ י ש ט א נ ד ע ר ש, א ו י ס פ א ל ג נ ד י ק ד י ב א ־ ד ע ר פ ע נ י ש ן פ ו ן ז י י ן נ א ט ו ר. דער ערגסטער טאט, ווי אויך דער שענסטער, אדער דער גלייכגילטיקסטער טאט, זיינען אלצאיינס דער רע־זולטאט פון א באדערפעניש פונעם געגעבענעם מאמענט... אבער מיינט דאס דען, אז ס'איז נישטא קיין חילוק צווישן דעם מענטשנס האנדלונגען? בשום אופן נישט. פונקט, ווי ס'איז פאר אונדז פאראן א גוטער און שלעכטער ריח, א גוטער און שלעכטער טעם, זיינען פאר אונדז פאראנען טאטן, וואס רעגן אויף, און טאטן,

וואס רופן ארויס באגייסטערונג. די באגריפן פון גוטס און שלעכטס עקזיסטירן, אזוי ארום, אין דער מענטשהייט. ווי נידעריק עס זאל נישט זיין די מדרגה פון דער גייסטיקער אנטוויקלונג פון א מענטשן, ווי פארנעפלט עס זאל נישט זיין מוח מיט אלערליי פאראורטיילן אדער פון מאטיוון פון פערזענלעכע נוצן, באטראכט ער, פונדעסטוועגן פאר גוט דאס, וואס ס'איז נוצלעך דער געזעלשאפט, אין וועלכער ער לעבט, און פאר שלעכט דאס, וואס ס'איז שעדלעך פאר דער דאזיקער געזעלשאפט". 1).

אבער דאס איז נאך נישט די גאנצע מאראל: דאס איז בלויז איר מיני־מום, וואס איז ענג פארבונדן מיטן באגריף וועגן גערעכטיקייט, וואס ליגט אינעם יסוד פון די מאראל-באגריפן פון אלע צייטן. נאר די מענטשן זענען פעאיק אויף עפעס מער, ווי די שטרענגע גערעכטיקייט: זיי זענען פעאיק צו געבן אנדערע מער, ווי זיי באקומען פון זיי, דערויף זאגן עדות אלע אקטן פון זעלבסט־אויפאפפערונג. דא האבן מיר צו טאן מיט דעם, וואס הייסט די אמתע מאראל פון דער צוקונפט. וועלכע איז איר פסיכאלאגישער כאראקטער, איר נאטירלעכער קוואל? איר יסוד איז די רייכקייט פון דעם מענטשנס פסיכישן לעבן, זיין גרענעצלאזע ענערגיע, דאס באוואוסטזיין פון זיין אייגענער קראפט. די דאזיקע קראפט מוז האבן אן אויסגאנג: „זיין בכוח צו האנדלען — זיין מחויב צו האנדלען. און אט־די גאנצע מאראלע „התחייבות", וועגן וועלכער מען האט אזויפיל גערעדט און געשריבן, באפרייט פון יעדן מיסטיציזם, דריקט זיך אויס אין דעם פשוטן און אמתדיקן באגריף: דאס לעבן קאן זיך אויפהאלטן נאר פארשווענדנדיק זיך"... און וואס מער דער מענטש פארשווענדט זיינע כוחות, וואס ענערגישער ער „פארזייט לעבן ארום זיך", אלץ העכער און ברייטער איז זיין גליק. זיי שטארק, זיי גרויס, זיי ענערגיש אין אלעמען, וואס דו זאלסט נישט טאן... קעמף, כדי צו געבן יעדן די מעגלעכקייט צו לעבן מיט דעם דאזיקן רייכן לעבן, וואס זעצט ארויס איבער די ברעגן; און זיי זיכער, אז אין אט דעם קאמף וועסטו געפינען אזא גרויסע פרייד, וואס דו וועסט נישט געפינען קיין גלייכן צו איר אין קיין שום אנדער טעטיקייט". 2).

די דאזיקע מאראל פון דער צוקונפט האט אמבעסטן געפאסט קראפאטקינען, זי האט הארמאניזירט מיט זיין פערזאן. ער איז געווען דער פארטרעטער — וואס איז צו פרי געקומען אויף דער וועלט — פון אט־דער צוקונפט, אין וועלכער ס'וועלן האבן א מעגלעכקייט זיך צו אנטוויקלען די בעסערע, נאבלסט זייטן פון דער מענטשלעכער נאטור. און מיט זיין לעבן האט ער געוויזן, ווי אזוי א מענטש קאן פארשווענדן, אן א חשבון, פארן וואוילזיין פון דער מענטשהייט, די מתנות פון זיין הארץ און שכל און זיין ענערגיע, גאר ניט פארלאנגענדיק דערפאר פאר זיך...

1) „די מאראלע פרינציפן פון דעם אנארכיזם", ארויסגעגעבן פון „בלעטלעך פון ברויט און פרייהייט", לאנדאן 1907.

2) די מאראלע פרינציפן פון דעם אנארכיזם.

לואי בערטאָני.

פּיאָטר קראָפּאָטקין

קראָפּאָטקין איז געווען די גוטסקייט און איינפאַכקייט אַליין. ער האָט אייך אויפגענומען מיט אַזאַ באַצויבערנדיקער ליבלעכקייט, דורך וועלכער ס׳איז תיכף איינגעשטעלט געוואָרן צווישן אונדז און אים די אָפנהאַרציקסטע פאַמיליאַריטעט. ער איז פאַר אייך דערשינען ווי אַן עלטערער ברודער, וועמען איר האָט, אָן ספק, געהאַלטן אַ סך העכער פון זיך. אָבער דאָס דאָזיקע האָט געדינט ווי נאָך אַ סטימול, כדי איר זאָלט עפענען אייער גאַנץ האַרץ פאַר אים. יעדע שפור פון שעמעוודיקייט איז פאַרשוואונדן געוואָרן אין זיין אַנוועזנהייט. קיין שפור פונעם לערער, פונעם אַפּאָסטאָל, פונעם דירעקטאָר און וויסנשאַפטלער; ניין. אַן איינפאַכער מענטש, דורך וועמענס זשעסטן, ווערטער און שמייכל ס׳האָט דורכגעלויכטן זיין דערהויבענער גוטסקייט. איין זאַך האָט מיך אריינגעטריבן אין אַ פאַרלעגנהייט: איז ער דאָך געווען אַזוי אויסערגעוויינלעך גוט, אַז איך האָב זיך אָפּט געפרעגט צו ליב איך אים אַף אַזוי פיל, וויפל ער איז ווערט; אויב קעגן מיין ווילן, בין איך אפשר אומדאַנקבאַר צו אים, ווייל ווי ערלעך און געטריי מיין פריינטשאַפט זאָל נישט זיין, קאָן זי זיך קיינמאָל נישט פאַרגלייכן מיט זיין אומשאַצבאַרן אוצר פון ליבלעכקייט. ער האָט פון אייגענע און פרעמדע געוואונטשן בלויז איין פאָרמע פון רעספּעקט — די פון האַרציקער איבערגעגעבנקייט.

איך זע אים בולט פאַר זיך: די אויגן שמייכלענדיקע, דער זשעסט אַ לעבעדיקער, דאָס וואָרט איינפאַך און פליסנדיק. באַוואוסט וועגן אַלע איבלען פון אונדזער אָרעמער מענטשהייט, אָבער אַנערקענענדיק אין איר אויך די מעלות, פעאיקייטן און רעסורסן, מיט וועלכע זי האָט זיך שוין באַנוצט און מיט וועלכע זי וועט זיך וואָס ווייטער אַלץ מער באַנוצן אין דער צוקונפט, כדי זיך צו עמאַנציפּירן. דער דאָזיקער געדאַנק איז ביי אים אַזוי אָנזיכטיק געווען, אַז אומבאַוואוסט פאַר אייך, האָט אייך זיין ענטוזיאַזם גובר געווען און ווען איר האָט זיך געזעגנט, זייענדיק אומאַרמונגען געווען אַזעלכע וואָרעמע און שטאַרקע, גלייך ווי איר זאָלט זיך שיידן פון אייערן אַן אייגענעם. און דער באַשיידענער אַרבעטער, געצוואונגענערווייזע פון אַ רודימענטאַרער בילדונג, האָט זיך דאָך צוליב דעם נישט געפילט ווינציקער נאָענט צו דעם דאָזיקן גרויסן געלערנטן, דעם „אייגענעם", וועלכער איז שטענדיק געווען גרייט צו געבן „עצות", העלפן און קלאָר מאַכן די אומקלאָרע אַספּיראַציעס.

קראָפּאָטקין האָט אין אַ הויכן גראַד באַזעסן די וויסנשאַפט ליב צו האָבן,

וועלכע איז די באזע פון אלע אנדערע וויסנשאפטן, ווייל ליבן הייסט פארשטיין, און פארשטיין איז גלייך ווי דערקאָנען אין פולסטן זין פון וואָרט.

זיין געדעכעניש קאָן נישט אָפּשטארבן אין די הערצער פון אלע יענע וואָס האָבן געהאט דאָס גליק מיט אים צו לעבן. און דאָס וועט זיי אויפהאלטן אין די שעהן פון אומזיכערקייט און פחדנות, אויך אין מיטן פון די שווערסטע נסיונות.

כריסטיאַן קאָרנעליסען

פּ. א. קראָפּאָטקין דער געלערנטער

אין אונדזער ארבעטער און אנארכיסטישער סביבה איז פּיאָטר קראָפּאָטקין באַרימט מיט זיין לעבן, וואָס ער האָט דורכגעמאַכט אין די תפיסות און אויף פארשיקונג, מיטן לעבן, וואָס איז פול מיט פרייוויליק דחקות און וואָס ער האָט געווידמעט צו דינען די בעוולטע. זייער ווייניק ווייסן וועגן דעם, אַז קראָפּאָטקין, נאָך איידער ער האָט אויסגעקליבן פאר זיך די רעוואָלוציאָנערע קאריערע, האָט ער שוין געוואונען וועלט־באַרימטקייט, ווי א געלערנטער.

אלס יונגער קאָזאַקישער אָפיציר האָט ער אין דער צייט, ווען ער איז איינגעשטאַנען אויפן אמור, וואו ער האָט געהאט ווייניק וואָס צו טאָן, אָנגענומען דעם פאָרשלאַג אויסצופאָרשן די געאָגראַפישע לאַגע פון מאַנדזשוריע. שפּעטער, ווען ער האָט זיך אָפּגעזאָגט פון דער מיליטערישער קאריערע, ווייל ער האָט צו איר דערפילט א ווידערווילן צוליבן אונטערדריקן דעם אויפשטאַנד פון די פּוילישע פארשיקטע אין סיביר, איז קראָפּאָטקין אריינגעטראָטן אין פּעטערבורגער אוניווערזיטעט, וואו ער האָט זיך פארנומען, אין יאָר 1867, מיט צונויפשטעלן א פּינקטלעכע געאָגראַפישע קארטע פון די סיבירער בערג. און אויב ער האָט אין יאָר 1871 זיך אָפּגעזאָגט אָנצונעמען אין דער רוסישער געאָגראַפישער געזעלשאַפט דעם פּאָסטן פון סעקרעטאר, וואָס מען האָט אים פאָרגעלייגט, איז דאָס דערפאר, ווייל ער האָט דעפיניטיוו אָנגענומען א באשלוס אויף להבא צו ווידמען זיין לעבן דער ארבעטער־זאַך.

אין יאָר 1873, בעת ער איז געווען אין דער פּעטראָפּאַוולאָווער פעסטונג, האָט ער געאָרבעט אייפעריק אויף זיין בוך וועגן אייז־פּעריאָד.

און דערנאָך, במשך פון זיין גאַנץ פאָרפּאגאנדיסטיש לעבן, האָט קראָפּאָטקין גישט אָפּגעשטעלט זיינע וויסנשאַפטלעכע נאָכפאָרשונגען, און דער תמצית פון די דאָזיקע פאָרשונגען איז קענטיק אין אלע זיינע רעוואָלוציאָנערע ווערק.

איינגעזעצט אין דער ליאָנער תפיסה, אין 1883, שרייבט ער דאָרט אַרטיקלען פאר דער בריטישער ענציקלאָפּעדיע און דעם ענגלישן זשורנאל „ניינצנטער יאָרהונדערט”; און מיר ווייסן, אַז אין יענער צייט איז קראָ־

פּאַטקינס באַרימטקייט, ווי אַ געלערנטער, געווען אַזוי גרויס, אַז עטלעכע מיט־אַרבעטער פון דער „בריטישער ענציקלאָפּעדיע", און אויך הערבערט ספּענסער און סואיביאַרן האָבן געשיקט דעם פּרעזידענט פון דער רעפּובליק אַ פּעטיציע, אין וועלכער זיי האָבן געפאָדערט די באַפרייאונג פונעם רוסישן געלערנטן. די דאָזיקע פּעטיציע האָט אויך אונטערגעשריבן וויקטאָר הוגאָ.

אָבער מיר ווילן דאָ ווענדן די אויפמערקזאַמקייט איבערהויפּט נישט אויף קראָפּאָטקינס באַרימטקייט, ווי אַ געלערנטער, נאָר אויף דער באַדייטונג, וואָס זיין וויסנשאַפטלעכע קאַריערע האָט געהאַט פאַר זיין פּראָפּאַגאַנדיסטישער טעטיקייט.

דאָס איז נאָך נוציקער אונטערצושטרייכן, ווייל אין דעם דאָזיקן פּעריאָד, ווען קראָפּאָטקין האָט זיך גענומען אַקטיוו צו פּראָפּאַגאַנדיסטישער טעטיקייט, זענען די עקאָנאָמישע און סאָציאַליסטישע טעאָריעס אין גאַנץ אייראָפּע כמעט פולשטענדיק געווען אונטער דער השפּעה פון דער אַלטער דיאַלעקטישער שול, וועלכע ווערט געוויינלעך אָנגערופן אויפן נאָמען פון דעם מער זיך אויסטיילנדיקן פאָרשטייער אירן, די „מאַרקסיסטישע" שול.

די אַלטע העגעליאַנישע פילאָזאָפן, די באַוואוסטע „סאָציאַליסטן" מאַרקס און ענגעלס, האָבן געלייזט די עקאָנאָמישע און אַרבעטער־פּראָבלעמען אין זייער מוח — אויף דעם אַזוי־גערופענעם ד ע ד ו ק ט י וו ן וועג. — זיי האָבן געזוכט אין דעם, וואָס זיי האָבן נאַאיוו אָנגערופן „מענטשלעכער געדאַנק" (הגם יעדעס מאָל האָט זיך עס געהאַנדלט בלויז וועגן זייער אייגענעם „געדאַנק"), אויף וואָסער וועג עס דאַרף גיין די אַנטוויקלונג פון דער געזעלשאַפט; אָבער זיי האָבן צופיל פאַרזען דעם וויסנשאַפטלעכן שטודיום אויפן א י נ ד ו ק ט י וו ן וועג — די דאָזיקע אַנטוויקלונג אין ווירקלעכן לעבן.

אַדאַנק דעם דאָזיקן אָפּגעלעבטן מעטאָד האָבן די תלמידים פון דער מאַרקסיסטישער שול געשאַפן אַ גאַנצע ריי טעותדיקע טעאָריעס. די דאָזיקע טעאָריעס זענען געווען, פון איין זייט, פון עקאָנאָמישן כאַראַקטער, ווי: קאָנצענטראַציע פון קאַפּיטאַלן אין די הענט פון אַן אַלץ מער און מער זיך פאַרקלענערנדיקער צאָל מעכטיקע קאַפּיטאַל „מאַגנאַטן", די כסדר וואַקסנדיקע פאַראָרעמונג פון די מאַסן, די נויטווענדיקייט ס'זאָל עקזיסטירן אַן אַלץ וואַקסנדיקע „רעזערוו-אַרמיי" פון אַרבעטסלאָזע א.א.וו. פון דער אַנדערער זייט האָט זיך עס געהאַנדלט וועגן פּאָליטישע דאָגמאַטן פון דעם באַגריף פון אַלע בורזשואַזע פּאַרטייען, ווי וועגן איין רעאַקציאָנערער מאַסע, די באַרימטע „דיקטאַטור פון פּראָלעטאַריאַט" און אַזוי ווייטער.

קראָפּאָטקין האָט זיך תיכּף צוזאַמענגעשטויסן מיט די פאַלשע דאָקטרינעס פונעם צווישנפעלקערלעכן סאָציאַליזם. און מיט דעם דאָזיקן „הויכמוט", וואָס עס כאַראַקטעריזירט די מאַרקסיסטן, האָבן זיי אים אָנגערופן, פאַרשטייט זיך „צעחושטער" (דאָס דאָזיקע וואָרט האָט אויסגעטראַכט זשול געד).

קראָפּאָטקין האָט מיר אַמאָל געזאָגט, און איך געדענק, אַז איך האָב גע־

ליִיענט די זעלבע באַמערקונג ערגעצוואו אין זיינע ווערק, אַז מאַרקס גופא וואָלט זיך נישט געוועזן פאַרטיפט אינעם דאָזיקן פאַלשן וועג פון דער דיאַלעקטיק, ווען ער וואָלט זיך פאַרנומען ווייניקער מיט אויסשליסלעך מאַטעמאַטישע וויסנ־שאַפטן און אביסל מער מיט נאַטור־וויסנשאַפטן. איך האָב אָפט געטראַכט וועגן דער דאָזיקער באַמערקונג, מחמת זי אונטערשטרייכט בולט קראָפּאָטקינען פון זיינע קעגנער.

אפילו די פונדאַמענטאַלע קאָנצעפּציע פונעם מאַרקסיזם, דאָס „מאַטעריאַ־ליסטישע פאַרשטיין די געשיכטע", אזוי ווי ס'האָבן עס געטייטשט די מאַרק־סיסטן, און לויט וועלכן „די עקאָנאָמישע סטרוקטור פון דער געזעלשאַפט איז דער פאַקטישער יסוד, אייף וועלכן עס הויבט זיך דערנאָך אויף דער יורידישער און פּאָליטישער בנין", זינדיקט מיט נישט קאָנען די נאַטור פון דער מענטש־לעכער געזעלשאַפט.

אין דער אמתן איז די געזעלשאַפט נישט קיין „בנין", מיט א פונדאַמענט, געביידע און דאַך. זי האָט אירע געזעצן פון אנטוויקלונג, ווי ביי יעדן פּראָדוקט פון דער נאַטור. קראָפּאָטקין האָט געקאָנט פאַרשטיין די דאָזיקע אנטוויקלונג פון דער נאַטור אין איר פולער טיף און, הגם ער איז פאַרבליבן א „מאַטעריאַליסט", האָט ער נישט פאַרלאָרן פון אויג, די דאָזיקע ווירקונגען, וואָס די יורידישע, פּאָליטישע, אינטעלעקטועלע און עטמעטישע פאַקטאָרן האָבן אויסגעאיבט און וועלן אויסאיבן אויף דער „עקאָנאָמישער סטרוקטור" פון דער געזעלשאַפט. קראָפּאָטקינס קעגנער, די סאָציאַל-דעמאָקראַטן, האָבן דאָס נישט פאַרשטאַנען. און די אָפּאָזיציע, אין וועלכער דער דמיטראָוווער פּרוש האָט זיך געפונען ביזן סוף פון זיינע טעג אין באַצוג צו דער מאָסקווער באָלשעוויסטישער רעגירונג, האָט באַוויזן, אַז פון דער און יענער זייט זיינען געוועזן צוויי גרונט־פאַרשידענע אופנים פון פאַרשטיין נישט בלויז די געשיכטע, נאָר אויך די גאַנצע נאַטור פון דער געזעלשאַפט.

מיר וועלן ברענגען א פּערזענלעכע דערינערונג, וואָס כאַראַקטעריזירט קראָ־פּאָטקינס וויסנשאַפטלעכן און קריטישן צוגאַנג. נישט לאַנג צוריק האָב איך גע־פונען אין דער לאָנדאָנער צייטונג „פרידאָם" קראָפּאָטקינס א קריטישע נאָטיץ אין שייכות מיט מיין אַרטיקל וועגן דער מאַרקסיסטישער טעאָריע פון ערד־צינזן, וואָס איז דערשינען אין יאָר 1901 אין „רעווי סאָסיאַליסט".

געשטיצט אויף ביישפּילן פון דער דאָזיקער טעאָריע, האָב איך אויף פאָלגנדן אופן כאַראַקטעריזירט דעם שלעכטן דיאַלעקטישן מעטאָד אין דער סאָציאַלער לערע:

„די עקאָנאָמישע טעאָריע בויט זיך אויף ווירקלעך עקזיסטירנדיקע יסודות און ערנסט אנאַליזירטע סאָציאַלע פאַקטן; נאָר פון אָנהויב אָן בויט מען זיי מיט אייניקע באַגרענעצונגען: „לאָמיר זיך משער זיין דאָס און דאָס". דערנאָך אַנט־וויקלען זיי אין זייער אייגענעם דיאַלעקטישן קאָפּ די טעאָריע און פאַרגעסן די באַגרענעצונגען, וואָס זיי האָבן געמאַכט אין אָנהויב, און ביים פאַרענדיקן ווערן

די שלום פון דער טעאָריע פּראָקלאַמירט ווי א סאָציאַלע טעאָריע, וואָס שטעלט פאָר אַן אַלגעמיינע ווירקלעכע טענדענץ".

קראָפּאָטקין האָט איינגעשטימט מיט מיר און באַלד טאַקע פאַרברייטערט דאָס פּראָבלעם. „אַז איר וועט אויפמערקזאַם לערנען מאַרקסן, זאָגט ער, און זיך אָנמערקן אין איינער און דערזעלביקער צייט זיינע פּאָרקאָנצעפּטן און שלוסן, וועט איר איינזען, אַז דאָס האָט ער בפירוש, ווען, למשל, כדי פאַראיינפאַכן, האָט ער אויסגעשלאָסן דעם עלעמענט פון „אָנבאָט און נאָכפראַגע" אויפן מאַרק אין זיין עקספּאָזע פון אַדאַם סמיטס טעאָריע פון אַרבעטס־ווערט, און בעת דערנאָך האָט ער די השערה גענומען פאַר א ווירקלעכקייט; אָדער ווען ער האָט אין זיין עקספּאָזע פון טאָמסאָנס מערווערט פריער געזאָגט, אַז די אַרבעטס־קראַפט פאַרקויפט זיך לויט וויפל עס קאָסט זיך אליין (דאָס געשעט קיינמאָל נישט; מיר האָבן א גאַנצן אַרסענאַל געזעצן און טאַקסעס, וואָס צווינגען די אַרבעטער צו פאַרקויפן זייער כוח ביליקער), און ווייטער האָט ער באַטראַכט די דאָזיקע השערה ווי א ווירקלעכן אויסדרוק פון פאַקטן פון ווירקלעכן לעבן".

הקיצור, צווישן קראָפּאָטקינען און זיינע סאָציאַל־דעמאָקראַטישע קעגנער איז פאַראַן א חילוק פון א גאַנצן דור אין דער דאָמיניע פון דער וויסנשאַפטלעכער קאָנצעפּציע; אָדער, פאַרגלייכנדיק זיין פּערזענלעכקייט מיט די פּערזענלעכקייטן פון די היינטצייטיקע לידערס פון מאַרקסיזם אין רוסלאַנד, איז פאַראַן דער אונטערשיד, וואָס קראָפּאָטקין האָט באַזעסן די היינטצייטיקע מערבדיקע וויסנשאַפטלעכע קאָנצעפּציע, בעת די לידערס פונעם רוסישן סאָציאַליזם (ווי די מענשעוויקעס, אַזוי אויך די באָלשעוויקעס), שטעלן זיך צופרידן מיט די אַלטע וויסנשאַפטלעכע באַגריפן, וואָס האָבן עקזיסטירט מיט אכציק יאָר צוריק.

ווי ווייט קראָפּאָטקין זאָל נישט האָבן אַריינגעקוקט אין דער צוקונפט, אין דער דאָמיניע פון עקאָנאָמישע און סאָציאַלע מעגלעכקייטן — דערביי האָט אונטער זיין פּעדער דאָס קומענדיקע געזעלשאַפטלעכע לעבן זיך פאָרגעשטעלט אין א בילד פון ריינער אידיליע, — איז אונדזער גרויסער און גוטער חבר געבליבן תמיד א פאָרשער, אַן אויפמערקזאַמער שטודירער פון די ווירקלעכע דערשיינונגען פון מענטשלעכן לעבן.

ווי א פאָרשער פון נאַטירלעכע פאַקטן איז ער געקומען צום שלום וועגן דער נויטיקייט פון דעצענטראַליזאַציע פון געזעלשאַפטלעכן לעבן און ער זעט אין דער קאָמונע דאָס קעמערל פון דער קומענדיקער געזעלשאַפט; ער שטעלט זיך איין פאַר וואָס מעגלעך מער איבערטראָגן די פאַבריקן אין דאָרף און שאַפן גערטנער־שטעט; ער פּראָקלאַמירט די געזונטע פאַראייניקונג פון גייסטיקע און פיזישע אַרבעט, ער פאַרטיידיקט דאָס, וואָס ער רופט אַן „אַנאַרכיסטישע מאָראַל" און אַזוי ווייטער.

מען קאָן נישט איינשטימען מיט קראָפּאָטקינען וועגן דער באַדייטונג פון די

נוצן און אומנוצן פאַר יעדן פון די סאָציאַלע פּראָבלעמען, וואָס ער באהאנדלט, אָבער מ׳קען נישט אָפּלייקענען, אז פאר אייך בלייבט תמיד א געוויסנהאפטער דענקער, אַן אויפמערקזאם שטודירנדיקער דאָס געזעלשאפטלעכע לעבן און די מענטשלעכע נשמה. און דערפאר קען מען אויך נישט אָפּלייקענען, אז דאָס לייע־נען זיינע ווערק עפנט תמיד נייע האָריזאָנטן פאר דעם, וואָס וויל פארשטיין.

ס׳איז נישט וויכטיק, וואָס מ׳האָט דעם דאָזיקן איידעלן דענקער אָנגערופן א ו ־ ט אָ פּ י ס ט. צי דען האָט מען אויך נישט אָנגערופן אוטאָפּיסט סען־סימאָנען, ראָבערט אָוועניען, פוריען און פּרודאָנען? און צי האָט דאָס געשטערט די נאָכ־קומענדיקע דורות צו פאַרווירקלעכן א סך דערפון, וואָס איז געווען וויטאַל אין די הומאַניטאַרע טעאָריעס פון די דאָזיקע גרויסע מענטשן?

דאָס, וואָס נעכטן איז געווען אַן אוטאָפּיע, דערשיינט אָפט ווי א מעגלעכ־קייט פארן מאָרגנדיקן טאָג!

וואָס שייך מיר, א באקאנטער מיט די פארשיידענע לאַגערן פון סאָציאַלאָגן, באטראכט איך מיין טיף־געאַכטן פריינט, פּיאָטר קראָפּאָטקין, פאר ווייניקער „אוטאָפּיסט“, ווי א סך פון די — מעגן זיי זיך אָנרופן „קאָמוניסטן“ — וואָס זוכן אין פארלאמענט דאָס קאמפּס־פעלד פאר רעוואָלוציאָנערן, דאָס ווירקלעכע מיטל פאר דער טיפער טראַנספאָרמאציע פון ווירקלעכן געזעלשאפטלעכן לעבן.

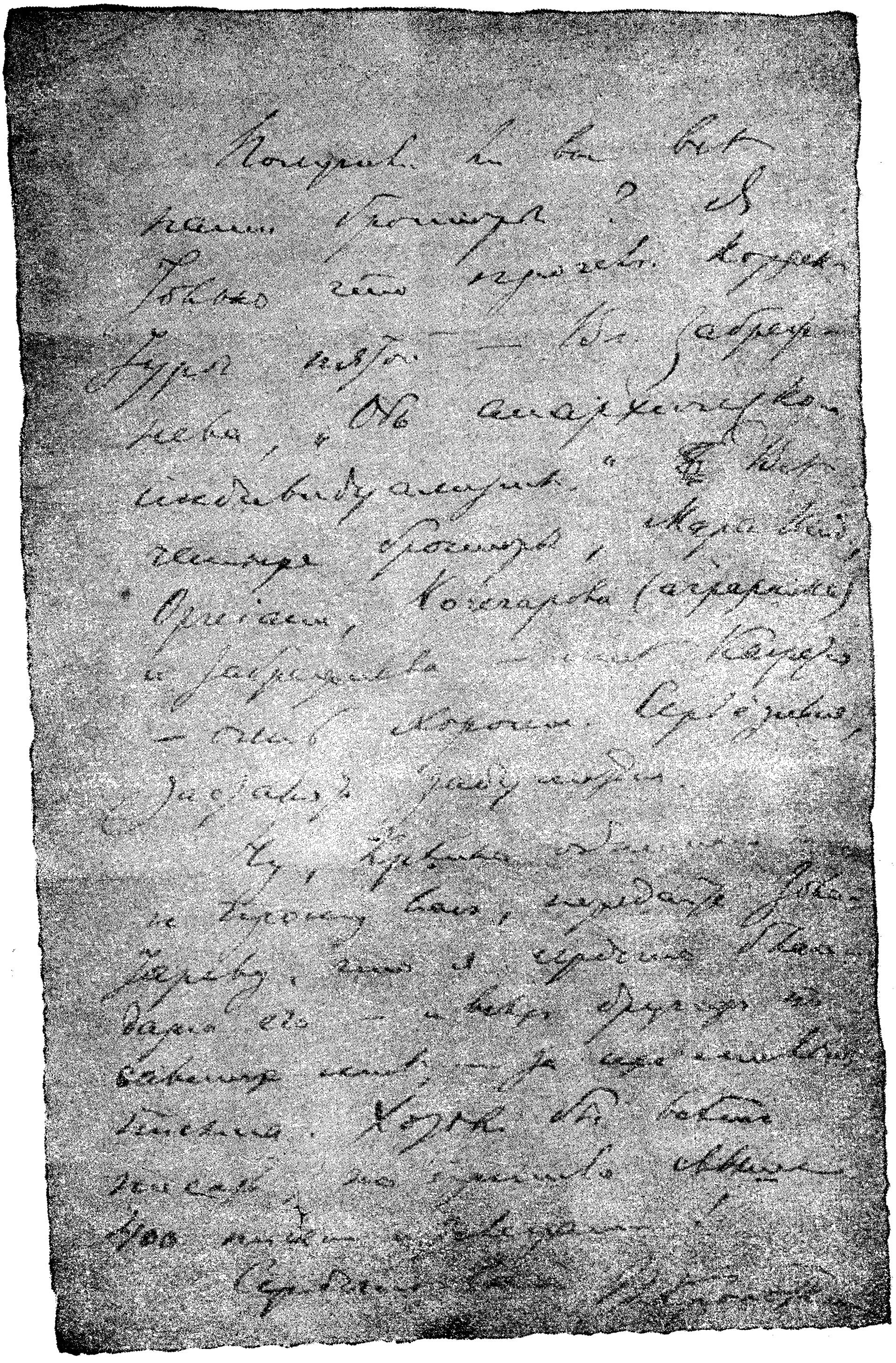

פיאָטר קראָפּאָטקינס כתב יד אין רוסיש

קראָפּאָטקין און די קאָאָפּעראַציע*)

כאָטש פּיאָטר אַלעקסעיעוויטש האָט נישט געשריבן קיין ספּעציעלע ווערק וועגן די פראַגן פון קאָאָפּעראַציע, באַשטייט אָבער, אָן ספק, זיין פאַרדינסט פאַר דער וויסנשאַפט אין דעם, וואָס ער האָט פעסטגעשטעלט די אַנטשטייאונג פון דער קאָאָפּעראַציע אַ סך פריער פאַר אונדזער עפּאָכע, אין די מיטלאַלטערלעכע שטעט, און ער האָט אויך אײַנגעזען זייערע **אומפאַרמעלע** מינים אין די פאָלקס־פאַראייניקונגען (אַרטעלן). די קאָאָפּעראַציע איז, לויט קראָפּאָטקינען, איינע פון די דערשיינונגען פון דער קעגנזייטיקער הילף, פון דעם דאָזיקן עוואָלוציע־פאַקטאָר, וואָס איז מעכטיקער פון דעם קאַמף פאַר דער עקזיסטענץ, וואָס איז שלעכט פאַרשטאַנען געוואָרן פון דעם דאַרוויניזם. דערפון נעמט זיך די באַהויפּטונג פון עליזע רעקליו, פּיאָטר אַלעקסעיעוויטשעס פריינט, אַז די מאָדערנע קאָאָפּעראַציע איז די **וויסנשאַפטלעכע פּראַקטיק פון קעגנזייטיקער הילף**.

דאָס, וואָס פּיאָטר אַלעקסעיעוויטש האָט נישט געווידמעט קיין באַזונדערע ווערק דער קאָאָפּעראַציע וויל נישט זאָגן, אַז ער האָט איר נישט געגעבן קיין גרויסע געזעלשאַפטלעכע באַדייטונג; פאַרקערט, ער האָט אויסגעפונען, אַז „דער קאָאָפּעראַציע אין דער סאָציאַליזאַציע פון דעם טויש און פאַרטיילונג שטייט פאַר אַ וויכטיקע ראָל... פּונקט אַזאַ גרויסע ראָל וועלן דאַרפן שפּילן די קאָאָפּעראַטיוועס אין דער **געזעלשאַפטלעכער פּראָדוקציע** (פון דער רעדע אויפן מיטינג פון דער געזעלשאַפט „קאָאָפּעראַציע" אין מאָסקווע, דעם 14 יאַנואַר פון 1918). די סיבה פאַרוואָס ער האָט נישט געשריבן ספּעציעל אויף דער טעמע דאַרפמען זוכן אין דעם, וואָס אַזאַ לאַנגיאָריק פּרוכטבאַר אַרבעטסלעבן איז נישט געווען גענוג אויף אַרומצוכאַפּן גענוי פון אַלע זייטן די גרויסע געזעלשאַפטלעכע אויפגאַבן. ווי גערעכט איז ער געווען, זעענדיק אין דעם פראַגרעס די גלייכווערקנדיקע אומצאָליקע פערזענלעכע אומאונטערבראָכענע אָנשטרענגונגען פון איינצלנע, אַנאָנימע מוחות, — און ער האָט אין אָט־דעם שטראָם

*) דאָס אַרטיקל האָט געשריבן איינער פון קראָפּאָטקינס פריינט, און איז געווען געדרוקט אין דעם ערשטן נומער „אוניווערסאַל". אָרגאַן פון דער אַלרוסישער סעקציע פון די אַנאַרכיסטן אוניווערסאַליסטן, פעברואַר־מאַרץ, מאָסקווע 1921.

פֿון פּראָגרעס אַריינגעטראָגן זיין קליינע מטבע, אמת, אַ מטבע, וואָס איז גלייך צו אַ רייכער שאַצקאַמער!

זעענדיק אין דער קאָאָפּעראַציע דעם וועג צו דער סאָציאַליזאַציע פֿון דער פּראָדוקציע, טויש און פֿאַרטיילונג, האָט קראָפּאָטקין דערמיט גופֿא אונטערגעשטראָכן איר פּראַקטישע באַדייטונג ביים פֿאַרווירקלעכן דעם אַנאַרכיסטישן אידעאַל. אין דער קאָאָפּעראַציע האָט קראָפּאָטקין געזען דאָס אַריינדרינגען פֿון דעם פֿעדעראַליסטישן גייסט (פֿון פֿרייַע פֿאַראייניקונג) אין דער סאַמע געדיכטעניש פֿון דעם פֿאָלקס-לעבן, ווי זיין ווירטשאַפֿטלעכן שטייגער. באַזונדערס הויך האָט פּיאָטר אַלעקסעיעוויטש געשעצט די רוסישע קאָאָפּעראַטאָס, „וואָס זיינען געוואָרן די צענטערס פֿון דעם גייסטיקן לעבן אין די דערפֿער". נאָר פּיאָטר אַלעקסעיעוויטש האָט זיך נישט באַגרענעצט בלויז אויף דער מיטפֿילנדיקער באַציִונג צו די היינטיקע פֿאָרמען פֿון קאָאָפּעראַציע (מיט אייניקע קריטישע אָנמערקונגען). זיין מוח, וואָס האָט כּסדר געזוכט צו דערנענטערן דעם אידעאַל מיט דער לעבנס-דערפֿאַרונג, איז געבליבן אָפֿן צו נייַע פֿאָרשונגען אויפֿן פֿעלד פֿון קאָאָפּעראַציע, נעמלעך, אין די אויפֿגאַבן צו אָרגאַניזירן די געזעלשאַפֿטלעכע באַדינונג אויף קאָאָפּעראַטיווע יסודות.

באַקאָנענדיק זיך מיטן פֿאָרטראַג (ווייט-נישט קיין פֿולקאָמענער לויט דער פֿאָרם) וואָס דער שרייבער פֿון די דאָזיקע שורות האָט אין 1918 געהאַלטן פֿאַר דעם גלינסקער ראַיאָנעם צוזאַמענפֿאָר פֿון די אַגראַר-סעקציעס פֿון די דאָרפֿישע סאָוועטן, וועלכע האָבן אים איינשטימיק גוטגעהייסן, וועגן דער מעגלעכקייט צו אָרגאַניזירן די געזעלשאַפֿטלעכע באַדינונג — די פֿאָלקס-בילדונג, די געזעלשאַפֿטלעכע מעדיצין א.א.וו. — דורך דער פֿרייער פֿאַראייניקונג פֿו די מאַטעריעלע מיטלען און די דאָרפֿישע געמיינדעס (אויפֿן אָרט פֿון געצוואונגענע שטייערן) אַרום די פּראָפֿעסיאָנעלע פֿאַראיינען פֿון די טוער און באַזונדערע צווייגן פֿון דער געזעלשאַפֿטלעכער באַדינונג, וועלכע אַרבעטן אַליין אויס זייערע ביודזשעטן און צעוואַרפֿן זיי אויף די אין זיי אָנגעשלאָסענע דאָרפֿס-געמיינדעס, — האָט פּיאָטר אַלעקסעיעוויטש אויסגעדריקט גרויס סימפּאַטיע צום גרונט-געדאַנק פֿון דעם פֿאָרטראַג. נישט-קוקנדיק אויף די פֿעלערן, האָט ער אין אים דערזען דאָס סאַמע וועזנטלעכסטע: אַזוי אַרום וואָלט די אָרגאַניזירטע געזעלשאַפֿטלעכע באַדינונג אויפֿגעהערט צו זיין דער שטאַטלעכער מאָנאָפּאָל; יעדער דאָרף וואָלט געהאַט דאָס רעכט צו אַרויסטרעטן פֿון דעם געגעבענעם פֿאַראיין און זיך אָנשליסן אין אַ צווייטן, אַ דערבייאיקן, וואָס איז מער אין איינקלאַנג מיט זיינע באַדערפֿענישן, אָדער נעמען אויף זיך די איניציאַטיוו צו שאַפֿן אַ נייַעם פֿאַראיין.

ווען איך האָב אויף זיינע ליב-ווערטער באַמערקט, אַז, אייגנטלעך, איז דער דאָזיקער געדאַנק אַ אויסטייטשונג פֿון זיינע אידייען, האָט פּיאָטר אַלעקסעיעוויטש געענטפֿערט: „ניין, איר גייט ווייטער".

שפּעטער, זיך באַקאָנענדיק פֿון דעם אַרטיקל וועגן „דער קאָאָפּעראַטיווער גע-

זעלשאפטלעכער אָרדענונג", וואָס איז געווען געדרוקט אין דעם נומער צוויי (פעברואר 1920), פון דעם אנארכאָ־קאָאָפּעראטיוון אָרגאן „פּאָטשין" („דער אָנפאנג"), אז אן ענלעכע קאָאָפּעראטיווע אָרגאניזאַציע פון דער געזעלשאפטלע־כער באדינונג איז פארווירקלעכט געוואָרן אין דעם נאפט־ראיאָן פון דעם ראט פון די צוזאמענפאָרן פון נאפט־אונטערנעמער, האָט פּיאָטר אלעקסעיעוויטש גע־שאָנקען א באזונדער אויפמערקזאמקייט דעם דאָזיקן פאקט, ווי א פּראקטישן ביישפּיל, אז עס קאָן אָרגאניזירן די געזעלשאפטלעכע באדינונג אויף פ ר יי ־ ווי ל י ק ע, פעדעראטיווע, ס'הייסט, אנארכיסטישע יסודות אויך די ארבע־טער באפעלקערונג, אָן דער מאכט פון דעם שטאָט.

אזוי ארום האָט פּיאָטר אלעקסעיעוויטש געזען אין דער קאָאָפּעראציע נישט נאָר דאָס מיטל צו סאָציאליזירן די פּראָדוקציע, צום טויש און פארטיילונג פון דעם רייכטום, נאָר אויך די סיסטעם, וואָס וועט דארפן אָפּשאפן דעם רעגירונגס־מאָנאָפּאָל אויף דער געזעלשאפטלעכער באדינונג און זי אָרגאניזירן אויפן יסוד פון א פרייער קאָאָפּעראטיווער פאראייניקונג.

א. א — ן.

א בריוו צו די דמיטראווער קאָאָפּעראטארס

פריינט און חברים!

...איך ווייס אין וואָסארא שווערע באדינגונגען ס'איז איצט אוועקגעשטעלט די קאָאָפּעראציע. אָבער איך ווייס אויך, וואָס ס'איז איר געלונגען צו שאפן אין די לעצטע פינף יאָר: וויפל פערזענלעכע מי, ליבע צו דער זאך און פארשטענדעניש פאר די אויפגאבן פון דער געזעלשאפטלעכער בויאונג מען האָט אָנגעווענדעט, כדי דערוועקן ביי די פויערים, רואינירטע פון דער צארישער רעגירונג, דעם נייעם גייסט — דעם גייסט פון א פרייער געזעלשאפטלעכקייט.

וויסנדיק דאָס, בין איך טיף איבערצייגט, אז די רוסישע קאָאָפּעראציע האָט נאָך ווייט נישט פארלוירן אירע כוחות. און איך גלויב, אז פון די איצטיקע נס־יונות וועט די קאָאָפּעראציע ארויסקומען נאָך א מ ע ר ־ ג ע ז ע ל ש א פ ט־ ל ע כ ע, א מ ע ר נ וי ט י ק ע ר ט יי ל פ ו ן ד ע ר נ יי ע ר ג ע ז ע ל ש א פ ט ל ע כ ק יי ט, וואָס האלט איצט אין געבוירן ווערן אומע־טום אין אייראָפּע.

אויף וויפל מיר איז באקאנט אייער ארבעט, קאָן איר גרונט־געדאנק נישט אָפּשטארבן.

איר האָט זיך באמיט צו שאפן אזעלכע פאראיינען, וועלכע האָבן געמוזט

פירן די מענטשן צום פארשטיין, אז ס'איז געקומען די צייט, ווען מען מוז פאר־געזעלשאפטלעכן דאָס עקאָנאָמישע לעבן: — אָבער נישט אונטער א שטעקן, ווייל א געזעלשאפטלעכקייט, וועלכע איז געשאפן געוואָרן דורך גוואלט, און נישט דורך א פרייען הסכם, וועט זיך נישט קאָנען האלטן.

און דאָס, וואָס איר האָט אויפגעטאָן אין דער ריכטונג וועט נישט פארלוירן גיין — ס'קאָן נישט פארלוירן גיין שפורלאָז. גרופירנדיק 30.000 קאָנסום־קאָ־אָפעראטאָרס, האָט איר פאראייניקט נישט נאָר 30.000 איינפאכע קונים, נאָר הונדערטער מענטשן, וועלכע פארשטייען, אז אין לעבן איז פאראן עפעס העכערס, ווי דער פשוטער פערזענלעכער וואוילשטאנד. דערום בין איך איבערצייגט, אז די קאָאָפעראציע וועט ארויסקו־מען פון די איצטיקע אומשטענדן נאָך א גרעסערער געזעלשאפטלעכער כוח, ווי איצט.

ווען איך האָב געשמועסט מיט אייך אין פאריקן מאָל, האָב איך געזאָגט, אז דאָס לעבן גופא פאָדערט פון אייך די אָרגאַניזאציע פון א פראָדוציר־קאָאָפעראציע — און איר האָט ווירקלעך געפרואווט אָרגאַניזירן עפעס אין אָט־דער ריכטונג. אָבער איצט פאָרגיט אייך שוין דאָס לעבן א גרעסערע אויפגאבע.

דער ענגלענדער ראָבערט אָווען, ווען ער האָט אין די דרייסיקער יאָרן פון דעםניינצנטן יאָרהונדערט געגרינדעט די ערשטע קאָאָפעראטיווע, האָט ער גע־האט אין געדאנק, אז ער גרינדעט די צעלן צום אויפבויען א געזעלשאפטלעך לעבן אויף נייע יסודות. און אצינד פאָדערט פון אייך דאָס לעבן גופא, איר זאָלט ווערן אן אקטיווער כוח אין דעם גרויסן איבערבויען די פראָדוקציע און דעם קאָנסום, וואָס קלאפט שוין הויך אין דער טיר פון אייראָפע און אמעריקע.

די שרעקלעכע, לויטן פארנעם און רעזולטאטן, מלחמה האָט געמאכט אומ־פארמיידלעך און, נעמט אין אכט, אומאָפּלייגבאר די דאָזיקע איבערבויאונג פון דער געזעלשאפט אויף נייע, גערעכטערע, סאָציאַליסטישע יסודות.

און באמת, שטעלט זיך אליין די פראגע, וואו איז געלעגן די עיקורדיקע, די הויפט־סיבה פון דער לעצטער מלחמה? 1). און איר וועט זען: זי ליגט אין דעם, וואָס אלע פעלקער פון אייראָפע, ווי־נאָר ס'האָט זיך ביי זיי אנטוויקלט די האנדלס-אינדוסטריע, האָט יעדער איינער געשטרעבט צו פארכאפן אונטער זיין ממשלה וואָס־מער אינדוסטריעל־צוריקגעשטאנענע פעלקער. זיי האָט מען פארקויפט פאר א דרייפאכן פרייז די ערגסטע פאבריצירטע סחורה, און ביי זיי אָפגעקויפט פאר גראָשנס דעם רוישטאָף. און אזעלכע פעלקער האָט מען געפרואווט צו מאכן אונטערטעניק נישט נאָר אין אפריקע און אזיע, נאָר אויך אין אייראָפע. אין איטאַליע, אין טערקיי און אויך אין רוסלאנד. אויף אזא וועג האָט ענג־לאנד אָנגעזאמלט אויסער אייראָפע גוואלטיקע אוצרות: און אויף דעם זעלבן

1) דער מחבר באציט זיך דא אויף דער ערשטער אלוועלטלעכער מלחמה. י. ס.

וועג האָבן איצט געוואָלט רייך ווערן אנדערע פעלקער, אויפן אָרט פון אנטוויקלען ביי זיך אין דער היים דעם אלגעמיינעם וואוילשטאנד 1).

ענדלעך, האָט אויסגעבראָכן די מלחמה, — א שרעקלעכע לויט איר פאַרנעם, און גרויזאמע מיט אירע מעטאָדן און רעזולטאטן. און אָט־די מלחמה האָט געמאכט אומאָפּלייגבאר די איבערבויאונג פון די ציוויליזירטע געזעלשאפטן אויף נייע סאָציאַליסטישע יסודות. אנדערש וועט מען נישט אויסמיידן נאָך שרעקלעכערע מלחמות, סיידן מען וועט מאכן א סוף צו דער עקספּלאָטאציע פון איין קלאס, פון איין פאָלק דורכן צווייטן.

די לעצטע מלחמה האָט נאָר באשטעטיקט דאָס, וואָס ס'האָבן פאָראויסגעזען די סאָציאַליסטן פון די 40-ער יאָרן פון (1819), און וואָס הערצן האָט אזוי ריכטיק אויסגעדריקט נאָכדעם, ווי מען האָט צעשמעטערט די רעוואָלוציע פון 1848: „איר האָט נישט געוואָלט דעם סאָציאַליזם”? — האָט ער געשריבן — „וועט איר האָבן א זיבניעריקע, א דרייסיקיעריקע מלחמה!” און ווירקלעך, אזוי לאנג ווי דאָס רייכקייט פון איין פאָלק וועט זיין געבויט אויף דער עקספּלאָטאציע פון א צווייטן, — זיינען די מלחמות אומפארמיידלעך.

דאָס מאָראַלע פּרעדיקן קעגן מלחמה קאָן נישט שטערן אז נייע מלחמות זאָלן חרוב מאכן די מענטשהייט, אזוי לאנג ווי אלס פונדאמענט פון אונדזער געזעלשאפט וועט פארבלייבן אזא אומאָראַלישער פּרינציפּ, ווי דאָס רייך ווערן דורך פרעמדער ארבעט. נאָכמער, וואָס־מער ס'וועט זיך אנטוויקלען די טעכניק, אלץ־צושטערערישער, אלץ־גרויזאמער וועלן ווערן די מלחמות.

אלס רעזולטאט פון דעם, וואָס אייראָפּע האָט איבערגעלעבט אין די לעצטע זעקס יאָר, שטייען איצט די פעלקער פון אייראָפּע אויפן שיידוועג. זיי זיינען געצוואונגען: אָדער אָנהויבן איבערבויען דאָס געזעלשאפטלעך לעבן אזוי, אז איין קלאס זאָל מער נישט באַרייכערט ווערן פון דער נישט־גענוג באצאָלטער ארבעט פון א צווייטן קלאס, אָדער פון אנדערע פעלקער; אָדער זיך גרייטן צו נייע מלחמות און אויסהאָדעווען זייערע קינדער צו א נייער שחיטה. אָט פאַרוואָס די ארבעטנדיקע קלאסן פאָדערן שטארק, אומעטום אין אייראָפּע, אז מען זאָל תיכף אָנהויבן צוגרייטן דעם איבערגאנג פון דער איצטיקער אָרדענונג צו א נייער, סאָציאַליסטישער אָרדענונג, פונקט ווי מען האָט בשעתו געפילט די נויטיקייט צו א מער פרייער ארבעט און אָפּשאפן די זעלבסטהערשאפט. ס'פילט זיך אומעטום, אז ס'איז געקומען די צייט, ווען דאָס פּראָדוצירן דאָס נויטיקע פאר א דערטרעגלעך לעבן פאר אלע, און דער קאָנסום פון דעם, וואָס דאָס לאנד פּראָדוצירט, מוז ווערן א געזעלשאפטלעכע זאך און נישט פארבלייבן א פּריוואַטע זאך, ווי דאָס איז געווען ביז איצט.

---

1) אט דער אומבאשטרייטבארער אמת, וואס קראפּאטקין האט ארויסגעזאגט באלד נאך׳ער ערשטער אלוועלטלעכער מלחמה, באשטעטיקט איצט די טראגיקאמישע שלום־קאנפערענץ נאך דער צווייטער וועלט־שחיטה. י. ס.

צי קאָנען די קאָאָפּעראַטאָרס פאַרבלייבן גלייכגילטיק צו אַזאַ טיפער אי־בערבויאונג? אוודאי נישט! און אָט האָט איר אַ ביישפּיל פון דעם ווירקלעכן לעבן.

די טעג איז צו מיר דערגאַנגען פון פראַנקרייך אַ זייער באַלערנדיקע אַרבעט. דער אַלגעמיינער פאַרבאַנד פון די פראַנצויזישע פּראָפעסיאָנעלע פאַראייניקען, באַקאַנט אונטער דעם נאָמען „אַלגעמיינע אַרבעטער קאָנפעדעראַציע", האָט אויף זיך גענומען צו באַאַרבעטן די פראַגע, ווי־אַזוי און אויף וועלכע יסודות ס'דאַרף געשען דער איבערגאַנג פון דער גאַנצער פּראָדוקציע און קאָנסום פון די פּריוואַטע קאַפּיטאַליסטישע הענט, אין די הענט פון דעם פאָלק גופא? נאָר נישט אין דער פאָרם פון אַ מין אוטאָפּיע, וועלכע ס'האָבן געשריבן איינצלנע מענטשן, אָנהויבנדיק פון די צייטן פון די חכמים פון דער אַמאָליקער גריכנלאַנד ביז אונדזערע טעג, — מיט וואָס אויך איך האָב געזינדיקט, — נאָר אין דער פאָרם פון אַן אַלגעמיינעם פּלאַן, אויסגעאַרבעט פון די זעלבע, וואָס נעמען אַ דירעקטן אַנטייל אין דער פּראָדוקציע, ס'הייסט, פון די אַרבעטער, קאָאָפּעראַטאָרס, אָנגעשטעלטע און טעכניקער. צוליב דעם האָט דער פראַנצויזישער פאַרבאַנד פון פּראָפעסיאָנעלע פאַראייניקונגען באַשלאָסן צו גרינדן אַ „עקאָנאָמישן ראַט". נאָר, אָנגעלערנט פון דער דערפאַרונג פון די פריערדיקע רעוואָלוציעס און נישט־גלויבנדיק נישט אין די פּערזענלעכע, נישט אין די פּאַרטיי־„רעטער", האָבן די פראַנצויזישע אַרבעטער איינגעלאַדן מיטצואַרבעטן מיט זיי אין דעם עקאָנאָמישן אַרבעטס־ראַט.

די נאַציאָנאַלע קאָנפעדעראַציע פון קאָאָפּעראַטאָרס, די נאַציאָנאַלע קאָנפעדעראַציע פון אָנגעשטעלטע און דעם סינדיקאַלן פאַראיין פון טעכניקער אין דער פּראָדוקציע, האַנדל און לאַנדווירטשאַפט.

דער ראַט, וואָס איז צוזאַמענגעשטעלט געוואָרן פון די פיר עלעמענטן, איז זיך צונויפגעקומען צום ערשטן מאָל אין יאַנואַר פון הייַנטיקן יאָר (1920. אי־בערזעצער) און זיך תיכף גענומען צו דער אַרבעט, איינלאַדנדיק זיך צו באַטייליקן אין איר אויך פּריוויליקע, עקספּערטן אויף די דאָזיקע געביטן, און, אַלס רעזולטאַט, האָט דער אַרבעטס־ראַט שוין אַרויסגעלאָזט אַ פּ ר אָ י ע ק ט צ ו נ אַ צ י אָ נ אַ ל י ז י ר ן א ל ע מ י נ ע ן, אַלס דעם וויכטיקסטן עלעמענט פון דער גאַנצער פּראָדוקציע. ווען די פּראָפעסיאָנעלע פאַראייניקונגען, די קאָאָפּעראַטאָרס, די אָנגעשטעלטע און טעכניקער וועלן האָבן באַטראַכט און באַאַרבעט דעם דאָזיקן פּראָיעקט, וועט די בורזשואַזע רעגירונג מער נישט קאָנען אַרויסשטעלן קעגן זיי איר פאַרבאָט, אָדער זיי אָנבינדן איר לייזונג צו דער דאָזיקער וויכטיקסטער פראַגע.

מיר ווייסן נאָך נישט, פאַרשטענדלעך, וואָס עס וועט אַרויסקומען פון אָט דעם נייעם שריט פון די פראַנצויזישע אַרבעטער, און איך האָב נאָך נישט אויסגעפּרט איבערצולייענען און באַטראַכטן דעם פּראָיעקט פון דעם עקאָנאָמישן אַר־

בעטס־ראט. נאָר איצט איז פאר אונדז באזונדערס וויכטיק צו אָנצייכענען דאָס ארויסטרעטן פון דער קאָאָפּעראציע אין דער פאר איר נייער ראָל, — כאָטש ראָבערט אוועו האָט עס פאָראויסגעזען נאָך מיט ניינציק יאָר צוריק.

די איצטיקע רוסישע רעגירונג האלט זיך, צום באדויערן, ביים צענטראליזירטן מלוכהשן קאָמוניזם און אירע פּלענער צו איבערבויען די געזעלשאפט; זי פארוואנדלט די קאָאָפּעראטיווע אָרגאניזאציעס אין אָרגאנען פון מלוכהשער צענטראליזאציע אין דער פּראָדוקציע און קאָנסום. אָבער אין מערב-אייראָפּע, באזונדערס אין די לאטיינישע לענדער, וואו ס'איז שטאַרק אנטוויקלט, צוליב היסטאָרישע סיבות, דער גייסט פון ארטיקער, געמיינדע־אומאָפּהענגיקייט, — זעט מען אין דער קאָאָפּעראציע איינע פון די געזעלשאפטלעכע כוחות, וואָס דארפן העלפן אין דער סאָציאליסטישער איבערבויאונג פון דער געזעלשאפט. און כ'וועל אוודאי נישט מאכן קיין טעות פאָראויסזעענדיק, אז אויך די רוסישע קאָאָפּעראטאָרס וועלן, אין דער הינזיכט, נישט אָפּשטיין פון זייערע מערב־ברידער.

נאָך זייענדיק אין אויסלאנד, און נאָכמער, ווען איך בין געקומען אהערצו, האָט מיך איבערראשט די מאָס פון קולטורעלער ארבעט, וואָס די רוסישע קאָאָפּעראטאָרס האָבן אָפּגעטאָן, נישט־קוקנדיק אויף אלע שטערונגען פון דער צארישער רעגירונג, וואָס האָט מורא געהאט — ווי אלע דעספּאָטישע רעגירונגען — פאר „א מלוכה אין דער מלוכה". שוין דאמאָלט האָט זיך געפילט, אז די קאָאָפּעראציע איז א קראפט, וועלכע מען קען צייטווייליק אָפּשוואכן, נאָר נישט טויטן.

נאָך ווינציקער וועט מען דאָס קאָנען טאָן אצינד, אויב אונדזערע קאָאָפּעראטאָרס, זיך איבערצייגנדיק, אז מען מוז שוין נעמען איבערבויען די געזעלשאפט אויף נייע יסודות און איינזעענדיק, וואָסארא ראָל די קאָאָפּעראציע הויבט שוין אָן שפּילן דערביי אויף מערב, וועלן זיך אליין שטעלן ברייטערע אויפגאבן אין דער ריכטונג.

דאָס צוואנציקסטע יאָרהונדערט וועט אומפארמיידלעך זיין דאָס יאָר־הונדערט פון א טיפער געזעלשאפטלעכער איבערבויאונג; און די געזעלשאפטלעכע אָרגאַניזאציעס, וועלכע וועלן פארשטיין די אויפגאבע פון דעם יאָרהונדערט און וועלן זיך רעכענען מיט איר אין זייער טעטיקייט, — נישט־קוקנדיק אויף קיין שום מניעות אויף זייער וועג — וועלן ווערן א ווירקלעכער, מעכטיקער כוח.

פּ. קראָפּאָטקין

אָקטובער 14, 1920.

קראָפּאָטקינס שטעלונג צום אינדיווידואַליזם

(אויסצוגן פון קראָפּאַטקינס א בריוו צו מאַקס נעטלאַו)

איך דענק, אז די דאָזיקע בריוו, וואָס פאַרמאָגט א גרויסע צאָל אַלגעמיינע באַטראַכטונגען, האָט א אינטערעס פאַר די אַנאַרכיסטישע לייענער. נישט אָפּט האָב איך באַלעסטיקט קראָפּאָטקינען מיט מיינע פּערזענלעכע גדאַנקען, ווייל איך האָב געוואוסט, אז זיין צייט איז טייער, זיינע אידעען אומפאַרענדערלעך, און אז זיין טעמפּעראַמענט איז ווייניק־וואָס געניייגט צו דיסקוסיעס, בפרט פון דעם מין, וואָס איך וואָלט אים געוואָלט פאָרלייגן, און וואָס האָבן זיך באַרופן אויף אייניקע פונקטן, וואָס ער האָט געהאַלטן פאַר פעסטגעשטעלטע. נאָר איינ־מאָל, דאָס איז געווען ווינטער פון 1901-20, האָב איך פאַר אים פאָרגעבראַכט געוויסע באַטראַכטונגען: — דעם רעזומען פון א גרויסן מאַנוסקריפּט, וואָס איך האָב אָנגעשריבן אין 1901, און, צו מיין גרויסער איבעראַשונג, האָט ער מיר געענטפערט מיט אָט־דער לאַנגער בריוו. איך האָב נישט קיין קאָפּיע פון מיין רעזומען, נאָר איך געדענק די טיילן, וואָס קראָפּאָטקין באַרירט אין זיין ענטפער, וואָס האָט נישט דעם ציל צו זיין א פולשטענדיקער, דאָס הייסט צו אַנאַליזירן אַלע מיינע באַטראַכטונגען און לויט זייער סדר. נאָר דאָס איז פון קנאַפּער באַ־דייטונג, ווייל דער עיקר אינטערעסירט דאָס וואָס עס זאָגט קראָפּאָטקין. איך האָב דאָ צוגעגעבן אייניקע אויפקלערונגען, וואָס שטרייכן אונטער ערטערווייז אונזערע חלוקי דעות, ווען זיינע ארגומענטן האָבן מיך נישט איבערצייגט.

אינעם זין פון מיינע אָבסערוואַציעס האָב איך געשריבן קראָפּאָטקינען אין „פרידאָם", (סעפּטעמבער־אָקטאָבער 1900, לאָנדאָן); שפּעטער האָב איך ווידער געשריבן אין "Moter Earth" ניו־יאָרק; דאָס זעלבע ארטיקל איז מיט א צייט שפּעטער פאַרעפנטלעכט געוואָרן אין "Temps Nouveaux" (פּאַריז), און איך פרעדיק נאָך איצט אויך די דאָזיקע אפּיקורסות. מיין אבזיכט איז שטענדיק פאָלגנדע: די אַנאַרכיסטישע אידעען זאָלן דערגרייכן א העכערן ניוואָ פון געזעלשאַפטלעכער אויפמערקזאַמקייט ווי דער, אויף וועלכער זיי געפינען זיך זינט א לאַנגער צייט. נעמט, למשל, הונדערט מענטשן פון וועלכן ס'נישט איז לאַנד, ווייסן זיי מסתמא א סך מער, ווער ס'איז דער פוטבאָל־קעניג, דער באָקס־פּרינץ; די קינאָ־קעניגן אין איצטיקן מאָמענט און, איך האָף, אז זיי ווייסן

אויך א סך אנדערע, נוצלעכע זאכן ווי עפּעס, וואָס ס'איז כדאי צו וויסן וועגן אנארכיזם, וועגן דעם גרויסן פּראָטעסט קעגן דער אויטאָריטעט אין אַלע פאַר־מען. ווען דער פּראָגרעס פון דעם אנארכיזם זאָל, יאָר איין יאָר אויס, באשטיין בלויז אין דעם, וואָס א צייטונג גיט ארויס נאָך טויזנט עקזעמפּליארן; וואָס עס איז דאָ נאָך עטלעכע צענדליק נייע גרופּעס; וואָס עס דערשיינען אייניקע נייע ביכער או בראָשורן, או ס'זיינען פאראן אביסל מער קאָנפערענצן ווי אין פאָריקן יאָר — איז פאַר מיר דער דאָזיקער פּארעלטניסמעסיקער פּראָגרעס נישט גענוג; מיר וואָלטן אזוי ארום שטענדיק זיך געפונען אויסער די געשעענישן. אזא גראַנ־דיעזע און שיינע אידעע פאָדערט מען זאָל זי פּרעזענטירן אויף אביסל אן אנדער אופן, כדי זי זאָלווירקלעך צוציען די אויפמערקזאמקייט פון דער וועלט. בלויז איר מאסקע ציט די דאָזיקע אויפמערקזאמקייט: ניין און ניינציק מענטשן פון יעדער הונדערט אויף דער גאס וועלן אייך זאָגן, אז דער אנארכיסט איז א מער־דער, א משוגענער, א טרוימער פון דעם אומעגלעכן. מען מוז געפונען די מיטלען אויף צו קעמפן קעגן אזא צושטאנד, וואָס מען זעט אפשר נישט אין בארצע־לאָנע, בוענאָס איירעס, פּאריז, און אין אייניקע איטאַליענישע שטעט, נאָר איז גענוג אַלגעמיין אין אנדערע ערטער. איך זאָג נישט, אז איך האָב געפונען די דאָזיקע מיטלען, נאָר איך וואָלט געוואָלט, אז מען זאָל שטענדיק זיך באמיען זיי געפינען, און אין דעם זין האָב איך שוין דאמאָלט געשריבן קראָפּאָטקינען.

פאַר מיר בלייבט די פראגע נישט געלייזט, נישט קוקנדיק אויף זיין לאנגן ענטפער.

מאַקס נעטלאו

דעצעמבער 8, 1925.

וויאָלא, בראמלעי, קענט, דער 5־טער מערץ פון 1902.

מיין ליבער פריינט:

כ'האָב געלייענט אייער בריוו מיט גרויס אינטערעס — פערזענלעכן און אַל־געמיינעם — און כ'וואָלט געוואָלט אייך ענטפערן לענגער, ווי אויך דיסקוטירן איינעם פון די עיקר־פונקטן — דעם אינדיווידואליזם 1).

איך וועל דאָס אפשר אמאָל טאָן אין באצוג צום אינדיווידואליזם, אין דער

---

1) איך האב געהאט געזאגט, אז אפילו אנערקענענדיק דעם ווערט פון דעם אנארכיס־טישן קאמוניזם, וואס איך גופא אקצעפטיר, שטערט דאס מיר נישט צו זען דעם פאקט. אז ס'זיינען פאראן און ס'לאזן זיך הערן אינדיווידואליסטישע שטרעבונגען. און אז מיר דארפן זיך נישט באגנוגן בלויז מיט פארשפרייטן אוניווערסאל די אנארכא־קאמוניסטישע אידעען. אז מען וואלט בעסער באדארפט געפונען א „מאָדוס־וויווענדי" מיטן בעסערן אינדיווידואליזם. כדי האבן איז אים א שותף, אדער א פריינט אינעם קאמף מיט דער אויטאריטעט, אויפן ארט פון באטראכטן אים ווי א שונא אדער א גלייכגילטיקן און נויטוועדיקערווייזע, באטראכט ווערן פון אים אויפן זעלבן שטייגער.

פֿאָרם פֿון אַרטיקלען, יעדנפֿאַלס, וועל איך פּרואוון אייך איצט ענטפֿערן, נישט אַריינלאָזנדיק זיך אין צו לאַנגע פּרטים.

איך גיי צו צום צענטראַלן פּונקט פֿון אייער בריוו — צו דעם, וואו איר פֿרעגט פֿאַרוואָס די יוגנט קומט שוין נישט צו אונז, ווי זי פֿלעגט קומען אין 1890-94. „ס'איז דערפֿאַר — זאָגט איר, — ווייל דאַמאָלט האָבן מיר געהאַט די דאָזיקע גאַנצע באַוועגונג פֿון קונסט און פֿרייהייטלעכער ליטעראַטור"... אאַ"וו.

גוט, מיר האָבן זי נאָך איצט אויך. אָבער, דאָס זיינען זיי, וואָס ווילן מער נישט וויסן פֿון אונז, און נאָכדעם ווי זיי האָבן אונז געגעבן עטלעכע חברים, זיינען זיי איצט דאָס, וואָס זיי זיינען שטענדיק געווען: עפּיקורייער 1), היפּש־בורזשואַזע אינדיווידואַליסטן, וועמען ס'געפֿעלן בעסער זייערע געשעפֿטן, אָדער זיך אָנשפּאַרן אין ניטשען (ווי זייערע פֿאָרגייער אין „דאַרווינען"), איידער אין דעם אַנאַרכיזם.

לויט מיין מיינונג, דערקלערט זיך די באַוועגונג פֿון 1890-94 אויף אַזאַ אופֿן: די אַרבעטער־יוגנט האָט דאַמאָלט געגלויבט (די בולאַנזשיסטישע אַגיטאַציע האָט געשאַפֿן אַ באַאומרואיקנדיקע אַטמאָספֿערע), אַז ס'וואָלט געווען גענוג אייניקע העלדישע אַקטן פֿון אָפּפֿערווילוקייט אויף אַרויסצורופֿן די רעוואָלוציע. אויך ערנסטע און געבילדעטע מענטשן פֿון דער בורזשואַזיע האָבן אַזוי געגלויבט. שפּעטער האָט מען זיך געכאַפּט, אַז דאָס איז געווען אַ אילוזיע, און מען האָט געמוזט זיך איינשפּאַנען, אין פֿראַנקרייך, ווי אומעטום, אין דער לאַנגזאַמער אָרגאַניזאַציאָנעלער, פּראָפּאַגאַנדיסטישער און צוגרייטונגס־אַרבעט אינערהאַלב די אַרבעטער־מאַסן. דאָס איז די פּאַזע אין וועלכער מיר געפֿונען זיך איצט.

וואָס ס'איז שייך דער בורזשואַזער יוגנט, האָט זי אין פֿראַנקרייך שטענדיק ליב געהאַט — אין דער עלטער צווישן 19 און 30 יאָר — די געוואַגטע, איבעראַשנדיקע באַהויפּטונגען. ס'האָט זי געלאָקט די נעגאַציע, דער „ניהיליזם" פֿון דעם אַרבעטער־אַנאַרכיזם. חוץ דעם האָט אויף איר געמאַכט אַ ווירקונג די זעלבסטפֿאַרניינונג פֿון דער אַרבעטער־יוגנט, איר זעלבסט אויפֿאָפּפֿערונג. און לסוף איז אין פֿראַנקרייך רייף אַ באַוועגונג, ענלעך אויף באַזאַראָווס 2) ניהיליזם — אַ קולטור־באַוועגונג — אויף זיך צו באַפֿרייען פֿון געוויסע קאָנווענציאָנעלע ליגנס. זי איז שוין פֿאַראַן, נאָר מיט דעם חילוק, וואָס אין רוסלאַנד איז נאָכנאָך דער ניהיליסטישער באַוועגונג (1856-69) געקומען די פֿאָלקיסטישע, דאָס גיין אין פֿאָלק, בעת אין פֿראַנקרייך איז אַזעלכעס נישט געשען. און אָט דערפֿאַר האָט די רעוואָלוציאָנערע באַוועגונג דירעקט גאָר נישט געוואונען. וואו זיינען די מירבאָס? וואו זיינען ראַוואַשאָלס שבחים־זינגער? ווער איז געקומען זיך איינשפּאַנען אין דער רעוואָלוציאָנערער אַרבעט? האָט די יוגנט געגעבן כאָטש איין מענטשן, וואָס זאָל פֿאַרבייטן די אַלטע? — ניין!

---

1) אַ כעקטע פֿון גריכישע פֿילאָזאָפֿן, וואָס האָבן באַהויפּטעט, אַז דער ציל פֿונעם לעבן באַשטייט נאָר אין גייסטיקע און פֿיזישע פֿאַרגעניגן.

2) באַזאַראָוו — דער העלד פֿון טורגעניעווס ראָמאַן „פֿאָטערס און קינדער".

די דאָזיקע יונגנט איז היינט ניטשעאַניש, ווייל — ווי זאָגט טרעפלעך — דער ניטשעאיזם איז איינע פון די קאַריקאַטורן פון דעם אינדיווידואַליזם. ס'איז דער בורזשואַזער אינדיווידואַליזם, וואָס קאָן אַנדערש נישט עקזיסטירן ווי נאָר דורך אונטערדריקן די מאַסן, און — מערקט עס אייך גוט אָן — דורך לאַקייאישקייט, סערוויליזם אין באַצוג צו דער טראַדיציע; דורך פאַרטעמפּן די אינדיווידואַליטעט אין דעם אונטערדריקער גופא, פונקט ווי ביי די אונטערדריקטע מאַסן. „די שיינע בלאָנדע בעסטיע" איז, אין גרונט גענומען, א שקלאַף — א שקלאַף פון דעם קעניג, פון דעם גלח, פון דעם געזעץ, פון דער טראַדיציע — א גומער אָן אינדיווידואַליטעט פון דער טשערעדע עקספּלאָטאַטאָרס.

און דערפאַר יאָס מיר זיינען געוואָרן סינדיקאַליסטן, האָט די דאָזיקע יוגנט אונז פאַרלאָזט. 1) צוגעצויגן פון דער מאַלערישקייט (פון אונזער באַוועגונג), האָט זי זיך אַנטוישט אין דעם מאָמענט, ווען דאָס מאַלערישע, דאָס דראַמאַטישע איז געוואָרן זעלטן און מען האָט זיך געמוזט איינשפּאַנען אין דער לאַנגזאַמער טאָג-טעגלעכער אַרבעט. — „כ'בין געקומען צו אייך, ווייל כ'האָב געמיינט, אַז די רעוואָלוציע איז נאָענט, נאָר איצט זע איך אַז ס'איז נויטיק א לאַנגע דערציאונגס־אַרבעט". וויפל מאָל איך האָב דאָס געהערט שוין זינט 25 יאָר! זיי האָבן זיך פאַרווײלט. מיט דער מאַלערישקייט פון ראַוואַשאָל, וואַיאַן און פאָולסן 2), און זיי האָבן זיך אומגעקערט צו זייער אַלטעגלעכקייט ווען זיי האָבן געזען, אַז מען פאָדערט פון זיי, אַז זיי זאָלן מיט קרבנות־גרייטקייט דערווייזן זייער דורשט נאָך פרייהייט. איך פאָדער ניט פון זיי קיין אַקטן פון אינדיווידועלן רעוואָלט; די עפיקורייער טוען עס ניט. אָבער, אפילו אויף צו פאַרטיידיקן די זאַך פון די אונטערדריקטע, פאַר דער פרייהייטלעכער שולע, פאַר די קליינע אויפגאַבן פון דער טאָג־טעגלעכער פּראָפּאַגאַנדע — וואו זיינען זיי? מען וועט שטענדיק מוזן זוכן אַרבעטער דערצו! צי קאָנט איר א באַוועגונג, וואָס זאָל זיין נאָך אַזוי אָרים אין מענטשן צום ווייטערדיקן קאַמף?

פאַרוואָס איז דאָס אַזוי? ווייל דער ענג-עגאָאיסטישער אינדיווידואַליזם — ווי ער זעט אויס פון זינט מאַנדעווילן ביז ניטשען און די יונגע פראַנצויזישע אַנאַרכיסטן — קאָן קיינעם נישט באַגייסטערן. ער פאַרמאָגט נישט אין זיך קיין שום דערהאַבענעם און לאַקנדיקס.

---

1) קראָפּאָטקין האָט געשריבן די בריוו אונטערן איינדרוק פון דער דאָזיקער בלינדער, אומבאַגרענעצטער באַוואונדערונג פון דעם סינדיקאַליזם וואָס האָט זיך אַנטוויקלט פאַר זיינע אויגן פון זינט 1895, ווען א סך חברים האָבן געגלויבט, אַז אונזער זאַך איז אויפן וועג זיך צו פאַרשפּרייטן, צו טריאומפירן שנעל אַדאַנק דעם סינדיקאַליזם, און ווען אייניקע חברים האָבן באַטראַכט יעדער אַנדער אַקציע און פּראָפּאַגאַנדע־מיטל אַלס אַרויסגעוואָרפענע אַרבעט. איך האָב אַנגעוויזן אויף דער נויטיקייט צו צוריקשטעלן די גלייכגעוויכט, די אַלזייטיקייט פון דער פּראָפּאַגאַנדע. נעטלאַו.

2) וואָס איז אומגעקומען אין דעם קלויסטער „לאַ מאַדעלען" אין פּאַריז, ווען די באָמבע, וואָס ער האָט געהאַט ביי זיך, האָט אויפגעריסן.

כ׳וועל זאָגן נאָכמער, און דאָס זעט מיר אויס פון גרויס באַדייטונג: דאָס, וואָס מען האָט ביז איצט גערופן אינדיווידואַליזם איז געווען נישט מער, ווי אַ נאַרישער עגאָאיזם, וואָס דערנידעריקט דעם אינדיווידום. נאַריש, ווייל ס׳איז גאָר קיין אינדיווידואַליזם נישט געווען; ער האָט נישט געפירט צו דעם, וואָס מען האָט זיך געשטעלט אַלס ציל: — די פולשטענדיקע אַנטוויקלונג פון דער אינדיווידואַליטעט. ווי מיר שיינט, האָט קיינער, חוץ איבסענען, נישט באַנומען דעם זין פון דעם אמתן אינדיווידואַליזם, און ער גופא, אָנטאַפנדיק אים מיט דער וויזיע פון אַ געני, האָט אים נישט אויסגעדריקט אויף אַזאַ אופן, אַז מען זאָל אים פאַרשטיין. פונדעסטוועגן פאַרמאָגט איבסען אַ געוויסע וויזיע פון דעם אינ־דיווידואַליזם פון דער צוקונפט, וואָס איך זע פאַראויס, און וואָס וועט זיין די העכערע מאַניפעסטירונג פון דער אינדיווידואַליטעט — וואָס איז אַזוי אַנדערש פון דעם בורזשואַזן, מיזאַנטראָפּישן אינדיווידואַליזם, ווי פון דעם קריסטלעכן קאָמוניזם, און פונקט אַזוי פיינטלעך צו איינעם, ווי צום צווייטן, ווייל אי דער אי יענער זיינען מניעות צו דער פולער אויסוויקלונג פון דער אינדיווידואַליטעט.

דער אינדיווידואַליזם, וואָס וועט, ווי איך גלויב, ווערן דער אידעאַל פון דער נעקסטער פילאָזאָפיע, וועט נישט זוכן זיין אויסדרוק אינעם פאַרכאַפּן פון דעם אַלגעמיינעם פּראָדוקציע־אייגנטום מער ווי דעם גלייכן חלק, וואָס עס קומט יעדן איינעם (דאָס איינציקע, וואָס די בורזשואַזיע האָט פאַרשטאַנען); ער וועט נישט באַשטיין אין שאַפן אַ וועלט פון שקלאַפן־המונים, וואָס זאָלן דינען דער אויסדערוויילטער נאַציע; ער וועט אויך נישט באַשטיין אין דעם סענסועלן אינ־דיווידואַליזם און אין דעם באַפרייען זיך פון דעם „יצר טוב און יצר הרע", וואָס ס׳האָבן אונז געפּרעדיקט אייניקע פראַנצויזישע אַנאַרכיסטן — אַ אָרימע אָפּ־שפּיגלונג פון די „עסטעטן", די „באַוואונדערער פון דעם שיינעם", די בייראָניס־טישע און דאָן־זשואַניסטישע פּאָעטן, וואָס האָבן אויך געפּרעדיקט אַזאַ אינדי־ווידואַליזם, — נישט אינעם אונטערדריקן דעם שכן (דער ניטשעאַנער אינדיווי־דואַליזם), וואָס דערנידעריקט די „שיינע בלאָנדע בעסטיע" צו דער מדרגה פון אַ אָקס און אַ טשערעדע פון אָקסן, — נאָר אין אַ מין אינדיווידואַליזם, אָדער פּערסאָנאַליזם, אָדער אין אַ אייגנאַרטיקן קאָמוניזם, וואָס איך זע אָנקומען, און וועלכן איך וועל פּרוּוון דעפינירן, אויב איך וועל אים קאָנען אָפּגעבן די נויי־טיקע צייט.

דאָס, וואָס מען האָט ביז איצט פאַרגעשטעלט אַלס אינדיווידואַליזם, איז געווען נישטיק און קליינלעך און, — וואָס ס׳איז נאָך ערגער, ער טראָגט אין זיך די נעגאַציע, די אויפלייזונג פון דער אינדיווידואַליטעט, אָדער, יעדנפאַלס, די נעגאַציע פון דעם, וואָס ס׳איז נויטיק פאַר דער פולשטענדיקסטער עקספּאַנסיע פון דעם אינדיווידום. ס׳זיינען געווען קעניגן, וואָס זיינען געווען רייך און האָבן געפּרעסן ביזן צוזעצט ווערן, און געוואָלט מיט זיך פאַרשטעלן דעם אינדיווידוא־ליזם, אַלס די טענדענץ צו זיין רייך ווי אַ קעניג, אַרומגערינגלט מיט שקלאַפן; ווי אַ קעניג, געחנפעט פון פרויען; ווי אַ קעניג, עסנדיק צינגלעך פון נאַכטיגאַלן

(קאַלטע און שטענדיק מיטן זעלבן סאוס!) אין גאָלדענע אָדער זילבערנע טעלער. און דאָך — וואָס איז דאָ אויף דער וועלט נאָך מער באנאַל־בורזשואז ווי א קעניג, און א גרעסער שקלאף ווי א קעניג!

ניטשעס „בלאָנדע בעסטיע" רופט ביי מיר ארויס געלעכטער. און פונדעסטוועגן — א דאנק א פערוועזער פילאָזאָפיע, וואָס מען האָט פארשפרייט אין דער ליטעראטור פון יענער צייט (אין די יאָרן 1820-1839) אין וועלכער די דאָזיקע הערן, די עסטעטן, האָבן אונז געוואָלט איינרעדן, אז זיי שטעלן מיט זיך פאָרא העכערן טיפ מענטש — גלויבט מען נאָך אלץ נאאיוו, אז די דאָזיקע לייט, וועלכע האָבן בלויז געוואָלט מען זאָל זיי לאָזן זינקען אין תענוגים, („פאר מיר די תענוגים", — אריע אין גונאָ'ס פאוסט), האָבן מיט זיך פאָרגעשטעלט די העכערע אויסוויקלונג פון דער פערזענלעכקייט, א פאָרשריט, א „דעסידעראטום", — די פערל פון דער מענטשלעכער ראסע.

ביז איצט האָבן די סימולירער פון דעם אינדיווידואליזם געהאט אלס קעגנער בלויז די קריסטנטום־פרעדיקער, וועלכע האָבן זיי געפרעדיקט די פארניכטונג פון דער אינדיווידואליטעט. דאָס איז פאר זיי געווען א פרעכטיקע שפּיל. ווען ער רייסט ארונטער דאָס קריסטנטום איז ניטשע, נאָך פוריען, גרויסארטיק. ס'איז דאָס זעלבע, ווי ווען מען האָט קעגן דעם „עגאָאיסט" ארויסגעשטעלט דעם „אלטרואיסט", און דער ערשטער האָט אויף א פיינעם אופן דערוויזן, אז אויך דער אלטרואיזם איז א פועל יוצא פון דעם עגאָאיזם, בעת דעם נארישן עגאָאיסט — וואָס איז נישט פעאיק צו פארשטיין זיין אייגענעם אינטערעס, און איז ענלעך צו דעם זולוסן־קעניג, וועלכער, כדי זיך צו געבן מער פרעסטיזש, האָט ער אויפגעפרעסן א פערטל אָקס יעדן טאָג — האָט מען געמוזט ארויסשטעלן (ווי דאָס האָט געטאָן טשערנישעווסקי) דעם פערפעקטן עגאָאיסט, פיסארעווס „דענקנדיקן רעאליסט", וועלכער איז געווען אָן א שיעור פעאיקער אויף גוטע סאָציאלע מעשים, ווי דער גרעסטער קריסטלעכער אלטרואיסט אָדער קאָנטס אָנהענגער, כאָטש ער האָט געוואוסט און געזאָגט, אז ער האנדלט בלויז אויס עגאָאיזם.

פון די דאָזיקע קורצע אָנווייזונגען וועט איר מסתמא פארשטיין וואָס איך האַלט פאר פערסאָנאליזם, אָדער אייגנארטיקן קאָמוניזם: — דער יחיד, וואָס דערגרייכט זיין מעגלעך־העכסטע אנטוויקלונג דורך דער פראקטיק, וואָס איז נוגע אייניקע עיקר־באדערפענישן, און זיינע באציאונגען מיט די אנדערע מענטשן בכלל, ד. ה. — די העכסטע קאָמוניסטישע סאָציאביליטעט. דער בורזשוי זאָגט, אז צוליב דער עקספאנסיע פון זיין פערזענלעכקייט מוז ער האָבן שקלאפן, אז ער מוז מקריב זיין אנדערע — אָבער נישט זיך זעלבסט — אא"וו... און, אלס רעזולטאט, איז פארמינערט געוואָרן די אינדיווידואליטעט אין דער מאָדערנער בורזשואזער געזעלשאפט. — דאָ האָט איר דעם אינדיווידואליזם!.. אָ, ווי געטע וואָלט אויסגעלאכט די דאָזיקע „אינדיווידואליטעט". נאָר נעמט דעם זעלבן געטען, די דאָזיקע אזוי שטארק־דעפינירטע אינדיווידואליטעט: ווען ס'וואָלט

אויסגעקומען צו טון געמיינשאפטלעכע ארבעט, וואלט ער זיך געוועזן געווארפן מיט איר? ניין, ער וואלט געוועזן געארבעט פארן גליק פון זיינע חברים אין דער קאמונע! ער וואלט אזוי ארום געוועזן אריינגעבראכט לעבנס־פרייד, חדווה־גייסט און קאמוניסטישן און סאציאלן אימפולס. און ער וואלט דערביי גארנישט פארלוירן פון זיין גרויסער פערזענלעכער פאעטישקייט און נישט פון זיין פילאזאפיע: פארקערט, ער וואלט געוועזן געוואונען באקענענדיק זיך מיט נאך א זייט פון דעם מענטשלעכן שכל: די פרייד פון הנאה האבן פון דער נאטור און דער געמיינשאפטלעכער ארבעט. אזוי ווי קיין שום מענטשלעכעס איז אים נישט געוועזן פרעמד, וואלט זיין פערזאן, זיין אינדיווידואליטעט, זיך אנטוויקלענדיס אין אט־דער נייער ריכטונג, געוועזן צוגעגעבן נאך א סטרונע צום אקארד פון זיין שירה. און איך האב געקענט אינעם רוסישן קאמונאלן לעבן פערזענלעכקייטן פון דעם מין, וואס הגם, זייענדיק דאס, וואס די רוסן רופן אן „מירסקאי טשעלאוויעק" (א קאמונאלער מענטש)*) אינעם העכסטן זין פונעםווארט, זיינען זיי אויך געוועזן פערזענלעכקייטן, וואס האבן איבערגעריסן מיט אלע פאראורטיילן פון זייער דארף און זיינען אוועק אליין, אויף זייער אייגענעם וועג, סיי דורך אינדיווידועלן פאליטישן רעוואלט, סיי דורכן פערזענלעכן רעוואלט קעגן די מנהגים, סיי דורכן אנטי־רעליגיעזן אדער ליבעס־רעוואלט א. א. וו...

אט פארוואס דער אינדיווידואליזם וועגן וועלכן די יונגע פראנצויזישע אנארכיסטן האבן גערעדט אין א געוויסן מאמענט, זעט מיר אויס קליינלעך און פאלש, ווייל ער פארפעלט דעם ציל, וואס ער האט זיך געשטעלט. און נאך פאלשער קלינגט אין מיין אויער די דאזיקע נאטע וועגן אין דער זעלבער צייט זיינען געוועזן מענטשן, וועלכע זיינען באוואוסטזיניק געגאנגען אויפן עשאפאט פאר דער אלגעמיינער זאך נאכדעם, ווי זיי האבן בקיום דערוויזן זייער פערזענלעכקייט. ס'איז נאר אדאנק דער אומקלארקייט, וואס הערשט אין דער קאנצעפציע וועגן אינדיווידואליזם האבן זיך אנדערע, וועלכע רופן זיך אינדיווידואליסטן, איינגערעדט, אז זיי באלאנגען צום זעלבן אינטעלעקטועלן און פאליטישן לאגער פון די דאזיקע קרבנות־גרייטע מענטשן. די יעניקע, וועלכע האבן זיך גערופן „אינדיווידואליסטן" (אינעם בורזשואזן זין) האבן געהאט אזוי ווינציק רעכט זיי צו באטראכטן ווי „אייגענע", פונקט ווי די קריסטן. יענע מענטשן האבן באלאנגט צו דעם מין, וועלכע איך זע קומען און וועלכע איבסען האט געפרואווט באשאפן אין זיינע דראמען.

פ. קראפאטקין.

*) דאס ווארט „מיר" אויף רוסיש מיינט גלייכצייטיק די וועלט און די געמיינדע. י. ש.

מ. פּיעראָ

פּ. א. קראָפּאָטקין און די מלחמה

ווי ס׳איז באַוואוסט, האָט קראָפּאָטקין אין אַלע זיינע ווערק אָנגעוויזן אויפן שטענדיקן טעות, וואָס באַשטייט אין דעם, וואָס ביים אַנאַליזירן געזעלשאַפטלעכע דערשיינונגען גייט מען ארויס פון נישט־קאָנטראָלירבארע הנחות און מען באַנוצט זיך מיטן דיאַלעקטישן מעטאָד, וואָס פירט צום אויפשטעלן אַ סיסטעם, וועלכע איז, סוף כל סוף, נישט אין איינקלאַנג מיט דער ווירקלעכקייט. קראָפּאָטקין האָט כסדר אָנגעוויזן דערויף, אַז דער איינציקער נוצבארער מעטאָד, איז דער נאַטור־וויסנשאַפטלעכער מעטאָד, ד.ה. דער, וואָס איז געבויט אויף דער באָבאַכטונג און דערפארונג. נאָר יעדער מאָל, וואָס ער האָט געגעבן אָט די העכסט־וויכטיקע עצה, אַ נויטיקע און עלעמענטאַר־אויגנשיינלעכע פאָר יעדן וויסנשאַפטלעך־דענקענדיקן מוח, איז דאָס שטענדיק געווען אַ קול קורא במדבר. דאָס איז אַ אויגנשיינלעכער באַוויז, אַז ס׳זיינען פאַראַן ווינציק וויסנשאַפטלעך־דענקענדיקע מוחות, און אַז פאַר אַ אומאַנטוויקלטן מוח איז כמעט נישט מעגלעך צו באַגרייפן די נויטיקייט פון אַזאַ מעטאָד, וואָס פאָדערט אַ סך וויסן און די אָפּוועזנהייט פון אַ פאָראויס אָנגענומענעם שטאַנדפּונקט. ס׳איז דאָך אַ סך באַקוועמער צו אַנאַליזירן דעם מענטשן, ווי אַן אַבסטראַקטן וועזן און זיך חקרענען וועגן אים ביז דער אומענדלעכקייט. לאָגיק — איז אַ געפערלעך געווער אויף אַ געביט, וואו די קאָמפּליצירטקייט פון די פאַקטן און די פאַרפּלאָנטערטקייט פון זייערע קעגנזייטיקע באַציאונגען צווינגען צו גיין פאָראויס מיט פאָרזיכט. אָבער די ריזיקע אריינצופאַלן אין אַ טעות שרעקט קיינמאָל ניט אָפּ די יעניקע, וועלכע איגנאָרירנדיק די רעלאַטיוויטעט פון אונזערע קענטעניש, נעמען זיך לייזן די פּראָבלעמען מיט אַבסאָלוטער זיכערקייט; זיי באַנוגן זיך דערמיט, וואָס זיי פאַרלייקענען זייערע טעותן, אַפילו די אויגנשיינלעכע און זייער זעלבסטפאַרגלויבטקייט אימפּאָנירט דער מאַסע שוואַכזיניקע מענטשן.

דער טאָלסטויאיזם איז אַזאַ איינפאַכע תורה, אַז יעדער עלעמענטאַרער שכל

פארשטייט זי ; זי רעכנט זיך בלויז מיט איין זאך: מיט די אויגנשיינלעכע מל־חמה-גרויליז — דער אויסגאנגס־פונקט, אויף וועלכן אלע אייניקן זיך, אפילו וויל־העלם דער צווייטער; דערביי פירט זי צו א גאנץ אומגעלומפערטן שלום, ווייל איר גרונטפרינציפ—ניט געבן קיין ווידערשטאנד—קאן נאר העלפן צום זיג פון דעם מיליטאריזם. אויב למשל, ס׳רעדט זיך וועגן אים. דער עקל צו מלחמה—איז א עלעמענטארער געפיל, וואס יעדערער פילט, בפרט ווען ער גופא ליידט פון אירע שרעקן. אין דער צייט פון דער לעצטער מלחמה*) איז מיר א סך מאל אויסגעקומען צו באגעגענען מענטשן, וועלכע זיינען געווען אין כעס, וואס זיי זיינען מאבי־ליזירט און זיי ריזיקירן געשיקט צו ווערן אויפן פראנט, נאר די סבה דערפון איז געווען די מורא פאר די ליידן און טויט, דאס ביטערע געפיל פון זיך דארפן שיידן מיט די אייגענע און פון מוזן מקריב זיין די מאטעריעלע אינטערעסן. און מען קאן זאגן, אז אזעלכע עלעמענטארע דעפיטיסטן, וועלכע האבן זיך גערעכנט ניט מיט וועלכע ס׳ניט איז פילאזאפישע שטאנדפונקטן, נאר מיטן פשוטן עגא־איזם, זיינען כמעט געווען מער צווישן די רעאקציאנערן, ווי צווישן די פראגרעסי־ווע מענטשן. און פונדעסטוועגן, אויב מיר ווילן געפונען אן אויסוועג צו דער איצ־טיקער לאגע, אויב מיר ווילן זיך באפרייען פון דער טיראניע פון דעם קאפיטא־ליזם און מיליטאריזם, וועלן מיר, אין א געוויסן מאמענט, מוזן אנקומען צו די רעוואלוציאנערע מיטלען און זיך באטייליקן אין דעם בירגער־קריג. וואו וועלן דעמאלט זיין די טאלסטויאנער? די פראפאגאנדע קאן צוגרייטן די געשעענישן און פארלייכטערן דעם זיג, אבער זי אליין איז נישט גענוג; דאס פארניכטן דעם מיליטאריזם איז נישט קיין אויפגאבע בלויז פון מאראלן כאראקטער: דאס איז פארבונדן מיט א רייע מאטעריעלע אינטערעסן, פאר וועלכע די טעאריע פון נישט ענטפערן מיט גוואלד אויף גוואלד קאן גאר זיין גינסטיק.

פארשטענדלעך, די אנטימיליטאריסטישע פראפאגאנדע איז נויטיק, און קראפאטקין האט נישט ווינציק געארבעט פאר איר ביז דער מלחמה. ער האט אויך קריטיקירט דעם פאטריאטיזם, וואס באשטייט אין דעם, וואס מען בא־טראכט דאס אייגענע לאנד דאס ערשטע אין דער וועלט, דאס בעסטע, דאס גע־רעכטסטע, דאס שענסטע, און וואס האט, לגבי די אנדערע נאציעס, אלע רעכטן. אין די ביז־מלחמה יארן האט מען געקאנט אפן, אז מיט דער אנטוויקלונג פון די דעמאקראטישע אידעען אין דייטשלאנד, וועט די דאזיקע פראפאגאנדע באקומען א גענוגנדיקע השפעה, אויף צו פאראליזירן די באשלוסן פון דעם אימפולסיוון אבסאלוטן מאנארך. קראפאטקין האט באטראכט דעם גערמאנישן מיליטאריזם אלס די שרעקלעכסטע סכנה: ער האט אין זיך פארמאגט פונקט אזויפיל פעאדא־לע, דעספאטישע, רעאקציאנערע איבערבלייבעכטס, ווי דער רוסישער רעזשים; נאר ער איז געווען א כך סטאבילער און א סך בעסער ארגאניזירט; אלע מיליטא־ריסטישע רעזשימען אויף דער וועלט זיינען געווען אנטציקט פון אים און גע־

---

*) דער מחבר רעדט דא פון דער מלחמה פון 1918—1914.

שטרעבט אים נאָכצוטאָן. ס'איז געווען א אומגעהויערע סכנה, און ווייל זי איז גע־ווען אומגעהויער, האָט זי זיך אויסגעוויזן אומרעאַליזירבאַר; פאַרמיידן זי האָט באַדאַרפט די וואַקסנדיקע קראַפט פון דער דעמאָקראַטיע. אָבער דער וואוקס פון דער דעמאָקראַטיע איז געפּערלעך פאַר די דיקטאַטאָרס און, אפשר איז טאַקע דאָס געווען די סיבה, וואָס האָט באַוואויגן איינעם פון די זעלבסטהערשער ארויס־צורופן די מלחמה.

און די מלחמה האָט אויסגעבראָכן. די געשעענישן טראָגן אונז, ווי א שטרוי־עלע פון דעם שטורעם. די מענטשן קאָנען שוין נישט ארבעטן פאַרן פּראָגרעס יע־דער אין זיין לאַנד, זיי קאָנען אויך אינערגעץ ניט אנטלויפן פון דעם אַלגעמיינעם געשלעג. און צי וואָלט דען געווען בעסער פאַר די אינטערעסן פון דער מענטשהייט און אין די אינטערעסן פון זייער אייגן לאַנד, ווען זיי זאָלן געווען קאָנען אנט־לויפן? דער מענטש איז אָפּהענגיק פון זיין סביבה; ער קאָן נישט זיין פריי, ער קאָן נישט שטרעבן צו בעסערע עקזיסטענץ באַדינגונגען, ווען די סביבה איז אומ־גינסטיק. אין דער אַלוועלטלעכער, און אפילו נאָר אין דער אייראָפּעאישער עוואָ־לוציע פון דעם געזעלשאַפטלעכן לעבן, שטייען די פאַרשידענע פעלקער אויף פאַר־שידענע גראַדן פון ציוויליזאַציע. קראָפּאָטקין האַלט, אז אין די אינטערעסן פון דער מענטשהייט מוז מען העלפן די פעלקער, וועלכע האָבן דערהאָבערט פאַר זיך דעמאָקראַטישע פרייהייטן און קודם כל פראַנקרייך, וועלכע האָט געמאַכט די גרוי־סע רעוואָלוציע און איז פאַרבליבן די היים פון די באַפרייאונגס אידעען. מען מוז געבן א ווידערשטאַנד דעם פּרייסישן מיליטאַריזם וועמעס זיג וואָלט באַדייטעט דער נצחון פון דעם פעאָדאַליזם, די פאַרניכטונג פון דער פרייהייט און פון דעם דעמאָקראַטישן גייסט, אַן אַלגעמיינער ריקצוג פון דער מענטשהייט. פאַר דעם צענטער פון דער רעאַקציע האַלט קראָפּאָטקין — גערמאַניע; אויב דער דייטשער מיליטאַריזם וועט באַזיגט ווערן, וועט די מענטשהייט, זיכער, נאָך נישט ווערן פריי, אָבער זי וועט זיך אויסדרייען פון דער נאָנטסטער סכנה. אָט-דעם שטאַנד־פּונקט זיינעם האָט מען נישט פאַרשטאַנען, און א סך האָבן זיך באַצויגן גלייכ־גילטיק צום אויסגאַנג פון דער מלחמה. אָבער קראָפּאָטקין האָט געהאַלטן זיין מיי־נונג פאַר אזא אויגנשיינלעכער און אומבאַשטרייטבאַרער, אז ער האָט זיך אָפּגע־זאָגט פון יעדער פּאָלעמיק און פון אַלע ראיות. אזוי, למשל, שרייבט ער אין א בריוו צו מ. גאָלדסמיט (מאַריא קאָרן, דעם 21-טן דעצעמבער 1915):

„צי קאָן מען דען דערווייזן, אז דעם פראַנצויזישן ארבעטער איז נישט אַלצ־איינס צו זיין אונטער די דייטשע אָפיצירן, אָדער אין דער פראַנצויזישער רעפּוב־ליק? אז די רעוואָלוציעס און אויפשטאַנדן פון 1789, 1830, 1848 און 1870 האָבן באַשאַפן די נאַציע און די באַגריפן, וואָס פּאַסן זיך נישט צו צו די דייטשע פוכ־טעלס (שווערדן-קלינג)? אז ס'איז נישט אַלציינס, צי אין פראַנקרייך וועט זיין א מאָנאַרכיע, אָדער א רעפּובליק?... אז אין דער מענטשלעכער ציוויליזאַציע איז דאָ אזוינס, וואָס מען דאַרף היטן? ענדלעך, אז דאָס גרוילהאַפטע אין דייטשלאַנד באַ־שטייט אין דעם, וואָס מיליאָנען ארבעטער זיינען פאַר אונטעריאָכן די לענדער,

וועלכע זיינען צורריקגעשטאַנען אינדוסטריעל א.א.וו."

קראָפּאָטקינען האָבן זיינע קעגנער באַטראַכט אָדער פאַר א רוסישן פּאַטריאָט, אָדער פאַר א פראַנצויזישן פּאַטריאָט, אָדער אפילו פאַר א סלאַוויאַנאָפיל (!); זיין אַלגעמיין־מענטשלעכן שטאַנדפּונקט האָט מען נישט פאַרשטאַנען. אָבער ער האָט געשריבן וועגן זיי (אין א בריוו צו מ. גאָלדסמיט, דעם 17טן פעברואַר 1915):

„זיי אַלע זיינען, קודם כל, נאַציאָנאַליסטן. די איטאַליענער טראַכטן פון אי־טאַליע, זיי לאַכן זיך אויס פון פראַנקרייך, ס'איז א נאַרישקייט זי צו רעכענען בראש פון דער באַוועגונג; די פּאָליאַקן — זעען פּוילן; די אידן — די אידן־פראַ־גע, די רוסן ווילן דעם „בראָך" פון רוסלאַנד צוליב דער „באַפרייאונגס רעוואָלו־ציע", — און קיינער פון זיי האָט ניט קיין שום פאַרשטעלונג וועגן עפּעס א איי־ראָפּעאישן אינטערנאַציאָנאַלן פּראָגרעס".

כדי צו פאַרשטיין קראָפּאָטקינס קוק אויף דער מלחמה, מוז מען האָבן אינ־זינען נאָך א זייט פון דער פראַגע, אויך זייער א נאָנטע קראָפּאָטקינען — די אומ־אָפּהענגיקייט פון די נאַציאָנאַליטעטן. אין א בריוו פון דער זעלבער קאָרעספּאָנ־דענץ (די בריוו פון דעם 23טן פעברואַר 1916), זאָגט ער: די פעלקער — זיינען ברידער, און די טיראַנען — שונאים, פלעגן זאָגן די טעאָרעטיקער פון דעם סאָ־ציאַליזם אין 1848, און דאָס איז געווען א גלענצנדיקע טעאָריע. נאָר זיי האָבן פאַרגעסן דעם פאַל, ווען טיראַנען און פאָלק ווערן איינס און מען וואָלט באַדאַרפט זאָגן: „די פעלקער וואָלטן געווען ברידער, ווען זיי זאָלן נישט נאָכגיין זייערע טי־ראַנען, וועלכע מאַכן פון זיי שונאים". דער אינטערנאַציאָנאַל — דער ערשטער, דער ריכטיקער — האָט פאַרשטאַנען דעם דאָזיקן פאַרזען, און פּראָקלאַמירט די אומאָפּהענגיקייט פון יעדער נאַציע און דעם אויפשטאַנד פון די אונטערדריקטע נאַציעס, קעגן די פעלקער, וועלכע אונטערדריקן זיי אויפן באַפעל פון זייערע טיראַנען. מיטן פּראָקלאַמירן דעם חוב פון אַלע פרייע נאַציעס צו העלפן דער אויפ־געשטאַנענער פּוילן אין 1863 זיך צו באַפרייען פון דעם יאָך פון דעם רוסישן זעלבסטהערשער, וועלכער איז אין דעם דאָזיקן פאַרברעכן געשטיצט געוואָרן פון־נעם פאָלק, איז פאַרבונדן די גרינדונג גופא פון דעם אינטערנאַציאָנאַל. דער אינ־טערנאַציאָנאַל האָט זיך נישט דערקלערט אלס קאָסמאָפּאָליטיש. ער האָט פּראָק־לאַמירט דאָס רעכט פון יעדער נאַציע זיך צו אַנטוויקלען פריי, ווי איר געפעלט, איר רעכט פון אויפשטאַנד קעגן די יעניקע, וואָס זאָגט איר אָפּ דאָס דאָזיקע רעכט, און דעם חוב פון אַלע האָרעפּאַשניקעס זיך צו פאַראייניקן און געבן א ווידערשטאַנד יעדן פּרוּוו פון איין נאַציאָנאַליטעט צו אונטער־דריקן א צווייטע. אזוי האָט באַקונין אין 1871 געזאָגט די דייטשע אַרבעטער, אז זייער חוב איז — צו רעוואָלטירן קעגן זייער רעגירונג, וואָס האָט געזוכט דערהאָבערונגען אין פראַנקרייך *). נאָר אזוי ווי באַקונין און זיינע

*) וועגן באַקונינס שטעלונג אין דער צייט פון דער פראַנצויזיש־פּרייסישער מלחמה פון 1870—1871 זע זיינע ווערק „בריוו צו א פראַנצויז" און „די קנוטאַ־גערמאַנישע אימפּעריע און די סאָציאַלע רעוואָלוציע".

פריינט האָבן גוט געוואוסט, אז דאָס דייטשע פאָלק וועט זיי נישט פאָלגן, האָבן זיי גערופן די רעוואָלוציאָנערן פון אלע פעלקער צו פארטיידיקן פראנקרייך קעגן די דעראָבערער. און ווען אין פאריז האָבן אלע מיטגלידער פון דעם אינטערנאַ־ציאָנאַל, געבנדיק די האנט די בלאַנקיסטן, זיך געשטעלט אונטער דער פאָן פון דער קאָמונע, האָבן זיי געהאָפט ארויסצוטרייבן די דייטשן פון פראנקרייך דורך דער אָנשטרענגונג פון די אויפגעשטאַנענע קאָמונעס. זיי האָבן פארשטאַנען, אז אין פאַל פון א דערפאָלג, וואָלט דאָס געווען דאָס ריכטיקע, דאָס איינציקע מיטל אָנ־צוהויבן די סאָציאַלע רעוואָלוציע, אָדער, אלנפאלס, מאכן די ערשטע שריט צו דעם. אָט דעריבער האָבן די „באַקונינצעס" און באַקונינס צוויי נאָנטע פריינט אין 1877 זיך געוואָרפן אויף דעם באלקאַנישן האלב־אינזל פארטיידיקן דעם אויפ־שטאַנד פון הערצעגאָווינע, קעגן דעם טערקישן יאָך, און אנדערע האָבן געשטיצט די זעלבע זאך אין דעם „בולעטין פון דער יוראַ'ר פעדעראַציע"*). דאָס זעלבע אין 1881, איז איינער פון זיי אוועק קיין אלעקסאַנדריע, צו שטיצן אראבי־פאשאַס אויפשטאַנד פאר דער אומאָפּהענגיקייט פון עגיפּטן. פונקט אזוי האָבן אונזערע צייטונגען שטענדיק ענערגיש פארטיידיקט די אומאָפּהענגיקייט פון איר־לאַנד, די בויערן, קאַווקאַז, פּוילן און פינלאַנד, נישט הערנדיק די עצות פון די, וועלכע האָבן געזאָגט, אז אלע באַמיאונגען פון די ארבעטער דאַרפן געריכטעט ווערן דערויף אז זייער קלאַס זאָל „דערהאָבערן די מאכט".

די דייטשן, בתוכם די סאָציאַלדעמאָקראַטן, פלעגן זיך אויפהויבן מאסנווייז א,יף צו פארטיידיקן זייער ציוויליזאַציע קעגן דער רוסישער באַרבאַריטעט. אָבער רוסלאַנד איז געווען א ריז אויף ליימענע פיס. ווען זי זאָל געווען שליסן א בונד מיט דער גערמאַנישער און עסטרייכישער מאָנאַרכיעס, ווען איר גאַנצע אומגע־הויערע מאסע זאָל זיך געווען אָנשפארן אויף דער מעכטיקער דייטשער אָרגאַני־זאַציע, וואָלט די סכנה פון אזא אימפּעראַטאָרשן דרייפאַכן בונד געווען א גוואַל־דיקע, זייער רעאַקציאָנערער בלאָק, וואָלט געווען א אומבאַזיגבארער. נאָר די פּאָ־ליטישע קאָנקורענץ און די פּאָליטישע צופעליקייטן האָבן געשאַפן אזא לאַגע, אז דער דאָזיקער בלאָק איז זיך צעפאַלן. רוסלאַנד האָט געמוזט צושטימען צו דער פירערשאַפט און קאָנטראָל פון די מערב־דעמאָקראַטישע מלוכות: אליין האָט זי קיין כוח נישט געהאַט. א דאַנק דעם פעלן פון מיטלען און דער שלעכטער אָרגאַ־ניזאַציע. אויב זי וועט באַזיגט ווערן, וועט די צאַרישע זעלבסטהערשאַפט, אונטער דער השגחה פון די צענטראַלע מלוכות, ווערן שטאַרקער; אויב אָבער זי וועט זיגן וועט אין איר זיגן די פרייהייטס־באַוועגונג, נישט־קוקנדיק אויף קיין שום ווי־דערשטאַנד פון דער רעגירונג.

אָט־די אלע קראָפּאָטקינס שטאַנדפּונקטן האָבן בשעתו ארויסגערופן ביי א

*) די „באקונינצעס", וועגן וועלכע קראפאטקין רעדט דא, זיינען ס. סטיעפניאק (קראַוו־טשינסקי) און יו. קלעמענץ. זיי זיינען געגאנגען אלס וואָלונטירן מיט די באסניאקעס און הערצאגאווינער קעגן די טערקן. זע „מעמוארן פון א רעוואלוציאנער".

סך אנארכיסטן פארדרוס און אומצופרידנקייט. איך האָב דאָ נישט בדעה צו פאַרטיידיקן קראָפּאָטקינען; צוזאַמען מיט אים האָב איך אונטערגעשריבן דעם „מאַניפעסט פון די 16”. אָט־וואָס קראָפּאָטקין האָט געענטפערט אויף איינעקע אויסזעצונגען. אין א בריוו צו הערענען, וועלכער איז דעמאָלט געווען אויפן פראָנט, האָט ער געזאָגט: „די טעג האָב איך באקומען א בריוו פון דאמעלא ניואווענהויז, אין וועלכן ער פרעגט, אין נאָמען פון די האָלענדישע חברים, פארוואָס מיינע שריפטן שטימען נישט מיט מיינע איצטיקע מיינונגען? איך האָב אים געענטפערט: דערפאר, ווייל די מענטשן לייענען בכל, נישט כדי קאָנטראָלירן זייערע מיינונגען וועגן דער אָדער א צווייטער פראגע, נאָר כדי געפונען א באשטעטיקונג צו זיי. אוודאי, אין גרונט פון יעדער מלחמה איז געווען, און ס׳איז פאראן דער ווילן זיך צו באַרייכערן; איך האָב דאָס שטענדיק דערוויזן מיט א מאסע פאקטן און ציטאטן. מיינט דאָס דען, אז מען דארף טאָלערירן די דערהאָבערונג, וואָס ברייננגט כסדר א נייעם עקאָנאָמישן יאָך (דאָס פארכאפן די בעסטע ערד, די בעסטע אינדוסטריעלע אונטערנעמונגען, דעם מסחר, נייע שטייערן א.א.וו.) און א נייעם פּאָליטישן יאָך, און שטערן דעם דערהאָבערטן פאָלק צו רעוואָלטירן און זיך באפרייען?”

צום שלום עטלעכע ווערטער. קען מען דען זאָגן, אז מיר זיינען גלייכגילטיק צום אויסגאַנג פון יעדער מלחמה, חוץ דעם בירגער־קריג? ס׳איז פאראן מלחמות, וואָס באשטימען דעם פּאָליטישן און נאציאָנאלן גורל פון פעלקער; פאראן מלחמות, אין וועלכע דער זיג פון איין צד ברענגט מיט זיך א גרויסע, אלגעמיינע רעאקציע. אָט, למשל, האָבן מיר פאר זיך א קלאָרן, גאַנצן ביישפּיל: לאָמיר זיך פאָרשטעלן, אז א געוויסע מלוכה, אָדער א קאָאליציע פון מלוכות דערקלערט מלחמה רוסלאנד. וויאזוי מיר זאָלן זיך נישט באציען צום איצטיקן רוסישן רעזשים, איז פאר אונז די רוסישע רעוואָלוציע, אָן און פאר זיך, אזוי ווערטפול, אז מיר קאָנען נישט זיין גלייכגילטיק צו א סכנה, וואָס דראָט איר מיט דערשטיקונג. אזא מלחמה וואָלט געווען א קאמף פון דער אלטער וועלט מיט דעם נייעם לעבן, וואָס האלט אין געבוירן ווערן. צוויי פּרינציפּן האָבן פארפירט א קאמף צווישן זיך אין דער צייט פון דער מלחמה פון 1914-18: דער סאָציאליסטישער, אנטימיליטאַריסטישער פּרינציפּ, און דער פּרינציפּ פון געבן א ווידערשטאַנד דעם אונטערדריקער. וועלכע פון זיי איז ברייטער, טיפער, ווערטפולער? אָן ספק, אז דער צווייטער.

קראָפּאָטקין וועגן ציוניזם*)

אונטן געבן מי איבער דעם אינהאלט פון א בריוו וועגן ציוניזם, וואו ס'ווערט אויפגעהויבן די פראגע וועגן די נאציאָנאליטעטן און נאציאָנאלע שטרעבונגען. אונז פרעגט מען אין דער בריוו, וויאזוי מיר באציען זיך צום ציוניזם און צו די נאַציאָנאלע שטרעבונגען בכלל. אייגנטלעך, וואָלטן מיר זיך געקאָנט פארופן אויף די גרונט־פּרינציפּן פון דעם אנארכיזם, וועלכע פאָדערן די פולע פרייהייט פאר יעדן, אָן אונטערשייד פון ראסע, גלויבן און נאציאָנאליטעט; זיי אנערקענען נישט פאר קיין שום נאַציאָנאליטעט דאָס רעכט צו אונטערדריקן א צווייטע נאציאָנאליטעט און שטרעבן דערביי צו אָפּשאפן דעם שטאט און, פאָלגליך, יעדער סאָרט שטאַטלעכע אונטערדריקונג.

נאָר, אזויווי די נאציאָנאלע פראגן ווערן כסדר ארויסגערוקט פונעם לעבן און וועלן כסדר ארויסגעשטעלט ווערן אזוי לאנג ווי ס'עקזיסטירט דער שטאַט, וועל איך זיך געבן די מי צו ענטפערן אויף די מיר געשטעלטע פראגן. איך וועל דאָ נאָר באמערקן, אז קיין פולע איינקייט צווישן די אנארכיסטן אין דער פראגע איז נישטאָ, דערום, ארויסזאָגנדיק מיין מיינונג, מוז איך דערביי באמערקן אז א סך חברים, באזונדערס אין פראנקרייך, קוקן אויף די נאציאָנאלע פראגן ווי אויף פארעלטערטע מיט וועלכע אנארכיסטן דאַרפן זיך נישט פארנעמען, ווען אויף זיי ענטפערט שוין אונזער אלגעמיינע פּראָגראַם.

דער שטאַנדפּונקט פון די סאָציאלדעמאָקראטן, ווי ס'איז באוואוסט, איז דער, אז אין דער היינטיקער געזעלשאפט זיינען נאָר פאראן צוויי קלאסן מענטשן — עקספּלאָטאטאָרס און עקספּלאָטירטע, און אז דורך אָט־דער קלאסן־צעטיילונג ווערן אָפּגעמעקט אלע נאציאָנאלע אונטערשידן. און אזויווי די סאָציאלדעמאָקראטישע טעאָריע איז איבערהויפּט אויסגעארבעט געוואָרן אין דייטשלאנד, וואו די פאראייניקונג פון דעם לאנד און דאָס אָפּשאפן די קליינע מלובות, פון וועלכע גערמאניע איז צוזאמענגעשטעלט געוואָרן, איז געוועזן דער אידעאל פון די ראדיקאל־דעמאָקראטן, און שפּעטער אויך פון פון די סאָציאלדעמאָקראטן, האָט זיך דערפון פּשוט געשאפן א פיינטלעכע באציאונג צו די נאַציאָנאלע פראגן בכלל.

*) געווען געדרוקט אין „ליסטקי כליעב אי וואליא” נומער 16, דעם 7טן יוני פון 1907, לאנדאן.

פון דער צווייטער זייט, האָט זיך ביי די אַנאַרכיסטן, איבערהויפּט די פראַנצויזישע, אונטער דער ווירקונג פון דער גרויסער אנטימיליטאַריסטישער אַגיטאַציע, וואָס זיי איז אויסגעקומען צו פירן (1) — זיך אויך געשאַפן די פאָרשטעלונג, אַז דער אַרבעטער, „וועלכער האָט נישט קיין פאָטערלאַנד", דאַרף נישט זאָרגן פאַר אויפהאַלטן זיין נאַציאָנאַליטעט. אַפילו ווען דייטשלאַנד זאָל אַרויס אין מלחמה אויף צו דערהאָבערן פראַנקרייך — זאָגן אַ סך, — דאַרפן די אַרבעטער נישט פאַרטיידיקן זייער טעריטאָריע. זיי דאַרפן אַבסאָלוט זיך אָפּזאָגן פון יעדן אַנטייל אין דער מלחמה. ווען די דייטשן זאָלן אַפילו איינעמען פראַנקרייך, וועט די פראַנצויזישע נאַציאָנאַליטעט נישט אונטערגיין. און אויב זי וועט אונטערגיין, הייסט עס, אַז ס'איז נישטאָ וואָס זי צו באַדויערן.

דער דאָזיקער עקסטרעמער שטאַנדפּונקט דערקלערט זיך דערמיט, וואָס פראַנקרייך האָט איבערגעלעבט פון זינט 1871. ווען מען דערמאָנט זיך, וואָסאַ מיליטאַריזם און וואָס פאַר אַ פאַרערונג צו דער אַרמיי ס'האָט זיך אַנטוויקלט אין פראַנקרייך פון זינט דעם דייטשן איבערפאַל (אין 1870); וואָסאַ אויסוואורפן ס'האָבן זיך געפונען אין דער רעגירונג אונטערן מאַנטל פון פּאַטריאָטיזם; ווי נאָענט פראַנקרייך איז געווען — שוין אַ צוויי-דריי מאָל — דערצו, אַז די „פּאַטריאָטן" זאָלן, אָן שום איבערלייגונג, אָנהויבן אַ מלחמה מיט דייטשלאַנד, אין וועלכער פראַנקרייך וואָלט אפשר געליטן אַ נייע מפּלה — ווען מען האָט דאָס אַלעס איבערגעלעבט, ווערט פאַרשטענדלעך פונוואַנען ס'האָט זיך גענומען אַזאַ שטאַנדפּונקט בנוגע דער נאַציאָנאַלער פראַגע.

לסוף איז פאַראַן נאָך אַ דריטע ריכטונג, וועלכע איז אויך קעגן דעם פריערדיקן נאַציאָנאַליזם. דאָס איז די ריכטונג פון דעם צווישנפעלקערלעכן אַרבעטער פאַרבאַנד — פון דעם אינטערנאַציאָנאַל. אויסער דער אינטערנאַציאָנאַלער פאַראייניקונג איז, ווי עס שיינט, פאַר די אַרבעטער קיין רעטונג נישטאָ. דער קאַפּיטאַל איז געוואָרן אינטערנאַציאָנאַל; און זיינע פאַרטיידיקער — די קעניגן און די פּאַרלאַמענטן — כאָטש זיי רייסן זיך צווישן זיך — גייען זיי קעגן די אַרבעטער האַנט און האַנט. אויב צווישן די אַרבעטער פון דער גאַנצער וועלט ווערן איינגעשטעלט פאַרבינדונגען און קעגנזייטיקע סימפּאַטיעס, איז אויך געשאַפן געוואָרן אַ פאַרבינדונג צווישן דער אַלוועלטלעכער בורזשואַזיע צום קאַמף מיט די אַרבעטער. און דער דאָזיקער בונד, הגם נישט קיין אויסגעפאָרמטער, איז אַ סך טיפער און ווירקזאַמער, ווי די אַרבעטער זיינען דאָס חושד.

אַדאַם סמיט זאָגט, אַז וואו ס'זאָלן זיך נישט צונויפקומען צוויי אָדער דריי ענגלישע פאַבריקאַנטן — אַפילו ביי אַ גלאָז ביר, — רעדן זיי זיך שטענדיק צונויף קעגן די אַרבעטער. דאָס זעלבע דאַרף מען איצט אויך זאָגן וועגן דער בורזשואַזיע פון דער גאַנצער וועלט. אומעטום, וואו ס'קומען זיך צונויף די בורזשויען פון פאַרשידענע לענדער, ריידן זיי וועגן די מיטלען צום קאַמף מיט די

---

(1) פאַר דער ערשטער אַלוועלטלעכער מלחמה. י. ס.

ארבעטער. דאָס זעלבע טוען אויך די שטאָטסמענער; דאָס זעלבע טוט אויך די פּאָליציי פון דער גאַנצער וועלט.

ס'איז דערום נאַטירלעך, אַז פאַר די ארבעטער ווערט די נאַציאָנאַלע פּראַ־גע אָפּגערוקט אין א זייט. אַז דאָס, וואָס זיי דאַרפן איצט איז — זיך פאַראייניקן צווישן זיך, אָן אונטערשיד פון נאַציאָנאַליטעט, קעגן דעם אַלגעמיינען אינ־טערנאַציאָנאַלן שונא — די אינטערנאַציאָנאַלע בורזשואַזיע.

אָבער דאָס אַלעס איז ריכטיק, נאָר פאַר די ארבעטער פון פרייע, נישט אונ־טערדריקטע נאַציאָנאַליטעטן. אָבער פאַר די ארבעטער פון אונטערדריקטע פעל־קער ווי ס'זאָגט זיך ריכטיק אין דער בריוו, שטעלט זיך די פראַגע, וויאַזוי זאָל מען שאַפן די סביבה, וואו מען זאָל קאָנען פּראָפּאַגאַנדירן די צווישנפעלקערלעכע סימפּאַטיע און פאַרשפּרייטן דעם געדאַנק פון פרייע קאָמונעס?

די גאַנצע געשיכטע פון דעם 19־טן יאָרהונדערט ווייזט אונז טאָקע, אַז אַזוי לאַנג ווי א פאָלק קעמפט קעגן די פרעמדע אונטערדריקער, טרעט עס נישט ארויס אויפן וועג פון דער סאָציאַלער רעוואָלוציע. סאָציאַלע באַוועגונגען קעגן די אייגענע עקספּלאָטאַטאָרס הויבן זיך אָן צווישן פאָלק נאָר דאַמאָלט, ווען ס'וואַרפט אראָפּ דעם פרעמדן יאָך. איטאַליע דינט אלס מערקוויר־דיקער ביישפּיל, אָבער דאָס זעלבע זעען מיר אויך אין די באַלקאַנישע לענדער, אין די טיילן, וואָס שטעלן צוזאַמען עסטרייך, אין פּוילן און אין פינלאַנד...(1). דער סאָציאַלער קאַמף, דער קאַמף מיט די אייגענע עקספּלאָטאַטאָרס הויבט זיך אָן נאָר דאַמאָלט ווען די אויפמערקזאַמקייט פונעם פאָלק איז נישט אינגאַנצן פאַרנומען אינעם קאַמף מיטן פרעמדן; ווען דער ארבעטער און דער פּויער הערן אויף זען אינעם פאַבריקאַנט און פריץ שותפים צום קאַמף קעגן דעם אויסלענדי־שן יאָך.

צוליב דעם אויבנגעזאָגטן, הויבט דער פּרוכטבאַרער קאַמף קעגן דער סאָציאַ־לער עקספּלאָטאַציע אָן ערשט דאַמאָלט, ווען דאָס אנגעוויזענע פאָלק פילט, אַז ער קאָן פריי אנטוויקלען אין דער אָנגעגעבענער טעריטאָריע די אַלע גייסטיקע, מאָראַלע און שעפערישע אייגנשאַפטן, פון וועלכע ס'שאַפט זיך יעדער נאַציאָנאַ־ליטעט. דאָס אָפט-איבערגעחזרטע פראַנצויזישע שפּריכוואָרט, — „דער אָרימאַן האָט נישט קיין פאָטערלאַנד", מיינט נישט בשום אופן, אַז דעם אָרימען איז אַלצאיינס וואו און צווישן וועלכע מענטשן ער לעבט. אבסאָלוט נישט. דאָס מיינט נאָר, אַז די רייכע האָבן ביי אים צוגענומען דאָס פאָטערלאַנד, וואָס ער וויל, פונדעסטוועגן, האָבן — אפשר נאָך מער ווי דער גביר. ער וויל דאָס אַזוי שטאַרק, ווייל בעת דער רייכער, וואוהין ער זאָל נישט פאָרן, געפונט ער אומעטום זיין צווישנפעלקערלעכע סביבה: די אָפּערע פון די רייכע, זייערע קאַרטן־טישן און זייער „געזעלשאַפט", — טראָגט דער קבצן מיט זיך זיין ליד, זיין קולטור, זיינע מנהגים און פּראָווט איינאָרדענען זיין געליבט פאָטערלאַנד אין קאַנאַדע, אין אמעריקע, אין סיביר, — וואוהין ער זאָל נישט אויסוואַנדערן.

(1)מען מוז כסדר אינזינען האבן, אז דאס איז געשריבן פאר ביידע וועלט־מלחמות. י. ס.

דער מחבר פון דער בריוו, וואָס מיר ברענגען ווייטער, איז גאַנץ גערעכט ווען ער זאָגט, אַז דער פּראָלעטאַריער שטעבט צו דעראָבערן דאָס דאָזיקע פּאָטערלאַנד, און איך וועל אפילו צוגעבן, אַז וואָס נאָענטער ער איז צו דער דאָזיקער דעראָבערונג, אַלץ מוטיקער קעמפט ער פאַר זיין עקאָנאָמישער באפרייאונג. די פּאַריזער ארבעטער לויפן זיך אָן אין דער הויפּטשטאָט פון גאַנץ פראַנקרייך; אָבער פּאַריז איז א שטאָט, אַז דער פראַנצויז, וואָס וואוינט דאָרט (חוץ, אפשר, דער דרומדיקער) ווערט אים גיך איינגעבאַקן אין הארצן, און ער באַקומט זי ליב ווי זיין פּאָטערלאַנד. און ווען דער קלוגער פּאַריזער ארבעטער קעמפט אויף זיינע באַריקאַדן פאַר פרייהייט, באַוועגט אים דערצו נישט נאָר די אַלוועלטלעכע אידעע פון פרייהייט, גלייכהייט און ברידערלעכקייט. ער וויל אויך ווערן א פרייער באַלעבאָס פון זיין א יי ג ע נ ע ר שטאָט. „נאָך אביסל אָנשטרענגען זיך, און פּאַריז וועט זיין אונזערע" — טראַכט ער פאַרטיידיקנדיק די קאָמונע.

דאָס אַלעס, זאָגן מיר איז בשום אופן נישט אין סתירה צו דער הויכער אַנטוויקלונג פון דעם אינטערנאַציאָנאַלן גייסט. פאַרקערט, די אמתע צווישנפעלקערלעכע פאַראייניקונג וועט זיין מעגלעך נאָר בא א מער פולקאָמער אַנטוויקלונג פון יעדער נאַציאָנאַליטעט באַזונדער. די פרייהייט פון אַלע און די האַרמאָניע אין דער געזעלשאַפט איז מעגלעך, נאָר ביי דער פולשטענדיקער פרייער אַנטוויקלונג פון יעדן יחיד. א פאַראייניקטע פעדעראַציע איז מעגלעך גאָר ווען יעדער רעפּובליק, יעדער קאָמונע האָט די פולשטענדיקע פרייהייט זיך צו אַנטוויקלען (אַזוי, למשל, האָט זיך געשאַפן די שווייצאַרישע פעדעראַציע). פּונקט אַזוי קאָן נאָר די פולשטענדיקע פרייע אַנטוויקלונג פון יעדער נאַציאָנאַליטעט דערמעגלעכן א פעסטע צווישנפעלקערלעכע פאַראייניקונג, — דאַן, ווען די אונטערדריקונג פון איין נאַציאָנאַליטעט דורך דער צווייטער קאָן נאָר פירן צו מלחמה.

מיט איין וואָרט, די פולשטענדיקע אַנטוויקלונג פון יעדער נאַציאָנאַליטעט — איז דער נויטיקער תנאי, לויט אונזער מיינונג, סיי פאַרן רחבותדיקן לעבן פון דער מענטשהייט און אויפבליאונג פון דער פּראָגרעסיווער אַנטוויקלונג אין אַלגעמיין, סיי פאַרן זיג פון דעם אַנאַרכיסטישן קאָמוניזם.

נאָר פון דעם איז בכלל נישט געדרונגען, אַז די ציוניסטן, וועלכע רופן די אידן זיך צו באַזעצן אין פּאַלעסטינע און דאָרט גרינדן א אידישע מלוכה, זיינען גערעכט. פאַרקערט, קעגן דעם דאָזיקן פּלאַן זיינען פאַראַן א סך ווייניקע אויסזעצונגען.

מירן אָנהויבן פון די געאָגראַפישע סיבות. אויב די באַפעלקערונג האָט פאַרלאָזט דעם טאָל פון דעם ירדן, איז דאָס געשען, קודם כל, צוליב פיזישע אורזאַכן. דער דאָזיקער גאַנצער טייל פון אזיע געפונט זיך אין א פּעריאָד פון אויסגעטריקנט ווערן. און נאָכמער — די אינעווייניקסטע באַסיינען, וואָס האָבן נישט קיין אויס-

נאנג צום ים, ווי די באסיינע פון די טייכן סיר און אמו, און די טייכן טארים און ירדן (1).

אוודאי, קלוגע מענטשן וועלן אומעטום געפונען מיטלען צו לעבן. נאָר זיך באזעצן אין פּאלעסטינע, מיינט פון אָנהויב אָן שאפן פאר זיך שווערע באדינגונגען אינעם קאמף מיט דער נאטור. פון אָנהויב אָן שווערער מאכן די אויך אָן דעם שווערע קאָלאָניזאציע־אויפגאבע.

נאָכמער, אויב א גרופּע מענטשן וויל אויף א נײַ אָרט שאפן ז יי ע ר טעריטאָריע, איז דאָס איינציקע מיטל דערצו — באארבעטן דעם באָדן, וואָס זי האָט פארנומען, מיט אייגענע הענט. ערדארבעט — איז דער יסוד פון יעדער זי־בערער באפעסטיקונג פאר זיך פון א באשטימטן אָרט. צום באדויערן, האָבן הונ־דערטער יאָרן פון שטאָטישן לעבן און וואנדערן פון אָרט צו אָרט, נישט זייענדיק צוגעפעסטיקט צו דער ערד, געמאכט פון די אידן שטאָטישע איינוואוינער, און נישט קיין ערדארבעטער. פון דעם איז נאָך, געוויס, נישט געדרונגען, אז אידן זיי־נען נישט פעאיק צו ערדאַרבעט; אָבער זיי ליינט בעסער די גרינגערע אופנים פון ערדארבעט (די אזוי גערופענע אינטענסיווע ווירטשאפט און גאָרטן־פּלאנצונג).

און אין אזא פאל האָט נישט קיין זין צו גיין אין לאנד, וואָס מען קאָן גאָר נישט באארבעטן אָן קינסטלעכער באוואסערונג. נאָכמער, פאר א פאָלק וואָס האָט נישט אנטוויקלט ביי זיך, ווי די מאכמעדאנער, די נאציאָנאלע באוואסערונגס־קונסט (אין טורקעסטאן, ביי די מאכמעדאנער, איז די באליבטסטע שפּיל פון די קינדער, די שפּיל פון „באוואסערונג”, ווי ביי די אייראָפּעאישע קריסטלעכע קינ-דער, די שפּיל „אין סאָלדאטן”).

מען דארף גיין אהינצו, וואו די ערדארבעט איז לייכטער און ס׳איז קיין שום ספק נישט, אז אויב דאָס אידישע פאָלק וואָלט פארמאָגט א גרויסן עלעמענט פאר לאנדווירטשאפטלעכער קאָלאָניזאציע, (קליינע גרופּעס זיינען דערצו נישט גענוג), וואָלט דאָס שוין לאנג געטאָן געוואָרן. די פראנצויזן האָבן באשאפן קאנאדע, די ענגלענדער — די פאראייניקטע שטאט, די שפּאניער — ארגענטינע, די האָלענ־דער — דרום־אפריקע, די דייטשן באזעצן זיך אין דרום־בראזיל א.א.וו.; אפילו די מענאניטן און די דוכאָבאָרן האָבן געגרינדעט מענאניטישע און דוכאָבאָרישע גע־מיינדעס, און אלץ דורך לאנדווירטשאפטלעכער קאָלאָניזאציע.

ס׳איז, אלזאָ, קיין שום ספק נישט, אז די אידן שטרעבן איבערהויפּט נישט צו ווערן פעסטע ערדארבעטער. זיי איז ליבער זיך צו פארנעמען מיט מלוכות און מסחר אין די שטעט: צו דעם האָט זיי געפירט זייער געשיכטע.

נאָר אויב די ליבשאפט צו דער ערד און דער חשק צו ערדארבעט לאָקן נישט

---

(1) עטלעכע צענדליק טויזנטער יארז האבז מיר געלעבט אויפז חשבוז פוז דער פייכט־קייט, וואָס איז געווען אין די ריזיקע אזיערעס, וואָס זיינען פארבליבן נאך דעם אייז־פעריאד. איצט טריקענען זיי אוים מיט א מערקווירדיקער שנעלקייט און דורך דעם זיינען אונטערגע־גאנגען גאנצע ציוויליזאציעס אין מיטל־אזיע.

די אידן, — וואָס־זשע קאָן זיי דינען אלס צוציאונגס־קראפט צו וועלכער ס'נישט איז טעריטאָריע, און באזונדערס קיין פאלעסטינע?

— בלייבט נאָר איינס: די רעליגיע. פונקט, ווי די דוכאבארן האָבן עמיג־רירט קיין קאנאדע מיט דער האָפענונג דאָרט צו גרינדן א דוכאבאריש קעניג־רייך, מיט זייער רעליגיע און מיט זייער טעאקראטיע (גייסטלעכע הערשער), — אזוי קאָן אויך זיין דער הויפט־מאָטיוו צום אויסוואנדערן קיין פאלעסטינע נאָר די רעליגיע.

אויף דעם דאָזיקן יסוד וועסטו אין דעם צוואנציקסטן יאָרהונדערט גאָר־נישט אויסבויען. אין יעדער רעליגיע איז פאראן דער עלעמענט פון גלויבן, אָבער אונזער יאָרהונדערט פון לערע און וויסן, גראָבט אונטער יעדן גלויבן אין דעם נישט־דערוויזענער און אוודאי דעם גלויבן אין לעגענדעס, וועמעס אנטשטיי־אונג מיר הויבן אָן וויסן און באגרייפן. חוץ דעם, פירט יעדער רעליגיע אויף א פאטאלן אופן צו דער טעאקראטיע, ד. ה. צו דער הערשאפט פון די, וועלכע מען האלט פאר די בעסטע אויסטייטשער פון גאָטס ווילן. די בורזשואזע מלוכה־אָנ־הענגער וואָלטן נאָך אפשר געקאָנט שלום מאכן מיט דעם, נאָר די סאָציאליסטן, בפרט די אנארכיסטן, זיינען אבסאָלוט קעגן דעם. זיי וועלן דערום קיין מאָל נישט שלום מאכן מיט דער טעאקראטיע און מיטן אויספאָלגן די רעליגיעזע לעגענדעס.

שוין צוליב דעם אליין קאָן די עמיגראציע קיין פאלעסטינע, וועלכע מען האָט אויסגעקליבן צוליב דעם, ווייל זי איז דאָס וויגעלע פון מלכות ישראל, נישט זיין קיין געלונגענע. דאָס אלטע, דאָס איבערגעלעבטע און דאָס אָפגעלעבטע קאָן מען אין דער געשיכטע נישט צוריק לעבעדיק מאכן. נייע צייטן שטעלן נייע אויפגאבן.

קיין שום פאָלק דאַרף, נאטירלעך, נישט גרינגשעצן זיין פאָלקסטימלעכעס. אנטוויקלענדיק זיין שפראך, זיין קולטור, אירע אייגנשאפטן פון שאפן און דענ־קען, טראָגט יעדער נאציאָנאליטעט, ווי קליין זי זאָל נישט זיין, אריין איר ווערט־פולן עלעמענט אין דער אלגעמיינער סומע פון דער מענטשלעכער אנטוויקלונג. מיר זיינען באקאנט אייניקע אייגנשאפטן פון דעם אידישן דענקען, שאפן, הו־מאָר און טרויער, מוזיק און קאָמעדיע, איך בין באקאנט מיט זיי און שעץ זיי; איך פריי זיך, ווען איך זע זייער פאָלקסטימלעכעס אין דער קונסט, און איך בא־טראכט אידיש, אלס א שפראך, וואָס ס'איז כדאי צו אנטוויקלען, פונקט ווי ס'איז כדאי צו באארבעטן אייניקע דיאלעקטן פון די מערב-שפראכן.

נאָר שאפן א קינסטלעכע נאציאָנאליטעט דורך איבערוואנעדרן און אוועק־פירן אין דער מדבר — איז נישט מעגלעך. אזוי ווערן געשאפן רעליגיעס, נאָר נישט קיין פעלקער. די איבערוואנדערונג קיין פאלעסטינע, וואוהין ס'קאָן לאָקן נאָר די רעליגיע, קאָן דינען — נישט לטובת דעם מענטשלעכן פראָגרעס, נאָר צו א קינסטלעכן אויפלעבן דאָס, וואָס ס'האָט שוין אָפגעלעבט זיין צייט און קאָן שוין צוריק נישט אויפלעבן.

פ. קראָפּאָטקין.

דאַ גיבן מיר דעם פולן טעקסט פו דער בריוו, אויף וועלכער קראָפּאָט־קין האָט געגעבן דעם אויבנגעבראכטן ענטפער:

אזוי ווי מיר האלטן ערב דעם קאָנגרעס פון די אנארכיסטן־קאָמוניסטן, ווענד איך מיר צו אייך מיט דער בקשה, איר זאָלט מיר ענטפערן אויף אייניקע טעאָרעטיש־פּראַקטישע פראגן, וואָס האָב א שייכות צו א געוויסער ריכטונג אינעם אנארכיזם — צו דער נאציאָנאלער ריכטונג. איך ווענד מיך צו אייך, אלס א ציוניסט־אנארכיסט־קאָמוניסט.

לויט מיין מיינונג דארף יעדער אידעאל, וואָס נעמט ארום א געוויסע גרופּע מענטשן, וועלכע זיינען פארבונדן דורך אלגעמיינע אינטערעסן, יעדער גזעלשאפטלעכער אידעאל, וואָס איז דער רעזולטאט פון געוויסע רעאל באדינגונגען, אנטהאלטן אין זיך די נעגאציע פון דער איצטיקער אָרדענונג און אויך דאָס פּאָזיטיווע, ד. ה., די נייע באדינגונגען. דעריבער, פארשטענדלעך, אויב דער דאָזיקער אידעאל איז א רעוואָלוציאָנערער אין באצוג צום היינט, און נישט קיין רעפאָרמאטאָרישער, דארף ער געבן א וועלכן ס'נישט איז רעאלן, אומפּאסנדיקן ענטפער אויף אלע זייטן פון דעם געזעלשאפטלעכן און אינדיווידועלן לעבן, און נישט נאָר אויף איינער פון זיי. כ'וועל צוגיין קאָנקרעט צו דער זאך. דער אידעאל פון דעם אנארכאָ־קאָמוניזם, צושטערנדיק און פארניכטנדיק די איצטיקע אָרדענונג אין אלע אירע מאניפעסטירונגען, גיט אונז, אזוי צו זאָגן, דעם אנטיטעזיס צו יעדער דערשיינונג — אויפן אָרט פון דער עקאָנאָמישער פארשקלאפונג פון איין קלאס דורכן צווייטן — דאָס איבערגעבן די פּראָדוקטן און די פּראָדוקציע־אינטערעסן אין די הענט פון פרייע קאָמונען; אויפן אָרט פון דער מלוכה — א פרייע פעדעראטיווע פאראייניקונג א.א.וו. לויט מיין מיינונג, האָט שוין געזעלשאפטלעכע דערשיינונג, א גענוג גראנדיעזע, און גאנץ אָפט א רעוואָלוציאָנערע, נישט געפונען קיין ענטפער אין דער אנארכיסטישער ליטעראטור און אויך נישט אין דעם אידעאל גופא. דאָס איז די נאציאָנאלע פראגע. און אויב מען האָט יאָ אמאָל באריַרט די דאָזיקע פראגע, איז דאָס געווען זייער שוואך און אויבערפלעכלעך. מען האָט אומעטום דיסקוטירט די נאציאָנאלע פראגע בכלל: דער נאציאָנאלער מאָמענט ביי דער בורזשואזיע פון דער אונטערדריקנדיקער נאציע, ביי דער בורזשואזיע פון דער אונטערדריקטער נאציע, ביים פּראָלעטאריאט פון דער אונטערדריקנדיקער און אונטערדריקטער נאציע,—מ'האָט אלעם צענויפגעמישט אין איין קופּע ניט באמערקנדיק, אז צווישן די נאציאָנאלע מאניפעסטירונגען פון די אלע קלאסן ליגט א טיפער אָפּגרונט. ס'איז אמת, אז די נאציאָנאלע פראגע פאר דער בורזשואזיע פון דער אונטערדריקנדיקער נאציע באשטייט אין פ א ר כ א פּ ן דעם פרעמדן מארק און אז זי באנוצט זיך דערצו מיט פארשידענע מיטלען, סיי „קולטורעלע", סיי מאטעריעלע; ס'איז אויך אמת, אז די נאציאָנאלע פראגע פאר דער אונטערדריקטער בורזשואזיע באשטייט אין פארטיידיקן איר מארק. אָבער נישט נאָר אין דעם אליין. אָבער וואָס איז מכוח דעם פּראָלעטאַריאט פון דער אונטערדריקטער נאציע? צי איז דען פאר דעם פאָרגעשריטענעם ארבעטער פון

דער דאָזיקער אונטערדריקטער נאַציע אַלצאייננס צו זיין נאַציע איז אונטער־דריקט צו נישט נאָר דערפאַר, ווייל „מיין אייגענער עקספּלאָאַטאָר איז נישט בעסער פון דעם פרעמדן?" ווי איר דריקט זיך אויס אין אייער אַרטיקל וועגן די היסטאָרישע אויפגאַבן פון דעם איצטיקן מאָמענט.

די דערפאַרונג אין דעם אידישן לעבן האָט מיר געוויזן דאָס פאַרקערטע. דער פּראָלעטאַריאַט פון אַ אונטערדרדיקטן פאָלק קאָן זיך נישט אַנטוויקלען פריי (אפילו אויף אַזויפיל, אויף וויפל דאָס איז מעגלעך אין די ראַמען פון דער קאַ־פּיטאַליסטישער אָרדענונג): זיין מוטער־שפּראַך (קיין אַנדערע קאָן ער נישט), זיין קולטור און אַלע אירע מאַניפעסטירונגען (די ליטעראַטור, פּאָעזיע, טעאַטער א. א. וו.) איז באַשרענקט דורך דער בורזשואזיע פון דער אונטערדריקנדיקער נאַ־ציע; די פּראָדוצירנדע כוחות פון דעם געגעבענעם אונטערדריקטן פאָלק, אין דער קלאַסן־קאַמף פון דעם אונטערדריקטן פאָלק איז באַגרענעצט. פאָלגלעך, איז דער וועג פון דעם פּראָלעטאַריאַט פון דער אונטערדרדיקטער נאַציע צום אַנאַר־כאָ־קאָמוניזם נישט נאָרמאַל, באַשרענקט.

אַלזאָ, פאַר דער נאָרמאַלער אַנטוויקלונג פון אַלע זיינע כוחות, וואָס דאָס איז מעגלעך נאָר דורך דער רעוואָלוציאָנערער איבערבויאונג פון דער געזעלשאַפט אין אַ נעץ פון פרייע קאָמונעס, פאַר דעם אָפּשאַפן די מאַכט און אַלע אירע מאַ־ניפעסטירונגען, איז דער פּראָלעטאַריאַט פון דער אונטערדריקטער נאַציע לעבע־דיק פאַראינטערעסירט אין דער באַפרייאונג פון זיין פאָלק, ווייל דערפון איז אָפּהענגיק זיין נאָרמאַלער קאַמף, זיין נאָרמאַלע אַנטוויקלונג.

אין אייער אויבנדערמאָנטן אַרטיקל האָט איר דאָס דערמאָנט, אָבער צי איז דען דאָס גענוג? צי איז דען גענוג בלויז צו פאַרניכטן אַלע פאָרמען פון נאַציאָ־נאַלער אונטערדריקונג? דאָס איז נאָר אַ טייל פון דער אַרבעט פונעם פּראָלעטאַ־ריאַט — דער נעגאַטיווער טייל.

פאַר דער זיך נאָרמאַל אַנטוויקלענדיקער נאַציע עקזיסטירט נישט אַזאַ פּראַ־גע, און דאַרף נישט עקזיסטירן. אָבער, צי איז דאָס אַזוי ביי אַ אונטערדריקטן פאָלק? פאַרשטענדלעך, אַז נישט. די אונטערדריקטע קלאַסן פון אַ אונטערדריקטן פאָלק קעמפן, ערשטנס, אויף צו פאַרניכטן אַלע פאָרמען פון נאַציאָנאַלער אונ־טערדריקונג, און צווייטנס, אויף צו שאַפן — נאָך אין די ראַמען פון דער קאַ־פּיטאַליסטישער אָרדענונג — די באַדינגונגען פאַר אַ נאָרמאַלער קולטורעלער און עקאָנאָמישער אַנטוויקלונג, און פאַר אַ נאָרמאַלן קלאַסנקאַמף פון דעם פּראָ־לעטאַריאַט פון דער אונטערדריקטער נאַציע פאַר זיין פּראָלעטאַרישן אידעאַל — דעם אַנאַרכיזם־קאָמוניזם. אַנאַרכיזם מיינט: די נאָרמאַלע, פרייע אַנטוויקלונג פון דעם יחיד אינעם שוים פון אַ ג ע וו י ס ע ר ג ע ז ע ל ש א פ ט. — „דער אַנאַרכיזם שטרעבט צו אויפהאַלטן און אויסברייטערן דעם קערן פון גע־זעלשאַפטלעכקייט־געוואוינהייטן, אָן וועלכע ס'קאָן נישט עקזיסטירן קיין שום מענטשלעכע געזעלשאַפט". הייסט עס, אַז עס פאָדערט זיך די פרייע אַנטוויק־לונג פון דער געזעלשאַפט, פון די געזעלשאַפטלעכע געוואוינהייטן. לויט מיין

מיינונג, קאָנען די לעצטע, און דארפן זיין נאָר נאציאָנאלע, ווען מען נעמט זיי נישט אבסטראקט, נאָר רעאל, ד. ה., צוגעפאסטע צו די אויסערלעכע און אינער־לעכע באדינגונגען, אין וועלכע דעם געגעבענעם געזעלשאפטלעכן אָרגאניזם עס קומט אוים צו קעמפן. די אויסערלעכע באדינגונגען זיינען — קלימאטישע, גע־אָגראפישע א.א.וו. און די אויסערלעכע זיינען — די היסטאָרישע, קולטורעלע ווערטן א.א.וו. וועלכע האָבן זיך אויסגעארבעט דורך דער געגעבענער נאציע במשך פון הונדערטער יאָרן. די אויסערלעכע און די אינערלעכע באדינגונגען שאפן די געזעלשאפטלעכע געוואוינהייטן, די אלגעמיין־מענטשלעכע אידעאלן, די נאציאָ־נאלע באפארבונג. דערום גיסט זיך אוים יעדער באוועגונג — למשל, דער סאָ־ציאליזם — אין נאציאָנאלע פאָרמען, וואָס זיינען צוגעפאסט צו די אָנגעגעבענע נאציאָנאלע באדינגונגען — אויסערלעכע און אינערלעכע. ארויסגייענדיק פון אָט־דעם שטאנדפונקט, דענק איך אז: כדי דער פראָלעטאריאט, רעוואָלוציאָני־זירנדיק די געזעלשאפטלעכע סביבה אין וועלכער ער לעבט און פירט דעם קלאסנ־קאמף, זאָל קאָנען נאָרמאל דערפירן די געזעלשאפט צו א פרייער קאָמוניסטישער אָרדענונג, מוז ער האָבן די באדינגונגען פון א נאָרמאלן נאציאָנאלן לעבן. די נאַ־ציאָנאלע, מאטעריעלע עשירות מוז זיך אנטוויקלען נאָרמאל, כדי דער פראָלע־טאריאט זאָל, סוף כל סוף, עס קאָנען פארוואנדלען — די דאָזיקע נאציאָנאלע עשי־רות — פון פריוואט־אייגנטום אין געזעלשאפטלעכן, איבערגעבנדיק עס אין די הענט פון די קאָמונעס. דאָס גאנצע נאציאָנאלע עשירות — די ערד, די וואסערן, די וועלדער, די ארבעטס און קאָנסום־אינסטרומענטן, די קולטור־אוצרות, דאָס אנטוויקלען די שפראך, די נאציאָנאלע פילאָזאָפיע, די ליטעראטור, פאָעזיע, קונסט, א. א. וו. — דאָס אלעם צוזאמענגענומען רוף איך אָן היימלאנד.

אין דער קאפיטאליסטישער געזעלשאפט איז דער באלעבאָס פון דעם דאָזיקן היימלאנד — פון די דאָזיקע נאציאָנאלע רייכטימער — די בורזשואזיע. דער פראָלעטאריאט פארמאָגט עס נישט. נאָר דורך זיין מאסן־קאמף שטרעבט ער צו דערהאָבערן פאר זיך דאָס דאָזיקע פאָטערלאנד — צעטיילן עס נאָרמאל צווישן אלע מיטגלידער אין די קאָמונעס.

דאָס אידישע פאָלק ווערט אָפגעזונדערט פון די אָרטיקע באדינגונגען. א דאנק דער נאציאָנאלער קאָנקורענץ און געזעלשאפטלעכן באיקאָט; א דאנק דעם אנטיסעמיטיזם קאָן דער אידישער ארבעטער־קלאס זיך נישט אנטוויקלען נאָר־מאל; ער איז באגרענעצט, באשרענקט א־ן; אלע זיינע מאטעריעלע און גייסטיקע מאניפעסטירונגען אין דעם געזעלשאפטלעכן לעבן; ער איז אומעטום פאַרדרענגט צו די אָפגעשטאנענע פראָדוקציע־צווייגן. זיין קלאסנקאמף איז באגרענעצט. א דאנק דעם קאָן דאָס אידישע פאָלק נישט מארשירן נאָרמאל אויפן וועג צום אנארכיזם. כדי דאָס אידישע פאָלק זאָל זיך קאָנען פריי אנטוויקלען אויפן וועג צום אנארכיזם, מוז עס האָבן די באדינגונגען — אויסערלעכע און אינערלעכע — פון א נאציאָנאלן לעבן. דאָס איז אין די איצטיקע מלוכות נישט מעגלעך. די

אידן זיינען אומעטום א מינדערהייט, צעזייטע און צעשפּרייטע איבער דער גאַנ־צער וועלט. און אין דעם עקאָנאָמישן און קולטורעלן לעבן מוזן זיי זיך צופּאַסן צו די אָרטיקע אומשטענדן. די אידישע גרויס-בורזשואזיע האָט דאָס גוטאָן דורך אסימילירן זיך, אָבער דער אידישער פּראָלעטאַריאַט און די גאַנצע אידישע מאַסע קאָן נשט און וויל דאָס נישט טאָן.

בא איר מערקט זיך די טענדענץ צו שאַפן באַדינגונגען פאַר דער נאָרמאַ־לער אנטוויקלונג פון די אידישע שעפערישע כוחות — מאַטעריעלע און קול־טורעלע.

זי האַלט דאָס פאַר מעגלעך נאָר ווען די אידישע מאַסן וועלן זיך קאָנצענ־טרירן אין זייער היימלאַנד, אין פּאַלעסטינע. דאָס פאַרווירקלעכן דעם דאָזיקן אידעאַל קומט פאָר סיי דורך אָביעקטיווע באַדינגונגען — די גראַנדיעזע אידי־שע עמיגראַציע — וואָס איז דער רעזולטאַט פון דער קאָצענטרירטקייט פון די אידישע ארבעטער אין די אינדוסטריעס — און דורך סוביעקטיווע, — דורך דער באַוואוסטזיניקער שטרעבונג צו נאַציאָנאַלע לעבנס-באַדינגונגען. די אי־דישע אימיגראַציע באַגעגנט אָרגאַניזירטע און נישט־אָרגאַניזירטע שטערונגען אין די גרויס-קאַפּיטאַליסטישע לענדער — ענגלאַנד און אמעריקע, — *און זי לאָזט זיך דערום אין אנדערע, נישט-אנט־וויקלטע לענדער — פּאַלעסטינע.*

דער קאָנצענטרירונגס־ פּראָצעס פון די אידישע עלעמענטן אין פּאַלעסטינע האָט זיך שוין אָנגעהויבן. אין פּאַלעסטינע אנטוויקלט זיך דער קאַפּיטאַל און אר־בעט. ס'הויבט זיך אָן דער קלאַסנקאַמף. אין פּאַלעסטינע איז שוין פאַראַן א סאָ־ציאַלדעמאָקראַטישע ארבעטער־פּאַרטיי. איך — בין אַן אנאַרכיסט־קאָמוניסט־ציוניסט. אזעלכע גרופּעס זיינען שוין פאַראַן אין רוסלאַנד און אמעריקע. מיר שטרעבן צו אנטוויקלען דעם אנאַרכיסטישן אידעאַל אין פּאַלעסטינע און באַ־קעמפן אלע פּאָליטישע טענדענצן, וואָס מערקן זיך אין דער אידישער ארבעטער פּאַרטיי.

אונזער אויפגאַבע איז — צו שאַפן א פרייע קאָמונע, פאַר א פרייער אַל־זייטיקער, נאָרמאַלער אנטוויקלונג פון דעם יחיד אין דעם אידישן פּאָלק אין פּאַ־לעסטינע.

פארשטייט זיך, מיר אנערקענען דעם אנאַרכיזם אלס אינטערנאַציאָנאַלן אי־דעאַל, מירן אים אומעטום אגיטירן און פאַרשפּרייטן, נאָר ווי מיטגלידער פון דעם אונטערדריקטן אידישן פּאָלק, וואָס זיינען בעסער צוגעפּאַסט צו דער אי־דישער סביבה.

איצט ווענד איך מיך צו אייך, צו קאָנט איר נישט דורך א בריוו מיר זאָגן אייער מיינונג וועגן דער דאָזיקער ריכטונג אין דעם אנאַרכיזם? לויט מיין מיי־נונג איז ער דורכאויס לויט די פּרינציפּן פון דעם אנאַרכיזם. צו וועלן מיר אפשר מעגן — פּריוואַט — אנטיילנעמען אין דעם קאָנגרעס. אלס אנאַרכיסטן קאָמו־

ניסטן? איך בין איבערצייגט, אז די חברים וועלן אונז העלפן אין דעם שווערן קאמף, און מירן קעמפן האנט אין האנט פאר אַפּשאפן יעדער סאָרט אונטער־דריקונג.

יארבלום.

נאָך וועגן אנארכיזם און ציוניזם (1)

אלס ענטפער אויף אונזער ארטיקל „אנארכיזם און ציוניזם", האָבן מיר דערהאלטן פון דעם זעלבן קאָרעספּאָנדענט אַן ענטפער־ארטיקל. צום באדויערן איז עס צו לאנג אויף צו געבן עס'אינגאנצן, און כ'וועל דאָ דערום געבן בלויז דעם תמצית דערפון מיט מיין ענטפער.

נאָך עטלעכע שטאַרק דורכגעפּילטע טעאָרעטישע באמערקונגען, ענטפערט יארבלום אויף מיינע אויסזעצונגען: „דער חבר קראָפּאָטקין — שרייבט ער — טרעט ארויס קעגן דעם ציוניזם צוליב צוויי אורזאכן: די ערשטע, א פּראקטישע— דאָס אומטויגבארקייט פון פּאלעסטינע פאר קאָלאָניזאציע, און די צווייטע, א פּרינציפּיעלע, אז דער ציוניזם איז א רעליגיעזער אידעאַל און איז דערום אין סתירה צו דער אנארכיסטישער אידעע. מירן פונאנדערנעמען די צוויי פּונקטן".

אויף דער ערשטער ענטפערט יארבלום, זיך באציענדיק אויפן פּראָפּעסאָר ווארבורג און אנדערע. לויט זייער מיינונג קאָן א פערטהלק פונעם לאנד, ס'הייסט אזעלכע 7.500 קילאָמעטער קוואדראט אויסגענוצט ווערן אויף צו פאר־פלאנצן פּרוכט־ביימער; און אויב אין פּאלעסטינע פאלן זומער אינגאנצן נישט אוים קיין רעגנס אין די טאָלן, און זייער ווינציק אין די בערג, פאלן אָבער אוים א סך ווינטער־רעגנס, אזוי אז די יערלעכע מאָס רעגנס איז גרעסער ווי אין מיטל־דייטשלאנד.

דאָס זאָגנדק, חזרט ווארבורג איבער דאָס, וואָס אלע געאָגראפן ווייסן. יאָ, אויפן ברעג־פּאס פאלן ווינטער אוים א סך רעגנס, און אין פּאלעסטינע זיינען פאראן קליינע שטרעקעס, וואָס מען קאָן קולטיווירן, — באזונדערס ארום יפו (וואו מען האָט געגרינדעט אן אגראר־שולע און א קאָלאָניע). די שטרעקעס זיי־נען, אגב, נישט קיין גרויסע, ווייל 7.500 קילאָמעטער קוואדראט, ד. ה. 750.000 דעסאטין, איז ווינציקער ווי א העלפט פון דער ווארשעווער גובערניע, קלענער פון א צענט־חלק פון אירלאנד. דאָס גאנצע לאנד טריקנט אוים און ס'קאָן נישט באארבעט ווערן אָן א גרויסער כוחות־פארשווענדונג. איך חזר איבער: אין דרום־אמעריקע זיינען פאראן א סך בעסערע ערטער, וואו די אידן, אויב זיי זאָלן נאָר חשק האָבן צו ערדארבעט, וואָלטן שוין לאנג געקאָנט גרינדן א גרויסע צאָל

(1) נומער 18, „ליבטקי כליעב אי וואָליא", יולי 5 1907, לאנדאָן.

קאָלאָניעס, נישט פאַרשוועגדנדיק די מאַסע אַרבעט, וואָס ס'פאָדערט זיך פאַר דער אַגריקולטור אין פּאַלעסטינע.

די צווייטע יאַרבלומס איינוועגדונג געב איך איבער אינגאַנצן:

„ציוניזם — און רעליגיע", שרייבט יאַרבלום. ווען חבר קראָפּאָטקין וואָלט זיך נעענטער באַקענט מיטן ציוניזם אין דער פאָרם, ווי אים פאַרשטייט דער אידישער פּראָלעטאַריאַט און די פּראָגרעסיווע עלעמענטן פון דעם אידנטום, וואָלט ער איינגעזען, אַז ס'איז אַ פּאַראַדאָקס צו צענויפמישן ביידע באַגריפן. אויב אין דעם אידנטום איז פאַראַן אַ ריכטונג, וואָס איז אין תּוך, לויטן אינהאַלט פיינטלעך צו דער רעליגיע — איז דאָס דער ציוניזם. און דאָס האָבן טאַקע באַמערקט די רעליגיעז־געשטימטע עלעמענטן פונעם אידנטום און אין דעם רוב פאַלן געקעמפט קעגן אים. נישט אין איין חסידיש און רבניש־הויז האָט מען זיך געפרייט אינעם טאָג פון דאָקטער הערצלס טויט! חבר קראָפּאָטקין מישט צענויף צוויי באַגריפן, צוויי ריכטונגען אינעם אידנטום, פון וועלכע איינע איז סותר די צווייטע: דער משיחיזם און דער ציוניזם. די ערשטע ריכטונג איז אַ ריין רעליגיעזע. זי שטיצט זיך אויפן גלויבן אין דעם, אַז משיח וועט קומען און באַפרייען דאָס פון גאָט־דערוויילטע פאָלק און עס אַריבערפירן קיין פּאַלעסטינע דורך אַ פּאַפּירענער בריק. דער ציוניזם, אָבער — איז אַ רעוואָלוציאָנערע ריכטונג, ער זאָגט די אידישע מאַסן: דיין באַפרייאונג ליגט אין דיינע אייגענע הענט, און נישט פון גאָט און משיח. דער ציוניזם גראָבט אונטער יעדן שורש פון רעליגיע, דער ציוניזם איז די ריכטונג, וואָס וועט פאַרשנעלערן דעם פּראָצעס פון פאַרניכטן דעם גלויבן אין דער השגחה עליונה פון אַלע רעליגיעס. אַ סך פון אונזערע קעגנער האָבן דאָס נישט פאַרשטאַנען, אָבער דערפאַר האָבן די אידישע רעליגיעזע עלעמענטן תּיכּף אינסטינקטיוו דערשפּירט אינעם ציוניזם זייער אומקאָמפּראָמיסלעכן שונא".

מיט אַזאַ באַגרייפן דעם ציוניזם קאָן מען נישט מסכּים זיין. אויב דער ציוניזם האָט אַרויסגערופן אַזעלכע הייסע וויכּוחים, איז דאָס טאַקע דערפאַר, וואָס אין אים, אויף וויפל איך ווייס, האָבן זיך באַגעגנט עטלעכע ריכטונגען; בערך: 1) דער רעליגיעזער ציוניזם — דער סאַמע וויכטיקסטער — וואָס איז דער יסוד פון דער גאַנצער רעליגיע, תּפילות און טראַדיציעס פון דעם אידישן פאָלק; 2) דער קולטורעלער ציוניזם, אָדער דער „גייסטיקער פּאַלעסטינאָפיליזם", וואָס שטרייבט טאַקע שוין נישט־וואָרטנדיק אויף דער איבערוואַנדערונג, אויפצוהויבן די קולטור פון דעם אידישן פאָלק; און, ענדלעך 3) הערצלס „פּאָליטישער ציוניזם". ווענן אים רעדט עס טאַקע יאַרבלום, נאָר אין דערווירקלעכקייט איז ער בכלל נישט דער איינציקער.

פאַר אָט־דעם „ציוניזם", לויט מיין טיפער איבערצייגונג, איז נישטאָ קיין אַנדער וועג, ווי זיך אָפּזאָגן פון דעם חלום, — וואָס קאָן, לויט מיין מיינונג, ניט מקוים ווערן — ווען אַריבערפירן דאָס אידישע פאָלק אין אַ לאַנד, וואָס וואָלט אפילו פאַר אַ דורכאויס אַגראַר־באַפעלקערונג מיט זיך פאָרגעשטעלט גוואַלטי־

קע שווערקייטן, אלס צוגאב צו די שוועריקייטן פון יעדער סאָרט איבערוואנדע-רונג; או צו דעם, זיך ערנסט פארנעמען מיט א צווייפאכער ארבעט: מיט דער ארבעט צו באפרייען די אידן עקאָנאָמיש און פּאָליטיש און מיט דער ארבעט צו אנטוויקלען ק ו ל ט ו ר ע ל א נ א צ י ע אויף פאָלקס יסודות — (ווי דאָס טוט בעמען, אוקראַינע, גרוזיע א.א.וו.). די דאָזיקע אומגעהויערע ארבעט, רעוואָלוציאָנערע און קולטורעלע, מוז מען דורכפירן אויף די ערטער גופא, וואו דאָס אידישע פאָלק וואוינט איצט, און וואָס האָט פונקט אזוי רעכט צו באַטראכטן פאר ז יי נ ע, ווי די אנדערע איינוואוינער פון די זעלבע ערטער.

אויב דער „פּאָליטישער ציוניזם" וועט פאר זיך שטעלן די דאָזיקע גוואַלטיקע אויפגאבע, וועט ער אויפהער זיין צ י ו נ י ז ם א ו ן פ א ָ ל ע ס ט י־נ י ז ם. ער וועט ווערן א פ א ָ ל ק ס ט י מ ל ע כ ע א י ד ע ע. און דאַמאָלט וועט זיין פ א ָ ל ק ס ט י מ ל ע כ ע ר געדאנק ווערן א מעכטיקע טרייבקראפט פאר דער אנטוויקלונג פון דעם גאנצן אידישן פאָלק און זיין נאַציאָנאליטעט.

אויף צו דורכפירן די דאָזיקע ארבעט דארפמען זיך נישט דערווייטערן אין דער מדבר. אין דער מדבר גייען נאָר אוועק די יעניקע, וואָס ווילן באשאפן א גייע רעליגיע, ד. ה. טאקע דער עלעמענט, וואָס האָט שטענדיק צעשיידט די מענטשן: — אלע רעליגיעס צעשיידן די מענטשן, אָבער די, וואָס פילן די נויטיקייט צו פאראייניקן ק ו ל ט ו ר ע ל דאָס אידישע פאָלק מיט דער גאַנצער ציוויליזירטער וועלט, וועלן אין אים אנטוויקלען די אוצרות פון זיין פאָלקס־טימלעכקייט אינעם קאמף פאר פ ר יי ה יי ט א ו ן ז ע ל ב ס ש ט ע נ ־ד י ק יי ט ד א ָ ר ט, וואו די מאָדערנע געשיכטע האָט זיי פארכאפט.

פּ. קראפּאטקין

מ. נעטלוי

פיאָטר קראָפּאָטקין ביי דער אַרבעט

קראָפּאָטקינס פּערזענלעכקייט און אידעען זיינען אויף אַזאַ גראַד אין אַלעמענס זכרון, סיי פון חברים, סיי פונעם ברייטערן עולם, — לפּחות ביז 1914, אַז אַצינד, נאָך זיין טויט, בלייבט ווינציק־וואָס צו זאָגן, סיידן איבערקלייבן די מאַסע פאַקטן און פּערזאָנען, באַטראַכטן די פּרטים פון די אידעען, אָדער צונויפזאַמלען די קלייניקייטן און אַנעקדאָטן. חוץ דעם האָט די עוואָלוציע, וואָס האָט זיך אָנגעהויבן פון 1914 און איז שפּעטער פאָרגעזעצט געוואָרן — צושטעלנדיק דאָס אות „פּ" אין אַן אַלץ־גרעסערן מאַסשטאַב, ביז איצט זיך אויף אַזוי ווייט ניט אָפּגעשטעלט, אַז אונדז איז שווער אָפּצומעסטן די פאַרשידענע כוחות, וואָס ווירקן אין איר, און פאָראויסזען איר ענדגילטיקן רעזולטאַט; דעריבער, ווען אַזויפיל פאַקטאָרן זייַנען נאָך פאַרבאָרגן — לפּחות פאַר אונדזער באַאָבאַכטונג, — קאָנען מיר נישט ריכטיק אורטיילן וועגן דעם, וואָסאַראַ ווירקונג ס'האָבן געהאַט — און האָבן נאָך — קראָפּאָטקינס לעבן, טעטיקייט און אידעען אויף דעם אַלעמען, וואָס דאַרף ערשט קומען. דער גייסט פון מאַכט, מיט וועלכן ער האָט געקעמפט זיין גאַנץ לעבן, זיגט הפּנים איבעראַל, פון דעם אימפּעריאַליזם ביזן באָלשעוויזם, און פונדעסטוועגן איז דאָס אין די אויגן פון אַ סך דענקנדיקע מענטשן בלויז שיינבאַרע זיגן, דאָס זיינען — די לעצטע און העסלעכסטע מאַניפעסטירונגען פון דער מאַכט, וואָס גראָבט זיך אַליין אַ גרוב דערמיט, וואָס זי רופט אַרויס די גרעסטע שטרעבונגען צו דער אמתער פרייהייט, און אמתער ברודערשאַפט, און דערנענטערט, אַזוי אַרום, אומפאַרמיידלעך, די צייט, ווען די זריעה וואָס עס האָבן פאַרזייט קראָפּאָטקין און אַזויפיל אַנדערע אַנאַרכיסטן, וועט אויפגיין און געבן פרוכט. ווען די איצטיקע אָרדענונג, וואָס האָט פאַרלוירן איר פּרעסטיזש, איז געפאַלן אין אייניקע לענדער איז דער פאַקט, וואָס די גרויסע פּאַרטייען און די ברייטע מאַסן, די ערשטע — דייסנדיק זיך צו דער מאַכט און די צווייטע — ליידנדיק נויט און הונגער, האָבן קודם כל פאַרכאַפּט די מאַכט און גענומען אָנווענדן שטרענגע מיטלען,—אָט דער פאַקט איז מסתמא געווען אַן אומפאַרמיידלעכער. די רייע פון דער פרייהייט קומט שפּעטער און די פראַגע וועגן דעם, אויף וויפל די צוקונפטיקע געשעענישן וועלן דירעקטער

אינספירירט ווערן פון איר גייסט, ווי די, וואָס זיינען פאָרגעקומען נאָך 1917 — איז פאַר אונדז די סאַמע עיקר־פראַגע. מיר געפינען זיך אינעם סאַמע האַרץ פון דער דאָזיקער עוואָלוציע, און ס'קומט אויס אַפּצולייגן די ענדגילטיקע אָפּשאַצונג פון קראָפּאָטקינס טעטיקייט און פעסטער ווירקונג.

ס'וועט זיין געגוג צו זאָגן, אַז במשך פון זיין גאַנצן טעטיקן לעבן, אָנהויבנ־דיק פון די 60־קער יאָרן ביזן יאָר 1914, האָט ער אויפגעטאָן מער ווי אַ מענטש קאָן אויפטאָן, און אַז דאָס לעבן פון ווינציק מענטשן איז אַזוי אָנגעזאַפּט מיט שטענדיקער אַרבעט: מיט דער אַרבעט פאַר דער וויסנשאַפט און מיטן אויסאַרבעטן די אידעען, מיט דער אַרבעט פון פּראָפּאַגאַנדירן און פאַרשפּרייטן די אידעען, און דערביי מיט דער שווערער אַרבעט צו פאַרזיכערן אַ באַשיידענע עקזיסטענץ פאַר זיך און פאַר זיין פאַמיליע. און טאַקע וועגן אַזאַ אומגעוויינלעך פיל־אַרבעטנדיקן מענטשן, וועגן דעם מענטשן פון זעלטענער און גרויסער טעטיקייט, וויל איך איצט ריידן — פון קראָפּאָטקינען.

ער וואָלט זיך נישט געוועזן אָפּגעזאָגט פון אַביסל אַ לייכטער לעבן, נאָר די אומשטענדן האָבן אים צוגעשמידט צו זיין אַרבעט אויף אַזעלכע 50 אָדער 60 יאָר לעבן, און האָט ער זיך איינמאָל גענומען צו דער אַרבעט, האָט ער זיך איר געווידמעט מיט דער גרעסטער אָנגעשטרענגטקייט. איך מיין, אַז די אידעען זיינען ביי אים געבוירן געוואָרן אַלס רעזולטאַט פון אַ לאַנגזאַמען וויסנשאַפטלעכן דראַנג צו דער מאַטעריאַלן־זאַמלונג און באַאָבאַכטונגען, אויף וועלכע ער האָט דערנאָך געבויט זיינע אויספירן. און האָט ער נאָר געמאַכט די אויספירן — זאָל דאָס זיין אין די 60־ער יאָרן אָדער מיט 30 יאָר שפּעטער — האָבן זיי אים באַהערשט מיט אויסערגעוויינלעכער קראַפט און זיינען, ווי עס זעט אויס, געבליבן אומפאַרענדערט במשך פון זיין גאַנצן לעבן. ער האָט דאָך שטענדיק געזוכט אומדערמידלעך באַשטעטיקונגען צו זיינע מיינונגען, נאָר ער איז, הפּנים, געוועזן אַ סך ווינציקער גענייגט צו געפינען צייט אויף זיי באַנייעס צו באַטראַכטן, און זיי רעווידירן אין זייער באַזע גופא. מיר, לפּחות, האָט די דאָזיקע אומדערשיטערטע צוגעבונדנקייט צו אַלץ, וואָס ער האָט אַמאָל באַאָבאַכט, אפילו ווען דאָס איז געוועזן אין אָנהויב פון די זעבציקער יאָרן פון דעם פאַריקן יאָרהונדערט, און ער האָט דאָס מערקווירדיק גוט געדענקט, אויסגעזען אַ ביסל מאָדנע, און וואָס פירט צו אַ געוויסער איזאָלירטקייט, נעמענדיק אין אַכט די שטענדיק פּראָגרעסירנדיקע וויסנשאַפטלעכע פאָרשונגען. איך וואָלט בעסער געוועזן געוואָלט, אַז זיינע אידעען זאָלן אין אַ סך אַ גרעסערער מאָס אריינגעוואָרפן ווערן אינעם פייער פון די וויסנשאַפטלעכע וויכוחים, אַז זיי זאָלן ענדערן זייער אויסזען אונטער דער ווירקונג פון קריטיק, זיי זאָלן וואַקסן אַ דאַנק די באַמיאונגען פון אַ סך אַנדערע; זיי וואָלטן דעמאָלט פאַר אונדז געקראָגן אַ מער אַלגעמיינעם און דויערהאַפטן, און וויניקער פּערזענלעכן כאַראַקטער. נאָר איך אָנערקען אַז צו דעם האָבן געשטערט אַ סך סיבות, וואָס האָבן אוועקגעשטעלט קראָפּאָטקינען, אויב מען קאָן זיך אַזוי אויסדריקן, אויף דער גרענעץ צווישן דעם וויסנשאַפטסמאַן און דעם נביא. געלערנטע

— זיינען דאָ אַ סך און נביאים — אויך, נאָר מענטשן וועלכע האָבן זיך אויפגעהאָדעוועט אויף דערווירקלעכער וויסנשאַפט, וועלכע האָבן זי באַאַרבעט דורך אייגענער אָנשטרענגונג און האָבן זי פאַרשפּרייט, פּונקט ווי די נביאים — אַזעלכע מענטשן זיינען דאָ זייער ווינציק, און די פּאָזיציע, וואָס קראָפּאָטקין האָט פאַרנומען, איז אין אַ געוויסן זין דער איינציקער ביישפּיל.

די גלענצנדיקע דערפאָלגן פון דער נאַטורוויסנשאַפט נאָכדעם, ווי ס'איז דערשינען דאַרווינס באַרימטער בוך, אַרום סוף פון די 50ער יאָרן פון דעם 19טן יאָרהונדערט, און די ריזיקע, נאָך נישט אויסגעפאָרשטע אוצרות פון רוסלאַנד און סיביר, וואָס קראָפּאָטקין האָט דערזען און אָפּגעשאַצט אין זיינע רייזעס, האָבן ביי אים דערוועקט דעם אינטערעס צו די נאַטור־וויסנשאַפטן און ער איז געוואָרן אַ טעטיקער אַרבעטער אויף אָט־דעם ברייטן פעלד, וואָס איז פאַרבליבן, רעלאַטיוו, פריי אפילו אין דער צאַרישער רוסלאַנד. נאָר דאָ האָט זיך אַריינגעמישט זיין נאַטירלעכער אַלטרואיזם און, ווען ער האָט דערזען דעם דערדריקטן צושטאַנד פונעם פאָלק, ווען ס'זיינען פאַרבליבן פרעמד אַלע נאַטור־אוצרות פון רוסלאַנד, ווי אויך אַלע פאָרשונגען פון דאַרווינען, העקסליין און ספּענסערן, האָט ער אויך אוועקגעוואָרפן די וויסנשאַפטלעכע קאַריערע און פאַרבונדן זיין גורל מיט די יעניקע, וועלכע האָבן געגרייט די רוסישע רעוואָלוציע.

און אָט נאָך די רייזעס און פאָרשונגען פון די 60ער יאָרן, נאָך דער גרויסער, אַזוי צו זאָגן, באַלמעלאָכישער אַרבעט אויף דעם געביט צוליב פאַרדינסט (איבערזעצונגען א.א.וו.), האָט קראָפּאָטקין אָנגעהויבן מיט דער זעלבער אָנגעשטרענגטקייט אַרבעטן פאַר די רעוואָלוציאָנערע צילן — פאַר אָרגאַניזירן געהיימע פּראָפּאַגאַנדע נסיעות, פאַרזאַמלונגען, לעקציעס, טיפּאָגראַפיעס און אויך זיינע אייגענע געהיימע פאָרלעזונגען אין די קרייזן, וואוהין ער פלעגט קומען פאַרשטעלט אַלס אַן אַרבעטער. מיט אַ זאַך פלעגט ער זיך שטענדיק פאַראינטערעסירן דורכויס; ער פלעגט אַריינדרינגען אין דער סאַמע טיפעניש פון דער זאַך און געטאָן אויף דעם זעלבן אופן די גרויסע, ווי די קליינע אַרבעט, לויט דער נויטווענדיקייט, אָנהויבנדיק פון אַ רעוואָלוציאָנערן רעפעראַט און ענדיקנדיק מיט אַ פּלאַן פון איבערבויען די באַוועגונג אין גאַנץ רוסלאַנד.

ווען דאָס לעבן און אידעען פון אַ סך אַנאַרכיסטישע דענקער און טוער וועלן ווערן מער באַקאַנט און בעסער שטודירט, וועט פאַר דעם שאַרפן אַנאַליטיקער און פּסיכאָלאָג זיין די איינציקסטע אויפגאַבע: צו אָנמערקן אַלע שאַטירונגען און שאָטנס פון די פאַרשיידענע אַנאַרכיסטישע וועלט־אָנשויאונגען — ווייל דער אַנאַרכיזם, צום גליק, איז אַזוינס, וואָס איז אינגאַנצן להיפוך צו דער שמעלצאייזןטעאָריע, און דאַן וועלן פאַר די אויגן פונעם לייענער אויפשטיין באַקונין, קראָפּאָטקין, דזשעמס גיליאַם, קאַפּיעראָ און אַנדערע. באַזונדערס וועט זיין אינטערעסאַנט צו פאַרגלייכן קראָפּאָטקינס אַנאַרכיזם מיט עליזע רעקלוס; זיי האָבן ענג צוזאַמענגעאַרבעט און זיינען געווען נאָענט באַפריינדעט, און דאָך — לפּחות, דאַכט זיך מיר אַזוי, — גלייכצייטיק מיט זייער מערקווירדיקער אידעאישער פאַרוואַנד־

שאפט, זיינען צווישן זיי געווען גאָר גרויסע אונטערשידן. קראָפּאָטקינס אנאַר־ביזם ווייזט מיר אויס האַרטער, ווייניקער טאָלעראַנט, מער צוגעפּאַסט צו דער פּראַקטיק; רעקלוס אַנאַרכיזם איז ברייטער, מערקווירדיק טאָלעראַנט, נישט דער־לויבנדיק גלייכצייטיק קיין שום קאָמפּראָמיסן, און איז געבויט אויף א מער הומאַ־ניטאַרן יסוד. פאַר דעם און פאַרן צווייטן — ווי נאָך פאַר א סך — איז פּראָן פּלאַץ, און אויב קראָפּאָטקינס אנארכיזם איז מער דער פּראָדוקט פון זיין צייט און אַ טייל פון אים קאָן פארשווינדן ווערן צוזאַמען מיט אים, ווייזט מיר אויס רעקלוס אַנאַרכיזם פעסטער; די צייט פאַר אַזאַ פולער אָפּשאַצונג איז נאָך נישט געקומען, נאָר זי וועט, אָן ספק, קומען.

מיין ערשטע דערינערונג וועגן קראָפּאָטקינען איז פאַרבונדן מיט: מיטינג לכבוד דער קאָמונע, וואָס מען האָט דורכגעפירט אין לאָנדאָן אין מערץ פון 1888, און מיט א רייע רעפעראַטן, וואָס קראָפּאָטקין און אַנדערע מיטגלידער פון דער גרופּע „פרידאָם" האָבן געלייענט אין דעם זעלבן יאָר; אייניקע פון די דאָזיקע פאַר־זאַמלונגען זיינען פאָרגעקומען אין דעם הויז פון דער „סאָציאַליסטישער ליגע" אויף פאַרינגדאָן־ראָד, נאָך א מער ענגע מיטאַרבעטערשאַפט צווישן דער ליגע, וואו ס'האָט געהאַט די אויבערהאַנט דער רעוואָלוציאָנערער סינדיקאַליזם, און דער שטרענג אַנאַרכאָ־קאָמוניסטישער גרופּע, איז אין יענער צייט נישט געווען. נאָר ווען די גרופּע „קאָמאָנוועל" אין וועלכער ס'האָט זיך, סוף כל סוף, פאַרוואַנדלט די „סאָציאַליסטישע ליגע", איז צעשלאָגן געוואָרן דורך די פאַרפאָלגונגען פון 1894, און די צייטונג „פרידאָם" האָט אויך פריינוויליק איבערגעריסן איר עקזיסטענץ אויף עטלעכע חדשים אין 1894-95, האָבן די רעשטלעך פון ביידע גרופּעס זיך צענויפ־געגאָסן און אין מערץ פון 1895 איז די „פרידאָם" לעבעדיק געוואָרן און דערשיינט פון דעמאָלט אָן ביז איצט.

צוליב עפּעס האָבן די דאָזיקע געשעענישן פון דעם שטורמישן פּעריאָד אין אָנהויב פון די 90ער יאָרן נישט געצוואונגען קראָפּאָטקינען זיך אזוי ענג צונויפ־גיסן מיט דער ענגלישער באַוועגונג, ווי ער האָט זיך אַמאָל צענויפגעגאָסן (ווי עס דערציילן זיינע אַלטע חברים) מיט דער באַוועגונג אין די יורא'ר בערג און אין גענף. די ליטעראַרישע אַרבעט צוליב חיונה (די זייטיקע געאָגראַפישע אַרבעטן א.א. וו.) און דאָס רואינירטע געזונט דורך דער רוסישער און פראַנצויזישער טורמע, ווי אויך די ביטעס פון אַלע זייטן וועגן מיטאַרבעטערשאַפט, די פילצאָליקע קאָרעספּאָנ־דענץ א.א.וו., דאָס אַלץ האָט געפאָדערט א רעלאַטיוו אָפּגעזונדערט לעבן, חוץ די פּעריאָדן פון אָנגעשטרענגטער אַרבעט אין די ביבליאָטעקן. ער האָט געוואוינט ווייט פונעם צענטער אין האַראָי, אין אַקטאָן, אין בראָמליע (אינעם גראַפטום קענט), אין מאַסוויל היל, און, ענדלעך, ווען זיין געזונט האָט עס געפאָדערט, — אין בריי־טאָן. אין לאָנדאָן פלעגט ער נאָר אַמאָל פאַרברענגען א וואָך צוליב ביבליאָטעק־פאָרשונגען. ער פלעגט אוועקגעבן די גאַנצע צייט דער אַרבעט, דעם שטודיום, דער קאָרעספּאָנדענץ און די באַזוכער, און האָט, מן הסתם, נישט געקאָנט טאָן מער; ווען ער זאָל אין יענער צייט געווען אָפטער קומען אין באַרירונג מיט דער לאָנ־

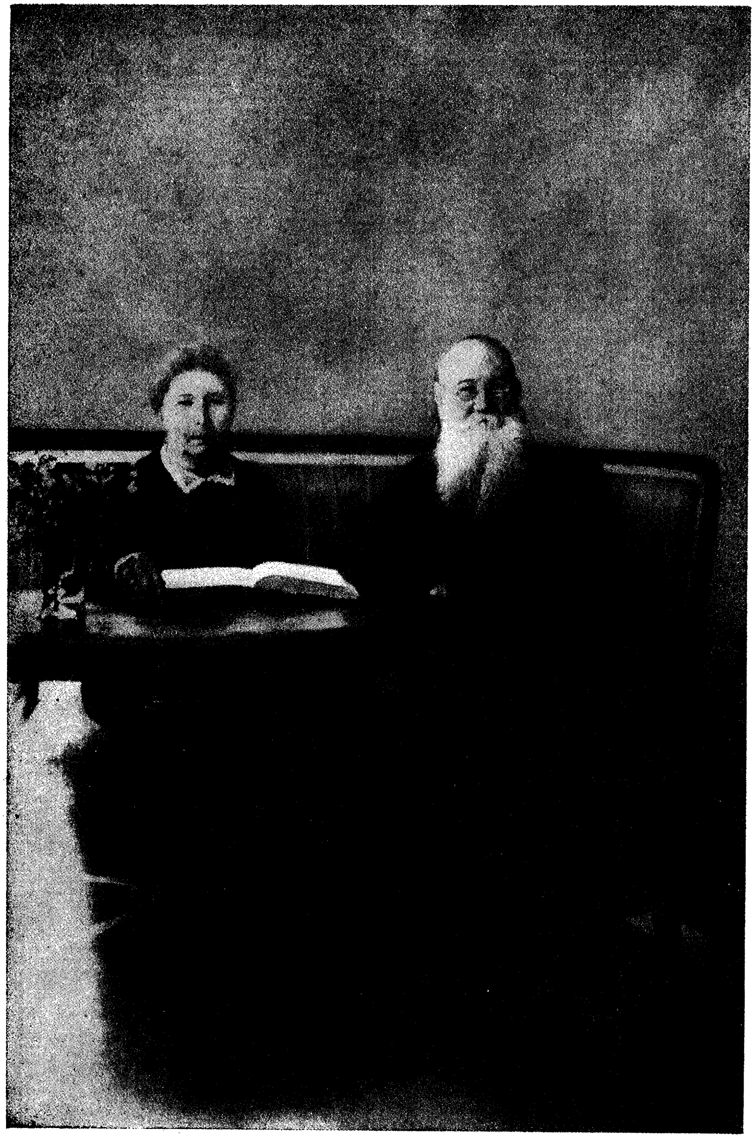

פּ. א. קראָפּאָטקין מיט זיין פרוי אויף דער עלטער

דאַנער באַוועגונג, וואָלט אים געווען אויסגעקומען צו פאַרקירצן אַנדערע זייטן פון זיין אַרבעט, וואָס האָט געהאַט אינזינען דעם ברייטערן עולם.

ער האָט געהאַט אַזויפיל מאַטעריעס צום שטודירן, און די דאָזיקע אַרבעט, ווי יעדער ערנסטע אַרבעט פון אַזאַ סאָרט, האָט זיך קיינמאָל נישט געענדיקט. אַזוי, אַז אויף צוגעפינען באַווייזן צום גונסטן פון דער קעגנזייטיקער הילף, האָט ער אַרומגענומען דעם גאַנצן געביט פון דעם אָרגאַנישן לעבן, און איך האָב אים זעלטן־ווען געזען אַזאַ צופרידענעם, ווי אין דעם טאָג, ווען ער האָט נאַרוואָס געהאַט געפונען אין דעם בריטישן מוזיי אָנווייזונגען דערויף, אַז אַמאָל איז צווישן די טיגערן געווען אַ געזעלשאַפטלעך לעבן, וואָס איינער אַ געלערנטער האָט אָפּגעלייקנט, כדי דערמיט דערלאַנגען אַ שטאַרקן קלאַפּ דער טעאָריע פון קעגנזייטיקער הילף. קראָפּאָטקין האָט צופעליק זיך דערוואוסט וועגן דעם, אַז די טיגערס האָבן אַמאָל געלעבט אין סטאַדעס, ביז די פאַרפאָלגונגען מצד דעם מענטשן האָבן פאַרמינערט זייער צאָל און זיי זיינען געצוואונגען געווען צו לעבן אָפּגעזונדערט אין די ווייטע טיילן פון די אורוועלדער. צו די דאָזיקע גענויע באָאָבאַכטונגען איבערן חיהשן און געזעלשאַפטלעכן לעבן, זיינען ביי אים ביסלעכווייז צוגעקומען די פאָרשונגען אויפן געביט פון דער עטיק, וואו ער האָט אַליין געמוזט איבערקוקן די אומגעהויערע ליטעראַטור, וואָס האָט נישט געשטימט מיט זיינע אייגענע מיינונגען.

דערנאָך, בעת זיין רייזע קיין אַמעריקע, האָט דער זשורנאַל „אַטלאַנטיק מאַנטלי" אים פאָרגעלייגט צו שרייבן זיינע זכרונות. די ערשטע טייל פון וועלכע ס'האָבן ביי אים אויפגעוועקט אַלע אַלטע רוסישע דערינערונגען, אַ סך פון וועלכע זיינען נישט אַריין אינעם געדרוקטן טעקסט. וויסנדיק מיין אינטערעס צו היסטאָרישע און ביבליאָגראַפישע פראַגן (אין וועלכע ער האָט מיר זייער גערן געהאָלפן), האָט ער מיר אין יענע יאָרן איבערגעגעבן אַ סך ידיעות וואָס זיינען געווען אַ דערגענצונג צו „מעמואַרן פון אַ רעוואָלוציאָנער". מיט אייניקע האָב איך זיך באַנוצט אין מיינע דערגענצונגס־באַמערקונגען וועגן באַקונינען און מאַלאַטעסטאַן, די אַנדערע, וואָס האָבן אַ שייכות צו די לעצטע יאָרן פון דעם אינטערנאַציאָנאַל און צום אַנאַרכיזם פון די 80ער יאָרן, ליגן נאָך אַלץ צווישן מיינע פּאַפּירן. דער דאָזיקער אינטערעס צו די פּערזענלעכע דערינערונגען איז איבערגעריסן געוואָרן דורך אַ שטאַרקערן אינטערעס צו רוסלאַנד, ווען אין די יאָרן פאַר 1905 האָט די באַוועגונג אָנגעהויבן וועקן גרעסערע האָפענונגען און ווען אַ סך האָבן געזאָגט: „איצט אָדער קיינמאָל נישט!" און באמת דאָס יאָר 1905 האָט געבראַכט אַ רייע ענדערונגען. אין די דאָזיקע יאָרן איז קראָפּאָטקין נאָכאַמאָל געווען אין אַמעריקע און דאָרט געהאַלטן אַ רייע לעקציעס, פון וועלכע ס'איז צוזאַמענגעשטעלט געוואָרן זיין בוך „אידעאַלן און ווירקלעכקייט אין דער רוסישער ליטעראַטור" (1905).

— — — — — — — — — — — — — — — —

אין די לעצטע יאָרן, פאַר 1914, האָט ער שטאַרק געפילט דעם שטענדיקן מוז צו אַרבעטן אויף חיונה און וואָלט מיט פאַרגעניגן זיך געווען אָפּגערוט ווי עס געהער צו זיין, וואָס פאַר אים האָט דאָס געמיינט לייענען און אַפילו זאַמלען ביכער

(מחמת ער איז געווען אַ ליבהאָבער פון ביכער און זיך געפרייט, אויב ער האָט געקראָגן אַ וועלכע ס'נישט איז זעלטענע רעוואָלוציאָנערע אויסגאַבע), הנאה האָבן פון דער קונסט, הערן אינטערעסאַנטע נייעס, בדרך הליכה כאַפּן אַ קוק הינטער די קוליסן פון דער פּאָליטיק — וואָס ער האָט שטאַרק ליב געהאַט. נאָר ער האָט קיינמאָל נישט געקאָנט געניסן פון אַזאַ פרייער צייט; פאַרשידענע אַרבעטן, די אָפּגעשוואַכטע אַרבעטס־פעאיקייט און דער שלעכטער געזונט-צושטאַנד האָבן אים קיינמאָל נישט געגעבן קיין לענגערע רו. און דאָך איז ער פאַרבליבן אַ לעבעדיקער און אַ פריילעכער, ער האָט ליב געהאַט צו שפּאַסן און לאַכן. כאָטש צייטנווייז פלעגט ער טיילמאָל, אין איין רגע, ווערן שרעקלעך ערנסט און שטרענג; די הויפּטזאַך, אָבער — ער איז אומפאַרענדערלעך געווען געטריי זיין גאַנץ לעבן צו זיינע אַרויס־געזאָגטע מיינונגען. און פאַרוואָס זיך אָפּשטעלן אויף איינציקע שוואַכקייטן, וועלכע האָבן, אָן ספק, געהאַט אויך זייער פּאָזיטיווע זייט און זיינען געווען אַן אומאָפּשיידבאַרער טייל — אַ גאָר באַזונדערער — פון קראָפּאָטקינס איינציקער פערזענלעכקייט?

— — — — — — — — — — — — — — — —

איך האָב אים געזען צום לעצן מאָל פאַר זיין אָפּפאָרן קיין באָרדיגער, סוף 1913. זיין באַציאונג צו דער מלחמה האָט מיך נישט איבעראַשט, ווייל זיין מיינונג אין דער הינזיכט איז שוין געווען אַן אַלטע און טיף־איינגעוואָרצלטע. איך פיל דערום און פאַרשטיי זיין לעבן צווישן 1914 און 1917, און אויך זיין גרענעצלאָזע פרייד מיט דער ידיעה וועגן דער רוסישער רעוואָלוציע אין מערץ פון 1917, און די האָפענונגען, מיט וועלכע ער האָט זיך אומגעקערט קיין רוסלאַנד אין קערענסקיס צייט. נאָר מיט עטלעכע חדשים שפּעטער האָט זיין לעבן געמוזט פאַרוואַנדלט ווערן אין אַ טראַגעדיע און אַזוי פאַרבלייבן ביזן סוף. אין 1908 האָט טאָלסטאָי געזאָגט, זיך ווענדנדיק צום צאַר: „איך קאָן נישט שווייגן!“ מיר האָבן נישט געהערט קראָפּאָטקינס קול אין זיין ווענדונג צו לענינען; זיין קול האָט צו אונדז דערגרייכט נאָר אין עטלעכע בריוו, וואָס מען האָט פאַרעפנטלעכט אין אויסלאַנד. אָבער ער האָט מסתמא געדענקט, אַז זיינע פריינט וועלן פאַרשטיין זיין שווייגן פּונקט ווי דאָס שווייגן פון שפּיז, ווען ער איז געגאַנגען צום טויט אין טשיקאַגאָ אין 1887: „ס'וועט קומען אַ צייט ווען אונדזער שווייגן וועט נעמען ריידן שטאַרקער פון די שטימען, וועלכע איר גרייט זיך היינט צו דערשטיקן“. הינטער קראָפּאָטקינס שווייגן איז באַהאַלטן אַ טראַגעדיע, פאַר וועלכער ס'ווערן אָפּגעמעקט זיינע שוואַכערע זייטן און עס פאַרבלייבט נאָר זיין פריידיקע אומדערמידלעכע אַרבעט פאַר דער פרייהייט, וויסנשאַפט און פאַר דער מענטשהייט.*)

---

*) דאָס דאָזיקע אַרטיקל איז געווען געדרוקט פריער אין דעם זאַמל־בוך „פּיאָטר קראָפּאָטקין דער רעוואָלוציאָנער, דענקער און מענטש“ אין ענגליש אין 1923. און אין דעם רוסישן זאַמל־בוך „קראָפּאָטקין און זיין לערע“, אונטער ג. מאַקסימאָוס רעדאַקציע אין 1931.

פיאָטר קראָפּאָטקין

דער רעוואָלוציאָנערער גייסט

(געדרוקט אין „אַרבעטער פריינט” דעם 31טן דעצעמבער פון 1915)

א איטאַליענישער חבר האָט געפרעגט קראָפּאָטקינען, אויב ער איז נישט קיין אָנהענגער פון קאָמונאַלע און פּראָווינציעלע וואַלן. אונדזער פריינט האָט אים געענטפערט מיט א בריוו, פון וועלכער מיר נעמען ארויס די וויכטיקסטע טייל:

ניין חבר, איך פארווארף פולשטענדיק די דאָזיקע קאמפּן; און מער ווי שטענדיק באטראכט איך זיי אלס שעדלעך פאר דער ארבעטער־זאך...

איך בין, היינט, נאָך מער ווי פריער איבערצייגט. אין דער ריכטיקייט פון די אנארכיסטישע פּרינציפּן, פון דעם אנארכיסטישן קאָמוניזם, אלס דער איינציקער צושטאַנד, אין וועלכן ס'וועט קאָנען פּאַרזיכערט ווערן די פולקאָמע און פרייע אנטוויקלונג פונעם יחיד אין זיין שענסטן אויפבלי. איך געפין אין דער אנארכיע א קראפט, וועלכע וועט ווערן די באוועגנדיקע שטויס־קראַפט פון דער אינטעלעקטועלער אנטוויקלונג פונעם יאָרהונדערט אין וועלכן מיר טרעטן אריין. זי וועט זיין דער ציל צו וועלכן ס'וועלן זיך געצוואונגענערהייט ריכטן די פּראקטישע אָנשטרענגונגען —׳ אויף וויפל זיי וועלן זיין באגייסטערט פון די אידעען פון פּראָגרעס — פאר גלייכהייט — עקאָנאָמישער, פּאָליטישער, אינטעלעקטועלער און גייסטיקער פרייהייט. דער שטאַטס־סאָציאליזם האָט אָפּגעלעבט זיין חיה־שעה, פּונקט ווי דער ביסמארקישער אידעאַל האָט אָפּגעלעבט זיינע. איצט איז אוועקגעשטעלט געוואָרן א פיל קלאָרער ציל און מער אין איינקלאַנג מיט די אידעען פון גלייכהייט און פרייהייט — דער ציל איז א סך מער דערהויבן און גלייכצייטיק פיל פּראקטישער. און עס איז דער דאָזיקער ציל, און נישט קיין אנדערער, וואָס וועט פון היינט אָן באגייסטערן די מענטשן פונעם יאָרהונדערט: יענע מענטשן וואָס וועלן שטופּן פאָרויס די ראָד פון דער געשיכטע*).

ראָס איז דער אידעאַל, וואָס אמבאַלאַנגט דער טעאָריע.

וואָס אָנבאַלאַנגט דער פּראקטשער זייט, די מיטלען: — האָט מען שוין פון לאַנג צוריק אין דעם „אינטערנאַציאָנאַל” פאָרויסגעזען, אז די וואַל־טאַקטיק, מיט וועלכע די דייטשע סאָציאַלדעמאָקראַטן האָבן זיך באנוצט פון 1870, וועט זיין

---

*) זאָל מארגן דער שטאַט איבערנעמען די אייזנבאַנען, מינען, די שענקען און דאָס באַנקוועזן — ווער וועט איז דעם זען א סאָציאַלע רעוואָלוציע? דער ארבעטער, דער רעפאָרמאַטאָר, קוקן א סך ווייטער פון דעם און נאָך ווייטער קוקט דער רעוואָלוציאָנער.

דער טויט פונעם רעוואָלוציאָנערן גייסט און אַפילו פון דעם סאָציאַליזם. די פּראַקטישע דערפאַרונג, וועלכע מען האָט פון דאַן אָן דורכגעלעבט אין דייטשלאַנד, פראַנקרייך און איטאַליע, האָבן באַוויזן די פולשטענדיקע ריכטיקייט פון דער דאָזיקער פאָראויסזאָגונג.

דאָס באַטייליקן זיך אין וואַלן מעגן זיי זיין פּאַרלאַמענטאַרישע אָדער שטאָטישע — אַלץ איינס — דאָס פירט אומפאַרמיידלעך צו די זעלבע רעזולטאַטן. פאַר די לעצטע דרייסיק יאָר האָט דאָס דערהרגעט אין די אַרבעטער-מאַסן יעדע רעוואָלוציאָנערע נויגונג. אין דעם זין איז זי געווען דערפאָלגרייך; אָבער צום גונסטן פון וועמען? צום גונסטן פונעם קאַפּיטאַליסט, דער קירכע, די רעגירונגען, די אויסבייטער פון יעדן סאָרט, די רעאַקציאָנערן פון יעדער מין און פון יעדער פאַרב. יאָ, ס'איז אמת, אַז כדי איבערצוגעבן די וועלט צו דער קאַפּיטאַליסטישער קלעריקאַלער און מעטאַפיזישער רעאַקציע, האָט די סאָציאַלדעמאָקראַטיע באַקעמפט מיט אַלע מיטלען די רעוואָלוציאָנערן, אָנהויבנדיק מיט באַקונינען און דער יורא־פעדעראַציע אין 1872 ביז צום היינטיקן טאָג. אַ שיינער רעזולטאַט, נישט אמת?

כדי צו דערגרייכן אַזאַ צושטאַנד, האָבן אייניקע באַוואוסטזיניק, אַנדערע אומבאַוואוסטזיניק געאַרבעט צו דערשטיקן די רעוואָלוציאָנערע געפילן פון פעלקער און פון יחידים, פאַרשפּאָט דעם רעוואָלוציאָנערן גייסט און רעוואָלוציאָנערע טעטיקייט אין דער קעגנוואַרט, ווי אויך אין דער פאַרגאַנגענהייט. פאַרשלעפּערט די מאַסן מיט האָפענונגען, וואָס זיינען געווען אומזיניק, ענלעכע צו די, וואָס די גלחים פלעגן זיי איינריידן, און זיי זיינען געגאַנגען אַזוי ווייט, אַז זיי פלעגן זאָגן צו די אונטערדריקטע, אַז די גרויסע סאָציאַלע רעוואָלוציע וועט קומען פון זיך אַליין, אָן אַ גוואַלטזאַמער רעוואָלוציע, אָן פאַרבאַרייטונגס-אויפשטאַנדן, אָן באַוואָפנטע קאַמפן, אָן דעם העלדנטום פון רעוואָלטירער, נאָר בלויז אַ דאַנק די „אייזערנע געזעצן" וואָס זיי האָבן דערפינדן!!!*)

און טראָץ דעם רופן זיי זיך נאָך אַלץ סאָציאַליסטן! וואָס האָבן זיי געמאַכט פונעם סאָציאַליזם? זיי האָבן אים קאַסטרירט, זיי האָבן אים פאַרבורזשואַזירט. וואָס געפינען מיר היינט צו טאָג אין די פּראַקטישע פּראָגראַמען פון דער אַזוי גערופענער סאָציאַלדעמאָקראַטיע?

אַנשטאָט די גראַנדיעזע שטרעבונג פון דעם „אינטערנאַציאָנאַל" אָפּצושאַפן פּריוואַט־אייגנטום אויף אַלץ וואָס ס'איז נויטיק פאַר דער פּראָדוקציע, אַנשטאָט אַ באַוועגונג פון עקאָנאָמישער גלייכהייט פאַר אַלעמען, געמיינזאַמען פאַרברויך און די אָפּשאַפונג פון שקלאַפעריי, וואָס דער לוין־סיסטעם

---

*) אויב מיר זעען אצינד אַ שיינע באַוועגונג וואָס, מאַניפעסטירן זיך דורך גרויסע שטרייקן פון נאַציאָנאַלער און אינטערנאַציאָנאַלער סאָלידאַריטעט, דאַרפן מיר נישט פאַרגעסן אַז די דאָזיקע סאָלידאַרישע באַוועגונג איז באַשאַפן געוואָרן אויסער דער סאָציאַלדעמאָקראַטיע און כמעט אומעטום קעגן איר. די סינדיקאַלע טרייד־יוניאָניסטישע באַוועגונג האָט זיך נישט געלאָזט פירן פון די פּאָליטיקער, און אויף זייער לעצטן קאָנגרעס האָבן זיך די ענגלישע טרייד־יוניאָנס פולשטענדיק אָפּגעטיילט פון דער סאָציאַלדעמאָקראַטיע, און מיט רעכט.

האָט באַשאַפֿן, — פֿאַרלאַנגט מען היינט אַ באַשיידענע באַגרענעצונג פֿון די אַר־בעטס־שטונדן (פֿון וועלכע, מערקט עס גוט, די בורזשואַזיע פּראָפּעטירט), און איי־ניקע פֿאַרזוכן פֿון רעגירונג קאַפּיטאַליזם — אַלץ אין די אינטערעסן פֿונעם קאַ־פּיטאַליזם; דאָס איז אַלץ וואָס זיי האָבן צוגעגעבן צו דער ראַדיקאַלער פּראָגראַם, וואָס די רעפּובליקאַנער ראַדיקאַלע בורזשואַזיע האָט אָוועקגעשטעלט מיט פֿופֿציק יאָר צוריק! עס איז די פֿולשטענדיקע דעגענעראַציע פֿונעם סאָציאַליזם.

אַלעס, וואָס איז געווען גרויס, שיין און באַגייסטערנדיק אין דער סאָציאַליס־טישער וועלט־אַנשויאונג אין דער צייט פֿונעם „דריטן דערוואַכן פֿונעם פֿראַנצויזי־שן פּראָלעטאַריאַט", צווישן 1867 — 1878, איז פֿאַרשוואונדן געוואָרן, פֿאַרלוירן געגאַנגען אין דער בורזשואַזער אַטמאָספֿערע פֿון וואַל-באַוועגונגען. ס'איז פֿאַר זיי נויטיק געווען דאָס צו טאָן, כּדי אַנערקענט צו ווערן פֿון דער בורזשואַזיע. נישט די „דעראָבערונג פֿון דער מאַכט" האָט מען דורכגעפֿירט: ס'איז די „דעראָבערונג פֿונעם סאָציאַליזם דורך די מעכטיקע", צו וועלכער מען האָט פֿריינטלעך צוגעלייגט אַ האַנט.

בלייבן היינט בלויז די סינדיקאַלע קרייזן, וועלכע פֿאָלגן נישט די סאָ־ציאַלדעמאָקראַטיע, און די אַנאַרכיסטן, ביי וועמען איר מוזט היינט זוכן דעם סאָ־ציאַליזם: דעם רעוואָלט קעגען קאַפּיטאַל און קעגן זיין הויפּטשטיצער — דעם שטאַט, און דעם אמתן קאַמף קעגן די דאָזיקע צוויי שותּפֿים, אָדער אַמווייניקסטנס, קעגן איינעם פֿון זיי — דאָס געפֿינט איר בלויז ביי די דאָזיקע צוויי שאַטירונגען.

בקיצור, אַלץ וואָס איך קאָן זאָגן, נאָך די לעצטע דרייסיק יאָר דערפֿאַרונגען און באַטראַכטונגען, קאָן רעזומירט ווערן אויף פֿאָלגנדיקן אופֿן:

לאָזט זיך נישט איינרעדן פֿון שיינע פֿאַרשפּרעכנס, און פֿאַרפֿירן פֿון כּלומרש־דיקער וויסנשאַפֿט, מיט וועלכער מען וויל אייך פֿאַרבלענדן די אויגן. דיסקוטירט מיט זיך אַליין, דרינגט אַליין אריין אינעם גרונט פֿון אַלעס.

און איר וועט זען, אַז יעדער טריט צו דער באַפֿרייאונג פֿונעם אַרבעטער, פֿונעם בויער און פֿון דער מענטשהייט אין אַלגעמיין, איז געמאַכט געוואָרן און ווערט נאָך אַצינד געמאַכט אויף דעם רעוואָלוציאָנערן וועג. יעדער דעראָבערונג, ווי קליין זי איז געווען, יעדע פֿאַרקלענערונג פֿון דער אויסבייטונג ווי אויך פֿון דער פּאָלי־טישער טיראַניע, זיינען אַרויסגעריסן געוואָרן ביי די אויסבייטער און ביי די רעגירער, נישט דורך רעדעס אין פּאַרלאַמענט, נאָר דורך דעם אויפֿוואַכן פֿונעם רעוואָלוציאָ־נערן גייסט: דורך דעם דירעקטן קאַמף, אָדער צום ווייניקסטנס, דורך דער דראָאונג פֿון אויפֿשטאַנד.

דער פּראָגרעס אין אַלגעמיין און די הנאות צו די עקספּלואַטירטע זיינען תּמיד געווען, און וועלן זיין אין דירעקטער פּראָפּאָרץ צום גייסט פֿון אַקטיוון רעוואָלט, וועלכן איר וועט אומשטאַנד זיין צו דערוועקן צווישן דער מאַסע שטאָט און פֿעלד־אַרבעטער: די אונטערדריקטע, די שקלאַפֿן פֿון קאַפּיטאַל און שטאַט.

אָט דאָס האָב איך געלערנט אין פֿאַרלויף פֿון די לעצטע פֿופֿציק יאָר. אַך! ווי האָלט איך געוואָלט אַז יעדער אַרבעטער זאָל דאָס אויך האָבן געלערנט.

דר. הערמאַן פראַנק

קראָפּאָטקין, טורגעניעוו און מרדכי אַנטאָקאָלסקי

(אַ ווייניק באַקאַנטער עפּיזאָד פון פּיאָטר קאָראָפּאָטקינס לעבנס-געשיכטע)

דאָס וועלט-באַרימטע מייסטער-ווערק, פּ. קראָפּאָטקינס „מעמואַרן פון אַ רעוואָלוציאָנער" איז, ווי באַקאַנט, דערשינען אין אַ סך אויסגאַבעס און אין אַלערליי שפּראַכן אין פאַרשיידענע לענדער. דאָך ווייסן נישט אַלע, אַז ביזן יאָר 1933 בלעגן אַלע אויסגאַבעס נישט זיין קיין פולשטענדיקע, און אַ גרויסע צאָל וויכטיקע און אייגנהענטיקע נאָטיצן. פאַרצייכענונגען און פּאַסאַזשן פון קראָפּאָטקינס אָריגינעלן מאַנוסקריפּט, אָדער פון אַנדערע ליטעראַרישע ארכיוו-מאַטעריאַלן זיינע, האָט מען אין דעם געדרוקטן ווערק (וואָס איז, כידוע, צום ערשטן דערשינען דאָ אין נאָרד-אַמעריקע אין ענגליש) נישט אריינגענומען. און אַלע איבערזעצונגען, וואָס זיינען געמאַכט געוואָרן פון אָט דער ענגליש-אַמעריקאַנישער אויסגאַבע, האָבן נאַטירלעך אויך געמוזט האָבן אַזוינע בלויזן, מחמת די נישט-אריינגענומענע אָדער אויסגעשניטענע טיילן פון פּיאָטר קראָפּאָטקינס מאַנוסקריפּט, וואָס איבער אים האָבן געהאַט דעם פולן רשות פאַרלעגער און רעדאַקטאָרן, וועלכע האָבן קיין שטאַרקן שייכות צו קראָפּאָטקינס אידייען-וועלט און געמיט, פאַרשטייט זיך, נישט געקענט האָבן. מיט איין וואָרט, ביז מיט אַ יאָר 12-15 צוריק האָט לחלוטין נישט עקזיסטירט קיין ווי געהעריקע, באמת פאַסיקע, פאַר אַזאַ גייסטיקן ריז ווי קראָפּאָטקין, אויסגאַבע פון זיינע וועלט-באַרימטע מעמואַרן.

ערשט אין יאָר 1933 האָט אין דעם מאָסקווער פאַרלאַג „אַקאַדעמיאַ", אין דער סעריע פון רעוואָלוציאָנערע מעמואַרישע ווערק, דער איידעם קראָפּאָטקינס, ווו. לעבעדעוו, אַרויסגעלאָזן אַ מער אָדער ווייניקער פולע אויסגאַבע, אויפן סמך פון קראָפּאָטקינס אָריגינעלע מאַנוסקריפּטן פון דעם טעקסט און פון געוויסע נאָטיצן און דערצו איז דאָס נאָך אַ פּרעכטיקע, רייך-אילוסטרירטע און מיט אַ ים דערקלערנדיקע באַמערקונגען און וויסנשאַפטלעכע הערות, פאַר דער פולשטענדיקער אויסגאַבע פון קראָפּאָטקינס „מעמואַרן". דערביי זאָגט דער אַרויסגעבער בפירוש אין איין פּלאַץ, אַז אַ היפּש גרויסער טייל פון קראָפּאָטקינס כתב-יד (מסתם געשריבן אין רוסיש) איז אין קיינע פון די פריערדיקע אויסגאַבעס נישט דערשינען און

ווערט דאָרט, אין דער מאָסקווער אויסגאַבע פון יאָר 1933, צום ערשטן מאָל טייל־ווייז אריינגענומען. לײדער האָט ער אָבער נאָך נישט באוויזן אריינצונעמען אַלץ וואָס איז פארבליבן אין קראָפּאָטקינס ארכיוו. בלויז איין גרעסערע הוספה גיט ער דאָרט. דאָס פארנעמט א זייטן 2 אין בוך (פון א היפּש גרויסן בוך־פאָרמאט) און האָט א שייכות צו קראָפּאָטקינס באגעגעניש מיט מרדכי אנטאָקאָלסקין, דעם געניאַלן רוסיש־אידישן סקולפּטאָר, אין פאַריז, סוף 1870טן יאָר.

אין זעקסטן טייל פון זיינע „מעמוארן", וואו ער רעדט וועגן זיין לעבן אין מערב־אייראָפּע, באשרייבט פּ. קראָפּאָטקין דעם באזוך זיינעם אין פאריז אין יאָר 1877, ווען ער איז געווען אויפן צוריקוועג קיין שווייצאַריע פון די צוויי אינטער־נאַציאָנאַלע סאָציאַליסטישע קאָנגרעסן אין בעלגיע (א קאָנגרעס פון דער „אינ־טערנאַציאָנאַלער ארבעטער־אסאָציאַציע" אין ווערוויע, און אן „אינטערנאציאָנאַ־לער סאָציאַליסטישער קאָנגרעס" אין גענט). און דורכפאָרנדיק פאריז, האָט פּ. ק. זיך דאָרט אָפּגעשטעלט און דורך זיין אַלטן פריינד און תלמיד, פּיאָטר לאַווראָוו, זיך באקאַנט פערזענלעך מיטן בארימטן רוסישן שריפטשטעלער א י וו א ן ט ו ר ג ע נ י ע וו. ער, טורגעניעוו, אַלס א גרויסער חסיד, ממש ענטוזיאַסטישער באַ־וואונדערער פון מ. אנטאָקאָלסקיס טאַלאַנט, האָט קראָפּאָטקינען צוזאַמענגעפירט מיטן גרעסטן רוסישן סקולפּטאָר פון 19טן יאָרהונדערט, און פּ. ק. האָט אַליין געזען און באוואונדערט א פּאָר מייסטער־ווערק אנטאָקאָלסקיס אין יענעמס אַטעליע אין פּאַריז.

אָט די באגעגעניש מיט אנטאָקאָלסקין, ווי אויך געוויסע שמועסן קראָפּאָט־קינס מיט טורגעניעוון זיינען אינגאַנצן נישט אריינגענומען געוואָרן אין די פרי־ערדיקע אויסגאַבעס פון די „מעמוארן", און אין 1933 האָט מען זיי צום ערשטן מאָל באַקאַנט געמאַכט פאַר דער רוסיש־לייענענדיקער וועלט (און דאָס בלויז אין סאָוועט־רוסלאַנד, מחמת זייער ווייניק קאָפּיעס פון דער וואונדערלעך־רייכער מאָסקווער אויסגאַבע פון די „מעמוארן", פון בוך־פארלאַג „אקאַדעמיאַ", זיינען דערגאַנגען קיין אויסלאַנד). און אָט דעם אינטערעסאַנטן פּרק פון קראָפּאָטקינס אויטאָביאָגראַפיע וועלן מיר איצט איבערגעבן פארן אידישן לייענער.

נאָך א דעראינערונג. טורגעניעוו האָט ביי א געלעגנהייט פארפירט מיט מיר א שמועס וועגן די רעוואָלוציאָנערע ביכלעך פאַרן פאָלק, וואָס אונדזער קרייזל פלעגט אַרויסגעבן. „יאָ... נאָר דאָס איז נאָך אַלץ נישט דאָס, וואָס מ'דאַרף האָבן", האָט טורגעניעוו א זאָג געטאָן, פארטראַכטנדיק זיך אויף א ווײלע, און צו מיין פארוואונדערונג האָט ער גלייך אויפן אָרט זיך שטאַרק צערעדט גאָר וועגן אן אנדער ענין לגמרי — ווי אזוי אונדזער רוסיש פאָלק רעכנט זיך אָפּ מיט פערד־גנבים... געניי זיינע ווערטער געדענק איך נישט, נאָר דער זין פון זיינע באמערקונגען האָט זיך איינגעקריצט אין מיין זכרון. צום באַדויערן איז גראָד אין יענער רגע עמעצער אריינגעגאַנגען אין זיין קאַבינעט און דאָס האָט איבערגעריסן אונדזער שמועס. שפּעטער פלעג איך נישט איין

מאָל זיך אליין שטעלן אַט אזא פראַגע: וואָס זשע האָט פּאָרט טורגעניעוו גע־וואָלט דעמאָלט מיר זאָגן!?

א געוויסע צייט נאָך טורגעניעווס טויט (אין 1883), איז אָבער דערשי־נען זיינע א דערציילונג, וועלכע ער האָט קורץ פאר זיין טויט אָפּגעדיקטירט מאדאם וויאַרדאָ אויף פראַנצויזיש, און וואָס איז איבערזעצט געוואָרן אויף רוסיש פון גרינגאָראָוויטש; און אין יענער דערציילונג ווערט געשילדערט, ווי אזוי פויערים האָבן זיך אָפּגערעכנט מיט א פּאַמיעשטשיק, א פערד־גנב...

גוט באַקאַנט איז, ווי שטאַרק טורגעניעוו האָט ליב געהאַט קונסט, און נאָך דעם ווי ער האָט דערזען אין אַנטאָקאָלסקין א ווירקלעך גרויסן קינסטלער, פלעגט ער שטענדיק מיט התפעלות ריידן וועגן אים. אָט, למשל, וואָס ער האָט מיר געזאָגט:

„איך ווייס נישט, צי כ'האָב ווען עס איז אין לעבן באַגעגנט א געניאַלן מענטש אָדער נישט, אָבער אויב כ'האָב אזאַ יאָ באַגעגנט, איז עס געווען, נאָר איינער — אַנטאָקאָלסקי". אזוי פלעגט מיר זאָגן, נישט איין מאָל, טורגעניעוו, און לאַכנדיק פלעגט ער נאָך צוגעבן:

„און הערט א מעשה: אויף קיין שום שפּראַך רעדט ער נישט גראַמאַטי־קאַליש, רוסיש און פראַנצויזיש רעדט ער שרעקלעך שלעכט... אָבער דערפאַר איז ער א גרויסאַרטיקער סקולפּטאָר".

און ווען כ'האָב געזאָגט טורגעניעוון, אז נאָך אלס א יונגער בחור פלעג איך זיך אַנטציקן פון אַנטאָקאָלסקיס „איוואַן דער גרויזאַמער", און אז מיר פלעגן גאָר באַזונדערס געפעלן ווערן אזוינע אַרבעטן אַנטאָקאָלסקיס ווי די גרו־פּע, אויסגעקנאָטן פון וואַקס, וואָס שטעלט פאָר עטלעכע אידן־לערנערס, און אויך א בילד פון די אינקוויזיטאָרן, וואָס לאָזן א גרופּע אידן אַרונטער אין א קעלער, — אז טורגעניעוו האָט עס פון מיר געהערט, איז ער גאָר שטאַרק צו־געשטאַנען צו מיר, אז מיר זאָלן אומבאַדינגט גיין זען א גרויסע סקולפּטור־אַרבעט וואָס אַנטאָקאָלסקי האָט נאָר וואָס פאַרענדיקט — „קריסטוס פאַרן פאָלק". איך האָב מיך געקווענקלט יאָ צו גיין אַהין, אין דער סטודיאָ אַנטאָ־קאָלסקיס, אָדער נישט — מחמת כ'האָב נישט געוואָלט שטערן אפשר אַנטאָ־קאָלסקין. האָט טורגעניעוו געזאָגט, אז ער וועט זיך שוין צוזאַמענריידן מיט אַנטאָקאָלסקין, און אין א געוויסן טאָג וועט ער, טורגעניעוו, אונדזביידן — פּ. א. לאַווראָוון און מיך, אוועקפירן אין מ. אַנטאָקאָלסקיס אַטעליע.

אזוי איז עס טאַקע געווען. אלע ווייסן ווי איבעראַשנדיק שיין איז אַנטאָ־קאָלסקיס מייסטער־ווערק — די סטאַטוע „קריסטוס פאַרן פאָלק". באַזונדערס דערשיטערנדיק איז דער אומגעהויערער טרויער, וואָס איז אויסגעוואַקסן אויף קריסטוסעס פּנים בשעת ער זעט פאַר זיך דעם גרויסן המון, וואָס שרייט „קריי־ציקט אים!" און צו דער זעלביקער צייט איז די גאַנצע פיגור יעזוסעס ממש דערשיטערנדיק דורך איר שטאַרקער מאַכט, באַזונדערס ווען מ'באַטראַכט זי פון הינטן. דאַכט זיך דיר טאַקע אין יענעם מאָמענט, אז דו זעסט פאַר זיך א

געזונטן, קרעפטיקן פּויער, וועלכן מ'האָט געבונדן אין דיקע שטריק.

„און איצט גיט א קוק אויף אים פון אויבן", האָט צו מיר געזאָגט טורגע־ניעוו — „איר וועט דערזען וועלכע מאכט, וועלכע פאראכטונג דריקט אויס אָט דער קאָפּ"...

און טורגעניעוו האָט געבעטן ביי אנטאָקאָלסקין א לייטערל, כדי איך זאָל קענען זען דעם דאָזיקן קאָפּ פון אויבן. נאָר אַנטאָקאָלסקי האָט זיך עפּעס גע־קווענקלט.

— אָך, ס'איז נישט נויטיק. איוואַן סערגעיעוויטש, צו וואָס דאַרף מען עס?

„ניין, ניין — האָט געפאָדערט טורגעניעוו, ער דאַרף עס זען: ער איז דאָך א רעוואָלוציאָנער.

און טאַקע — מ'האָט געבראַכט א לייטער און כ'האָב א בליק געטאָן אויפן דאָזיקן קאָפּ פון אויבן, און דאַן ערשט האָב איך פארשטאַנען די גאַנצע אינ-טעלעקטועלע מאכט פון אָט דעם קריסטוס, זיין טיפע פאראכטונג צו דער טפּ-שות פון דעם טומלדיקן, רעוועדיקן המון, זיין שנאה צו די תלינים. און שטיי־ענדיק אזוי פאר אָט דער סטאטוע, האָט זיך מיר זייער שטאַרק געוואָלט, אז אָט דער קריסטוס זאָל צערייסן די שטריק וואָס בינדן אים און זאָל ארויסגיין אין קאמף און צעטרייבן די תלינים...

סאָפיאַ גר. ראַבינאָוויטש - קראָפּאָטקין

קראָפּאָטקינס פרוי, וואָס איז געבוירן געוואָרן אין קיעוו אין יאָר 1856

פון נ. ק. ל.

סאָפיא גריגאָריעוונא קראָפּאָטקין, פּיאָטר קראָפּאָטקינס פרוי און געדאַנקען־חברטע, איז געבוירן געוואָרן אין יאָר 1856, און בכן וואָלט זי איצט געדאַרפט ווערן 91 יאָר. ליידער פעלן ידיעות פון אָדער וועגן איר, שוין שיינע עטלעכע יאָר צייט, און מען ווייסט בלויז אַז ווייניקסטנס אַ יאָר 10 נאָך פּיאָטר קראָפּאָטקינס טויט איז זי געווען אַקטיוו אין דעם פאַראַנטוואָרטלעכן אַמט אַלס די אויפזעערן פון דעם קראָפּאָטקין־מוזיי אין מאָסקווע. אָבער איר גורל אין די שפּעטערדיקע יאָרן איז, ווי געזאָגט, פאַרהילט אין אַ געדיכטן שלייער פון פולער אינפאָרמאַציע־לאָזיקייט און פינצטערניש. בלויז עטלעכע נייערע ביאָגראַפישע ידיעות וועגן די קראָפּאָטקינס, אין זייער יוגנט־צייט, זיינען לעצטנס צוגעקומען דורך די אויספירלעכע הערות און דערקלערונגען, וואָס זייער געדאַנקען־נאָכפאָלגער, נ. ק. לעבעדיעוו, האָט אריינגעבראַכט אין דער גרויסער און פּרעכטיקער מאָסקווער אויסגאַבע פון די „מעמואַרן פון אַ רעוואָלוציאָנער” (מאָסקווע, פאַרלאַג „אַקאַדעמיאַ” 1933, ערשטע אויסגאַבע אין דער סעריע פון „רעוואָלוציאָנערע מעמואַרן”), פון וואַנען מיר נעמען אַרויס די אונטן געבראַכטע ידיעות מכוח ס. ג. קראָפּאָטקין און איר חתונה מיט פּ. ק. — אַרום 70 יאָר צוריק. (זעט יענע רוסישע אויסגאַבע, ז' 264, הערה 233).

נאָכן אָפּזיין אַ קורצע צייט אין פּאַריז (אויפן צוריקוועגס פון די סאָציאַליסטישן קאָנגרעס אין בעלגיע), וואו פּ. ק. האָט זיך געטראָפן מיט טורגעניעוון, ווי ס'ווערט באַשריבן אין זיינע באַוואוסטע מעמואַרן, און אויך מיט מרדכי אַנטאָקאָלסקי, ווי ס'ווערט דערציילט אין אָט דער פולערער, נייעסטער אויסגאַבע פון די „מעמואַרן” אין רוסיש, האָט פּ. ק. זיך צוריקגעקערט אין זיין וואוינאָרט, אין זשענעווע, אין סוף מאַי אָדער אָנהויב יוני 1878. דאָרט האָט ער זיך באַקענט מיט דער יונגער סטודענטן פון זשענעווער אוניווערזיטעט — סאָפיאַ גריגאָריעוונא אַנאַניעוואַ־ראַבינאָוויטש, מיט וועלכער ער האָט חתונה געהאַט אין הערבסט 1878, ווען ער איז אַלט געווען 36 יאָר. וועגן אָט דעם פאַקט דערמאָנט פּ. ק. קיין זאַך נישט אין

סאָפיאַ ראַבינאָוויטש קראָפּאָטקין אין דער יוגנט.

זיינע מעמוארן, און „דערום, שרייבט נ. ק. לעבעדיעוו, וועלן מיר זיך דערלויבן צו ציטירן פון פ. א. קראָפּאָטקינס א בריוו צו זיינעם אַ גוטן פריינט, פּאול ראַבען אין לאָנדאָן פון 1טן יאנואר, 1879. דאָרט שרייבט פּ. ק.:

„...חוץ די אַלע אומאנגענעמלעכקייטן, וואָס מיר האָט געבראַכט דאָס פארמאַכן דעם זשורנאַל „אוואנגאַרד", איז נאָך געווען אַ ריין פּערזענלעכע סיבה, מחמת וועלכער איך האָב דיר אזוי לאנג שוין נישט געשריבן. איך האָב זיך באַגעגנט, אין זשענעווע, מיט איינער א רוסישער פרוי, א יונגער, א שטילער, א גוטער, מיט איינעם פון יענע וואונדערלעכע כאראַקטערן, וואָס נאָך א האַרבער יוגנט ווערן זיי נאָך אדרבא מילדער, בעסער. זי האָט מיך זייער ליב געקראָגן, און איך זי אויך. זי לערנט זיך איצט אין בערן, און איז אהער געקומען צו פארברענגען מיט מיר די וואַקאַציעס..."

ק. לעבעדעוו שרייבט, אַז פרוי ס. ג. קראָפּאָטקין איז געבוירן געוואָרן אין יאָר 1856 אין קיעוו, אָבער איר יוגנט, ביז 17 יאָר, האָט זי פארבראַכט אין טאָמסק, וואוהין איר פאָטער, אנאניעוו-ראַבינאָוויטש איז פארשיקט געוואָרן. דערפון איז צו זען, אַז זי, קראָפּאָטקינס פרוי, האָט געשטאַמט פון אידן און איז געווען אַ טאָכטער פון אַ רוסישן רעוואָלוציאָנער, מסתם איז ר אַ ב י נ אָ וו י ט ש געווען זיין אמתער נאָמען, אָבער אין דער באַוועגונג איז זיין נאָמען מסתם געווען „אנאָניעוו".

אגב, גיט דאָרט איבער נ. לעבעדיעוו נאָך א פּאָר אינטערעסאנטע נייע פּרטים פון פּ. קראָפּאָטקינס לעבנס-געשיכטע. אין שאָ-דע-פאָ, יורא, ד. ה. פראנצויזישע שווייצאַריע (אָט די שטאָט איז שטענדיק געווען א גרויסער צענטער פון דער שווייצאַרישער זייגער־מאַכעריי), האָט פּ. ק. זיך באַזעצט אין אָנהויב פעברואר 1877. ער האָט פון דאָרט, צווישן אַנד. געשריבן (אין זיינעם א בריוו צו פּ. ראָבען):

„...אָט האָב איך, ענדלעך, זיך באַזעצט אין שאָ־דע־פאָ, אויף א חודש אָדער צוויי".

אויך ווייזט אונדז דאָ נ. ק. לעבעדעוו, אַז פּ. קראָפּאָטקין, זיך נויטיקנדיק אין געלט, ווי שטענדיק, האָט באַשלאָסן זיך אויסצולערנען א מלאכה — זייגערמאַכעריי. אין א בריוו צו פּאול ראָבען, פון 10טן מערץ, 1877, שרייבט פּ. קראָפּאָטקין:

„...איך געפין זיך נאָך אַלץ אין שאָ־דע־פאָ... איך בין נישט קיין לערן-אינגל און נישט קיין מייסטער... פון מיין פּלאַן לאכט מען זיך דאָ אויס (זייגערמאַכעריי קען מען זיך נישט אויסלערנען אין 3-2 חדשים צייט... איך אַרבעט א סך, און חוץ דעם דאַרף מען נאָך געפינען צייט צו שרייבן אַרטיקלען פאַר אונדזערע אויסגאַבעס."

ווי שוין אויבן באַמערקט, איז אין זעלביקן יאָר, 1877, פּ. ק. געווען אין בעלגיע און אין פאַריז, און קורץ נאָך דעם, זיך אומקערנדיק אין זשענעווע, שווייצאַריע, האָט ער זיך באַקענט און צענויפגעגאַנגען מיט זיין לעבנס-באַגלייטערן אין לויף פון 43 יאָר צייט — סאָפיע גריגאָריעווונא, וואָס לעבט נאָך אין זכרון פון די אַלע וועלכע געדענקען איר, דערהויפּט, פון דעם לעבן פון די קראָפּאָטקינס אין ענגלאַנד.

אבא גאָרדין

פּיאָטר קראָפּאָטקין

א.

דער נאָמען קראָפּאָטקין איז אַ צויבער-וואָרט. עס אַנטהאַלט אין זיך אַ פּראָגראַם פון עקסטרעמען ראַדיקאַליזם. אָבער נישט דאָס איז דער עיקר פון דעם כישוף, וואָס דער שם אַנטהאַלט, נייערט די פּערזענלעכקייט וואָס שטייט פאָרן און הינטערן שם. פאַראַן גרויסע טעאָרעטיקער, ווי גרויסע מוזיקער, גרויסע קינסטלער, וואָס זיינען צום גרויסן באַדויערן, קליינע מענטשן, אמאָל גאָר קיין מענטשן נישט. פּיאָטר קראָפּאָטקין דער מענטש איז גרעסער פון פּיאָטר קראָפּאָטקין דעם געלערנטן. דאָס איז די הויפּט־זאַך. מיר האָבן פאַר זיך אַ ריזיקע עטישע פּערזענלעכקייט. און עטיק האָט אין זיך אַ באַזונדער כוח וואָס איז „ניט פון דער וועלט”. עטיק, עטישער אויפפיר, צידקות אַפּעלירט מער צו מענטשן, צו אַלע מענטשן, צו די פּשוטסטע מענטשן — און ס'רוב מענטשן זיינען דאָך פּשוטע מענטשן — ווי געלערנזאַמקייט. אויף לומדות, אויף געלערנזאַמקייט דאַרף מען זיין אַ מבין, אַ קענער אום צו זיין אימשטאַנד עס אָפּצושאַצן. עטישן אויפפיר, לערע דורך טאַט, דורך מעשה, — דורך פּערזענלעכן ביישפּיל, פאַרשטייען אַלע נאָרמאַלע מענטשן, באַנעמען אַלע, באַוואונדערן אַלע. און אין קראָפּאָטקינס עטישער פּערזענלעכקייט ליגט זיין גבורה. מיט דעם האָט ער באַצוואונגען מוחות און הערצער פון אָנהענגערס און קעגנערס צוגלייך.

ער איז געווען אין זיין אויסגעהאַלטענעם רעוואָלוציאָנערן אויפפיר אַ ריטער אָן פעלער און אָן פּחד.

ווען מע וויל געפינען עפּעס ענלעכס צו אים דאַרף מען אַוועק צו אַמאָליקע צייטן, אין אינדיע, טאַקע צו בודהאַן. צו דעם גרויסן סאַקיאַ מוני, צו דעם פּרינץ וואָס איז געוואָרן אַ בעטלער און האָט אָפּגעריכט גלות.

פּ. קראָפּאָטקין איז אַ פּרינץ אַ מורד במלכות, און מער ווי דאָס. ער האָט געלערנט אַז מע דאַרף בכלל קיין מלכות נישט. און וואָס פאַר אַ פּרינץ! נישט אַ

ניי-אויפגעקומענער, פון די „פּאַרוועניוס", די ראָמאַנאָווס, נאָר טאַקע פון די רו־ריקס, די ערשטע דינאַסטיע פון הערשערס אין רוסלאַנד.

און וואו האָט ער זיך אויפגעהאָדעוועט? אין קייזערלעכן הויף. און פון דאָרטן איז ער אַרויס אַ קעגנער פון מאַכט, פון רעגירונג. פון די מ"ט שערי טומאה איז אַרויס אָט דער צדיק, אָט דער אַנאַרכיסט, דער קעמפער פאַר פריי־הייט.

ב.

זיין לערע איז אָנגענומען צו רופן אַנאַרכיזם-קאָמוניזם. און אַזוי האָט ער זי אַליין גערופן. אָבער באמת וואָלט זיך בעסער געפּאַסט צו באַצייכענען זיין שיטה אין עקאָנאָמיק אַלס „אַבונדאַנטיזם". ווייל ער האָט געלערנט, איך האָב שיער נישט געזאָגט, ער האָט נביאות געזאָגט, אַז עס וועט קומען אַ צייט, ווען אַלע מאַטעריעלע גיטער וועלן זיך געפינען אין אַזאַ שפע, אַז מע וועט מער נישט ציילן, מעסטן און וועגן וויפל איינעם קומט פאַר זיינע באַמיאונגען אויף דעם ווירטשאַפטלעכן געביט, נאָר מע וועט לאָזן יעדן נעמען וויפל זיין הארץ גלוסט, וויפל ער וויל אַליין.

קראָפּאָטקין אַרגומענטירט בערך אַזוי: ערשטנס קען מען גאָרנישט גענוי אויסרעכענען יושרדיק וויפל איינעם קומט באמת אויס אויף זיין חלק לויט דער מאָס פון די רעזולטאַטן וואָס ער באַקומט פון זיין אַרבעט. ווייל מיר אַלע זיינען שולדיק אַ גרויסן חוב צו דעם מענטשלעכן זשעני פון דערפינדונג. צווייטנס, וועט מען נישט דאַרפן זיין אַזוי קליינלעך. מען וועט אין דער צוקונפט מעגן זיין ברייטהאַרציק, ווייל עס וועט זיין גענוג, איבערגענוג פאַר אַלעמען. ער ברענגט ביישפּילן פון די גרויסע ביבליאָטעקן, די גייסטיקע רעסטאָראַנען, און די איינ־פאַכע רעסטאָראַנען. יעדער איינער וואָס קומט אַריין אין ביבליאָטעק און בעט ביכער צום לייענען קריגט זיי, און מען איז נישט בודק זיינע ציצית, צי ער איז אַ געלערנטער, צי בלויז אַן איינפאַכער לייענער. אַלע זיינען גלייך. דאָס אייגענע בנוגע ברויט אין די רעסטאָראַנען: עס ליגט אויפן טיש, יעדערער נעמט וויפל ער וויל, לויט זיין אַפּעטיט, דאָס אייגענע וועט זיין, קען זיין, וואָס אָנבאַלאַנגט אַלע מאַטעריעלע גיטער.

דער אמת איז, אַז די טעכנאָקראַטן האָבן באַשטעטיקט מיט סטאַטיסטיק, מיט ציפערן און טאַבעלן, וואָס נאָרן נישט, אָט דעם פּראָפעטישן טעזיס פון פּיאָטר קראָפּאָטקין.

אין קראָפּאָטקינען האָט גערעדט די „רוסישע נאַטור", די רוסישע רחבות. אָט דער פּאַרצייטיקער שפּרוך, מיט וועלכן די רוסן האָבן זיך געווענדט טאַקע צו די רוריקס ווען זיי האָבן זיי איינגעלאַדן צו זיך אין לאַנד:

„אונדזער לאַנד איז גרויס און האָט שפע, וואָס עס פעלט איז אָרדענונג".

קראָפּאָטקין האָט אויך אַזוי געהאַלטן: די ווירטשאַפט אַדאַנק דעם מענטשלעכן דערפינדערישן זשעני קען געבן וואוילזיין פאַר אַלעמען, וואָס עס פעלט איז אָר־דענונג, אַן איינגשטעל, געבויט אויף יושר און פרייהייט.

ג.

פיאָטר קראָפּאָטקין האָט געשיינט אין הימל פון ראַדיקאַליזם ווי אַ ליכטיקע זון, נאָר עפּעס ווי אַ שוואַרצער בלייענער וואָלקן האָט אים פאַרטונקלט אין די יאָרן פון 1914־1919 בשעת דעם ערשטן וועלט-קריג. ער איז אַרויסגעטראָטן קעגן דייטשלאַנד. ער האָט גערופן זיינע תלמידים, יונג און מיטליעריק, זיך אַנצו־שליסן אָן דער אַרמיי און גיין אין קריג. אין מלחמת-מצווה, קעגן דעם דייטשישן באַרבאַר, קעגן די הונען, וואָס ווילן פאַרשקלאַפן אייראָפּע.

מיר, די יונגע רעוואָלוציאָנערן, וואָס זיינען געווען דעפיטיסטן, ד״ה דער־וואַרט אַ מפּלה פאַרן צאַרישן רוסלאַנד, זיינען געווען שאָקירט פון קראָפּאָטקינס אויפפיר. מיר האָבן נישט פאַרשטאַנען, ווי אַזוי קען אָט דער הויכער גייסט פאַלן אַזוי נידעריק. און מיט ווייטיק און גרויס עגמת נפש האָבן מיר זיך אָפּגעזאָגט פון אים, פון צו פאָלגן אים. און פאַר אַ קורצער צייט איז ער אַריין אין אַ „ליקוי־חמה״.

אָבער אָט די צווייטע וועלט־מלחמה האָט ערשט באַוויזן אַז קראָפּאָטקין איז געווען גערעכט. ער האָט בעסער געוואוסט און באַנומען דעם סאַטאַניסטישן כוח וואָס איז געלעגן אין דייטשישן מיליטאַריזם, אין דייטשישן יונקעריזם. ער האָט געפילט פּראָפּעטיש־אינטואיטיוו, וואָס אָט די „בלאָנדע חיות״ גייען טאָן צו דער מענטשלעכער ציוויליזאַציע, צו דער אייראָפּעאישער קולטור.

עס איז מערקווירדיק, אַז דער רוסישער אַנאַרכיסטישער „טריאָ״, די שלושה אבות פון רוסישן אַנאַרכיזם, האָבן פיינט געהאַט שנאת-מות דעם פּרייסישן יונקערטום.

באַקונין האָט אָנגעשריבן אַ ווערק מיטן נאָמען „דער קנוטאָ־גערמאַנישער שטאַט״. טאָלסטאָי אין זיינע עסייען וועגן דערציאונג באַקעמפט די דייטשישע סיסטעם פון „רואיקייט און אָרדענונג״ און שטימט איין מיט באַקונינען, אַז דער רוסישער מיליטאַריזם איז בלויז אַ פּועל־יוצא פון דייטשישן מיליטאַריזם, אַז דער יונקער פאַרסמט די רוסישע נשמה און וויל פאַרסאַמען גאַנץ אייראָפּע. קראָפּאָטקין האָט געטיילט די אייגענע מיינונג — און די צווייטע וועלט-מלחמה האָט באַוויזן, אַז זיי זיינען געווען הונדערט פּראָצענט גערעכט.

און ווען אָט דער „חטא״ פאַלט אַראָפּ, בלייבט קראָפּאָטקינס פערזענלעכ־קייט אָן דעם קלענסטן שפּרינקל.

פּיאָטר קראָפּאָטקין — אַן עטישע זון אָן פלעקן.

3טן פעברואַר 1946. ניו־יאָרק.

נ. קריטסקאיא

דערינערונגען וועגן פּיאָטר קראָפּאָטקינען

מיר איז דעם ערשטן מאָל אויסגעקומען צו באַקענען זיך מיט פּיאָטר קראָפּאָטקין אין פּאריז, אין פראנקרייך, — אין דעם לאנד, וואָס איז געווען אזוי נאָענט צו זיין הארצן ווי רוסלאנד.

דאָס איז געווען אין 1906, באלד נאָך דעם דורכפאַל פון דער ערשטער רוסישער רעוואָלוציע. פאר א קורצער ווײַלע האָבן ביי אונדז א שיין געטאָן די שטראַלן פון פרייהייט און — זיינען פאַרלאָשן געוואָרן. עס האָבן זיך ווידער אָנגעהויבן אונטערדריקונגען און פארפאָלגונגען פון אלע פּאָרגעשריטענע עלעמענטן. צענדליקער טויזנטער רוסישע רעוואָלוציאָנערן זיינען געצוואונגען געווען אוועקצופאָרן קיין אויסלאנד און דאָרט פירן א געמאטערט, עמיגראנטיש לעבן.

אין פּאריז, אין 1906, איז דער לאטיינישער קווארטאל געווען איבערגעפולט מיט רוסישע עמיגראנטן און שטודירנדער יוגנט. צווישן דער רוסישער לינקזייטיקער קאָלאָניע האָבן זיך געפירט לאַנגע, אומענדלעכע דיסקוסיעס וועגן די סיבות פון דעם דורכפאַל פון דער רעוואָלוציע, וועגן קלאסן־קאמף, וועגן דער ראָל פון פּראָלעטאריאט א.א.וו. די פירער פון אלע רעוואָלוציאָנערע פּארטייען האָבן געזוכט צו באווייזן די אמתדיקייט פון זייערע טעאָריעס און די ריכטיקייט פון זייערע פּראָגראמען. די רוסישע עמיגראציע האָט געלעבט אין אן אָפּגעזונדערט וועלטל מיט אירע אייגענע אינטערעסן.

און דערווייל, איז אין יענער צייט אין פראנקרייך, און דערהויפּט אין פּאריז, געוואקסן און האָט זיך פארשטארקט די סינדיקאליסטישע באוועגונג. צווישן די פראנצויזישע ארבעטער האָבן זיך אויסגעארבעט נייע מעטאָדן פון רעוואָלוציאָנערער האנדלונג און עס האָבן זיך געשאפן נייע סאָציאלע אָרגאַניזאציעס, אין וועלכע א סך האָבן געזען די קערנער פון דער צוקונפטיקער סאָציאליסטישער געזעלשאפט.

קומענדיק איינמאָל אין „דער אלגעמיינער ארבעטער קאָנפעדעראציע”, האָב

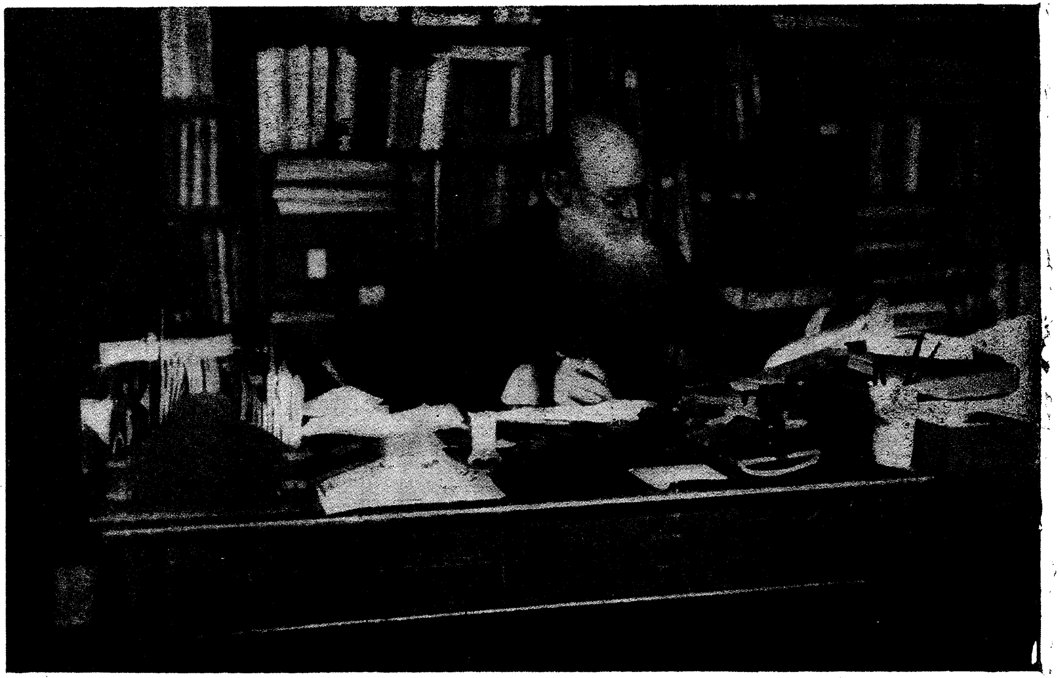

פּ. א. קראָפּאָטקין ביי זיין ארבעטס־טיש.

איך זיך דערוואוסט, אז קיין פּאַריז, נאָך אַ 20 יאָריקער אויסווייזונג פון פראַנק־רייך, קומט צופאָרן פּיאָטר קראָפּאָטקין.

די דאָזיקע נאַכריכט האָט מיך פאַראינטערעסירט: עס איז פאָרגעשטאַנען די מעגלעכקייט מיט די אייגענע אויגן צו זען די כמעט לעגענדאַרע פיגור פון דעם באַרימטן רוסישן רעוואָלוציאָנער און אַנאַרכיסט, דעם מיטגליד פון דעם ערשטן אינטערנאַציאָנאַל, דעם מענטשן, וועלכן די צאַרישע רעגירונג האָט באַטראַכט פאַר איינעם פון אירע געפערלעכסטע שונאים און וועמענס אַנוועזנהייט איז אַנערקענט געוואָרן פאַר אַ געפאַר אַפילו אין דער רעפּובליקאַנישער פראַנקרייך.

צוערשט האָט מיך איבעראַשט וואָס קראָפּאָטקין, קומענדיק אין פּאַריז, טרעט אַרויס פאַר די פראַנצויזישע אַרבעטער. נאָר שפּעטער האָב איך פאַרשטאַנען, אַז קראָפּאָטקין איז געווען אַ רעוואָלוציאָנער נישט נאָר אַ רוסישער, נאָר אויך אַ אינטערנאַציאָנאַלער, און אין דער אַרבעטער־באַוועגונג, באַזונדערס אין די לאַטייניש לענדער, האָט ער געהאַט מער פריינד און אידעען־חברים, ווי צווישן די רוסישע רעוואָלוציאָנערן.

אין טאָג פון דער פאַרזאַמלונג, אין גאַס, פאַר דער געביידע, וואו די פאַרזאַמלונג האָט באַדאַרפט געהאַלטן ווערן, האָט כמעט פון סאַמע באַגינען געהערשט אַן אויסערגעוויינלעכע אויפלעבונג; עס האָבן זיך געוואָרפן אין די אויגן די גרויסע צאָל פּאָליציסטן און צום אָוונטן האָבן זיך באַוויזן גאַנצע מחנות רייטנדיקע און געהיים אַגענטן... אויף די טראָטוארן האָבן זיך געצויגן ליניעס מיט פראַנצויזישע אַרבעטער, שפּאַניער, איטאַליענער, רוסן... אינגיכן איז דער זאַל געווען איבערפילט. עס איז געוואָרן ענג, שטיקנדיק און טונקל פון טאַבאַק רויך.

אין דער מאַסע און אויף דער בינע האָבן זיך געזען די פיגורן פון פיל אָנגעזעענע טוער פון דער פראַנצויזישער אַרבעטער באַוועגונג. אָט שטייט דער הויכער און דאַרער דזשעמס גיליאַם, אַ מיטגליד פון ערשטן אינטערנאַציאָנאַל, קראָפּאָטקינס נאָענטער פריינט און הויפּט טוער פון דער יורא פעדעראַציע; אָט שטייט עמיל פּוזשע, דער רעדאַקטאָר פון דער „אַרבעטער שטימע”, דער הויפּט־אָרגאַן פון די סינדיקאַליסטן; גריפועל, דער סעקרעטאַר פון דער אַלגעמיינער אַרבעטער־קאָנפעדעראַציע; אָט איז קראָפּאָטקינס איבערגעגעבענער תּלמיד, זשאַן גראַוו, א.א.וו. א.א.וו.

די צייט ציט זיך אומענדלעך לאַנג. נאָר אָט האָט זיך דער גאַנצער זאַל אויפגעטרייסלט און עס האָט אויסגעבראָכן אַ שטורעם פון אַפּלאָדיסמענטן און געשרייען „וויווע, קראָפּאָטקין!” נאָכדעם ווי די אויפרעגונג איז שטילער געוואָרן און קראָפּאָטקין האָט זיך דערקליבן צו דער בינע, האָט דער פאָרזיצנדער, נאָך עטלעכע קורצע, היים־דורכגעפילטע באַגריסונגס־ווערטער, איבערגעגעבן דאָס וואָרט קראָפּאָטקינען.

„טייערע חברים און פריינט, — האָט זיך דערהערט פון דער בינע אַ מילדע, שטילע, אָבער אין דער זעלבער צייט קלאָרע שטימע. — איך בין גליקלעך וואָס איך בין ווידער מיט אייך... עס איז אַוועק כמעט אַ האַלבער יאָר־הונדערט,

זינט איך מיט מיינע עטלעכע קאמעראדן זיינען ארויסגעטראָטן אין אייער לאַנד אין קאמף פאר א בעסערער אָרדענונג, ווען עס וועט אויף שטענדיק פאַרשווינדן די עקספּלואטאציע פון איין מענטשן דורך א צווייטן און פון דער הערשאַפט פון איין מענטשן איבערן אנדערן... מיר זיינען דאן געווען זייער ווייניק, דער קאמף איז געווען זייער נישט קיין גלייכער, אָבער מיר זיינען פעסט געגאנגען צו אונדזער ציל״...

דאָ האָב איך צום ערשטן מאָל דערזען פּיאָטר קראָפּאָטקינען. זיך אָנהאַלטנדיק אין ווענטל פון שטול, האָט ער זיך אינגאנצן אָנגעבויגן פאָראויס; זיינע אויגן האָבן געגלאנצט דורך די גלעזער; די באַזילבערטע באָרד האָט זיך צובלאָזן ווי א ברייטער ווייער... די רעדע האָט זיך שטיל און פליסיק געגאָסן, פארכאַפּנדיק מיט איר ערנסטקייט און אויפגעלעבטקייט. עס זיינען נישטאָ קיין אָראַטאָרישע מאַנירן, קיין שיינע זשעסטן, אָנגעבלאָזענע ווערטער, עס פילט זיך נאָר אן אומבאַגרענעצטע ליבע צו דער מענטשהייט, אן אויפריכטיקער גלויבן אין די פאָלקס־מאסן און אין זייער אויפבויענדער שאַפונגס־קראַפט.

פון דער גאנצער רעדע האָבן זיך מיר באַזונדערס איינגעשניטן אין געדאנק די פאָלגנדיקע זאצן:

„שוין אין דעם ערשטן אינטערנאציאָנאל האָט זיך געמערקט און אויסגעארבעט א נייע וועלט פון סאָציאלע פארהעלטענישן און נייע מעטאָדן פון דענקען... מיר האָבן אויך דאן פארשטאַנען די גאנצע טיפקייט און מאָראלע קראפט פון דער באוועגונג... דער דורכפאַל פון דער פאריזער קאָמונע האָט אָפּגעשטעלט די אנטוויקלונג פון דער סאָציאלער באוועגונג, אָבער נישט דערהרגעט זי אין וואָרצל, און איצט ווערט די דאָזיקע באוועגונג א געפערלעכע קראפט... אָבער אין דער וועלט הערשט נאָך אַלץ די עקספּלאָטאציע און די אומגלייכהייט, און די אויפגאבע פון אלע באוואוסטזיניקע מענטשן באשטייט אין דעם, צו פארענדיקן מיט דער וועלט פון גוואלד און אונטערדריקונג״.

„צי מיר ווילן יאָ, צי נישט — האָט קראָפּאָטקין פאָרגעזעצט — נאָר אייראָפּע גייט מיט פארשנעלערטע טריט צו דער סאָציאלער רעוואָלוציע. די רעוואָלוציע איז נאָענט. זי פארכאפּט אלץ נייע און נייע לענדער און פארשפרייט זיך אלץ ווייטער און ווייטער צום מזרח. עס איז נישטאָ וואָס צו שרעקן זיך פאר דעם דורכפאַל פון דער רוסישער רעוואָלוציע, זי וועט אומפארמיידלעך אויפשפּרינגען צוריק אין עטלעכע יאָר ארום און וועט מאכן א סוף צו דער רעכטלאָזיקייט פון דעם רוסישן פאָלק... פון די ארבעטער אין אלע לענדער און פון אייך הענגט אָפּ — צי די קומענדע רעוואָלוציע וועט זיין א ווייטערער עטאַפּ אויפן וועג צו פרייהייט, אָדער די מענטשהייט וועט ווידערהאָלן דעם אייביקן טעות, אוועקשטעלנדיק איבער זיך נייע הערשער, און דאָס לעבן וועט זיך ווידער פארסירעווען אין דער אַלטער ריכטונג״.

„דורכצופירן א סאָציאלע רעוואָלוציע אויף דעם וועג פון דיקטאטור און מאכט איז אוממעגלעך, עס איז נויטיק די ברייטע מיטארבעטערשאַפט פון די

ארבעטער און פויערים, כדי אויסצוארבעטן פרייע פארמען פון א נייעם ווירט־שאפטלעכן לעבן".

קראָפּאָטקין האָט היים גערופן „אָפּצוגעבן אלע כוחות, די גאנצע ענערגיע דעם אומאייגננוציקן דינען די פאָלקס־מאסן און דער זאך פון סאָציאלער גע־רעכטיקייט"... ער האָט אין קלאָרע פארבן געמאָלן בילדער פון דער צוקונפטיקער אָרדענונג, ווען סאָלידאריטעט און קעגנזייטיקע הילף — די גרויסע טרייב-קראפט פון פאָרשריט — וועלן פארבייטן די געצוואונגענע גרונדלאגן, וועלכע הערשן אין דער איצטיקער געזעלשאפט, און נאָר דאן וועלן מענטשן און פעלקער פון גאנצן ערד־קוגל זיך קאָנען פאראייניקן אין איין גרויסער פאמיליע פון גלייכע און פרייע...

א שטורעם פון אפּלאָדיסמענטן האָט עטלעכע מאָל אונטערגעבראָכן די רע־דע. נאָר אָט האָט ער געענדיקט. הונדערטער הענט האָבן זיך אויסגעצויגן כדי צו דריקן אים די האנט... זיך פריינטלעך געזעגנדיק, עטוואָס פארשעמט און אויפ־גערעגט האָט ער זיך דורכגעשטופּט צום ארויסגאנג, פריינטלעך דריקנדיק די צו אים אויסגעצויגענע הענט.

ענדלעך איז ער לעבן מיר, איך זע אים עטלעכע טריט פון זיך... קלאָרע, קלאָרע אויגן לויפן ליבלעך איבער פון איין מענטשן צום אנדערן.

אין עטלעכע טעג ארום איז מיר אויסגעקומען צו באגעגענען זיך מיט קראָ־פּאָטקינען ביי איינער פון די רוסישע עמיגראנטקעס און באקענען זיך מיט אים פערזענלעך. די נענטערע באקאנטשאפט מיט אים האָט נאָך שטארקער פארפעס־טיקט מיין ערשטן איינדרוק, און איך האָב נישט ווילנדיק באוואונדערט זיין אלעם ארומנעמנדיקן קלאָרן שכל, זיין ערודיציע, זיין גרויסע געדולטזאמקייט, זיין אומבאגרענעצטן גלויבן אין דעם מענטשן און זיין טיפע ליבע צו אלע אונ־טערדריקטע און עקספּלאָטירטע.

הערדי קעללי

בלעטלעך זכרונות

אין פרילינג 1895 איז יודזשין וו. דעבס געזעסן אין טורמע פאר זיין אנטיילנעמען אין דעם גרויסן אייזנבאן שטרייק, וואָס איז געווען מיט א יאָר פריער. איך בין דאַן געווען אין ענגלאנד און געהאלטן ביים צוריקקערן זיך קיין אמעריקע, ווען מיין פריינד דזשאַן טוירנער, וואָס איז שפּעטער ארויסגעשיקט געוואָרן פון די פאראייניקטע שטאַטן ווייל ער „גלויבט נישט אין אָרגאניזירטן שטאַט". האָט מיר פאָרגעשלאָגן, אז מיר זאָלן קריגן א סעריע פון קראָפּאָטקינס בראָשורן, איינבינדן זיי אין א בוך, באקומען צום בוך קראָפּאָטקינס אויטאָגראַף און דאָס צושיקן דעבסען. איך האָב דאַן נישט געקאָנט נישט קראָפּאָטקינען און נישט זיין פרוי, טוירנער האָט מיר אָבער פארזיכערט, אז דאָס מאַכט נישט אויס. איך דאַרף בלויז, זאָגן וואָס איך וויל, און דערמאָנען זיין נאָמען און אלץ וועט זיין גוט. עס ווייזט אויס, אז מיין אויסזען איז געווען שולדיק אין דעם, וואָס די פרוי קראָפּאָטקין האָט מיר אָנגענומען פאר אן אמעריקאנער רעפּאָרטער און גלייך געוואָלט פארמאַכן פאר מיר די טיר. קראָפּאָטקין, וועלכער איז געווען אין דערבייאיקן צימער, האָט דערהערט דעם טומל, און איז ער גלייך ארויסגעקומען, און דערהערנדיק וועגן וואָס עס האנדלט זיך, האָט ער דערקלערט זיין פרוי אז ס'מאַכט נישט, זי מעג מיך אריינלאָזן. ער האָט מיך אָנגענומען פארן האנט און אריינגעפירט צו זיך אין צימער. מיין וויזיט איז געווען א גאנץ אנגענעמער, און אין דער צייט וואָס ער האָט אונטערגעשריבן דעם בוך, און אָנגעשריבן באגריסונגסווערטער צו דעבסען, האָט ער מיר דערקלערט, אז אייגנטלעך דאַרף א י ך דעם בוך אונטערשרייבן, ווייל דאָס איז דאָך מיין מתנה. איך האָב אים דערקלערט, אז די אונטערשריפט פון א מענטש פון וועלכן קיינער ווייס נישט האָט קיין ווערט נישט אין דער צייט וואָס זיין אונטערשריפט איז פון גרויס באדייטונג.

ווען איך בין געקומען קיין ענגלאנד א צווייטן מאָל אין 1898, און אָפּגעוואוינט דאָרטן זיבן יאָר, בין איך מיט קראָפּאָטקינען געוואָרן שטאַרק באפריינ־

דעט. דער איינדרוק וואָס ער האָט געמאַכט אויף מיר דעם ערשטן מאָל איז נאָך שטאַרקער געוואָרן. איך האָב געפילט, אַז אויב דער מענטש איז דער סימבאָל פון דער צוקונפט, וועט די צוקונפט זיין אַ וואונדערבאַרע. דער דאָזיקער נביא איז געווען דער וואָרימסטער פריינט, ווי נביאים דאַרפן זיין. דער לערער, וועלכער האָט אינסטינקטיוו זיך געשטעלט אויפן זעלבן שטאַפּל מיט זיינע תלמידים, און אָפט פלעגט ער זיך ווענדן צו זיינע יונגע תלמידים נאָך אינפאָרמאַציע און עצות, ווען ער האָט געהאַט אַרבעטער פראַגן, אָבער דאָס פלעגט ער טאָן נישט ווי אַ רבי צו אַ תלמיד, נאָר ווי חבר צו חבר.

צוליב זיין פריינטלעכקייט און צוליב דער ליכטקייט, מיט וועלכער מען האָט געקאָנט צו אים צוקומען, האָט זיך קראָפּאָטקין געקאָנט מיט הונדערטער און אפשר טויזנטער מענטשן פערזענלעך. דאָס קליינע הייזל אין בראָמלי, קענט, גלייך נעבן לאָנדאָן, וואו ער האָט געוואוינט מיט זיין פרוי און טאָכטער פיל יאָרן, אויף דעם זעלבן אופן ווי עס וואוינט דער דורכשניטלעכער אַרבעטער, (פאַר דעם הויז האָט ער געצאָלט דאַכט זיך, דרייצן אָדער פערצן דאָלאַר אַ חדש) איז געווען דער זאַמל־פּלאַץ פאַר מענטשן פון אַלע פעלקער און ראַסן, פון אַלע קלאַסן און באַשעפטיקונגען. דאָרט האָט מען געקאָנט באַגעגענען באַרימטע וויסנשאַפטס-מענטשן, ווי די רעקליו-ברידער, מענטשן וואָס זיינען געווען באַרימט אין דער ליטעראַרישער וועלט, אַזוינע מענטשן ווי גוסטאַוו לאַנדויער, טשערקעזאָוו און אַנדערע. אפילו קאַרנעגי האָט געשיקט צו אים זיין רוסישן פּאָרטרעטער צו דערקלערן, אַז ער איז נישט שולדיק אין דעם האָמסטער־שטרייק — נאָר פּריק.

צוליב זיין ליבלעכקייט און גוטסקייט האָט מען אים אַלע מאָל געהאַלטן פאַר אַן אומפּראַקטישן מענטשן, פאַרגעסנדיק אַז ער האָט אָנגעשריבן דריי מאָנומענטאַלע ווערק וואָס זיינען דער באַזיס פאַר זיין גלויבן אין דער מענטשהייט. דאָס ערשטע — אַ קליינע בראָשור „אַנאַרכיזם, זיין פילאָזאָפיע און אידעאַל", ווייזט אָן אויף דער טענדענץ פון דער וויסנשאַפט צו שטודירן אַלץ פון דעם שטאַנדפּונקט פון דעם יחיד, און מיט ביישפּילן פון דער אַסטראָנאָמיע, פּסיכאָלאָגיע און פּאָליטישער עקאָנאָמיע, שאַפט ער אַ וויסנשאַפטלעכע באַגרינדונג פאַר די אַנאַרכיסטישע פּרינציפּן.

די „קעגנזייטיקע הילף אַלס אַ פאַקטאָר פון עוואָלוציע" איז דאָס ווערק פון אַ וויסנשאַפטס מאַן און נישט בלויז פון אַ לאָגיקער און קאָמוניסט. אויב דער מענטש וועט באמת ווען עס איז לעבן אין פרייע גרופּן, מוזן דאָך זיין ערגעץ סמנים, אַז עס איז דאָ אַן אַנדער געזעץ אויסער דעם געזעץ פון קאַמף, אויב נישט וואָלטן אַלע באַמיאונגען פון די רעפאָרמאַטאָרס און רעוואָלוציאָנערן געווען אַרויסגעוואָרפן.

דאָס דריטע ווערק איז: „פעלדער, פאַבריקן און ווערקשטאַטן". די קעגנער פון אַנאַרכיזם זיינען באַרעכטיקט צו פרעגן אונדז: „אָנגענומען אַז אינדיווידועלע פרייהייט און ברידערלעכקייט זיינען אַ גוטע זאַך, איז אָבער די פראַגע, צו איז

דער איבערפלוס פון פּראָדוקטן, איבער די וואָס ווערן פאַרבראַוכט, גרויס גענוג צו אויפהאַלטן די גאַנצע מענטשלעכע געזעלשאַפט נישט אָנטרייבנדיק קיינעם מיט א בייטש, און אן דער פאַרוואַלטונג פון א הערשנדיקן קלאַס?" אלס ענטפער דאַרויף, און גלייכצייטיק אויך אויף דער מורא פון די מאַלטוזיאַנער פאַר דעם וואוקס פון דער באַפעלקערונג, ברענגט קראָפּאָטקין פאַקטן, וואו ער באַווייזט, אז די פּראָדוקטיוויטעט פון דער ארבעט איז אין דעם 19טן יאָרהונדערט פאַרגרעסערט געוואָרן אויף פיר מאָל אזויפיל ווי די באַפעלקערונג. אלס היסטאָריקער נעמט ער אָן, אז די דערפינדונגען און דעם מענטשנס קאָנטראָל איבער דער נאַטור הויבט זיך ערשט אָן אַנטוויקלען.

די צייט איז שוין אויף אייביק פאַראיבער ווען איך וואָלט אים געקאָנט פרעגן איין פראַגע וועלכע פאַרבלייבט פאַר מיר אָן אַן ענטפער. ווי אזוי האָט ער געקאָנט אין 1913-14 ראַטן די פראַנצויזישע חברים נישט קעגנשטעלן זיך קעגן דער ווידער איינפירונג פון דער דריי יאָריקן מיליטער־דינסט? איך ווייס אז ער האָט זיך געשראָקן פאַר דער „דייטשער געפאַר" און האָט ליב געהאַט פראַנקרייך, אָבער דאָס איז דאָך פּאָרט געווען להיפוך צו זיין לעבנסלאַנגער קעגנערשאַפט צו יעדן שטאַט. פון דער צווייטער זייט באַווייזט דאָס די „אַלמענטשלעכע" זייט פון מענטשן, און ווי אזוי אין דער צייט פון א גרויסן עמאָציאָנעלן קריזיס קאָנען פאַקטן באַזיגן טעאָריעס.

און איצט, ווען ער איז פון אונדז אויף אייביק אוועקגעגאַנגען, כמעט אכציק יאָר אלט, און דאָך פול מיט לעבן, טעטיקייט און ליבע, איבערלאָזנדיק הינטער זיך דעם באַזיס פאַר א נייער וועלט, האָב איך געהאַט דעם גליק צו באַגעגענען זיך מיט א יונגן כינעזישן סטודענט. דער דאָזיקער יונגער מאַן האָט שוין פיל אויפגעטאָן צו באַקאַנט מאַכן קראָפּאָטקינס לערע אין כינע. ווען ער האָט דערהערט אז דער מאַן, וואָס האָט געלעבט אין א צווייטער עק-וועלט, און וואָס האָט אים מיט זיינע אידייען באַגייסטערט, איז טויט, האָט ער צוזאַמענגעבראָכן און זיך צעוויינט.

ווען איך בין מיט 17 יאָר צוריק זיך געקומען געזעגענען מיט פּיאָטר קראָפּאָטקין און זיין פרוי איז דאָס לעצטע וואָס זיי האָבן מיר געזאָגט געווען: „הערי, גיי צוריק אריין אין דער ארבעטער־באַוועגונג, ווען דו וועסט צוריקקומען אין אמעריקע, און פּראָפּאַגאַנדיר דאָרט דעם גענעראַל שטרייק". די דאָזיקע עצה האָבן זיי מיר געגעבן אלס טייל פון זייער פילאָזאָפיע, נישט קוקנדיק אויף זייער ליבלעכקייט און גוטסקייט, האָבן זיי אָבער גוט פאַרשטאַנען אז דורך פּרעדיקן ליבע אליין קאָן מען די סיסטעם פון פּריווילעגיעס נישט אָפּשאַפן.

וואָס מער צייט עס וועט אוועקגיין וועט קראָפּאָטקינס באַרימטקייט אלס דענקער און הומאַניסט אלץ מער וואַקסן, און ער וועט אימער דערמאָנט ווערן מיט אכטונג און ליבע פאַר זיין חלק אין דער ארבעט, פון שאַפן א ניי לעבן. עס איז זיך שווער פאָרצושטעלן אז נאָך זעכציק יאָר ארבעט פאַר דער מענטשהייט

איז אונדזער פריינד און חבר אוועק פון אונדז אהין פון וואנען קיינער קומט נישט צוריק.

א גרוס דיר אין דער אייביקייט, אלטער פריינט און חבר. עס איז א גרויסע פּריווילעגיע צו קאָנען רופן דיך פריינט און א כבוד צו רופן דיך חבר. דריי מאָל גריסן מיר דיר, ווייל אין דיר איז געווען פארקערפּערט דאָס וואָס מיר רופן אַ מענטש.

פּראָפעסאָר ס. א. גרוזנבערג

„די הייליקע חברותא״

(געשריבן צו קראָפּאָטקינס 6-טן יאָרצייט)

דער יאָרצייט נאָך דעם באַגרינדער פון דעם אנאַרכיסטישן, אָדער הער־שאַפטסלאָזן קאָמוניזם, פּיאָטר אַלעקסעיעוויטש קראָפּאָטקין, מאַכט צוריק לעבע־דיק אינעם זכרון דאָס ליכטיקע געשטאַלט פון דעם אָנגעזעענעם רעוואָלוציאָנער, קעמפער און דענקער.

שטאַמענדיק פון די ריוריקס, זאָגט דער יונגער פירשט קראָפּאָטקין זיך אָפּ פון דער גלענצנדער הויף־קאַריערע צוליבן רעוואָלוציאָנערן טאַט, און פאַר־בייט מיט א גרינג האַרץ דעם באַגילדעטן מונדיר פון א קאַמער־פּאַזש אויפן אַרעסטאַנטן־כאַלאַט פון א פּאָליטישן געפאַנגענעם אין דער פּעטראָפּאַוולער פעס־טונג. „צוויי לאַקנדיקע וועגן האָבן זיך געעפנט פאַר אים״ — זאָגט וויערא ניקאָ־לאַיעוונא פיגנער אין דעם אַרטיקל „דער וועג פון א רעוואָלוציאָנער״: — ער האָט געקאָנט מאַכן א קאַריערע ביים קייזערלעכן הויף אָדער, זיך ווידמענדיק דער וויסנשאַפט, ווערן באַרימט אין דער רייע פון די בעסטע רוסישע און אויס־לענדישע געלערנטע. זיין רייזע איבער סיבער נאָכן באַקומען דעם אָפיצירן־ראַנג, האָט אין דעם יונגנמאַן אַנטפּלעקט אַלע מעלות פון אַן אמתן געלערנטן: א שאַר־פע אָבסערוואַציע, די פעאיקייט צו גליקלעכע אינטואיציעס און ברייטער פאַר־אַלגעמיינערונג; זיינע געאָגראַפישע אַנטדעקונגען אויפן געביט פון דער סיבי־רער אָראָגראַפיע און זיין אַרבעט וועגן דער באַוועגונג פון די אייזבערג (גלעט־טשערס) אין פינלאַנד, האָבן אים מיטאַמאָל אַרויסגערוקט אין דער רייע פון די ערשט־קלאַסיקע וויסנשאַפטס־מענער; אָבער פּיאָטר אַלעקסעיעוויטש איז נישט געגאַנגען אויף קיין איינעם פון די וועגן, וואָס האָבן זיך געעפנט פאַר אים, און אויסגעקליבן די טעטיקייט פון א רעוואָלוציאָנער״.

אויסבייטנדיק די פירשטלעכע חדרים אויף די פינצטערע קאַזעמאַטן פון דער פּעטראָפּאַוולער פעסטונג, פּרעדיקט דער קונפטיקער מחבר פון „ווערטער

פון א רעוואָלוציאָנער" אין „מעמוארן פון א רעוואָלוציאָנער" אין די פעטער־בורגער ארבעטער־קווארטאלן די אידעען און לאָזונגען פון דעם אינטערנאציאָנאל און פון דער פאריזער קאָמונע. דאָס וואכזאמע אויג פון די זשאנדארמען שפּירט אוים דעם געפערלעכן פּאָליטישן פארברעכער, און לאָזט אים פוילן אין טורמע אויפן באפעל פון דעם צאר, וועלכער האָט אים געהאט געטראָגן אויף די הענט. די געוואגטע פּליטה פון דער טורמע און דאָס געלונגענע אנטלויפן קיין אויסלאנד, עפנט א נייעם פּעריאָד אין דער טעטיקייט, וואָס איז פול מיט קאמף און דחקות, פון דעם אָנגעזעענעם רעוואָלוציאָנער און טעאָרעטיקער פון דעם אנאַרכיסטישן קאָמוניזם. געפונענדיק א מקום מקלט אין פראנקרייך נעמט דער מחבר פון „ברויט און פרייהייט", מיט זיין אייגנטימלעכער ענערגיע, אן אקטיוון אנטייל אין דער שטרייק־באוועגונג אין אויסלאנד: דאָ גיט ער ארויס די רע־וואָלוציאָנערע צייטונג „לא רעוואָלטע", ער שרייבט ביכער און פּייערדיקע אר־טיקלען און אָרגאניזירט, צוזאמען מיט זשול געדן, רעוואָלוציאָנערע גרופּעס.

די היגריכטונג פון אלעקסאנדער דעם צווייטן, דעם ערשטן מערץ פון 1881 און דער פּראָצעס נאָך דעם, רייסן אויף א צייט איבער די קאָכיקע טעטיקייט פון דעם אומדערמידלעכן רעוואָלוציאָנערן קעמפער און זיינען אים גורם נייע רדיפות פון דער צארישער קאמאריליע, וועלכע האָט באשלאָסן צו טויטן דעם פון איר פארהאסטן רעוואָלוציאָנער־בונטאר.

אָרגאניזירט אויף דער איניציאטיווע פון דעם גראף ס. א. וויטע און אנ־דערע צארישע אונטערלעקער האָט די „הייליקע חברותא", וועלכע האָט געציילט אין אירע רייען גרוים פירשטן און אנגעזעענע פארטרעטער פון דער מיליטערי־שער און פינאנציעלער אריסטאָקראטיע, פארטראכט צו דערמאָרדן פּיאָטר אלעק־סעיעוויטש קראָפּאָטקינען און געשיקט אירן אן אגענט קיין פראנקרייך., וואו ס'האָט דאמאָלט געוואוינט דער מחבר פון „קעגנזייטיקן הילף". דער בארימטער רוסי־שער סאטיריקער סאלטיקאוו־שטשעדרין און דער אקאדעמיקער וו. מ. בעכטיע־ריעוו, וועלכער איז נאָך דעמאָלט געווען א יונגער דאָקטאָר, האָבן געגעבן צו וויסן פּיאָטר אלעקסעיעוויטשן וועגן דעם אטענטאט וואָס מען גרייט אויף זיין לעבן. אינטערעסאנטע דאטן ברענגט וועגן דעם ענין אין זיינע זכרונות דער אקאדעמיקער וו. מ. בעכטיעריעוו. אזיווי די דאָזיקע דאטן ווארפן א שיין אויף איינעם פון די העלע עפּיזאָדן פון דעם לעבן און רעוואָלוציאָנערער טעטיקייט פון דעם טעאָרעטיקער פון דעם אנארכיסטישן קאָמוניזם, וועל איך מיר דערלויבן אים צו ברענגען טעקסטועל פון דעם בוך, וואָס איך גרייט צו צום דרוק.

„אין איינעם פון זיינע בריוו צו מיר טיילט זיך מיט מיר דער פּראָפעסאָר בעכטיעריעוו מיט זיינע דעראינערונגען וועגן דער ראָל, וואָס אים איז אויסגע־קומען צו שפּילן אינעם גורל פון פּיאָטר אלעקסעיעוויטש קראָפּאָטקין. אזיווי דאָס, וואָס ער האָט מיר געמאָלדן, האָט אויך א געזעלשאפטלעכן אינטערעס, גיב איך עס איבער אינגאנצן: „דער נאָמען פון פּ. א. קראָפּאָטקינען — זאָגט וולאדי־

מיר מיכאילאָוויטש אין זיין בריוו צו מיר — האָט מיך שטענדיק באַצויבערט, ווייל שוין דער פאַקט, וואָס א מענטש פון א הויכער אַריסטאָקראַטישער משפחה האָט זיך אָפּגעזאָגט פון אַלע פּערספּעקטיוון פון א גלענצנדער קאַריערע אין דעם אַדעליקן קרייז און איז אַוועק אויף דערנער-וועג פון א רעוואָלוציאָנער און דערצו — פון א רעוואָלוציאָנער־אַנאַרכיסט — האָט דערוויזן, לויט מיין שטאַנדפּונקט, אַז ער איז א אידעאַישער מענטש אין פולן זין פונעם וואָרט. שפּעטער האָב איך זיך באַקאַנט מ'ט זיינע ווערק און דערונטער מיט זיין „קענגזייטיקע הילף", וואו ער זאָגט אַרויס א סך געדאַנקען, וואָס זיינען ענלעך צו די, וואָס איך האָב אַרויס־געזאָגט אין מיינע אַרבעטן „וועגן דעם סאָציאַלן אָפּקלייב", און איך האָב באַקומען נאָך מער אַכטונג צו אים. א גליקלעכער צופאַל האָט מיר געגעבן די מעגלעכ־קייט זיך צו באַגעגענען מיט אים אין דעם פּעריאָד פון אונדזער פעברואַר־רעוואָ־לוציע. בעת מיין רייזע קיין מאָסקווע האָבן מיר זיך געטראָפן אין דעם זעלבן באַן, וואו ער איז געפאָרן אין א צווייטן קופּע, וואָס איז געווען אָפּגעטיילט פון מיינעם דורך א דין וואַגאָן-טירל. איך האָב זיך אינגיכן דערוואוסט, אַז אויף יענער זייט זיצט קראָפּאָטקין מיט עטלעכע באַגלייטער, און ווי נאָר ער איז אַרויס-געגאַנגען אין קאָרידאָר, האָב איך זיך מיט אים באַקאַנט. דערוויסנדיק זיך מיין פאַמיליען־נאָמען, האָט קראָפּאָטקין תיכף דערקלערט: „אייך האָב איך צו פאַר־דאַנקען מיין רעטונג, און ערשט איצט קאָן איך אייך אויסדריקן מיין דאַנק־באַרקייט". תחילת בין איך געווען איבעראַשט פון זיין דערקלערונג, נאָר שפּע־טער, ווען ער האָט מיר גענוי דערציילט די אַלטע געשיכטע וועגן דעם, ווי אַזוי די רוסישע מאַכט האָט זיך געיאָגט נאָך אים אינדערפרעמד — אין פולן זין פונעם וואָרט — ווי נאָך א געפערלעכן רעוואָלוציאָנער, וועלכער איז אַנטלאָפן קיין אויסלאַנד, האָב איך מיך אָנגעהויבן דערמאָנען אין מיין צופעליקן אַנטייל אין דער רעטונג פון פּ. א. קראָפּאָטקינען. דאָס איז געווען אין דער עפּאָכע, נאָך דער דערמאָרדונג פון אַלעקסאַנדער II. ווען איך בין נאָך געווען א יונגער דאָקטער האָט אַלעקסאַנדער III שאַרף פאַרקירעוועט דעם רעגירונגס-רודער אין דער זייט פון דער רעאַקציע. גלייכצייטיק, ווי ס'איז באַוואוסט, האָט זיך דעמאָלסט געשאַפן די „הייליקע חברותא" בראש מיטן גרויספירשט וולאַדימיר אַלעקסאַנדראָוויטש („די כאַפּטע פון אַריסטאָקראַטישע גאַרגלשניידער", ווי דער אומפאַרגעסלעכער שטשעדרין האָט זיך אויסגעדריקט). וועלכע האָט אַרויסגעטראָגן דעם אורטייל: — אום יעדן פּרייז צו דערמאָרדן קראָפּאָטקינען, וועלכער איז אַנטלאָפן פון דעם ניקאָ־לייסקן מיליטערישן שפּיטאָל, און האָט דעמאָלסט געוואוינט אין פראַנקרייך. פאַר־שטענדלעך, אַז מ'האָט דאָס געהאַלטן שטאַרק בסוד, נאָר יעדער סוד ווערט סוף כל סוף באַוואוסט דעם עולם. איך דערמאָן זיך, אַז עמיצער, וואָס איז געקומען צו מיר נאָך א מעדיצינישער עצה, האָט מיר איבערגעגעבן די דאָזיקע נייעס. נישט-ווילנ־דיק, ווי דורך א רעפלעקס, איז מיר דורך א געדאַנק, אַז מען וואָלט באַדאַרפט פאַרמיידן דעם אַטענטאַט אויף קראָפּאָטקינען אין פראַנקרייך, וואו אונדזער

אַכראַנקע (פּאָליטישע געהיים-פּאָליציי), א דאַנק דער שוין דאמאָלט אָנגעצייכנ־טער מיליטערישער אַליאַנס, האָט געאַרבעט פריי, — אפשר נישט ערגער, ווי אין רוסלאַנד. צוזאַמען מיט מיין מיטשמועסער האָבן מיר גענומען זוכן א וועג אויף צו וואָרנען קראָפּאָטקינען וועגן דער סכנה, וואָס לויערט אויף אים. ס'האָט זיך אַרויסגעוויזן, אַז איינער פון אונדזערע באַקאַנטע פאָרט קיין פּאַריז, און מיר האָבן אים געבעטן, ער זאָל אומבאַדינגט מעלדן קראָפּאָטקינען, אַז ער מוז זיך באַהאַלטן, נעמענדיק אין אַכט דעם באַשלוס פון דער „הייליקער חברותא". דאָס ווייטערדיקע גיב איך איבער לויט קראָפּאָטקינס ווערטער גופא: „געוואוינט האָב איך דעמאָלט אין פּאַריז אין א קליינעם דאַך־צימער. פּלוצים קומט צו אונדז א אינגאַנצן אומבאַקאַנטער מענטש און פרעגט זיך אויף מיר. איך בין אַרויס־געגאַנגען צו אים. ער האָט מיר געזאָגט וועד ער איז און דערקלערט, אַז ער איז געקומען צו מיר מיט דער שליחות, מיך צו וואָרענען וועגן דעם באַשלוס פון דער „הייליקער חברותא", און אַז איך מוז אָננעמען די געהעריקע מיטלען. איך האָב אים געפרעגט, ווער ס'האָט אים געשיקט מיט אַזא שליחות? דער אומבאַ־קאַנטער האָט מיר אָנגערופן בעכטיערעוון". דאַמאָלט האָט פּ. א. קראָפּאָטקין, לויט זיינע ווערטער, געזאָגט, אַז דער מקור, לויט זיין מיינונג, פאַרדינט צו־טרויען, און זיך געזעגנט מיטן אומבאַקאַנטן נאָך א קורצן שמועס וועגן דער לאַגע אין רוסלאַנד. נאָך דעם דאָזיקן וויזיט האָט פּ. א. קראָפּאָטקין אויף־גיך איינגע־פּאַקט זיינע זאַכן און אַריבערגעפאָרן מיט דער פאַמיליע אין דער שווייץ, דאַכט זיך וואו די אַכראַנקע האָט שוין איבער אים קיין שליטה נישט געהאַט.

לויט נ. לעבעדיעוו זאָגט, האָט פּ. א. קראָפּאָטקין אָפּגעדרוקט אין דער צייט־טונג „בונטאַר", וואָס ער האָט רעדאַגירט, א מעלדונג וועגן דעם, אַז ער ווייסט וועגן דעם באַשלוס פון דער „הייליקער חברותא", וועלכע גרייט אן אַטענטאַט אויף זיין לעבן. אין דער דאָזיקער נאָטיץ האָט פּ. א. קראָפּאָטקין געוואָרנט דער צאַרישער רעגירונג, אַז אויב די אַגענטן פון דער „הייליקער חברותא" וועט גע־לונגען צו פאַרווירקלעכן איר פאַרברעכערישן באַשלוס — וועלן די נעמען פון די אָרגאַניזאַטאָרס געמאָלדן ווערן אין דער אייראָפּעאישער פּרעסע.

מענלעך, אַז קראָפּאָטקינס וואָרענונג האָט געמאַכט דעם געוואונטשן עפעקט און געשטערט די פירער פון דער „הייליקער חברותא" צו פאַרווירקלעכן זייער פאַרברעכערישן געדאַנק.

(פון „וויעסטניק זנאַניא" פאַרן יאָר 1926).

וו. טשערטקאָוו

מיין באַקאַנטשאַפט מיט קראָפּאָטקינען

ווען פּיאָטר קראָפּאָטקינען האָב איך צום ערשטן מאָל געהערט אין די 70ער יאָרן, זייענדיק א גוואַרדיע־אָפיציר, ווען ער איז אנטלאָפן פון דעם פּעטערבורגער ניקאָלייעווער מיליטערישן שפּיטאָל, וואו מיר איז אויסגעקומען צו דעזשורירן. פּערזענלעך האָב איך זיך מיט אים באַקאַנט אין 1897 אין ענגלאַנד, ווען די צאַ־רישע רעגירונג האָט מיך אַרויסגעשיקט פון רוסלאַנד. באַגעגנט האָט ער מיך מיט זיין אייגנאַרטיקער פריינטלעכקייט און אויפמערקזאַמקייט, וואָס איז אַזוי גוט באַקאַנט אַלע, ווער ס'האָט אים געקאָנט. און איינגיכן האָב איך דערפילט פון זיין זייט יענע אויפריכטיקע פריינטשאַפט, אויף וועלכער דו ווייסט, אַז דו קאָנסט, אין א נויטפאַל, זיך שטענדיק פאַרלאָזן. אין דער דאָזיקער באַציאונג צו מיר האָט, פאַרשטענדלעך, געשפּילט א גרויסע ראָל מיין נאָנטקייט צו ל. נ. טאָלסטאָיען, וועמען קראָפּאָטקין האָט טיף געשעצט און מיטגעפילט.

אויך טאָלסטאָי, פון זיין זייט, האָט זיך באַצויגן צו קראָפּאָטקינען מיט דער זעלבער אַכטונג און לעבעדיקן אינטערעס. אין יוני פון 1897, אין שייכות מיט דעם, וואָס איך האָב אים, טאָלסטאָיען, צוגעשיקט צו לייענען קראָפּאָטקינס א בריוו, האָט ער מיר געשריבן:

„קראָפּאָטקינס בריוו איז מיר שטאַרק געפעלן. זיינע אַרגומענטן פאַר באַ־נוצן געוואַלד, זעען מיר אויס צו זיין ניט דער אויסדרוק פון איבערצייגונג, נאָר אַלס געטריישאַפט צו דער פאָן, אונטער וועלכער ער האָט ערלעך געדינט זיין גאַנץ לעבן, ער קאָן ניט ניט זען דאָס, אַז דער פּראָטעסט קעגן געוואַלד, כדי צו זיין שטאַרק, דאַרף זיין פעסט־באַגרינדעט, אָבער דער פּראָטעסט, וואָס אנער־קענט פאַר זיך דאָס רעכט פון גוואַלד, האָט ניט קיין שום פונדאַמענט און פאַר־משפּט דערמיט זיך אַליין אויף רעזולטאַטלאָזיקייט".

ווען איך האָב געגעבן איבערלייענען פּיאָטר אַלעקסייעוויטשן די דאָזיקע ווערטער, האָט ער, הפּנים שטאַרק גערירט פון טאָלסטאָיס מיטפילנדיקער באַצי־אונג, פאַר מיר אַרויסגעזאָגט, ווי באַשטעטיקנדיק די איבערגעלייענטע שורות,

איניקע געדאנקען, וואָס האָבן זיך מיר גוט איינגעקריצט אין זכרון מיט זייער אינהאלט, אויב ניט מיט בוכשטעבלעכער פינקטלעכקייט: „אויף וויפל ס'זיינען מיר אייגן ליעוו ניקאָלייעוויטשעס מיינונגען, קאָן מען אורטיילן פון דעם, וואָס איך האָב אָנגעשריבן גאַנצע ביכער, וואָס דערווייזן, אז דאָס לעבן איז געבויט ניט אויפן קאַמף פאר דער עקזיסטענץ, נאָר אויף קעגנזייטיקער הילף".

אין יאנואר פון 1903 האָט ליעוו ניקאָלייעוויטש מיר געשריבן: „אין דער צייט פון קראנקייט טראכט זיך גוט.. באזונדערס האָבן מיך אינטערעסירט אין דער דאָזיקער קראנקייט (דערצו האָט מיטגעווירקט דאָס לייענען קראָפּאָטקינס אויסגעצייכנטע מעמוארן...) — זיינע זכרונות"... און שפּעטער, אין פעברואר: „גיט איבער קראָפּאָטקינען מער ווי מיין גרוס. איך האָב ניט לאַנג צוריק גע־לייענט זיינע מעמוארן און זיך שטאַרק דערנעענטערט צו אים".

אויפן געביט פון דער מיינונגס־פארשידנקייט אין דער פראגע פון דעם קאַמף קעגן שלעכטס און געוואלד, זיינען צייטנווייז פאָרגעקומען צווישן מיר און פּיאָטר אלעקסייעוויטשן, און אנדערש האָט דאָס ניט געקאָנט זיין, הייסע וויכוחים, און דערביי פלעג ער ניט איינמאָל, מיט זיין געוויינלעכער היציקייט פון זיין טעמפּעראמענט, ווערן שטאַרק אויפגערעגט אויף מיר פאר מיין עקשנות, נאָר די דאָזיקע מאָמענטאנע רוגזן האָבן זיך שטענדיק געענדיקט מיט א רירנדיקער אי־בערבעטונג, וואָס האָט בולט אויפגעדעקט די גרינטלעכע הארציקע גוטסקייט פון פּיאָטר אלעקסייעוויטשעס כאראקטער.

מיך האָט שטענדיק איבעראַשט זיין עמפּינדלעך מיטגעפיל, זיין פאראינ־טערעסירטקייט אין אלעמען און זיין גרויסע ערודיציע אויפן געביט פון עקאָ־נאָמישע פּראָבלעמען און אינטערנאציאָנאלע פּאָליטיק.

מיט דער דאָזיקער מערקווירדיקער אלזייטיקייט פון זיינע אינטערעסן און אפילו מיט זיין באזונדער צויבער אין זיין באנעמונג, וואָס איז שווער צו באַ־צייכענען, האָט פּיאָטר אלעקסייעוויטש מיר דערמאָנט ליעוו ניקאָלייעוויטשן. און אויב קראָפּאָטקין האָט מיט מיר קיינמאָל ניט גערעט וועגן דעם „גייסטיקן" געביט, אויף וועלכן טאָלסטאָי האָט געבויט זיין לעבנס־אָנשויאונג, האָט זיך דערפאר, אָן ספק, געפילט, אז טיף אין הארצן איז פּיאָטר אלעקסייעוויטש בכלל ניט געוועזן קיין מאטעריאליסט, נאָר א אידעאליסט פון דער ריינסטער מארקע.

קראָפּאָטקינס בריוו צו יאַנאָווסקין

Viola, Bromley, Kent.

פערטער פעברואר 1905.

1.

מיינע טייערע, זאלאטאראוו און יאנאָווסקי!

איר קענט זיך פאָרשטעלן וויפיל פארגעניגן ס'האָט פארשאפט אייער טע־לעגראמע אונדזערע פריינט און מיר. נעכטן אינדערפרי האָבן מיר באקומען דעם טשעק אויף 100 ענגלישע פונט.

יאָ, טייערע פריינט, טוט אלעס, וואָס איר קענט אויף צו אונטערהאלטן די באוועגונג אין רוסלאנד. זי האָט גאנץ געלונגען דורכגעריסן די ענגע גרענעצן פון די פּאָליטישע פארטייען און געוואָרן א פאָלקס־באוועגונג, וועלכע, ווי איך גלויב אויפריכטיק, וועט זיך פארשפרייטן פון די שטעט אויף די דערפער.

די רעוואָלוציע, אָננעמענדיק א פאָלקס־כאראקטער, וועט זיין פעאיק אויפ־צוטאָן א סך מער, ווי בלויז אָפּשוואכן די דעספּאָטישע מלוכה. זי וועט לייגן דעם יסוד פון אַ נייער ערא צו דער עקאָנאָמישער און פּאָליטישער באפרייאונג פון דעם פאָלק. אָבער געדענקט, פריינט, אז אצינד זיינען א ל ע פ ע ל ק ע ר שטארק אָפּהענגיק איינער פון דעם צווייטן און אז די סאָציאלע באוועגונג אין ר ו ס ל א נ ד א ל יי ן וועט ניט געבן די רעזולטאטן, וואָס זי וואָלט געקאָנט געבן, ווען אזעלכע באוועגונגען זאָלן אויך אויפקומען אין אלע ציוויליזירטע לענ־דער. דער בעסטער אופן צו העלפן דער רעוואָלוציע אין רוסלאנד איז — אָנהויבן די סאָציאלע רעוואָלוציע אין אלע ציוויליזירטע לענדער. מיט ברודערלעכן גרוס

פּ. קראָפּאָטקין.

פון זינט דעם 23סטן דעצעמבער ליג איך נאָך אלץ אין בעט מיט בראָנכי־ניומאָניע. ערשט היינט האָט מען מיר צום ערשטן מאָל דערלויבט צו זיצן, נאָר ניט פארלאָזן דאָס צימער. מיין הערצלעכסטן גרוס אלע פריינט.

Viola, Bromley, Kent.
דריטער מערץ 1905.

2.

טייערער יאנאָווסקי:

איך האָב טאקע ניט אוספּייעט צו שיקן א בריוו מיט דער ערשטער פּאָסט. איך אייל זיך צו שרייבן כאָטש אצינד.

קודם-כל, א היישן דאנק פאר אייער צוטרויען און פארן צושיקן דאָס דאָזיקע געלט (100 פונט). מיר, אנארכיסטן, האָבן שוין לאנג זיך באדארפט נעמען צו אונדזער א יי ג ע נ ע ר זאך; נאָר, ווי שטענדיק, ניט-וועלנדיק שטערן דער קאמפּס-אָרגאניזאציע פון די סאָצ. רעוואָלוציאָנערן, האָבן מיר אויך דאָ, ווי איר דאָרטן, געטראכט: **פארוואָס ניט אויך זיי שטיצן?** ד. ה. איך האָב אזוי נ י ט געטראכט, נאָר מיר האָבן, אזוי צו אנדערש, דורכגעלעבט אזא פּאזע. איצט הויבן מיר אָן א נייע, און מיר איז געוואָרן ליכטיק אויף דער נשמה.

וועגן דעם אָנווענדן דאָס געלט, וואָס איר האָט צוגעשיקט, האָב איך אין דער בריוו צו זאלאטאראוון געהאט אינזינען, אז די בריוו וועט מען איבערלייענען פאר א ל ע און איך בין דערום געווען שטארק איינגעהאלטן אין מיינע אויסדרוקן, און האָב גערעדט אויסשליסלעך וועגן דער אָרגאניזירונג פון גרופּן אין רוסלאנד.

די זאך איז די, אז די יונגטלעכע מאסע רייסט זיך קיין רוסלאנד, און דאָס גאנצע געלט, וואָס איר האָט צוגעשיקט וועט אוועק אויף הילף די אָפּפאָרנדיקע, — מיט א שטרענגן אָפּקלייב, ווען מען דאַרף העלפן... — אויף וויפיל אזא אָפּקלייב איז מעגלעך צווישן די נאָך אומפּראקטישע חברים.

פארשטענדלעך, אז די געוועהר-פּארגרייטונג איז אויפן ערשטן פּלאן. נאָר, ערשטנס, קאָן דאָס בעסער געטאָן ווערן א ו י פ ן אָ ר ט; צווייטנס, וואָס מען זאָל ניט אונטערנעמען אין דער ריכטונג, וועט דאָס צו גאָר ניט פירן (עס זיינען שוין געווען דורכפאלן, און גאנץ ערנסטע) ביז ס'וועלן זיך ניט אָרגאַניזירן אויפן אָרט, אין רוסלאנד גופא, ערנסטע גרופּעס פון מענטשן, וואָס זאָלן פאַרדינען דעם פולסטן צוטרויען און האָבן דעם צוטרויען פון די אָרטיקע מענטש.

מיט אָט-דער אָרגאַניזאציע פון דער ארבעט דאָרט, אין רוסלאנד, אין די הויפּט-צענטערס, און אויך אין די נעבן-גרענעץ געגנטן, וואָלט איך מער פון אַלעם געוואָלט זיך פארנעמען. צוויי אזעלכע מענטשן האָט מען שוין ארויסגע-שיקט, נאָר איינער, ארויספאָרנדיק פון ערטער, וואו מען מאכט נאָך ניט גענוג ערנסט דעם אויסוואל פון באקאנטע, איז דורכגעפאלן. חוץ דעם, זיינען אויך ארויסגעפאָרן יונגווארג, באזונדערס אין די מערבדיקע פּראָווינצן. אויב אייך, מיין ליבער יאנאָווסקי, זיינען באקאנט אביסל סאָלידערע מענטשן, וועלכע טויגן צו אזא אָרגאַניזאַציאָנעלער ארבעט, צווישן די ארבעטער, ווי צווישן דער יוגנט, ווייזט זיי תיכף אָן אויף דער אבסאָלוטער נויטווענדיקייט אין אזא ארבעט. מען

מוז דאָרט האָבן פּעסטע גרופּעס, אַלא ניט וועלן מיר גאָרנישט אויפטאָן. אויף א דערהויבענעם טאַט, אויף צו מקריב זיין דאָס יונגע לעבן זיינען פאַראַן א סך מענטשן. אָבער דאָס אליין איז ניט גענוג. ס'זיינען אויך נויטיק די יעניקע, וואָס זאָלן זיין פעאיק אויף אן ערנסטער ארבעט. ביידע כוחות דאַרפן גיין האַנט אין האַנט.

ניט אַלעס האָב איך אַרויסגעשריבן אין מיין לאַנגן בריוו צו זאָלאַטאַראָוון. נאָר איר, זייט אַזוי גוט, קלערט אויף די חברים, ווי די זאַך האַלט. א טייל סאָצ. רעוואָלוציאָנערן — זיינען אויסגעצייכנטע מענטשן, נאָר אַזעלכע ווי טשייקאָווסקי פאַרלירן זיך צווישן די סאָציאַל-דעמאָקראַטן. אונדזער ליטעראַטור ווילן זיי בשום אופן ניט אַריבערפירן, און ס'איז מסתמא ניט וויט די צייט, ווען טשייקאָווסקי, (וואָס קאָן מיט יעדן דורכקומען) וועט זיך מוזן שיידן מיט זיי. מיר דאַרפן אַליין דורכפירן אונדזער זאַך. אויב זיי האָבן טיילווייז אָנגענומען אונדזערע מעטאָדן און שטאַנדפּונקטן, — איז נאָר טיילווייז.

Viola, Bromley, Kent.

דער צענטער יוני 1905.

3.

ליבער יאַנאָווסקי:

שוין לאַנג, אַז איך קלייב זיך אייך שרייבן, וועגן א סך זאַכן, און איצט מוז איך אייך שרייבן געשעפטלעך.

כ'לייג צו די קאָפּיעס פון צוויי בריוו, וואָס איך האָב באַקומען פון איינעם ל. נאַדעל (פונעם אויסלענדישן בונד), און א קאָפּיע פון מיין ענטפער אויף דער צווייטער בריוו. (אויף דער ערשטער בריוו האָב איך געענטפערט פון בריטאַן, אַז ווי נאָך איך וועל קומען אהיים וועל איך זיך אָנפרעגן, און געבעטן גענויע אָנווייזונגען וועגן וואָסאַרא געלט עס רעדט זיך דאָ).

ווי איר זעט איז פאָרגעקומען א מיספאַרשטענדניש מיט דעם געלט, וואָס איר האָט אונדז געשיקט, און מען דאַרף דערצו מאַכן א סוף גלייך אין אָנהויב.

אויב שיקנדיק אונדז דאָס געלט האָבן די חברים-זאַמלער אינזינען געהאַט צו אָפּטיילן א חלק דעם בונד, אָדער די סאָצ. רעוואָלוציאָנערן, — שרייבט-זשע אונדז, תיכף, און די סומע, וואָס איר וועט אָנווייזן, וועל איך תיכף אַרויסשיקן דעם בונד פון דעם געלט, וואָס איך האָב נאָך ניט אויסגעגעבן, אָדער אפילו פון מיין אייגענער קעשענע.

איין זאַך בעט איך אייך, — ס'זאָל ניט בלייבן קיין פּלאַץ פאַר קיין שום ספקות. איך וויל דורכאויס ניט, אז מען זאָל עפּעס פאַרוואַרפן די אנארכיסטן, און מיר בפרט.

יעדנפאלס, ליבער יאנאָווסקי, שרייבט מיר תיכף א בריוו, וואָס איך זאָל קאָנען אריבערשיקן דעם בונד, און אויב איר וועט זאָגן, אז אזויפיל און אזויפיל דאַרף מען איבערשיקן דעם בונד, וועל איך דאָס תיכף טאָן. און — א סוף צו דעם גאנצן ע נ י ן. היינט וועל איך שוין מער וועגן ג א ר נ י ט קאָנען שרייבן. איך קאָן נאָר זאָגן, אז ס'זיינען פאַראַן גוטע ידיעות פון די חברים אין רוסלאַנד. אַלע בעטן ליטעראַטור, און וואָס מער פון אונדזערע אַנאַרכיסטישע אויסגאבעס. די גענפער*) דרוקן פלייסיק, נאָר זיי בעטן אַלץ מער געלט אויף דער עקספעדיציע. די וועגן זיינען באזאָרגט.

כ'נעם אייך פעסט ארום. מיין פרוי שיקט אייך א הערצלעכן גרוס.

פ. קראָפּאָטקין.

אזוווי דאָס געלט שיקט איר און זאָלאָטאַראָוו, שיק איך אים אויך פונקט אזא בריוו (די געשעפטלעכע טייל). כ'בעט אייך, לייזט ת י כ ף דעם דאָזיקן ענין.

.4

Viola, Bromley, Kent.

22טער דעצעמבער 1906.

טייערער חבר:

איך ווייס, אז איר זענט ניט בייז אויף מיר פאר מיין לאַנגן שווייגן, נאָר פונדעסטוועגן פיל איך מיר שולדיק פאַרוואָס איך האָב איך אזוי לאַנג ניט געשריבן און נאָך ניט באדאנקט פערזענלעך די חברים פון דער „פרייער ארבעטער שטימע" פאר די 110 דאָלאַר, וואָס זיי האָבן צוגעשיקט פאר אונדזער „ליסטקי כליעב אי וואָליא" (וואָס איז דערשינען אין יענע יאָרן אין לאָנדאָן אונטער קראָפּאָטקינס רעדאקציע. — י. ס.) א גרויסן דאנק.

פון דעם געלט, וואָס מען האָט מיר געשיקט אין די דאָזיקע צוויי יאָר פון אַמעריקע, איטאַליע א.א.וו., האָב איך זיך ניט דערלויבט צו באנוצן גאָרנישט פאר אונדזער פרעסע, חוץ דאָס, וואָס די ניו-יאָרקער חברים האָבן אסיגנירט פאר דעם גענפער „ברויט און פרייהייט", — און דערום האָבן מיר געמוזט אָנהויבן ארויסגעבן די „ליסטקי" ריזיקירנדיק, און אייערע 110 דאָלער, זיינען געקומען פונקט אין דער ריכטיקער צייט.

נאָכאמאָל א דאנק.

---

*) די גענפער — רוסישע אנארכא־קאָמוניסטישע פאַרלעגער גרופּע אין גענף, וואָס האָט ארויסגעגעבן דעם זשורנאַל „ברויט און פרייהייט" (1903 — 1905) און בראשורן וועגן אנאַרכיזם. די גרופּע האָט ארויסגעגעבן: קראָפּאָטקינס „די מלוכה, און איר ראָל אין דער געשיכטע"; „דער בונטאַרישער גייסט"; זשאַן גראַוועס „די צוקונפטיקע געזעלשאַפט"; זש. הערציגס „די פּאריזער קאָמונע", און ארגעאַנים „לזכרון די שיקאגער מאַרטירער" און „וועגן דער רעוואָלוציע און דער רעוו. רעגירונג".

מען האָט מיר איבערגעגעבן אייערע באמערקונגען אין שייכות מיט די ערשטע צוויי נומערן פון אונדזער צייטונג. אויך אנדערע זאָגן, אז זי איז געשריבן מיט א ניט־גענוגנדיקן קעמפערישן טאָן. מיר שיינט, אז דאָס איז אומפארמיידלעך אין א צייטונג, וואָס ווערט ארויסגעגעבן ניט אויפן אָרט גופא, באזונדערס אין דעם פעריאָד, וואָס מיר לעבן איבער.

ווען אלעס ארום איז אין שטילשטאַנד, דעמאָלט מוז דאָס וואָרט בריען און וועקן די מענטשן.

אָבער בא אונדז אין רוסלאַנד, אין דער איצטיקער רעוואָלוציאָנערער צייט, איז דאָס שוין ניט נויטיק. דאָס וואָרט ווערט במילא תיכף פארוואנדלט אין טאַט. די גרייטקייט זיך צו מקריב זיין איז אומעטום, אין יעדן ווינקעלע, אזא אומגלויבלעכע, אז ניט קוקנדיק אויף די מאסן־שחיטות און דערויף וואָס ס'זיינען פאראן פון צוויי ביז דריי הונדערט טויזנט ארעסטירטע און פארשיקטע, דערגרייכט די גרייטקייט זיך מקריב צו זיין יעדער מינוט, אפילו פאר דער מינדסטער קלייניקייט, אזוי וויט, וואָס קיינער האָט זיך אפילו ניט געקאָנט פאָרשטעלן. יעדער פון אונדז וואָלט געקאָנט זאָגן מיט א יאָר צוריק, אז אפילו די טייכן בלוט וועלן ניט אָפּשטעלן די גרייטקייט צו גיין צום טויט!!! און אָט ווען דאָס וואָרט ווערט מאָמענטאַל פארוואנדלט אין טאַט, און דער טאַט מיינט כסדר טויט, — קומט די איינגעהאלטנקייט: מען שעמט זיך צו באנוצן הויכקלינגענדיקע פראַזן, זיך צו ווענדן — בפרט פון אויסלאַנד, מיט הייסע אויפרופן צו די העלדן, צו די מענטשן, וואָס זיינען שוין דורכגעדרונגען מיט דער העלדישער גרייטקייט צו גיין צום טויט.

ס'קומט, פארקערט, די איינגעהאלטנקייט, דאָס אינערלעכע פייער, וואָס גיסט זיך ניט אויס אין פראַזן, מיט וועלכע דער אלטער אָפּיציר, וואָס קאָן אלע סאָלדאטן פון זיין ראָטע, רעדט ניט צו זיינע חברים ערב דער שלאַכט, נאָר ער גיט איבער אין צוויי ווערטער דעם תוכן פון דער שלאַכט.

איך פארשטיי, אז פאר מענטשן, וואָס זיינען געוואוינט צו די פלאַמיקע ווערטער פון מיטינגען — אין דערמיט פון דעם אלגעמיינעם דרימל — ווילט זיך אויך אין דער פרעסע באגעגענען די זעלבע ווערטער. נאָר פאר רוסלאַנד שעם איך מיך פשוט זיי צו שרייבן.

און ווייסט איר? — איך האָב באקומען ניט־ווייניק פּראָקלאַמאציעס פון רוסלאַנד, און אצינד, ווען אלע האָבן וואָס צו טאָן און בא יעדנס טיר לויערט דער טויט, — צייכענען זיי זיך אויס מיט א מערקווירדיק־איינגעהאלטענעם טאָן.

און ס'איז גאַנץ פארשטענדלעך. דער מאָמענט — איז א פיינלעכער, ס'איז נישט די צייט פון ווערטער, ווי ס'איז נישט די צייט פון ווערטער פאר א שטורעם.

אייניקע זאָגן אויך: „נאָכוואָס אזויפיל וועגן דעם פּאָליטישן קאמף?" דערפאר ווייל צושטערן דאָס לייב־אייגנטום־רעכט, אין וועלכן די ראַמאַנאָווס האלטן

זייער שטאמגוט, רוסלאנד — איז אומבאדינגט נויטיק. ס'האָט זיך אָנגעליטן דאָס גאנצע רוסישע פאָלק און אָלע פעלקער פון דער דאָזיקער געמיינער אימפעריע אונטער דער אייזערנער האנט פון די דאָזיקע פריצים. צושטערן דארף מען די דאָזיקע מאכט, די דאָזיקע אימפעריע, די דאָזיקע טיראניע. ס'איז נאריש צו פאָדערן די פארניכטונג פון דער „מלוכה" און זי נישט צושטערן, ווען זי מאניפעסטירט זיך אין איר געמיינסטער פאָרם און אין אירע גסיסה-קרעמפן וואַרגט זי, שטיקט, פייניקט און דערמאָרדעט הונדערטער טויזנטער בונטארן און מיליאָנען הונגעריקע, און גרייט נאָך נייע רציחות... ס'וואָלטן געמעגט הערן אונדזערע ארבעטער, וואָס עס זאָגן אין ניצא, אין די רייכע רעסטאָראַנען, די פארשידענע גענעראלן, וואָס זיינען אוועקגעפאָרן פון רוסלאנד. די האָר שטעלן זיך קאפויר: „צושפארן צום ווענטל 15, 30 טויזנט ארבעטער און סטודענטן און זיי צעשטויבן מיט קוילנווארפערס — אָט ווי טיער האָט געטאָן מיט דער קאָמונע"*) דאָסריידן צווישן זיך ביים מיטאָג די דאָזיקע אויסוואורפן. אָט־וואָס עס וועט זיין, און דערנאָך 30 יאָר טויט־שטילקייט, אויב מיר וועלן איצט ניט ארויסטרייבן די ראָמאנאָווס.

נאָר פראָפּאָרציאָנעל צו אונדזער אנטייל אין דער דאָזיקער צושטערונג, וועלן מיר קאָנען זיך באטייליקן אויך אין דער אנטוויקלונג פון די נייע לעבנס-פאָרמען.

נו, גענוג. איך איל מיך אָפּצושיקן די בריוו.

נאָכאמאָל א דאנק די ניו־יאָרקער חברים. כ'דריק פעסט אייער האנט.

ביטע, זאָגט זאלאטאראוון, ער זאָל מיר מוחל זיין פאר מיין שווייגן. איך ארבעט איצט א סך, זייער א סך, און ס'געלינגט מיר נאָך אלץ ניט אָנהאלטן אפילו א העלפט פון דער נויטיקער קאָרעספּאָנדענץ.

נאָכאמאָל, א הערצלעכן גרוס.

פּ. קראָפּאָטקין.

נישט צום דרוקן:

פּ. ס. איצט צוויי ווערטער אייך אליין. אויב ס'איז מעגלעך, שיקט געלט אויף דער רעוואָלוציאָנערער זאך. איך האָב זייער געהיט, אפילו קאַרג ארויסגעבן דאָס, וואָס מען האָט מיר צוגעשיקט, נאָר אלעס שעפּט זיך אויס. ס'איז מיר פארבליבן זייער ווייניק, און אין צוויי־דריי וואָכן ארום וועט גאָר ניט בלייבן.

*) טיער, דער פראנצויזישער היסטאָריקער, א מיטגליד פון דער ווערסאלער נאציאָנאַלער פארזאמלונג, אן איינפלוסרייכע פיגור אין דער רעגירונג, דער אינספּיראטאָר פון דעם שוידערלעכן אונטערדריקן די פאריזער קאָמונע אין 1871. ער איז געווען דער פירער פון די אָרלעאַניסטן. נאכן אונטערדריקן די קאָמונע האָט די דאנקבארע בורזשואזיע אים אויסגעקליבן אלס פרעזידענט פון דער דריטער רעפּובליק. זע ארטור ארני „די פאָלקס־געשיכטע פון דער קאָמונע"; עלי רעקליו (א ברודער פון עליזע רעקליו), „די פאריזער קאָמונע טאָג נאָך טאָג".

מען זאָגט אז די סאַץ. רעוואָלוציאָנערן זאמלען ביי אייך א סך געלט. אוודאי, אויך זיי דארפן האָבן! נאָר געדענקט, אז זיי פאלט אריין ביז 200.000 רובל א יאָר און ביי אונדז, אין רוסלאנד, איז די נויט אזוי גרויס, אז ס'קומט טאַקע אויס ווי איינער האָט געזאָגט בעת דער הינריכטונג אין ריגע „אפילו די הויזן האָט ער אנטליען ביים ברודער".

אויב אין די צוויי יאָר איז געשאפן געוואָרן און זיך צעוואקסן די באוועגונג, דארפט איר ניט פארגעסן, אז די ערשטע שריט זיינען געמאכט געוואָרן א דאנק דעם געלט, וואָס איר האָט געשיקט — די טויזנט דאָלאר, וואָס זיינען אָנגעקומען ווען איך בין געלעגן מיט א לונגען-אנטצינדונג, און איר האָט זיך דערמאָנט, אז מען דארף העלפן אונדזערע אנארכיסטן.

איך נעם אייך פעסט ארום, מיין טייערער.

פּ. קראָפּאָטקין.

איר ווייסט, אז מ. קאָרן — איז אייער תלמידה, מ. אי. ג. זי האָט זיך שטארק אנטוויקלט.

.5

Viola, Bromley, Kent.

3טער נאָוועמבער, 1908.

מיין טייערער יאנאָווסקי:

שוין א גאנצע אייביקייט, אז איך האָב אייך נישט געשריבן. כ'בין געווען פארזונקען אין מיין פ ר א נ צ ו י ז י ש ע ר ר ע ו ו א ל ו צ י ע, וועלכע איז זיך צעוואקסן אין א בוך פון 750 זייטן, — און אויך ניט ווינציקער געקריינקט. איצטער איז מיר בעסער.

כ'האָב זיך נאָרוואָס געזען מיט אונדזערע אלטע חברים*) און מיר האָבן באשלאָסן, מיט געמיינזאמע קרעפטן, באנייען „ברויט און פרייהייט", אונטער גאָגעליאס רעדאקציע**) (ווי דאָס איז געווען אין גענף), נאָר אין דער פאָרם פון א וועכנטלעכן זשורנאל.

---

*) אין פאריז: איך בין געפארן אהינצו. (קראפּאטקינס באמערקונג).

**)גאגעליא, ג., (זיינע ליטערארישע פסעוודאנימען זיינען: ק. ארגעאני, ק. איליאש-ווילי, ס. א—ין) — רעדאקטאר פון דעם זשורנאל אין רוסיש „ברויט און פרייהייט", וואס איז אפגעשטעלט געווארן מיט גאגעליאס אפפארן קיין רוסלאנד. שפעטער, ווען ער איז צוריק-געקומען קיין גענף, זיינען געמאכט געווארן פרואוון צו באנייען דעם זשורנאל, נאר גאגעליא איז קראנק געווארן אויף טובערקולאז און דער פרואוו האט ניט געהאט קיין דערפאלג. דעמאלט איז באשלאסן געווארן צו ארויסגעבן דעם זשורנאל אין לאנדאן אונטער קראפאטקינס רע-דאקציע. ווען די אויסגאבע איז אריבער קיין לאנדאן, און אין אנדערע הענט, האט מען אויך

געלט, פאַרשטייט זיך, האָבן מיר ניט, און די חברים האָבן מיר געהייסן אָנשרייבן צו אייך, קיין אמעריקע, אַן אויפרוף אין נאָמען פון אונדז דריי, מיט דער בקשה צו צענויפנעמען וויפל איר קאָנט, כדי מיר זאָלן תיכף קאָנען ארויס־לאָזן דאָס ערשטע ביכל, — פון א 64 אָדער 80 זייטן, און באַלד נאָכדעם אין א משך פון א חודש, דעם צווייטן און דריטן נומער*).

איך בין טיף איבערצייגט, אז אויב ס'וועט אונדז געלונגען צו מאכן דעם

האשלאָסן צו ענדערן דעם נאָמען פון דעם זשורנאַל: צום פריערדיקן נאָמען האָט מען צוגעשטעלט דאָס וואָרט „ליסטקי". גאָגעליאַ, אַ גרוזין, איז דער פּיאָנער פון דער גרוזינער אַנאַרכיסטישער באַוועגונג אין גרוזיע. און אין זיין לאַנד איז ער געווען ברייט באַקאַנט. (וועגן דער אַנאַרכיסטישער באַוועגונג אין גרוזיע זע זיין אַרטיקל — ק. ארגיענא „צו דער געשיכטע פון דער אַנאַרכיסטישער באַוועגונג אין גרוזיע", וואָס איז געווען אָפּגעדרוקט אין דעם „אַלמאַנאַך" זאַמל־בוך וועגן דער אַנאַרכיסטישער באַוועגונג אין רוסלאַנד, ערשטער באַנד, 1909). אויף דער גרוזינישער שפּראַך האָט ער אָנגעשריבן פאָלגנדע ארבעטן: 1) „די פּראָפעסיאָנעלע באַוועגונג און איר באַדייטונג, דער סינדיקאַליזם". 2) „די פּרינציפּן פון דעם אנאַרכיזם", 3) „פון דער געשיכטע פון דער אַרבעטער באַוועגונג. דער אינטערנאַציאָנאַליזם". 4) „די קריטיק איבער דער סאָציאַל־דעמאָקראַטיע". 5) „די פּרינציפּן פון דעם סאָציאַליזם". 6) „די ארבעטער באַוועגונג און די סאָציאַל־דעמאָקראַטיע". 7) „די געשיכטע פון דעם אינטערנאַציאָנאַל".

חוץ דעם האָט ער אָנגעשריבן אַ רייע אַרטיקלען אין די גרוזינישע צייטונגען. גאָגעליאַס גאַנצע אנאַרכיסטישע טעטיקייט, חוץ דעם „שטורעם און דראַנג" פּעריאָד, איז פאַרלאָפן אין אויסלאַנד, וואו ער האָט באַקומען א העכערע אגראָנאָמישע בילדונג. גאָגעליאַ האָט מיטגעאַרבעט אין כמעט אַלע רוסישע אנאַרכיסטישע אויסגאַבן אין אויסלאַנד: „ליסטקי כליעב אי וואָליאַ", „ביורעוועסטניק", ראַבאָטשע זנאַמיאַ", „ראַבאָטשי מיר". צו זיין פּען באַלאַנגען אויך א רייע אויסגעצייכנטע בראָשורן: 1) „וועגן אַרבעטער פאַריינען", 2) „לזכרון די טשיקאַגער מאַרטירער", 3) „וועגן דער רעוואָלוציע און דער רעוואָלוציאָנערער רעגירונג". 4) ווי אַזוי און פון וואָס האָט זיך אַנטוויקלט דער רעוואָלוציאָנערער סינדיקאַליזם", 5) „דער אַלגעמיינער שטרייק".

גאָגעליאַ האָט זיך אומגעקערט קיין רוסלאַנד אין 1917. פיזיש אינגאַנצן אַן אויסגעשעפּטער, און ער האָט גיט געקאָנט נעמען קיין אַקטיוון אַנטייל אין דער רעוואָלוציע. וועלכע ער האָט געהאָלפן צוגרייטן אַלע זיינע יאָרן און ער האָט דערפון שטאַרק געליטן מאָראַליש. אין רוסלאַנד האָט ער אָנגעשריבן עטלעכע אַרטיקלען אין „גאָלאָס טרודא" און אין „טעלעגראַף". אין 1918 האָט ער, אויפן פאָרשלאַג פון דער אנאַרכיסטישער אָרגאַניזאַציע „נאַבאַט" צוגעגרייט צום דרוק א גרויסן באַנד פון זיינע אַרבעטן, און אים איבערגעגעבן וואָלינען. נאָר אַלע זיינע ווערק, צווישן זיי אַ סך נאָך נישט פאַרעפנטלעכטע מאַנוסקריפּטן, זיינען פאַרלוירן געגאַנגען אין אוקראַינע. זיינע פריינט האָבן פון אים פאַרהוילן דעם אומגליק, וואָס ער וואָלט ניט געווען איבערגעטראָגן. גאָגעליאַ האָט געלעבט אין רוסלאַנד אין גרויס אָרימקייט, הונגער און קעלט, פאַרגעסן פון פריינט און חברים. ער האָט דאָס געפילט און פאַרשטאַנען... זיינע לעצטע יאָרן זיינען געווען טראַגיש. ער איז געשטאָרבן נאָך גאָר א יונגער מענטש, צו 41 יאָר; געשטאָרבן איינזאַם, הגם אין זיין אייגענעם לאַנד קאַווקאַז, דעם 21סטן דעצעמבער פון 1921.

(ג. מאַקסימאָוו

*) דאָ איז דער פולער טעקסט פון דעם אויפרוף, וואָס קראָפּאָטקין האָט אונטערגעשריבן: טייערע חברים! פון אַלע זייטן קומען צו אונדז אַן בימעס און פאָדערונגען פון רוס־

זשורנאל אינטערעסאנט, ווען די חברים פון אמעריקע און פון אומעטום אונדז שטיצן.

און ענטוזיאזם פארמאגן מיר. מיר נעמען זיך אלע שמיידיק צו דער זאך, איבערגעבנדיק אינגאנצן די רעדאקציע אין גאגעליאס הענט, און זיינען גרייט צו ארבעטן יעדער לויט זיינע כוחות.

און דער זשורנאל איז נויטיק. די חברים אין פעטערבורג און מאסקווע האבן זיך געקליבן מיר שיקן א דרינגלעכע בקשה צו באנייען דעם זשורנאל. און זייער בקשה — פון רוסלאנד! — איז פאר מיר א באפעל.

נו, ווי לעבט זיך אייך? ווי ארבעט זיך? די כוחות? דאס געזונט?

איך דריק אייך שטארק די האנט און אלע אונדזערע גוטע חברים אין ניו־יארק.

פ. קראפאטקין.

.6

Lago Maggiore

23טער מערץ 1909.

מיין טייערער יאנאווסקי:

ענדלעך שיק איך אייך דעם ערשטן נומער פון אונדזער זשורנאל. די ערשטע נומערן זיינען קיינמאל ניט באזונדערס אינטערעסאנט, און אונדזערער איז ניט קיין אויסנאם. אבער איך האף אז די ווייטערדיקע וועלן זיין בעסער; כאטש איך

לאנד, אז מיר זאלן אין אויסלאנד אנהויב ארויסצוגעבן א זשורנאל, וואס זאל העלפן די חברים זיך פונאנדערנעמען אין די פארשידענע ריכטונגען, וואס מערקן זיך אין דעם מאדערנעם אנארכיזם. און אט, נאך עטלעכע באראטונגען, האבן מיר באשלאסן צו באנייען „כליעב אי וואליא", — נאר ניט אין א צייטונגס־פארם, וואס ביי די איצטיקע שוועריקייטן זי אריינצושמוגלען קיין רוסלאנד פארלירט זי דעם אינטערעס, נאר אין דער פארם פון א חודשלעכן זשורנאל, וואס גיט, — גלייכצייטיק מיט דער כראניק פון דער באוועגונג אין רוסלאנד און אין אויסלאנד, — א רייע ארטיקלען, וועגן טעארעטישע פראגן אין דעם מאדערנעם אנארכיזם.

די חברים, וועלכע האבן געארבעט אין "כליעב אי וואליא" ווען מען האט זי געגרינדעט, זיינען אלע מסכים מיטצוארבעטן און העלפן מיט אלע כוחות דעם זשורנאל, און די רעדאקציע נעמט אויף זיך גאגעליא. און אט שרייבן מיר אייך, ליבע חברים, און בעטן אייך אונדז צו העלפן מיט מיטארבעטערשאפט און אבאנענטן.

מיר ווילן ארויסלאזן א חודשלעך ביכל פון 64־80 זייטן, און דערויף, מיט אונדזער אלעמענס גוטן ווילן, וועלן קלעקן אונדזערע ליטעראַרישע קרעפטן. אבער קיין געלט האבן מיר ניט, און מיר האפן נאר אויף דער הילף פון אונדזערע חברים, באזונדערס פון אמעריקע.

מיר דענקען, אז כאטש דאס דרוקן און צעשיקן וועט קאסטן חודשלעך ביז 100 דאלער, איז אויב דער זשורנאל וועט צופרידנשטעלן אונזערע רוסישע חברים, וואס זיינען צעווארפן איבער דער גאנצער וועלט, וועט ער קאנען עקזיסטירן.

דערום בעט איך אייך, טייערע חברים, צו טאן אלעס מעגלעכעס און אונדז העלפן ת י כ ף ארויסגעבן כאטש די ערשטע דריי נומערן.

מיט ברידערלעכן גרוס:

פ. א. קראפאטקין, ג. גאגעליא, מ. ק. קארן.

מוז זאָגן, אז דער געזונט צושטאַנד פון אונדזער ליבן אָרגיאַני איז ניט גאָר פויגלדיק (הפנים — טובערקולאָז), און קיין סך ארבעט פארן זשורנאַל קאָן ער ניט אוועקגעבן.

דעם אמת געזאָגט, איז די לאַגע אין רוסלאַנד אזא, אז מען קאָן פון די וואָס שרייבן קיין באַזונדער ענערגיע ניט פאָדערן.

נאָר, מיר'ן זען.

איך גופא בין די גאַנצע צייט געווען אזוי פאַרנומען מיט מיין „געשיכטע פון דער פראַנצויזישער רעוואָלוציע" און מיטן איבערזעצן זי גלייכצייטיק אויף רוסיש, דייטש און ענגליש, אז איך האָב עפּעס אנדערש ניט געקענט טאָן.

אויך פאַראיאָרן מאַי בין איך געווען אויף די ברעגן פון לאַגאָ מאַדזשיאָרע און שוין דעמאָלט איז א העלפט פון מיין בוך געווען אָפּגעדרוקט. נאָר פון דעמאָלט אָן האָב איך איבערגעארבעט דאָס 27סטע קאַפּיטל, און דער בוך איז ערשט איצט פארענדיקט. ער איז ארויס אין 750 בלעטלעך. ער וועט ארויס אין א צוויי וואָכן ארום. אין „גראַן רעוויו"*) איז שוין געווען אָפּגעדרוקט דאָס לעצטע קאַפּיטל, — דער שלום. ס'האָבן דעם בוך איבערגעדרוקט פאַרשידענע צייטונגען און זשורנאַלן (צווישן זיי א שלעכטער פראַנצויזיש־רוסישער זשורנאַל, נאָר אזוי ווי איך האָב נישט צו דער האַנט קיין אנדער עקזעמפּליאַר, שיק איך דעם דאָזיקן). ער וועט אויך דערשיינען אין „רעוואָלוסיאָן", די נייע סינדיקאַלע צייטונג, וואָס פּוזשע**) האָט אָנגעהויבן ארויסגעבן.

זייער א סך איז מיר אויסגעקומען צו ארבעטן דאָס יאָר איבער דעם דאָזיקן בוך. נאָר איך מיין, אז פאַר די אַנאַרכיסטן וועט ער זיין אי נוצלעך, אי אינטערעסאַנט. מען קאָן א סך לערנען, ווען מען טראַכט זיך אריין אין דער פראַנצויזישער רעוואָלוציע.

און איצט, מיין טייערער יאַנאָווסקי, שרייב איך אייך אין איילעניש. ביטע, דאַנקט הערצלעך די חברים פאַר די הונדערט דאָלאַר, וואָס זיי האָבן געזאַמלט און איר האָט מיר ארויסגעשיקט דעם ערשטן יאַנואַר פון 1909. איר וועט זען פון „כליעב אי וואָליא", אז אָן דער דאָזיקער הילף, וואָלטן מיר גאָר ניט געווען געקאָנט אָנהויבן.

---

*) גרויסער פראַנצויזישער זשורנאַל.

**) עמיל פּוזשע, א פראַנצויזישער אַנאַרכיסט, וואָס איז געווען שטאַרק טעטיק אין דער פראַנצויזישער ארבעטער־באַוועגונג. ער איז איינער פון די טעאָרעטיקער פונעם רעוואָלוציאָנערן סינדיקאַליזם, און איינער פון די אָרגאַניזאַטאָרס פון דעם אינטערנאַציאָנאַלן ארבעטער־קאָנגרעס אין 1900. ער האָט ארויסגעגעבן די אין פראַנקרייך פּאָפּולערע צייטונג “Perl Pei-nard”, ער האָט רעדאַגירט דעם זשורנאַל „די פאָלקס שטימע", — ארגאַן פון די פראַנצויזישע ארבעטער פאַריינען, ווי אויך א רייע אַנדערע צייטונגען און זשורנאַלן. צוזאַמען מיט ע. פּאַטאָ, האָט ער אָנגעשריבן די סינדיקאַליסטישע אוטאָפּיע: „ווי אזוי מיר האָבן געמאַכט די סאָציאַלע רעוואָלוציע". ג. מאַקסימאָוו.

כ'נעם אייך פעסט ארום.

גיט איבער דעם הערצלעכסטן גרוס אלע אלטע און יונגע חברים.

אויב איר ווילט לאָזן דרוקן אויסצוגן פון דער בריוו, לאָזט דורך דאָס, וואָס ס'איז איבעריק. און דערמאָנט ניט ווערן ארגעאנים קראנקהייט. דער זשורנאל האָט פארשפעטיקט, הויפטזעכלעך, איבער דער טיפּאָגראפיע.

אין צוויי־דריי וואָכן ארום וועל איך זיין אין לאָנדאָן. שרייבט אהינצו.

פּ. קראָפּאָטקין.

.7

Viola Muswell Hill, Kent.

15טער סעפּטעמבער 1909.

מיין ליבער יאנאָווסקי:

ענדלעך, ליבער יאנאָווסקי ,שיק איך אייך מיינע א קליינע ארבעט וועגן דעם אידישן נאציאָנאליזם*).

מיך האָט ארויפגעפירט אויף דער טעמע די שמועסן מיט דעם זייער ליבן מיידל, וואָס איר האָט געשיקט צו מיר. איך פארשטיי, זייער גוט איר שטימונג, נאָר, איך האָב, פארשטענדלעך, זיך ארויסגעזאָגט קעגן איר „ציוניזם". מיר און סאָניאן (קראָפּאָטקינס פרוי), איז זי שטארק געפעלן. זי איז א קלוגע. אלע אירע ארגומענטן און באמערקונגען דערווייזן א ניט־געוויינלעכן שכל.

א גרויסן דאנק אייך פאר די 50 דאָלאר, וואָס איר האָט צוגעשיקט פאר די חברים אנארכיסטן אין דער ווילנער טורמע. סאָניא און איך האָבן ניט געוואוסט וועמען זיי איבערצוגעבן, ביז ס'איז אהערצו געקומען צו פאָרן זייער אן ערלעכער מענטש, אויף וועמען מען האָט זיך געקאָנט פארלאָזן, אן אדוואָקאט, וועלכער האָט אונדז געגעבן דאָס ערנוואָרט, אז ווי נאָר ער וועט קומען קיין רוסלאנד, וועט ער איבערגעבן דאָס געלט נאָר די חברים-אנארכיסטן.

איך האָף, אז ס'וועט ניט ארויסקומען קיין טעות.

נאָר איצט איז ביי אונדז צו גאסט א חבר, וואָס איז געקומען פון רוסלאנד (מיביר) — איר טרעפט מסתמא ווער — (כ'וועל ניט שרייבן איר נאָמען), און זי זאָגט, אז מען קאָן איינפאך שיקן אויף די אָנגעגעבענע אדרעסן, פערזענלעך, דעם און דעם, יעדן צוביסלעך (קאָלעקטיוו טאָר מען ניט), אין דער אָנגעגעבענער טורמע. זי האָט געגעבן סאָניאן און שאפּיראָן*) עטלעכע אדרעסן.

---

*)קראָפּאָטקינס ארטיקל וועגן דעם אידישן נאציאָנאליזם איז געווען געדרוקט אין „דער פרייער ארבעטער שטימע" — צום 10טן יובילֵיי פון דער צייטונג — דעם 5טן אָקטאָבער 1909. צום באדויערן האָבן מיר דאָס ארטיקל ניט געקאָנט קריגן. — י. ס.

*)אלעקסאנדער שאפּירא — אנארכיסט, ער האָט דעמאָלט געוואוינט אין לאָנדאָן און געווען א מיטגליד אין דער אידישער אנארכיסטישער גרופּע און א מיטגליד פון דעם הילפס־

איר האָט מסתמא באַקומען דעם צווייטן נומער „כליעב אי וואָליא״. אויפן דריטן איז שוין, דאַכט זיך, נישטאָ קיין געלט.

— האָב איך אייך שוין געשיקט אונדזער פּאַמפלעט „טעראָר אין רוסלאַנד״! איך האָב פיל געאַרבעט די גאַנצע צייט און בין אַזוי מיד, אַז איך וואָלט באַדאַרפט פאָרן אויף אַ צוויי וואָכן צום ים. איך שרייב פון בריטאַן.

איך באַגריס אייך פון גאַנצן האַרצן מיטן דערפאָלגרייכן אָנפירן אונדזער וועטעראַן — די „פרייע אַרבעטער שטימע״. איך ווינטש אייך נאָך לאַנג פאָרזעצן די אַרבעט.

כ׳דריק פעסט די האַנט, אייך און אַלע אונדזערע גוטע חברים.

פּ. קראָפּאָטקין.

.8

Viola Muswell Hill Road.

צענטער אויגוסט 1910.

ליבער יאַנאָווסקי:

איך שרייב אייך אין שייכות מיטן היגן הילפס־קאָמיטעט פאַר די אַרעסטירטע אין רוסלאַנד.

מיך האָט שטאַרק געערגערט די מיספאַרשטענדעניש, וואָס איז פאָרגעקומען צווישן אייך און זיי, נאָכמער דערפאַר, וואָס שולדיק אין דער מיספאַרשטענדעניש בין איך!

קאָמיטעט פאַר די רוסישע אַרעסטירטע און פאַרשיקטע אַנאַרכיסטן אין רוסלאַנד. געהאָלפן קראָפּאָטקינען אַרויסגעבן ליטעראַטור אויף רוסיש. אין 1907 איז ער אויפן אַמסטערדאַמער אַנאַרכיסטישן קאָנגרעס דערוויילט געוואָרן אַלס סעקרעטאַר פון דער אינטערנאַציאָנאַלער אַנאַרכיסטישער ביוראָ, וואָס איז זיך צעפאַלן אין שייכות מיט דער אַלוועלטלעכער מלחמה. אין 1917 איז ער געקומען קיין רוסלאַנד און צוגעשטאַנען צו דער אַנאַרכאָ־סינדיקאַליסטישער ריכטונג. ער איז געווען אַ מיטגליד פון דער גרופּע און פאַרלאַג „גאָלאָס טרודאַ״. גענומען אָנטייל, ווי אַ מיטאַרבעטער און מיטרעדאַקטאָר פון דער צייטונג און דעם זשורנאַל „גאָלאָס טרודאַ״. געווען איינער פון די גרינדער־מיטגלידער און סעקרעטאַרן פון דער אינטערנאַציאָנאַלער אַרבעטער־אַסאָסיאַציע. אין האַרבסט פון 1921 האָט אים די באָלשעוויסטישע מאַכט אַרויסגעשיקט פון רוסלאַנד. קומענדיק קיין אויסלאַנד האָט ער ווייטער מיטגעאַרבעט אין די אַנאַרכיסטישע אויסגאַבן.

פאַרן אויסברוך פון דער צווייטער אַלוועלטלעכער מלחמה איז א. שאַפּירא אַפּגעפאָרן פון פראַנקרייך קיין נאָרד אַמעריקע, וואו ער איז דעם 5טן דעצעמבער פון 1946, אין עלטער פון 64 יאָר, געשטאָרבן פון אַ האַרץ־פעלער. (זע דאָס אַרטיקל „אַלעקסאַנדער שאַפּירא: קעמפער פאַר אַרבעטער באַפרייאונג״ פון א. זוכי, וואָס איז געווען געדרוקט דעם 28סטן פעברואַר פון 1947 אין דער ניו־יאָרקער „פרייע אַרבעטער שטימע״).

מיט עטלעכע טעג צוריק זיינען צו מיר געקומען ראָסער און שאַפּיראָ, און מיר געבעטן צו קאָנטראָלירן די חשבונות. זיי האָבן מיר געבראַכט א בארג מיט פּאָסט־קבלות און הונדערטער בריוו, און מיך געבעטן דאָס אַלעס דורכקוקן און אייך שרייבן וועגן די רעזולטאַטן.

איך האָב דאָס געטאָן ערנסט און אויפמערקזאַם און איך בין אַן עדות, אַז זיי האָבן די זאַך געפירט זייער גוט; אַלעס, וואָס זיי האָבן געזאַמלט (אַרום 126 פונט שטערלינג) איז אָפּגעשיקט געוואָרן קיין רוסלאַנד, און איז אָנגעקומען ריכטיק.

קודם כל, האָב איך דורכגעקוקט די קבלות פון דער ענגלישער פּאָסט אויף די קיין רוסלאַנד ארויסגעשיקטע געלטער פון יוני 1909 ביז יוני 1910. דערנאָך — איז מער קיין געלט ניט געווען, און די זענדונגען האָבן אויפגעהערט.

דערנאָך האָב איך גענומען לייענען די בריוו און פּאָסט־קאַרטלעך, נעמענ־דיק פון דער קופּע די, וואָס זיינען געווען געשריבן אויף רוסיש (א מאַסע — אויף אידיש). כ'האָב אַזוי אַרום איבערגעלייענט א מאַסע בריוו. דער רוב פון זיי — מיט שטעמפּלען פון דער טורמע אָדער פונעם פּראָקוראָר (די, וואָס זיינען נאָך געווען אונטער דער אויספאָרשונג).

איך האָב פאַרשריבן פאָלגנדע שטעמפּלען:
אַלעקסאַנדראָווער קאַטאָרזשענע טורמע,
מינסקער טורמע,
לאָמזשער קרייז־געריכט,
אַלעקסאַנדערער צענטראַלע טורמע,
לובלינער טורמע
יעקאַטערינאָסלאַווער טורמער,
קישעניעווער,
וואַרשעווער הויפּט־טורמע,
מאָסקווער קרייז־געריכט,
גראָדנער קרייז־געריכט,
פּסקאָווער אויסבעסערונגס־טורמע, א.א.וו.
פון טאַרע (מערב־סיביר, פון די פאַרשיקטע).

אַזוי אַרום שטייען זיי אין פאַרבינדונג מיט 35 אָדער 37 טורמעס און עטלעכע ערטער אין סיביר.

דאָ איז דער אינהאַלט פון א גרויסן טייל פון די בריוו:

„זייט געגריסט ליבער פעטער, אָדער ברודער, אָדער שוועסטער, א דאַנק פאַרן געלט. א גרויסן דאַנק. כ'בין געזונט, אָדער איך בין קראַנק. גריסט דעם און דעם... באַקומען ניין רובל מיט 40 קאָפּיקעס. אָדער איך דאַנק זייער די און די קרובים;

דערהאלטן פיר רובל מיט 72 קאָפּ." די בריוו פון 1909, דאנקען אלע מערסטנס פאַר 9 רובל מיט 40 קאָפּ. שפּעטער מערסטנס פאַר 4 רובל מיט 72 קאָפּיקעס.

פאַראַן בריוו מיט קלאָגעס, אַז מען האָט קיין געלט ניט באַקומען. דערנאָך ווייזט זיך אַרויס, אַז מען האָט די אַרעסטירטע איבערגעפירט אויף אַ צווייטן אָרט.

דורכקוקנדיק דעם גרויסן באַרג קבלות און בריוו קאָן איך באַשטעטיקן געוויסנהאַפט, אַז דער היגער קאָמיטעט האָט געפירט די אַרבעט קלוג, געוויסנהאַפט און זאַכלעך, און פאַרשווענדט אויף דער גוטער זאַך אַ מאַסע אַרבעט.

— איצט, ליבער יאַנאָווסקי, וועל איך אייך דערציילן, ווי אַזוי און פאַרוואָס איך האָב אייך אַריינגעבראַכט אין ספקות. מיך ערגערט שטאַרק הלמאי איך בין געווען דער גורם פון אייערע ספקות. ווען איך האָב דערהאַלטן אייערע 50 דאָלער האָב איך נאָך ניט געוואוסט, אַז די קרובים קאָנען שיקן געלט די אַרעסטירטע, נאָר קליינע סומעס (דאַכט זיך 4 רובל מיט 40 קאָפּ. אַ חודש) דירעקט דורך דער טורמע אַדמיניסטראַציע.

ניט האָבנדיק קיין אַנדערע ווענן, האָב איך זיך געווענדט צו איינעם, וואָס איז געקומען צופאָרן פון רוסלאַנד, וועמען איך קאָן גוט — וועלכער איז צום גליק געווען אין לאָנדאָן און ער האָט זיך אונטערגענומען איבערגעבן דאָס געלט אין ווילנע, אויך אַ זיכערער פּערזאָן, מיט דעם תנאַי, אַז דאָס געלט זאָל אַרויסגעגעבן ווערן די אַ ר ע ס ט י ר ט ע אַ נ אַ ר כ י ס ט ן, ניט דורכן רויטן קרייז.

מיין באַקאַנטער האָט זיך אונטערגענומען אַזוי צו טאָן; נאָר איר זעגט גאַנץ גערעכט. פון די בריוו, וואָס דער לאָנדאָנער קאָמיטעט האָט באַקומען איז צו זען, אַז די ווילנער חברים האָבן דאָס געלט ניט באַקומען.

פאַרוואָס דאָס איז אַזוי געשען — ווייס איך נאָך ניש.

צופעליק איז געשען אַזוי, אַז מיין באַקאַנטער האָט אין אָנהויב אויגוסט געמוזט קומען קיין לאָנדאָן. מיט דריי טעג צוריק, האָב איך אים געזען און אים געפרעגט, וואָס עס איז געשען. דער דאָזיקער באַקאַנטער — איז אַ דורכאויס זיכערער און פאַרשטענדיקער מענטש.

דאָס געלט — זאָגט ער — איז ביי אים אָפּגעלעגן אַ שטיקל צייט, ניט-האָבנדיק קיין געלעגנהייט, איידער ער האָט עס איבערגעגעבן, דורך אַ דאַמע, אַ גוטן באַקאַנטן אין ווילנע. פאַרוואָס עס איז ניט אָנגעקומען אויפן באַשטימטן אַדרעס — ווייסט ער ניט. זיך אומקערנדיק קיין רוסלאַנד סוף אויגוסט, וועט ער געוואוירע ווערן און שרייבן.

אַט־אַזוי האָט זיך געשאַפן די פאַרדריסלעכע מיספאַרשטענדעניש, וואָס מירן אויפקלערן.

איצט ווייזט זיך אַרויס, אַז דאָס בעסטע איז — שיקן געלט גלייך אין

טורמע, פּערזענלעך דעם ארעסטירטן. די טורמע־אדמיניסטראציע (הפּנים, אז פון זינט כרוליעוון*) גיט דאָס איבער תּיכּף, ווי נאָר זי באקומט עס פון די קרובים פון דעם ארעסטירטן.

...דאָס צעפּויקן דארף מען ניט — זיי קאָנען דאָס נאָך פארווערן. טאקע דערפאר שרייב איך די בריוו אייך פּערזענלעך. און צום דרוקן לייג איך צו א באזונדער אויפרוף צו די חברים, וואָס איך בעט אייך איבערצוזעצן און אָפּדרוקן אין אייער צייטונג. אָבער די דאָזיקע בריוו איז באשטימט פאר אייך פּערזענלעך, און, כ'בעט אייך, גיט זי נישט קיין צווייטן. די אדמיניסטראציע אין רוסלאנד קאָן נאָך פארווערן צו נעמען דאָס געלט, וואָס מען שיקט איצט ארויס.

מען דארף בכלל זיין פאָרזיכטיק און איך טראכט ווי אזוי אָנצושרייבן דעם אויפרוף און ניט געבן דער רוסישער רעגירונג קיין געלעגנהייט זיך ארייינצומישן.

איך האָף, אז איר וועט, פון אייער זייט, צוגעבן בלויז א צוויי־דריי ווערטער, זאָגנדיק אז איר האָט פון מיר דערהאלטן א בריוו פון וועלכער איר האָט זיך דערוואוסט, אז דאָס גאנצע געלט, וואָס מען האָט געזאמלט אין באָסטאָן און לאָנדאָן איז אָנגעקומען, און איר וועט מיט צופרידנקייט אָנעמען און איבערגעבן די ווייטערדיקע שטיצע די געליטענע אין די דאָזיקע יאָרן. (מען דארף זיך אויסדריקן פאָרזיכטיק, וועגן די דאָזיקע צילן). די דאָזיקע שורות וועלן זיין גאנץ גענוג.

כ'וואָלט אייך געוואָלט שרייבן (וועגן דער אויפלעבונג צווישן די ארבעטער אין אלע לענדער) נאָר איך דארף נאָך אָנשרייבן א בארג מיט בריוו.

כ'דריק אייך דערום די האנט.

פּ. קראָפּאָטקין.

סאָניא שיקט אייך א העכסט חברלעכן גרוס.

ווי אזוי איז אייער געזונט. ווי אזוי איר ארבעט — פרעג איך ניט, ווייל איר ארבעט, ווי עס שיינט, מיט דער גאנצער ענערגיע. מיין געזונט איז א סך בעסער. איך ארבעט שטאַרק די גאנצע צייט.

אינעם אויפרוף האָב איך בכיוון ניט דערמאָנט דאָס וואָרט קאָמיטעט. אזוי האָב איך מורא, אז זיי זאָלן דאָרטן, אין די טורמעס, ניט אָנמאכן קיין צרות.

9.

Brighton.

7טער נאָוועמבער 1911.

כאָטש צוויי ווערטער וויל איך אייך אָנשרייבן, מיין ליבער יאנאָווסקי, כדי אייך זאָגן, אז איך פריי זיך פון גאנצן הארצן, אז איר זעצט פאָר אייער ארבעט

---

*) געוועזענער הויפּט־טורמע־אינספּעקטאָר.

מיט דער פריערדיקער ענערגיע. ס'האריץ פרייט זיך צוזעענדיק עס. איך — קרענק אונטער, נאָר אין די הפסקות ארבעט איך מיט גרויס חשק. צום באדויערן האָב איך זיך פארגראָבן אַ גאַנץ יאָר אין דעם וואלד פון דעם וויסמאַניזם*) פאַר דעם ענגלישן זשורנאל „דער 19טער יאָרהונדערט"**). איך קאָן קוים אָפּאָטעמען. דער דאָקטאָר האָט מיר דערלויב איבערווינטערן אין ענגלאַנד, נאָר נישט אין לאָנדאָן, און מיר האָבן זיך באַזעצט אין קענט טאָון, אין מזרח-בריטאַן.

מיטן גאַנצן הארצן — אלדאָס גוטס און א הארציקער גרוס פון אונדז ביידע.

אונדזער טעכטערל האָט חתונה געהאַט מיט א אויסגעצייכנטן מענטשן, באָ-רים לעבעדיעוו***).

.10

9, Cheshan Street, Brighton.

5טער יולי, 1912

טייערער יאַנאָווסקי:

איך שיק אייך אַן עקזעמפּליאר פון דער נאָר־וואָס דערשינענער בראָשור „אנאר-כיא". די צווייטע בראָשור פון אונדזער ליבער מארי איסידאָראָווּנא (קאָרן) — „דער קאמף קעגן קאפּיטאַל און שטאָט" — (געפעלט מיר שטאַרק) — איז שוין אָפּגעדרוקט; זי וועט דערשיינען די טעג; און מיט דעם האָט זיך אונדזער „קאַ-פּיטאַל", מיט וועלכן מיר האָבן אָנגעהויבן, באַרגנדיק ביי א חבר 20 פונט — אינגאַנצן אויסגעשעפּט.

מען מוז זיך ווענדן צו אייך, צו די אַמעריקאַנער חברים נאָך שטיצע, — נאָך באַשטעלונגען, און, אויב ס'וועט זיין מעגלעך, וואָלט געווען גוט, ווען איר זאָלט קאָנען צענויפנעמען א קליינע סומע און אונטערהאַלטן אונדזער אויסגאַבע.

מיין געדאַנק איז דער: אויף א פעריאָדישער אויסגאַבע האָבן מיר נישט גע-נוג כוחות, ס'פעלן מענטשן, וואָס זאָלן זיין פעאיק אָפּגעבן איר די גאַנצע צייט.

*) די ביאָלאָגישע טעאָריע פון דעם פּראָפעסאָר וויסמאַן, וואָס ווערט אָנגערופן אויף זיין נאָמען, און וואָס באַהאַנדלט די פראַגע פון ירושהדיקייט.

**) א ליטעראַרישער און פּאָליטישער זשורנאל אין וועלכן קראָפּאָטקין האָט אָפט מיט-געאַרבעט, און נאָך העקסלי'ס טויט האָט ער אויף זיך גענומען די אָנפירונג מיט דער וויסנ-שאַפטלעכער אָפּטיילונג. אין דעם זשורנאל האָט קראָפּאָטקין געדרוקט די פאָרשונגען וועגן קעגנזייטיקער הילף, וועגן דער עטיק, וועגן דער אַגראַר־פראַגע, פּאָליטישער עקאָנאָמיע און אַנדערע וויסנשאַפטלעכע געביטן..

***) באָריס לעבעדיעוו — קראָפּאָטקינס איידעם, אַ מוזיקער, אַ סאָציאַליסט־רעוואָלוציאָ-נער, איצט איז ער א מיטגליד אין דער באָלשעוויסטישער פּאַרטיי. אין לאָנדאָן האָט ער באַ-לאַנגט צו דער טורגעניעוו־געזעלשאַפט. זיך צעגאַנגען מיט קראָפּאָטקינס טאָכטער באַלד נאָכן פאָטערס טויט.

איך ווער שוין אלט. דעם קומענדיקן ניינטן דעצעמבער פון 1912, אויב איך וועל דערלעבן, וועל איך אלט ווערן 70 יאר. איך בין מונטער, ארבעט גוט, אבער די פריערדיקע ארבעטספעאיקייט איז שוין נישטא. מער פון פינף-זעקס שעה אין טאג קאן איך ניט ארבעטן. און דאס, מיין טייערער, ווייס איך אליין — איז ווינציק!

און אט האב איך מיט סאני שאפירא אנגעהויבן ארויסגעבן בראשורן*). מיר האבן צוגעזאגט בראשורן ארגעאני, זאבריעזשניעוו**), מען האט מיר איבערגעגעבן א דערציילונג (פון דעם טורמע-לעבן פון די אנארכיסטן), מען האט מיר צוגעזאגט נאך אן אגראר-בראשור (א. קאטשעגאראוו — א.א. קארעלין), און אנדערע.

הכלל, מיר וואלטן געקענט ארויסגעבן א 6-8 בראשורן הורכן יאר רעגולער. ווען ס'זאל זיין מעגלעך צו פארקויפן אונדזערע אויסגאבן אויף בערך 50 פונט שטערלינג א יאר — אזעלכע 200 דאלאר, — וואלטן מיר געקאנט לעבן.

בפרט, ווען איך הויב אן אין אונדזער טיפאגראפיע ארויסגעבן באקונינס ווערק. אויפן פערטן באנד האט מען מיר צוגעזאגט וויפל מען וועט באדארפן, און אויפן ערשטן באנד האט מען שוין אריינגעטראגן. פון דעם פארקויף וועט מען האבן אויף ארויסצוגעבן דעם פינפטן באנד, אזוי, אז מיר (מיט געטלוין***) און אנדערע) האבן א פלאן צו ארויסגעבן פינף בענדער.

---

*) קראפאטקין האט צוזאמען מיט אלעקסאנדער שאפיראן זיך אפגעגעבן מיט פארלעגערישער ארבעט און ארויסגעגעבן בראשורן וועגן אנארכיזם, אונטער דער פירמע: פארלאג „ליסטקי כליעב אי וואליא", לאנדאן. ס"ה האבן זיי ארויסגעגעבן ניין בראשורן:

1) פ. קראפאטקין „די פאריזער קאמונע"; 2) „די רוסישע רעוואלוציע און דער אנארכיזם"; 3) ק. אהגעאני „וועגן די ארבעטער פאריינען"; 4) מ. קארן „דער רעוואלוציאנערער סינדיקאליזם און דער אנארכיזם"; 5) מ. קארן „דער קאמף מיטן קאפיטאל און שטאט"; 6) ארגעאני „וועגן דער אינטעליגענץ"; 7) ק. קאטשעגאראוו „די אגראר-פראגראם פון די אנארכיסטן - קאמוניסטן"; 8) וו. זאברעזשניעוו „וועגן אינדיווידואליזם"; 9) פ. קראפאטקין „די מאראלע פרינציפן פון דעם אנארכיזם".

**) אנארכא-קאמוניסט, אין 1920 אריינגעטראטן אין דער באלשעוויסטישער פארטיי.

***) קראפאטקין האט מיט מ. געטלוינס הילף אויסגעארבעט א פלאן צו ארויסגעבן אין רוסיש אלע באקונינס ווערק. נאר פון דער אונטערנעמונג איז גאר ניט געווארן צוליבן פעלן פון מאטעריאלן. קראפאטקינען איז געלונגען ארויסצוגעבן נאר דעם ערשטן באנד און דאס געלט דערויף האט געגעבן א. מ. סאזשין (א. ראס), וועלכער איז געשטאנען נאענט צו באקונינען.

דר. מאקס געטלוי, אן אנארכיסט, קראפאטקינס גוטער פריינט. געטלוי איז דער איינציקער ביאגראף אין דער אנארכיסטישער ליטעראטור און אומפארגלייכבארער קענער פון דעם ערשטן אינטערנאציאנאל און פון באקונינען. ער האט אוועקגעגעבן א סך געלט און יארן אויף צו זאמלען מאטעריאלן, וואס האבן א דירעקטן או אומדירעקטן שייכות צו באקונינען און אנגעשריבן באקונינס מאנומענטאלע ביאגראפיע, וועלכע איז בלויז פאראן אין אייניקע נאציאנאלע ביבליאטעקן אין א ליטאגראפישער פארם, ווייל ס'איז נישט געווען קיין געלט-מיטלען זי ארויסצוגעבן. דאס דאזיקע מאנומענטאלע ווערק ווארט שוין א סך יארן אויף זיין פאר-

אזוי ארום וועט די טיפּאָגראַפיע זיין באוואָרנט מיט ארבעט אויף צוויי יאָר, און מען וועט ניט צאָלן אומזיסט פאר דער קווארטיר און ארבעט.

איך דענק, אויב די זאך וועט גיין, אמאָל צוליינן צו די בראָשורן א בלעטל וועגן א וועלכער ס'ניט איז טאָג־פראגע.

מער קאָן איך ניט טאָן, בפרט, ווען איך לייען איצט די קאָרעקטור פון „די מאָדערנע וויסנשאַפט און דער אנארכיזם", — א נייע, אינגאנצן איבערגעאר־בעטע און אויסגעברייטערטע אויסגאבע, וואָס סטאָק*) גיט ארויס (400 זייטן) און איך קוק איבער צו דער נייער אויסגאבע אלע ציפערן אין „פעלדער, פאב־ריקן און ווערקשאפטן", וואָס עס גיט ארויס דער גרויסער פארלעגער נעלסאָן אין זיין שילינג־סעריע. — זיי ווילן אויך ארויסלאָזן א נייע דייטשע אויסגאבע.

מיין אייגענע אויסגאבע פון „פעלדער, פאבריקן און ווערקשטאטן" איז שוין אויספארקויפט, און דרוקן א נייע, אויסגעבעסערטע אויסגאבע, וואָלט געפאָדערט מיטלען, וואָס איך, פארשטענדלעך, האָב ניט. אָבער נעלסאָן רעכנט צו פארקויפן אזעלכע 30.000—50.000 (עקזעמפלארן).

איר האָט מסתמא געלייענט וועגן אונדזער ליבן מאלאטעסטאן. די דעפּאָר־טאציע איז געלונגען צו פארמיידן און מאק־קענא וואָלט געוועז פארקלענערט דעם טורמע־טערמין ווען ניט דער דאָזיקער צופאל. ער איז געזונט. מיר האָבן מורא געהאט פאר טובערקולאָז**). מען האָט אים באטראכט און אויסגעפונען, אז ער האָט ניט קיין טובערקולאָז. ער פארשטענדלעך, איז צופרידן מיט זיין גורל.

לענער. געטלוי האט פארמאגט א גוואלטיקע ערודיציע אויפן געביט פון דער היסטארישער אנט־וויקלונג פון די אנארכיסטישע אידייען און פון דער אינטערנאציאנאלער אנארכיסטישער באַ־וועגונג. צווישן נעטלויס ווערק דארף מען אויך דערמאנען די דייטשע אויסגאבע פון באקו־נינס שריפטן אונטער זיין רעדאקציע, די ביבליאגראפיע פון דער אנארכיסטישער ליטערא־טור „דער פרילינג פון דער אנארכיע", „ענריקא מאלאטעסטא" „דאס לעבן פון אן אנארכיסט", און די ארבעט וועגן עליזע רעקליו. די דאזיקע ווערק האבן פארדינט צו ווערן איבערגעזעצט אויף אלע שפראכן, און וואס גיכער דאס וועט געטאן ווערן, אלץ בעסער וועט זיין פאר אונדזער באוועגונג. ג. מאקסימאוו.

*) סטאק — א גרויסער פראנצויזישער פארלאג, וואס האט ארויסגעגעבן א רייע קראפאטקינס און גראווס ביכער און באקונינס געזאמלטע ווערק אונטער געטלויס רעדאקציע. (הוץ דעם ערשטן באנד, וואס איז ארויס אונטער גיַלאמס רעדאקציע) בארדערייס וועק. א. א.

**) קראפאטקין דערמאנט דא מאלאטעסטאן אין צוזאמענהאנג מיט דעם וואס מען האט מאלאטעסטאן ארעסטירט און געזאלט ארויסשיקן צוליבן בארימטן דורכגעפאלענעם „עקס" אינעם מזרח־טייל פון לאנדאן, אין וועלכן ס'האבן זיך באטייליקט אנארכיסטן־עקספראפיאטארס. איי־נער פון זיי איז דערהרגעט געווארן אין דער איבערשיסונג, צוויי זיינען פארברענט געווארן אין דעם הויז וואו זיי האבן זיך פארבאריקאדירט און זיך פארטיידיקט. צווישן די אנטייל־נעמער אין דעם „עקס" איז געווען דער בארימט־געווארענער אין 1918־19 טשעקיסט פעטערס. דער דערהרגעטער אנארכיסט האט געארבעט אין מאלאטעסטאס עלעקטראטעכנישן ווערקשטאט, און אין שייכות מיט דעם האט מען ארעסטירט מאלאטעסטאן. דאס איז געשען ווען אסקוויט איז געווען פרעמיער און מאק קענא — אינערן מיניסטער.

איך בין צוויי מאָל געפאָרן קיין לאָנדאָן און בין נאָר-וואָס געקומען צוריק, וואוי-נענדיק ביי סאשאן (קראָפּאָטקינס טאָכטער) דריטהאלבן וואָכן. כ'האָב געאַר-בעט אין דעם „סטאַטיסטיקאַל קורט" פאר „פעלדער, פאבריקן און ווערקשאפּטן".

ווי אזוי איז אייער געזונט? ווי לעבט זיך אייך בכלל? איך נעם פעסט, הערצלעך ארום אייך און אלע נאָענטע חברים.

פּ. קראָפּאָטקין.

די ידיעות פון רוסלאנד — זייער טרויעריקע. בלויז איין האָפענונג: די אַר-בעטער־מאסן זיינען מוטיק און פ א ר ל א ז ן ז י ך נ י ט א ו י ף די פ י ר ע ר ־ א י נ ט ע ל י ג ע נ ט ן.

אָט וואוינען מיר שוין דעם זיבעטן חודש אין ברייטאָן. און ס'איז ניט שלעכט. דער ווינטער איז זיך באַגאנגען אָן בראָנכיט.

.11

26טער סעפּטעמבער 1912.

ליבער יאַנאָווסקי:

א גרויסן דאנק אייך פאר די 20 דאָלער אויף אונדזער בראָשור. דאָס, וואָס מען האָט אייך ניט ארויסגעשיקט די בראָשור איז פּשוט אומדערלאָזבאר, און איך טייטש עס אויס נאָר דערמיט, וואָס שאַפּיראָ איז אויף א חודש אוועק-געפאָרן פון לאָנדאָן.

אין מיין נאָטיץ-ביכל אונטערן 12טן יולי, צווישן די, וועמען איך האָב ארויסגעשיקט די ערשטע 10-12 עקזעמפּלאַרן, וואָס איך האָב געקראָגן, שטייט אייער נאָמען. נאָר ס'קאָן אויך זיין, אַז פאַרשרייבן האָב איך פאַרשריבן, נאָר ארויסגעשיקט אין דעם זעלבן טאָג האָב איך ניט, כאָטש דאָס גלויבט זיך קוים. גיבער פון אלעס, וועל איך דעם עקזעמפּלאַר געפינען צווישן דעם באַרג פון מיינע פּאַפּירן.

די יאָרן לאָזן זיך פילן! און די ארבעט פאַרגרעסערט זיך מיט יעדן טאָג! און קיינער איז דאָ, אין ברייטאָן, ניטאָ אויף צו העלפן. די לעצטע דריי חדשים האָב איך געארבעט איבערן כוח: פון האלב צען אינדערפרי ביז 12 באנאכט, מיט צוויי הפסקות אויף מיטאָג און וועטשערע און א שעה שפּאַצירן. קיין איין טאָג ניט איבערגעריסן. צוגעגרייט די נייע, אינגאנצן רעווידירטע אויסגאבע פון „פעלדער, פאבריקן און ווערקשטאָטן" פאר דעם נעלסאָן-פאַרלאַג — א מאסע ציפערן. „די מאָדערנע וויסנשאַפט און דער אנאַרכיזם" ביי סטאָקן, און „ברויט און פרייהייט" אויך פאר דער „שילינג-סעריע"; די נייע, רוסישע אויסגאבע פון באַקונינען אין פינף בענדער, — מיר גרייטן אויך צו אונדזער טיפּאָגראַפיע צוליב

דעם — און אונדזערע בראָשורן: צוויי האָב איך נאָכאַמאָל דורכגעקוקט. און דערצו א מאסע קאָרעספּאָנדענץ. יעדן טאָג 4-5 בריוו מיט דער פאָדערונג פון די חברים צו העלפן מיט דער פען דער, אָדער א צווייטער אויסגאַבע.

צייטנווייז פאַרדרייט זיך פּשוט פ י ז י ש דער קאָפּ פון די דאָזיקע פאָדערונגען פון אַלע זייטן. און דאָ נאָך די רוסישע גרוילן — מען דאַרף ווידער שרייבן, א.א.וו. א.א.וו.

איבער די כוחות.

מיין ליבער פריינט, איר בעט מיך, איך זאָל באַזאָרגן אַרטיקלען וועגן מיר זעלבסט צו מיין געבורטסטאָג! פריינט מיינער, באַפרייט מיך דערפון! איר ווייסט ווי אַזוי איך בין גערירט פון דער ליבשאַפט צו מיר פון די חברים. צוויי ווערטער פון דער פריינטשאַפט, וואָס איך זע אַזוי אָפט פון די חברים, זיינען מיר א מיליאָן מאָל ליבער פון אַלע אויסערלעכע באַווייזן. איז דען גוט אַזוי, ווען א מענטש לעבט נאָך? געדענקט ליבער פריינט, אַז דאָס בעסטע, וואָס א שרייבער קאָן טאָן ביים לעבן, איז — אויסדריקן די געדאַנקען, וואָס יוערן געבוירן צווישן די אַרבעטער־מאַסן.

אַן אַרטיקל וועגן דער ראָל פון די אידן אין דער אַרבעטער־באַוועגונג וואָלט איך גערן אָנגעשריבן, נאָר, מיין ליבער יאַנאָווסקי, איך אַרבעט איצט איבער גרויסע ווערק — דער אונטערצי פונעם לעבן און פיליאָריקער אַרבעט פונעם געדאַנק. דערויף מוז איך קאָנצענטרירן א ל ע כ ו ח ו ת.אויף דאָס אָנצושרייבן, דאַרף מען דורכלעבן און דורכטראַכטן א גאַנץ לעבן, — און דאָס דאַרף מען טאָן. איך נעם אייך פעסט אַרום.

פ. קראָפּאָטקין.

אייער בריוו האָב איך איבערגעשיקט סאַני שאַפּיראָן.

12.

21טער דעצעמבער 1912.

מיין ליבער יאַנאָווסקי:

כ'האָב די גאַנצע צייט זיך געקליבן אייך שרייבן, נאָר איצט איז מיר דאָס געלונגען.

קודם כל וויל איך היים אָפּדאַנקען אייך פּערזענלעך און אַלע חברים, וועלכע האָבן אונדז געהאָלפן איינאָרדענען אַזא גרויסן מיטינג*). איך ווייס וויפל אַרבעט דאָס פאָדערט. איך דאַנק אייך, אַלע פריינט און חברים פאַר אייער גוטער, ליבעספולער טעלעגראַמע.

*) דער מיטינג, וואָס די ניו־יאָרקער „פרייע אַרבעטער שטימע” האָט דורכגעפירט לכבוד קראָפּאָטקינס 70סטן געבורטסטאָג.

איז צו אייך אָנגעקומען אין צייט מיין טעלעגראַמע צום מיטינג? דאָ, אין פּאָסט, האָט דער באַאַמטער צוגערעדט מיין פרוי, צו שיקן די טעלעגראַמע אויפן ביליגערן טאַריף.

איך לייג דאָ צו די ענגלישע בריוו, וואָס איך בעט אייך, זייט אַזוי גוט צו איבערזעצן און אָפּדרוקן אין דער „פרייער אַרבעטער שטימע"*). איך וואָלט זי שוין לאַנג באַדאַרפט אָנשרייבן, נאָר ערב מיין געבורטסטאָג איז אַהערצו געקומען צופאָרן אַ רוסישער מאָלער, וועלכער האָט זייער געלונגען (אַזוי זאָגט מען) אויסגעמאָלט די פּאָרטרעטן פון וויערא פיגנער**), וואָלכאָווסקין***) און אַנדערע, און וויערא ניקאָלייעוונא האָט מיך געבעטן אומבאַדינגט לאָזן דעם מאָלער אויסמאָלן מיין בילד****). איך האָב איר צוליב געטאָן און ביזן 7טן האָב איך געמוזט פּאָזירן, און דערנאָך האָב איך זיך אָוועקגעלייגט, זיך פאַרקילט, — און בין ערשט היינט אויפגעשטאַנען.

כ'וועל אייך זאָגן אַ בשורה, וואָס וועט אייך און אַ סך אַנדערע חברים דערפרייען. פון רוסלאַנד, — איר האָט עס שוין מסתמא אַליין באַמערקט — האָט אַ ב ל אָ ז ג ע ט אָ ן אַ פ ר י ש ו ו י נ ט ל, באַזונדערס פון זינט דעם אַרויסטריט פון די אַרבעטער נאָך דער לענאַר-שחיטה*****). די צייטונגען האָבן אָנגעהויבן ריידן מיט אַן אַנדער טאָן. מען זעט — דאָס געדולד ביים עולם ענדיקט זיך. און די אַרבעטער — בראַווע חברה. באַטראַכט נאָר: 200.000 האָבן געשטרייקט נאָר אין מאָסקווע אַליין אין שייכות מיט דער לענאַר-שחיטה; אַזעלכע

*) די בריוו איז פאַרעפנטלעכט געוואָרן אין איינעם פון די דעצעמבער נומערן פון „פרייער אַרבעטער שטימע" אין 1912.

**) וויערא ניקאָלייעוונאַ פיגנער (געבוירן אין 1852) אַ באַוואוסטע רוסישע רעוואָלוציאָנערקע, אַקטיווע אָנטיילנעמערן אין דער פּאַרטיי „נאַראָדנאַיאַ וואָליא". אין 1884 איז זי פאַרמשפּט געוואָרן צום טויט, וואָס מען האָט איר פאַרביטן אויף פעסטונג. די שטראָף איז זי אָפּגעקומען אין דער באַרימטער שליסלבורג פעסטונג, פונוואַנען מען האָט זי אין 20 יאָר אַרום אין 1904 פאַרשיקט קיין אַרכאַנגעלסק.

***) פעליקס וואָלכאָווסקי — אַ רעוואָלוציאָנער-נאַראָדניק, רעוואָלוציאָנערער שרייבער. געווען פאַרמישט אין ניעטשייעווס פּראָצעס, און אין דעם פּראָצעס פון די 193. אין דער צייט, ווען וועלכער קראָפּאָטקין שרייבט, האָט ער געוואוינט אין לאָנדאָן און געווען רעדאַקטאָר פון דעם פאָנד פון דער פרייער רוסישער פּרעסע.

****) אַ מאָלער, וועמענס נאָמען קראָפּאָטקין דערמאָנט ניט, נאָר דאָס איז מסתמא געווען פּאַסטערנאַק.

*****) די באַוואוסטע אין דער געשיכטע לענאַר שחיטה איז פאָרגעקומען דעם 4טן אַפּריל 1912, איי באָדאַיבאָ, סיביר, וואו די אַרבעטער אויף די גאָלד מינען פון דער לענאַר-קאָמפּאַניע האָבן דערקלערט אַ שטרייק. מען האָט קעגן זיי אַרויסגעשיקט סאָלדאַטן, וועלכע האָבן דערשאָסן 270 אַרבעטער און 250 פאַרוואונדעט.

שטרייקן זיינען געווען אומעטום, און דערנאָך — ווידער שטרייקן צוליב די טויט־אורטיילן פאַר די סעוואַסטראָפּאָלער מאַטראָסן*).

די געהויבענע שטימונג האָט זיך אויך אָפּגעשפּיגלט אין דער באַציאונג צו מיר. מיט אַ יאָר צוריק האָט מען אין אַיין וויסנשאַפטלעכער געזעלשאַפט פאַרבאָטן די מיטגלידער צו האָבן באַציאונגען מיט מיר, און איצט קומען אָן טעלעגראַמעס פון אַלע עקן רוסלאַנד; און די צייטונגען (לפּחות פון דער הויפּטשטאָט) האָבן וועגן מיר געשריבן און פריי געדרוקט מיינע בריוו. — און זעט, ס'איז נמאס געוואָרן צו ליידן די זעלבסטהערשאַפט פון אַלערליי פּאַשאַס.

הפּנים, אַז די אַרבעטער־באַוועגונגען וועלן ווידער ברעכן דאָס אייז פון דער רעאַקציע. האָט איר דערהאַלטן אַלע אונדזערע בראָשורן? איך האָב נאָרוואָס איבערגעלייענט די קאָראַעקטור פון דער פינפטער — וואָל. זאַברעזשניעוום — „וועגן דעם אינדיווידואַליסטישן אַנאַרכיזם". אַלע פיר בראָשורן, מאַריאַ איסידראָוונאַס (קאָרן), אָרגעאַניס, קאַטשעגאַראַוואַס**) און זאַברעזשניעוום — זיינען, דאַכט מיר, זייער גוטע, ערנסטע און זיי וועלן צווינגען זיך צו פאַרטראַכטן.

נו, כ'נעם אייך פעסט אַרום און בעט אייך, גיט איבער זאַלאַטאַראָוון, אַז איך דאַנק אים האַרציק — און אַלע אַנדערע חברים, וואָס שרייבן מיר, — פאַר זייערע ליבע בריוו. כ'וואָלט יעדן געוואָלט ענטפערן, נאָר ס'זיינען אָנגעקומען איבער 400 בריוו און טעלעגראַמעס!

האַרציק אייערער

פּיאָטר קראָפּאָטקין.

13.

סעפּטעמבער 14, 1914.

מיין טייערער יאַנאָווסקי.

איך באַגריס אייך מיטן גאַנצן האַרצן צו אייער 50סטן געבורטסטאָג, און אייך מיט אייערע חברים מיטן 25טן יובילײ פון דער „פרייער אַרבעטער שטימע"***). איך ווייס, וואָס עס הייסט אַרויסגעבן אַ צייטונג, און וויפל עס פאָדערט זיך מי, קענטעניש, שלאָפלאָזע נעכט און, נאָכמער, אויפמערקזאַמקייט צו די

*) די צאַרישע רעגירונג האָט פאַרמשפּט די מאַטראָסן, אַנטיילנעמער אינעם אויפשטאַנד פון דעם פלאָט אויפן שוואַרצן ים, וועלכע האָבן זיך אומגעקערט קיין רוסלאַנד פון רומעניע וואוהין זיי זיינען אַנטלאָפן נאָכדעם ווי דער אויפשטאַנד איז דערשטיקט געוואָרן.

**) קאַטשעגאַראַוו — אַפּאָלאָן אַנדרייעוויטש קאָרעלין. אַ באַוואוסטער רוסישער אַנאַרכיסט־געמיינדעניק, געבוירן אין 1864, געשטאָרבן דעם 20טן מערץ 1926 אין מאָסקווע.

***) דאָס איז קראָפּאָטקינס טעות, — ס'איז געווען דער 15טער יובילײ.

אַנפּראַנגן פון די חברים וועגן די טאָג-פּראַגן. און, וויסנדיק דאָס, דריק איך פון גאַנצן האַרץ די האַנט אייך און אַלע, ווער ס'האָט געאַרבעט מיט אייך, און ווינטש אייך נאָך א לאַנג לעבן און גוטן, ערלעכן און אומאָפּגעשוואַכטן קאַמף פאַר דער באַפרייאונג פון אַלע פון דער איצטיקער שקלאַפעריי, פאַר גלייכהייט און פאַרן פאַרטיליקן די מאַכט פון קאַפּיטאַל און שטאַט.

שווערע צייטן לעבן מיר איבער. יעדער שפאַן, וואָס עס דערהאַבערט די דאָזיקע אָרדע הונען, וואָס איז אָנגעפאַלן אויף פראַנקרייך און בעלגיע, יעדער שטאָט, יעדער דערפל, וואָס זיי האָבן פאַרברענט און באַראַבעוועט, יעדער משפּחה, וואָס זיי האָבן פאַרטריבן פון איר היים, רופט זיך אָפּ מיט א שאַרפן ווייטיק אין האַרצן. יעדער דערפל, וואָס זיי האָבן פאַרוויסט, און יעדע פרוי וואָס זיי האָבן געשענדעט, רופט צו נקמה!

ווען ניט די יאָרן, און ווען ניט די צעפּוילטע לונגען — וואָלטן מיר דאָ ניט געזעסן! זאָגט דאָס די חברים. פּונקט ווי אין 1870-71 האָבן באַקונין, גאַריבאַלדי, ליבקנעכט דער פאָטער, בעבעל און אַלע דענקנדיקע מענטשן פאַרשטאַנען, אז דאָס צעשלאָגן פראַנקרייך וועט ברענגען פאַר אייראָפּע א האַלבן יאָרהונדערט פון שטילשטאַנד, מיליטאַריזם, דעם זיג פון דער פּראָפיט-זשעדנער בורזשואזיע אין א רעגרעס און דעם גאַנצן גייסטיקן לעבן פון אייראָפּע, — אַזוי אויך איצט דאַרפן מיר ווערן די מבשרים פון די זעלבע אמתן און רופן אַלעמען צו פאַרטיידיקן פראַנקרייך און בעלגיע. די איטאַליענער און גאַריבאַלדיס דריי אייניקלעך, ניט האַלטנדיק קיין הויכקלינגענדיקע רעדעס, האָבן גענומען די ביקסן אין די הענט, און אין דעם איטאַליענישן לעגיאָן שלאָגן זיך שוין 3000 פון זיי פאַרן רעכט פון די פעלקער ניט צו ווערן געטראָטן פון די באַרבאַרן-דערהאַבערער.

איך נעם אייך פעסט אַרום. סאָניא שיקט אייך א הערצלעכן גרוס.

פּיאָטר קראָפּאָטקין.

צו פראַנסוא דיומאַרטע

בריטאַן, מאי 21, 1917.

מיין טייערער פריינט!

איך קען גאָרנישט ארויסזאָגן, ווי גליקלעך איך בין געווען צו זען אייערע שורות און לייענען אייערע בריוו! יאָ, טייערער, אַלטער פריינט, עטוואָס גרויסעס האָט פּאַסירט אין רוסלאַנד, און — דאָס איז, ווי איך מיין — אן אָנהויב פון נאָך גרעסערע פּאַסירונגען.

אָט די רעוואָלוציע האָט אָן ספק געהאַלטן אין קומען די לעצטע אכצן חדשים. אָבער וואָס עס האָט מיך אַמשטאַרקסטן עמאַציאָנירט — איז דער טיף-קלאָרער פאַרשטאַנד פון די מאַסן פּויערים און אַרבעטער, וואָס באַגרייפן די פולע וויכטיקייט פון דער באַוועגונג, און איר פאַרשפּרעכן.

דאָס איז דערפאַר, ווייל זיי זיינען צוגעגרייט געוואָרן זינט 1861, ווען — אונטער דעם איינפלוס און ווירקונג פון די רוסישע אנטלאָפענע קיין לאָנדאָן און די רעשטלעך פון די פּוריע-קרייזן אין רוסלאַנד (ווי למשל טשערנישעווסקי און אַנדערע) — איז אָנגעפירט געוואָרן א פּראָפּאַגאַנדע אין די פאָלקס-מאַסן גופא. פון יענער צייט אָן האָבן פּראָפּאַגאַנדע-גרופּעס זיך צעשפּרייט איבער די דערפער און אין די פאַבריקן, נאָכפאָלגנדיק איינע די אַנדערע פון יאָר צו יאָר. דאַן איז געקומען דאָס אויפברויזנדיקע יאָר 1881 און שפּעטער דער פאַרזוך אין 1905, און ענדלעך די איצטיקע באַוועגונג, וועלכע האָט זיך אָנגעהויבן צוגרייטן זינט דעם אויסברוך פון דער מלחמה. און איר דאַרפט פאַרשטיין, חברים פון דער יורא, אז מיר קלייבן זיך פאָרן אין רוסלאַנד, נישט צו פאַרנעמען וועלכע נישט איז רעגירונגס-שטעלע, ניין! סאָפיא, טשערקעזאָוו און איך דענקען, אז מיר קענען זיין נוצלעך. איך זע, אז אין רוסלאַנד זיינען פאַראַן גרויסע מעגלעכקייטן צו טאָן קאָנסטרוקטיווע ארבעט אין דער ריכטונג פון קאָמונאַלן קאָמוניזם. דער מלחמה-אומגליק, שטופּט די געזעלשאַפט אין דער ריכטונג, און זי אליין — די געזעלשאַפט, — וועלכע וואָלט מיט דריי יאָר צוריק געקעמפט קעגן יעדן קאָמוניסטישן פאָרשלאַג, פאָדערט היינט: טו! קעמף, סאָציאַליזיר דעם אויסטויש און די פּראָדוקציע! ווי עס זעט אויס, איז אין רוסלאַנד א סך אויפגעטאָן געוואָרן אין די מלחמה-יאָרן אין דער ריכטונג, נישט דורך דער רעגירונג, ווי אין ענגלאַנד, נאָר דורך פרייער פאַרשטענדיקונג פון אַלערליי ספּאָנטאַנע אָרגאַניזאַציעס. דאָס, וואָס מען האָט אונז פאָרגעוואָרפן אלס אן אוטאָפּיע, איז

אויף א גרויסן מאסשטאב פארווירקלעכט געווארן אין רוסלאנד. (און דאס, וואס דירט אן, אמווייניקסטנס, דעם פרייעם גייסט פון ארגאניזאציע, אויסערהאלב דעם שטאט און דער שטאט-פארוואלטונג, מוז מען צושרייבן דעם פאקט, וואס אין מאסקווע האט די רעוואלוציע געקענט דורכגעפירט ווערן אן בלוט-פארגיסונג, אן פארלוסט פון מענטשלעכע לעבנס). די פרייע ארגאניזאציעס, וואס זיינען אנטשטאנען אין דער צייט פון מלחמה אויפצופאסן אויף די פארוואונדעטע, צו פארטיילן עסנווארג, צו באזארגן מיט אלע מיטלען, ווי אויסלאדן און אנלאדן פארשידענע סחורות פארן אלגעמיינעם געברויך האבן אויך דעם צווייטן מארץ פארנומען די ערטער פון די אלטע טשינאווניקעס, פאליציי, א. ז. וו. זיי האבן געעפנט די טורמעס, פראקלאמירט אז די אלטע רעגירונג עקזיסטירט נישט מער און האבן פארטריבן די פאליציי, די נידעריקע ווי די העכערע.

ווי אזוי אין די פראווינצן וועלן די פויערים פארכאפן די ערד און אין די שטעט די פאבריקן — איז מיר נישט באקאנט... דאס וועלן מיר נאך זען... אבער צו דעם איז נויטיק אז אלע כוחות זאלן זיך נעמען צו דער ארבעט, כדי צו פארהיטן אז די פארדאמטע דייטשע מערדער זאלן נישט פראפיטירן דערפון און נאכאמאל וועלן ארויפזעצן די מאנארכיע און דעם דרייבונד פון די דריי אימפעראטארס.

דאס וועט זיין א אומגעהויערע אויפגאבע. עס איז נויטיק צוצולייגן דעם אקסל צום וואגן, מיר פארן אהין מיט דער גאנצער באגייסטערונג פון דער יוגנט.

מיר זיינען געזונט. סאפיא — טראץ אירע 60 יאר — האלט אויס אלע אנשטרענגונגען אויסערגעווענלעך. די לעצטע דריי וואכן האלטן מיר אין איבערקלייבן אלערליי פאפירן, וואס האבן זיך אנגעזאמלט, און אלטע אנטיקן, וועלכע האבן זיך אנגעקליבן אין די דרייסיק יאר, וואס מיר וואוינען אין ענגלאנד. איר קאנט זיך פארשטעלן, וואס פאר אן ארבעט דאס איז געווען. ענדלעך האלטן מיר שוין ביים סוף. איר ווייסט דאך, אז נאך דער אפעראציע — אייגנטלעך צוויי אפעראציעס — האב איך זיך געמאטערט א גאנץ יאר, נישט קענענדיק גיין, כ'האב געמוזט באנוצן א רייט-שטול, אבער איצט איז מיר שוין בעסער; אויסער דעם וואס די לונגען זיינען ביי מיר אנגעגריפן און איך בין אין געפאר צו באקומען ניומאניע, און די דאקטוירים האבן מיר פארבאטן צו אונטערנעמען אזא שווערע רייזע, וויל איך קומען קיין רוסלאנד איידער דער ווינטער הויבט זיך אן. איצט ווארט איך אף דער שיף, וואס וועט ערשט ארויספארן סוף יוני.

מיט א געפיל פון טרויער פארלאז איך אייך, מיינע טייערע פריינט! ווען איך דערמאן זיך יענע צייט, ווען מיר האבן צוזאמען פארבראכט, וויל איך אייך אלעמען ארומנעמען ליבלעך, און דאס מוז — זעט איר דאך — געטאן ווערן דורך א בריוו.

אייער פיאטר.

קראָפּאָטקין און די רוסישע רעוואָלוציע

פיאָטר קראָפּאָטקין

דער אידעאַליזם און די רעוואָלוציע

(דאָס אַרטיקל איז געשריבן געוואָרן בעת דער רוסישער רעוואָלוציע.)

אין דער אַלוועלטלעכער געשיכטע טרעט אַרויס איין קלאָר באַשטימטער פאַקט. פאַר די לעצטע דריי יאָרהונדערטן, יעדע 130-140 יאָר, קומט אין איינע פון די אייראָפּעאישע לענדער פאַר א גרויסע איבערקערעניש, וועלכע גיט נאָכדעם, אין די נאָכפאָלגנדיקע איבער הונדערט יאָר (פיר דורות, ווי עס זאָגט דער איטאַליענישער היסטאָריקער פעראַרי), די ריכטונג פאַר דער פּראָגרעסיווער אַנטוויקלונג פון געדאַנק.

איבערלאָזנדיק די גאָר פריערדיקע פעריאָדן און אָנהויבנדיק פון דער ענגלישער רעוואָלוציע פון 1648 זעען מיר, אַז ענגלאַנד האָט ביז דער סאַמע פראַנצויזישער רעוואָלוציע געגעבן די מער פאָרגעשריטענע לענדער איר לאָזונג: פולשטענדיקע רעליגיעזע פרייהייט, דאָס רעכט פון יעדן אויסצוטייטשן די ביבל, ווי ער פאַרשטייט; די אַנטוויקלונג פון פרייע, אָרטיקע, שטאָטישע און לאַנדווירטשאַפטלעכע אינסטיטוציעס — מאַכנדיק די געמיינדע אַלס די פונדאַמענטאַלע לאַנדווירטשאַפטלעכע איינהייט — און א קאָנסטיטוציאָנעלע אָרט־פאַרוואַלטונג. מיט די דאָזיקע לאָזונגען האָבן זיך באַגייסטערט אויף יענער זייט ים די יונגע ענגלישע אויסוואַנדערער אין צפון־אַמעריקע, און אין אייראָפּע די פילאָזאָפיע פון די שאָטלענדישע ענציקלאָפּעדיסטן, און נאָכהער אויך א גאַנץ לאַנד — פראַנקרייך.

אין 1789 האָט זיך אָנגעהויבן אין פראַנקרייך איר גרויסע רעוואָלוציע און זי האָט נישט נאָר אָנגענומען די לאָזונגען, וועלכע זענען אַרויסגעשטעלט געוואָרן פון ענגלאַנד, נאָר מיט דער איינגעאייגנטער פאַר דעם פראַנצויזישן שכל לאָגישקייט, ד"ה אויסגעהאַלטנקייט און סיסטעמאַטישקייט, האָט זי געזוכט דורכצופירן אין לעבן „די רעכטן פונעם מענטשן" — ד"ה די פּאָליטישע גלייכהייט פון אַלעמען פאַרן געזעץ, די פאַרניכטונג פון אַלע אָפּגעלעבטע רעשטלעך פון פעאָדאַלן און לייבאייגנשאַפט רעכט, א פאָרשטייער־סיסטעם פון רעגירונג מיט אַלגעמיינעם וואַל־רעכט, און, ענדלעך, די אויטאָנאָמיע פון דאָרפישע און שטאָטישע געמיינדעס. די דאָזיקע אויטאָנאָמיע האָט זיך ,נאָך אַלעמען, פראַנק-

רייך נישט איינגעגעבן דורכצופירן אין לעבן, אזוי ווי איר איז פון די ערשטע יאָרן פון דער רעוואָלוציע אויסגעקומען ארויסצוטרעטן אין א פאַרצווייפלטן קאמף, אויף לעבן און טויט, מיט אלע הערשער פון אייראָפּע, און אויף אזא אופן איבערגיין פאר א צייט פון א דעמאָקראטישער רעפּובליק צו א אימפּעריע; דאָס גלייכן איז איר אויך אויסגעקומען אויסצוהאלטן א שווערן קאמף מיט דער קאַטוילישער קירכע, וועלכע האָט מיט דער הילף פון עסטרייך, די דייטשע מלוכה־לעך און ענגלאנד אויפגעהויבן גאנץ גרויסע געגנטן קעגן דער רעפּובליק און קעגן דער פילאָזאָפישער רעליגיע, וועלכע זי האָט געזוכט דורכצופירן אין לעבן, אין וועלכער די גרעסטע מאָראַלע באַגרינדונג פאר גלייכהייט, ברידערלעכקייט און ליבע צום פאָטערלאנד זענען געווען די שלום־פאָלגן פון באָאָבאכטונגען פון דער נאַטור, און דעם מענטשלעכן שכל.

פאר דעם אויבערפלעכלעכן באָאָבאכטער האָט די פראנצויזישע רעוואָלו־ציע, וואו נאפּאָלעאָנס אימפּעריע האָט גיך פאַרביטן דעם רעפּובליקאנישן רע־זשים, באוויזן נאָר די נוצלאָזיקייט פון דער רעוואָלוציע; אין דער ווירקלעכקייט אָבער איז דער גאנצער 19־טער יאָרהונדערט געווען א פאַרווירקלעכונג אין איי־ראָפּע פון די גרונדלאגן, וואָס זענען פּראָקלאַמירט געוואָרן אין דער פראנצויזישער רעוואָלוציע: די גלייכהייט פון אלע בירגער פאַרן געזעץ, די פאַרניכטונג פון די רעשטלעך פון דער פעאָדאַלער אָרדענונג און א פאַרשטייערשאפט־רעגי־רונג אומעטום. די לאָזונגען האָבן די פראנצויזישע סאָנקיולאָטן, און שפּעטער צו אויך נאפּאָלעאָן, פונאנדערגעטראָגן אויף זייער דריי־קאָלירטער פאָן, פאַר־ניכטנדיק דאָס לייב־אייגנשאפט־רעכט אין איטאליע, שפּאניע, אין די דייטשע מלוכהלעך און עסטרייך, איינפירנדיק אונטער נאפּאָלעאָנס נאָמען דעם געזעץ־קאָ־דעקס, וועלכער איז אויסגעארבעט געוואָרן פון קאָנווענט, פאַרניכטעט די קלאסן־פּריווילעגיעס, און געמאַכט א סוף צו די שייטערהויפנס פון דער אינקוויזיציע אין די קאַטוילישע לענדער.

צום אומגליק האָט די דאָזיקע כוואליע זיך דערקייקלט צו רוסלאנד ערשט ז'עמאָלט, ווען אין פראנקרייך האָט שוין געהערשט דער אימפּעראטאָר און די רעפּובליקאנישע ארמיי האָט זיך פאַרוואנדלט אין א געמיש פון פארמאציעס פון גאנץ פאַרשידענע פעלקער.

און אָט איצט האָט די אלוועלטלעכע געשיכטע ארויפגעלייגט אויף רוסלאנד די שווערע אויפגאבע צו דורכפירן א נייע רעוואָלוציע, פאַרשפּרייטנדיק ווייטער אויף מזרח די זעלבע „מענטשן־רעכט" און צוגעבנדיק צו זיי די ירושה פון דעם 19טן יאָרהונדערט — דאָס לייזן די סאָציאלע פראגע, סיי פאר די פויערשע מאסן, סיי פאר דער שטאַרק צעוואַקסענער שטאָטישער באפעלקערונג און איר נאַטיר־לעכן רעזולטאַט — פון דעם פּראָלעטאריאַט. פונקט ווי פראנקרייך האָט אין איר רעוואָלוציע געמוזט גיין א סך ווייטער פון ענגלאנד און אוועקשטעלן שאַרף די

פראגע פון פארניכטן דעם ערד-פעאָדאַליזם — און דאָס איז דורכגעפירט געוואָרן אין פראנקרייך בעת אין ענגלאַנד עקזיסטירט ער נאָך ביז איצט, — פונקט אזוי וועט רוסלאַנד דאַרפן דורכפירן אין לעבן צווישן איר פארשידן-פעלקערלעכער באַפעלקערונג ניט נאָר דאָס באַפעסטיקן די „מענטשן-רעכט" און די פארניכטונג פון דעם ערד-פעאָדאַליזם, נאָר זי וועט אויך דאַרפן לייזן די עקאָנאָמישע פראגן, וואָס זיינען אוועקגעשטעלט געוואָרן פאר דער מענטשהייט אין דעם 19טן יאָרהונדערט. די אויפגאַבע איז אַן אומגעהייערע, ווארשיינלעך איבער די כוחות פאר דעם רוסישן פאָלק, אויב ס'וועלן אים אין דעם ניט שטיצן די פעלקער פון מערב, וואָס האָבן שוין ביי זיך געמאַכט צוויי רעוואָלוציעס, ד. ה. ענגלאַנד און פראנקרייך, נאָר א גאַנץ אומפארמיידלעכע אין די איצטיקע באַדינגונגען פון דעם עקאָנאָמישן לעבן.

די אויפגאַבע, וואָס רוסלאַנד האָט פאר זיך ווערט נאָך קאָמפּליצירטער דערמיט, וואָס אונדז קומט אויס צו מאַכן אונדזער רעוואָלוציע אין דער צייט פון א גרויזאַמער מלחמה אין וועלכער מיר דאַרפן זיך שלאָגן ניט מיט נישטיקע ארמייען פון די באַזונדערע דייטשע פירשטנטומס, ווי דאָס האָט געטאָן פראנקרייך, נאָר מיט גרויסע קרעפטן פון צוויי אימפּעריעס, וועלכע פארמאָגן צוזאַמען א באַפעלקערונג פון 120 מיליאָן מענטשן, א שטאַרק אנטוויקלטע אינדוסטריע און זיינען דערצויגן געוואָרן אין די לעצטע 30 יאָר צום דראַנג אויף מזרח.

נאָר ס'איז דאָ נאָך א זאַך, וואָס שטעלט אוועק רוסלאַנד אין אסך אַן ערגערער לאַגע, אין וועלכער ס'האָבן זיך געפונען ענגלאַנד און פראנקרייך אין דער צייט פון זייערע רעוואָלוציעס — און דאָ פאָדערט זיך פון די בעסערע מענטשן אין רוסלאַנד די העכסט-עקשנותדיקע כוחות-אָנשטרענגונג אויף זיך קעגנצושטעלן דער דעמאָראַליזירנדיקער ווירקונג פון דעם דאָזיקן פאַקטאָר, וועלכן ס'האָבן ניט געקאָנט ניט ענגלאַנד, ניט פראנקרייך.

ביידע רעוואָלוציעס, זיך שטעלנדיק באַשטימטע עקאָנאָמישע צילן, זיינען גלייכצייטיק געווען באַלעבט פון א הויכן מאָראַלן אידעאַל.

די ענגלישע רעוואָלוציע איז אין א גרויסער מאָס געווען א רעוואָלוציע פון דעם פאָלקס-געוויסן. אלס פראָטעסט קעגן דער דעמאָראַליזאַציע פון דעם קאַטוילישן קלער, האָט זי ארויסגעשטעלט שטרענג מאָראַלע אידעאַלן — דעם פוריטאַניזם. איר שנאה איז געווען גערichטעט סיי צו דער אויסגעלאַסנקייט פון דעם קעניגלעכן הויף און די העכערע קלאַסן, סיי צו זייער פּאָליטישער העגעמאָניע. זי איז געווען באַלעבט אזוי פון מאָראַלן אידעאַל, ווי פון דעם אידעאַל פון פּאָליטישער און עקאָנאָמישער גלייכקייט.

פונקט אזוי האָט די פראנצויזישע רעוואָלוציע זיך געשטעלט אלס ציל ניט

נאָר די פאַרניכטונג פון די פּאָליטישע און עקאָנאָמישע קלאַסן־פּריווילעגיעס, נאָר אויך דאָס פאַרווירקלעכן אין לעבן דעם אידעאַל פון דער מענטשלעכער מיט־אַרבעטערשאַפט.

די פילאָזאָפיע פון דעם 18טן יאָרהונדערט איז געווען דורכגעדרונגען פון דעם אידעאַל פון מענטשלעכער קעגנזייטיקייט. כאָטש זי האָט אַרויסגעשטעלט דעם פּרינציפּ פון עגאָאיזם, האָט זי אָבער פאַרשטאַנען דעם עגאָאיזם אַלס באַוואוסטזיין פון דער שכלדיקער סאָלידאַריטעט פון אַלע מיטגלידער אין דער געזעלשאַפט. און אויב צווישן די מער־פאַרמעגלעכע קלאַסן האָט האַלבאַרם פּריידיקן דעם עגאָאיזם אין זיין באַגרענעצטן זין געהאַט דערפאָלג, איז צווישן די אַרבעטער־מאַסן דער באַליבטער פילאָזאָף געווען רוסאָ מיט זיין פּריידיקן הומאַניזם און סאָלידאַריטעט און די הויך־מאָראַלישע געזעלשאַפטלעכע לערע. אין דעם זעלבן גייסט האָבן דעמאָלט געפּריידיקט די פראַנק־מאַסאָנען (פריימויערער), צו וועלכע ס'האָבן באַלאַנגט אַלע מער־וויכטיקער אָנגעזעענע טוער פון דער רעוואָלוציע און וואָס האָט געגעבן דער רעוואָלוציע איר לאָזונג: פרייהייט, גלייכהייט און ברידערלעכקייט.

צום באַדויערן, ניט־קוקנדיק אויף די מערקווירדיקע אַקטן פון זעלבסט־אויפּאָפּערונג, וואָס די רוסישע רעוואָלוציאָנערן זיינען באַגאַנגען אין דעם צוגרייטונגס־פּעריאָד, ניט קוקנדיק אויפן הויכן געזעלשאַפטלעכן אידעאַל, וואָס האָט זיי באַלעבט, זעען מיר ווי איצט נעמט די אויבערהאַנט די לערע, וואָס טריפט לאַנגזאַם אַריין אין אונדזער לעבן אין דעם לעצטן צענדלינג יאָר — די לערע וועגן דעם עקאָנאָמישן מאַטעריאַליזם. דערביי ווערט די דאָזיקע לערע פאַרשטאַנען ניט אין דעם זין, ווי ס'האָבן זי פאַרשטאַנען די בלאַנקיסטישע אָרגאַניזאַציעס אין פראַנקרייך, ווען זיי האָבן זיך אָנגערופן קאָמוניסטן־מאַטעריאַליסטן, פאַרשטייענדיק אונטער דעם קאָמוניזם ניט די מאַנאַכן־געמיינדעס און די פּאַראַגווייער יעזואיטן מיט קאָלאָניעס פון קנעכט, נאָר קאָמונעס „דע פאַקטאָ", אינדעראַמתן, וואָס גיבן אַלעמען ניט נאָר אַ מאַטעריעלן וואוילשטאַנד, נאָר אויך אידייאישע אומאָפּהענגיקייט. אין דער לערע פון דעם עקאָנאָמישן מאַטעריאַליזם, וואָס איז געקומען פון דייטשלאַנד, איז דער דאָזיקער באַגריף וועגן דעם מאַטעריאַליזם פאַרלוירן געגאַנגען.

דער זין, וואָס זי האָט באַקומען אין דער לערע פון פּוריעס נאָכפאָלגער, איז אויסגעלאַכט געוואָרן אַלס אוטאָפּיסטישע לערער און אויף זיין אָרט האָט גענומען די אויבערהאַנט דער באַגריף וועגן דער סאָציאַלער רעוואָלוציע, אַלס די אומגעצוימטקייט פון די פּערזענלעכע באַגערן פון אַ מין שטירנעריאַנער און ניטשעאַנישע אויבערמענטשן פון דעם נידעריקסטן סאָרט. אין אָט דעם פעלן פון אַ הויך־באַגייסטערנדיקן אידעאַל אין דער רוסישער רעוואָלוציע ליגט דער גאַנצער

חילוק צווישן איר און די פריערדיקע רעוואָלוציעס. ס'בלייבט נאָר איין זאַך — לעבן מיט דער האָפענונג, אַז אַזאַ כאַראַקטער האָט די רעוואָלוציע אָנגענומען נאָר אונטער דער פאַרדאַרבנדיקער ווירקונג פון די לעצטע יאָרן פון דער וואַק־באַנאַליע פון דער זעלבסטהערשאַפט, און אַז דער געזונטער פאַרשטאַנד פון דעם רוסישן פאָלק וועט נעמען די אויבערהאַנט און זיך באַפרייען פון דער דאָזיקער מכה, וואָס דראָעט צו לאָזן אָן כוחות די רוסישע רעוואָלוציע און זי מאַכן פּרוכטלאָז.

אַ בריוו צו געאָרג בראַנדעסן*)

ענדלעך האָב איך די געלעגנהייט אייך צו שרייבן און איך אייל מיך זי אויסצונוצן, נישט זייענדיק, אייגנטלעך, זיכער, אַז די בריוו וועט דערגריין צו אייך.

מיר דאַנקען אייך ביידע האַרציק פאַר דעם ברידערלעכן אינטערעס, וואָס איר האָט אַרויסגעוויזן אין באַצוג צו אַן אַלטן פריינט ווען ס'האָט זיך פאַר־שפּרייט דער קלאַנג וועגן מיין אַרעסט. דאָס איז געווען אַן אַבסאָלוט פאַלשער קלאַנג, פונקט ווי די מעשיות וועגן מיין געזונט.

די פּערזאָן וואָס וועט אייך איבערגעבן די דאָזיקע בריוו, וועט אייך באַ־שרייבן דאָס אַבסאָלוט אָפּגעזונדערט לעבן, וואָס מיר פירן אין אונזער פּראָווינ־ציעלן שטעטל; אין מיינע יאָרן איז פיזיש נישט מעגלעך צו נעמען אַן אַנטייל אין די געזעלשאַפטלעכע ענינים אין דער צייט פון אַ רעוואָלוציע, און זיך פאַר־נעמען מיט זיי דילעטאַנטיש ליגט נישט אין מיין נאַטור. פאַריקן ווינטער, וואָס מיר האָבן פאַרבראַכט אין מאָסקווע, בין איך געווען פאַרנומען צוזאַמען מיט אַנדערע מיטאַרבעטער אין אויסאַרבעטן די עלעמענטן פון אַ פעדעראַליס־טישער רעפּובליק. נאָר די דאָזיקע גרופּע האָט געמוזט זיך צעשיידן און איך האָב זיך באַנייעס גענומען צו דער אַרבעט איבער דער עטיק, וואָס כ'האָב אָנגעהויבן מיט אַ פּופּצן יאָר צוריק אין ענגלאַנד.

דאָס איינציקע, וואָס איך קאָן פאַר אייך איצט טאָן — איז אייך געבן אַן אַלגעמיין בילד וועגן דער לאַגע אין רוסלאַנד, וועגן וואָס מען האָט אויף מערב נישט קיין קלאָרע פאָרשטעלונג. מעגלעך אַז אַן אַנאַלאָגיע וועט דאָס מאַכן קלאָר. מיר לעבן איצט איבער אַ פּעריאָד, ענלעך צו דעם, וואָס פראַנקרייך האָט

*) די בריוו דרוקן מיר איבער פון דעם זאמלבוך „קראפאטקין און זיין לערע", וואס איז שינען אין רוסיש, אין 1931 אין טשיקאגא צו קראפאטקינס 10טן יארצייט, אונטער ג. מאקכימאוום רעדאקציע

איבערגעלעבט אין דער צייט פון דער יאַקאָבינישער רעוואָלוציע פון סעפּטעמבער 1792 ביז יולי 1794, מיט דעם חילוק, וואָס איצט לייגט די רעוואָלוציע זיך דורך א וועג.

דער דיקטאַטאָרישער מעטאָד פון די יאַקאָבינער טויג צו גאָרנישט. ער האָט נישט געקאָנט באשאפן קיין סטאַבילע אָרגאַניזאציע און האָט לויט זיין מהות דערפירט צו א רעאַקציע. פונדעסטוועגן האָבן די יאַקאָבינער אין יולי 1793 געמאכט א סוף צו די פעאָדאַלע רעכטן, וואָס מען האָט שוין געהאט דערלאַנגט א קלאַפּ אין 1789, נאָר וועלכן נישט די גרינדונגס- און נישט די גזעצגעבערישע פאַרזאַמלונגען האָבן געוואָלט פאַרענדיקן. די יאַקאָבינער האָבן בקול רם פּראָקלאַמירט די פּאָליטישע גלייכקייט פון אַלע בירגער. במשך פון דעם 19טן יאָרהונדערט זיינען אין אייראָפּע פּאָרגעקומען אזעלכע טיפע ענדערונגען, וואָס מען קאָן גאָרנישט אפמעסטן.

ענלעכעס צו דעם קומט איצט פאָר אין רוסלאַנד. די באָלשעוויקעס באַמיען זיך איצט דורכצופירן, מיט דער הילף פון דער דיקטאַטור פון איין פראַקציע פון דער סאָציאַל-דעמאָקראַטישער פּאַרטיי, די סאָציאַליזאַציע פון דער ערד, פון דער פּראָדוקציע און פון דעם האַנדל. די ענדערונג, וואָס זיי באַמיען זיך דורכצופירן, איז דער גרונט-פּרינציפּ פון דעם סאָציאַליזם. צום אומגליק מאכט דער מעטאָד, דורך וועלכן זיי ווילן איינפירן דעם קאָמוניזם אין א שטאַרק צענטראַליזירטער מלוכה, וואָס דערמאָנט אין באַבעפס קאָמוניזם, פּאַראַליזירנדיק די שעפערישע ארבעט פון דעם פאָלק, — אבסאָלוט אוממעגלעך דעם דערפאָלג. דאָס פירט אונז צו א ווילדער, ביטערער רעאַקציע. זי האַלט זיך שוין אין אָרגאַניזירן, כדי צוריקשטעלן דעם אַלטן רעזשים אויסנוצנדיק דערצו די אַלגעמיינע דערשעפּטקייט, וואָס ס'האָט גורם געווען, קודם כל, די מלחמה, דערנאָך דער הונגער, וואָס מיר האָבן איבערגעלעבט אין צענטראַל-רוסלאַנד, און די דעזאָרגאַניזאציע פון דער פּראָדוקציע און האַנדל, וואָס איז אוממעמיידלעך אין אַן אַלץ-ארומנעמענדיקער רעוואָלוציע, וואָס מען מאכט דורך דעקרעטן.

אין מערב-אייראָפּע רעדט מען וועגן צוריקשטעלן די „אָרדענונג" אין רוסלאַנד דורך א באוואָפנטער אינטערווענץ פון די פאַרבינדעטע. און אייך, טייערער פריינט, איז באוואוסט, ווי פאַרברעכעריש ס'איז געווען, לויט מיין מיינונג, אין באַצוג צום סאָציאַלן פּראָגרעס פון אייראָפּע, די ראָל פון יענע מענטשן, וועלכע האָבן געזוכט צו דעזאָרגאַניזירן דעם ווידערשטאַנד-כוח פון רוסלאַנד,— וואָס דאָס האָט פאַרלענגערט די מלחמה אויף נאָך א יאָר, אונז געגעבן, אונטערן מאַנטל פון אַן אָפּמאַך, די דייטשע אָקופּאַציע, און געקאָסט טייכן בלוט אויף צו שטערן דער זיגערישער דייטשלאַנד צו צוטרעטן אייראָפּע אונטער איר אימפּעריאַליסטישן שטיוול. אייך זיינען גוט באוואוסט מיינע געפילן אין דער הינזיכט.

און דאָך פּראָטעסטיר איך מיט אַלע מיינע כוחות קעגן וועלכער ס'נישט

איז אריינמישונג אין די רוסישע ענינים. די דאָזיקע אינטערווענץ וואָלט נאָר פאַרשטאַרקט דעם רוסישן שאָוויניזם. זי וואָלט אונדז דערפירט צו א אולטראַ-נאַצאָנאַליסטישער מאָנארכיע — סמנים פון וועלכער מען באַמערקט שוין — און וואָלט ארויסגערופן, נעמט דאָס אין אכט, ביי די ברייטע רוסישע פאָלקס-מאַסן א פיינטלעכע שטימונג צו מערב־אייראָפּע, וואָס וואָלט געבראַכט די טרויעריקסטע רעזולטאַטן. די אמעריקאַנער האָבן דאָס שוין אויסגעצייכנט פאַרשטאַנען.

אפשר מיינען זיי, אז העלפנדיק דעם אדמיראל קאָלטשאַק און דעם גענעראַל דעניקין*) העלפן זיי דער ליבעראַלער, רעפּובליקאַנער פּאַרטיי. איז דאָס א טעות. וועלכע ס'זאָלן נישט זיין די פּערזענלעכע צילן פון די צוויי קריגס-קאָמאַנדירן, האָט די מערהייט פון די, וואָס האָבן זיך גרופּירט ארום זיי, אַנדערע צילן. דאָס, צו וואָס זיי וועלן אונדז דערפירן, וועט זיין דער אומפאַרמיידלעכער צוריקקער צו דער מאָנארכיע, צו דער רעאַקציע, צו טייכן בלוט.

די יעניקע פאַרבינדעטע, וועלכע באַגרייפן קלאָר די געשעענישן, וואָלטן זיך באַדאַרפט אָפּזאָגן פון וועלכער ס'נישט איז באוואָפנטער אינטערווענץ. בפרט אויב זיי ווילן באמת העלפן רוסלאַנד, וועלן זיי געפינען אָן א שיעור ארבעט אין אן אַנדער ריכטונג.

אין אלע גרויסע צענטראַלע און צפונדיקע פּראָווינצן פעלט אוים ברויט. אויף צו קריגן א פונט שוואַרץ, קאָרן־ברויט אין מאָסקווע, אָדער דאָ אין דמיט-ראָוו — חוץ דעם פונט, אָדער א פערטל פונט אויף א מענטשן, וואָס די מלוכה גיט אַרויס אויף א הויכן, נאָר רעלאַטיוו באַשיידענעם פּרייז פון א רובל מיט 60 קאָפּיקעס פאַר א פונט (וואָס האָט דעמאָלט באַטראָפן אזעלכע פיר פראַנק) — מוז מען באַצאָלן פון 25 ביז 30 רובל, (אָדער פון 62 ביז 75 פראַנק) פאַר א פונט פון 420 גראַם. און אפילו פאַר דער פּרייז איז נישט גרינג צו באַ-קומען ברויט! דאָס — איז הונגער מיט אלע זיינע קאָנסעקווענצן. א גאַנצער דור קרענקט... און מען זאָגט אונדז אָפּ דאָס רעכט צו קויפן ברויט אין מערב־אייראָפּע! פאַרוואָס? אפשר צוליב דעם, כדי אונדז אומקערן עפּעס א ראָמאַנאָוו?

אויך פעלן ביי אונדז אין רוסלאַנד פאַבריק-סחורות. דער פויער צאָלט משונהדיקע פּרייזן פאַר א קאָסע, פאַר א האַק, פאַר עטלעכע צוועקעס, פאַר א מעטער ציץ — טויזנט רובל (דעמאָלט איז דאָס געווען גלייך צו 2500 פראַנק), פאַר פיר מיט אייזן-באַצויגענע רעדער פון א שלעכטן רוסישן וואָגן. און אוק-ריינע, איז די לאַגע נאָך ערגער: דאָרט קריגט מען נישט קיין סחורה פאַר קיין שום פּרייז.

אויפן אָרט פון שפּילן די ראָל, וואָס עסטרייך און פּרייסן האָבן געשפּילט אין 1793 אין באַצוג צו פראַנקרייך, וואָלטן די פאַרבינדעטע באַדאַרפט אָנעמען

*) די באַוואוסטע אנפירער פון די רוסישע קאָנטררעוואָלוציאָנערע ארמייען. — י. ס.

אלע מיטלען אויף צו העלפן דעם רוסישן פאָלק ארויסצוקריכן פון דער דאָזיקער שרעקלעכער לאגע. אייגנטלעך, ווען מען זאָל אפילו פארגיסן טייכן בלוט אויף אומצוקערן דאָס רוסישע פאָלק צו דער פארגאנגענהייט — וואָלט דאָס נישט געלונגען.

די פארבינדעטע וואָלטן אונדז באדארפט העלפן אויסארבעטן דאָס נייע צוקונפטיקע, קאָנסטרוקטיוו לעבן, די קאנטורן פון וועלכן מען זעט שוין אָן טראָץ אלעמען. קומט אומפארזאמט צו הילף אונזערע קינדער! קומט אונז העלפן אין דער נויטיקער שעפערישער ארבעט! זאָל מען אונז, צוליב דעם ציל, שיקן נישט קיין דיפּלאָמאטן און גענעראלן, נאָר ברויט, אינסטרומענטן אויף דאָס צו אויס־ארבעטן, און אָרגאניזאטאָרס, וועלכע האָבן במשך פון די דאָזיקע פינף שרעק־לעכע יאָרן אזוי גוט געהאָלפן די פארבינדעטע גובר צו זיי דעם עקאָנאָמישן חורבן און צוריקשטויסן די בארבארישע אינוואזיע פון די דייטשן...

מען דערמאָנט מיר, אז איך מוז ענדיקן די בריוו, וואָס איז שוין אזוי אויך צו לאנג. איך טו עס. איך נעם אייך ארום ברידערלעך.

פיאָטר קראָפּאָטקין.

אַ בריוו צו אַלעקסאַנדר שאַפּיראָ

די דאָזיקע בריוו האָט קראָפּאָטקין געשריבן נײַן חדשים פֿאַר זײַן טויט, און דער קאָמיטעט פֿון די אַנאַרכיסטישע אָרגאַניזאַציעס האָט אין מאָסקווע אָפּגעדרוקט אַ איינמאָליקע צײַטונג לכּבֿוד קראָפּאָטקינס אָנדענק (דעם 13טן פֿעברואַר פֿון 1921) מיט אינטערעסאַנטע מאַטעריאַלן וועגן קראָפּאָטקינס לעבן און שאַפֿן, איז דאָרטן אויך געווען אָפּגעדרוקט צום ערשטן מאָל די דאָזיקע בריוו.

אין 1931 איז די בריוו איבערגעדרוקט געוואָרן אין דעם אינטערנאַציאָנאַלן אַלמאַנאַך „פּ. א. קראָפּאָטקין און זײַן לערע", וואָס איז דערשינען אין שיקאַגאָ אונטער גריגאָרי מאַקסימאָווס רעדאַקציע, צו קראָפּאָטקינס צענטן יאָרצײַט

מאָסקווע, דעם 11טן פֿעברואַר 1921.

מײַן טײַערער אַלעקסאַנדער! כ'בין אַזוי פֿאַרטאָן אין מײַן אַרבעט, אַז איך האָב ביז איצט ניט געענטפֿערט אויף אײַער בריוו פֿון דעם 22סטן אַפּריל.

איך האָב זיך דערפֿאַר גענומען אַזוי פֿלײַסיק צו דער „עטיק", ווײַל איך האַלט די דאָזיקע אַרבעט פֿאַר אומבאַדינגט נויטיק. איך ווייס, אַז באַוועגונגען ווערן ניט געשאַפֿן דורך ביכער נאָר פֿאַרקערט. אָבער איך ווייס אויך, אַז אויף אויסצואַרבעטן אַ באַשטימטע אידייען-ריכטונג זײַנען אומבאַדינגט נויטיק ביכער, וואָס זאָלן אויף אַן אומפּאַסנדיקן און אַרײַנדרינגענדיקן אופֿן אויסדריקן די גרונטשטריכן פֿון דער דאָזיקער ריכטונג. און כּדי פֿעסטשטעלן דעם אורשפּרונג פֿון דער מאָראַל — פֿון אַ מאָראַל, וואָס איז פֿרײַ פֿון יעדע רעליגיע און שטייט אַ סך העכער פֿון יעדער רעליגיעזער מאָראַל, וועלכע דערוואַרט דעם „שכר אויף יענער וועלט", — פֿאָדערן זיך גוטע ביכער, וואָס זאָלן אַרײַנדרינגען אינעם תּוך פֿון דער זאַך.

היינט צו טאָג, ווען מען אַמפּערט זיך איבער קאַנטן און ניטשען, ד"ה, איבער ניטשען און דעם קריסטנטום (וואָרום אינדערעמתן איז קאַנטס מאָראַל אַ רעליגיעזע מאָראַל אַזוי לאַנג ווי זי פּרעטענדירט ניט אויף „פֿילאָזאָפֿיע") איז אַזאַ ווערק (וועגן עטיק) אַ ווירקלעכע באַדערפֿעניש. ס'איז כאַראַקטעריסטיש (כ'האָב זיך דאָס ערשט נישט לאַנג דערוואוסט), וואָס נאָכן דורכפֿאַל פֿון דער פּאַריזער קאָמונע, האָט אויך באַקונין, ווען ער איז צוריקגעקומען קיין לאָקאַרנאָ, דערפֿילט די נויטווענדיקייט צו אויסאַרבעטן אַזאַ עטיק. עמיצער וועט דאָס מוזן טאָן; אָבער דערויף מוז מען צוגרייטן דעם באָדן, און מײַן גייסט שטויסט מיך צו

זוכן נייע וועגן אויף דעם געביט. די דאַזיקע ארבעט מוז געטאָן ווערן, לפחות מוזן אָנגעוואָרפן ווערן די ריכטליניעס.

ס'איז מיר געבליבן ווייניק צייט צו לעבן. דאָס הארץ קלאַפּט לאַנגזאַם די־צאָל קלעפּ, וואָס עס איז נאָך פעאיק צו קלאַפּן. גראָד היינט בין איך שיעור ניט געפאַלן חלשות — אַ „הארץ־דערשיטערונג".

אין דער עטיק וועל איך אריינלייגן אלע מיינע כוחות, באזונדערס ווייל איך פיל, אז ס'איז ניט מעגלעך אין דער ביטערער צייט אין וועלכער מיר לעבן, צו אויפטאָן עפּעס וויכטיקעס פאר רוסלאַנד מיט שוואכע פאראיינצלטע כוחות, דורך אגיטאַטאָרישער טעטיקייט. דער גרעסטער טייל פון די כוחות געפינט זיך אין אַ צושטאַנד פון פארווירונג; יעדנפאלס איז ניטאָ קיין איינהייטלעכקייט.

דאָס, וואָס ווערט איצט פארווירקלעכט אין רוסלאַנד, איז צוגעגרייט געוואָרן במשך פון דרייסיק יאָר, און קעגן דער דאַזיקער ריכטונג האָבן געארבעט בלויז אונזערע באשיידענע אנארכיסטישע קרעפטן. זיי האָבן אָבער ניט פארשטאַנען זיך צו פאראייניקן; אויך האָבן זיי ניט ריכטיק אָפּגעשאַצט די מאַכט פון די סאָציאַלדעמאָקראַטישע צענטראַליזאַציע־שטרעבונגען, און האָבן ניט געגלויבט אין דער נאָענטקייט פון אַ גרויסן סאָציאַלן אויפברויז.

איך גלויב פון טיפן הארצן אין דער צוקונפט. איך גלויב, אז די געווערקשאַפטס־באוועגונג, ד"ה, די באוועגונג פון די ארבעטער־סינדיקאַטן, אויף וועמעס קאָנגרעס ניט לאַנג צוריק ס'זיינען געוועזן פארטראָטן צוואַנציק מיליאָן ארבעטער, וועט אין פארלויף פון די נעקסטע פופציק יאָר אַנטוויקלען אַ גרויסע קראַפט אויף צו דערמעגלעכן די פארווירקלעכונג פון אַ קאָמוניסטישער און הערשאַפטסלאָזער געזעלשאַפט. וואָלט איך איצט געוועזן אין פראַנקרייך, וואָס איז איצט דער מיטלפונקט פון דער סינדיקאַלער באוועגונג, און וואָלט איך מיך געפילט שטאַרקער ווי איצט, וואָלט איך זיך אריינגעוואָרפן מיט לייב און לעבן אין דער באוועגונג, — אין אַ באוועגונג, ווי ס'איז געוועזן דער ע ר ש ט ע ר אינטערנאַציאָנאַל, — ניט דער צווייטער, אָדער דער דריטער, וואָס האָבן אוזורפּירט דעם געדאַנק פון אַן ארבעטער־אינטערנאַציאָנאַל און שטעלן זיך אים פאָר נאָר אונטער דער פּראָטעקציע פון אַ פּארטיי — פון דער סאָציאַל־דעמאָקראַטיע — פון וועלכער די העלפט מיטגלידער זיינען איבערהויפּט ניט קיין ארבעטער.

איך גלויב אויך, אז אויף צו אָרגאַניזירן צווישן די פּויערים אַ סאָציאַליסטישע און באמת־קאָמוניסטישע געזעלשאַפט, וועט די קאָאָפּעראַטיוו־באוועגונג, און בפרט די קאָאָפּעראַטיוון פון די רוסישע פּויערים, אין פארלויף פון די נעקסטע פופציק יאָר רעפּרעזענטירן אַן אַנטוויקלונגס־פעאיקן און שעפערישן קערן פון קאָמוניסטישן לעבן. די דאַזיקע באוועגונג וועט אין זיך ניט האָבן קיין שמץ פון רעליגיעזן עלעמענט. און דאָס איז אויך ניט נויטיק, ווייל דער פּשוטער מענטשלעכער שכל איז גענוג אויף צו אַנטוויקלען די שעפערישע כוחות פון דער ערד

אויף א קאָמוניסטישן יסוד. דער שטוים צו דער דאָזיקער באַוועגונג וועט מעג־לעך קומען פון רוסלאַנד, און, טיילווייז, אויך פון נאָרד־אַמעריקע.

איך גלויב אין דעם זייער שטאַרק, אָבער איך פיל, אז כדי אַריינגעבן רוח חיים אין די ביידע באַוועגונגען, כדי לייגן פאַר זיי א גוטן פונדאַמענט, כדי זיי אַרויסצופירן פון דעם באַשרענקטן קרייז פון א מאָמענטאַנער זעלבסט־פאַרטיידי־קונג, און ריכטן זייערע כוחות צו א קאָמוניסטישער געזעלשאַפט, — מוז מען האָבן א סך איינגערע כוחות, ווי מיינע. איבערהויפּט מוז מען האָבן די קאָאָפּע־ראַציע פון די פּויערים און אַרבעטער. די דאָזיקע ביידע קרעפטן וועלן זיך אָפּ־זוכן. זיי זיינען שוין פאַראַן אין ביידע דערמאָנטע באַוועגונגען, נאָר זיי האָבן נאָך ניט גענוג אַנאַליזירט זייערע שטרעבונגען און זיי נאָך ניט פאַראייניקט מיטן סאָציאַליסטישן אידעאַל, אז זיי זאָלן זיך קאָנען תיכף נעמען בויען די צוקונפט, וואָס דערוואַרט זיי.

איך גלויב אויך, אז אייניקע קליינע פעלקער, וואָס האָבן זיך אָפּגעריסן פון די גרויסע מלוכות, וועלן שטרעבן צו א רעגירונגסלאָזער פאָרם פונעם געזעל־שאַפטלעכן לעבן; ערשטנס, כדי זיך באַפרייען פון דער סכנה פון מיליטערישע דערהאָבערונגען, צווייטנס, ווייל ס'וועט זיין לייכטער פאַר די מענטשן, וואָס וועלן זיך באַפרייען פון דעם אָפּגאָט פון אונזער צייט — דעם רעגירונגס צענט־ראַליזם און דעם „שטאַרקן שטאַט" — איבערצוגיין צו א הערשאַפטסלאָזן גע־זעלשאַפטלעכן לעבן אין אומאָפּהענגיקע פעדערירטע געמיינדעס.

כ'נעם אייך היים אַרום, מיין טייערער אַלעקסאַנדער...

כ'האָב נאָכאַמאָל דורכגעלייענט אַט־די בריוו; פאַרשטענדלעך, אז זי איז ניט פאַרן דרוק. די געדאַנקען זיינען קוים, קוים אָנגעוואָרפן. אָבער אינטים־פריינטלעכע בריוו זיינען טאַקע גוט דערמיט, וואָס דער לייענער וועט פאַרשטיין זיין פריינט אויפן וואונק.

פּיאָטר קראָפּאָטקין.

דימיטראָוו, דעם 2טן מאַי 1920.

אַ בריוו צו די מערב-אייראָפּעאישע אַרבעטער*)

חברים, פריינד!

די לעצטע מלחמה (1914-1918) האָט קלאָר און דייטלעך באוויזן, אז ס'איז אַ חלום צו האָפן, אז אין דער היינטיקער געזעלשאַפט וועט אַמאָל קומען אַ טאָג, ווען מלחמות וועלן זיין אַן אוממעגלעכקייט, ווייל אַזוי לאַנג ווי די איצטיקע אויס־ בייטונג פון אַרבעט דורך קאַפּיטאַל, און פון די צוריקגעשטאַנענע לענדער דורך די אינדוסטריעל אַנטוויקלטע; אַזוי לאַנג ווי די דאָזיקע עקספּלאָטאַציע וועט בכלל אָנהאַלטן, וועלן מלחמות קומען אויף דער מענטשהייט און וועלן זי אָפּ־ האַלטן אין איר אַנטוויקלונג.

דער פיר־יאָריקער קריג, (וועלכער בושעוועט נאָך איצט) האָט נאָך אַמאָל באַשטעטיקט די באַהויפּטונג, וואָס ווערט אָן אָן אויפהער איבערגעחזרט פון די סאָציאַליסטן פון אַלע שאַטירונגען: אַזוי לאַנג ווי קאַפּיטאַל וועט קאָנען קויפן די אַרבעטס־קראַפט, און איין טייל פון דער מענטשהייט וועט רייך ווערן דורך דעם פּליים פון אַ צווייטן — אַזוי לאַנג וועלן מלחמות אָנהאַלטן. דאָס וואָס ס'איז שייך צו איין פאָלק איז אויך גילטיק פאַר דער געזעלשאַפט פון פעלקער. די נאַציע וואָס שטייגט אַריבער, אָדער וואָס גלויבט איבערצושטייגן, אַנדערע נאַציעס אין זייער אינדוסטריעלער אַנטוויקלונג וועט שטענדיק פּרואוון צו ווערן די הערשערין איבער די ווייניקער אַנטוויקלטע נאַציעס.

(די פאָררעדע וואָס די רעדאַקציע פון „אַרבעטער פריינט" האָט געגעבן צום בריוו, וואָס זי האָט פאַרעפנטלעכט דעם 27סטן אויגוסט 1921).

*) אונזער בערלינער ברודערבלאַט „דער פרייער אַרבעטער" פאַרעפנטלעכט אַ בריוו וואָס אונזער גרויסער אומפאַרגעסלעכער לערער, האָט גענוי מיט אַ יאָר צוריק געשריבן. די בריוו איז, אַזוי צו זאָגן, אַפּיציעל אַ מין „פּאַסטאַראַלע" פון קראָפּאָטקינען צום מערב־אייראָפּעאישן פּראָ־ לעטאַריאַט, און האָט אַ שטיקל „געשיכטע" וועלכע „דער פרייער אַרבעטער" דערציילט ווי אַן איינלייטונג צו איר.

זייענדיק אין מאָסקווע פלעגט קראָפּאָטקין קריגן אָפטע באַזוכן פון אויסלענדישע דעלע־ גאַטן, וועלכע האָבן אים אָפט אַנטוישט, ווייל דער רוב פון די באַזוכער האָבן זיך אָנגעגעבן אַלס אַנאַרכיסטן, נאָר אינדערעמתן זיינען זיי געווען באָלשעוויקעס. איינער פון די דאָזיקע באַזוכער, דער טשעכאָסלאָוואַק הולאַ זאַנעטשיין, האָט עס פאַרשטאַנען קראָפּאָטקינען אַזוי ווייט אָפּצונאַרן, אַז ער האָט געוואונען זיין צוטרוי, און האָט פון אים באַקומען אַ בריוו צום פּראָלעטאַריאַט פון זיין לאַנד. זייענדיק אָבער אַ באָלשעוויק, האָט זאַנעטשיין די בריוו באַהאַלטן צוליב דעם, וואָס זי איז אַ קריטיק אָפן באָלשעוויזם. „דער פרייער אַרבעטער" האָט די בריוו דורך אַ צופאַל באַקומען און האָט זי פאַרעפנטלעכט.

אין דער איצטיקער לאגע וועלן מלחמות ווידער קומען און זייער כאראקטער וועט זיין נאך גרויזאמער, ווילדער און אוממענטשלעכער, ווי אין דעם לעצטן קריג, און וועלן ווערן א שטענדיק וואקסנדיקע סכנה פאר דעם צוקונפטיקן דור. אין דער דאזיקער סיטואציע ווערט א נויטווענדיקייט די פולשטענדיקע רעקאנסטרוקציע פון דער געזעלשאפט אויף א סאציאלן יסוד — ד"ה: א סאציאלע רעוואלוציע איז אומפארמיידלעך. אפילו די בורזשואזיע הויבט דאס שוין אן איינצוזעען. און דערפאר איז אבסאלוט נויטיק, אז די, וואס זיינען אמייסטן פאראינטערעסירט אינעם איבערבוי פון דער געזעלשאפט, זאלן באצייטנס דורכגענומען ווערן מיט די אידייען וועגן דער וועזנטלעכער ענדערונג אין דער סטרוקטור פונעם געזעלשאפטלעכן איבערבוי.

ביז איצט האבן די ארבעטער ארויסגעוויזן ווינציק אינטערעס פאר אזעלכע דיסקוסיעס. זיי האבן ניט געגלויבט אין דער מעגלעכקייט פון א נאענטער רעוואלוציע. אבער זיי מוזן איצט איינזען זייער טעות. דאס לעבן אליין, און גאנץ באזונדערס די מלחמה, האבן די רעקאנסטרוקציע געמאכט פאר א נויטווענדיקייט.

די סאציאלע רעוואלוציע קלאפט אין אונזערע טירן. פון דער אנדערער זייט, וועט איר, גאנץ זיכער, געוואויר ווערן פון די דעלעגאטן, וואס זיינען צוריקגעקומען פון רוסלאנד, אז דער פרואוו פון א סאציאלער יאקאבינישער רעוואלוציע, וואס ווערט זינט דריי יאר דורכגעפירט אויף א ברייטן יסוד, האט ניט געגעבן די רעזולטאטן, וואס מען האט דערוואַרט. מען וועט פרווון צושרייבן דעם דאזיקן צוזאמענברוך דער מלחמה, אבער די סיבות דערפון זיינען פיל טיפערע.

די רעוואלוציע פון נאוועמבער פון 1917 האט אין רוסלאנד פראקטיצירט א געמישטן רעזשים פונעם שטארק צענטראליסטיש־אויטאריטערן קאמוניזם (באבעף) און דעם אזוי־שטארק צענטראליסטישן קאלעקטיוויזם פון פאקער, וואס איז זינט 40 יאר אלגעמיין באקאנט אונטערן נאמען מארקסיזם. דער דאזיקער פארזוך — מוז מען מודה זיין — האט דורכאויס ניט אנטשפראכן די האפענונג, וואס מען האט אויף אים געלייגט.

דער פארזוך אויפצובויען א שטארקע צענטראליסטישע מאכט און, ווי די רוסישע רעוואלוציע האט דערוויזן — דאס דורכזעצן מיט דעקרעטן און גאנצע ארמייען פון באאמטע, האט זיך נישט איינגעגעבן. די געוועגלעכע פעלערן פון יעדן צענטראליסטישן שטאט לייזן אויף די קאנסטרוקטיווע ארגאניזמען, שטופן אפ די מאסן פונעם קאנסטרוקטיוון געדאנק. און די קאמוניסטישע באאמטע, וואס באזיצן דיקטאטארישע מאכט, פארשארפן נאך די דאזיקע פעלערן, אנשטאט זיי צו באזייטיקן.

עס פארשטייט זיך, אז די ארבעטער פון צענטראל־און מערב־אייראפע וועלן זוכן זיכערע מיטלען צו דערגרייכן זייער ציל, ווען די רעזולטאטן פון דער רוסישער רעוואלוציע וועלן ווערן באקאנט פאר זיי. שוין אין דעם „ערשטן אינטערנאציאנאל" ווען זיי האבן שטודירט, די עפנטלעכע באדינונג אין דער צוקונפטי

קער געזעלשאַפט, האָבן זיי געזוכט צו לייזן די סאָציאַלע פּראָבלעם דורך דער סאָציאַליזירונג פון דער פּראָדוקציע און אויסטויש; אָבער זיי האָבן דאָס געוואָלט דערגרייכן נישט דורך דעם צענטראַליסטישן שטאַט, נאָר דורך דער פעדעראציע פון פרייע קאָמונעס, דורך דער דעצענטראַליזאציע פון דער פּראָדוקציע און אויסטויש; דורך דעם אויפוואַכן פון דער לאָקאַלער איניציאַטיווע פון פּראָדוציר און קאָנסומיר-גרופּעס. קורץ, — זיי האָבן שטודירט די פראַגע ווי אַזוי אויפצובויען די נייע געזעלשאַפט נישט דורך דעקרעטן פון אַ צענטראַלע, נאָר דורך דער איינפאַכער פאַרבינדונג פון לאָקאַלער און אינדיווידועלער איניציאַטיווע, אַנשטאָט די דאָזיקע איניציאַטיווע אָפּצוטויטן דורך אַרמייען פון טשינאָווניקעס, וועלכע דערפילן, גוט אָדער שלעכט, דעם ווילן פון דער צענטראַלע.

די דערפאַרונג, וואָס מען האָט געמאַכט אין רוסלאַנד, האָט באַשטעטיקט די נויטיקייט צו אַנטוויקלען די דאָזיקע אויטאָנאָמע און פעדעראַטיווע טענדענצן. און, אָן ספק, אַז די אַרבעטער וועלן דורכלייגן דעם דאָזיקן וועג נאָכדעם, ווי זיי וועלן גרינטלעך האָבן אונטערגעזוכט די גרויסע און שווערע פראַגן וואָס טויכן אויף ביי יעדער רעוואָלוציע, אַזוי ווי זיי האָבן דאָס געטאָן אין דעם פעדעראַטיוון אינטערנאַציאָנאַל.

ברידער און פריינט פון מערב-אייראָפּע! די געשיכטע האָט אייער דור אָנפאַרטרויט אַ גרויסע אויפגאַבע, זי האָט אייך געגעבן די מאַכט אָנצוצייכענען אַ נייע ריכטונג און סאָציאַליסטישע פּרינציפּן, כדי אויסצוגעפינען אַ פּראַקטישע פאָרם. אויף אייך פאַלט אויס די אויפגאַבע אויסצואַרבעטן אַ נייע פאָרם פון אַ געזעלשאַפט אין וועלכער די אויסבייטונג פון איין מענטש דורך דעם צווייטן און פון איין קלאַס דורך דעם צווייטן, זאָל ווערן אַן אוממעגלעכקייט. און אויפן אָרט פון צענטראַליזם, וואָס ברענגט אונז נאָר מלחמות און אונטערדריקונג, וועלן זיך אַנטוויקלען טויזנטער לעבנס-צענטערן פון קאָנסטרוקטיווע קרעפטן, ווי די פרייע סינדיקאַטן, אין די אומאָפּהענגיקע קאָמונעס.

די געשיכטע טרייבט אין דער דאָזיקער ריכטונג. לאָמיר זיך מוטיק נעמען צו דער אַרבעט! לאָמיר ברעכן מיט די פאַראורטיילן פון וואָוילטעטער און קאַפּיטאַל און מיט דער שטאַטס-השגחה. אין אונזערע גרופּן, אויף אונזערע קאָנגרעסן, אין אונזערע סינדיקאַטן און קאָמונעס וועלן מיר געפינען די נויטיקע עלעמענטן אויפצובויען אַ נייע געזעלשאַפט, — אַ ג ע ז ע ל ש אַ פ ט פ ו ן אַ ר ב ע ט א ו ן פ ר יי ה יי ט, פריי פון קאַפּיטאַל, פון שטאַט און פון אויטאָריטעטן-קולט.

פּיאָטר קראָפּאָטקין.

מאָסקווע, אויגוסט 1920.

צו דע רעיגערן*)

מאָסקווע, דמיטראָוו, 23טן דעצעמבער 1920.

טייערער חבר דע־רעיגער!

א הארציקן דאנק אייך פאר אייער פריינטלעכער בריוו אין אָקטאָבער, וואָס איך האָב, פארשטענדלעך, דערהאלטן. אלע דריי: מיין פרוי, מיין טאָכטער און איך גופא, זיינען טיף גערירט פון אייער בריוו און פון אייער איינלאדונג. נאָר ווי אייך איז שוין, מסתמא, באוואוסט פון דער בריוו, וואָס איך האָב געשיקט די חברים פון דעם „סינדיקאליסט", איז אונזער לאגע איצט ניט אזוי שלעכט, ווי זי איז געווען אין פאָריקן יאָר. מיר האָבן דאָס נויטיקע צום לעבן. אויף וויפל דאָס איז ניט קיין געוויינלעכע זאך אין גאנץ אייראָפּע, מיינט דאָס שוין א סך. איך דאנק אייך זייער פאר אייער איינלאדונג. ווען איך זאָל נאָכאמאָל פאָרן קיין מערב אייראָפּע, וואָלט איך געטאָן אלעס מעגלעכעס, אייך צו באזוכן אין הארלעם.

די סאָציאלע רעוואָלוציע אין רוסלאנד האָט, צום אומגליק, אָנגענומען א צענטראליסטישן, אויטאָריטערן כאראקטער. ניט־קוקנדיק דערויף דערווייזט זי די מעגלעכקייט פון אריבערגיין פון דער קאפּיטאַליסטישער געזעלשאפט צו דער סאָציאליסטישער. דער דאָזיקער געדאנק וועט, אָן ספק, באגייסטערן די סאָציאַליסטן פון מערב־אייראָפּע אין זייערע אָנשטרענגונגען צו אויפבויען א געזעלשאפט אויפן יסוד פו דער אנטיקאפּיטאליסטישער גלייכהייט. גלייכצייטיק וועלן די צענטראליסטישע פעלערן, וואָס זיינען באגאנגען געוואָרן פון דער רוסישער רעוואָלוציע, העלפן די האָרעפּאשניקעס פון די אנדערע לענדער אויסצומיידן אַזעלכע פעלערן.

מיט ברודערלעכן גרוס

פּיאָטר קראָפּאָטקין.

פּ. ס. — מיר וואוינען אין א שטעטל, 60 קילאָמעטער אין צפון פון מאָסקווע, וואו מיר האָבן א גאָרטנדל, וואָס מיין פרוי באארבעט. צום אומגליק בין איך זעלבסט שוין ניט אימשטאנד זיך צו פארנעמען מיט פיזישער ארבעט, דעריבער שטעלט אונז מיין פרוי אליין צו כמעט דאָס גאנצע אויבסט, וואָס מיר דארפן האָבן אויפן ווינטער. איך אַרבעט איבער א גרויסן ווערק וועגן דער „עטיק אויפן נאטוראליסטישן יסוד". איר קאָנט מיר שרייבן אויף האָלענדיש, וואָס איך פארשטיי גוט, נאָר שרייבן אויף דער שפּראך קאָן איך ניט.

---

*) א האָלענדישער אנאַרכיסט.

פיאָטר קראָפּאָטקין

וואָס זשע טוט מען?*)

דעם 23סטן נאָוועמבער פון 1920. א שטורמישער שמועס מיט סאָפיאַן און מיט אלעקסאנדראַן (קראָפּאָטקינס פרוי און זיין טאָכטער). אלץ די זעלבע איי־ביקע פאָרוואורפן — פארוואָס טרעט איך נישט ארויס מיט קיין באַשטימטער פּראָגראַם? — וועגן וואָס? א טעטיקייט־פּראָגראַם? — ניין, א „מיינונג", אן אלגעמיינע מיינונג וועגן די איצטיקע געשעענישן!

אָט איז מיין מיינונג.

די רעוואָלוציע, וואָס מיר האָבן איבערגעלעבט, איז א סך־הכל נישט פון די אָנשטרענגונגען פון איינצלנע פּערזענלעכקייטן, נאָר ס׳איז א סטי־כישע דערשיינונג, וואָס איז נישט אָפּהענגיק

---

*) דער דאָזיקער דאָקומענט איז געווען פאַרעפנטלעכט אין דעם זשורנאַל „ראַבאָטשי פּוט" (דער אַרבעטער־וועג) אָרגאַן פון די רוסישע אַנאַרכאָ־סינדיקאַליסטן, נומ. 5, יולי 1923, אַרויס־געגעבן פון דעם קאָמיטעט צו פאַרטיידיקן דעם אַנאַרכאָ־סינדיקאַליזם ביי דער אינטערנאַציאָ־נאַלער אַרבעטער־אָרגאַניזאַציע, (בערלין), און איז איבערגעדרוקט געוואָרן אינעם אינטערנאַצ. זאַמלבוך, וואָס איז דערשינען אין שיקאַגאָ אין 1931, צו קראָפּאָטקינס 10־טן יאָרצייט אונטער ג. מאַקסימאָווס רעדאַקציע.

פאַרעפנטלעכנדיק דעם דאָזיקן דאָקומענט, האָט די רעדאַקציע פון „ראַבאָטשי פּוט" צוגע־געבן פאָלגנדע באַמערקונג:

„צושיקנדיק אייך צום פאַרעפנטלעכן אין „ראַבאָטשי פּוט" פּ. א. קראָפּאָטקינס ווערטער, וואָס זיינען נאָך ביז איצט ניט דערשינען אין רוסיש, וועגן דער באַדייטונג פון דער רוסישער רעוואָלוציע, שרייבט אונז זיין טאָכטער אַלעקסאַנדראַ פּיעטראָוונאַ, פאָלגנדעס:

„מיט אַ געוויסער צעגערונג אַנטשליס איך מיך צו פאַרעפנטלעכן דעם דאָזיקן פראַגמענט. איך האָב מורא, אַז ער קאָן אויסזען פּעסימיסטיש. די רעוואָלוציעס זיינען ניט דער רעזולטאַט פון אַ וועלכער ס׳ניט איז שטרעבונג צום צעשטערן, אָדער אַפילו צו אַ שנעלער ענדערונג מצד די אַזוי גערופענע רעוואָלוציאָנערן, נאָר זיי זייען דער אומפאַרמיידלעכער רעזולטאַט פון דער אָפּאָזיציע פון די, וועלכע גלויבן אין דער עוואָלוציע. די יעניקע, וועלכע פאַרשטייען עס ניט, וועלן געפינען אינעם פראַגמענט פון מיין פאָטער אַ באַווייז צו די „גרוילן" פון דער רעוואָלו־ציע. אָבער אויך אַזויפיל, אויך וויפל דער פּראָגרעס איז אומדערבאַרעמדיק אין באַצוג צו די,

פון מענטשלעכן ווילן, און ס'איז אויך א נאטור־דערשיינונג, ווי ס'איז דער טייפון, וואָס לויפט אַן אויף די ראנדן פון מזרח־אזיע.

טויזנטער אורזאכן, לגבי וועלכע די ארבעט פון א איינצלנעם מענטשן, אָדער אפילו פון א פּאַרטיי, איז נישט מער ווי איינע פון די זעמדעלעך, איינע פון די קליינע אָרטיקע ווינטן, — האָבן מיטגעווירקט, אז ס'זאָל זיך שאפן די גרויסע סטיכישע דערשיינונג. א גרויסע, מחמת זי איז אָדער א באנייענדיקע, אָדער א צעשטערנדיקע און באנייענדיקע קאטאַסטראָפע.

מיר אלע — און איך אויך אריינגערעכנט — האָבן צוגעגרייט אָט די סטיכישע איבערקערעניש, אָבער ס'האָבן זי אויך צוגעגרייט אלע פריערדיקע רעוואָלוציעס פון 1793, 1848, 1871, אלע שריפטן פון די יאקאָבינער, פון די סאָציאַליסטן, פון די פּאָליטיקאנער... אלע דערפאָלגן פון דער וויסנשאפט, פון דער אינדוסטריע, פון דער קונסט, אא"וו. מיט איין וואָרט, מיליאָנען סטיכישע סיבות, ווי מיליאָנען באוועגונגען פון די טיילכעלעך לופט צי וואסער שאפן דעם אָנפליענדיקן שטורעם, וואָס טרינקט שיפן, אָדער צעשטערט 1000 הייזער, — אָט ווי די באָדן-טרייסלונגען און ערד־ציטערנישן ווערן ארויס־

וועלכע „געפינען אַ באַפרידיקונג אינעם פּעסימיזם”, איז ניט כדאי זיך צו באַאומרואיקן וועגן דעם, וואָס די דאָזיקע מענטשן וועלן יאָ געפינען, אָדער ניט געפינען, אין דעם דאָזיקן פראַגמענט.

„דאָס איז געווען אין דימיטראָוו דעם 23־טן נאָוועמבער פון 1920 אין אָוונט. מיין פאָטער האָט אונז אַריינגערופן, מיך און מיין מוטער, כדי מיר זאָלן אויסהערן דאָס, וואָס ער האָט אָנגעשריבן. ער איז געווען שטאַרק אויפגערעגט און זיין קול האָט געציטערט. זיין האַנטשריפט, וואָס איז שטענדיק געווען אַ ריינע און קאָרעקטע, איז דאָס מאָל געווען אומלייענבאַר אויפן ערשטן בלעטל; דער גאַנצער אָריגינאַל איז געווען אָנגעשריבן אין אַ ליידנשאַפטלעכן אויפברויז. פון אַלע טראַגעדיעס, וואָס איך האָב איבערגעלעבט במשך פון די דריי יאָר, — יאָרן פול מיט מענטשלעכע ליידן, גיכער גייסטיקע ווי פיזישע, איז איינע פון די טיפסטע טראַגעדיעס — דעם קאַמף צו קענען איבערטראָגן די ליידן. די דאָזיקע טראַגעדיע, ווי איך האָב זיך אָנגעשטויסן, האָט במחשבה איבערגעלעבט מיין פאָטער נאָכפאָלגנדיק דעם גאַנג פון דער גרויסער ראָד פון דער געשיכטע. זיין טיפע און אַקטיווע ליבשאַפט צו דער גאַנצער מענטשהייט האָט געמאַכט פאַר אים זייער פיינלעך דאָס איבערלעבן פרעמדע ליידן, וועלכע ער איז ניט געווען בכוח צו מילדערן, אָדער פאַרמיידן. די אומפאַרמיידלעכקייט פון דער רעוואָלוציע, וואָס איז געגאַנגען גלייך פון די ערשטע שריט אויף אַ פאַלשן וועג, וואָס פירט נאָר צום דורכפאַל און צו רעאַקציע, איז פאַר זיין ניכטערן מוח געווען אַ טראַגישער נסיון. אין דעם דאָזיקן פראַגמענט, אייגנטלעך, איז פאַראַן אַ סך באַלערנדיקס — ניט נאָר פאַר די, וועמען ס'איז שוין פאַראינטערעסירט אינעם שטודירן דעם אַנאַרכיסטישן אידעאַל, נאָר אויך פאַר די, אין וועמעס מוחות דער אינטערעס צו דער רוסישער רעוואָלוציע וועט אַרויסרופן אַ אומענדלעכע רייע פראַגן און פּראָבלעמען.

„ס'איז קלאָר, אַז דער דאָזיעקר פראַגמענט איז געווען אָנגעשריבן ניט כדי אים צו פאַרעפנטלעכן. ער איז אַן ענטפער אויף אייניקע געשטעלטע פראַגן, און מיין פאָטער האָט אים אָנגעשריבן נאָר כדי פאָרלייענען פאַר מיר און מיין מוטער.”

א. פּ. קראָפּאָטקין.

גערופן פון טויזנטער קליינע טרייסלונגען און צוגרייטנדיקע באוועגונגען פון די טיילכעלעך.

מענטשן, וואָס בכלל שטעלן זיי זיך נישט פאָר די דערשיינונגען ק אַ נ־ ק ר ע ט, מ מ ש ו ת ד י ק, וואָס דענקען מער מיט ווערטער ווי מיט דורכ־ געטראַכטע בילדער, האָבן נישט קיין פאָרשטעלונג וועגן דעם, וואָס עס איז אזוינס א רעוואָלוציע, וועלכע מיליאָנען סיבות ס'האָבן צוזאמען געווירקט, אויף צו געבן דער רעוואָלוציע איר איצטיקן כאראקטער, און דעריבער זיינען זיי גע־ נויגט צוצוגעבן א איבערגעטריבענע באדייטונג, אין גאנג פון דער רעוואָלוציע, זייער פערזענלעכקייט און דער פאָזיציע, וואָס ז יי אָדער זייערע פריינט וועלן פארנעמען אין אָט דעם ריזיקן איבערקער. און פארשטייט זיך, אז זיי זיינען פול־ שטענדיק אומפעאיק צו פארשטיין, ווי מאכטלאָז עס איז דער איינצלנער מענטש, וואָס פאר א שכל און עקספעריענץ ער זאָל נישט פארמאָגן, אין אָט דעם גע־ ווירבל פון הונדערטער טויזנטער כוחות, וואָס דער איבערקער האָט געלאָזט אין גאנג.

זיי פארשטייען נישט, אז אויב ס'האָט זיך אָנגעהויבן אזא גרויסע נאטור־ דערשיינונג, ווי אן ערדציטערניש, אָדער ריכטיקער — ווי א טייפון, דעמאָלט זיינען א יי נ צ י ק ע מ ע נ ט ש ן מ א כ ט ל אָ ז צו האָבן וועלכע נישט איז ווירקונג אויפן גאנג פון די געשעענישן. א פ א ר ט יי קען נאָך עפעס אויפטאָן, א סך ווייניקער ווי מ'מיינט עס, אָבער דאָך, אויפן אויבערפלאָך פון די אָנלויפנדיקע כוואליעס, קען מען איר ווירקונג אפשר קוים־קוים באמערקן. אָבער איינציקע מענטשן, וואָס שטעלן נישט צוזאמען קיין גענוג צאָלרייכע פארטייען, זיינען אומבאדינגט מאכטלאָז; זייערע כוחות זיינען אומבאדינגט גלייך צו נול. שטעלט אייך פאָר א כוואליע, א קלאפטער די הויך, וואָס לויפט אָן אויפן ברעג, און שטעלט אייך פאָר א מענטשן, וואָס שטעלט איר אנטקעגן זיין שטעקן אָדער אפילו זיין שיפל!

אויב דאָס זיינען די גאנצע כוחות, בלייבט דיר בלויז איבער איין זאך: — איבערוואַרטן דעם טייפון.

אין אָט דער לאגע שטיי איך, דער אנארכיסט. אָבער אין א זייער ענלעכער לאגע געפינען זיך אין רוסלאנד אויך גרעסערע פארטייען.

איך וועל זאָגן נאָך מער — אין אזא לאגע געפינט זיך אויך די איצט אָנפי־ רנדיקע פארטיי. זי פירט שוין מער נישט אָן, נאָר עס טראָגט זי דער שטראָם, וואָס זי האָט געהאָלפן שאפן, אָבער וואָס איז איצט שוין טויזנט מאָל שטארקער פון איר.

אָט איז געווען א דאמבע, וואָס האָט איינגעהאלטן א מאסע וואסער. מיר האָבן אלע אָט די דאמבע אונטערגעהאקט. אויך איך האָב דערצו בייגעטראָגן מיין חלק.

אייניקע האָבן געחלומט אוועקצופירן דאָס וואסער דורך אן ענגן קאנאל צו

זייער מיל. אנדערע האָבן געחלומט דורכצולייגן מיט דער הילף פון דעם וואסער־דורכרייס נ י י ע ו ו ע ג ן פאר דעם געצוימטן טייך. איצט טראָגט זי זיך נישט צו דער מיל — זי האָט שוין די מיל אראָפּגעטראָגן — נישט אויף דעם וועג, וואָס מיר האָבן געהאט באשטימט. דערביי איז פאָרגעקומען א דורכרייס נישט א דאנק אונדזערע אָנשטרענגונגען, נאָר א דאנק א גרויסער צאָל אומגעהויער גרעסערע סיבות, וואָס האָבן דערמעגלעכט דעם דורכרייס פון דער דאמבע. און אָט פרעגט זיך: — וואָס זשע טוט מען?

פארשטעלן די דאמבע — איז אן אומזין. ס'איז שוין צו שפּעט!

דורכלייגן פארן זיך דורכגעריסענעם וואסער נייע וועגן — איז נישט מעגלעך! מיר האָבן פאר דעם געגרייט א וועג, וואָס מיר האָבן געהאלטן פארן בעסטן. אָבער דער וועג האָט זיך ארויסגעוויזן נישט גענוג טיף, נישט גענוג צוגעגרייט, ווען דער דורכרייס איז פאָרגעקומען, און דאָס וואסער איז נישט אוועק אויף אים. דאָס וואסער רייסט זיך און ברעכט אויף אן אנדער וועג.

וואָס זשע טוט מען?

מיר לעבן דורך אַ רעוואָלוציע, וואָס איז אוועק אינגאנצן נישט אויף דעם וועג, וואָס מיר האָבן פאר איר געגרייט, אָבער וואָס מיר האָבן נישט באוויזן גענוג צוצוגרייטן... וואָס זשע טוט מען איצט?

שטערן דער רעוואָלוציע? — נישט גוט! שפּעט. די רעוואָלוציע וועט גיין איר וועג, אויף דער ליניע פון קלענסטן ווידערשטאנד, און וועט זיך נישט אומקוקן אויף אונדזערע אָנשטרענגונגען.

איצט געפינט זיך די רוסישע רעוואָלוציע אָט אין אזא לאגע.

זי טוט אויף שרעקלעכע זאכן. זי מאכט חרוב דאָס גאנצע לאנד. זי הרגעט אוים מענטשן אין איר משוגענעם אימפּעט: דערפאר איז זי דאָך טאקע א רעוואָלוציע, און נישט קיין פרידלעכער פּראָגרעס, ווייל זי ברעכט און קוקט זיך נישט אום, וואָס זי ברענגט אום און וואוהין זי גייט.

און מיר זיינען אוממעכטיק דערוויל צו אוועקפירן זי אויף אן אנדער וועג, ביז וואנען זי וועט זיך נישט אויסלעבן. ס'איז נויטיק, אז די רעוואָלוציע זאָל אויסלעבן אירע כוחות.

און דעמאָלט?

דעמאָלט וועט פ א ט א ל ע ר ה י י ט ק ו מ ע ן ד י ר ע א ק צ י ע.

אזוי איז דאָס געזעץ פון דער געשיכטע, און ס'איז גרינג צו פארשטיין, פ א ר ו ו א ָ ס ס ' ק ע ן א נ ד ע ר ש נ י ש ט ז י י ן.

מיינען, אז מיר קענען ענדערן דעם גאנג פון דער רעוואָלוציע — איז א קינדערשע אילוזיע. די רעוואָלוציע איז אזא כוח, וואָס דו וועסט איר גאנג נישט ענדערן.

און דער אָנקום פון דער ר ע א ק צ י ע א י ז א ב ס א ָ ל ו ט א ו מ־פ א ר מ י י ד ל ע ך, פונקט ווי ס'איז אומפארמיידלעך די פארטיפונג פונעם

וואסער־פלאך הינטער יעדער כוואליע; ווי ס'איז אומפארמיידלעך ביים מענטשן דאס פארלירן די כוחות נאך א פיבערדיקן אויפשטייג.

און דעריבער איז אלעס, וואס מיר קענען טאן, איז צו ריכטן אונדזערע אנשטרענגונגען אויף צו פארקלענערן דעם וואוקס און כוח פון דער אנקומענדיקער רעאקציע.

אבער אין וואס קענען באשטיין אונדזערע אנשטרענגונגען?

צוימען דעם כוח פון די לײדנשאפטן, פון איינעם אדער פון צווייטן צד? ווער וועט אונדז הערן? — אלנפאלס, אפילו אויב ס'זיינען פאראן דיפלאמאטן, וואס זיינען פעאיק עפעס אויפצוטאן אין אט דער ראל — איז די צייט פאר זייער אויפטריט נאך נישט געקומען: נישט דער צד, נישט יענער זיינען נאך נישט אויפגעלייגט זיי צו הערן.

איך זע איין זאך: מ'דארף אויפקלייבן מענטשן, וואס זיינען פעאיק צו פארנעמען זיך מיט קאנסטרוקטיווער ארבעט, אין דער מיט פון איטלעכער פון זייערע פארטייען, נאכדעם ווי די רעוואלוציע וועט אויסלעבן אירע כוחות. מיר אנארכיסטן דארפן צוקלייבן א קערן פון ערלעכע, איבערגעגעבענע, נישט קיין אויפגעפרעסענע פון אייגנליבע, אנארכיסטישע טוער. אך, ווען איך וואלט געווען אינגער און וואלט געקענט זיך זען מיט הונדערטער מענטשן — פארשטייט זיך אזוי, ווי מ'דארף עס טאן, אויב מ'וויל אפקלייבן מענטשן פאר אן אלגעמיינער זאך!...

אויב אזעלכע „צוזאמענקלייבער" פון אנארכיסטן וועלן זיך געפינען צווישן די חברים, בין איך, פארשטייט זיך, גרייט זיי צו העלפן. דעמאלט וועט מען אויך דארפן איבערשרייבן זיך — אבער מ'וועט דארפן באנוצן פיל מער די קארעספאנדענץ און די פערזענלעכע פארבינדונגען, ווי די דרוקעריי.

אויפרוף צו די אַרבעטער פון דער מערב־וועלט

(קעגן דער קאַפּיטאַליסטישער אינטערווענץ אין רוסלאַנד)

דמיטראָוו, רוסלאַנד, 28טן אַפּריל 1919.

מען האָט מיך געפרעגט צי האָב איך נישט צו שיקן אַן אויפרוף צו די אַר־בעטער פון דער מערב־וועלט. אין דער אמתן איז דאָ פיל צו זאָגן און לערנען פון די איצטיקע געשעענישן אין רוסלאַנד. אָבער כדי די דאָזיקע ווענדונג מיינע זאָל נישט זיין צו לאַנג, וועל איך זיך באַנוגענען מיט באַהאַנדלען די וויכטיקסטע פונקטן.

די אַרבעטער פון דער ציוויליזירטער וועלט און זייערע פריינד פון די אַנ־דערע קלאַסן מוזן פריער פון אַלץ צווינגען זייערע רעגירונגען, אַז זיי זאָלן איינ־מאָל פאַר אַלע מאָל פאַרלאָזן דעם געדאַנק פון אַ באַוואָפנטער אַריינדרינגונג אין די געשעענישן פון רוסלאַנד, סיי אין אַ אָפענער, סיי אין אַ פאַרשטעלטער פאָר־מע, מיליטעריש אָדער דורך דער שטיצע פון אַנדערע פעלקער.

רוסלאַנד לעבט איצט איבער אַ רעוואָלוציע פון דער זעלבער טיפקייט און וויכטיקייט, ווי ענגלאַנד אין 1648 — 1639 און פראַנקרייך אין 1794 — 1789. יעדער נאַציע מוז זיך אָנטזאָגן צו שפּילן די שענדלעכע ראָל, צו וועלכער עס האָבן זיך דערניִדעריקט ענגלאַנד, פּרייסן, עסטרייך און רוסלאַנד אין דער צייט פון דער פראַנצויזישער רעוואָלוציע.

אויסער דעם, באַדאַרף מען אין זינען האָבן, אַז די רוסישע רעוואָלוציע, וואָס שטרעבט אויפצובויען אַ געזעלשאַפט, אין וועלכער די גאַנצע פּראָדוקציע פון די אַרבעטער־כוחות, פון דער טעכנישער פעאיקייט און די וויסנשאַפטלעכע קענטעניש זאָל גיין לטובת ה כ ל ל — איז נישט קיין בלויזער צופאַל אין דעם פּאַרטייען־שטרייט. זי איז צוגעגרייט געוואָרן דורך אַ כמעט הונדערט יעריקער סאָציאַליסטישער און קאָמוניסטישער פּראָפּאַגאַנדע, פון דער צייט פון אָוועָן, סען־סימאָן און פוריע. און הגם עס זעט אויס, אַז דער פאַרזוך אויף איינ־

צופלאנצן די נייע געזעלשאפט דורך דער דיקטאטור פון א פארטיי איז פאר־משפט צו א דורכפאל, מוז מען דאך אנערקענען, אז די רעוואלוציע האט שוין איינגעפירט אין אונדזער אלטעגלעכן לעבן נייע באגריפן וועגן די רעכטן פון דער ארבעט, וועגן איר אמתער פונקציע אין דער געזעלשאפט, און וועגן די פליכטן פון יעדן בירגער.

נישט נאר די ארבעטער, נאר אלע פראגרעסיווע עלעמענטן פון די ציווילי־זירטע פעלקער האבן די פליכט צו מאכן א סוף צו דער שטיצע, וואס איז ביז איצט געגעבן געווארן צו די שונאים פון דער רעוואלוציע. נישט דערפאר, ווייל עס איז נישטא וואס צו באקעמפן אין די מעטאדן פון דער באלשעוויסטישער רעגירונג. פונקט פארקערט! נאר ווייל יעדע באוואפנטע אריינמישונג פון אן אויסלענדישע מאכט פאראורזאכט נויטווענדיקערווייז א שארפערע דיקטאטא־רישע שטרעבונג ביי די רעגירער און פאראליזירט די באמיאונגען פון יענע רוסן, וואס זיינען גרייט צו העלפן רוסלאנד ווידער אויפצובויען איר לעבן, נישט רע־כענענדיק זיך מיט איר רעגירונג.

די חסרונות, וואס זיינען פארבונדן מיט דער דיקטאטור פון א פארטיי זיי־נען פארגרעסערט געווארן דורך די מלחמה־באדינגונגען, אין וועלכע עס לעבט די דאזיקע פארטיי. דער קריגס־צושטאנד איז געווען אן אויסרייד אויף צו בא־פעסטיקן די דיקטאטור־מעטאדן פון דער פארטיי, ווי אויך איר טענדענץ צו צענ־טראליזירן אלע לעבנס־דעטאלן אין די הענט פון דער רעגירונג, א זאך וואס האט געפירט דערצו, אז עס זאלן פארהאלטן ווערן אומגעהויער גרויסע צווייגן פון דער געווענלעכער טעטיקייט פון דעם פאלק. די חסרונות וואס זיינען פארבונ־דן מיטן שטאטס־קאמוניזם זיינען אומענדלעך פארכפלט געווארן אונטערן אויס־רייד, אז אלע צרות פון אונדזער לעבן נעמען זיך פון דער אריינמישונג פון די אויסלענדער.

פון דער אנדער זייט מוז איך באמערקן, אז אויב עס וועט פארגעזעצט ווערן די מיליטערישע אריינמישונג פון די פארבינדעטע, וועט זי זיכער אנטוויקלען אין רוסלאנד א געפיל פון פארביסנקייט צו די מערב־פעלקער, א געפיל, וואס וועט אויסגענוצט ווערן אין צוקונפטיקע קאמפן. די דאזיקע פארביסנקייט האלט זיך שוין אין אנטוויקלען.

בקיצור, עס פאדערט זיך ווי־אמשנעלסטן, אז די פעלקער פון מערב־איי־ראפע זאלן אריינגיין אין דירעקטע באציאונגען מיט דער רוסישער נאציע. און אין דעם דארפט איר — דער ארבעטער קלאס און די פארגעשריטענע עלעמענטן פון אלע פעלקער — זאגן אייער ווארט.

נאָך איין וואָרט וועגן דער פראגע אין אלגעמיין. די באנייאונג פון די באַ־ציאונגען צווישן די אייראָפּעאישע און אמעריקאנער פעלקער מיט רוסלאנד מיינט נישט בשום אופן אז דאָס רוסישע פאָלק וועט האָבן די אויבערהאנט אי־בער די נאציאָנאַליטעטן, וואָס האָבן צוזאמענגעשטעלט דאָס קעניגרייך פון די צאַרן. דאָס אימפּעריאליסטישע רוסלאנד איז געשטאָרבן און וועט שוין קיין תחית המתים נישט אויפשטיין. די צוקונפט פון אירע פאַרשידענע פּראָווינצן צייכנט זיך אָן אין דער ריכטונג פון א גרויסער פעדעראציע. די נאטירלעכע טעריטאָריעס פון די פאַרשידענע טיילן פון דער פעדעראציע אונטערשיידן זיך פון די יעניקע, וואָס די געשיכטע פון רוסלאנד לערנט אונדז. אלע באַמיאונגען צו פאַראייניקן אונטער איין צענטראלן געזעץ די צוזאמענשטעלנדיקע טיילן פון דער רוסישער אימפּעריע — פינלאנד, די באלטישע פּראָווינצן, ליטע, אוקראינע, גרוזיע, אַר־מעניע, סיביר, א.א.וו. — זיינען באַשטימט צו א זיכערן דורכפאל. בכן איז נוי־טיק, אז די מערב־פעלקער זאָלן דערקלערן, אז זיי אָנערקענען דאָס רעכט פון „זעלבסט־באַשטימונג" פאַר יעדן טייל פון דער געוועזענער רוסישער אימפּעריע.

מיין מיינונג איז, אז די דאָזיקע אנטוויקלונג וועט זיך ווייטער גיין איר וועג. איך זע די דערנענטערונג פון דער צייט, ווען יעדע פעדעראציע וועט אליין זיין א פעדעראציע פון דערפער און פרייע שטעט. איך גלויב אויך, אז געוויסע טיילן פון מערב־אייראָפּע וועלן גאָר אין גיכן אָננעמען די ווענדונג אין דער דאָזיקער ריכטונג.

בנוגע אונדזער היינטיקער עקאָנאָמישער און פּאָליטישער לאגע, באַמיט זיך די רוסישע רעוואָלוציע, אלס פאָרזעצונג פון די צוויי גרויסע רעוואָלוציעס פון ענגלאנד און פראנקרייך, צו פּראָגרעסירן דאָרטן, וואו פראנקרייך האָט זיך אָפּ־געשטעלט ווען זי איז צוגעקומען צום באַגריף פון דער „פאַקטישער גלייכהייט", וועלכע איז די עקאָנאָמישע גלייכהייט.

אין רוסלאנד, צום באַדויערן, איז דער פאַרזוך געמאַכט געוואָרן אונטער דער שטאַרקער צענטראליזירטער מאַכט פון א פּאַרטיי — די פּאַרטיי פון די באָלשעוויקעס. באַבעפס קאָנספּיראציע, א שטרענג צענטראליסטישע און יאַקאָ־בינישע, האָט געוואָלט מאַכן די פּראָבע אויף דעם זעלביקן שטייגער. איך מוז אייך אָפן מודה זיין, אז לויט מיין מיינונג, איז דער דאָזיקער פאַרזוך אויפצור־בויען א קאָמוניסטישע רעפּובליק אויפן גרונט פון א פעסט צענטראליזירטן שטאַטס־קאָמוניזם, — א שרייענדער דורכפאל. פון רוסלאנד לערנען מיר, ווי אַזוי דער קאָמוניזם ט אָ ר נ י ש ט אָ נ ג ע ה א נ ג ע ן ו ו ע ר ן מ י ט ג ו ו א ל ד, נישט אפילו א מידער באַפעלקערונג פון אלטן רעזשים, וואָס גיט נישט קיין שום אקטיוון ווידערשטאַנד דעם פאַרזוך פון די נייע הערשער.

דער גערדאנק פון די סאָוועטן, דאָס הייסט, פון ארבעטער־און פויערן־ראטן, וואָס איז צום ערשטן מאָל געפּרעדיקט געוואָרן אין דעם רעוואָלוציאָנערן אויפ־שטאַנד פון 1905 און איז תיכף איינגעפירט געוואָרן אין דער פּראַקטיק אין פעב־ברואר 1917; דער גערדאנק פון די סאָוועטן, וואָס האלטן דעם קאָנטראָל אויף דעם פּאָליטישן און עקאָנאָמישן לעבן פונעם לאנד, איז זייער א גרויסער גערדאנק; און נאָך מער איז ער גרויס דערמיט, וואָס ער פירט נויטיקערווייז צו דער אידעע, אז די דאָזיקע ראטן דארפן צוזאמענגעשטעלט ווערן פון אלע יעניקע, וואָס א דאנק זייער פּערזענלעכער באמיאונג, נעמען זיי א רעאלן אנטייל אין דער אויסארבע־טונג פון דעם נאַציאָנאלן רייכטום.

אָבער בעת א לאנד ווערט באהערשט פון א פּארטיי־דיקטאטור, איז גאנץ פארשטענדלעך, אז די ארבעטער און פויערן־ראטן פארלירן זייער באדייטונג. זיי ווערן אראָפּגענידערט צו דער פּאסיווער ראָל, וואָס עס פלעגן אמאָל שפּילן די „גענעראל שטאַטן” און די פּארלאמענטן, ווען זיי פלעגן צונויפגערופן ווערן פון דעם קעניג און האָבן געדארפט קעמפן קעגן אן אלמעכטיקן קייזערלעכן ראט.

אן ארבעטס־ראט הערט אויף צו זיין א פרייע, ווירקזאמע, באראטנדיקע קערפּערשאפט, ווען אין לאנד איז נישט פאראנען קיין פרייהייט פארן געדרוקטן וואָרט, און דאָס איז די לאגע, אין וועלכער מיר געפינען זיך זינט צוויי יאָר, אונטערן אויסרייד אז מיר לעבן אין א מלחמה־צושטאנד. נאָך מער, די ארבע־טער און פויערן־ראטן פארלירן זייער באדייטונג, ווען די וואלן ווערן נישט צו־געגרייט דורך א פרייער וואל־טעטיקייט און ווערן דורכגעפירט אונטערן דרוק פון א פּארטיי־דיקטאטור. נאטירלעך איז דער געוויינלעכער תירוץ פאר דעם דיקטאטאָרישן געזעץ, אז ער ווערט באנוצט אלס מיטל צו באקעמפן דעם אלטן רעזשים.

אין דער אלטער און נייער געשיכטע איז גוט באקאנט דער אופן, ווי אזוי עס ווערט אראָפּגעוואָרפן א שוואכע רעגירונג. אָבער ווען עס פאָדערט זיך צו שאפן נייע לעבנס־פאָרמען, איבערהויפּט נייע פאָרמען פון פּראָדוקציע, נישט האָבנדיק פארן אויג קיין מאָדעל אויף נאָכצואמען, ווען אלץ מוז געמאכט ווערן אויפן פלאץ, ווען א רעגירונג, וואָס נעמט זיך אונטער צוצושטעלן פאר יעדן איינ־וואוינער יעדעס לאָמפּן־גלעזל וואָס ער דארף, ווייזט זיך ארויס אלס אומפעאיק צו טאָן דאָס, פארוואנדלט זיך די רעגירונג אין א שטערונג. זי אנטוויקלט אזא גרויסע ביוראָקראטיע, אז די פראנצויזישע ביוראָקראטישע סיסטעם, וואָס פאָ־דערט אז 40 באאמטע זאָלן זיך באטייליקן אין דעם פארקויף פון א בוים וואָס איז אויסגעריסן געוואָרן דורך א שטורעם־ווינט, איז אין פארגלייך מיט איר, אן אומבאדייטנדע. דאָס איז וואָס מיר לערנען איצט אין רוסלאנד. און דאָס איז וואָס איר, ארבעטער פון מערב, דארפט און מוזט אויסמיידן דורך אלע מיטלען,

מחמת איר אינטערעסירט זיך דאָך אין דעם דערפאָלג פון א סאָציאַלער ווידער־אויפבויאונג. שיקט אהערצו דעלעגאטן צו זען ווי אזוי א סאָציאַלע רעוואָלוציע ווערט דורכגעפירט אין לעבן.

די אומגעהויער גרויסע קאָנסטרוקטיווע ארבעט וואָס עס פאָדערט א סאָציאַלע רעוואָלוציע קען נישט דורכגעפירט ווערן פון א צענטראַלער רעגירונג, ווען אפילו זי זאָל האָבן אלס וועג-ווייזער עטוואָס מער זאַפטיקעס ווי עטלעכע סאָציאַליסטישע און אנארכיסטישע לערביכער. זי פאָדערט די קענטענישן, דעם מוח און די פרייוויליקע מיטארבעטערשאפט פון א גרויסער צאָל לאָקאַלע און ספּעציאַליזירטע קרעפטן, וועלכע זיינען די איינציקע, וואָס קענען באהאנדלען מיט דערפאָלג די פארשיידנארטיקע עקאָנאָמישע פראגן. אָפּוואַרפן די דאָזיקע מיטארבעטערשאפט און אָנפארטרויען אלץ צו דעם טאַלאַנט פון די פּאַרטיי־דיקטאַטאָרס, מיינט צו צעשטערן די אומאָפּהענגיקע גרופּעס, ווי למשל די פּאָך־סינדיקאטן — וואָס אין רוסלאַנד הייסן זיי „פּראָפעסיאָנעלע פאראיינען” — און די לאָקאַלע קאָאָפּעראַטיווע אָרגאַניזאַציעס, פארוואנדלענדיק זיי אין ביוראָקראַטישע פּאַרטיי-אָרגאַנען, ווי עס פּאַסירט איצטער. נאָר דאָס איז דער זיכערסטער אופן ווי אזוי אָפּצושטעלן די רעוואָלוציע, צו מאכן אוממעגלעך איר דורכפירונג, און דאָס איז דער מאָטיוו צוליב וועלכן איך פיל זיך פארפליכטעט צו וואָרענען אייך קעגן דער נאָכאמונג פון זייערע האַנדלונגען.

די אימפּעריאַליסטישע דעראָבערער פון אלע נאַציאָנאַליטעטן מעגן ווינטשן, אז די באפעלקערונג פון דער געוועזענער רוסישער אימפּעריע זאָלן פארבלייבן וואָס לענגער אונטער די ערגסטע עקאָנאָמישע אומשטענדן, זייענדיק אזוי געצוואונגען צו קויפן דעם רויווארג אין מערב און צענטראַל־אייראָפּע, בעת די פאבריקאַנטן פון מערב וועלן אָפּשפּאָרן די פּאַרדינסטן, וואָס די זעלבע רוסן וואָלטן געקענט ארויסנעמען פון זייער ארבעט. אָבער דער ארבעטער קלאַס פארשטייט זיכער, אז נאָר דורך גוואַלד וועט מען קענען האַלטן רוסלאַנד אין דעם צוואַנג-צושטאַנד. חוץ דעם, די סימפּאַטיע מיט וועלכער אונזער רוסישע רעוואָלוציע איז אומעטום אויפגענומען געוואָרן, באווייזט, אז איר האָט זיך געפרייט באגריסנדיק רוסלאַנד, אלס א נייעם מיטגליד אין דער אינטערנאַציאָנאַלער פארברידערונג פון די פעלקער. און זיכער וועט איר גאָר אינגיכן פארשטיין, אז ס'איז אין אינטערעס פון די ארבעטער פון דער גאַנצער וועלט, אז רוסלאַנד זאָל וואָס אמשנעלסטן זיך באפרייען פון די באדינגונגען וואָס פּאַראַליזירן איצט איר אנטוויקלונג.

נאָך א פּאָר ווערטער. די לעצטע מלחמה האָט איינגעפירט נייע לעבנס־באדינגונגען פאר דער גאנצער ציוויליזירטער וועלט. עס איז זיכער, אַז דער סאָציאַליזם וועט מאכן אַ באדייטנדיקן פאָרשריט און עס וועלן באשאפן ווערן נייע, מער אומאָפּהענגיקע לעבנס־פאָרמען, אויף אַ פרידלעכן אופן, אָדער אויף אַ רע־וואָלוציאָנערן וועג, אויפן יסוד פון דער אָרטיקער אויטאָנאָמיע און פרייער איניציאַטיווע.

אָבער דער דערפאָלג פון דער ווידעראויפבויאונג וועט אין א גרויסער טייל אָפּהענגען פון דער מעגלעכקייט פון א נאָענטער מיטארבעטערשאפט מצד די פארשידענע פעלקער.

אויף צו דערגרייכן די דאָזיקע שטופע איז נויטיק, אז די ארבעטער פון אַלע פעלקער זאָלן זיין ענג פארבונדן און אז דער געדאנק פון דעם גרויסן אינ־טערנאציאָנאַל פון די ארבעטער פון דער גאנצער וועלט זאָל באנייט ווערן, אָבער נים אין דער פאָרם פון א פאריין וואָס ווערט אָנגעפירט פון איין פארטיי, ווי ס'איז געווען דער פאַל מיטן צווייטן אינטערנאציאָנאַל און א י צ ט מ י ט ן ד ר י ט ן. די דאָזיקע פאראייניקונגען האָבן, נאטירלעך, אַן עקזיסטענץ־בארעכטי־קונג, אָבער אויסער זיי און פאראייניקנדיק זיי אַלע דארף באשאפן ווערן א פאר־באנד פון אַלע סינדיקאטן פון דער וועלט, בכדי צו באפרייען די וועלט־פּראָדוק־ציע פון איר היינטיקער אונטערוואָרפנקייט צום קאפּיטאַל.

דמיטראָוו. 10טן יוני, 1920.

פּיאָטר קראָפּאָטקין.

אַווגוסטין זוכי

מיין באַזוך ביי קראָפּאָטקינען

איך האָב געהאַט דעם גליקלעכן צופאַל צו זיין צו גאַסט ביי קראָפּאָטקינען אין דמיטראָוו א יאָר פאַר זיין טויט. איך בין געווען ביי אים צוויי טעג מיט א האַלבן. און איצט, אינעם טאָג פון זיין יאָרצייט*), וויל איך זיך טיילן מיט די לייענער פון דעם זאַמלבוך מיינע איינדרוקן און דערציילן, וואָס איך האָב געזען און געהערט.

קראָפּאָטקין האָט פאַרנומען אין דמיטראָוו א קליין הויז, וואָס איז געווען אַרומגענומען מיט א גאָרטן, וועלכן ס׳האָט באַאַרבעט זיין פרוי, סאָפיא גריגאָריעוונא. דער אַלטער האָט זיך פאַר מיר באַקלאָגט, אַז זיין פרוי, וועלכע איז שוין געווען אַריבער די זעכציק, אַרבעט איינע אַליין דעם גאַנצן זומער, טאָג איין טאָג אויס, אין שטוב און אין גאָרטן, און זי איז אַזוי שטאַרק פאַרנומען, אַז זי האָט נישט קיין מעגלעכקייט איבערצולייענען אפילו איין בוך. די פרוי גופא האָט געחלומט פון דעם נאָענטן ווינטער, וואָס וועט איר דערלויבן אַביסל רו און די מעגלעכקייט זיך צו פאַרנעמען מיט גייסטיקער אַרבעט.

— „אָן עבירה, וואָס מיין האַרץ איז אַזוי שוואַך, אַז איך בין נישט בכוח צו העלפן דער פרוי ביי דער אַרבעט אין גאָרטן. — האָט קראָפּאָטקין געזאָגט. — ס׳ווילט זיך מיר אַזוי דאָס טאָן”...

פונדעסטוועגן האָט קראָפּאָטקין געהאָלפן דער פרוי, אויב נישט אין גאָרטן איז אין דער שטוב-אַרבעט: ער האָט זיך אַליין צוגעגרייט דאָס בעט, אַליין געבראַכט וואַסער צום וואַשן זיך, אַליין אויפגערוימט דאָס צימער און נאָכן טרינקען טיי אַליין געוואַשן די גלעזער א.א.וו.

אין די טעג, וואָס איך בין געווען ביי די קראָפּאָטקינס, האָב איך גערעדט

*) געשריבן צו קראָפּאָטקינס צענטן יאָרצייט, אין 1931 אינעם זאַמלבוך פון די טשיקאַגער רוסישע אַנאַרכיסטן.

מיט אים וועגן פארשידענע זאכן, נאָר דער הויפּט־שמועס, פארשטענדלעך, איז געווען וועגן אונזער באוועגונג.

אין איינעם פון די שמועסן האָבן מיר באריִרט די פראגע וועגן גוואלד. אין צוזאמענהאנג מיט דעם בין איך געווען נייגעריק צו וויסן קראָפּאָטקינס מיינונג וועגן טאָלסטאָיען. איך האָב געוואָלט וויסן, צי וועט ער אים שענקען אין זיין „עטיק", איבער וועלכער קראָפּאָטקין האָט דעמאָלט געארבעט, א באזונדערע אויפמערקזאמקייט. ער האָט געענטפערט נעגאטיוו, ווייל ער האָט געהאַלטן אז טאָלסטאָיס שטאנדפונקט — איז די לערע פון קריסטנטום.

„איר ווייסט, ס'איז פונדעסטוועגן מאָדנע, וואָס טאָלסטאָי האָט אזוי שטארק זיך אינטערעסירט מיטן קריסטנטום. ס'זיינען דאָך פאראַן א סך אנדערע רעליגיעס, וואָס זיינען אויך ווערטפול, און נישט ווייניקער פון דעם קריסטנטום. אין פארגלייך מיט אנדערע רעליגיעס האָט דאָס קריסטנטום קיין שום פאָרצוג נישט, סיידן אפשר די טעאָריע פון נישט געבן קיין ווידערשטאנד דעם שלעכטס. פונדעסטוועגן דערוויַיזט די גאנצע געשיכטע פונעם קריסטנטום, אז די קריסטן פאָלגן נישט אויס דעם דאָזיקן גרונטפּרינציפּ. מיר האָבן דערום קיין שום גרונט נישט צו שטעלן דאָס קריסטנטום, אין פארגלייך מיט אנדערע רעליגיעס, אין א באזונדער לאגע".

ווען איך האָב אים געזאָגט, אז אין דער אנארכיסטישער באוועגונג פון אייניקע לענדער אין מיטל און צפון־אמעריקע איז פאראַן א ריכטונג, וואָס איז קעגן יעדער גוואלד — אונזער שמועס איז פאָרגעקומען אין 1920 — האָט קראָפּאָטקין זיך ארויסגעזאָגט קאטעגאָריש קעגן דער דאָזיקער ריכטונג.

„איך בין קיינמאָל נישט געווען קעגן אָנווענדן גוואלד — האָט ער געזאָגט. — איך דערמאָן זיך — האָט ער פאַרגעזעצט — אז מיר זיינען בשעתו, אין פאריז, לאנג פארפאָלגט געוואָרן פון דער פּאָליציי. און ווען מיר האָבן סוף כּל סוף, נישט געהאט קיין אנדער אויסוועג, האָבן מיר זיך געמוזט פארטיידיקן פון די פארפאָלגער. זשאַן גראוו, וועמען מען האָט מער פון אַלעמען פארפאָלגט, האָט גאנץ אָפן געשריבן אין דער צייטונג: „ביז איצט האָב איך גאָר נישט געטאָן קעגן מיינע פארפאָלגער. נאָר אזוי ווי די פארפאָלגונג הערט נישט אויף, וואָרן איך איצט, אז איך וועל באגעגענען מיט א רעוואָלווער־קויל דעם ערשטן שפּיאָן וואָס וועט אריבערטרעטן די שוועל פון מיין הויז". נאָך דער דאָזיקער דראָאונג האָט מען אים געלאָזט צורו".

קראָפּאָטקין האָט געהאלטן, אז אין א פרייער געזעלשאפט וועט מען נישט אָנווענדן קיין שום גוואלד, נאָר אינעם קאמף קעגן דער הערשאפט און עקספּלואַטאציע, אויף אויסצוקעמפן די דאָזיקע פרייע געזעלשאפט, מוז מען אָנקומען צו גוואלד.

קראָפּאָטקין איז שוין געווען זייער אַלט ווען ס'האָט אויסגעבראָכן די רוסישע רעוואָלוציע, דאָך האָט ער נאָך פאַרמאָגט גענוג יוגנטלעך פייער און רעוואָלוציאָנערע באַגייסטערונג. ער האָט איינער פון די ערשטע, נאָך אין קערענסקים צייט, פּראָקלאַמירט אויף דער מאָסקווער באַראַטונג*), אַז רוסלאַנד דאַרף ווערן אַ פרייע פעדעראַטיווע רעפּובליק.

קראָפּאָטקין איז ביזן לעצטן טאָג פון זיין לעבן געווען פאַר דער רעוואָלוציע און פאַר די סאָוועטן. אָבער די סאָוועטן האָבן, לויט זיין מיינונג, געמוזט זיין זעלבסטשטענדיקע און האָבן דאָס רעכט פון איניציאַטיווע, באַזונדערס אין די אָרטיקע ענינים.

„ס'איז בכלל נישט מעגלעך אַלעס צו אָרגאַניזירן פון איין צענטער, פון אויבן אַראָפּ — האָט ער געזאָגט. דאָ, למשל, האָט מען פאָריקן ווינטער געפּאָדערט פויערים מיט פערד און שליטנס אויף צו ברענגען האָלץ, און זיי זיינען געווען גרייט דאָס צו טאָן אַליין. אָבער די סאָוועטישע רעגירונג האָט אַליין געוואָלט אָנפירן מיט דער אַרבעט. נאָר ביז די סאָוועטישע רעגירונג האָט זיך גענומען דערצו, און ביז זי האָט געקראָגן די נויטיקע פויערישע שליטנס פאַרן טראַנספּאָרט, איז זיך צעגאַנגען דער שניי".

„און האָט איז אַ צווייטער פאַל — האָט קראָפּאָטקין פאָרגעזעצט — הייַנטיקס יאָר איז דער שניט אין צענטראַל-רוסלאַנד אַ שלעכטער. דאָס גראָז איז פאַרטריקנט געוואָרן, די פויערים האָבן נישט קיין פאַשע פאַרן סקאָט און ווינטער וועלן זיי זיין געצוואונגען צו קוילען דעם סקאָט, כדי האָבן פלייש צום עסן. די רעגירונג האָט שטרענג פאַרבאָטן צו קוילן דעם סקאָט און רעקאָמענדירט צו צעגויפנעמען די גרינע בלעטער און פון זיי צוגרייטן פאַשע אויפן ווינטער. אָבער איצט איז שוין שפּעט דאָס צו טאָן, און אַלץ דערפאַר, ווייל די אָרגאַניזירונג דערפון ליגט אין די הענט פון דער רעגירונג. וואָלט מען געלאָזט האַנדלען די אָרטיקע סאָוועטן אויף אייגענער איניציאַטיווע, וואָלטן זיי אַליין געוועז געקאָנט געפינען פאַשע פאַר די בהמות אויפן ווייטסטן דרום פון רוסלאַנד".

אויפן צווייטן טאָג אינדערפרי, נאָכן פרישטיק, האָט קראָפּאָטקין מיר אומגעקערט דעם מאַנוסקריפּט וועגן דער פאַרטיידיקונג פון דער רעוואָלוציע, וואָס איך האָב אים געגעבן דורכצוקוקן. ס'האָט זיך אַרויסגעוויזן, אַז ער איז אויפגע־

*) די מאָסקווער מלוכהשע באַראַטונג איז פאָרגעקומען אין דער מיט אויגוסט פון 1917. דער ציל פון דער באַראַטונג איז געווען — די אָרגאַניזירונג פון אַ פעסטער מאַכט און אַ פּרואוו צו פאַראייניקן די לעבעדיקע געזעלשאַפטלעכע כוחות און די „מלוכהש־דענקענדיקע עלעמענטן". קראָפּאָטקין איז געווען אַנוועזנד אויף דער באַראַטונג אַלס ערנמיטגליד. ער האָט געהאַלטן אַ קורצע רעדע. וואָס וועגן איר אינהאַלט האָבן מיר איצט בלויז אַן אומקלאָרע פאָרשטעלונג און די מאַטעריאַלן פון דער באַראַטונג האָבן מיר נישט צו דער האַנט. און דערפאַר טאַקע האַלטן מיר זיך אָפּ פון איבערגעבן מיט אייגענע ווערטער קראָפּאָטקינס רעדע. — ג. מאַקסימאָוו.

שטאַנען גאַנץ פרי, דורכגעקוקט דעם מאַנוסקריפּט און געמאַכט אַ רייע אויס־בעסערונגען.

„די אידייע פון סאָוועטן איז אַ גוטע, און אויסגעצייכנטע — האָט ער גע־זאָגט. — אָבער זי האָט נאָך ניט דערגרייכט איר פולע אַנטוויקלונג. פאַרגעסט ניט צו זאָגן די דייטשע חברים, אַז כדי די רעוואָלוציע זאָל זיין אַ דערפאָלגריי־בע, מוזן מיר האָבן סאָוועטן ניט נאָר פאַר די אַרבעטער אין די פאַבריקן, אין דער אינדוסטריע און די ביוראָען, נאָר אויך פאַר די איינוואוינער פון די גע־מיינדעס. למשל, צו וועלכן סאָוועט באַלאַנג איך דאָ, אין דמיטאָוו? מיר האָבן דאָ נישט קיין שום סאָוועט צו וועלכן איך וואָלט געקאָנט באַלאַנגען. מיר האָבן דאָ סאָוועטן אין די געמיינדעס, און זיי דאַרפן האָבן די מעגלעכקייט צו אויס־וויקלען פריי זייער איניציאַטיווע. זיי זיינע באַרופן דערצו, אויף צו זאָרגן פאַר דער באַשפּייזונג. אַ צענטראַליסטישע רעגירונג באַוועגט זיך צו לאַנגזאַם פאַר אַזאַ אַרבעט. נאָר ווען די אָרטיקע געמיינדע־סאָוועטן פונעם גאַנצן לאַנד וועלן זיך פעדערירן וועט קאָנען געבוירן ווערן אַ לעבעדיקער צענטער.

„דאָס זעלבע איז מיט דער עקספּלאָטאַציע פון די נאַטור־אוצרות — האָט קראָפּאָטקין פאָרגעזעצט. אין אייניקע ערטער פון רוסלאַנד האָט מען אונטערן טאָרף געפונען אַ מאַטעריאַל, פון וועלכן מען קאָן אַרויסבאַקומען אַ גוטן נוצ־לעכן אויל. די געמיינדעס פון די דאָזיקע געגנטן לאָזט מען אים נישט באַאַרבעטן, ווייל די רעגירונג האָט דאָס גענומען אויף זיך. זי האָט איבערגעגעבן די אַרבעט אינזשיניערן וועלכע, נאַטירלעך, אַרבעטן בלויז פאַר גוט באַצאָלט. די אַרבעטער — זיינען בלויז פערד, איינגעשפּאַנטע אינעם וואָגן. אָט די אַרבעט וואָלט באַ־דאַרפט באַלאַנגען צו די אָרטיקע סאָוועטן, און זיי וואָלטן זי באַדאַרפט איבער־נעמען אין זייערע הענט. די סאָוועטן־אידייע וואָלט באַדאַרפט אויסגעפילט ווערן מיט אַ טיפערן אינהאַלט.

ס'איז געקומען די צייט אָוועקצופאָרן. מיר האָבן זיך געמוזט איילן צום באַן. קראָפּאָטקין האָט ביים געזעגענען זיך מיך צעקושט איןביידע באַקן און געזאָגט: „מיר פאַרבלייבן פריינט, איך פיל עס“... ער האָט אונז באַגלייט ביזן טויער פונעם גאָרטן און געבעטן איבערגעבן אַ גרוס אַלע חברים.

אלעקסאנדער בערקמאן

דערינערונגען וועגן קראָפּאָטקינען*)

(זיין שטעלונג צום באָלשעוויזם)

מיר האָבן דיסקוטירט פארשיידענע אנגעלעגנהייטן. איך האָב געפונען אז
קראָפּאָטקין איז געוועזן אנטשלאָסן און קאטעגאָריש קעגן די באָלשעוויקעס.
אָדער, בעסער געזאָגט, ווי ער פלעגט שטענדיק ווידערהאָלן, ער איז געוועזן
א קאָמפּראָמיסלאָזער שונא פון שטאַט־סאָציאליזם, פון קאָמוניזם, וועלכער ווערט
מיט געוואלד ארויפגעצוואונגען אויפן פאָלק. און פון מארקסיזם אין אלגעמיין.
„מען האָט קיין אנדער זאך נישט געקענט דערווארטן פון די באָלשעוויקעס —
האָט ער צוגעגעבן. — זיי זיינען געווען מארקסיסטן אין טעאָריע און אין זייערע
שטרעבונגען: זיי זיינען געווען אנטשלאָסן צו שאפן אן אלמעכטיקן, אבסאָלוטן
שטאַט. זייערע רעוואָלוציאָנערע שלאג־ווערטער פון די אָקטאָבער־נאָוועמבער
טעג אין 1917 האָבן מיאוס פארפירט דעם פּראָלעטאריאט און די פּויערים, אי־
בערהויפּט די אנארכיסטן. די אנארכיסטן האָבן, פארשטייט זיך, געוואוסט אז
א רעגירונג באזירט אויף געוואלד, וואָס פאר א קלינגענדיקן נאָמען זי זאָל נישט
האָבן, איז זי שטענדיק א צרה און אן אומרעכט, אָבער אין 1917 האָבן זיי אין די
באָלשעוויקעס געזען א גרויסע רעוואָלוציאָנערע קראפט און זיי האָבן זיך אליין
פארבלענדעט צו דער געפאר, וואָס ליגט אין דער פילאָזאָפיע פון מארקסיזם
גופא. די רוסישע אנארכיסטן האָבן געארבעט האנט אין האנט מיט די באָל־
שעוויקעס פאר דעם דערפאָלג פון דער רעוואָלוציע. זיי האָבן געקעמפט זייט ביי
זייט, האָבן געקעמפט איבערגעגעבן, העלדיש, הונדערטער פון זיי האָבן אוועק-
:עלייגט זייערע לעבנס — און איצט? איצט ווערן זיי פארפאָלגט, געיאָגט. יע-
'ער אויסדרוק איז זיי פארבאָטן, פיל פון זיי זיינען אין די טורמעס פאר זייערע

---

*) פון אלעקסאנדער בערקמאנס אן ארטיקל אין דער „פרייער ארבעטער שטימע" פון דעם 3טן מערץ 1922, וועגן זיין באזוך ביי קראפּאטקינען אין דמיטראוו.

אידעען. אייניקע זיינען דערשאָסן געוואָרן. און וואָס האָבן די באָלשעוויקעס
איצט? שוין כמעט דריי יאָר אז זיי האָבן דעם פולן קאָנטראָל איבער דער רעגי־
רונג און איבער דעם עקאָנאָמישן און געזעלשאַפטלעכן לעבן פון לאַנד, וואָס
האָבן זיי אויפגעטאָן פאַרן פאָלק? איך רייד נישט וועגן דעם הונגערן און רוּאי-
נירטן צושטאַנד פון רוסלאַנד, כאָטש דאָס קען מען אויך אינגאַנצן נישט צו־
שרייבן צו דער אינטערווענץ און דער בלאָקאַדע. דער שטאַט-קאָמוניזם און די
מעטאָדן פון די באַלשעוויקעס האָבן נישט קיין קליינעם חלק פון פאַראַנטוואָרט-
לעכקייט אין דעם; זייער פאַרריקטע ליידנשאַפט פאַר צענטראַליזאַציע, זייער
אומפעאיקייט אין די פּראַקטישע זאַכן פון לעבן — שוין נישט ריידנדיק פון
קאָרופּציע — און איבערהויפּט זייער גאַנצע אומוויסנהייט אין אַגראַר־פראַגן
און אין דער פּסיכאָלאָגיע פון די פּויערים — דאָס אַלץ איז אין א גרויסער
מאָס פאַראַנטוואָרטלעך פאַר דער איצטיקער עקאָנאָמישער לאַגע אין רוסלאַנד.
אָבער נישט דאָס וויל איך איצט באַמאָנען. וואָס איך וויל איבערהויפּט אונטער־
שטרייכן פאַר אייך ביים איצטיקן מאָמענט (און קראָפּאָטקין האָט אויף מיר א
קוק געטאָן מיט אויגן פול מיט ליידן, זיין שטימע האָט געציטערט פון אויפרע־
גונג) איז די שטעלונג פון דעם באָלשעוויסטישן שטאַט צום פאָלק — צו די איינ־
צלנע און צום קאָלעקטיוו. איך קען וועגן דעם נישט רעדן רואיק. אונטערדריקונג
און טעראָר, דאָס זיינען די באָלשעוויסטישע מיטלען, וועלכע ווערן אָנגעווענדעט
אַפילו אויף די פריינד פון דער רעוואָלוציע. אַנשטאָט פאַרטיפן די רעוואָלוציע
זיינען זיי איצט פאַרנומען מיט פאַרזיכערן זייער רעגירונגס־מאַכט. זיי האָבן
אינגאַנצן פאַרלאָרן פון אויג דאָס וויכטיקסטע פון דער רעוואָלוציע: די שטענ-
דיקע פּראָגרעסיווע רעוואָלוציאָניזירונג פון די מאַסן, די גרעסטע גלעגנהייט
און אויפמונטערונג פאַר דעם פאָלקס איניציאַטיווע, זעלבסט־אויסדרוק, אָרגאַני־
זאַציע און זייער פרייער קאָאָפּעראַציע. האָב איך געזאָגט, אז זיי האָבן עס פאַר־
לאָרן פון אויג? ניין, זיי האָבן עס בכיון און סיסטעמאַטיש אונטערדריקט, אויס־
געראָטן יעדן צייכן פון איר. אָט דאָס איז די גרויסע טראַגעדיע פון דער רו־
סישער רעוואָלוציע".

מען האָט געקענט קלאָר זען ווי טיף קראָפּאָטקין האָט געליטן פון דעם אופן
ווי די באָלשעוויקעס האָבן „פאַרוואַלטעט" די רעוואָלוציע, ווי ער פלעגט מיט
ביטערקייט כאַראַקטעריזירן די גאַנצע אָנגעלעגנהייט. ער האָט פאַרדאַמט זייער
שטעלונג פון אונטערדריקן אַלע אַנדערע ר ע וו אָ ל ו צ י אָ נ ע ר ע פּאַר-
טייען און באַוועגונגען און איז איבערהויפּט געווען אויפגעבראַכט פון זייער
פּאָליטיק צו אַרעסטירן און זאָגאַר שיסן די אַנאַרכיסטן. דאָס איז באַרבאַריזם
נישט רעוואָלוציע, — פלעגט ער זאָגן. ער האָט זייער פיל גערעדט וועגן דעם,
וואָס די באָלשעוויקעס האָבן פאַרניכטעט די גרויסע, קאָאָפּעראַטיווע באַוועגונג
פון רוסלאַנד, אָנווייזנדיק די שעדלעכע פאָלגן אויף דעם עקאָנאָמישן און פּאָלי־
טיש־געזעלשאַפטלעכן לעבן; זיי האָבן געהאָלפן ברענגען דאָס לאַנד אויף דעם
ברעג פון עקאָנאָמישן אונטערגאַנג פון איין זייט, און פון דער צווייטער — האָבן

זיי פֿאַרביטערט קעגן זיך די פּאָליטיש־נייטראַלע ביז צו מאַכן פֿון זיי קאָנטררעוואָלוציאָנערן. די קאָאָפּעראַטיווע באַוועגונג פֿון רוסלאַנד איז געווען אַן אומגעהויער גרויסע קראַפֿט אין דעם לעבן פֿון לאַנד, נישט נאָר עקאָנאָמיש נאָר אויך אין קולטורעלן זין. זייער טעטיקייט האָט איינגעשלאָסן נישט נאָר די פֿאַבריצירונג און פֿינאַנסירונג פֿון פֿויערשע אונטערנעמונגען, קויפֿן און פֿאַרקויפֿן, נאָר זיי האָבן אויך אָנגעפֿירט אַ ווירקזאַמע דערציאונגס טעטיקייט, איבערהויפּט אין די דערפֿער. עס איז אמת, די קאָאָפּעראַטיוון זיינען נישט געווען קיין רעוואָלוציאָנערע אָרגאַניזאַציעס. זיי האָבן אין זיך אריינגענומען פֿאַרשידענע פּאָליטישע עלעמענטן, אָבער די טעטיקע רעאַקציאָנערן האָבן זיך געוויינטלעך געפֿונען צווישן די העכסטע באַאַמטע און האָבן געקענט זייער לייכט באַזייטיקט ווערן ניט צעשטערנדיק די אָרגאַניזאַציע אַלס אַ גאַנצע. דער עקאָנאָמישער אַפּאַראַט פֿון די קאָאָפּעראַטיוון איז געווען אַ זייער ארבעטס־פֿעאיקער, וועלכע איז געווען אומבאַדינגט נויטווענדיק פֿאַר די לעבנס־אינטערעסן פֿון דער רעוואָלוציע. אין יאַנואַר 1918, זיינען די קאָאָפּעראַטיוון באַשטאַנען פֿון 25.000 אָפּטיילונגען, צעוואָרפֿן איבער גאַנץ רוסלאַנד, מיט אַ מיטגלידערשאַפֿט פֿון 9 מיליאָן מענטשן. אין דעם יאָר פֿאַר דעם האָט זייער אומזאַץ באַטראָפֿן 200 מיליאָן רובל. (אין יענע צייטן האָט נאָך דער רובל געהאַט כמעט ווי זיין פֿולע ווערט). די דאָזיקע מעכטיקע אָרגאַניזאַציע האָט פֿונקציאָנירט זייער ווירקזאַם אין יעדער שטאָט, שטעטל און דאָרף אין רוסלאַנד.

די באָלשעוויקעס האָבן פֿריער פּאַראַליזירט, דאַן אין גאַנצן „ליקווידירט" צעשטערט, די קאָאָפּעראַטיוון. דאָס איז געווען זעלבסטמאָרד פֿאַר דער רעוואָלוציע.

עס האָט שנעלער געמאַכט דעם עקאָנאָמישן צוזאַמענברעכן, וואָרום דער באָלשעוויסטישער ש ט אַ ט האָט נישט געקענט ווירקזאַם אָרגאַניזירן די זאַמלונג פֿון שפּייז־מאַטעריאַלן, נישט זיי ריכטיק פֿאַרנאַנדערטיילן. מיליאָנען טאָן פֿון טייערע שפּייז־פּראָדוקטן זיינען פֿאַרפֿוילט געוואָרן, ליגנדיק אומבאַשיצט פֿון שעדלעכן וועטער אויף די אייזנבאַן־הויפֿן, אויף די דאָרף סטאַנציעס און אויפֿן וועג — די קאָאָפּעראַטיוון זיינען געווען פֿאַרניכטעט, די מאַשינעריע פֿאַר לאָקאַלער פֿאַרטיילונג אָפּגעשאַפֿט, און דער קאָמוניסטישער שטאָט איז נישט געווען צוגעגרייט, נישט דערפֿאַרן און זייער נישט ארבעטס־פֿעאיק אין אַזעלכע אָנגעלעגנהייטן. נאָכמער, די דאָזיקע פֿאַרברעכעריש־נאַרישע פּאָליטיק פֿון די באָלשעוויקעס צו די קאָאָפּעראַטיוון, אין דער ווירקלעכקייט דער לאָגישער רעזולטאַט פֿון זייער צענטראַליסטישער, שטאַט־סאָציאַליסטישער פֿילאָזאָפֿיע, האָט נויטיקערווייזע געפֿירט צו אַ צאָל אַנדערע שעדלעכע שריט, וועלכע האָבן מיט דער צייט געמוזט פֿירן צו דער פֿאַרניכטונג פֿון דער רעוואָלוציע און פֿון דעם לאַנד. נישט זייענדיק פֿעאיק צו באַזאָרגן די שפּייז וואָס מען האָט געדאַרפֿט פֿאַר דער רויטער ארמיי און דער שטאָט באַפֿעלקערונג, האָט די באָלשע־

וויסטישע רעגירונג זיך באַלד גענומען צו דעם מיטל פון „ראַזוויאַרסטקאַ“, זאַמלען שפּייז מיט גוואַלד. דאָס איז געווען אַ פּאַרצווייפלטער מיטל, ער האָט זיך אויסגעצייכנט מיט גוואַלד און עקסטרעמער ברוטאַליטעט. עס האָט געמוזט פאַרביטערן דאָס פאָלק, איבערהויפּט די פּויערים. עס איז געווען אַ צו לעבעדיקע נאָכמאַכונג פון דעם צאַרס צייטן. די פּויערים האָבן פריער פּראָטעסטירט קעגן דער אומגערעכטיקייט און דער אויטאָקראַטישער עקאָנאָמישער פּאָליטיק פון די באָלשעוויקעס, אָבער זייערע פּראָטעסטן זיינען געווען אומזיסט. געוועלטלעך פלעגן די פּראָטעסטן נאָר ברענגען אונטערדריקונגס־מיטלען. די באָלשעוויקעס זיינען געווען אַנטשלאָסן צו באַווייזן אַז זיי זיינען „אַ שטאַרקע קראַפט“, אַזאַ „מיט וועלכער מען קען זיך נישט שפּילן“, ווי מען פלעגט זיך אויסדריקן אין די רעגירונגס־קרייזן. ווען די בקשות, קלאַגן און פּראָטעסטן האָבן זיך אַרויסגעוויזן צו זיין אַ דורכפאַל, האָבן די פּויערים זיך גענומען שטעלן אַנטקעגן מיט גוואַלד. די רעגירונג האָט קעגן זיי געשיקט שטראָף־עקספּעדיציעס, נעמענדיק שרעקלעכע נקמה פון גאַנצע דערפער. די דאָזיקע שטראָף־עקספּעדיציעס, שטענדיק געפירט פון קאָמוניסטן און טשעקיסטן, האָבן מיט זיך פאַרגעשטעלט די ערגסטע ברוטאַליטעט: גאַנץ אָפט פלעגט די גאַנצע באַפעלקערונג פון אַ דאָרף אָפּגעווישט ווערן, אַלצדינג אַוועקגענומען פון די פּויערישע הייזלעך, און אַמאָל אַפילו דאָס דאָרף פאַרניכטעט. די פּאָליטיק פון די באָלשעוויקעס אין באַצוג צו די רוסישע פּויערים איז, לויט קראָפּאָטקינס ווערטער, געווען דער שוואַרצסטער בלאַט פון באָלשעוויזם.

די דאָזיקע זאַכן, שרעקלעך ווי זיי זיינען געווען, זיינען נישט געווען ניי פאַר מיר: איך האָב געהערט וועגן זיי פון פאַרשידענע קוואַלן איידער איך האָב באַזוכט קראָפּאָטקינען. אָבער איך בין געווען זייער פריינדלעך צו די באָלשעוויקעס אין יענער צייט און איך בין געווען געניגט צו דענקען, אַז די קלאַנגען וועגן דער באָלשעוויסטישער גרויזאַמקייט זיינען שטאַרק איבערטריבן, און אַז זייער פּאָליטיק צו די פּויערים ווערט שלעכט אויסגעטייטשט, אָדער שלעכט פאַרשטאַנען.

איך בין געקומען קיין רוסלאַנד מיט אַ ליידנשאַפטלעכן ענטוזיאַזם פאַר דער רעוואָלוציע און אַ טיפן גלויבן אין אירע מעגלעכקייטן. איך האָב פאַרשטאַנען די אומגעהויער גרויסע שוועריקייטן פון דער לאַגע, די שטענדיקע געפאַר פון דער אינטערווענץ, די אומפאַרמיידלעכע רעזולטאַטן פון דער בלאָקאַדע, און די פילע פאַרפּלאָנטערטע נייע פּראָבלעמען, וועלכע האָבן געפאָדערט אַ לייזונג. איך בין געווען אַנטשלאָסן בייצוטראָגן דאָס בעסטע פון מיינע כוחות צו דער גרויסער אַרבעט. איך האָב געוואוסט, זעלבסטפאַרשטענדלעך, אַז די באָלשעוויקעס זיינען מאַרקסיסטן, אָנהענגער פון אַ שטאַרקער, צענטראַליזירטער שטאַט־מאַכט. אָבער זייער אמת רעוואָלוציאָנערע שטעלונג אין די אָקטאָבער טעג פון דער רעוואָלוציע, זייערע אָפטע אַנאַרכיסטישע לאָזונגען, זייער ערנסטע טעטיקייט — די אַלע

זאכן האָבן מיר געפירט צו גלויבן, אז נישט בלויז סאָציאַליסטישע טעאָריע, נאָר אז די ווירקלעך בעסטע אינטערעסן פון דער רעוואָלוציע זיינען זייערע וועג־ווייזער. אמת, איך האָב באַמערקט באַדייטנדע אומגערעכטיקייט און א שטאַרקע אומגלייכקייט אין די ערשטע עטלעכע וואָכן פון מיין זיין אין רוסלאַנד, אָבער איך האָב געזוכט צו דערשטיקן אין זיך אַלע ספקות וועגן דער רעוואָלוציאָנערער ערלעכקייט פון די באָלשעוויקעס. איך בין געשטאַנען גאַנץ נאָענט צו די פירער פון דער באַוועגונג, האָב זיי באַגעגנט גאַנץ אָפט און האָב געפילט סימפּאַטיע צו זיי און צו זייער אַרבעט. אפילו ווען מיין זיין אין לאַנד האָט זיך פאַרלענ־גערט און איך האָב געזען פילע זאַכן, וועלכע האָבן אויסגעזען צו ווידער־שפּרעכן מיינע באַגריפן וועגן רעוואָלוציאָנערע צילן און שטרעבונגען, האָב איך זיך נאָך אַלץ געהאַלטן ביי מיין גלויבן אין די באָלשעוויקעס אלס א רעוואָלו־ציאָנערער פאַקטאָר. די באַווייזן, וועלכע האָבן זיך אָנגעקליבן קעגן דעם, האָב איך געזוכט ווי עס איז צו פאַרגלעטן פאַר זיך אליין. איך האָב זיך געמאַכט גלויבן אז די אומאַנגענעמע פאַסירונגען זיינען צופעליקע, אָפּט אומפאַרמיידלעכע; אָדער אז זיי זיינען בלויז אינצידענטן. אין דער אומפאַרשטענדלעכער פאַרמישונג פון דעם איבערגאַנגס פּעריאָד, אומגליקלעכע רעזולטאַטן פון רעוואָלוציאָנערער נויטווענדיקייט, וועלכע קומען אַרויס פון די דריקנדע באַדערפעניש פון א קריטישן מאָמענט.

עס איז אזוי שמערצפול, אזוי שווער באַרויבט צו ווערן פון א באַליבטע אי־לוזיע! איך האָב נישט געקענט, איך האָב נישט געוואָלט גלויבן, וואָס איך האָב געהערט פון אַלע זייטן וועגן די באָלשעוויסטישע מעטאָדן און ברוטאַליטעט. איך האָב נישט געוואָלט פאַסן קיין מיינונג אין איילעניש אפילו פון די באַווייזן, וואָס איך האָב געזען מיט מיינע אייגענע אויגן. איך האָב אפילו נישט געוואָלט געמען פאַר ריכטיק דאָס, וואָס קראָפּאָטקין האָט מיר דערציילט: עס איז דאָך מעגלעך אז מען האָט אים נישט ריכטיק דערציילט, אָדער אז זיין שטעלונג ווערט באַפאַרבט פון זיינע פּאַרטייאישע געפילן. אָבער אַלץ דאָס וואָס איך האָב גע־הערט פון אים און פון אַנדערע, איבערהויפּט וועגן דער אַגראַר פּאָליטיק פון די באָלשעוויקעס, האָבן פאַרשטאַרקט מיין אַנטשלאָסנקייט אליין אונטערצוזוכן די גאַנצע לאַגע און אויסגעפינען דעם גאַנצן אמת פון דער ערשטער האַנט. איך בין דאָן געווען אויפן וועג קיין אוקראַינע. די רייזע וועט מיר געבן די געלעגנ־הייט צו שטודירן די לאַגע גרינטלעך. די אומשטענדן זיינען געווען זייער גינס־טיקע: איך בין געווען דער פּאָרזיצנדער פון א ספּעציעלער עקספּעדיציע פון דעם מוזיי פון דער רעוואָלוציע. אונדזער צוועק איז געווען צו זאַמלען מאַטעריאַל פון דער רעוואָלוציע זעלבסט, אזוי גוט ווי היסטאָרישן מאַטעריאַל פון דער רע־וואָלוציאָנערער באַוועגונג אין רוסלאַנד פאַר די לעצטע הונדערט יאָר. מיר האָבן געהאַט א באַזונדער וואַגאָן פאַר אונדזער געברויך, מיט דעם רעכט צו פאָרן דורך גאַנץ דרום־רוסלאַנד, און די זעלטענע געלעגנהייט צו באַזוכן וועלכן פּלאַץ מיר

האָבן נאָר געוואָלט, און זיך שטעלן אין פאַרבינדונג מיט מענטשן פון אַלע פאַר־שידענע שיכטן. נאָכמער, עס איז געווען מיין באַזונדער אויפגאַבע צו שטעלן זיך אין פאַרבינדונג מיט די אַרבעטער־אָרגאַניזאַציעס, אַזוי גוט ווי מיט די נישט געזעצלעכע און אונטערערדישע רעוואָלוציאָנערע עלעמענטן. אין קורצן — עס איז געווען אַ העכסט אויסערגעוויינלעכע און אידעאַלע געלעגנהייט צו שטודירן די רוסישע רעוואָלוציע, אויסצוגעפינען די לאַגע אין לאַנד, זיך צו שטעלן אין דיר־עקטער באַרירונג מיט די אַרבעטער און פויערים און אַפילו אונטערזוכן די טורמעס און די קאָנצענטראַציע לאַגערן.

עס איז נישט מעגלעך אין די ברעגן פון איין אַרטיקל דערציילן די איינצלהייטן פון דער רייכער דערפאַרונג פון יענער רייזע, וועלכע האָט געדויערט פיר חדשים, דאָס וועל איך טאָן שפּעטער, פולשטענדיק און אומפּאַרטייאיש ווי נאָר מעגלעך. דאָ וויל איך נאָר זאָגן, אַזוי איבערצייגנד ווי איך קען, אַז אַלץ וואָס איך האָב געהערט אין פּעטראָגראַד און אין מאָסקווע, און אַלץ וואָס קראָפּאָטקין האָט מיר דערציילט איז אַזוי בלאַס, אַז עס האָט גאָר קיין באַדייטונג נישט, ווען מען פאַרגלייכט עס מיט דעם וואָס איך האָב געזען אויף די פאַרשידענע רייזעס, צווערשט אין אוקראַינע, דערנאָך אין צפון, און צום סוף אין מערב רוסלאַנד. טרויעריק ווי דאָס איז צו דערציילן, איז עס אָבער דאָך אַלץ געווען ריכטיק; אין דער ווירקלעכקייט מער און ערגערע זאַכן האָבן פּאַסירט און פּלעגן נאָך דאַן פּאַסירן. די באָלשעוויסטישע „ראַזוויאָרסטקע" האָט געטאָן זאַכן, וועלכע דער צאַריזם אין זיינע ערגסטע צייטן האָט קיינמאָל נישט איבערגעשטיגן. עס האָט אויסגעזען אַבסאָלוט אומגלויבלעך אַז אַ רעוואָלוציאָנערע רעגירונג, אַפילו ווען זי איז אַ מאַרקסיסטישע, זאָל קענען דעגענערירט ווערן צו די טיפע־נישן פון אַזאַ אָפּשטויסנדיקער ברוטאַליטעט און באַרבאַרישער נ ק מ ה. נקמה — דאָס אַליין כאַראַקטעריזירט ריכטיק די פאַררינקטע באָלשעוויסטישע פּאָליטיק צו די פויערים. גאַנצע געגנטן זיינען פּאַרוויסטעט געוואָרן. איך האָב באַזוכט דערפער אין וועלכע עס איז גאָר נישט געווען קיין מענער אין דער באַ־פעלקערונג; די מענער האָט מען אויסגעשאָסן, נאָר פרויען און אינגלעך אונטער 14 יאָר זיינען געבליבן. אין אַנדערע דערפער האָט מען די מענער געשמיסן, איינעם נאָכן אַנדערן, און דאַן מיט גוואַלד געגומען אין דער אַרמיי, נישט קוקנדיק אף זייער עלטער. אין אייניקע דערפער זיינען די מענער, נאָך עטלעכע דערפאַרונגען מיט די „ש ט ר אָ ף ־ עקספּעדיציעס", אַנטלאָפן אין די בערג, אָדער וועלדער, דאָרטן צו ווערן אַזוי גערופענע „גרינע" און אָנפירן אַן אָן־רחמנותדיקע גאָרילאַ מלחמה קעגן די באָלשעוויקעס. איך האָב געזען דערפער פון וועלכע די ראַזוויאָרסטקע־מאַכער האָבן אוועקגעטראָגן אַלץ, ביז דעם לעצטן פוד מעל, אַפילו די זריעה, וואָס די פויערים האָבן באַהאַלטן פאַר דעם קומענדיקן פרילינג. בהמות און פערד האָט מען גענומען מער פון דעם געזעצלעכן פּראָצענט. די לעצטע הינער האָט מען צוגענומען. קישנס און קאָלדרעס צוריסן אויף שטיקלעך. די

דערפער זיינען געבליבן טרוקן ווי ביין. גאנצע דערפער זיינען אפגעווישט געווארן ביזן באדן דורך דער ארטילעריע פון די באלשעוויסטישע שטראף־עקספעדיציעס, ביידע, — אלס שטראף און אלס אפשרעקנדערביישפיל פאר די פויערים פון דער שכנהשאפט. איך האב געפונען אז דאס ווארט קאמוניזם איז אין די קעפ פון גע־ווענלעכע מענטשן געווארן דאס זעלביקע ווי טשעקיזם — דער אויסדרוק פון אומגערעכטיקייט, אונטערדריקונג און גוואלד. די נעמען פון די קאמוניסטן זיי־נען פארהאסט געווארן אין די שטעט און שטעטלעך אין אלגעמיין און אין די דערפער איבערהויפט, מיט א האס טיף, דויערנד און לײדנשאפטלעך, א האס וועלכער איז געוועזן שרעקלעך אנגעשטרענגט, געבוירן פון אפגענארטע האפע־נונגען און אומזיסטע מארטירערטום.

:: :: ::

די דאזיקע אגראר „פאליטיק" פון די באלשעוויקעס איז געווען דער טויטן קלאנג פון דער רעוואלוציע. ווי גערעכט זיינען געווען קראפאטקינס ווער־טער, וועלכע ער האט אפט מיט באטאנונג ווידערהאלט אין בריוו און צו זיינע באזוכער: „די באלשעוויקעס האבן באוויזן דער וועלט ווי נ י ש ט צו מאכן קיין רעוואלוציע".

שטאקהאלם, יאנואר 1922.

קראפאטקינס פראטעסט קעגן דער סיסטעם פון ערובניקעס

(זיין בריוו צו לענינען)

אין דעם היינטיקן נומער „פראוודא" געפין איך אן אפיציעלן באריכט פון דעם ראט פון פאלקס־קאמיסארן, לויט וועלכן מען האט באשלאסן צו האלטן אלס ערובניקעס עטלעכע אפיצירן פון ווראנגלס ארמיי. כ'קאן נישט פארשטיין, ווי אזוי געפינט זיך ניט אין אייער קרייז כאטש איין גערעכטער מענטש, וואס זאל אייך זאגן, אז אזעלכע רעזאלוציעס דערמאנען אין די פינסטערסטע צייטן פון מיטלאלטער — די צייטן פון די קרייצצוגן. וולאדימיר איליטש (לענין), אייערע מאסמיטלען אין דער פראקטיק זיינען אבסאלוט אומווירדיק פאר די אידייען, אויף וועלכע איר פרעטענדירט.

איז דאס מעגלעך, אז איר ווייסט ניט וואס עס איז אזוינס אן ערובניק? א מענטש, וועמען מען האט פארשפארט אין טורמע ניט ווייל ער איז באגאנגען א פארברעכן, נאר צוליב דעם איינציקן מאטיוו, וואס דערמיט קאנען זיינע קעג־נער אויסאיבן א דרוק אויף זיינע חברים. די דאזיקע מענטשן דארפן, מער־ווײ־

ניקער, פילן דאָס זעלבע, וואָס די צום־טויט פאַרמשפּטע, ווען מען די אוממענטשלעבע תליונים זאָגן אָן יעדן טאָג, ווען דער זייגער קלינגט צוועלף, די בשורה, אַז זייער הינריכטונג איז אָפּגעלייגט געוואָרן אויף 24 שעה. אויב דער דאָזיקער פאקט איז אמת, מעג מען זיך ריכטן, אַז אין אַ געוויסן טאָג וועט איר איינפירן די פייניקונג, ווי אין מיטלאַלטער.

איך האָף, אַז איר וועט מיר נישט ענטפערן, אַז די מאַכט איז פאַר די פּאָליטיקער אַ פּראָפעסיאָנעלע אויפגאַבע, און אַז יעדער אָנפאַל אויף דער דאָזיקער מאַכט דאַרף באַטראַכט ווערן אַלס קאָנקורענץ, וועלכע מען מוז באַקעמפן אום יעדן פּרייז. אפילו די קעניגן האָבן שוין נישט אַזאַ מיינונג, און די הערשער פון אַלע לענדער, וואו ס׳עקזיסטירט נאָך די מאָנאַרכיע, האָבן זיך שוין לאַנג אָפּגעזאָגט פון דעם דאָזיקן פאַרטיידיקונגס מיטל, וואָס איר האָט איצט איינגעפירט אין רוסלאַנד מיטן נעמען ערובניקעס.

ווי אַזוי קענט איר, וולאַדימיר איליטש, — איר, וואָס פּרעטענדירט צו זיין דער אַפּאָסטאָל פון אַ נייעם אמת, דער בוימייסטער פון אַ נייעם שטאַט, — ווי אַזוי קענט איר שטיצן אַזאַ אָפּשיילעכע האַנדלונג, אַזעלכע אומאַקצעפּטירבאַרע מעטאָדן? דאָס דאָזיקע מאָסמיטל מיינט, זיך מודה זיין עפנטלעך, אַז אייערע פּלענער האָבן באַנקראָטירט, אַז איר האַלט זיך שוין ניט ביי אייערע פריערדיקע אידייען. אָדער אפשר מיט נעמען ערובניקעס מיינט איר ניט צו ראַטעווען אייער ווערק, נאָר בלויז אייער לעבן?

זענט איר אַזוי שטאַרק פאַרבלענדט און געפאַנגען געוואָרן פון אייערע אויטאָריטעטרע אידייען אויף ניט איינצוזען, אַז איר, אַלס קאָפּ פון דעם אייראָפּייאישן קאָמוניזם, האָט ניט קיין רעכט צו באַשמוצן מיט שענדלעכע האַנדלונגען די אידייען, וואָס איר פאַרדיקט, — מיט האַנדלונגען, וואָס זאָגן נאָר עדות אויף אַ מאָנסטעריעזן פּחד, אויף דער מורא פאַרן אייגענעם לעבן, וואָס האָט קיין נאָמען ניט?

וואָסאַרא צוקונפט דערוואַרט דעם קאָמוניזם, ווען איינער פון זיינע גרעסטע פּראָפּאַגאַנדיסטן טרעט מיט די פיס אַלע הערלעכע געפילן?

פּיאָטר קראָפּאָטקין

דמיטראָוו, אָקטאָבער 1920.

קראָפּאָטקינס בריוו צו די שוועדישע אַרבעטער

(פונעם לאָנדאָנער „אַרבעטער פריינד" מאַי, 7, 1921).

די לעצטע בריוו, וואָס קראָפּאָטקין האָט געשריבן אַ קורצע צייט פאַר זיין טויט דעם 20טן דעצעמבער (הפנים פון 1920) — און איז געווען געשיקט צו אונדזערע שוועדישע חברים. די בריוו אילוסטרירן אמבעסטן די לעצטע געדאַנקען פונעם פאַרשטאָרבענעם לערער און מאַכט אוועק מיט די ליגנס, וואָס די בורזשואזע פרעסע האָט וועגן אים פאַרשפּרייט.

ליבע חברים! פון גאַנצן הארצן דאַנקען מיר אייך אַלע דריי אייער אָנלאָקענדיקע איינלאַדונג קיין שטאָקהאָלם. עס וואָלט פאַר מיר געווען אַן אמתע פרייד ווידער צו באַזוכן אייער לאַנד, וואו איך האָב פאַרבראַכט שיינע טעג פון מיין יוגנט.

געזונט־מאָטיוון האָבן מיך געצוואונגען אויפצוגעבן דעם געדאַנק צו פאַרברענגען נאָך אַ ווינטער אין מאָסקווע און מיר האָבן זיך באַזעצט אינעם קליינעם שטעטל דמיטראָוו. איך מוז זיך אָבער מודה זיין, אַז פאַר מיין ארבעט וואָס איך טו איצט, פעלט מיר שטאַרק אויס דער צענטער פונעם אייראָפּעישן אינטעלעקטועלן לעבן.

אָבער, אחוץ דעם וואָס ס'וואָלט אונז שווער געווען זיך צו שיידן פון אונזערע אויסגעצייכנטע פריינט, וואָלט אונז אויך זייער לייד געטאָן גראָד איצט צו פאַרלאָזן רוסלאַנד. טראָץ אַלע פעלערן, וואָס עס כאַפּן זיך אריין אין אַ רעוואָלוציע, באַזונדערס ווען זי טראָגט אַ צענטראַליסטישע און אויטאָריטערע פאָרם, ברענגט פונדעסטוועגן די דאָזיקע רעוואָלוציע אַ פאַרענדערונג אין די גייסטער בנוגע דער מעגלעכקייט פון אַ סאָציאַלער רעוואָלוציע אין וועלכער מען האָט שוין אָן אייראָפּע אָנגעהויבן צו צווייפלען. מען פילט ווי עס וואַקסט אויס אַ נייער גייסט, וועלכער מאַכט יעדן טאָג אוממעגלעכער דעם צוריקקער צו די אַלטע באַדינגונגען. איך פיל זיך אָבער נישט שטאַרק גענוג זיך אקטיוו צו באַטייליקן אין דער ארבעט פונעם נייעם אויפבוי און דאָס ברענגט מיך אָפּט צום געדאַנק — אָפּצושליסן מיינע ארבעטן אין דער נאָענטקייט פון אַ אייראָפּעאישן אינטעלעקטועלן צענטער.

קאַמעראַדן און פריינד! איך בין מיטן גאַנצן הארצן מיט אייך, וועלכע ארבעטן פאַר דער באַפרייאונג פון דער מענטשהייט פון דעם קאַפּיטאַליסטישן יאָך.

פּיאָטר קראָפּאָטקין.

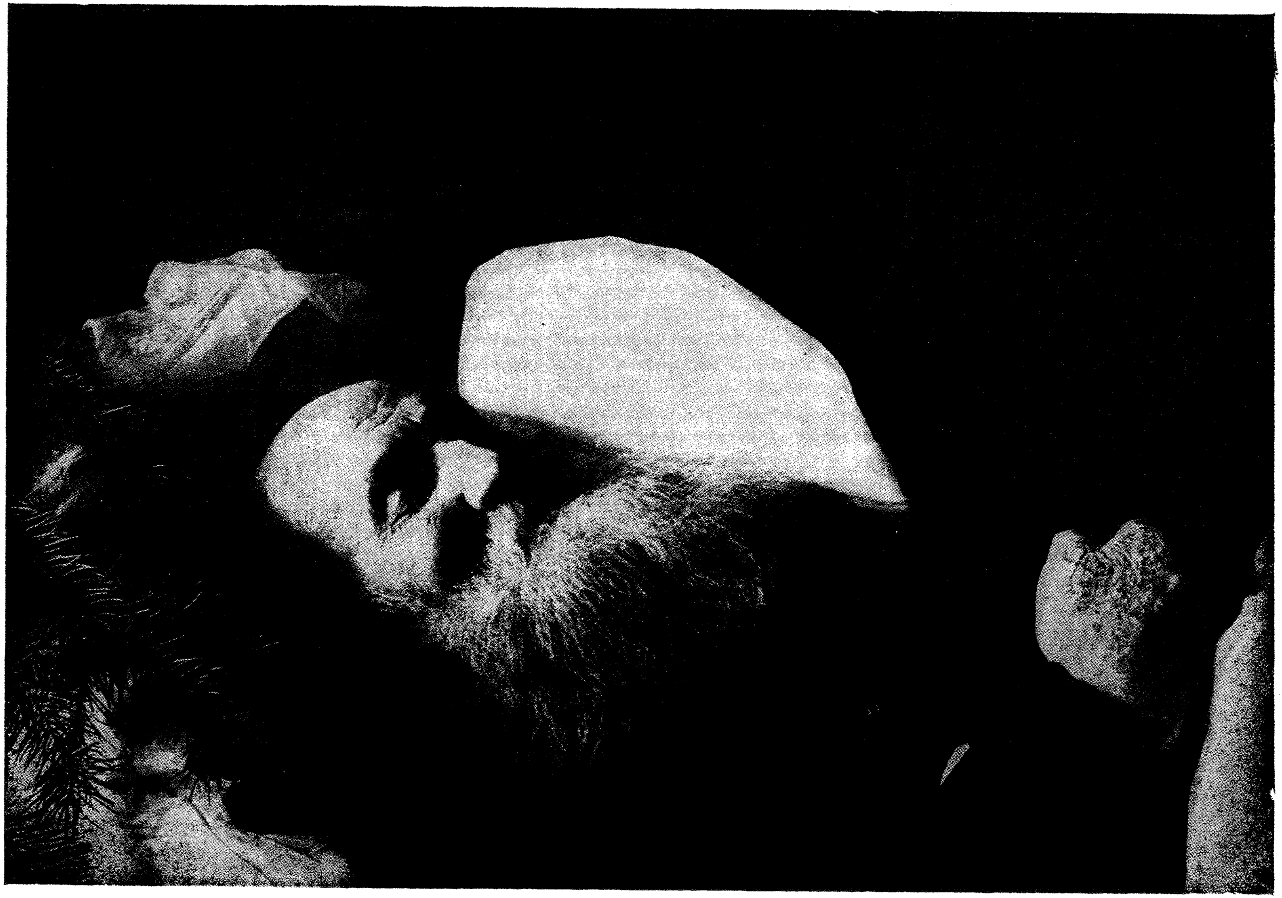

פּ. א. קראָפּאָטקין אויפֿן טויטן־בעט

צו קראָפּאָטקינס אָנדענק

ב. לעבעדיעוו

ניטאָ קראָפּאָטקין!

ניטאָ פּיאָטר אַלעקסייעוויטש... ס׳איז דערוויי׳ל שווער צו באַגרייפן די גרויס פון דעם פאַרלוסט... ס׳האָט זיך געשאַפן אַ טיפער חלל, וועלכן ס׳איז ניטאָ מיט וואָס צו אָנפולן...

פּיאָטר אַלעקסייעוויטש איז געווען דאָס דאָזיקע קול פון דעם געזעלשאַפט־לעבן געוויסן, וואָס איז נויטיק פאַרן לעבעדיקן פּאָליטישן אָרגאַניזם אונטער אַלע רעזשימען; אָן דעם ווערט די רעפּובליק פאַרטריקנט און ווערט פאַרוואַנדלט אין אַ טויטער מדבר פון געזעצלעכקייט און געהאָרכזאַמקייט. פריער איז דאָס דאָ־זיקע קול געווען טאָלסטאָי, און אין אונזערע טעג — קראָפּאָטקין.

דאָרט, וואו ס׳איז פאַראַן אַ רעגירונג, איז אומפאַרמיידלעך גוואַלד, איז אומפאַרמיידלעך אומגערעכטיקייט. פּיאָטר אַלעקסייעוויטש האָט די ליבע און גערעכטיקייט געשטעלט העכער פון אַלעס, — דערפאַר איז ער געווען אַן אַנאַר־כיסט און דערפאַר איז ער געוואָרן אַ רעוואָלוציאָנער. דאָס, וואָס צוליב זיינע אידעאַלן האָט ער זיך אָפּגעזאָגט פונעם טיטול, כבוד און גלענצנדער קאַריערע — איבעראַשט אונז ניט אַזוי שטאַרק. נאָר דאָס, וואָס צוליב דעם האָט ער מקריב געווען דאָס העכסטע גליק — די מעגלעכקייט צו אַרבעטן פאַר דער וויסנשאַפט, איז דער גרעסטער קרבן, אויף וואָס ניט קיין סך זיינען פעאיק. זייענדיק סעקרע־טאַר פון דער געאָגראַפישער געזעלשאַפט אין פּעטערבורג, האָט ער גלייכצייטיק געמאַכט פּראָפּאַגאַנדע צווישן די אַרבעטער, אַריינגעפאַלן דערפאַר אין דער פּעט־ראָפּאַוולאָווסקער פעסטונג און דערמיט אָפּגעהאַקט זיין וויסנשאַפטלעכע קאַריע־רע אין רוסלאַנד.

זייענדיק שוין אין ענגלאַנד האָט ער באַקומען די בכבודיקע איינלאַדונג פון דעם קעמברידזשער אוניווערזיטעט צו פאַרנעמען אַ קאַטעדרע פון געאָגראַפיע, נאָר מיט דעם תנאי, צו אויפגעבן זיין אַנאַרכיסטישע טעטיקייט — און קראָ־פּאָטקין האָט מיט אַנטריסטונג אָפּגעוואָרפן דעם דאָזיקן פאָרשלאָג.

לעבנדיק באַשיידן אין דער שטילקייט פון דעם שטעטל דמיטראָוו, האָט

קראָפּאָטקין זיך היים אָפּגערופן אויף די אַקטועלע פראַגן און גענומען שטאַרק צום הארצן דעם גורל פון דער רוסישע רעוואָלוציע.

אלס קעגנער פון שטאַטלעכקייט און צענטראַליזאַציע, און אָנהענגער פון א פילפאַכיקער אַנטוויקלונג פון דער געזעלשאַפטלעכער איניציאַטיווע, איז ער, פאַרשטענדלעך, זיך פונאַנדערגעגאַנגען מיט די קאָמוניסטן, נאָר שטענדיק זײַענדיק דעם הויפּטציל פון דער רעוואָלוציע אין אײַנפירן די סאָציאַלע, און נישט נאָר די פּאָליטישע גערעכטיקייט, האָט ער פאַראויסגעזען דעם דורכפאַל פון דער פעברואַר-איבערקערעניש און וועגן דעם געוואָרנט אירע טוער. איך האָב אָפט געהערט פון אים די פראַזע:

— איך פיל אויף יעדן שפּאַן מײַן קרובהשע פאַרבינדונג מיט די באָלשעוויקעס.

באַדויערנדיק די פעלערן פון דער רעוואָלוציע, פלעגט ער זיך ווענדן מיט פּראָטעסטן צו לענינען און צום העכסטן אויספיר-קאָמיטעט, און, ווער ווייסט, אפשר האָבן די דאָזיקע פּראָטעסטן געהאַט א מילדערנדיקע ווירקונג אויף אייניקע שריט פון דער רעגירונג.

איצט איז דאָס דאָזיקע קול פון דעם געזעלשאַפטלעכן געוויסן אינגאַנצן אַנטשוויגן געוואָרן, און ווער וועט אים פאַרבײַטן? איצט, ווען קראָפּאָטקין איז שוין ניטאָ, כאַפּט אונז אַרום דאָס ביטערע געפיל, אז מיר האָבן אים ניט גענוג גוט אָפּגעהיט און געשוינט.

געוואוינט האָט פּיאָטר אלעקסייעוויטש אין א קליין שטיבל, וואו דער ווינט האָט אַרײַנגעבלאָזן פון אלע זײַטן. צײַטנווײַז איז ניט געווען קיין האָלץ. דער באַהייצונגס-קריזיס האָט אויך געבושעוועט אין דמיטראָוו, וואָס איז אַרומגערינגלט מיט וועלדער. קראָפּאָטקינס באַליבטע פאַרווײַלונג איז געווען צו שפּילן אויף דער פּיאַנאָ, — כאָטש ס'האָט אים געפעלט טעכניק, פלעגט ער, שפּילן מיט געשמאַק, נאָר אין די לעצטע צוויי חדשים האָט ער דאָס ניט געקאָנט טאָן, ווײַל אין דעם צימער, וואו דער אינסטרומענט איז געשטאַנען, איז געווען שטאַרק קאַלט. ס'איז ביטער און א בושה ווען מען טראַכט דערפון.

אין אויסלאַנד פלעגט פּיאָטר אלעקסייעוויטש באַקומען צײַטונגען פון אלע עקן וועלט אויף אלע שפּראַכן. דאָ (אין דמיטראָוו) האָט ער זיך געמוזט באַנוגענען בלויז מיט דער „איזוועסטיא", נאָך וועלכער ער האָט אלס צוגאָב, אליין געמוזט גיין אין דער דמיטראָווער קלייט, ווײַל א היים האָט מען זי אים ניט צוגעשיקט. נאָך דער אייראָפּעאישער פּרעסע האָט ער שרעקלעך געבענקט, נאָר גאָר זעלטן איז אים געלונגען צו קריגן פראַנצויזישע, אָדער ענגלישע צײַטונגען. לענסבאָרי און אַנדערע אויסלענדער האָבן, אוועקפאָרנדיק, צוגעזאָגט אים שיקן צײַטונגען. זיי האָבן דאָס זיכער געטאָן, אָבער די צײַטונגען זײַנען קיינמאָל ניט אָנגעקומען און זײַנען ערגעץ פאַרפאַלן געוואָרן.

גענערט האָט זיך קראָפּאָטקין, ווי אלע רוסישע בירגער, מיט קאַשע און

קאַרטאָפל; ער האָט זיך קיינמאָל פאַר קיינעם ניט באַקלאָגט, נאָר ער האָט זיך אוודאי גענויטיקט אין פלייש אָדער אין אַ הון, וואָס איז געווען זייער טייער. פיאָטר אַלעקסייעוויטש איז געווען שטאַרק אין כעס ווען ער האָט זיך דערוואוסט, אַז די שוועדן האָבן פאַרטראַכט צו זאַמלען געלט פאַר דעם „הונגער-ליידנדיקן קראָפּאָטקינען" און זיי תיכף געשיקט אַ פּראָטעסט-בריוו מיט דער בקשה, צו פאַרטאָן דאָס געזאַמלטע געלט אויף געזעלשאַפטלעכע צילן.

ס'איז טרויעריק צו טראַכטן, אַז די לעצטע חדשים פון קראָפּאָטקינס לעבן זיינען ניט געווען איינגעאָרדנט מיטן נויטיקן קאָמפאָרט און באַקוועמלעכקייט.

קראָפּאָטקינס זידנדיקע נאַטור האָט ניט געוואוסט פון אָפּרו, פאַר אים איז די רו געווען דאָס איבערגיין פון איין אַרבעט צו דער צווייטער. ער פלעגט אַרבעטן גלייכצייטיק אין עטלעכע ריכטונגען — דאָס איז געווען זיין געוואוינהייט.

אַן אויסשליסלעך באַגאַבטע מענטש, האָט ער זיך אַרויסגעוויזן אומעטום, — אַן אַנאַרכיסט-רעוואָלוציאָנער, אַ רעדנער, אַ געאָגראַף, געאָלאָג, ביאָלאָג, היסטאָריקער, פילאָזאָף, פיינער ליטעראַט, ליטעראַטור-קריטיקער, מוזיקער, מאָלער, — ער האָט אויף אַלע געביטן זיך אַרויסגעוויזן אַלס דער זעלבער אויסערגעוועהנלעכער מענטש. אויפן טיש צווישן זיינע פּאַפּירן האָט מען געפונען אַ ראָמאַנס, וואָס ער האָט הפנים ניט לאַנג אָנגעשריבן, מיט מוזיק פאַר פּיאַנאָ. ער האָט גוט געצייכנט מיטן בליישטיפט, און אין זיינע אַלבומען זיינען פאַראַן אַ סך אינטערעסאַנטע צייכענונגען. אַלס פיינער קענער און שעצער פון מוזיק, האָט ער שטאַרק ליב געהאַט די אָפּערע און סימפאָנישע מוזיק. מיט סקריאַבינען האָט ער זיך באַקענט שוין צוריקקומענדיק קיין רוסלאַנד, און ער האָט אויף אים געמאַכט אַ גוואַלדיקן איינדרוק, ניט קוקנדיק אויף דער נייאיקייט.

אין דער זעלבער צייט איז פּיאָטר אַלעקסייעוויטש כסדר געווען פאַרן אַרבעטס-פּרינציפּ, ווענן וועלכן מען רעדט איצט אַזויפיל אין די שולעס. ווען איך האָב זיך באַקענט מיט אים מיט צען יאָר צוריק, האָט ער אין אַ שמועס פאָרגעוואָרפן אַלע רוסישע רעוואָלוציאָנערן דאָס, וואָס זיי זיינען פּריצים און קאָנען אַליין גאָר ניט טאָן פאַר זיך. פּיאָטר אַלעקסייעוויטש גופא האָט אויסגעצייכנט געקאָנט דאָס פאַך פון איינבינדעריי, וואָס ער האָט שטאַרק ליב געהאַט. אָבער ער האָט אויך געקאָנט אומגיין מיט סטאָליאַר-געצייג, און אין זיין קוואַרטיר אין לאָנדאָן זיינען דער רוב זאַכן געמאַכט געוואָרן פון אים אַליין. לאָמיר האָפן, אַז זיי וועלן אַלע געבראַכט ווערן אַהערצו און אויסגעשטעלט ווערן אין דעם קראָפּאָטקין-מוזיי. אויף זיין טיש האָב איך געפונען אַ צייכענונג פון אַ פּאָליצע פאַר ביכער, וואָס ער האָט, הפנים, געקלערט צו מאַכן, ווייל זיינע ביכער זיינען געלעגן אויפן פּאָל, אויף די בענקלעך און אומעטום.

פּיאָטר אַלעקסייעוויטש האָט אויסגעהויכט די נשמה דריי אַזייגער מיט 10 מינוט אין דער נאַכט פון דעם 7טן אויפן 8טן פעברואַר. אַרום 12 אַזייגער ביי-

נאַכט, אַ מידער פון דער פאַרגאַנגענער שלאָפלאָזער נאַכט, בין איך אַרויסגעגאַנגען מיט קראָפּאָטקינס טאָכטער אויף דער פרייער לופט און פּלוצים בין איך געבליבן געפּלעפט פון אַן אויסערגעוויינלעכן ספּעקטאַקל. אויפן טונקעלן הימל האָט זיך באַוויזן אַ ריזיקער מעטעאָר מיט אַ גרויסן עק, און ער האָט באַלויכטן דעם הימל מיט דער ערד מיט אַ העל-גרינער שיין. ער האָט לאַנגזאַם און פייערלעך אָנגעהויבן פאַלן און איז נעלם געוואָרן נידעריק איבערן האָריזאָנט. אין מיין לעבן האָב איך נאָך אַזעלכעס נישט געזען. מיר זיינען געשטאַנען ווי צוגעשמידטע. ס'האָט אויסגעזען, אַז ס'איז געווען אַ מין מיסטעריעזע שייכות צווישן דעם געפאַלענעם שטערן און דעם שטאַרבנדיקן רעוואָלוציאָנער...

ס'איז געשטאָרבן דער גרויסער רעוואָלוציאָנער, דער גרויסער הומאַניסט, דער גרויסער מענטש... ס'איז אוועק דאָס גרויסע האַרץ פון ליבע...

אַלעקסאַנדראַ קראָפּאָטקין

פּיאָטר אַלעקסייעוויטש קראָפּאָטקין

ביים קבר איז נישטאָ קיין אָרט פאר פּאָלעמיק. אָבער דאָס אויפקלערן אייניקע פראגן, וואָס זיינען פארבונדן מיט פּיאָטר אלעקסייעוויטשעס לעבן, איז ניט קיין פּאָלעמיק.

א סך האָט געוואונדערט די דערווייטערונג פון די אקטועלע געשעענישן, וואָס האָט כאראקטעריזירט די לעצטע דריי יאָר פון זיין לעבן. די סבה איז א גאנץ פּשוטע. ער איז, קודם כל, געוועזן א רעוואָלוציאָנער, א שטאַרבנדיקער האָט ער פעסט געגלויבט אין די זעלבע קאמפּס־אידעאלן, וועלכע ער האָט געבויט זיין גאנץ לעבן: ער האָט געגלויבט, אז די רעוואָלוציע שטעלט אויף די לייכט־טורעמס, צו וועלכע די מענטשהייט וועט שפּעטער מוזן שטרעבן. ער האָט פארשטאַנען, אז ווען מען בויט א ניי לעבן, זיינען טעותן אומפארמיידלעך, און אז די בויער קומט אוים צו ארבעטן אין א ענגן לאגער, וואָס איז ארומגערינגלט מיט שונאים, אז פארדעטער און שטערער אין לאגער גופא זיינען פאראן ניט ווייניק.

נאָר די הויפּט־סיבה פארוואָס פּיאָטר אלעקסייעוויטש האָט ניט ארויסגעזאָגט זיין קריטיק וועגן דעם, וואָס עס בויט זיך איצט פון אויבן אין רוסלאנד, קען מען געפינען אין די ווערטער פון א מיטגליד פון דער רוסישער קאָמוניסטישער פארטיי, וואָס מיר איז די טעג אויסגעקומען צו הערן דאָרט, וואו מען האָט געקליבן א פּלאַץ פאר מיין פּאָטערס קבר. די דאָזיקע ווערטער זיינען געוועזן: „ער איז געגאנגען פאַראויס פון אונז, און מיר וועלן דורך אונזערע פעלערן לסוף קומען צו דער הערשאפטסלאָזיקייט, וואָס איז דער אמתער אידעאל”.

קיינמאָל נאָך אין דער געשיכטע פון דער ציוויליזירטער וועלט, זיינען ניט געוועזן אזויפיל מענטשן, וואָס האָבן, אויף דעם פּרייז פון טעותן און ליידן, פארשטאַנען דעם גאנצן אמת פון דעם אנארכיסטישן אידעאל. זיי זיינען מערסטנס אין רוסלאנד, און אין רוסלאנד זיינען פאראן ניט ווייניק פון זיי אין דער קאָמוניסטישער פּארטיי.

און פאר אלע ערלעך־דענקנדיקע מענטשן, וואָס זיינען דורכגעגאנגען די שול פון פּיין, דורכפאלן און אנטוישונגען, וועלכע האָבן פארשטאַנען, אז ניט אלעס וואָס איז שיין אין דער טעאָריע פירט צו שיינע רעזולטאטן אין לעבן, פאר די אלע דארף איצט — און דווקא איצט, ווען די טעותן זיינען אלץ בולטער — זיין קלאָר, אז דעם מענטשן, וועלכער איז ערלעך און ליידנשאפטלעך געגאנגען צום ענדגילטיקן ציל, האָבן קיין שום הפסקות אין וועג ניט געקאָנט זיין צום

דער ארצן. אויפֿן גרויסן לעבנסוועג ציען זיך קאַראַוואַנען — ס׳גאַלאָפּירן קורירן.
די קאַראַוואַנען שטעלן זיך אָפּ, שלאָגן אויף צייטווייליקע לאַגערן, און יעדער נייער לאַגער, כאָטש ער איז מער פּערפֿעקציאָנירט און פֿאַרגלייך מיט דעם פֿאַריקן, איז דאָך ענלעך אויפֿן אַלטן. אָבער דער קוריער גאַלאָפּירט פֿאָראויס צו דעם באַרג, וואו ס׳דאַרף אויפֿגעבויט ווערן ניט א צייטווייליקער בנין, ניט א לאַגער אויפֿן וועג, נאָר די דאָזיקע וואונדערבאַרע און אייביקע שטאָט, וואָס ציט יעדן פֿאָראויס.

ווי זאָגט פּיאָטר אַלעקסייעוויטש אין זיין לעצטן ווערק, אין זיין בוך וועגן עטיק — „אָן גלייכהייט איז ניטאָ קיין גערעכטיקייט”; אָן גערעכטיקייט איז ניטאָ קיין מאָראַל, און דאָס איז דער תוך פֿון זיין לעבן, דער סינטעז פֿון זיין שכל און נשמה.

דאָ איז אויך פֿאַראַן דער קאַמפּס־לאָזונג פֿון א רעוואָלוציאָנער, דאָ איז פֿאַראַן די ליבע צום מענטשן און די טיפֿע פֿילאָזאָפֿיע פֿון א קרישטאָל־ריינער נשמה. נאָר האַלטן פּיאָטר אַלעקסייעוויטשן בלויז פֿאַר א פֿילאָזאָף, פֿאַר א געלערנטן אָדער „טאָלסטאָיאַנער”, ווי דאָס טוען אייניקע, איז אן אומזין. קודם כל, האָט ער געגלויבט אין דער גלייכהייט. פֿאַר אים האָט די גערעכטיקייט — דער קאַמפּס־רוף — אָן דער גלייכהייט ניט געקאָנט עקזיסטירן. נאָר די גערעכטיקייט אליין איז א טויטע זאַך, ווען זי איז ניט באַלויכטן פֿון דער מענטשנליבע, וואָס איז געווען זיין ליכטיקער, כאַראַקטעריסטישער שטריך. ער האָט ליב געהאַט די מענטשן מיט יענער ליבע, וועלכע — פֿלעג ער שטענדיק זאָגן — איז די ליבע פֿון דעם רוסישן פֿאָלק, ד. ה. רחמנות. נאָר ליב האָבן, אָדער אפֿילו רחמנות האָבן אויף מענטשן פּאַסיוו, האָט ער ניט געקאָנט. ער האָט דאָס דערוויזן מיט זיין גאַנצן לעבן. און אויב ער האָט אזוי ווינציק געלאָזט הערן זיין קול אין די לעצטע דריי יאָר, אַרויסזאָגנדיק זיינע פּראָטעסטן, אנטריסטונג אָדער קריטיק במעט אויסשליסלעך אין פּריוואַטע בריוו, איז דאָס דערפֿאַר, ווייל ער האָט מיט זיין קריטיק ניט געוואָלט געבן קיין געווער אין די הענט די מענטשן וועלכע קוקן אויף צוריק און ניט פֿאָראויס, ווי ער.

נאָר קרוינען מיטן קראַנץ פֿון זיין הסכמה די טעותן, וואָס נעמען זיך, ווי ער האָט געהאַלטן, פֿון פֿאַלש פֿאַרשטיין די מענטשלעכע נשמה, אירע נויטן און שטרעבונגען און אָנשטרענגונגען צו דערגרייכן די אידעאַלן, וואָס מען פּראָקלאַמירט אזוי פֿייערלעך און מען פֿאַרווירקלעכט זעלטן, האָט ער ניט געקאָנט.

אָבער ער איז געווען א רעוואָלוציאָנער, נישט נאָר א ר ו ס י ש ע ר. אין זיינע בריוו צו די מערב־אייראָפּעאישע אַרבעטער און חברים, האָט ער גערופֿן פֿאָראויס. ער האָט דערוואַרט, ליידנשאַפֿטלעך דערוואַרט דעם רעוואָלוציאָנערן מאָרגנרויט אויף דער גאַנצער וועלט, און דערוואַרט ניט ווי א רעטונג פֿון זיין לאַנד, נאָר ווי דעם אויפֿגאַנג פֿון דער זון פֿון גלייכהייט פֿאַר די האָרעפּאַשני־קעס פֿון דער גאַנצער וועלט.

נ. לעבעדיעוו

צו קראָפּאָטקינס אָנדענק

הײַנט באַערדיקט די רויטע מאָסקווע אײַנעם פון די גרעסטע און מערק־ווירדיקסטע פון אירע זין — פּ. א. קראָפּאָטקינען. ס'האָט פאַרלאָזט אונזער וועלט אײנער פון די גרעסטע און אָנגעזעענסטע סאָציאַליסטן און רעוואָלוציאָנערן. עס האָט אויפגעהערט קלאַפּן דאָס האַרץ פון דעם גרויסן פאָלקס־פרײַנט און טיפן דענקער...

מיט אומענדלעך־טיפן צער וועט זיך אָפּרופן די דאָזיקע אבידה אין די הערצער ניט נאָר פון זײַנע קרובים און פרײַנט, נאָר אויך פון די אַלע, וואָס האָבן אים געקענט און געקומען מיט אים אין באַרירונג, ווײַל קראָפּאָטקינס נאָמען איז פאַר אַלע פאָרגעשריטענע מענטשן פון אַלע לענדער אויף דער וועלט דער סימוואָל פון דער קומענדיקער באַפרײַאונג פון דעם צווײפאַכן יאָך — פון דעם קאַפּיטאַליזם און מלוכהשאַפט. ס'איז שווער און ביטער צו שרײַבן די דאָזיקע שורות... ס'ווילט זיך נישט גלויבן, אז ס'האָבן אויף אײביק זיך פאַרמאַכט די גוטע, שטראַלנדיקע אויגן, וואָס האָבן געפלאַקערט מיט ליבשאַפט צו די מענטשן... ס'ווילט זיך נישט גלויבן, אז דו וועסט מער ניט הערן פּיאָטר אַלעקסייעוויטשעס צערטלעך און דערמוטיקנדיק קול.

באַגינען פון א גרויען פעברואַר־טאָג, אין דער שעה, ווען דער חושך פון דער וואָקנגײַענדיקער נאַכט קעמפט מיט דעם אָנקומענדיקן ליכט, איז ער נפטר געוואָרן...

שטיל איז אַוועק פון אונז דער פײַערדיקער קעמפער פאַר פרײַהייט, ברידערלעכקייט און גלײַכהייט... שטיל איז פאַרלאָשן געוואָרן דאָס מעכטיקע, העלע ליכט פון גוטס און אמת.

צוזאַמען מיט ל. טאָלסטאָיען איז ער געווען דאָס גרויסע געוויסן פון דעם רוסישן פאָלק, דער אויסדריקער פון אונזער פאָלקס נשמה, דאָס קול מבשר פון די פאָלקס־שטרעבונגען און האָפענונגען. נאָר גלײַכצײַטיק איז פּ. א. געווען ניט נאָר א רוס, נאָר אויך א אײראָפּעער. ער איז געווען א אינטערנאַציאָנאַליסט אין פולן זין פון וואָרט, און אָט דערפאַר זײַנען זײַנע ווערטער און אידייען אַזוי אײגן דעם אײראָפּעאישן און אַמעריקאַנער אַרבעטער.

איצט איז ניט די צייט צו מאכן דעם אונטערצי פון קראָפּאָטקינס געזעל־שאפטלעך־סאָציאלער און וויסנשאפטלעכער טעטיקייט במשך פון איבער א האלבן יאָרהונדערט. דער פארלוסט איז פאר אונז צו גרויס און דער ווייטיק פון דעם דאָזיקן פארלוסט לאָזט ניט קאלטבלוטיק ארומנעמען קראָפּאָטקינס פיל־קאנטיק לעבן.

מיט דער צייט, ווען ס'וועט געמילדערט ווערן דער צער פון דעם פארלוסט, וועלן קראָפּאָטקינס פריינט און חברים זיך באמיען צו אָנצייכענען זיין פּאָרטרעט אין זיין גאנצן פארנעם און באקאָנען מיט אים די רוסישע האַרעפּאַשנע מאסן, וואָס זייער באפרייאונג האָט קראָפּאָטקין געווידמעט זיין גאנץ לעבן, און מקריב געווען אלעס.

אָפּשטאַמענדיק פון די סמאָליענסקער גרויספירשטן, וואָס ציען זייער יחוס פון ריוריקן, א קאמערפאזש ביי דעם אימפּעראַטאָר אלעקסאנדער דעם צווייטן, האָט פּ. א. געפונען אין זיך גענוג כוח, כמעט נאָך א אינגל, צו איבערייסן מיט זיין סביבה און אוועק „אין פאָלק", כדי דאָרט פּראָפּאַגאנדירן די אידייען פון סאָציאליזם און פרייהייט.

פּיאָטר א. איז געווען ניט נאָר א גרויסער סאָציאליסט און רעוואָלוציאָנער, נאָר אויך א גרויסער געלערנטער. די וויסנשאפט האָט אין אים פארלוירן א טיפן און אלזייטיקן געלערנטן, א געאָגראַף, געאָלאָג, ביאָלאָג און היסטאָריקער. אין די אלע געביטן פון דער וויסנשאפט האָט קראָפּאָטקין ארייננעטראָגן א היפשן חלק און דורכגעלייגט נייע וועגן. זיינע פארדינסטן פאר דער וויסנשאפט זיינען אנערקענט געווארן פון אלע וויסנשאַפטלער אויף דער גאנצער וועלט, אפילו פון די, וועלכע האָבן ניט געהאלטן פון זיינע סאָציאלע אָנשויאונגען.

נאָר באזונדערס גרויס איז דער שאָדן מיט קראָפּאָטקינס טויט פאר די אר־בעטער־מאסן פון דער גאנצער וועלט. ער איז געווען דער עמוד האש פאר מיליאָ־נען ארבעטער און איינער פון די לעצטע לעבנגעבליבענע מיטגלידער פון דעם ערשטן אינטערנאַציאָנאַל, פון דעם דאָזיקן בארימטן אינטערנאַציאָנאַל, וואָס האָט אָנגעצונדן דעם מעכטיקן פאקעל פון סאָציאליזם אויףביידע האלבע ערד־קוגלען פון אונזער פּלאַנעט, און געלייגט דעם פונדאַמענט פון דער גרויסער צווי־שנפעלקערלעכער אָרגאניזאציע פון דער פּראָלעטארישער ארמיי צום קאמף מיטן קאפּיטאַליזם און עקספּלאָטאַציע.

נאָך באקונינס טויט, אין 1876, ווערט פּ. א. דער טעאָרעטיקער פון דעם אנארכיזם און זיין אינטערנאציאָנאלער אידייאישער פירער. ער גיט ארויס אנאר־כיסטישע צייטונגען, ער שרייבט אָן א גאנצע רייע ביכער, בראָשורן און ארטיק־לען וועגן אנארכיזם און געזעלשאפטלעכע פראגן, שטרעבנדיק צו באגרינדן דעם אנארכיזם, אלס אלגעמיין־פילאָזאָפישע און סאָציאלע וועלט־ אנשויאונג.

וואו־זשע האָט פּ. א. געשעפּט דעם כוח צום קאמף פאר א בעסערער צו־קונפט פון דער מענטשהייט? דער קוואל פון די דאָזיקע כוחות זיינען געווען זיין

הייסע ליבע, „ברייט ווי דער ים”, צו די אונטערדריקטע מאסן, דער ברענענ־דיקער פארלאנג צו העלפן די הארעפאשניקעס זיך באפרייען פון דער עקאנאמי־שער און גייסטיקער קנעכטשאפט.

א שארפזיניקער, אומאייגנוציק אין דער העכסטער מאס, ווייט פון כבוד־זוכעריי און דעם פארלאנג צו זיין א פירער, האט פ. א. מיט זיך פארגעשטעלט א רעוואלוציאנער אינעם העכרן און בעסערן זין פונעם ווארט. ער איז געווען אן אמתער ריטער פון דער פרייהייט און אמת אן פחד און פארווירפלאז. ער האט אומדערמידלעך און אן ריקזיכט פארשפרייט די אידייען פון ליכט און וויסן און, מען מעג זאגן, דאס גאנצע לעבן היילִיק געדינט דעם דאזיקן אידעאל, אין וועמענס אמתדיקייט ער האט געגלויבט.

אן עסקן און קעמפער לטובת הכלל, האט פ. א. אין אלע זיינע ווערק גערופן די הארעפאשנע מאסן און יחידים, צו דער שעפערישער זעלבסט־טעטיקייט, קע־גנזייטיקער הילף און סאלידאריטעט.

„זיי שטארק — זאגט ער אין איינעם פון זיינע ביכער, — אנטוויקל דעם כוח פון דיין נשמה! און דיין שכל, דיין רחמים און דיין ווילן צו מעשים וועלן אנשטעקן אנדערע...

„זיי שטארק, זיי גרויס אין דיינע מעשים, וויקל אויס אין אלע ריכטונגען די קראפט פון דיין עקזיסטענץ, זיי פעאיק צו האנדלען, זיי אנטשלאסן און אומ־בויגזאם, אויב דו ווילסט פירן א פול און פרוכטבאר לעבן... פלאנץ ארום זיך לעבן, פראטעסטיר קעגן דער אומגערעכטיקייט און שווינדל”...

צו ארבעטן און קעמפן האט פ. א. געלערנט נישט נאר אין זיין שרייבן, נאר אויך מיטן ביישפיל פון זיין לעבן. זיך אפגעבנדיק מיט דער גאנצער נשמה דעם רעוואלוציאנערן קאמף, פלעגט פ. א. געפינען צייט אויך פאר וויסנשאפטלעך־ליטערארישער ארבעט, מיטארבעטנדיק אין די פראנצויזישע, ענגלישע און אמע־ריקאנישע וויסנשאפטלעכע זשורנאלן און אויסגאבעס. ביז די לעצטע טעג פון זיין לעבן איז פ. א. נישט קוקנדיק אויף זיינע 78 יאר, געווען געצוואונגען צו זוכן מיטלען צום לעבן דורך זיין ליטערארישער ארבעט...

דערביי מוז מען דערמאנען דעם פאקט, אז זיין גאנצע מי און דחקות, סיי אין דעם לאנגיאריקן עמיגראנטישן לעבן, סיי אין דעם שווערן דריי־יאריקן לעבן אין רוסלאנד, אין דער צייט פון דער רעוואלוציע, האט אויך געטיילט מיט אים זיין העכסט־איבערגעגעבענע לעבנס־באגלייטערין און פריינט — זיין פרוי סאַ־פיא גרעגאריעוונא, וועלכער ס'קומט פון אונז א גרויסן דאנק פאר דער הארצי־קער און ליבלעכער באציאונג צו אלעם, מיט וואס פ. א. האט זיך פארנומען. א דאנק סאפיא גריגאריעוונאס זעלבסט־אויפאפפערונג, איבערגעגעבנקייט און זארגן, האבן דערזען די ליכטיקע שיין קראפאטקינס א סך ווערק.

פ. א. האט ביז די לעצטע טעג פון זיין לעבן מיט אנגעשטרענגטער אויפ־מערקזאמקייט נאכגעפאלגט דעם גאנג פון דער רוסישער רעוואלוציע. ער האט

טיף געליטן זעענדיק די פעלערן, וואָס מען האָט דערלאָזט אין דעם גיגאַנטישן קאַמף פון דעם רוסישן פאָלק פאַר זיין באַפרייאונג. פאַר זיין אויסגעשלייפטן מוח דורך דער פּראַקטיק און קאַמף פון אַ האַלבן יאָרהונדערט, זיינען געווען קלאָר אַ סך אָפּנויגונגען אין דער רוסישער רעוואָלוציע פון דעם גלייכן וועג, נאָר, צום באַדויערן, האָט מען זיך צו זיין מיינונג נישט צוגעהערט....

אָבער, נישט קוקנדיק אויף דעם אַלעמען, האָט פּ. אַ. קראָפּאָטקין הײם געגלויבט אין דער שעפערישקייט פון די פאָלקס־מאַסן און איז געווען טיף איבערצייגט, אַז דאָס רוסיש פאָלק וועט גובר זיין דעם חורבן און וועט אויפשטעלן אַ פעסטן בנין פון „אַ נייער געזעלשאַפטלעכקייט אויפן יסוד, נישט פון בלינדער געהאָרכזאַמקייט דער מאַכט, נאָר פון אַ פרייער מיטאַרבעטערשאַפט פון אַלע".

אָט מיט דעם דאָזיקן גלויבן אינעם רוסישן פאָלק האָט פּ. אַ. פאַרמאַכט זיינע מידע אויגן און האָט אויף אייביק פאַרלאָזט די וועלט פון די לעבעדיקע. זאָל־זשע דער בעסטער בלומענקראַנץ אויף דעם קבר פון דעם אומפאַרגעסלעכן פּיאָטר קראָפּאָטקין, זיין אונזער צוזאָג, אַז מיר אַלע, זיינע פריינט און חברים, וועלן אויך אַזוי ריקזיכטלאָז און אומאייגנוציק, ווי ער, אַרבעטן פאַר דעם, אַז ס'זאָל גיכער קומען די צייט, ווען אויף דער ערד וועט מער ניט זיין, „ניט קיין שווערער בלוטיקער קאַמף, ניט קיין שענדלעכע קייטן, און ניט קיין דריקנדיקע נויט און קנעכט".

ווערא פינגער

פיאָטר אַלעקסייעוויטש קראָפּאָטקין

ווען מען באהאלט א פריינט און א ליבן מענטשן, גלוסט זיך שווייגן און בלויז טראַכטן און טרויערן אויף דער אבידה. ס'איז שווער צו קאָנצענטרירן די געדאַנקען און זיי געבן די געהעריקע פאָרם. זיי פּאַסן זיך ניט אריין אין איר.

מיר שיינט, אז דאָס, וואָס ס'האָט געצויגן די הערצער צו פּיאָטר אלעקסיי־עוויטשן איז זיין גרויסער, טיפער גלויבן אין דער מיליאָנענדיקער מאסע, אין זייער פון דעם לעבן אויסגעארבעטן געפיל פון גערעכטיקייט, און זייער פעאיקייט זיך איינצואָרדענען, זיך אָרגאַניזירן און ארבעטן אויף די יסודות פון סאָלידאַ־ריטעט און ברידערלעכקייט, ווי נאָר זיי זיינען פריי דאָס צו טון, אָן צוואַנג און אָן גוואַלד. מיט דעם דאָזיקן גלויבן אינעם מענטשן זיינען דורכגעדרונגען פּיאָטר אלעקסייעוויטשעס אלע רעוואָלוציאָנערע ווערק, און מיט דעם דאָזיקן גלויבן אינעם מענטשן זיינען געווען דורכגעזאַפּט זיינע אלע באַציאונגען צו מענטשן: ס'האָט זיך אין זיי כסדר געפילט די וואַרעמקייט פון א גרוים האַרץ.

ס'טרעפט, אז דער מחבר אנטפּלעקט ניט אין זיינע ווערק זיך אליין, אלס מענטש. ס'טרעפט, אז דאָס אָנגעשריבענע שאפט א בילד, וואָס איז ניט אין איינקלאַנג מיטן אמתן פּנים פון דעם מחבר, אָדער דאָס ווערק אנטפּלעקט די זייט פון דעם מחברס מענטשלעכער פערזענלעכקייט, וואָס איז פארבאָרגן ערגעץ אין דער טיפעניש און איז אומבאמערקבאר ביים פערזענלעכן קאָנטאַקט. אָבער פּיאָטר אלעקסייעוויטש איז קלאָר און דורכזיכטיק סיי אין בוך, סיי אין ריידן: אומעטום איז ער איינער און דער זעלבער, — דער ליכטיקער און שטראַלנדיקער אָנזאָגער פון א בעסערער צוקונפט פאר דער מענטשהייט. אין אים איז די האַר־מאָניע פון דעם שרייבער און מענטש — א פולשטענדיקע. און דאָס מאכט א פּאַרכישופדיקן איינדרוק. יאָ, זיין גאַנץ לעבן, אין די גרויסע, ווי אין די קליינע זאַכן, ביז די אלטעגלעכע פּרטים, איז ריין און האַרמאָניזירט מיט זיינע רעוואָ־לוציאָנערע אָנשויאונגען און סאָציאַלע אידייען.

ס'איז דערום קיין חידוש ניט, וואָס די אבידה, וואָס מיר האָבן געהאַט, הילט אונדז אין טרויער, און ס'גלוסט זיך נאָר שווייגן און טרויערן.

ראַראַלפּאָ גאָנזאַלעז פּאַטשעקאָ

געדאַנקען

וואָס מער ביכער מען גיט אַרויס, אַלץ שווערער איז צו געפינען א בוך; א בוך פון דעם מין, וואו אויף דער ערשטער זייט זאָל דער מחבר קאָנען אָנשרייבן דאָס, וואָס וויטמאַן האָט אָנגעשריבן אין זיין „שפּליטער": — „ווער ס'רירט אָן דעם דאָזיקן בוך, רירט אָן א מענטשן". און איין מענטש איז פאַרשידן פון דעם צווייטן, ווי איין בלעטל פון דעם צווייטן, כאָטש ביידע זיינען פון איין און דעם זעלבן בוים. אָט-דאָס זוכן מיר און ס'איז פּישטאָ, ווייל אויך מיטן בוך קומט פּאָר דאָס זעלבע, וואָס מיט אַלע אַנדערע שאַפונגען: הונדערט אויף איינעם; הונדערטער פּאַראַזיטן — הונדערטער ביכער. נאָכמער, דאָס פעלן פון אָריגינאַליטעט פאַרבייט מען מיטן סקאַנדאַל, וואָס הויפּנט זיך אָן ווי דאָס נאַראַפּטע פון דעם ראָסלפליייש מיטן געפּעפּערטן סאוס. די מענטשן לעבן מיט סענסאַציעס און לויפן צו זיי, פּונקט ווי צו שרפות, אָדער אהינצו, וואו ס'רייסן אויף ראַקעטן, און זיך דערנאָך אומקערן מיט מער טומל און רויך אין קאָפּ, באַרעכטנדיק נאָכאַמאָל לעאָן בלאָיס סאַרקאַזם: — „אויב דו ווילסט וויסן די לעצטע נייעס — לייען דעם הייליקן פּאָול"...

„היינט זיינען די צייטן פון דער געקייטלטער פּראָדוקציע, אָדער פון דעם אָנטאָן קייטן סיי די פיזישע, סיי די גייסטיקע אַרבעטער. ס'זענען די צייטן פון אַלגעמיינער קנעכטשאַפט. מען שרייבט דאָס, וואָס עס לאָזט זיך פאַרקויפן. מען קויפט דאָס, וואָס איז נישט קעגן דעם דאָזיקן אופן פון לעבן פון די סעריע-פּראָדוצירער. צווישן דעם שרייבער און דעם לייענער ווערט געשאַפן א מין שטילער אָפּמאַך אין וועלכן דער ערשטער גיט דעם אָרגאַן, און דער צווייטער דעם מאַסאַזש; איינער לייגט אריין זיין שכל און דער צווייטער זיינע אַלץ-מער סקאַנדאַליעזע דעפאָרמאַציעס.

ווי אַנדערש פון דעם וואָס מען שרייבט און מען לייענט איצט זיינען קראָפּאָטקינס „מעמוארן פון א רעוואָלוציאָנער". דאָ רעדט א מענטש, וואָס חוץ א וויסנשאַפטסמאַן, איז ער אויך אַן אַנאַרכיסט. און ווייל ער איז עס, דריקט ער

זיך אוים אזוי איינפאך! האָט ער באַשטעטיקט גיוואס ווערטער: „אַ בוך איז אַן אָפּן אויג, וואָס דער טויט פאַרמאַכט נישט קיינמאָל". עס קוקט אויף אונדז, ווי ס'האָט געקוקט אויף אונדזערע פאָטערס און וועט קוקן אויף אונדזערע קינדער: פאַרגלויבט און ערנסט. און אַזוי לאָזט עס פאַר אונדז דאָס לעבן, ווי אַ רוּאי־קער און פאַרטרוילעכער טייך.

באַפרייט עס אונדז אפשר פון דער אַגאָניע און קאַמף פון דער איצטיקער שעה?... אָ, ניין! עס רייניקט אונדז דאָס האַרץ און דעם שטערן פון דעם ליאַרם פון דעם דאָזיקן יאַריד. עס גוואַלדעוועט נישט, נאָר עס רעדט צו אונדז ווי אַ מענטש און מיט אַ מענטשלעך קול. אָבער אַלץ נישט פון אים, פון דעם פּריווי־לעגירטן מענטשן אין אַן אומגערעכטער געזעלשאַפט, נאָר וועגן דעם וואָס ער האָט געזען, געטראַכט און געליטן פון זיין קינדהייט אָלס פּירשט ביז די ליידן פון אַ טורמעניק.

לייענענדיק אים האָב איך זיך דערמאָנט, — און איך ציטיר עס, ווי אַ קעגנ־גיפט צו אַזויפיל שלעכטע ביכער, וואָס איינעם קומט אוים אָראָפּצושלינגען — וואָס דער דאָזיקער ערלעכער שרייבער, אַנאַטאָל פראַנס, האָט אָנגעשריבן פאַרן טויט: —

„קראָפּאָטקין האָט דורכגעלעבט דאָס, וואָס טאָלסטאָי האָט אָנגעשריבן". אָט דאָס איז זיין אַטעסטאַט. אָט־דאָס איז אַ בוך!

טויט און לעבן

נאָך גילאַמען, לאַנדאַויערן און ניואוונהויזן איז אויך אוועק קראָפּאָטקין.

קראָפּאָטקין האָט מער ווי ווער ס'נישט איז, אין די רייען פון דעם אנאַר־כיסטישן אינטערנאַציאָנאַל, מיט זיין גאַנצער פּערזענלעכקייט און יסודות פון זיין לערע, אונדז דערוויזן די סאַמע גרויסע לעבנס־ווערטן, וואָס זיינען אייגנט־לעך דעם אַנאַרכיזם.

במשך פון זיין גאַנצן לעבן האָט קראָפּאָטקין געשטעלט אונדזער גאַנצער קולטור די פאַטאַלע פראַגע: „טויט אָדער אויפלעבונג?" און ער האָט געענט־פערט: „טויט, אויב מירן ניט קאָנען איבערבויען די געזעלשאַפט אויף דעם פרייען אַנטישטאַטלעכן פונדאַמענט".

„אין פרייע פאַראיינען פון פרייע מענטשן ליגט די לייזונג פון די גרויסע אויפגאַבן, וואָס דאָס לעבן האָט אוועקגעשטעלט פאַר אונדזער דור", — אָט דאָס איז קראָפּאָטקינס פונדאַמענטאַלע איבערצייגונג, וואָס ער האָט, צווישן אַנדערס, אויך אַרויסגעזאָגט אין זיין לעצטן זשורנאַליסטישן אַרטיקל.

זאָל דער טויט אפילו אַרויסרייסן די בעסטע פון די ווייניקע, נאָר די לע־בעדיקע טאָרן ניט אָפּשטעלן דעם קאַמף פאַרן זיג פונעם לעבן!

פּירא.

עריקאַ מאַלאַטעסטאַ

דער קוואַל פון קראָפּאָטקינס גוואַלטיקן פּרעסטיזש איז דער פאַקט, וואָס אין אים האָבן דער געלערנטער, פּראָפּאַגאַנדיסט און מענטש זיך צונויפגעגאָסן אין איין האַרמאָנישן גאַנצן, וואָס האָט באַשאַפן דעם מ ע נ ט ש ל ע כ ס ט ן מענטשן, וואָס איך האָב געקאָנט אין מיין לעבן. ער האָט ליב געהאַט מענטשן. אַלעס, וואָס ער האָט געטאָן און געטראַכט איז דער רעזולטאַט פון דער גוטסקייט, פון דער גרויסער ליבע צו מענטשן, צו אַלע מענטשן, וואָס איז געווען די נאַ־טירלעכע אייגנשאַפט פון זיין וועזן.

עמיל פּוזשע

וואָסאַרע פרייד, וואָסאַרע סורפּריז ס'איז געווען מיין לעצטע באַגעגעניש

ביי קראָפּאָטקינס פרישן קבר אויפן בית־עולם פון דעם נאָוואָדיעוויטשי
מאָנאַסטיר אין מאָסקווע

מיט קראָפּאָטקינען! דורכפּאָרנדיק פּאַריז, ווען ער איז אוועקגעפאָרן פון דעם צו־האַרטן ענגלישן קלימאַט, איז ער, אָן שום פּאַראַויסיקער מעלדונג, געקומען צו אונדז אויפן באַרג. און אין אָט דעם לעצטן מאָל — אונדזער פּערזענלעכע באַ־קאַנטשאַפט שטאַמט פון דעם יאָר 1886 — האָב איך אים דערזען אַלץ אַזאַ גייסטיק־יונגער, אַלץ אַזאַ פילבאַרער, אַלץ אַזאַ ענטוזיאַסט.

אַרום אַ פערטל יאָרהונדערט איז אַוועק פון דעמאָלט אָן, ווען מיר, פאַר־לאָזנדיק די רעפּובליקאַנער „דאַטשע", האָבן זיך באַקאַנט. מיר פלעגן זיך אַמאָל טרעפן נאָר מיט גרויסע הפסקות. איך פלעג אים טרעפן כסדר דעמזעלבן. ער האָט באַלאַנגט צו דער קאַטעגאָריע מענטשן, ביי וועמען די יאָרן פאַרמינערן ניט דעם לעבנס־כוח. זיינע קלאָרע, גלאַנצנדיקע אויגן, פול מיט גוטסקייט האָבן תמיד געהאַט זייער מערקווירדיקע צוציאונגס־קראַפט. מיר האָבן לאַנג און האַר־ציק געשמועסט.

פון קראָפּאָטקינען האָט געשטראָמט סימפּאַטיע. צווישן אַלע האָט ער, אין אַן אויסשליסלעכער מאָס, פאַרמאָגט די גרויסע מתנה „מיטן וואָרט צינדן די הערצער". וויפל געוויסנס עס האָבן אויפגעוואַכט, וויפל מוחות ס'האָבן זיך באַ־פרייט פון די קייטן בלויז לייענענדיק זיינע בראָשורן, וואָס אַנטהאַלטן אין גע־ציילטע זייטלעך דעם קאָנדענסירטן עוואַנגעליום פון דער צוקונפט: למשל, וואָסאַרא צויבערהאַפטע „אַפּאַסטאָל־ווערק" ס'איז זיין „אויפרוף צו דער יוגנט!"

אָפּלעבנדיק אַ גאַנץ לעבן, גייט ער אַוועק, איבערלאָזנדיק אַ ברייטן און טיפן שפור. און וועלכע ס'זאָלן ניט זיין די ענדערונגען, וואָס עס גרייט אונדז צו דער מאָרגנדיקער טאָג, וועט קראָפּאָטקינס שיינער און נאָבעלער אָנבליק זיך דערהויבן און שיינען ווי דאָס בילד פון אַ גרויסן נביא.

זשאָרזש דיומולען

כ'האָב געזען קראָפּאָטקינען נאָר אויף די פאָטאָגראַפישע בילדער. ער האָט געוואוינט ווייט פון אונדז, ווען מיר זיינען אריין אין דער וועלט פון קינדער. איך האָב אים געקאָנט פון די דערציילונגען פון דעם אַלטן דזשעמס גיליאָם, וועלכער האָט אָפּגעגעבן אַ גאָר בכבודיק אָרט זיין אָפּגאָט — באַקונינען, נאָר ער האָט, פונדעסטוועגן, אונדז אָפט דערציילט פון קראָפּאָטקינען, וועגן זיין גרויס געלערנטקייט און נאָבעלן כאַראַקטער.

אָבער מיר, אַ דאַנק זיינע ביכער, אַ דאַנק דער גייסטיקער שפּייז, וואָס ער פלעגט אונדז געבן, אַ דאַנק די ביישפּילן, וואָס ער פלעגט אונדז ווייזן, האָבן מיר געפילט זיין נאָענטקייט. וואָס איז שייך אונדז, סינדיקאַליסטן, וואָס זיינען

ניט פאַרגליווערט געוואָרן אויף וועלכער ס'ניט איז סיסטעם אָדער שולע, האָבן מיר זיך געלערנט ביי אים. ער האָט אונדז געהאָלפן פאַרשטיין די אידייע פון פרייהייט.

מיר זיינען שולדיק זיין פּרוכטבאַרער מי אייביקע דאַנקבאַרקייט און געבן אים אונדזער לעצטן גרוס.

אַלבערט יענסען

פּיאָטר קראָפּאָטקין האָט געהאַט א גוואַלטיקע ווירקונג אויף דער רעוואָ־לוציאָנערער באַוועגונג פון סקאַנדינאַוויע, באַזונדערס אין שוועדן. דער רוב פון זיינע ווערק זיינען איבערגעזעצט אויף די סקאַנדינאַווישע שפּראַכן. זיין אַרבעט וועגן דער פראַנצויזישער רעוואָלוציע איז דערוויי‌ל אין אויסנאַם, נאָר זי וועט אינגיכן אַרויסגעגעבן ווערן.

דער שוועדישער רעוואָלוציאָנערער סינדיקאַליזם איז געשטאַנען אונטער קראָפּאָטקינס שטאַרקן איינפלוס. און אויב די „יונג־סאָציאַליסטישע" (אַנאַרכיס־טישע) און סינדיקאַליסטישע באַוועגונג אין שוועדן זאָגט זיך אָפּ פון דער דיק־טאַטור פון דער באָלשעוויסטישער פּאַרטיי, איז דאָס נאָר א דאַנק די אַנאַרכיס־טישע אידייען, וואָס קראָפּאָטקין האָט פאַרזייט. קראָפּאָטקינס קבר איז אין מאָסקווע, נאָר ער אליין וועט נאָך לעבן לאַנג. ער וועט צינדן די הערצער פון די נייע דורות, ער וועט אויפהאַלטן די לעבעדיקע אידייען פון פרייהייט אין אונ־דזערע הערצער און דינען אלס פאָן אויפן שווערן וועג צו פאַרווירקלעכן אונדזער אידעאַל. קראָפּאָטקין וועט נאָך א לאַנגע צייט פאַרבלייבן אונדזער געאַכטעטער און באַליבטער לערער.

א. אַלאַר

אין דעם דאָזיקן מאָמענט, ווען קראָפּאָטקין איז פון אונדז אוועק, וואָלט איך געוואָלט דערמאָנען, אַז ער איז געווען ניט נאָר א רעוואָלוציאָנער, נאָר אויך א היסטאָריקער.

אין דעם בוך „די גרויסע פראַנצויזישע רעוואָלוציע" האָט ער מיט גרויס טאַלאַנט און וויסן אַנגעוואָרפן דאָס געשיכטלעכע בילד פון דער פראַנצויזישער רעוואָלוציע.

אָט ווי ער אליין כאַראַקטעריזירט זיין ציל:

„די ראָל פונעם פאָלק — פון די דערפער און שטעט — אין דער דאָזיקער באוועגונג איז נאָך קיינמאָל ניט פולשטענדיק אויסגעפאָרשט און איבערגעגעבן געוואָרן. פון צוויי ריכטונגען, וואָס האָבן געמאַכט די רעוואָלוציע, איז באַקאַנט די גייסטיקע ריכטונג; אָבער די צווייטע — די פאָלקס־טעטיקייט — איז נאָך זייער ווייניק באַרירט געוואָרן".

פונקט ווי לואי בלאַן, האָט קראָפּאָטקין, צוליב די זעלבע סיבות, זיך געפֿונען אין אומגינסטיקע אומשטענדן, ווען ער האָט זיך גענומען צו דער דאָזיקער אַרבעט — ער האָט געמוזט אַרבעטן אין לאָנדאָן, ווייט פון די פראַנצויזישע קוועלן. אָבער די מאַטעריאַלן, וועלכע ער האָט געהאַט צו דער האַנט אין לאָנדאָן, האָט ער אויסגענוצט מיט דער גענויקייט פון אַ ערודיט. זיין בוך איז ניט קיין פּאַמפלעט, נאָר אַן ערנסטע, אומפּאַרטייאישע און אינטערעסאַנטע דערציילונג. ער האָט זיך באַמיט צו דערווייזן, אַז די רעוואָלוציע, אויף וויפל זי האָט פאַר בעסערט די לאַגע פון די מענטשן, איז זי געווען אויסשליסלעך דער אויפטו פון די אַרבעטער און פויערים.

פון דעם שטאַנדפּונקט, איז דאָס באמת די פאָלקס־געשיכטע פון דער רעוואָלוציע. מישלע, אונדזער אַלגעמיינער גרויסער לערער, וואָלט מיט פרייד זי געוועזן געלייענט.

קראָפּאָטקין איז, דערום, געווען דער אָריגינעלער היסטאָריקער. אין דעם דאָזיקן בוך איז ער געווען אַ גוטער דינער פון דעם געשיכטלעכן אמת, דער היינטצייטיקער מוח, דער פעאיקער און אינטעליגענטער אַרבעטער, וואָס האָט ניט געהאַט צו זיין רשות אַלע נויטיקע אינסטרומענטן. פאַר אונדז איז, פונדעסטוועגן, געווען נוצלעך צו אַ קוק טאָן אויף דער פראַנצויזישער רעוואָלוציע מיט זיינע אויגן, — די אויגן פון אַ וועלט־בירגער.

ביילאַגע

צי דאַרפן מיר זיך פאַרנעמען מיטן אויסאַרבעטן דעם אידעאַל פון דער צוקונפטיקער אָרדנונג

(פּ. א. קראָפּאָטקינס מעמאָראַנדום פון 1873)

(פון דער רעדאקציע: פּ. א. קראפּאטקין האט אנגעשריבן דעם דאָזיקן מעמאראנדום פאר אַן אומלעגאלן רעוואָלוציאָנערן קרייז אין 1873. בעת קראפּאטקינס ארעסט, איז דער מעמאראנדום ארייַנגעפאלן אין די הענט פון דעם פּאָליציי־דעפּארטאמענט און געדינט אלס זאכלעכער באווייז אין דעם בארימטן פּראצעס פון די 193. די גאנצע צייט איז דער היסטארישער דאקומענט געלעגן אין ארכיוו פון דעם רוסישן פּאָליציי־דעפּארטאמענט. און נאָך דער רעוואָלוציע, אין 1920, האט מען דעם דאקומענט ארויסגענומען פונעם ארכיוו און איבערגעגעבן קראפּאטקינען. דער דאקומענט איז געווען אָפּגעדרוקט, מיט קראפּאטקינס אויסבעסערונג, אין דער צייטונג „אמעריקאנסקיע איזוועסטיא“, און שפּעטער אין „גאָלאָס טרודא“, אין בוענאָס־איירעס).

צו דארפן מיר זיך פארנעמען מיט באטראכטן דעם אידעאל פון דער צוקונפטיקער אָרדענונג? איך דענק, אז יאָ.

ערשטנס דערפאר, ווייל אין דעם אידעאָל קאָנען מיר אויסדריקן אונדזערע האָפענונגען, שטרעבונגען און צילן, אומאָפּהענגיק פון די פּראקטישע באגרענעצונגען, אומאָפּהענגיק פון דעם פארווירקלעכונגס־גראד, וואָס מיר וועלן דערגרייכן, און דער דאָזיקער פארווירקלעכונגס־גראד וועט באשטימט ווערן דורך דריין־אויסערלעכע סיבות.

צווייטנס, דערפאר, ווייל אין דעם אידעאל קאָן מען זיך ארויסזאָגן אויף ויפל מיר זיינען אָנגעשטעקט מיט די אלטע פאראורטיילן און טענדענצן. אויב איייניקע זייטן פונעם לעבנס־שטייגער וועלן זיך אונדז אויסווייזן אזוי הייליק, אז מירן ניט וואגן זיי אָנצורירן, איז ווי־גרויס וועט זיין אונדזער געוואגטקייט ביים פּראקטישן פארגיכטן אלע לעבנס־אייגנארטיקייטן? מיט אנדערע ווערטער, כאָטש דער גייסטיקער מוט איז ניט קיין גאראנטיע פאר דעם מוט אין דער פּראקטיק, איז אָבער די גייסטיקע געדאנקען־מורא שוין א זיכערע מאָס פאר דער פּראקטישער געדאנקען־מורא.

ריידנדיק וועגן דער דעפינירונג פון דעם אידעאַל, האָבן מיר, פאַרשטענד־לעך, אײנזינען די דעפינירונג פון בלויז פיר־פינף גרויסע שטריכן פון דעם אי־דעאַל. דאָס איבעריקע דאַרף זיין דאָס אומרחמנותדיקע פּאַרווירקלעכן אין לעבן די דאָזיקע גרונטלאַגן. דערפאַר קאָן דאָס ניט זיין קיין קעגנשטאַנד אויף שוין צו באַהאַנדלען. די פאַרווירקלעכונגס־אופנים קאָנען ניט אָנגעצייכנט ווערן אויפן ווייסנשאַפטלעכן וועג. פּראַקטיש קאָנען זיי אָנגעצייכנט ווערן נאָר דורך א פּיל־פאַכן באַהאַנדלען זיי ערב און בעת זייער פאַרווירקלעכונג, אויף די ערטער, אין די געמיינדעס און אַרטעלן, נאָר ניט איצט, ווען די זאַך האַלט ערשט אין גע־בוירן ווערן.

מיטן נאָמען אידעאַל פאַרשטייען מיר אזא געזעלשאַפטלעכע אָרדענונג, וואָס איר פראָגרעס שטיצט זיך ניט אויפן קאַמף פון מענטשן מיט מענטשן, נאָר מיט דער נאַטור.

ס'איז קיין שום ספק ניט אין דעם, אז צווישן די פאַרשידענע סאָציאַליסטן פון די פאַרשידנאַרטיקסטע שאַטירונגען איז פאַראַן א געגנוג פולע איינשטימי־קייט אין זייערע אידעאַלן, אויב מען באַטראַכט זיי אין דער סאַמע אַלגעמיינער פאָרם. דער געזעלשאַפטלעכער שטייגער, וואָס זיי וואָלטן געוואָלט פאַרווירק־לעבן אין דער מער־ווייניקער נאָענטער צוקונפט, איז בכלל גענוג איינהייטלעך און דער חילוק צווישן זייערע אידעאַלן נעמט זיך גיכער ניט פון דעם גרונט־אונטערשיד אינעם אידעאַל, נאָר פון דעם, וואָס אייניקע קאָנצענטרירן זייער גאַנצע אויפמערקזאַמקייט אויף אזא אידעאַל, וואָס קאָן, לויט זייער מיינונג, פאַרווירקלעכט ווערן אין דער נאָענטסטער צוקונפט; אַנדערע — אויף אַן אי־דעאַל, וואָס איז לויט דער מיינונג פון די ערשטע, א סך א ווייטערער.

מירן איצט באַטראַכטן די אויבנדערמאָנטע פאַרשידענע פאָרמען און באַ־דינגונגען פון גלייכהייט איינציקווייז און זען אויף וויפל זיי זיינען פאַראייניבאַר איינער מיטן צווייטן, און אויף וויפל ס'איז נויטיק זייער געמיינזאַמע פאַר־ווירקלעכונג צוליב דער פעסטקייט פון יעדן איינעם, דערביי וועלן מיר די פּראַק־טישע מיטלען, וואָס ווייזן זיך איצט אויס פאַר נוצלעך אויף צו פאַרווירקלעכן די דאָזיקע אידעאַלן, באַטראַכטן באַזונדער.

דער ערשטער תנאי צו דער גלייכקייט איז קלאָר פון זיך זעלבסט, און קאָן ניט זיין קיין קעגנשטאַנד פאַר דיסקוסיעס.

כדי יעדער מיטגליד פון דער געזעלשאַפט זאָל האָבן די מעגלעכקייט צו פאַרדינען זיין חיונה דורך זיין אייגענער אַרבעט, ניט פאַרשקלאַפנדיק זיך צוליב דעם צו קיינעם, צו קיין שום יחיד, קאָמפּאַניע, אָדער אַרטעל, דאַרף ער האָבן די מעגלעכקייט צו יעדער צייט צו נעמען דעם רידל, מיט וועלכן ער האָט בדעה צו גראָבן די ערד, די וואָטן, פון וועלכע ער וויל וועבן דעם פאָדים אָדער שטאָף; דאָס ברויט, קליידער, וואוינונג, וואו ער דאַרף וואוינען איידער ער אַרבעט אויס

די זאַך, וואָס האָט א טווישוועדט פאַר דער געזעלשאַפט, דאָס צימער, וואו ער וועט אַרבעטן. ס'איז אויגנשיינלעך, אז אויב אין די פריערדיקע צייטן, איז די פּראָדוקציע געווען אזוי פּשוט, אז ס'איז צוליב דעם ניט געווען נויטיק קיין גרויסע אָנזאַמלונג פון פריעריקער אַרבעט און יעדער איינער, וואָס האָט גע־אַרבעט אפילו נאָר מיט די אינסטרומענטן, וואָס זיינען געווען אין זיין פאַמיליע, איבער די רויע מאַטעריאַלן, וואָס ער האָט גענומען אומזיסט ביי דער נאַטור, האָט געקאָנט פּראָדוצירן נוצלעכע טויש־ווערטן, דאַרף איצט — און אין דעם באַשטייט דער פּראָגרעס פון דער געזעלשאַפט — די פאַראויסיקע אָנזאַמלונג פון די אַרבעטס־פּראָדוקטן, אויף צו שאַפן די אַרבעטס־אינסטרומענטן און פאַרגרייטן דעם רווישטאָף זיין אזוי גרויס, אז דאָס קאָן ניט געטאָן ווערן בלויז פון איין פּערזאָן, און אפילו ניט פון א גרופּע יחידים. ס'איז, אלזאָ, קלאָר, אז אויב ס'איז ווינטשנסווערט, אז דער יחיד, זיך נעמענדיק צו דער אַרבעט, זאָל ניט דאַרפן זיך פאַרשקלאַפן, ניט דאַרפן אָפּטרעטן א חלק פון זיין אַרבעט, פון זיינע כוחות און פון זיין אומאָפּהענגיקייט, ניט אויף שטענדיק און ניט צייטווייליק, אנדערע מענטשן, וועלכע זאָלן שטענדיק האָבן דאָס רעכט צו באַשטימען ווי גרויס דער חלק דאַרף זיין — איז נויטיק, אז די אַרבעטס־אינסטרומענטן (די מאַשינען און די פאַבריקן), דאָס פּלאַץ, וואו מען אַרבעט אויס די רויע מאַטעריאַלן (די ערד) די פון פריער צוגעגרייטע רויע מאַטעריאַלן, די מיטלען זיי צו פאַרגרייטן און אַריבערפירן (די פאַרקער־מיטלען, סקלאַדן א.א.וו.), די עקזיסטענץ־מיטלען אין דער צייט פון אַרבעט (די פּראָוויזיע־לאַגערן, די הייזער), זאָלן זיך ניט געפינען אין די הענט פון איינצלנע מענטשן.

אזוי אַרום קומען מיר צו צו דער פאַרלייקענונג אין דער צוקונפטיקער אָרדע־נונג, וועלכע מיר ווילן זען פאַרווירקלעכט, יעדער פריוואַט־אייגנטום, יעדער איי־גנטום פון אקציאָנערן־געזעלשאַפטן, אַרטעלן א.א.וו.

די שרייבער פון די פריעריקע צייטן, וואָס זיינען געקומען צום זעלבן אויס־פיר, האָבן ניט געזען קיין אנדער אויסוועג ווי איבערגעבן דעם גאַנצן געזעל־שאַפטלעכן קאַפּיטאַל דער מלוכה, ד. ה. א פעסטער אָרגאַניזאַציע, וואָס שטעלט מיט זיך פאָר די אינטערעסן פון דער געזעלשאַפט, און פאַרוואַלטעט מיט די ענינים, וואָס זיינען נוגע דער גאַנצער געזעלשאַפט צוזאַמענגענומען.

איר האָט מען איבערגעגעבן צו באַזאָרגן יעדן מיטגליד פון דער געזעלשאַפט מיט דער מעגלעכקייט צו קריגן די נויטיקע אַרבעטס־אינסטרומענטן א.א.וו. איר האָט מען אויך איבערגעגעבן צו צעטיילן צווישן די מיטגלידער פון דער געזעל־שאַפט די דורך־זיי אויסגעאַרבעטע פּראָדוקטן.

נאָר מאַקע דערפאַר האָבן די גרויסאַרטיקע חלומות פון די אָנהענגער פון דער דאָזיקער שיטה ניט געפונען גענוג סימפּאַטיזירער צווישן די יעניקע, וועלכע האָבן באַדאַרפט פאַרווירקלעכן די דאָזיקע חלומות. אין דעם אידעאַל גופא פון

דער דאָזיקער שיטה האָט זיך פאַרווירקלעכט בלויז אין זייט פונעם לעבן — די עקאָנאָמישע. אָבער די אַנדערע, וואָס זיינען געוואוינט צו דענקען אין קאָנ־קרעטע בילדער, האָבן גאַנץ גוט פאַרשטאַנען, אַז וואָסאַרא קאָמבינאַציע פון קאָנ־דיציעס מען זאָל ניט אויסטראַכטן דערצו, אַז אַזאַ רעגירונג זאָל מיט זיך אויס־דריקן דעם געדאַנקען־גאַנג פון דער מערהייט, ווי באַוועגלעך, פאַרענדערלעך און פאַרענדערבאַר עס זאָל ניט זיין איר צוזאַמענשטעל, נאָר שטענדיק דער זעלבער קרייז מענטשן, צוליב וועמען די געזעלשאַפט זאָגט זיך אָפּ פון אירע רעכטן, — וועט זיין אַ מאַכט, אָפּגעטיילט פון דער געזעלשאַפט וואָס שטרעבט צו אויס־ברייטערן איר השפּעה, איר אַריינמישונג אין די ענינים פון יעדן יחיד, פון יעדער גרופּע יחידים און וואָס ברייטער עס איז דער ווירקונגס־קרייז פון דער דאָזיקער רעגירונג — אַלץ מער וואַרשיינלעכקייטן, אַז די רעגירונג זאָל אויפהערן אויס־צודריקן די נוצן און ווילן פון דער מערהייט.

און דערפאַר האָבן סיי די מאַסן, סיי אַ סך דענקער לאַנג פאַרשטאַנען, אַז דאָס איבערגעבן אַזאַ וויכטיקסטן צווייג פון דעם געזעלשאַפטלעכן לעבן אין די הענט פון אַ דערוויילטער רעגירונג, וואָלט געווען דער קוואַל פון די גרעסטע אומ־באַקוועמלעכקייטן, אויב ניט פּשוט דער זעלבסטמאָרד פון דער געזעלשאַפט.

פון דעם דאָזיקן באַוואוסטזיין איז דער נאַטירלעכסטער איבערגאַנג געווען צו דעם, אַז דער גאַנצער קאַפּיטאַל, וואָס די פריערדיקע דורות האָבן אָנגעזאַמלט אין דער, אָדער אַ צווייטער פאָרם, דאַרף ווערן דאָס פאַרמעגן פון אַלע, פון דער גאַנצער געזעלשאַפט, וועלכע דאַרף אַליין ווערן דער פולמעכטיקער פאַרוואַלטער.

די נאָענטסטע, אוממיטלבאַרע אויסדרוקס־פאָרם פון דעם דאָזיקן אידעאַל איז:

„אַנערקענען דעם גאַנצן פאַראַנענעם קאַפּיטאַל, צי ער ווערט באַאַרבעט צי ניט, אַלס דאָס אייגנטום פון אַלע מיטגלידער פון דעם טעריטאָריעלן איינס (גרופּעס, ראַיאָנען און לאַנד), וואו ס'ווערט געמאַכט די סאָציאַלע איבערקע־רעניש.

„אַנערקענען דעם גאַנצן באַאַרבעט־ווערנדיקן געזעלשאַפטלעכן קאַפּיטאַל (די ערד, וועלדער, מינען, פאַבריקן, אייזנבאַנען, הייזער א.א.וו.), וואָס מען האָט נעגעבן צום באַנוצן (אויף אַ געוויסער צייט) די מענטשן, וועלכע ווענדן דאָרט אָן זייער אַרבעט, אַלס פאָלקס־אייגנטום.

„אָננעמען מיטלען דערצו, אַז דאָס אויסגלייכן די אומבאַקוועמע קאָנדיציעס אין וועלכע ס'געפינען זיך אייניקע אַרבעטנדיקע גרופּעס, זאָל געטאָן ווערן אין די פאַרשידענע קליינע טעריטאָריעלע איינסן (שטעטל, גובערניעס) דורך אַ קעגנ־זייטיקן הסכם פון די דאָזיקע גרופּעס".

דער גוואַלטיקער חילוק צווישן אַזאַ צושטאַנד און דעם איצטיקן איז קלאָר דערפון, וואָס איצט האָט אַ הייפעלע מענטשן, געוועלטיקנדיק איבער יענעמס

ארבעט, דאָס רעכט זי צו פארשוועגדן אָן שום קאָנטראָל, אויף צו באפרידיקן אירע באדערפעגישן און, אזוי ארום באצאָלן מיט דער ארבעט פון אלע פאר זאכן, וואָס זיינען נויטיק בלויז דעם דאָזיקן הייפעלע מענטשן. דאָס דאָזיקע שלעכטס מוז מען באזייטיקן.

נאָר מען האָט שוין ניט איינמאָל אָנגעוויזן, אז אזא אָרדענונג, וואָס מיר האָבן אינזינען, און אזא אידעאל, האָט א צווייטן פעלער. מען האָט געזאָגט אז די באדערפעגישן פון דער מערהייט זיינען בכלל ניט די באדערפעגישן פונעם פּראָגרעס פון דער מענטשלעכער געזעלשאפט; אז דער פּראָגרעס אין דער גע-זעלשאפט איז שטענדיק געגאנגען מיט אזא וועג, אז א געוויסע מינדערהייט, וואָס איז ארייגעפאלן אין באזונדערס־גינסטיקע אומשטענדן, האָט זיך אנט-וויקלט מער פון די איבעריקע, האָט אויפגעדעקט און אָנגעזאָגט דער וועלט נייע אמתן, וואָס זיינען אויפגעכאפּט געוואָרן פון עטלעכע צוגעגרייטע יחידים. כאָטש מיר צווייפלען, — צוליב סבות, וועגן וועלכע מירן ריידן שפּעטער — אז אזוי איז געווען, אין דעם רוב פאלן, דער גאנג פון דעם פּראָגרעס אין דער מענטשהייט, און אז ער מוז כסדר זיין אזעלכער. נאָר לאָמיר אפילו צולאָזן, אז דאָס איז דער איינציקער מעגלעכער גאנג פונעם פּראָגרעס אין דער אָנגעגעבענער ריכטונג, אפילו אין וועלכן ס'ניט איז זעלטענעם אויסנאמס־פאל, דארפן מיר, נאַטירלעך, א טראכט־טאָן, צי וועט ניט די פון אונדז פאָרגעלייגטע קלאסיפיקאציע פון דער ארבעט דערשטיקן דעם דאָזיקן שטראל פון פּראָגרעס?

פארשטענדלעך, אז די אלע, וואָס האָבן געאורטיילט אויף אזא אופן זיינען ארויסגעגאנגען פון דעם איצטיקן צושטאנד פון זאכן און זיך פאָרגעשטעלט די אידעאלע אָפּשעצונג פון דער ארבעט אין דער איצטיקער געזעלשאפט ביי די איצטיקע שטיקנדיקע אומשטענדן אין די ווערקשטאטן, ביי דער פארדארבנדיקער, איבערמענטשלעכער ארבעט, ביי דער אוממעגלעך־לאנגער מאַשינאַלער ארבעט, וואָס איז איצט נויטיק צוליב דעם, אויף כאָטש האָבן א געלעגער און א ביסן ברויט. אָבער ס'איז קלאָר, אז די קלאסיפיקאציע פון באשעפטיקונג, וועגן וועל-כער מיר ריידן, איז מעגלעך נאָר אין א געזעלשאפט, וועלכע מען האָט שוין גע-ענדערט, וועגן וועלכער מיר האָבן גערעדט אין שייכות מיט דעם ערשטן תנאי פאר גלייכהייט. און פאר אזא געזעלשאפט איז אומזיניק די אָפּוועזנהייט פון א גענוג לאנגן אָפּרו. אויב איניקע עקאָנאָמיסטן האָבן אפילו געזאָגט, אז דאָס צעטיילן די גאנצע איצטיקע הכנסה פון דעם ניט־ארבעטנדיקן טייל פון דער געזעלשאפט אייך גלייכע חלקים צווישן אלע מיטגלידער פון דער געזעלשאפט וואָלט פארגרע-סערט דאָס דורכשניטלעכע פארדינסט פון יעדן מיטגליד נאָר אויף פינף סו (אכט קאָפּיקעס), זיינען די דאָזיקע עקאָנאָמיסטן אלץ ארויסגעגאנגען פון אוממעגלעכע הנחות, ד.ה. זיי האָבן זיך פאָרגעשטעלט א חלוקה, וואָס איז ניט מעגלעך אין דער איצטיקער געזעלשאפט, ביי די איצטיקע באדינגונגען און פּראָדוקציע-פאָר-מען. איצט, פארשטענדלעך איז אפילו ניט מעגלעך צו באשטימען, וויפל צייט

ס'וואָלט אויסגעקומען יעדן מיטגליד פון דער געזעלשאַפט זיך צו באַמיען אויף אויסצואַרבעטן די זאַכן, וואָס זיינען נויטיק פאַרן קאָמפאָרט פון אַלע מיטגלידער פון דער געזעלשאַפט, וואָס זאָל זיך פאַרגלייכן מיטן קאָמפאָרט פאַר די נידעריקע טיילן פון דעם איצטיקן מיטלקלאַס. אָבער מען קאָן גלייך זאָגן, אַז אויב איצט האַלט יעדער אַרבעטער אויס דורכשניטלעך אין דייטשלאַנד און פראַנקרייך, חוץ זיך אַליין, נאָך דריי, און אין פראַנקרייך כמעט פיר מענטשן, פון וועלכע נאָר איינער איז אַ מיטגליד פון דער אַרבעטער־פאַמיליע, איז דאַרפנדיק אויסהאַלטן אין אַ בעסער־אָרגאַניזירטער געזעלשאַפט נאָר איינעם, אויב אַ סך, איז צוויי מענטשן, דאָס הייסט צוזאַמען מיט אים אַליין פון צוויי ביז דריי מענטשן, אויפן אָרט פון פיר־פינף, קאָן ער שוין אַרבעטן צוויי מאָל ווינציקער, ד. ה. פינף מיט אַ האַלבער שעה אויף אָרט פון 11 שעה אַ טאָג, — אינגאַנצן 33 שעה אַ וואָך, און דערביי לחלוטין ניט פאַרקלענערן זיין וואוילשטאַנד. צוגעבנדיק דערצו אַלע אומפּראָדוקטיווע הוצאות פון דער געזעלשאַפט וואָס נעמט זיך הויפּטזעכלעך פון דעם געזעלשאַפטלעכן כאַאָס (אַרמייען, מלחמות, טורמעס, ריכטער, לאַדענישן א.א.וו., א.א.וו.); דערמאָנענדיק זיך אויך וואָסאַראַ גוואַלטיקן סכום פון אַרבעט מען פאַרשווענדט אויף צו אויסאַרבעטן זאַכן, וואָס דינען ניט אויף צו פאַרגרע־סערן די פּראָדוקטיווע כוחות פונעם פאָלק — וועלן מיר, פאַרשטענדלעך, באַ־גרייפן, ווי לאַנג ס'וואָלט געווען די צייט פון אָפּרו, וואָס עס וואָלט געבליבן אין אַ גערעכטער געזעלשאַפט, נאָכן באַפרידיקן אַפילו דעם פאַרנונפטיקן קאָמפאָרט, וועגן וועלכן איצט חלומט ניט אַפילו די מיטלמעסיקע פּריצים; מירן דעמאָלט באַגרייפן ווי נאָענטער ס'איז געווען צום אמת אָווען, וועלכער האָט געזאָגט, אַז דערויף און אויף נאָך אַ סך זאַכן וואָלטן געווען גענוג דריי שעה אַרבעט אין טאָג פון אַלע מיטגלידער פון דער געזעלשאַפט.

מיר באַטראַכטן דערום אונדזער אַלטן תנאי אַלס דעם נאָענטסטן און נויטיק־סטן תנאי פאַר דער גלייכהייט צווישן מענטשן. נאָר גלייכצייטיק האַלטן מיר פאַר אַ גענוג גרויסן שפּאַן צום דערגרייכן דעם דאָזיקן טייל פונעם אידעאַל, דאָס אַנערקענען די געזעלשאַפטלעכע טויש־ווערט נאָר פאַר אַזעלכע זאַכן, וואָס דער רוב פון דער אָנגעוויזענער גרופּע, אָדער פאַריין פון גרופּעס וועט אַנערקענען אַלס נויטיקע פאַר דער געזעלשאַפט.

דאָס אַלעס אַרויסגעזאָגטע פירט אונדז אויך צו דער איבערצייגונג אין דער מעגלעכקייט און נוצלעכקייט פון אַזאַ פאַרטיילונג פון די נוצלעכע באַשעפטי־קונגען ביי וועלכער ס'זיינען ניט שייך קיין יחידים, וואָס זיינען באַשעפטיקט בלויז מיט פּריווילעגירטער אַרבעט, למשל מיט גייסטיקער אַרבעט, מיט פאַר־וואַלטן געוויסע ענינים אויף דער פאַבריק, אין דער געמיינע א.א.וו.

פון דעם, אַז די עקזיסטענץ פון אַזאַ קלאַס מענטשן איז אַ ניט־געוואוג־משענע מאַניפעסטירונג פון אומגלייכהייט, אַן און פאַר זיך, קאָן ניט זיין קיין שום ספק. ספקות און אויסזעצונגען קאָנען זיין נאָר אין דעם זין, אַז 1) די עק־

זיסטענץ פון אזא קלאַס מענטשן איז נויטיק פאַר דער ווייטערדיקער אנטוויקלונג פון דער געזעלשאַפט; 2) פון דעם שטאַנדפּונקט פון נויטווענדיקייט אין דער אַרבעטס־צעטיילונג, לויט דער מיינונג פון אַ סך. מיר האָבן פריער געזאָגט, אַז מיר געפינען ניט פאַר גערעכט און ניט פאַר נוצלעך צו באַצאָלן מיט געזעלשאַפטלעכער אַרבעט פאַר זאַכן וואָס זיינען נוצלעך אָדער נויטיק בלויז פאַר דער מינדערהייט. מיר האָבן אויך געזאָגט, אַז אויף צו אויסאַרבעטן אָט־די זאַכן וועט זיין גענוג די רו־צייט נאָכן פאַרענדיקן די אַרבעט, וואָס איז נויטיק אויף צו באַפרידיקן די באַדערפעניש פון דער געזעלשאַפט, און אַז די מעגלעכע מאָס פון דעם אָפּרו צוזאַמען מיטן פאַרגרעסערן די צוגרייטונג פונעם באָדן און די צאָל מענטשן, וואָס האָבן די מעגלעכקייט צו אויסנוצן זייער אָפּרו־צייט פאַר אַלערליי באַשעפטיקונגען **וואָס העלפן צום פּראָגרעס פון דער מענטשהייט**, איז אַ גוטע גאַראַנטיע קעגן דער פאַרגליווערונג פון דער קולטור און ציוויליזאַציע פון דער געזעלשאַפט.

איצט גייען מיר ווייטער. מיר זאָגן, אַז צווישן די באַשעפטיקונגען, וואָס אַ געוויסע גרופּע מענטשן וועלן אָנערקענען פאַר נויטיקע, וועלן זיין באַשעפטיקונגען, אַזוי צו זאָגן, פּריווילעגירטע. אין דער ערשטער צייט וועט יעדער געמיינדע זיך נויטיקן אין אַ שול־לערער, אין אַ דאָקטער און בוכהאַלטער. אין אַ געוויסער צייט אַרום, וועט מען דאַרפן אַ פּראָפעסאָר, אַ געלערנטער טעכניקער, אפשר אויך אַ פּיאַניסט א.א.וו., שטעלט זיך אַ פראַגע, צי וועט זיך ניט לוינען בעסער דער געמיינדע גופא, אַז דער שול־לערער זאָל זיך פאַרנעמען מיט לערנען די קינדער במשך פון די זיבן־אַכט שעה, וואָס יעדער מיטגליד פון דער געזעלשאַפט וועט פאַרווענדן אויף געזעלשאַפטלעכער אַרבעט, ניט טוענדיק קיין אַנדער אַרבעט, אָדער ער וועט אויך דאַרפן אַלע טאָג, לויט דער ריי, דערפילן אַנדערע פליכטן, שווערערע אַרבעט, ווי למשל, האַקן האָלץ פאַר דער שולע, אויב מען וועט דאָס דאַרפן, וואַשן, אָדער רייבן די פּאָלן, הייצן די הרובע, אויסקערן דעם שול־הויף א.א.וו., צי דאַרף דער פּראָפעסאָר אין אַזאַ געמיינדע, וואו מען וועט זיך נויטיקן אין אים, זיך פאַרנעמען נאָר מיט לייענען לעקציעס אין די אָנגעוויזענע זיבן־אַכט שעה, און גלייכצייטיק זיך פאַרנעמען אין דעם ווערקשטאַט מיט אויסאַרבעטן די פיזישע אינסטרומענטן צוזאַמען מיט די שלאָסערס און מעכאַניקער, זיך פאַרנעמען מיט אויסרייניקן דאָס מיסט אין דעם אוניווערזיטעט א.א.וו. מיר דענקען, אַז יאָ, אַז ער דאַרף אויך טאָן שווערצע אַרבעט. אַזוי ווי דאָס אויסבילדן אַן אַריסטאָקראַטישן קלאַס פון ריינער אַרבעט באַגלייך מיט אַן אַריסטאָקראַטיע פון שווארצער אַרבעט איז בכלל ניט ווינטשנסווערט, איז, אַלזאָ, די גאַנצע פראַגע נאָר אין דעם, אויף וויפל ס'לוינט זיך פאַר דער געזעלשאַפט אַזאַ אַרבעטס־צעטיילונג, באַ וועלכע איינצלנע פּערזאָנען ספּעציאַליזירן זיך ניט, ווי אַצינד. אָ. דאַרווין, וואָס פאַרנעמט זיך מיט אַרויספירן דאָס מיסט

באטראכטן די מענטשן פאר אן אבסורד נאָר דערפאר, ווייל זיי זיינען ניט אומ־שטאַנד זיך אָפּצוטרייסלען פון די פאַרשטעלונגען וועגן צוועקמעסיקייט, וואָס שטאַמען פון דער היינטיקער געזעלשאַפט; נאָר דערפאר, ווייל זיי פארגעסן, אז כדי ס׳זאָל זיך קאָנען, אויסבילדן אזא פערזענלעכקייט ווי דארווין, וואָס האָט אריבערגעיאָגט אין גייסטיקער אנטוויקלונג זיין געזעלשאַפט אויף א גאנצן יאָר־הונדערט, האָט זיך געניטיקט די סעלעקציע במשך פון אָ סך באַזונדערס גינסטיקע יאָרן און אויסערגעוויינלעכע אומשטענדן; ענדלעך נאָר דערפאר, וואָס זיי אנער־קענען (אָן באווייזן, נאטירלעך), אז ווען דארווין זאָל אין 1859 ניט געווען ארויס־זאָגן די היפּאָטעזע וועגן דעם נאטירלעכן אָפּקלייב, וואָלט די מערהייט ניט גע־ווען געוואוסט פון איר נאָך א סך הונדערטער יאָרן און אז ס׳איז ניטאָ אזא צוזא־מענהאנג פון געזעלשאפטלעכע באדינגונגען, ביי וועלכן די דאָזיקע היפּאָטעזע וואָלט געקענט ארויסגעזאָגט ווערן ניט נאָר אין 1859, נאָר אפילו א סך פריער; און אויך נאָר דערפאר, ווייל זיי באטראכטן פאר דעם איינציקן אָדער מער לוינ־בארן גאנג פון דעם פּראָגרעס אין דער מענטשהייט דאָס דערשיינען ביי איינ־ציקע פּערזאָנען אזעלכע אָנשויאונגען, וואָס יאָגן אריבער די געזעלשאפטלעכע מאסע אויף הונדערטער יאָרן, אויב ניט אויף טויזנטער. די אלע אָנשויאונגען און פאַרשטעלונגען זיינען, פונדעסטוועגן, זייער ניט ריכטיק.

אויפן סמך פון דעם ארויסגעזאָגטן, האלטן מיר פאר אבסאָלוט נויטיק אין דער ערשטער צייט:

אנערקענען די ניט־נויטיקייט פון א קלאס, וואָס האָט א פּריווילעגירטן סאָרט באשעפטיקונג. מיט אנדערע ווערטער:

אנערקענען די פליכט פון א בעסערער פיזישער ארבעט פאר אלע מיטגלי־דער פון דער געזעלשאפט, ווי אויך אנערקענען די פולע פרייהייט פון יעדער פּערזאָן צו אויסקלייבן די דאָזיקע באשעפטיקונגען, „אויב דו ווערסט נאָר דערוויזן דיין פעאיקייט צו דער אויסגעקליבענער באשעפטיקונג”.

דאָס פארווירקלעכן די דאָזיקע צוויי תנאים פון גלייכהייט און דאָס איינ־פירן זיי אין לעבן, ווערט גאראנטירט דורך א דריטן תנאי — די גלייכהייט אין בילדונג, ניט נאָר אין דער מעגלעכער גלייכהייט פון בילדונג, נאָר אין דער פאקטישער.

אבסאָלוט אָפּלייקענענדיק, אז די מער־לוינבארע פּראָגרעסיווע באוועגונג אין דער געזעלשאפט זאָל פארווירקלעכט ווערן דורך דעם אנטוויקלען א מינדער־הייט, וואָס האָט באקומען א סך א גרעסערע בילדונג ווי די איבעריקע געזעל־שאפט, ווילן מיר בכלל ניט אויסטיילן אזא מינדערהייט אויפן חשבון פון דער געזעלשאפט. דעריבער דארפן מיר ניט דעם אוניווערזיטעט, ניט די אקאדעמיע, וואָס ווערן אויסגעהאלטן דורך געזעלשאפטלעכע געלטער, אויב מיט זיי באנוצט זיך ניט יעדער מיטגליד פון דער געזעלשאפט אָן אויסנאַם. אויב יחידים, וואָס

ווילן אויסנוצן זייער פרייע צייט, כדי ווייטער אנטוויקלען זייערע גייסטיקע פעאיקייטן, וועלן גרינדן העכערע בילדונגס-אנשטאלטן, וויסנשאפטלעכע פאַריינען, קאָנסערוואַטאָריעס א.א.וו., — זאָלן זיי דאָס טאָן דורך די פּראָדוקטן פון זייער פרייער צייט, זאָלן זיי זיי באזוכן אין זייערע פרייע שעהן אין דער צייט, ווען אנדערע מיטגלידער פון דער געזעלשאפט וועלן פארשווענדן די דאָזיקע שעהן אויף אנדערע זאָרגן, אָדער אין פארוויילונגען, אָבער די געזעלשאפט, וואָס וויל ניט אַרויפלייגן אַ האַנט אויף די תנאים פון גלייכהייט, וואָס זי האָט אויפגעקעמפט דורך אירע באַמיאונגען, דאַרף ניט אָפּטיילן פאר די דאָזיקע אנשטאַלטן קיין שום חלק דער געזעלשאַפטלעכער אַרבעט.

מיר ווילן ניט אַז די זעלבסטבילדונג פון קינדווייז אָן זאָל שטרעבן צו צעטיילן די מענטשן אויף רעגירטע און רעגירער, פון וועלכע, די ערשטע זיינען איבערהויפּט באקאַנט מיט דער שוואַרצער אַרבעט, וואָס איז נויטיק פאַרן טאָגמעגלעכן לעבן, און די צווייטע — הויפּטזעכלעך מיט פאַרוואַלטונגס-מעטאָדן און מיט די אַזוי גערופענע העכערע מאַניפעסטירונגען פון דעם מענטשלעכן שכל. דערפאַר דאַרפן מיר בכלל ניט האָבן קיין אוניווערזיטעטן, וואָס וועלן אַרויסגעבן דאָקטוירים, אין דער צייט ווען די מערהייט פון די, וואָס אַרבעטן אויפן זעלבן געביט, וועלן זיין פאַראורטיילט צו דערפילן די פליכטן פון אַ וועכטער, קראַנקןשוועסטער אָדער פון אַ פעלדשער; פּראָפעסאָרן — און וועכטער, קאַבינעטן פון געלערנטע, טעכניקער — און שוואַרצאַרבעטער.

איבערחזרנדיק פּרודאָנס פאָרמולירונג, זאָגן מיר: אויב די ים-שולע איז ניט די שיף גופא מיט גלייכבארעכטיקטע מאַטראָסן וואָס באַקומען אַ טעאָרעטישע בילדונג, וועט זי אַרויסגעבן אָפיצירן איבער די מאַטראָסן, נאָר ניט קיין מאַטראָסן; אויב די טעכנישע שולע איז ניט די פאַבריק גופא, די שול-ווערקשטאַט גופא, וועט זי אַרויסגעבן מייסטערס און פאַרוואַלטערס, נאָר ניט קיין אַרבעטער א.א.וו. מיר דאַרפן ניט די דאָזיקע פּריווילעגירטע אנשטאַלטן, מיר דאַרפן ניט קיין אוניווערזיטעטן, קיין טעכנישע שולן, קיין ים-אַקאַדעמיעס, וואָס זיינען באַשאַפן געוואָרן פאַר אייניציקע; מיר דאַרפן דעם שפּיטאָל, די פאַבריק, די כעמישע פּראָדוקציע, די שיף, דעם ווערקשטאַט, די שול פאַר די אַרבעטנדיקע, וועלכע אַ באַפרייטע, וועט מיט אַן אומגלויבלעכער שנעלקייט אַריבערשטייגן דעם ניוואָ פון די איצטיקע אוניווערזיטעטן און אַקאַדעמיעס. באַזייטיקנדיק דעם גאַנצן אומנויטיקן באַלאַסט פון אומנוצלעכן וויסן, אויסטראַכטנדיק פאַרשנעלערנדיקע מעטאָדן (וואָס קומען שטענדיק נאָר דעמאָלט ווען ס'איז אויף זיי פאַראַן אַ דרינגענדע נאָכפראַגע; אמעריקע איז דערצו, טיילווייז, אַ רעאַלער באַווייז), וועט די שולע צוגרייטן געזונטע אַרבעטער, וואָס זיינען פונקט אַזוי פעאיק צו ווייטערדיקער גייסטיקער, ווי צו ווייטערדיקער פיזישער אַרבעט.

וויפל שעה אין יעדער עלטער וועט דער תלמיד זיך דאַרפן פאַרנעמען מיט

דער פּראָדוקציע (ניט אין דער שפּיל פון פּראָדוקציע, ווי אין די איצטיקע טעכ־נישע און רעאַל-שולן) און וויפל שעה מיט טעאָרעטישן לימוד, און ביז וועלכער עלטער דער לימוד וועט זיין אָבליגאַטאָריש — דאָס וועט דעמאָלט באַשטימען יעדער געמיינדע, יעדער ראַיאָן זעלבסטשטענדיק, און, זיכער, וועט דער דאָזיקער באַשלוס זיין ניט קיין צופעליקער, ניט אַזוי ווי איצט, נאָר ער וועט זיך סומך זיין אויף פּאַרנונפטיקע יסודות.

מיר דאַרפן ענדלעך, זאָגן עטלעכע ווערטער וועגן דער אָבליגאַטאָרישער בילדונג, וואָס איז תמיד געווען די סיבה פון אַזויפיל וויכוחים. מיר האַלטן, אַז דער קוואַל פון אַלע וויכוחים איז געווען דאָס, וואָס די, וועלכע האָבן זיך אַרויס־געזאָגט קעגן דער דאָזיקער אָבליגאַטאָרישקייט האָבן שטענדיק געהאַט אינזינען דעם איצטיקן שטאַט מיט אַלע זיינע אַטריבוטן. נאָר ס'איז אויגנשיינלעך, אַז מיר ריידן וועגן דער אָבליגאַטאָרישקייט פון בילדונג ניט אין דער איצטיקער געזעל־שאַפט מיט איר איצטיקן שטאַט, נאָר וועגן דער צוקונפטיקער געזעלשאַפט מיט די אינסטיטוציעס, וואָס וועלן דערפילן די דאָזיקע נוצלעכע פונקציעס, (אָדער, בעסער געזאָגט, — וואָס קאָנען זיין נוצלעך) וואָס דער שטאַט דערפילט איצט.

דערפאַר האַלטן מיר, פאַרשטענדלעך, אַז אין דער צוקונפטיקער געזעל־שאַפט וועט די בילדונג, ביז געוויסע גרעניצן, זיין און מוז זיין אָבליגאַטאָריש.

אויפן סמך פון דעם אויבנגעזאָגטן, האַלטן מיר פאַר נויטיק צוליבן פאַר־ווירקלעכן אַט־די פערטע זייט פונעם אידעאַל פון גלייכהייט:

„אַנערקענען די נויטווענדיקייט צו פאַרמאַכן אַלע אוניווערזיטעטן, אַקאַ־דעמיעס און אַנדערע העכערע לערן-אַנשטאַלטן און עפענען אומעטום אויפן גע־זעלשאַפטלעכן חשבון שול ווערקשטאַטן, וואָס וועלן אין גאָר אַ קורצער צייט אַרומ־נעמען דעם אונטעריכט און זיך אַנטוויקלען ביז צו דעם ניוואָ פון די איצטיקע אוניווערזיטעטן און זיי איבערשטייגן".

איינשטעלן די האַרמאָניע פון דער פּאָליטישער גלייכהייט, לויטן פינפטן פונקט, איז תמיד געווען שווער פאַר אַלע סאָציאַלע שולן; עטלעכע צענדליק יאָרן האָבן די וויסנשאַפטלעכע פאַרטרעטער פונעם סאָציאַליזם אפילו ניט געפונען פאַר מעגלעך צו פאַרווירקלעכן זייערע אידעאַלן אויף אַן אַנדער וועג, ווי נאָר מיט דער הילף פון אַ צענטראַליזירטער מלוכה מיט אַ שטאַרקער רעגירונג, וואָס זאָל רע־גולירן אַלע געזעלשאַפטלעכע באַציאונגען, זיך אַריינמישן אין אַלע קלייניקייטן פונעם פּריוואַטן לעבן. באַזונדערס האָט מען געטיילט די דאָזיקע באַגריפן צווישן די שרייבער פון פראַנקרייך און דייטשלאַנד. און דערום איז נאַטירלעך דער ווי־דערווילן, סיי צווישן גרויסע מאַסן, סיי צווישן די גאַנץ אויפריכטיקע סאָציאַ־ליסטן, צו די אַנדערע, גערעכטע יסודות פונעם קאָמוניזם.

אָבער ס'איז פאַרשטענדלעך, אַז דאָס אַלעס איז דער רעזולטאַט פון אַ פּשוטער מיספאַרשטענדעניש. באַפרייט פון דער אייביק דראָענדיקער פאַרשטע־לונג פון אַן אַלמעכטיקער רעגירונג, האָט דער קאָמוניזם גיך זיך אָנגעהויבן פאַר־

שפּרייטן אפילו אין מערב־אייראָפּע, אין א געענדערטער און באַגרענעצטער פאָרם, אונטערן נאָמען פון קאָלעקטיוויזם.

פון דער צווייטער זייט, האָבן אסך בעסערע דענקער פון דעם היינטיקן יאָרהונדערט (דער 19טער) געשטרעבט צו באַשטימען אויפן ליטעראַרישן וועג דורך א וועלכער קאָמבינאַציע פון באַדינגונגען עס קאָן דערגרייכט ווערן אזא אָרדענונג, אין וועלכער דער יחיד איז גאַראַנטירט מיט דער גרעסטער מאָס פרייהייט פון האַנדלונג און אַנטוויקלונג מיט די קלענסטע באַשרענקונגען? ס'איז אויך פאַר־שטענדלעך, אז אזוי לאַנג ווי די דאָזיקע דענקער האָבן זיך געשטעלט דעם ציל אויסצואַרבעטן בלויז די ריין־פּאָליטישע באַציאונגען, האָבן זיי ניט געקאָנט דערגרייכן קיין שום פּראַקטישע רעזולטאַטן, נאָר מיטן איבערטראָגן די פּראָ־בלעם אויפן געביט פון עקאָנאָמישע באַציאונגען, ווערט זי געלייזט א סך איינ־פאַכער. די אידעאַלסטע פאָרם, צו וועלכער ס'האָבן זיך דערטראַכט די פּאַרטיי־דיקער פון דעם מלוכה-געדאַנק, איז די פעדעראַל־רעפּובליקאַנישע, מיט אזא זעלבסטשטענדיקייט פון דער געמיינדע, ביי וועלכער איר זאָל אויסקומען צו לייזן וואָס־מער ענינים מיט א וואָס־גרעסערער אומאָפּהענגיקייט פון דער מלוכה. אזא פאָרם זעען מיר אין די פאַראייניקטע שטאַטן פון צפון־אַמעריקע. אלס נויטיקן צוגאָב צו דער דאָזיקער פאָרם, האַלט מען אין אייראָפּע דאָס, אז געוויסע געזעצן שטעלט מען צו דער אָפּשטימונג פון דעם גאַנצן פאָלק, פון אַלע בירגער, ווי מיר האָבן דאָס געזען אין אייניקע שווייצאַרישע קאַנטאָנען און אין דעם גאַנצן שווייצאַרישן פאַרבאַנד בנוגע אייניקע געזעצן וואָס זיינען שייך דער פעדעראַלער קאָנ־סטיטוציע. אלס ווייטערדיקע אויסברייטערונג פון דער דאָזיקער פאָרם, האַלט מען, ענדלעך, דאָס איבערגעבן אַלע געזעצן צו א פאָלקס-אָפּשטימונג, מיטן געבן דער רעגירונג בלויז דאָס רעכט זיי צו פאָרעפּנטלעכן.

אויסרעכענענדיק די אַלע איבלען פון אזעלכע פאָרמען, אַלע פאַרלעצונגען פון דער פרייהייט, וואָס זיי זיינען גורם, די גאַנצע אומפּעאיקייט פון די דאָזיקע פאָרמען אין מערסטנס פאַלן אויסצודריקן דעם ווילן און פאַרלאַנג פון דער מער־הייט, — וואָלט ניט געווען אמפּלאַץ; די דאָזיקע קריטיק האָט מען שוין א סך מאָל אַרויסגעבראַכט, און ס'איז גענוג צו זאָגן, אז דער גאַנצער אַנאַליז האָט געפירט צו פאָלגנדיקע הנחות:

„אז, א צענטראַלע רעגירונג פון א פּראָווינץ, צו פון א מלוכה איז ניט דער אויסדרוק פון דעם ווילן פון דער מערהייט באַפעלקערונג; אז כסדר זיך באַפעס־טיקנדיק, פירט דאָס צום פאַרכאַפּן די רעכטן פון דער מלוכה, פון דער פּראָווינץ, פון דער געמיינדע; אז יחידים, מיט מער ענערגיע קאָנען, זאָל זיין אויף א צייט, פאַרכאַפּן אין זייערע הענט א גרויסן טייל און פאַראַליזירן אַלע נויטיקע מיט־לען, וואָס די מערהייט וויל אָננעמען;

„אז, שאַפנדיק אזא שטאַרק־קאָמפּליצירטן מלוכה־אַפּאַראַט, וואָס פאָדערט

א לאנגיאָריקע פּראַקטיק אויף צו באַקאַנען זיך מיט זיין מעכאַניזם, פירט דאָס צו דער אַנטשטייאונג פון א קלאַס, וואָס פאַרנעמט זיך ספּעציעל מיט דער מלוכה־פאַרוואַלטונג, און אויסנוצנדיק די באַקומענע דערפאַרונג הויבט ער אָן באַש־ווינדלען די איבעריקע צוליב פּערזענלעכע נוצן;

„ענדלעך, אז ס'קאָן ניט דורכגעפירט ווערן קיין גרענעץ צווישן דעם גזוּעץ און דעם דעקרעט, אפילו מיט א בערכדיקער פּינקטלעכקייט, און אז דערום קומט אויס איבערצוגעבן א היפּשע מאַכט אין די הענט פון דער מלוכה, פאַר ניט קאָנען אַלע טאָג פאַרזאַמלען דאָס גאַנצע פאָלק צו אן אָפּשטימונג".

אָט־די גאַנצע דערפאַרונג האָט עס געפירט פּרודאָנען צום אָפּלייקענען יע־דער סאָרט רעגירונג — צו דער הערשאָפטסלאָזיקייט (אַנאַרכיזם).

אויף צו לייזן די פראַגן צווישן די פאַרגעלייגטע אָנשויאונגען, ניט־אַריינ־לאָזנדיק זיך אין לאַנגע חקירות, וועלן מיר זיך אומקערן צום סאַמע שורש פון דעם מלוכהשן געדאַנק.

דער שטריך, וואָס איז אייגן אַלע רעגירונגען איז דער, וואָס ביי די מיט־גלידער פון דער געמיינדע, פון דעם ראַיאָן, אָדער מלוכה האָט מען צוגענומען א טייל פון זייער רעכט צו לייזן זייערע אייגענע ענינים, און דאָס דאָזיקע רעכט האָט מען איבערגעגעבן עטלעכע יחידים. דערביי ווערט באַשטימט אין אַלגע־מיינע שטריכן, וואָסאַרא ענינים ס'קאָנען לייזן די דאָזיקע יחידים, וואָס שטעלן צוזאַמען די אָרטיקע רעגירונג. ניט קיין קלענערער גרונטשטריך איז דער, וואָס דער דאָזיקער גרופּע יחידים גיט מען איבער צו לייזן ניט נאָר וועלכן ס'ניט איז פּריוואַטן ענין, נאָר די אַלע ענינים, וואָס זיינען אַרויפגעשוואוימען און קאָנען אַרויפשווימען ביים פאַרוואַלטן די אַלגעמיינע ענינים. א צווייטער שטריך, וואָס איז אייגן יעדער רעגירונג, אויך אַזא גרינטלעכער, איז דער, וואָס דער זעלבער גרופּע, אָדער נאָך א קלענערער, וואָס ווערט אויסגעקליבן פון דער ערשטער אָדער פון אַלע מיטגלידער פון דער געמיינדע, אָדער פונעם ראַיאָן, גיט מען איבער צו דורכפירן דעם באַשלוס אָדער פון דער אַלגעמיינער פאַרזאַמלונג, אָדער פון דער אויסגעקליבענער רעגירונג. דערצו ווערט באַשאַפן א גאַנצער לייטער פון אויס־פיר־אָרגאַנען, וואָס מוזן אויספאָלגן די באַפעלן פון דער פּראָווינציעלער אָדער מלוכה־מאַכט. צוליב באַקוועמלעכקייט, איז די אויספיר־מאַכט פון דער געמיינדע אונטערוואָרפן דער געגנטלעכער מאַכט און יענע, פון איר זייט, איז אונטער־וואָרפן דער מלוכהשער. דאָס איז אין אַלגעמיינע שטריכן, דער מהות פון יעדער רעגירונג. דער חילוק איז נאָר אין דעם אַרט, וואו ס'איז ברייטער דער טעטי־קייטס־קרייז פון דער געמיינדע, און אין אַנדערע ערטער, וואו מען האָט א גרע־סערן טייל פון די אַלגעמיינע ענינים איבערגעגעבן דער געגנטלעכער אָדער צענט־ראַלער רעגירונג; אין אייניקע ערטער זיינען די באַהערדן אינגאַנצן, אָדער טייל־

יוויז דערוויילטע, און אין אַנדערע האָבן זיי זיך אַליין באַשטימט אַלס הערשער איבערן פאָלק א.א.וו.

די איבלען וואָס קומען ארויס פון אזא אָרדענונג, זיינען צו גוט באַקאַנט, אַז מען זאָל זיך אויף זיי דאַרפן אָפּשטעלן. נאָר וויכטיקער איז דאָ ניט דאָס, צי די דאָזיקע איבלען זיינען גרויסע צו קליינע, נאָר דאָס, וואָס זיי ליגן אין סאמע גרונט־געדאנק פון דער אינסטיטוציע, אין סאמע תוך, און דערום קאָן מען זיי ניט באַזייטיקן דורך קיין שום מיטלען, ווי, למשל, דורך אַ קאָנטראָל, באַגרענע־צונגען א.א.וו. אזוי לאַנג ווי ס׳עקזיסטירט דער סאמע מהות פון דער אינסטי־טוציע, און אין תוך ווייסן מיר, אַז יעדער גרופּע מענטשן, ווען מען גיט איבער צו לייזן אַ געוויסע קאָמבינאַציע פון ענינים, זוכט שטענדיק צו אויסברייטערן דעם קרייז פון די דאָזיקע ענינים, און איר מאַכט אין זיי, און וואָס קלוגער, ענער־גישער און טעטיקער עס זיינען די דאָזיקע מענטשן, אַלץ־גרעסער וועט זיין זייער שטרעבונג צו פארכאַפּן די ענינים, וואָס מען האָט זיי ניט אָנפאַרטרויט.

וואָס ענערגישער, וואָס טעטיקער און וואָס־געוויסנהאפטער עס זיינען די דאָזיקע מענטשן, אַלץ־מער ווערט די געזעלשאַפט צוגעוואוינט ניט־אכטונג צו געבן אויף זיי און זיי ניט קאָנטראָלירן. אַלץ־לייכטער ווערט דערום דעם צופע־ליק ארייַנגעפאַלענעם אין דער רעגירונג געוויסנלאָזן, נאָר טאַלאַנטפולן מענטשן ריכטן די טעטיקייט פון דער דאָזיקער גרופּע אויף צו דערגרייכן זיינע פּערזענ־לעכע צילן.

ס׳איז באַוואוסט, אַז דאָס שווערסטע איז אָנצוואווענדן צו אַ זאַך אַ וועלכן ס׳ניט איז פּרינציפּ. און וואָס־נייער ס׳איז דער פּרינציפּ, און וואָס־ווינציקער ער איז באַוואוסט אין זיין פּריוואַטער אָנווענדונג, אַלץ־לייכטער איז צו גיין אויף אזעלכע הנחות, וואָס קאָנען אינגאַנצן אָפּטויטן דעם פּרינציפּ גופא. פונדעסט־וועגן איז אין דער סיסטעם פון דערוויילטע, וועלכע דאַרפן באַשליסן פאַר אַ געוויסער גרופּע מענטשן, מוז מען ניט־ווילנדיק פאָדערן פון זיי נאָר באַשלוסן אין הסכם מיט דער אַלגעמיינער גרונטלאַגע אין פּרינציפּ, נאָר ניט אין אַלע פּרטים. הכלל, די סאמע שווערסטע טייל פון דער לייזונג, וואו עס פאָדערט זיך טער פון אַלעם די מיטאַרבעטערשאַפט פון פאַרשידענע שכלן, גיט די גרופּע איבער צו אַן איינצלנער פּערזאָן.

יעדער צענטראַלע מאַכט פון אַ ראַיאָן, פּראָווינץ אָדער מלוכה דאַרף באַ־שטיין פון אַ קליינעם קרייז מענטשן, און וואָס גרעסער ס׳זיינען די דאָזיקע טע־ריטאָריעס, אַלץ קלענער זיינען די מעגלעכקייטן, אַז די דערוויילטע פּאַרשוינען זאָלן זיין באַקאַנט דער מערהייט; אַלץ קלענער, אלזאָ, איז די גאַראַנטיע, אַז מען וועט אויסקלייבן געטרייע, אָרנטלעכע מענטשן.

לסוף, מוז יעדער רעגירונג, וואָס איז באַשאַפן לויטן היינטיקן מוסטער,

האָבן צו איר רשות א קראַפט, וואָס זאָל אויספירן אירע באשלוסן. אָבער ס׳איז פּאַרשטענדלעך, אַז אויב די מערהייט פון די גלייכבאַרעכטיקטע בירגער זאָלן אנערקענען פאַר נוצלעך אַלע באשלוסן פון דער רעגירונג, וואָלט זי זיך בכלל ניט גענויטיקט אין אַזאַ קראַפט. אויב ס׳וואָלטן זיך געפונען יחידים, אָדער קליינע גרופּעס מענטשן, וואָס וואָלטן ניט געוואָלט אויספאָלגן דעם ווילן פון אַלע, וואָלט מען זיי אָדער געלאָזט צורו, אָדער זיי וואָלטן אויסגעבעסערט זייער פעלער דורך דער דערפאַרונג גופא, אָן שום פיזישן כוח. די דאָזיקע פיזישע קראַפט, וואָס שטייט אין דינסט פון יעדער רעגירונג, איז נאָר דערפאַר נויטיק, ווייל קיין שום רעגירונג קאָן ניט אויסדריקן דעם ווילן פון דער גרויסער מערהייט; וואָס נענטער זי איז צו דעם דאָזיקן אויסדרוק, אַלץ־ווינציקער פיזישע קראַפט האָט צו איר רשות די רעגירונג.

נאָר לאָמיר זיך פאָרשטעלן א לאַנד אָן אַזאַ צענטראַלער מאַכט, אָן א רע־גירונג. און מירן זען אין וועלכע פונקציעס פון דער געזעלשאַפט קאָן מען זיך נויטיקן אין אַזאַ רעגירונג?

לאָמיר זיך פאָרשטעלן גרופּעס דאָרפס־געמיינדעס, וואָס פאַרנעמען זיך מיט ערדאַרבעט, פיצוכט א.א.וו.

לאָמיר זיך פאָרשטעלן, אַז מיט דער איינשטימיקייט פון אַלע איינוואוינער פון דעם דאָזיקן לאַנד, ווערן די דאָזיקע געמיינדעס ניט באַטראַכט אַלס די באַ־לעבאַטים פון דער ערד, וואָס זיי פאַרנעמען, נאָר זיי באַנוצן בלויז מיט איר. לאָמיר זאָגן, אַז אין א געמיינדע באַווייזט זיך א פוילענצער, וואָס זוכט צו לעבן ניט אַרבעטנדיק. איצט קריגט ער ניט קיין געלט, און אָן געלט קאָן ער ניט לעבן. ער וועט ניט קריגן קיין אַרבעטס־באַנע, אַלס סמן אַז ער האָט ניט אָפּגעטאָן זיין טעגלעכע אַרבעט, און אָן דעם, וועט ער ניט זיין אומשטאַנד צו לעבן.

לאָמיר זאָגן, אַז ער הויבט אָן ראַבעווען א.א.וו. מען ברענגט אים צום פּאָ־ליציי־קאָמיסאַר. מיט אים וועט זיך צורעכענען דאָס געזעלשאַפטלעכע זעלבסט־געריכט גופא, אָדער דורך רעפּרעזענטאַנטן.

מיט איין וואָרט, פאַרשטענדלעך — און דאָס איז אויסער יעדער דיסקוסיע — אַז אין אַלע אירע אינערלעכע ענינים וועט די געמיינדע, פּונקט ווי איצט, קאָנען אַליין זיך אַן עצה געבן, ניט באַשאַפנדיק קיין רעגירונג.

מיר גייען איצט איבער צו דער שווערסטער, נאָר איינצייטיק, צו דער סאַמע עצם־פראַגע פון אונדזער פּראָגראַם, צו דער פראַגע וועגן די פּראַקטישע מיטלען, וואָס מען דאַרף אָננעמען אויף צו פאַרווירקלעכן אונדזער אידעאַל.

מיר האָבן שוין געזאָגט, אַז לויט אונדזער איבערצייגונג מוז דער דאָזיקער אידעאַל פאַרווירקלעכט ווערן דורך א סאָציאַלער רעוואָלוציע. דערביי זיינען מיר גאָרניט אַזוי נאַיוו צו גלויבן, אַז מיט דער ערשטער רעוואָלוציע וועט אונדזער

אידעאל פארווירקלעכט ווערן אין זיין פולער מאָס. מיר זיינען אויך איבערצייגט, אז אויף צו פארווירקלעכן די גלייכהייט, וועלכע מיר שטעלן זיך פאָר, וועלן נויטיק זיין א סך יאָרן, א סך איינציקע און אפשר אפילו אלגעמיינע אויפטרייסלונגען. אָבער מיר זיינען אויך איבערצייגט, אז וואָס פולער ס'וועלן זיין די פאָדערונגען, וואָס די מאסן וועלן שטעלן דער ערשטער רעוואָלוציע, וואָס־קלאָרער, וואָס־רעאַלער ס'וועלן אויסגעדריקט ווערן די דאָזיקע פאָדערונגען, וואָס מער ס'וועלן פארניכטעט ווערן פונעם ערשטן שפאן אָן די איצטיקע קולטור־פאָרמען, וואָס שטערן צו דעם איינפירן די סאָציאַלע אָרדענונג; וואָס מער מען וועט דעזאָרגאַניזירן די כוחות און באציאונגען, אויף וועלכע ס'האלט זיך די איצטיקע געזעלשאפטלעכע און מלוכה־אָרדענונג, — אלץ־פרידלעכער וועלן זיין די וויטערדיקע איבערקערענישן, אלץ־גיכער וועלן קומען, איינע נאָך דער צווייטער, גרויסע פערפעקציאָנירונגען אין די באציאונגען צווישן די מנטשן. דערום דארפן מיר צילן צו אָנווענדן אונדזערע כוחות אויף צו פארשנעלערן דעם דאָזיקן אויפרייס; אויף צו מאכן קלאָר די האָפענונגען און שטרעבונגען, וואָס זיינען פאראן ביי דער גרעסטער מערהייט אין אומקלאָרע פאָרמען, כדי מען זאָל באצייטנס קענען אויסנוצן אזעלכע אומשטענדן, ביי וועלכע דער אויפרייס וואָלט געקאָנט האָבן א גינסטיקערן אויסגאנג; כדי, ענדלעך, דער אויפרייס גופא זאָל פאָרקומען אין נאָמען פון קלאָר־אויסגעדריקטע פאָדערונגען, אין נאָמען פון די פאָדערונגען, וועלכע מיר האָבן אויבן דערמאָנט.

מיר דארפן, אלזאָ, אָנווענדן די אלע מיטלען, דורך וועלכע, לויט אונדזער מיינונג, מען דערגרייכט אויפן בעסטן אופן דעם ציל.

דערביי, אויב ביים אויסארבעטן אונדזער אידעאַל האָבן מיר געקאָנט אין א גרויסער מאָס גיין מיטן וועג פון דער לאָגיק, וועט דאָ אונדזער גרעסטער אָנשפאָר זיין דער וועג פון דערפארונג. ריידנדיק וועגן דעם אידעאַל, וואָלטן מיר געקאָנט אַרויסגיין פון די אַלגעמיינע שטרעבונגען און האָפענונגען פון די מאסן און אויספירן דעם אלגעמיינעם געדאנק, וואָס וואָלט אויפן בעסטן אופן באַפרידיקט די דאָזיקע שטרעבונגען, און געקאָנט אויסדריקן די באַגריפן פון גערעכטיקייט, וואָס זיינען שטענדיק פאראן ביי אלע מאסן. אָבער דאָ קאָנען מיר זיך שוין ניט באגנוגענען מיט די אלגעמיינע שטרעבונגען און האָפענונגען פון אונדזער פאָלק; מיר דארפן זיך רעכענען מיט א גאנצער מאסע באזונדערע פאָרשטעלונגען, דענקונגס־אַרט, באציאונגען, האנדלונגען א.א.וו., וואָס מען קאָן פריער ניט פאָראויסזען, און דערקאָנען זיי קאָן מען נאָר דורך דער פּראַקטיק.

ווייטער, אין די אַלגעמיינע שטרעבונגען פון די מאסן, ביי אלע פעלקער, איז פאראן זייער א סך פון די שטרעבונגען און האַנדלונגען, וואָס עס האָבן אויסגעדריקט די מערב־אייראָפּעאישע ארבעטער, וואָס אין פיל הינזיכטן נעמען אָן מיט סימפּאַטיע אויך אונדזערע ארבעטער. נאָר אין די פראגן וועגן דער רעוואָלו־

ציאָנערער פראקטיק דארפן די מירעוו-איירָאָפּעאישעביישפּילן געבראכט ווערן מיט דער גרעסטער פּאָרזיכטיקייט, ווייל אָפּוועגן, אין אזא פאל, די גאנצע באַ-העפטונג פון אומשטענדן, וואָס האָט געווירקט אויף אזא, אָדער צווייטן רעזול-טאַט, איז זייער שווער.

אָבער מיט די דאָזיקע באטראכטונגען ווערט אויך דעפינירט איין אלגעמיי-נער שטריך פון דעם צווייטן טייל פון אונדזער פּראָגראם. אויב מיר באטראכטן איצט אונדזערע אידעאלן, אלס פעסטגעשטעלטע דעפיניטיוו, אויב מיר האלטן פאר אומפּארענדערלעך די גרונט־יסודות פון אונדזערע אידעאלן, אויב יעדער טיילווייזע הנחה וועלן מיר מאכן נאָר דעמאָלט, ווען מירן איינזען די אבסאָלוט אוממעגלעכקייט צו פּאַרווירקלעכן וועלכן ס'ניט איז טייל פון אונדזער אידעאַל אין דער פּראקטיק, און דעמאָלט וועלן מיר אלץ באטראכטן די דאָזיקע הנחה, אלס געצוואונגענע און צייטווייליקע, — איז, פון דער צווייטער זייט — אזוי ווי די פּראָגראם פון אונדזערע פּראקטישע צוגרייטונגס־מיטלען דארף באשטימט ווערן ניט־נאָר דורך זייער צילמעסיקייט אין אכט־נעמענדיק דעם אלגעמיינעם אידעאַל, נאָר אויך דורך די לעבנס-באדינגונגען פון דער מיט, וואו מיר זיינען טעטיק, ד. ה. דורך אַ רייע באָאָבאכטונגען, וועלן מיר אויף דער דאָזיקער פּראָגראַם ניט קוקן ווי אויף אַן אומפּארענדערבארער זאך, פארקערט, מירן זיין גרייט אויף אלערליי ענדערונגען, אויב נאָר דאָס לעבן וועט אונדז דערווייזן, אז דאָס פירט נענטער און בעסער צום ציל.

פונדעסטוועגן זיינען פאראן אייניקע גרונטלאגן, וועלכע מיר האלטן פאר מעגלעך און נויטיק צו אויפהאלטן אומפּארענדערטע אין אונדזער פּראקטישער צוגרייטונגס-ארבעט. דאָס איז דאָס ניט דערלויבן אין דער רעוואָלוציאָנערער אָרגאַניזאציע אזעלכע באציאונגען צווישן די מענטשן און אזעלכע מעטאָדן, וואָס זיינען אין אבסאָלוטער סתירה צום אידעאַל, צוליב וועלכן מען וויל זיי אָנווענדן.

אזוי ארום זיינען מיר אויסגעשפּראָכענע קעגנער פון איינפירן אין דער רע-וואָלוציאָנערער אָרגאַניזאציע די געהאָרכזאמקייט צו יחידים, די פארשקלאפונג פון אַ סך צו איינעם אָדער צו עטלעכע מענטשן, די אומגלייכהייט און די קעגנ-זייטיקע באציאונגען צווישן די מיטגלידער פון איין און דער זעלבער אָרגאַ-ניזאַציע, ליגן און גוואַלד אויף צו דערגרייכן דעם ציל.

מירן זיך נאָך אומקערן צו די דאָזיקע פראגן, ווען מירן קלאָר מאכן דעם כאראקטער פון דער אָרגאַניזאציע, וואָס מיר האָבן אינזינען.

קודם כל זיינען מיר טיף איבערצייגט אין דעם, אז קיין שום רעוואָלוציע איז נישט מעגלעך, אויב דאָס פאָלק גופא פילט ניט קיין נויטווענדיקייט אין איר. קיין שום הייפעלע מענטשן, ווי ענערגיש און טאַלאַנטפול זי זאָל ניט זיין, קאָן

ניט אַרויסרופן קיין פאָלקס-אויפשטאַנד, אויב דאָס פאָלק גופא קומט ניט, אין זיינע בעסערע פאַרשטעלונגען, צום באוואוסטזיין, אז ער האָט ניט קיין אנדער אויסוועג צו דער לאַגע, מיט וועלכער ער איז ניט צופרידן, ווי נאָר דעם אויפ-שטאַנד. די אויפגאַבע פון יעדער רעוואָלוציאָנערער אָרגאַניזאַציע דאַרף, דערום זיין, ניט אַרויסצורופן דעם אויפשטאַנד, נאָר בלויז צוגרייטן דעם דערפאָלג פון דעם זיך גרייטנדיקן אויפשטאַנד, ד. ה. פאַראייניקן צווישן זיך די אומצופרידענע עלעמענטן, העלפן באַקאַנען די יחידים, אָדער גרופעס מיט די שטרעבונגען און אקטיוויטעט פון אנדערע אזעלכע גרופעס, העלפן קלאָרער מאכן די אמתע סיבות פון דער אומצופרידנקייט, העלפן זיי קלאָר מאכן, ווער עס זיינען זייערע אמתע שונאים, אַראָפּרייסנדיק די מאַסקע פון די שונאים, וועלכע פאַרדעקן זיך מיט א פרומען שלייער און, לסוף צוזאמען מיטארבעטן אין דעם קלאָר מאכן די נאָענט-סטע פּראַקטישע צילן און די מעטאָדן אויף זיי צו פאַרווירקלעכן.

קראָפּאָטקין וועגן באַקונינען*)

דער אַלטער בלאַנקי פלעגט אָפט זאָגן, אז די באדייטונג פון די געשעעניש ענדערט זיך אָפט ניט אזוי דורך זייערע אוממיטלבארע רעזולטאטן, ווי דורך זייערע אומדירעקטע קאָנסעקווענצן, וואָס זיינען שטענדיק א סך וויכטיקער פון די ערשטע.

פונקט אזוי, ריידנדיק וועגן באקונינען, דארף מען אָפּשאצן זיין באדייטונג ניט נאָר לויט דעם, וואָס ער האָט אויפגעטאָן פּערזענלעך, נאָר לויט זיין ווירקונג אויף אנדערע מענטשן, וואָס האָבן אים ארומגערינגלט — אויף זייערע געדאנקען און אויף זייער טעטיקייט.

זיין ליטעראַרישע ירושה איז ניט קיין גרויסע. „די שטאַטלעכקייט און דער אנארכיזם", „די היסטאָרישע אנטוויקלונג פון דעם אינטערנאציאָנאל", „גאָט און דער שטאַט" — דאָס זיינען די דריי ניט־גרויסע ביכער, וואָס ער האָט אָנגעשריבן. דאָס איבעריקע — „די קנוט־גערמאנישע אימפּעריע", „בריוו צו א פראנצויז וועגן דעם איצטיקן קריזיס", „מאציניס טעאָלאָגישע פּאָליטיק", „די בערנער בערן" א.א. — דאָס אלעס זיינען בראָשורן, וואָס ער האָט געשריבן אויף טאָג־פראגן. אפילו די אויבנדערמאָנטע דריי ביכער האָבן די זעלבע אָפּשטאַמונג. באקונין פלעגט זיך אוועקזעצן מיטן ציל אנצושרייבן א בראָשור אלס ענטפער אויף א טאָג־פראגע. נאָר די בראָשור פלעגט זיך צעוואקסן אין א בוך, דערפאר, ווייל צוליב זיין טיפן פארשטיין די געשיכטע און צוליב זיין גרויסער באַקאנטשאפט מיט די אקטועלע געשעענישן, האָט ער געהאט אזויפיל צו זאָגן, אז די בלעטלעך האָבן זיך שנעל אויסגעפילט איינס נאָכן צווייטן.

ווען מען דערמאָנט זיך דאָס אלעס, וואָס ער און זיינע פריינט — און זיינע פריינט זיינען געווען הערצן, אָגאַריעוו, מאציני, לעדריו ראָלען און אלע בעסערע מענטשן און טוער פון דעם רעוואָלוציאָנערן פעריאָד פון די פערציקער יאָרן אין איראָפּע (פ. י"ה)—האָבן נאָכגעדענקט וועגן די דאָזיקע פון זיי איבערגעלעבטע

---

*) דאס דאזיקע ארטיקל קראפאטקינס איז צום ערשטן מאל געווען געדרוקט אין דעם זשענעווער אנארכיסטישן ארגאן „ברויט און פרייהייט" אין יולי 1905, און מיר דרוקן עס איבער אינעם קראפאטקין־זאמלבוך, וואס איז געווידמעט קראפאטקינס אנדענק צוליב דער גייסטיקער, רעוואלוציאנערער און אידעאישער קרובהשאפט צווישןביידע גרויסע קעמפער און באגרינדער פון דער אנארכיסטישער טעאריע. — י. ס.

רעאקציע — איז לייכט צו פארשטיין, אז די געדאנקען, בילדער און ארגומענטן, דראַמעס, האָפענונגען און אנטוישונגען; ווען מען דערמאָנט זיך אלעס, וואָס זיי האָבן איבערגעלעבט אין האָפענונגספולן 1848סטן יאָר און די נאָכפאָלגנדיקע וואָס זיינען געשעפּט געוואָרן פון קאָנען דאָס לעבן, האָבן געמוזט בויערן אין באקונינס קאָפּ, און פארוואָס זיינע היסטעריש-פילאָזאָפישע אנשויאונגען זיינען אזוי רייך דורכגעמישט מיט פאקטן און אורטיילן פון דער דאמאָלסטיקער ווירקלעכקייט.

ס'איז פונדעסטוועגן מערקווירדיק, וואָס באקונינס יעדער בראַשור האָט באצייכנט א ווענדפונקט אין דער געשיכטע פון דעם רעוואָלוציאָנערן געדאנק אין אייראָפּע. זיין רעדע אויפן קאָנגרעס פון „שלום און פרייהייט" איז געווען אן ארויסרוף פאר אלע ראדיקאלן פון אייראָפּע.

באקונין האָט אין איר געמאָלדן, אז די עפּאָכע פון דעם ראדיקאַליזם פון די פעריקער יאָרן איז פארענדיקט און עס טרעט ארײן א נייער פאזע פון דעם רעוואָלוציאָנערן לעבן — די ערא פון דעם ארבעטער-סאָציאַליזם; אז באגלייך מיט דער פראגע וועגן פּאָליטישער פרייהייט שטעלט זיך אוועק די פראגע וועגן עקאָנאָמישער אומאָפּהענגיקייט, און די דאָזיקע פראגע וועט אויף ווייטער האָבן די אויבערהאנט אין דער געשיכטע.

זיין בראָשור, געווענדעט צו די מאציניסטן, זאָגט אָן דעם סוף פון דער ריין-פּאָליטישער קאָנספּיראציע פאר דער נאַציאָנאַלער באפרייאונג און דעם אָנהויב פון דער סאָציאַליסטישער רעוואָלוציע, ווי אויך דעם סוף פון דעם סענטימענטאלן סאָציאַליסטישן קריסטנטום און דעם אָנהויב פון דעם אטעאיסטישן קאָמוניסטישן רעאַליזם אין דער געשיכטע. זיין בריוו צו הערצענען וועגן דעם אינטערנאציאָנאַל און באזאראָווס רעאליזם האָט דעם זעלבן זין פאר רוסלאַנד.

„די בערנער בערן" — זיינען דאָס אָפּשיד-וואָרט דעם בורזשואזן דעמאָקראַטיזם, און „בריוו צו א פראנצויז", וואָס ער האָט געשריבן אין דער צייט פון דער מלחמה פון 1870-1871, איז דער „אַל מלא" דעם גאמבעטישן ראדיקאליזם און דער אָנזאָג פון דער דאָזיקער נייער ערא, וואָס עס האָט מיט זיך איינגיכן געעפנט די פּאריזער קאָמונע, וואָס האָט אָפּגעוואָרפן דעם געדאנק פון לואי בלאַנס בירוכהשן סאָציאַליזם און אָנגעזאָגט די נייע אידייע פון דעם שטאַטישן, קאָמונאלן קאָמוניזם. די קאָמונע, וואָס הויבט זיך אויף אין דער פארטיידיקונג פון איר טעריטאָריע און וואָס הויבט אָן ביי זיך די סאָציאלע רעוואָלוציע — אָט וואָס ער האָט רעקאָמענדירט אין די דאָזיקע „בריוו" קעגן דער דייטשער אינוואַזיע.

די „קנוט-גערמאנישע אימפּעריע" — די בראָשור, וואָס די דייטשע סאָציאַל-דעמאָקראַטן האָבן אזוי פיינט — איז א נבואה-אויסגעשריי פון אן אלטן רעוואָלוציאָנער, וועלכער האָט פארשטאַנען שוין דעמאָלט (1871) דעם גאנצן גרויל פון דער רעאקציע, וואָס וועט ארומכאַפּן אייראָפּע אויף גאנצע 30-40 יאָר

אדאנק דעם זיג פון ביסמארקס מיליטערישער מלוכה און צוזאמען מיט איר אויך פון דעם מלוכהשן סאָציאַליזם, וועמעס טויף־פאָטער אין דייטשלאַנד איז געווען דער זעלבער ביסמארק. זי (די בראָשור) האָט גלייכצייטיק באדייטעט א שארפע ווענדונג אין דער זייט פון דעם שטאטלאָזן קאָמוניזם — פון דער אנארכיע — אין די לאטיינישע לענדער.

ענדלעך, געפינט דער נאָכדענקענדיקער לייענער אין „שטאטלעכקייט און אנארכיזם", „די געשיכטלעכע אנטוויקלונג פון דעם אינטערנאציאָנאל" און „גאָט און דער שטאַט" — ניט קוקנדיק אויף זייער קעמפערישער, פאמפלעטן־פאָרם, וואָס זיי האָבן באקומען, ווייל זיי זיינען געשריבן געוואָרן צוליב אקטועלע פראַ-גן — מער פּאָליטישן גדאנק און א בעסערן פארשטייען די געשיכטע, ווי אין דער מאסע טראקטאטן, אוניווערזיטעטישע און סאָציאַל־שטאַטלעכע, אין וועל־כע דאָס פעלן פון גדאנק ווערט פארדעקט מט א נעבלהאפטער, אומקלאָרער, און דערום ניט־דורכגעטראכטער דיאלעקטיק. אין זיי איז ניטאָ קיין פארטיקע רעצעפּטן. די מענטשן, וועלכע דערווארטן אז דער בוך זאָל לייזן אלע זייערע ספקות, וועלן אָן דער ארבעט פון דעם אייגענעם מוח דאָס ביי באקונינען ניט געפינען. נאָר אויב איר זענט פּעאיק צו דענקען זעלבסטשטענדיק, אויב איר זענט פּעאיק ניט נאָכצוגיין בלינד דעם מחבר, נאָר קוקן אויפן בוך ווי אויף מ א - ט ע ר י א ל צ ו ם ד ע נ ק ע ן — ווי אויף א קלוגן שמועס, וואָס רופט ביי אייך ארויס גייסטיקע ארבעט — דעמאָלט וועלן באקונינס הייסע, ערטערווייז אָרדענונגסלאָזע, און ערטערווייז גלענצנדע פּאראלגעמיינערונגען העלפן צו אייער רעוואָלוציאָנערער אנטוויקלונג א סך מער, ווי אלע אויבנדערמאָנטע טראַקטאַ־טן, וואָס זיינען אָנגעשריבן געוואָרן מיטן ציל צו מאכן אייך גלויבן, אז איר טויגט נאָר צו געהאָרכזאמקייט און דארפט בלינד נאָכגיין דעם מחבר — אין אייער גערדאנק, און דעם פירער — אין אייער טעטיקייט.

אייגנטלעך, איז באקונינס כוח געלעגן ניט אין זיין שרייבן, נאָר אין זיין פּערזענלעכער ווירקונג אויף מענטשן. ער האָט געמאכט פון בעלינסקין דאָס, וואָס ער איז געוואָרן פאר רוסלאנד: א טיפּ פון א אומאָונטערקויפבארן רעוואָ־לוציאָנער, א סאָציאליסט און ניהיליסט, וועלכער האָט זיך שפּעטער פארקער־פּערט אין אונזער וואונדערבארער יוגנט פון די 70ער יאָרן. ער האָט אים אויפ־געצויגן. „דו ביסט מיין גייסטיקער פּאָטער", האָט בעלינסקי גופא אים גע־שריבן. און וואָסארא ריזיקער כוח בעלינסקי גופא איז געווען פאר דער רוסי־שער אנטוויקלונג — ווייסן מיר.

זיין איינפלוס אויף די בעסערע מענטשן פון זיין צייט איז געווען גרויס. בער־נארד שאָו דערציילט אין א האלבשפּאסיקן טאָן אז אין (Thi perfect wragnerite) זיין „זיגפריד" וואָס ווייסט ניט פון מורא און רייסט מיט זיך מיט זיין ליבע ברונ־הילא, האָט וואגנער פארקערפּערט באקונינען. ער האָט, פארשטענדלעך, נישט פארקערפּערט באקונינען גופא, נאָר דעם דרייסטן, געוואגטן רעוואָלוציאָנער

בכלל. נאָר ס'איז קיין שום ספק ניט, אַז אויף וואַגנערן, ווי אויף זשאָרזש זאַנדן און אויף הערצענען מיט אָגאַריעוון, און אויפן גאַנצן קרייז פון דער סאָציאַליסטישער פראַנקרייך וואָס האָט דעמאָלט געלעבט אין פּאַריז, און אויף דער יונגער איטאַליע, און אויף דער יונגער שוועדן, האָט באַקונין אין זיין צייט געהאַט אַ גרויסן איינפלוס. — „צו אים האָט מען זיך ניט געקאָנט דערנענטערן, זיך ניט אָנשטעקנדיק מיט זיין רעוואָלוציאָנערן פיבער", האָבן וועגן אים געזאָגט זיינע צייטמענטשן. אַזעלכער איז ער אויך געווען דעמאָלט, ווען ער איז אין 1862 אַנטלאָפן פון סיביר און זיך ווידער באַוויזן צווישן זיינע פריינט אין אייראָפּע. הערצן, ווי ס'איז באַוואוסט, האָט באַשריבן זיין דערשיינען אין לאָנדאָן און אַביסל אונטערגעלאַכט פון דעם, ווי אַזוי באַקונין פלעגט פּראָפּאַגאַנדירן אַלערליי סלאַוויאַנער. ס'איז גאַנץ מעגלעך, און דאָס איז זיכער אַזוי געווען, אַז באַקונען האָט אָפט געלייגט האָפענונגען אויף די מענטשן, וואָס האָבן זיך צו אים דערנענטערט, מער ווי זיי האָבן דאָס פאַרדינט. — נאָר צי קאָן מען דען נישט זאָגן דאָס זעלבע וועגן מאַציני, וועגן יעדן אויפריכטיקן רעוואָלוציאָנער? דערפאַר, אפשר, האָט ער פאַרמאָגט, אָט די מאַגישע קראַפט, ווייל ער האָט געגלויבט אין דעם מענטשן, געגלויבט אין דעם, אַז די גרויסע זאַך, צו וועלכער ער האָט אים באַהעפט, וועט דערוועקן באַם מענטשן דאָס בעסערע, וואָס איז אין אים פאַראַן. און ס'האָט טאַקע דערוועקט, און אונטער באַקונינס ווירקונג האָט דער מענטש אין אַ קורצער צייט אוועקגעגעבן דער רעוואָלוציע דאָס בעסטע, אויף וואָס ער איז געווען פעאיק.

הערצן דערציילט אין אַ שפּאַסיקן טאָן, ווי אַזוי ער פלעגט פּראָפּאַגאַנדירן און שיקן מענטשן אויף אַרבעט. נאָר — איז טאַקע אמת, אַז ער פלעגט ווירקלעך זיך אַזוי טועה זיין אין מענטשן?... צי זיינען דען די מענטשן, וועלכע ער האָט באַגייסטערט אין איטאַליע, אין שווייצאַריע, אין פראַנקרייך, — צי זיינען דען וואַרלען, עליזע רעקליו, קאַפיעראָ, מאַלאַטעסטאַ, פאַנעלי (זיין שליח אין שפּאַניע) גיליאָם, שוויצגעבל א.א.וו. ניט געווען די ב ע ס ט ע מ ע נ ט ש ן פ ו ן ד י ל אַ ט י י נ י ש ע פ ע ל ק ע ר, א י ן אָ ט - ד ע ר ג ר ו י ס ע ר ע פּ אָ כ ע ? מיר דאַכט זיך, פאַרקערט, אַז זיין אָפּשעצן מענטשן איז געווען מערקווירדיק ריכטיק. לייענט איבער, למשל, דאָס, וואָס ער האָט געשריבן וועגן ניעטשייעוון, וועמעס שטאַרקע און שוואַכע זייטן ער האָט אַזוי מערקווירדיק קלאָר באַצייכנט, אַז אונז בלייבט גאָר ניט צוצוגעבן צו זיין אָפּשאַצונג. און ווער האָט בעסער פון אים פאַרשטאַנען ניקאָליי אָטינען — דעם דאַזיקן זשענעוועער גענץ פון די מאַרקסיסטן?

— נאָך אַ זאַך. מערקווירדיקער און באַלערנדיקער פאַר אונז איז — דער ה ו י כ ע ר מ אָ ר אַ ל ע ר נ י וואָ פון די מענטשן, וואָס האָבן זיך גרופּירט אַרום באַקונינען אין מערב-אייראָפּע. איך האָב באַקונינען ניט געקאָנט, אָבער איך האָב געקאָנט אַ גרויסע טייל מענטשן, וועלכע האָבן זיך גרופּירט אַרום

אים אינעם אינטערנאציאָנאַל, און דערפאַר זיינען זיי אזוי אומרחמנותדיק פאַרפאָלגט געוואָרן פון דער שנאה פון מאַרקסן, ענגעלסן און ליבקנעכטן. איך זאָג דרייסט, אין פנים פון זייערע שונאים, אז יעדער איינער פון די אויבנדערמאָנטע טוער פון דעם פעדעראַטיוון אינטערנאַציאָנאַל האָט מיט זיך פאַרגעשטעלט א גרויסע מאָראַלישע פערזענלעכקייט. די געשיכטע וועט באַשטעטיקן די דאָזיקע כאַראַקטעריסטיק און וועט, פאַרשטענדלעך, דערביי אַרויסזאָגן איר באַדויערונג, וואָס זייערע קעגנער — לפחות די הויפּט־פירער — האָבן, אפשר, פאַרמאָגט שכל, אָבער זייערע מאָראַלע מעלות האָבן ניט דערגרייכט צו אזא הויך און פעסטקייט ווי ביי באַקונינס פריינט, וועלכע איך האָב דערמאָנט.

ענדלעך, וואָס איז שייך באַקונינס טעטיקייט אינעם אינטערנאַציאָנאַל, האָב איך שוין כאַראַקטעריזירט די ראָל פון די „באַקוניסטן" אין מיינע „זכרונות פון דער יוראַ'ר פעדעראַציע".

אין דער צייט, ווען די אינוואַזיע אין פראַנקרייך, די שחיטה איבער די פּאַריזער פּראָלעטאַריער נאָך דער קאָמונע און דער מיליטערישער נצחון פון דער דייטשער אימפּעריע — האָבן געעפנט דעם פּעריאָד פון רעאַקציע, וואָס האַלט אָן ביז איצט, און ווען מאַרקס מיט זיינע פריינט האָבן, מיט דער הילף פון אונטערערדישע אינטריגעס, געוואָלט פאַרוואַנדלען די גאַנצע טעטיקייט פון דעם אַרבעטער־אינטערנאַציאָנאַל, וואָס איז באַשאַפן געוואָרן צום דירעקטן קאַמף מיטן קאַפּיטאַל אין א אינסטרומענט פון פּאַרלאַמענטאַרישער אַגיטאַציע לטובת די פאַרבורזשואַזירטע ראַדיקאַליסטן — „געוויסע מענטשן", דאַמאָלט איז דער פעדעראַטיווער אינטערנאַציאָנאַל, אינספּירירט פון באַקונינען, אַרויסגעטראָטן אַלס די איינציקע פעסטונג פון יענער צייט, קעגן דער אַל־אייראָפּעאישער רעאַקציע.

אים האָבן מיר אין א גרויסער מאָס צו פאַרדאַנקען דאָס, וואָס אין די לאַטיינישע לענדער איז פאַרבליבן לעבעדיק דער רעוואָלוציאָנערער גייסט, וואָס האָט געפונען אין די לאַטיינישע אַרבעטער־מאַסן דעם נייעם לעבנס־כוח, אויף צו באַקעמפן דעם שאַרפן אָפּנויג פון דער אַמאָל ראַדיקאַלער בורזשואַזיע.

און צווישן אָט־דעם יונגן כוח, וואָס האָט אויף אייגענעם חשבון, אָן דער הילף פון די בורזשויען, דערקלערט א מלחמה דער גאַנצער וועלט, — אָט אין דער מיט האָט זיך, ענדלעך, אַנטוויקלט דער מאָדערנער אַנאַרכיסטישער קאָמוניזם מיט זיין אידעאַל פון עקאָנאָמישער און פּאָליטישער גלייכהייט און מיט זיין דרייסטן קאַמף קעגן דער עקספּלואַטאַציע פון איין מענטשן דורכן צווייטן.

אָט־דאָס זיינען באַקונינס פאַרדינסטן אין דער געשיכטע.

פּיאָטר קראָפּאָטקין

יוני 1905.

פיאָטר קראָפּאָטקין

קראָפּאָטקינס אויפרוף צו פערערס טויט*)

חברים!

קיינמאָל נאָך האָט די היגריכטונג פון איינעם פון אונדזערע חברים נישט ארויסגערופן אזא שטורעם פון אויפרעגונג, ווי דאָס האָט ארויסגערופן די היג־ריכטונג פון אונדזער חבר פערער.

בעת די בורזשואזיע האָט בלויז אונטערגעשטראָכן פערער בילדונגס־טע־טיקייט, האָבן די אַרבעטער פון אַלע לענדער נישט געהאַלטן פאַר אַן עולה, אויב פערער האָט אין דעם טאָג פון אויפשטאַנד אין באַרצעלאָנע געפונען זיך אין די רייען פון פאָלק.

זיי האָבן געוואוסט, אַז די באַרצעלאָנער אַרבעטער זיינען אויפגעשטאַנען אַנטקעגן דער הערשאַפט פון די קאַפּיטאַליסטן, וואָס האָבן אָנגע־הויבן די מלחמה אין מאַראָקאָ אַנטקעגן די מיליטערלייט, וואָס האָבן געוואָלט די מלחמה צוליב רויב. אַנטקעגן די גלחים, וואָס האָבן באַשלאָסן צו דערשטיקן יעדן פרייען געדאַנק אין שפּאַניע.

פאַר אָט דעם אויפשטאַנד האָבן די גלחים און מיליטערלייט באַשלאָסן זיך נוקם צו זיין אין דער רעוואָלוציאָנערער אַרבעטער־באַפעלקערונג פון באַרצעלאָנאָ. מער ווי אַלץ האָבן זיי זיך געוואָלט אָפּרעכענען מיט די אַנאַרכיסטן, מחמת צווישן די אַרבעטער פון קאַטאַלוניע זיינען, אין משך פון די לעצטע 40 יאָר, אונדזערע ברידער אַנאַרכיסטן געווען די איינפלוסרייכסטע פּאַרטיי.

פערערן האָבן זיי מער ווי אַלץ פיינט געהאַט פאַר זיין גייסטיקער ווירקונג, און זיי האָבן געמיינט, אַז אויב ס׳וועט זיך זיי איינגעבן אים היגצוריכטן, וועט זיי דעמאָלט

*) דער דאָזיקער אויפרוף איז פאַרעפנטלעכט געוואָרן צום ערשטן מאָל, צען יאָר נאָך קראָפּאָטקינס טויט, אינעם זאַמלבוך „קראָפּאָטקין און זיין לערע”, וואָס איז דערשינען אין שיקאַגאָ אין יאָר 1931.

ליכט זיין צו היגריכטן 200-300 ארבעטער פון די 2000, וואָס זיינען ארעסטירט געוואָרן נאָכן אויפשטאַנד.

אָבער פערערס הינריכטונג האָט אויפגערעגט די ארבעטער פון דער גאַנצער וועלט און אפילו אַ באַדייטנדיקע טייל פון דער אינטעליגענץ. זיי האָבן פאַר־שטאַנען, ווי שטאַרק די קאַטוילישע פּאַרטיי דאַרף זיין, אויב זי האָט זיך נישט געקווייקלט צו דערמאָרדן פערערן.

חברים!

אין יאָר 1886, זיינען אונדזערע ברידער אַנאַרכיסטן אומגעקומען אויף די פּאַרפּאָסטן, ווי די ערשטע קרבנות פון דעם אַלגעמיינעם שטרייק.

איצט איז אומגעקומען פערער, אויך אויף די פּאַרפּאָסטן, ביים פאַר־טיידיקן דעם פרייען געדאַנק, די פרייע קריטיק פון דער מלוכה.

דעם מלוכישן אַבערגלויבן און דעם רעליגיעזן אַבערגלויבן — אַט וואָס פערער האָט געהאַלטן אין איין צעשטערן.

נישט בלויז ביי די דערוואַקסענע, נאָר אָנ־געהויבן פון קינדערשער עלטער.

ביי די שפּאַנישע אַנאַרכיסטן איז פון סאַמע אָנהויב גרינדונג פון אינטער־נאַציאָנאַל, אַ טייל כוחות תמיד געוועןן אָפּגעגעבן דער פרייער שול. אַזעלכע שולן האָבן אונדזערע ברידער געגרינדעט אין פאַרשידענע שטעט אין קאַטאַלוניע.

און ווען אין אונדזערע רייען איז אריינגעפאַלן אַ סטודענט אָדער אַ געבילדעטע פרוי, פלעגט מען אים אָדער איר איינאָרדענען אַ שול — אַ שול, וואָס איז געווען אזוי ערנסט ווי די בעסטע שולן, אָבער אָן דעם געצנדינסט צו דער רעליגיע און צו דער מלוכה.

נאָכן אויפשטאַנד אין אַלקאָע, האָט זיך מיין פריינט אַלבאַראַסין אומגע־קערט נישט לעגאַלערהייט קיין שפּאַניע און געלערנט אין אַזאַ שול אונ־זערער. אַזעלכע שולן האָבן מיר פאַרמאָגט ביז פּופּציק.

פערער האָט פאַראייניקט אַט די אַלע שולן, און ער האָט ארויסגעגעבן פאַר זיי 40 אויסגעצייכנטע לייען־ביכער, איינ־פאַכע און פאַרשטענדלעכע פאַר אַלעמען.

עטלעכע פון אָט די ביכער מוז מען אומבאַדינגט איבער־זעצן. זיי זיינען אויסגעצייכנט.

אין אונדזער אַנאַרכיסטישער פאַמיליע איז פאַראַן ארבעט פאַר אַלעמען.

ס'איז פאראן ארבעט פאר די קאמפס־כוחות, און ס'איז פאראן ארבעט, א גרויסע ארבעט, פאר די געבילדעטע.

קען זיין, אז אונדזער יוגנט האט אמאל טאקע פארגעוואָרפן פערערן אָט די פרידלעכע ארבעט.

און אָט איז דער פרידלעכער פערער געפאלן ווי איינער פון די ערשטע קרבנות פון בארצעלאָנער אויפשטאנד.

די שונאים האָבן פארשטאנען, ווי געפערלעך ער איז געווען פאר זיי.

און געשטאָרבן איז ער ערלעך, שטאָלץ, מוטיק פארטיידיקנדיק זיינע איבערצייגונגען. ווי ער האָט זיי נישט געוואָלט באהאלטן אויך פריער, בעת מ'האָט אים געוואָלט היגריכטן פאר זיין פריינטשאפט מיט מאראלעסן.

לעבן פאר דער זאך,

שטארבן פאר איר —

מער ווי דאָס קען קיינער פון אונדז נישט געבן.

דער אָנדענק וועגן פערערן וועט לעבן צווישן אונדז.

זאָל יעדערער פון אונדז זיין אויך אזא טיפער קעמפער אנטקעגן דעם אבערגלויבן און אנקעגן דער מלוכה.

און — זאָל לעבן דער אנארכיזם!

פון „כליעב אי וואָליאַ"

מיר גיבן דאָ איינ̈יקע שטעלן פון ארטיקלען, וואָס זיינען געווען געדרוקט אין „ברויט און פרייהייט" („כליעב אי וואָליא"), — אנארכאָ־קאָמוניסטישער אָרגאַן — וואָס קראָפּאָטקין מיט א גרופּע חברים האָבן ארויסגעגעבן אין שווייצאריע. די ארטיקלען זיינען ניט אונטערגעשריבן, ווייל אלע אנטיילנעמער זיינען געווען דורכאויס סאָלידאריש מיטן אינהאלט.

פון דער פּראָגראם פון דעם לייטארטיקל אין דעם נומער איינס, אויגוסט 1903

ברויט און פרייהייט! ניט נאָר ברויט, נאָר אויך פרייהייט; ניט נאָר פריי־הייט, נאָר אויך ברויט. מיר וויסן, נאַטירלעך, אז ניט נאָר מיט ברויט אליין לעבט דער מענטש, און דאָס וואָרט ברויט דארף פארשטאַנען ווערן אינעם ברייט־סטן זין. די בעוולטע—ברויט, די אונטערדריקטע—פרייהייט! אָט דאָס איז אין זיין גאַנצער איינפאכקייט דער אינהאלט פון דער גאַנצער סאָציאַלער פּראָבלעם; דערפאר טאקע האָבן מיר אוועקגעשטעלט אויף אונזער פאָן די דאָזיקע צוויי ווערטער, וואָס רעזומירן קלאָר די פאָדערונגען פון די ארבעטער־מאסן. דער קאמף פאר ברויט, איז דער קאמף פאר פרייהייט! אָט דאָס איז געווען און איז די מינימום־פּראָגראם פון דעם ארבעטער פון זינט ער האָט אָנגעהויבן דערקענען זיינע שונאים: דאָס אייגנטום און דער שטאַט.

אייגנטלעך, ווערט דער קאמף פאר פרייהייט געפירט פון זינט אויף דער היסטאָרישער בינע איז דערשינען דאָס פּריוואט־אייגנטום אלס פאקטאָר פון אונטערדריקונג. דער שטאַט איז ניט אנדערש, ווי די סאַנקציע, דער אויסערלע־כער לבוש פון דער ווירטשאפט־סיסטעם, וואָס האָט אלס פונדאמענט דאָס פּריוואט־אייגנטום, וואָס נעמט זיך פון אוועקרויבן און אויף גוואלד פאראייגענען דאָס, וואָס האָט פריער באלאַנגט צו אלעמען. שטודירנדיק די געשיכטע פון דער רעוואָלוציאָנערער באוועגונג, ווערט ביי אונז נאָך פעסטער די דאָזיקע איבער־צייגונג, ווייל מיר זעען, אז יעדער באפרייאונגס־באוועגונג פון די אונטערדריקטע,

האָט שטענדיק געהאַט צוויי צילן: די עקאָנאָמישע פרייהייט און די פרייהייט פון דער פּערזאָן.

...מיר ווילן העלפן שאַפן אַזאַ אָרדענונג, וואו אַלע וועלן פּראָדוצירן צום נוצן פון אַלעמען. אין דער הינזיכט זיינען מיר קאָמוניסטן, און דעם דאָזיקן פּונקט פון אונזער אידעאַל באַצייכענען מיר מיטן וואָרט ברויט.

אָבער וואָס איז ברויט אין קנעכטשאַפט? ניט ווייניקער פון ברויט דאַרף דער מענטש האָבן די פרייהייט. דערפאַר טאַקע האָבן די קעמפער, וואָס האָבן פאַר אונז געקעמפט פאַר דער פאָלקס-זאַך, קיינמאָל ניט פאַרגעסן די פרייהייט. אויפריכטיק, ווען דער מענטש נאָר דעמאָלט זיין גליקלעך, ווען ס'וועלן באַפרידיקט ווערן אַלע זיינע באַדערפענישן, סיי פיזישע, סיי מאָראַלישע און גייסטיקע. ווען, חוץ דעם, וואָס ער וועט זיין זאַט, וועט ער אויך האָבן די מעגלעכקייט ארויסצוברענגען די גאַנצע ענערגיע, וואָס האָט זיך אין אים אָנגעזאַמלט, לאָזן אין גאַנג יעדער איניציאַטיווע, וואָס ווערט ביי אים געבוירן. און דאָס לעצטע איז נאָר מעגלעך דעמאָלט, ווען די פּערזענלעכקייט וועט זיך באַפרייען פון דעם מלוכהשן יאָך, וואָס דריקט אים. מיר ווייסן פון דער געשיכטע, אַז דער גאַנצער פּראָגרעס פון דער מענטשהייט איז אַ דאַנק דער שטרעבונג פון דעם מענטשן זיך צו באַפרייען פון יעדן דרוק, און צו ארויסווייזן די פּערזענלעכע איניציאַטיווע. פון דער צווייטער זייט, זעען מיר פון דער זעלבער געשיכטע, אַז די מלוכה איז שטענדיק געווען דער טאָרמאָז סיי פאַר דעם ערשטן, סיי פאַר דעם צווייטן. מיר מוזן זיך, אַלזאָ, באַפרייען פון דער אָרגאַניזירטער גוואַלד, וואָס מען רופט — שטאַט.

קורץ געזאָגט, אונזערע שטרעבונגען טראָגן אַ צווייענדיקן כאַראַקטער: מיר שטרעבן צו אָפּשאַפן דאָס פּריוואַט-אייגנטום, און צו איבערגעבן אַלעס, וואָס איז נויטיק פאַר דער פּראָדוקציע, (די ערד, די מאַשינען און דאָס גאַנצע עשירות, וואָס די מענטשהייט האָט אָנגעזאַמלט), אין די הענט פון דעם פאָלק זעלבסט; אין דעם זיינען מיר אייניק מיט די סאָציאַליסטן. נאָר אין דער זעלבער צייט שטרעבן מיר אָפּצושאַפן דעם שטאַט, און אין דעם צוגייען מיר זיך מיט זיי...

דאָס אָפּשאַפן דאָס פּריוואַט אייגנטום וועט אונז פאַרזיכערן דעם עקאָנאָמישן וואוילשטאַנד, און דאָס אָפּשאַפן דעם שטאַט — די פרייהייט פון דער פּערזאָן. אָט פאַרוואָס מיר זאָגן: ברויט און פרייהייט".

:: :: ::

פון דעם אַרטיקל: די אַגראַר-פראַגע און די שטאַטלעכע סאָציאַליסטן (נומער דריי, אָקטאָבער 1903).

מיט וואָסאַרא קלינגענדיקע נעמען ס'זאָלן זיך ניט אָנרופן די פּאַרטיידיקער פון דער שטאַטס-מאַכט, וועלן זיי שטענדיק פאַרבלייבן קאָנסערוואַטאָרס אין

דער טיפעניש פון זייער נשמה. דער, וועלכער וויל, אָדער געפינט פאַר נויטיק צו אויפהאַלטן דעם „שטאַט" נאָך דער פאָלקס־רעוואָלוציע, קאָן ניט זיין קיין רע־וואָלוציאָנער, און אוודאי ניט קיין סאָציאַליסט. דער מיטאַרבעטער פונעם שטאַט, דאָס הייסט פון אַן „אַפּטרופּסות איבערן פאָלק", פון „געזעצלעכקייט און אָר־דענונג", אויב ער איז אַפילו אַמאָל אַ רעוואָלוציאָנער, איז דאָס נאָר צופעליק, און שטענדיק — צייטווייליק. ער איז נאָר קעגן דער עקזיסטירנדיקער פאָרם פון מאַכט, וועלכע ער שטרעבט צו ענדערן אויף זיין מאָדעל. ווען אָבער די ענ־דערונג איז געוואָרן אַ רעאַלער פאַקט, ווערט דער נעכטיקער רעוואָלוציאָנער, אַ ומפאַרמיידלעך, אַ קאָנסערוואַטאָר. אַ סאָציאַליסט קאָן נאָר זיין אַ שטאַטלאָזער סאָציאַליסט, ד. ה. — אַן אַנאַרכיסט.

די פראַגע פון דעם אופן פון זיך באַנוצן מיט דער ערד נאָך דער אַרבעטער־פאָלקס רעוואָלוציע לייזט זיך פאַר אונז, אַנאַרכיסטן־קאָמוניסטן, פּונקט אַזוי איינפאַך און קורץ, ווי די ערשטע פראַגע. די באַפרייטע געמיינדעס וועלן אַליין לייזן די דאָזיקע פראַגע. אַפּוואַרפנדיק דעם שטאַט, וואַרפן מיר שוין דערמיט גופא אָפּ דאָס דורכפירן אין לעבן אונזער אידעאַל, די אַנאַרכיסטישע קאָמונע, מיט געוואַלד. און די באַפרייטע געמיינדעס וועט פאַר אונז, גלייכבאַרעכטיקטע מיטגלידער פון די דאָזיקע געמיינדעס, בלייבן דער פּערזענלעכער ביישפּיל, די מינדלעכע און שריפטלעכע פּראָפּאַגאַנדע*).

אַנאַרכיזם איז ניט אינדיווידואַליזם

אַנאַרכיזם איז ניט אינדיווידואַליזם. דער אַנאַרכיזם אַנערקענט פאַר יעדן די גלייכבאַרעכטיקונג אויף דער עקזיסטענץ און זעלבסט־פאַרטיידיקונג פון וועלכן ס'ניט איז עקאָנאָמישן און פּאָליטישן אָנגריף. דער אַנאַרכיסט זאָגט ניט:

*) פאַרשטענדלעך, אַז דערפאַר, וואָס מיר וואַרפן אָפּ דאָס באַנוצן זיך מיט דער אָרגאַ־ניזירטער, שטאַטלעכער געוואַלד, אויף צו פאַרווירקלעכן אין לעבן אונזער אידעאַל, וועט קיין שום דענקענדיקער מענטש אונז ניט צענויפמישן מיט די טאָלסטאָיאַנער. נאָר וואָס, וואָס גע־שעט ניט אין אונזער צייטן אָפּטמאָל פאַרשטעלן זיך קלוגע מענטשן אַלס גאָרניט פאַרשטייענ־דיקע אידיאָטן, כדי פאַרדרייען דעם נישט־באַקוועמען געדאַנק פון דעם קעגנער. דעריבער, אויף יעדן פאַל, חזרן מיר איבער: אין דעם דעס־טרוקטיוון טייל פון אונזער אַרבעט, זיינען מיר פאַר אַנווענדן געוואַלד. מיר זיינען ניט נאָר פאַר אַ באַוואָפנטן אויפשטאַנד, נאָר אויך פאַר באַוואָפנטע דעמאָנסטראַציעס, מאַסן־טעראָר און באַוואָפנטן ווידערשטאַנד. אָבער אין דעם קאָנ־סטרוקטיוון טייל פון אונזער אַרבעט, זיינען מיר קעגן געוואַלד, איבערהויפּט זיינען מיר קעגן דער אָרגאַניזירטער געוואַלד. ווען געוואַלד איז אונז אומפאַרמיידלעך איז אונז שטענדיק ליבער דער אופן פון ניט־אָרגאַניזירטער געוואַלד. למשל אויף אַן אָרט פון דעם געריכט, קלייבן מיר אויס דאָס זעלבסטגעריכט!

איך בין העכער פון אלע, — ער זאגט: כ׳בין גלייך מיט אלע, אָבער איך ווארף זיך נים אונטער נים דעם יחיד און נים דעם כלל — איך בין דער באלעבאָס איבער מיינע טאטן. אנארכיזם איז נים די פארלייקענונג פון דער געזעלשאפט, ער לייקנט נים אָפּ די אָרגאַניזאציע, די סאָלידאריטעט; ער רופט צו פרייוויליקער סאָלידאריטעט און האלט, אז די באפרייאונג פון דער געזעלשאפט איז מעגלעך נאָר ווען דער יחיד איז באפרייט. דורך דער אָרגאַניזאציע פון פרייע יחידים, וואָס לייגן פרייוויליק אריין זייער ארבעט אין דער געזעלשאפטלעכער זאך, — וואָס איז אויך א פערזענלעכע — קאָן די מענטשהייט ארויסווייזן די גרעסטע מאָס ענערגיע און דערגרייכן די גרעסטע רעזולטאטן אינעם צופאסן די נאטור פאר אירע צילן".

(נומער 3, אָקטאָבער 1903).

קראָפּאָטקינס ביאָגראַפיע

(גענומען פון נ. ק. לעבעדעווס בראָשור וועגן דעם קראָפּאָטקין-מוזיי)

פיאָטר אַלעקסעיעוויטש קראָפּאָטקין איז געבוירן געוואָרן דעם 9טן דעצעמבער פון 1842 אין זיין פאָטערס פריצישן הויז אין מאָסקווע.

לויט זיין יחוס-בריוו שטאַמט קראָפּאָטקין אָפּ פון דעם ערשטן רוסישן פירשט (קניאז) רוריק און פון זיין אוראייניקל וולאדימיר דער הייליקער. אין דעם קראָפּאָטקין-מוזיי אין מאָסקווע, וואָס איז געגרינדעט געוואָרן נאָך פיאָטר א. קראָפּאָטקינס טויט, איז פאראן א פארמעט, וואָס דער סענאט האָט ארויסגעגעבן זיין זיידן, וואָס באשטעטיקט, אז וולאדימיר דעם הייליקנס אוראייניקל, וולאדימיר מאנאָמאך האָט געהאט א זון, מסטיסלאוו כראברי (דער העלדישער), וועמעס אייניקלעך זיינען געוועזן סמאָליענסקער גרויספירשטן. ווען מען האָט אָפּגעשאפט דאָס סמאָליענסקער גרויספירשטנטום, האָבן די סמאָליענסקער פירשטן זיך אָנגעהויבן רופן קראָפּאָטקין, לויטן ביינאָמען פון דעם לעצטן סמאָליענסקער פירשט, דמיטרי וואסיליעוויטש (געשטאָרבן אין 1470), וועלכער האָט פאר זיין שטענדיקער באלעבאטישער בייזקייט געקראָגן דאָס צונעמעניש „קראָפּאָטקא" (דער בייזער).

פון דער מוטערס זייט איז פיאָטר אלעקסעיעוויטש געוועזן אן אוקראַאינער. זיין זיידע פון דער מוטערס צד, גענעראל ניקאָליי סולימא, האָט געשטאמט פון די זאפּאָראָזשיער קאזאקן, און איינער פון זיי, איוואן סולימא, זאפּאראָזשיער העטמאן (הויפּטמאן), האָט אין 1635 געקעמפּט פאר דער אומאָפּהענגיקייט פון אוקראינע, און די פּאָליאקן האָבן אים גענומען געפאנגען אין א שלאכט, און אים געפירטלט אין ווארשע.

אזוי ארום האָט פּיאָטר קראָפּאָטקין אין זיך פאראייניקט צוויי הויפּטצווייגן פון דעם סלאוויאנער שבט.

פּיאָטר אלעקסעיעוויטשעס פאָטער איז געוועזן א טיפּישער מיליטאריסט פון

דער „ניקאָלייעווער עפּאָכע". דערדינענדיק זיך צום ראנג פון גענעראל-מאַיאָר האָט ער דימיסיאָנירט און איבערגעגאנגען צו געוויינלעכן לעבן פון א דאמאָלס־דיקן אדעליקן גוטבאזיצער; געשפּילט אין קאָרטן, געגעבן באנקעטן און בעלער, און צייטנווייז באזוכט זיינע גיטער, וואו ס'האָבן פאררוואלטעט מיט דער גאנצער באלעבאטישקייט די „בורמיסטערס" (בירגערמייסטערס) און סטאַראָסטעס.

פּ. קראָפּאָטקינס מוטער, וועלכע איז געשטאָרבן צו די 35 יאָר פון טובער־קולאָז, איז אפּנים געווען נישט קיין געוויינלעכע פרוי פאר איר צייט. זי האָט ליב געהאט מוזיק, פּאָעזיע, און געקאָנט גוט צייכענען. נאָך איר טויט האָט מען צווישן אירע פּאפּירן געפונען ריליייעוום און פּושקינס פארבאָטענע פערזן.

פּ. א. האָט, ווארשיינלעך, פון זיין מוטער גערירשנט די ליבשאפט צו מוזיק, ליטעראטור און קונסט. ווען זיין מוטער איז געשטאָרבן, איז ער אינגאנצן אלט געווען פיר יאָר. „נאָר איר נעדעכעניש — זאָגט פּ. א. — האָט אָנגעהאלטן און געוואָרעמט אלע אונדזערע קינדערשע יאָרן... מיין מוטער האָב איך צו פאר־דאנקען אלע בעסערע פונקען, וואָס האָבן ארייננעדרונגען אין מיין קינדעריש האַרץ"...

פּ. א. איז געווען דאָס פערטע קינד ביי זיינע עלטערן. עלטער פון אים זיינען געווען זיין שוועסטער עלענא און זיינע ברידער ניקאָליי און אלעקסאנדער. פּיאָטר איז געווען באזונדערס שטארק באפריינדעט מיט אלעקסאנדערן, וועלכער האָט געהאט א גרויסן איינפלוס אויף זיין אנטוויקלונג.

די סאָציאלע סביבה איז דאמאָלט געווען גאָרנישט קיין גינסטיקע. פּ. קראָ־פּאָטקין איז געבוירן געוואָרן און געוואקסן אין דער פינצטערער עפּאָכע פון דער „ניקאָלייעווסקער רעאקציע" און „לייב-אייגנטום". די שווערע האנט פון ניקאָליי דעם ערשטן, וועלכער איז געווען אָנגעשראָקן פון דעם דעצעמבעריסטן-אויפ־שטאנד, האָט שווער געדריקט דאָס גאנצע לאנד. די פּויערים־מאסן זיינען געווען דאָס אבסאָלוטע אייגנטום פון די פּריצים. דער פּריץ האָט געמעגט פארקויפן זיינע פּויערים־שקלאפן, ווי פּשוטע חפצים. אין לאנד האָט געהערשט דער דעס־פּאָטיזם און מיטוויליקייט פון אויבן ביז אראָפּ.

דער פונדאמענט פון דעם גאנצן עקאָנאָמישן לעבן פונעם לאנד איז געווען — די געצוואונגענע ארבעט פון פארשקלאפטע פּויערים. דאָס איז געווען דער פונדאמענט,, אויף וועלכן ס'האָט זיך געהאלטן דאָס גאנצע לעבן פון דעם אדע־ליקן־קלאָס.

אָט די סביבה פון צוואנג, שקלאפעריי און אונטערדריקונג האָט שווער גע־ווירקט אויף דער נשמה פון אזא עמפינדלעך קינד, ווי פּ. א. איז געווען. און ווי־נאָר ס'הויבט זיך אין אים אָן דערוועקן דאָס באוואוסטזיין, אזוי, באווייזן זיך די ערשטע שפּראָצונגען פון פּראָטעסט קעגן דער ווירקלעכקייט, וואָס רינגלט אים ארום.

איינע פון אזעלכע פּראָטעסט־מאניפעסטאציעס איז געווען די דראמאטי־

שע סצענע, ווען מען האָט געשמיסן דעם דינער מאקאר, וועלכע פּ. קראָפּאָטקין האָט אַזוי קינסטלעריש באַשריבן אין זיין אויטאָביאָגראַפיע „מעמוארן פון א רעוואָלוציאָנער".

נאָך אַלס קינד האָט פּ. א. קראָפּאָטקין אַרויסגעוויזן ליטעראַרישע נייגונ־גען. זיין לערער פון דער רוסישער שפּראַך, דער סטודענט סמירנאָוו, פּלאַנצט איין ביי זיין תלמיד די ליבשאַפט צו דער רוסישער ליטעראַטור, און שוין צו די ניין, אָדער צען יאָר מאַכט קראָפּאָטקין זיינע ערשטע ליטעראַרישע פּרואוון און גיט אַרויס געשריבענע זשורנאַלן מיט זיינע סקיצן און דערציילונגען.

אונטער דער ווירקונג פון זיין באַליבטן פּאָעט ניעקראַסאָוו וואַקסט ביי קראָפּאָטקינען נאָך מער די ליבשאַפט צו די באַעוולטע און אונטערדריקטע. שפּע־טער האָבן הערצנס פּייערדיקע אַרטיקלען, און טשערנישעווסקיס און דאָבראָליו־באָווס פּובליציסטישע אַרטיקלען געהאָלפן אויספורמען ביי אים דאָס געפיל פון פּראָטעסט, און די דערציילונגען וועגן די דעצעמבריסטן צינדן אָן דאָס ערשטע רעוואָלוציאָנערע פייער אין זיין האַרצן. אין דער זעלבער צייט האָבן געטאָן, שילערס און וואָלטערס גרויסע ווערק געהאָלפן קראָפּאָטקינען צו לייגן דעם פונ־דאַמענט פון זיין אַלגעמיין־פילאָזאָפישער וועלט־אַנשויאונג.

אין דער צייט, ווען אונטער דער ווירקונג פון דעם לעבן און פון דער ליטע־ראַטור, זיינען אין קראָפּאָטקינס נשמה געוואַקסן און רייף געוואָרן די שפּראָצ־לינגען פון פּראָטעסט און רעוואָלוציאָנערישקייט, האָבן די אומשטענדן אים גע־שטויסן אין אַן אַנדער ריכטונג. אין 1851 ווערט ער, אויפן פּערזענלעכן באַפעל פון ניקאָליי דעם ערשטן, פאַרשריבן אַלס קאַנדידאַט אין פּאַזשן־קאָרפּוס.

אין פּאַזשן־קאָרפּוס איז קראָפּאָטקין, א דאַנק זיינע גרויסע גייסטיקע פּע־איקייטן, געוואָרן דער ערשטער תלמיד, און אַלס ערשטער תלמיד, איז ער אין יאַנואַר פון 1861 באַשטימט געוואָרן אַלס קאַמערפּאַזש פון אַלעקסאַנדער דעם צווייטן.

פאַר קראָפּאָטקינען האָט זיך געעפנט א ברייטער וועג צו א הויף־קאַריערע. נאָר דאָס גלענצנדע הויף־לעבן האָט נישט געלאָקט דעם יונגן פּאַזש. אין זיין נשמה האָט אַלץ מער און מער געצייטיקט דער פּראָטעסט קעגן דעם יאָך און אומגערעכטיקייט פון דער איצטיקער אָרדענונג.

דאָס אומקלאָרע געפיל פורעמט זיך ביסלעכוויז אויס אין א באַשטימטן געפיל, און שפּעטער האָט קראָפּאָטקין געזאָגט וועגן דעם דאָזיקן לעבנס-פּעריאָד:

„און אויב איך האָב אין דער שטוב פון דעם פּויער זיך אויסגעלערנט ליב צו האָבן און באַדויערן דאָס פאָלק, — האָב איך אין דעם קייזערלעכן פּאַלאַץ זיך געלערנט פיינט צו האָבן די מאַכט"...*)

*) זע זיין אויטאָביאָגראַפיע „מעמוארן פון א רעוואָלוציאָנער".

דער פארלאנג צו פארלאזן די פריווילעגירטע וועלט פון דעם הערשנדיקן קלאס צווינגט קראָפּאָטקינען נאָכן ענדיקן דעם פּאזשן־קאָרפּוס (יוני 1862) צו בעטן מען זאָל אים באשטימען אלס אָפיציר אין דעם אמורער קאזאקן־מיליטער אין מזרח־סיביר. דאָרט רעכנט ער צו נעמען אן אקטיוון אנטייל אין די רעפאָר־מען. אין סיביר האָט פּ. א. קראָפּאָטקין פארבראכט גאנצע פינף יאָר (1862־1867). דאָרט, אין דער מיט פון דער בתולהדיקער ווילדער נאטור, האָט דער יונגער אָפי־ציר א סך געדייזט און געוואָרן א באוואוסטער פאָרשער.

אין דער באגלייטונג פון עטלעכע קאזאקן, טיילווייז רייטנדיק און טייל־ווייז צופוס, אָדער אויף א שיפל, פאָרשט פּ. ק. אויס די ווילדענישן פון דער סיבירער טייגע, געפינט א דירעקטן וועג פון טשיטא קיין בלאגאָוויעשטשענסק דורך צפון מאנדזשוריע, לייגט דורך א וועג פון די ליענאר גאָלד־מינען דורך דער געדיכטער טייגע קיין טשיטא, און מאכט א גאנצע רייע אנדערע אנטדעקונגען.

קראָפּאָטקינס פאָרשונגען און אנטדעקונגען האָבן גיך געצויגן אויף זיך די אויפמערקזאמקייט פון דער וויסנשאפטלעכער וועלט. די רוסישע געאָגראפישע געזעלשאפט נעמט אים אריין אלס איר מיטגליד און באאויפטראגט אים צו אָר־גאניזירן עטלעכע עקספּעדיציעס. פאר קראָפּאָטקינען עפנט זיך די קאריערע פון א וויסנשאפטסמאן, נאָר פילנדיק זיין נישט גענוגנדע טעאָרעטישע צוגרייטונג, טראכט ער פון אריינטרעטן אין אוניווערזיטעט. די גרויזאמע אונטערדריקונג פון דעם אויפשטאנד צווישן די פארשיקטע פּוילישע פּאטריאָטן צווינגט פּ. קראָ־פּאָטקינען זיך אָפּצוזאָגן פון דער מיליטער־דינסט. זומער פון 1867 פארלאָזט ער סיביר און קערט זיך אום קיין פּעטערבורג.

קומענדיק קיין פּעטערבורג, איז פּ. ק. אריינגעטראָטן אין דעם פיזיק-מא־טעמאטישן פאקולטעט פון דעם פּעטערבורגער אוניווערזיטעט און אין דער זעל־בער צייט געפירט די ארבעט אין דער געאָגראפישער געזעלשאפט. אָפּשעצנדיק קראָפּאָטקינס ארבעט, האָט די געאָגראפישע געזעלשאפט אים באשטימט אלס סעקרעטאר פון דער אָפּטיילונג פון פיזישער געאָגראפיע.

מען האָט אים באאויפטראגט אויסצוארבעטן דעם פּלאן פון דער ערשטער רוסישער עקספּעדיציע צום נאָרד־פּאָל. שטודירנדיק די אייז־פאָרמאציעס האָט פּיאָטר קראָפּאָטקין באגרינדעט די טעאָריע וועגן דעם אייז־פּעריאָד, און ער האָט צו דעם ציל באזוכט פינלאנד און שוועדן (אין הארבסט פון 1871). אין דער זעלבער צייט האָט ער פארעפנטלעכט א אָפּהאנדלונג, קריטיקירנדיק די טעאָריעס פון דעם בארימטן געלערנטן א. הומבאלד וועגן דער סטרוקטור פון אזיע און גע־שאפן זיין אייגענע טעאָריע וועגן דער אָראָגראפיע פון מזרח-סיביר.

א דאנק זיינע ארבעטן הויבט קראָפּאָטקין אָן קריגן די רעפּוטאציע פון א טאלאנטפולן געלערנטן און דער ראט פון דער רוסישער געאָגראפישער געזעל־שאפט קלייבט אים אויס אלס גענעראל־סעקרעטאר.

אָבער אין קראָפּאָטקינס נשמה ווילט זיך דאמאָלט אויס א דראמע: ער

הויבט אָן זען אַלץ קלאָרער און קלאָרער, אַז זיך אָפּזאָגנדיק פון די פּריווילע־
גיעס פון זיין קלאַס, אוועקגייענדיק פון דער „הויכער אַריסטאָקראַטישער וועלט"
און ווערנדיק אַ פּשוטער באַשיידענער געלערנטער, דערפילט ער נאָך אַלץ נישט
אינגאַנצן זיין „חוב" צום פאָלק.

און פּיאָטר קראָפּאָטקין האָט נישט געקאָנט זיך איבערגעבן דער העכסטער
פרייד פון וויסנשאַפטלעכער דערקענטעניש אין דער צייט, ווען מיליאָנען אַר־
בעטער פּינצטערן אָפּ אַ לעבן פול מיט נויט און דחקות. ער האָט געפילט אַז
מען מוז העלפן די האָרעפּאַשניקעס זיך צו באַפרייען פון דעם דרוק פון דער
זעלבסטהערשאַפט און איז אַלץ מער און מער געקומען צו דער איבערצייגונג, אַז
דאָס פאָלק קאָן מען באַפרייען נאָר אויפן רעוואָלוציאָנערן וועג, און נישט דורך
בהדרגהדיקע רעפאָרמעס.

און נאָך אַ קורצן ישוב הדעת האָט פּ. קראָפּאָטקין באַשלאָסן אוועקצוואַר־
פן די קאַריערע פון אַ וויסנשאַפטסמאַן און אַריבערגיין אין די קעמפער-רייען.
ער זאָגט זיך אָפּ פון דעם פּאָסטן אַלס סעקרעטאַר פון דער געאָגראַפישער גע־
זעלשאַפט און פאָרט אוועק קיין אויסלאַנד (פעברואַר 1872), כדי אומפיטלבאַר
זיך באַקאָנען מיט דער טעאָריע און פּראַקטיק פון דער אייראָפּעאישער אַרבע־
טער־באַוועגונג.

די נעסט פון דעם רעוואָלוציאָנערן געדאַנק און טאַט איז אין יענער צייט
געווען דער ערשטער אינטערנאַציאָנאַל, און ווי נאָר קראָפּאָטקין איז געקומען
קיין שווייצאַריע האָט ער זיך באַקאַנט מיט זיינע מיטגלידער, און איז צוגע־
שטאַנען צום באַקונינסטישן פליגל פון דעם אינטערנאַציאָנאַל.

אין קראָפּאָטקינס גענצלעכן אַריבערגיין אין די רעוואָלוציאָנערע רייען האָבן
אויך געהאַט אַ חלק די טראַגישע געשעענישן פון דער פּאַריזער קאָמונע. זייענ־
דיק אין שווייצאַריע האָט פּ. א. קראָפּאָטקין זיך באַקאַנט מיט קאָמונאַרן, וועל־
כע ס'איז געלונגען זיך צו ראַטעווען פון די רדיפות פון דער בורזשואַזער רעגי־
רונג. די דערציילונג פון די אַרבעטער-קאָמונאַרן, בפרט פון בענוא מאַלאָן, וועל־
כער האָט געשפּילט אַ גרויסע ראָל אין דער קאָמונע, האָבן אויף קראָפּאָטקינען
געמאַכט אַ שטאַרקן איינדרוק און דער קרבנותפולער העלדישער קאַמף פון די
פּאַריזער אַרבעטער האָט אין זיין האַרצן אָנגעצונדן דאָס רעוואָלוציאָנערע פייער.
ער האָט באַשלאָסן צו ווידמען זיין גאַנץ לעבן דעם קאַמף פאַר דער באַפרייאונג
פון די האָרעפּאַשניקעס.

זיך אומקערנדיק זומער פון 1872 קיין רוסלאַנד שטעלט זיך קראָפּאָטקין
תיכף אין פאַרבינדונג מיט די רעוואָלוציאָנערע אָרגאַניזאַציעס און שליסט זיך
אָן אין דעם אַזוי־גערופענעם „טשייקאָווסקי קרייז", וואָס עס האָבן געגרינדעט
אין 1869 נ. ב. טשייקאָווסקי און מ. א. נאַטאַנסאָן.

די אָנגעזעענסטע מיטגלידער פון דעם קרייז זיינען געווען סאָפיא לוואָוונא

פּיעראָווסקאַיאַ, ס. קראַווטשינסקי (סטעפּניאַק), פּ. קלעמענץ, סיניעגוב, ראָגאַ-טשעוו, די שוועסטער קאָרנילאָוו, סערדיוקאָוו, אָבאָדאָווסקאַיאַ, טשאַרושין און שישקאָ.

דער דאָזיקער קרייז האָט געמאַכט פּראָפּאַגאַנדע צווישן דער שטודירנדיקער יוגנט, פאַרשפּרייטנדיק פאַרבאָטענע ביכער. קראָפּאָטקין גופא האָט אונטער דעם פּסעוודאָנים באָראָדין אין הארבסט פון 1872 אָנגעהויבן מאַכן פּראָפּאַגאַנדע צווישן די פּעטערבורגער וועבער-אַרבעטער. ער פלעגט אין די אַרבעטער-קרייזן ריידן וועגן דעם אינטערנאַציאָנאַל, וועגן דער פּאַריזער קאָמונע און וועגן דער נויטיקייט פון אַ רעוואָלוציע.

אין הארבסט פון 1873 האָבן אין פּעטערבורג זיך אָנגעהויבן אַרעסטן. איינע פון די ערשטע איז אַרעסטירט געוואָרן סאָפיאַ פּיעראָווסקאַיאַ און דערנאָך האָט מען אַרעסטירט נאָך מיטגלידער פון דעם קרייז. אין מערץ 1874 האָט מען אויך אַרעסטירט קראָפּאָטקינען. אויפן באַפעל פון אַלעקסאַנדער דעם צווייטן האָט מען אים פאַרשפּאַרט אין דער פּעטראָפּאַוולאָווסקער פעסטונג. קראָפּאָטקין האָט זיך אָפּגעזאָגט צו געבן דערקלערונגען אויפן פאַרהער. דאַמאָלט האָט דער צאַר געשיקט צו זיין געוועזענעם פּאַזש אין טורמע זיין ברודער, דעם גרויספירשט ניקאָליי ניקאָלייעוויטש, כדי ער זאָל זיך עפּעס דערוויסן פון קראָפּאָטקינען וועגן דער רעוואָלוציאָנערער באַוועגונג. נאָר פּיאָטר קראָפּאָטקין האָט גאָר אינגאַנצן נישט געוואָלט ריידן מיטן גרויספירשט. דאַמאָלט האָט דער צאַר באַפוילן צו פאַרערגערן דעם טורמע-רעזשים פאַר קראָפּאָטקינען. נאָר דאָס האָט נישט געקאָנט ברעכן קראָפּאָטקינס אויסגעהאַלטנקייט.

אויף דער שתדלנות פון דער געאָגראַפישער געזעלשאַפט און דער וויסנשאַפטלעכער אַקאַדעמיע, האָט אַלעקסאַנדער דער צווייטער דערלויבט אַרויסצוגעבן דעם געפאַנגענעם פּאַפּיר און טינט, כדי ער זאָל קאָנען פאַרזעצן זיין אַרבעט וועגן דעם אייז-פּעריאָד.

אין פעסטונג האָט קראָפּאָטקין פאַרענדיקט דעם ערשטן באַנד פון זיין ווערק. „די אויספאָרשונג וועגן דעם אייז-פּעריאָד", און זיך גענומען צום צווייטן באַנד. נאָר נאָך זיין אַנטלויפן קיין אויסלאַנד זיינען די מאַנוסקריפּטן פאַרבליבן אין די הענט פון דער פּאָליציי. און דער צווייטער באַנד האָט טאַקע נישט דערזען די ליכטיקע וועלט. ערשט אין 1906 האָט דער פּאָליציי דעפּאַרטאַמענט איבערגעגעבן דעם מאַנוסקריפּט און באַמערקונגען, וואָס קראָפּאָטקין האָט אָנגעשריבן אין פעסטונג, דער געאָגראַפישער געזעלשאַפט, וועלכע האָט איינגעפּאַקט די כתבים אין אַ קעסטל פון צין און עס אָפּגעשיקט קראָפּאָטקינען קיין לאָנדאָן.

אָפּזיצנדיק צוויי יאָר אין פעסטונג, איז קראָפּאָטקין קראַנק געוואָרן. דער שטרענגער טורמע-רעזשים האָט אונטערגעבראָכן זיין געזונט. ער האָט באַקומען סקאָרבוט און רעוומאַטיזם. מורא האָבנדיק פאַר זיין לעבן, האָט קראָפּאָטקינס פאַמיליע זיך אָנגעהויבן משתדל זיין ביים צאַר, אַז ער זאָל פאַרלייכטערן דעם

גורל פון דעם ארעסטירטן. נאָר דער צאַר איז געווען אומדערבאַרעמדיק. „לאָז ער זיצן", האָט ער געענטפערט אויף אַלע בקשות פון די קרובים.

און ערשט, ווען די דאָקטוירים האָבן אויסגעפונען, אַז קראָפּאָטקינס לעבן איז אין סכנה, האָט אַלעקסאַנדער דער צווייטער דערלויבט אַז מען זאָל אים אַריבערפירן אין אַ מער טרוקענער און ליכטיקער צעל פון דעם „פּאַרלויפּיקן אַרעסט־הויז", און פון דאָרט האָט מען קראָפּאָטקינען אַריבערגעפירט אין דעם מיליטערישן שפּיטאָל.

דעם 30טן יוני פון 1876 איז אים, מיט דער הילף פון פריינט, געלונגען צו אַנטלויפן פון דעם מיליטערישן שפּיטאָל דורך אַ פּלאַן, וואָס ער אַליין האָט אויסגעאַרבעט. ווען דער צאַר האָט זיך דערוואוסט אַז קראָפּאָטקין איז אַנט־לאָפן, האָט ער געשטעלט אויף די פיס די גאַנצע פּאָליציי און הונדערטער שפּיאָ־נען. נאָר קראָפּאָטקין איז בשלום אַריבער קיין פינלאַנד און פון דאָרט קיין שוועדן און נאָרוועגן, פונוואַנען ער איז אַוועקגעפאָרן קיין ענגלאַנד.

פון דעם מאָמענט אָן הויבט זיך אָן אין קראָפּאָטקינס לעבן אַ נייער פּעריאָד — דאָס לעבן אין גלות, די אַרבעט אינעם ערשטן אינטערנאַציאָנאַל און אין דער אייראָפּעאישער אַרבעטער און רעוואָלוציאָנערער באַוועגונג.

:: :: ::

נאָכן דורכפאַל פון דער פּאַריזער קאָמונע און דער פראַנצויזיש־פּרייסישער מלחמה, האָט מערב־אייראָפּע איבערגעלעבט טעג פון רעאַקציע. די אַרבעטער באַוועגונג איז געגאַנגען באַרג אַראָפּ. דער רוב סאָציאַליסטן האָבן מער נישט גע־גלויבט אין דער סאָציאַלער רעוואָלוציע. די סאָציאַלדעמאָקראַטיע האָט דורכגע־מאַכט אַ עוואָלוציע אין דער זייט פון דעמאָקראַטיזם און פּאַרלאַמענטאַריזם. דער אינטערנאַציאָנאַל האָט שוין געהאַלטן אין ירידה. נאָכן האַאַגער קאָנגרעס אין 1872 האָט דער אינטערנאַציאָנאַל זיך געשפּאָלטן און ביידע צווייגן, דער מאַרק־סיסטישער און באַקוניסטישער האָבן אָנגעהויבן אַרבעטן אומאָפּהענגיק איינער פון דער צווייטער. אַזוי האָט אויסגעזען די לאַגע ווען קראָפּאָטקין איז געקומען קיין אייראָפּע.

די שווייצאַרישע פעדעראַליסטן־אינטערנאַציאָנאַליסטן האָבן געבעטן קראָ־פּאָטקינען צו נעמען אָן אַנטייל אין זייער אַרבעט, און אין האַרבסט פון 1876 פאָרט פּ. ק. אַריבער פון ענגלאַנד קיין שווייצאַריע, וואו ער טרעט אַריין אַלס מיטגליד אין דער יוראַ'ר פעדעראַציע פונעם אינטערנאַציאָנאַל און הויבט דאָרט אָן אַ ענערגישע אַרבעט. ער באַטייליקט זיך אינעם לעצטן קאָנגרעס אין ווערוויע (1877) און אין דעם אַלוועלטלעכן סאָציאַליסטישן קאָנגרעס אין גענט (1877). דער קאָנגרעס האָט אויסגעקליבן קראָפּאָטקינען אַלס סעקרעטאַר. דער ציל פון דעם דאָזיקן קאָנגרעס איז געווען צו פּרואוון מאַכן שלום צווישן די מאַרקסיסטן און באַקוניסטן און צוריק גאַנץ־מאַכן דעם אינטערנאַציאָנאַל. אָבער דער פּרואוו

איז נישט געלונגען און ביידע ריכטונגען אין דער רעוואָלוציאָנערער באַוועגונג זיינען אַוועק אויף צוויי פאַרשידענע וועגן.

אין 1878 אָרגאַניזירט קראָפּאָטקין אין פּאַריז, צוזאַמען מיט זשול געדן, די ערשטע רעוואָלוציאָנערע קרייזן נאָך דער קאָמונע. ער אַרבעט מיט אין די רעוואָלוציאָנערע צייטונגען „אַוואַנגאַרד", „ביולעטין פון דער יוראַ'ר פעדעראַציע". נאָכדעם, ווי מען האָט פאַרבאָטן דעם „אַוואַנגאַרד" האָט קראָפּאָטקין געגרינדעט אין פעברואַר פון 1879 זיין צייטונג „לע רעוואָלטע" (דער „מורד"). פאַראויסזעענדיק דאָס אָנקומען פון דער רעוואָלוציע, הויבט אָן קראָפּאָטקין ענערגיש אַרבעטן אויף צוריק אויפלעבן דעם אינטערנאַציאָנאַל, אַלס צווישנפעלקערלעכע רעוואָלוציאָנערע אָרגאַניזאַציע. אָבער זיינע באַמיאונגען האָבן נישט קיין דערפאָלג. די רעאַקציע האָט זיך פאַרשטאַרקט אומעטום.

אין שווייצאַריע האָט פּ. קראָפּאָטקין זיך נאָנט באַפריינדעט מיט די ברידער עליזע און עלי רעקליו און מיט אַנדערע עמיגראַנטן קאָמונאַרן און אַביסל שפּעטער אויך מיט לואיזע מישעל, וועלכע האָט זיך אומגעקערט פון דער קאַטאָרגע אין נײַ קאַלעדאָניע, וואוהין זי איז געווען פאַרשיקט.

אין 1878 האָט פּ. קראָפּאָטקין חתונה געהאַט מיט דער סטודענטקע פון דעם זשענעווער אוניווערזיטעט, סאָפיאַ גריגאָריעוונאַ אַנאַניעוו־ראַבינאָוויטש, וועלכע איז אים געווען נישט נאָר אַ איבערגעגעבענע פרוי, נאָר אויך אַ געטרייער חבר, וואָס האָט געטיילט מיט אים אַלע ליידן און פריידן זיין גאַנץ לעבן, אין די לאַנגע גלות־יאָרן און דערנאָך אין רוסלאַנד נאָך דער רעוואָלוציע.

נאָכן אַטענטאַט פון דעם ערשטן מערץ פון 1881 (ווען מען האָט מיט אַ באָמבע דערמאָרדעט אַלעקסאַנדער דעם צווייטן אויף די גאַסן פון פּעטערבורג), איז די רוסישע רעגירונג, בפרט אַלעקסאַנדער דער דריטער, געווען איבערצייגט, אַז קראָפּאָטקין האָט אין דעם געהאַט אַ חלק. זיי האָבן דאָס געדרונגען דערפון, וואָס פּ. קראָפּאָטקין, איינער פון אַלע רוסישע עמיגראַנטן, האָט אָנגעהויבן אַ ענערגישע קאַמפּאַניע אין זיין צייטונג „רעוואָלטע", פאַרטיידיקנדיק די אַנטיילנעמער אין דעם „ערשטן מערץ", און איז אויך אַרויסגעטראָטן אויף מיטינגען אין שווייצאַריע און ענגלאַנד, אויפדעקנדיק די גאַנצע גרויזאַמקייט און שרעקלעכן דרוק פון דער זעלבסט־הערשאַפט. נאָך דער הינריכטונג פון סאָפיאַ פּעראָווסקאַיאַ, זשעליאַבאָוון און זייערע חברים, האָט פּ. ק. אָפּגעדרוקט אַ גרויסן פּראָטעסט־אַפּיש און אים אַליין אויסגעקלעפּט אויף די זשענעווער גאַסן.

דאָס אַלעס האָט געפירט דערצו, אַז די אַזוי־גערופענע „הייליקע חברותא", וואָס האָט זיך געגרינדעט אין האַרבסט פון 1881 און אין וועלכער ס'האָבן זיך באַטייליקט די גרויספירשטן און די הויפלייט, האָבן אַרויסגעטראָגן קראָפּאָטקינען אַ טויט־אורטייל, און כדי דורכפירן דעם אורטייל, האָבן זיי געשיקט קיין פראַנקרייך אַ גוואַרדיע־אָפיציר, אַ געוועזענער תּלמיד פון דעם פּאַזשן־קאָרפּוס, וועלכער האָט געקאָנט קראָפּאָטקינען פערזענלעך.

ווענן דעם דאָזיקן פּלאַן האָט זיך צופעליק דערוואוסט פון דעם דאַמאָלס־דיקן מיניסטאָרן־פּאַרזיצער לאָריס מעליקאָוו, דער באַרימטער רוסישער סאַטיריקער מ. ע. סאַלטיקאָוו ־ שטשעדרין, וועלכער האָט געפונען פאַר זיין חוב תיכף צו וואָרענען קראָפּאָטקינען, דורך פּ. ל. לאַווראָוון און דעם דאָקטאָר ביעלאָגאָ־לאָוון ווענן דער סכנה פאַר זיין לעבן.

דערוויסנדיק זיך ווענן דעם, האָט קראָפּאָטקין אָפּגעדרוקט אין זיין צייטונג „לע רעוואָלטע" א נאָטיץ, אין וועלכער ער האָט געוואָרנט די איניציאַטאָרס פון דעם פּלאַן, אז אויב דער פּלאַן וועט פאַרווירקלעכט ווערן, וועלן די נעמען פון די אמתע אינספּיראַטאָרס פאַרעפנטלעכט ווערן אין דער אייראָפּעאישער פּרעסע.

דער אורטייל איז נישט פאַרווירקלעכט געוואָרן, און די רוסישע רעגירונג האָט בלויז געפועלט, אז מען זאָל קראָפּאָטקינען ארויסשיקן פון שווייצאַריע.

אין אויגוסט פון 1881 האָט די שווייצאַרישע רעגירונג דורך א דעקרעט ארויסגעשיקט קראָפּאָטקינען פונעם לאַנד. קראָפּאָטקין האָט זיך דאַן באַזעצט אין די גרעניצן פון פראַנקרייך, נישט ווייט פון זשענעווע.

אויף דער פאָדערונג פון דער רוסישער רעגירונג האָט מען אין דעצעמבער פון 1882 געמאַכט א הויז־זוכונג בײַ קראָפּאָטקינען, און כאָטש מען האָט ביי אים נישט געפונען קיין שום פאַרבאָטענע זאַך, האָט מען אים דאָך ארעסטירט און אין יאַנואַר פון 1883 אים געמשפּט אין ליאָן. מען האָט אים באַשולדיקט אין פּרוּוון צוריקשטעלן דעם אינטערנאַציאָנאַל, און אין רופן די ארבעטער צו בונטן און גוואַלד־אַקטן. דאָס געריכט האָט אים פאַרמשפּט אויף פינף יאָר טור־מע, און צו באַצאָלן צוויי טויזנט פראַנק שטראָף. תחילת איז פּ. קראָפּאָטקין גע־זעסן אין דער ליאָנער טורמע און דערנאָך האָט מען אים אריבערגעפירט אין דער צענטראַלער טורמע פון קלערוואָ.

ווען מען האָט קראָפּאָטקינען פאַרשפּאַרט אין קלערוואָ, האָט זיין פרוי אי־בערגעריסן איר וויסנשאַפטלעכע ארבעט און זיך באַזעצט אין א דערפל נאָנט צו דער טורמע. זי פלעג אים ברענגען אין טורמע די אים נויטיקע ביכער און זשורנאַלן פון פאַריז. — די וויסנשאַפטלעכע אקאַדעמיע האָט דערלויבט קראָ־פּאָטקינען זיך באַנוצן מיט די ביכער פון איר ביבליאָטעק, און ערנסט רענאַן האָט געשטעלט צו קראָפּאָטקינס רשות זיין פּריוואַטע רייכע ביבליאָטעק.

אין 1886 האָט מען אויף דער פאָדערונג פון די לינקע דעפּוטאַטן אין פּאַר־לאַמענט באַפרייט קראָפּאָטקינען פאַרן טערמין, און אינגיכן האָט מען אים ארויס־געשיקט פון פראַנקרייך. פּ. קראָפּאָטקין האָט זיך באַזעצט אין ענגלאַנד, וואו ער האָט געלעבט פון 1886 ביז 1917, ווען א דאַנק דער רעוואָלוציע האָט ער זיך געקאָנט אומקערן קיין רוסלאַנד.

לעבנדיק אין ענגלאַנד האָט פּ. קראָפּאָטקין געארבעט, הויפּטזעכלעך, אויף דער טעאָרעטישער באַגרינדונג פון דעם אַנאַרכיזם. אין ענגלאַנד האָט ער אָנגע־שריבן „ברויט און פרייהייט"; „פעלדער, פאַבריקן און ווערקשטאַטן", „קעגנזיי־

טיקע הילף אלס פאקטאָר פון עוואָלוציע", „די גרויסע פראנצויזישע רעוואָלוציע" און „די מאָדערנע וויסנשאפט און דער אנארכיזם". גלייכצייטיק האָט ער מיטגע-ארבעט אין א סך פראנצויזישע, שפאנישע און איטאַליענישע אנארכיסטישע אויסגאבעס, און געשריבן וויסנשאפטלעכע ארטיקלען אין די ענגלישע און אמע־ריקאנישע זשורנאלן.

אָבער די ליטעראַרישע ארבעט האָט נישט פארשלונגען קראָפּאָטקינס גאנצע ענערגיע. אינגיכן נאָכן באזעצן זיך אין ענגלאנד באקאנט ער זיך מיט די טוער פון דער פּראָפעסיאָנעלער באוועגונג, דערונטער מיט טאָמאס מאַן, בען טילעט, קיר הארדי, און מיט די ענגלישע סאָציאליסטן היידמאן, סידני וועב, וויליאם מא־ריס, בערנארד שאָו א.א.

פּ. ק. איז זייער אָפט ארויסגעטראָטן אויף ארבעטער פארזאמלונגען אין לאָנ־דאָן, מאנטשעסטער און אין אנדערע פאבריק־צענטערס פון ענגלאנד. ער איז אויך אָפט ארויסגעטראָטן צווישן די רוסיש־אידישע עמיגראנטן אין ווייטשעפּל. פּ. ק. איז געווען א מערקווירדיקער אגיטאטאָר. „באשאָנקען פון דער נאטור מיט א היי־סער, איבערצייגנדיקער שפּראך — זאָגט סטיעפּניאק־קראווטשינסקי — ווערט ער איין שטיק ליידנשאפט, ווי נאָר ער גייט ארויף אויף דער טריבונע. זיינע רייד מאכן א גוואלטיקן איינדרוק, א דאנק זיין באגייסטערונג, וועלכע שטעקט אָן די אנדערע און עלעקטריזירט די צוהערער". צוזאמען מיט זיינע ענגלישע אנארכיס־טישע פריינט האָט ער געגרינדעט די ערשטע אנארכיסטישע צייטונג אין ענגלאנד די „פרידאָם" („פרייהייט").

אין 1886 האָט מען קראָפּאָטקינען אָנגעבאָטן די קאטעדרע פון געאָגראפיע, נאָר בתנאי, ער זאָל זיך אָפּזאָגן פון די אנארכיסטישע ארויסטרעטונגען. פאר־שטענדלעך, אז ער האָט דעם אָנבאָט צוריקגעוויזן.

נעמענדיק אָן אנטייל אין דער אינטערנאציאָנאלער רעוואָלוציאָנערער באַ־וועגונג האָט קראָפּאָטקין, זעלבסטפארשטענדלעך, נישט פארגעסן רוסלאנד.

די גאנצע צייט, וואָס ער האָט געלעבט אין אויסלאנד איז ער געשטאַנען אין באציאונג מיט די רוסישע טוער, און אין זיין קליינער קווארטיר אין ענגלאנד האָט מען שטענדיק באגעגנט רוסישע שרייבער, וויסנשאפטלער און געזעלשאפטלעכע טוער. צו קראָפּאָטקינען פלעגן קומען צופאָרן פון רוסלאנד א סך ארבעטער־אנאר־כיסטן אויף זיך אָן עצה האלטן מיט אים וועגן רעוואָלוציאָנערע פראגן.

אין 1903 האָט מיט קראָפּאָטקינס אנטייל אָנגעהויבן דערשיינען אין זשע־נעווע די צייטונג אין רוסיש „ברויט און פרייהייט", וואָס איז געוואָרן דער אידע־אישער אָרגאן פון דער אזוי גערופענער „כליעבאָוואלטשיסקער", אָדער „קראָפּאָט־קינשער" ריכטונג אין דעם אנארכיזם. נאָכדעם, ווי די צייטונג האָט אויפגעהערט דערשיינען, האָט קראָפּאָטקין אָנגעהויבן ארויסגעבן אין לאָנדאָן די וועכנטלעכע צייטונג „בלעטער פון ברויט און פרייהייט", מיטן נאָענטן אנטייל פון מאריא א. גאָלדסמיט (מאריא קאָרן).

נאָכן דורכפאַל פון דער רעוואָלוציע אין 1905 ווען די רעאַקציאָנערע וואַקכאַ־נאַליע האָט געבושעוועט איבער גאַנץ רוסלאַנד, האָט פּ. קראָפּאָטקין אָנגעשריבן די בראָשור „טעראָר אין רוסלאַנד", וואָס איז פאַרשפּרייט געוואָרן אין ענגלאַנד אין זייער א גרויסער צאָל און איז איבערגעזעצט געוואָרן אויף פראַנצויזיש און איטאַליעניש.

אין 1910־1907 נעמט קראָפּאָטקין א ענערגישן אנטייל אין דער הילפס־אַר־בעט פאַר די פּאָליטישע פאַרשיקטע אין סיביר. סאָפיא גריגאָריעוונא קראָפּאָט־קין אָרגאַניזירט א קאָמיטעט צו העלפן די פאַרשיקטע, לייענט לעקציעס לטובת די פאַרשיקטע, זאַמלט געלט און שיקט דאָס איבער קיין רוסלאַנד.

אין הארבסט פון 1908 האָט די פּאַרטיי סאָציאַליסטן רעוואָלוציאָנערן איינ־געלאַדן פּיאָטר קראָפּאָטקינען צוזאַמען מיט הערמאַן לאָפּאַטין און וויערא פיגנער (די באַפרייטע „שליסלבורגער געפאַנגענע"), זיך צו באַטייליקן אלס בורר אין דעם „ערנגעריכט" אין שייכות מיט בורצעווס באַשולדיקן אַזעפן אלס פּראָוואָקאַטאָר. דאָס האָט געפירט צו אַזעפס גענצלעכער דעמאַסקירונג.

אין דעצעמבער פון 1912 איז קראָפּאָטקין אַלט געוואָרן 70 יאָר. די גאַנצע רעוואָלוציאָנערע וועלט האָט געפראַוועט דעם יובילעאום. אין פּאַריז און אין לאָנ־דאָן האָט מען דורכגעפירט מיטינגען לכבוד דעם בעל יובל. אין שייכות מיטן יובילייי האָט מען אין איינציקע רוסישע קרייזן אויפגעהויבן די פראַגע וועגן בעטן ביי דער רעגירונג אן אמניסטיע פאַר קראָפּאָטקינען. נאָר ווען קראָפּאָטקין האָט זיך דאָס דערוואוסט, האָט ער דערקלערט, אז כאָטש ער גאַרט שטאַרק זיך אומצו־קערן קיין רוסלאַנד, קאָן ער נישט אקצעפּטירן קיין אמניסטיע אין דער צייט, „ווען אין סיביר און אין די ווילדענישן פון דעם ווייטן צפון זיינען צעזייט און צעשפּרייט און קומען אום צענדליקער טויזנטער רעוואָלוציאָנערן".

„דער טאָג, ווען מיר אַלע וועלן זיך קאָנען אומקערן צו א פריי לעבן אין רוסלאַנד וועט, פאַרשטענדלעך, אויב איך וועל דאָס דערלעבן, זיין דער גליק־לעכסטער טאָג אין מיין לעבן" — האָט ער געשריבן.

:: :: ::

ווי־נאָר ס'האָט אויסגעבראָכן די רעוואָלוציע אין רוסלאַנד האָט קראָפּאָט־קין זיך גענומען קלייבן אין וועג אריין.

דעם 2טן יוני פון 1917 איז ער אָנגעקומען קיין פּעטראָגראַד, וואו ער האָט תחילת געהאַט בדעה זיך צו באַזעצן. אַלע צייטונגען האָבן באַגריסט זיין צוריק־קומען אין באַגייסטערטע אַרטיקלען. די צייטווייליקע רעגירונג האָט פאָרגעלייגט קראָפּאָטקינען א מיניסטאָרן־פּאָרטפעל, נאָר בלייבנדיק געטריי זיין אַנאַרכיס־טישער וועלט־אָנשויאונג, האָט ער זיך אָפּגעזאָגט צו פאַרנעמען וועלכן ס'ניט איז אָפיציעלן פּאָסטן. ער האָט זיך אויך אָפּגעזאָגט פון דער יערלעכער פּענסיע פון צען טויזנט רובל, וואָס די צייטווייליקע רעגירונג האָט אים אָנגעבאָטן.

וואוינענדיק אין מאָסקווע, וואו ער איז אָפט געווען קראַנק, אָדער פון א צוקילונג, אָדער פון שלעכטער נאַרונג, האָט פּ. ק. די גאַנצע צייט זיך לעבעדיק אינטערעסירט מיט דער אויסוויקלונג פון דער רוסישער רעוואָלוציע. ווי א היס־טאָריקער, וואָס האָט גוט שטודירט די געשיכטע פון פראַנצויזישער רעוואָלוציע, האָט ער פאָראויסגעזען די „אָקטובער"־געשעעניש און געזאָגט, אז די רעוואָלו־ציע, איינמאָל אָנגעהויבן, מוז דערגיין צו איר לאָגישן סוף. דעם דאָזיקן סוף האָט ער געזען אין די אידעען פון ק א מ ו נ י ז ם און פ ד ע ר א ל י ז ם. אין דער רעוואָלוציע פון אָקטובער האָט קראָפּאָטקין געזען דעם פּרוואו, צו פאַר־ווירקלעכן די דאָזיקע אידעען.

דער באַשפּייזונגס און באַהייצונגס־קריזיס און אַנדערע אומגינסטיקע באַ־דינגונגען פון דעם מאָסקווער לעבן פון יענער צייט האָבן אין זומער פון 1918 געצוואונגען קראָפּאָטקינען זיך אַריבערציען קיין דמיטראָוו (65 קילאָמעטער פון מאָסקווע). אין די דריי יאָר, וואָס קראָפּאָטקין האָט געוואוינט אין דמיטראָוו, האָט ער באַזוכט מאָסקווע בלויז דריי־פיר מאָל. אין איינעם פון די דאָזיקע באַ־זוכן, אין הארבסט פון 1918, האָט קראָפּאָטקין זיך געזען מיט לענינען (אויף לענינס איניציאַטיווע).

אויך אין דמיטראָוו, הגם א קראַנקער, האָט קראָפּאָטקין זיך נישט אויפגע־הערט אינטערעסירן מיטן געזעלשאַפטלעכן לעבן. ער באַקאַנט זיך מיט די פאָלקס־לערער פון דמיטראָווער ראַיאָן, טרעט אַרויס מיט א רעפעראַט אויפן לערער־צוזאַמענפאָר, און באַטייליקט זיך אינעם קאָאָפּעראַטיוון צוזאַמענפאָר.

אין דמיטראָוו האָט ער אָנגעהויבן שרייבן זיין בוך וועגן „עטיק", דער פּלאַן פון וועלכן ס'איז שוין לאַנג געבוירן געוואָרן אין זיין מוח. צום באַדויערן האָט ער באַוויזן אָנצושרייבן בלויז די ערשטע טייל פון דער אָנגעצייכנטער אַרבעט — דעם געשיכטלעכן איבערבליק פון די פאַרשידענע לערן וועגן מאָראַל. די צווייטע טייל, אין וועלכער ער האָט געוואָלט דערקלערן די יסודות פון דער אַנאַרכיסטי־שער מאָראַל, איז געבליבן נישט פאַרענדיקט. ער האָט בלויז באַוויזן אָנצו־וואַרפן א רייע שטריכן.

פּיאָטר קראָפּאָטקין איז געווען א מערקווירדיק פאַרשידנאַרטיקע פּערזענ־לעכקייט. חוץ א וויסנשאַפטסמאַן און סאָציאַלער דענקער און טעאָרעטיקער, האָט ער אויך פאַרשטאַנען מוזיק און אליין גוט געשפּילט פּיאַנאָ, געווען א גוטער צייכנער און ליב געהאַט צו אַרבעטן מיט דער זעג און הובל, ווי א געניטער סטאָליער.

:: :: ::

אין אָנהויב יאַנואַר פון 1921, שפּילנדיק אויף דער פּיאַנאָ אין דעם קאַלטן צימער, האָט קראָפּאָטקין זיך צוגעקילט און באַקומען א לונגען־אָנצינדונג. די

קראנקהייט האָט זיך קאָמפּליצירט און אין דריי וואָכן ארום איז דערפירט צום פאטאלן סוף.

אין דער גאנצער צייט פון זיין קראנקהייט האָט קראָפּאָטקין זיך באמיט אָנצוהאלטן די מונטערע שטימונג. זיין פרוי און חברטע, סאָפיא גריגאָריעוונא, פארשטענדלעך, איז נישט אָפּגעטראָטן פון זיין קראנקן־בעט.

דריי טעג פארן פאטאלן סוף איז פּ. קראָפּאָטקין געוואָרן אפּאטיש; ער האָט ווינציק גערעדט און געלעגן שטיל, זיך נישט באקלאָגנדיק אויף גאָרנישט... איינמאָל, שוין נאָנט צום טוט האָט ער, נאָך א לאנגן שווייגן, שטיל געזאָגט, זיך נישט ווענדנדיק צו קיינעם: „וואָסארא שווערער פּראָצעס דאָס שטאַרבן איז”.

אין דער נאכט פון דעם אכטן פעברואר 1921 האָט זיך אָנגעהויבן די גסיסה און דריי אזייגער מיט צען מינוט פארטאָג האָט דאָס הארץ פון דעם גרויסן רע־וואָלוציאָנער און הומאניסט אויפגעהערט קלאפּן...

דעם זעלבן טאָג האָט די קאָמיסיע, וואָס האָט זיך אָרגאניזירט פון פאר־טרעטער פון די אנארכיסטישע גרופּעס אויף צו איינאָרדענען די לויה געמאָלדן דורך ראדיאָ וועגן קראָפּאָטקינס טויט, וואָס האָט געמאכט א דערשיטערנדיקן רושם אויף די פּראָגרעסיווע קרייזן פון דער גאנצער וועלט.

מען האָט קראָפּאָטקינס קערפּער אריבערגעפירט קיין מאָסקווע און אוועק־געשטעלט דעם אָרון אויף דריי טעג אין דעם הויז פון די ארבעטער-סינדיקאטן. דעם 13טן פעברואר, זונטיק, האָט מען באערדיקט קראָפּאָטקינען אויפן בית־עולם פון נאָוואָ־דיעוויטשער מאָנאסטיר. אויפן זעלבן בית־עולם איז פאראן דער פאמיליען־קבר פון די פירשטן קראָפּאָטקין, נאָר פּ. א. האָט נישט געוואָלט מען זאָל אים באגראָבן צוזאמען מיט זיינע אבות. נאָך ביים לעבן האָט ער ארויס־געזאָגט דעם וואונטש, אז מען זאָל אים באגראָבן אויפן נייעם בית-עולם פון דעם מאָנאסטיר, און מען האָט דערפילט זיין ווילן.

תיקון טעות:

זייט 18, שורה 28, „טוט עס מיר נישט"... דארף זיין „טוט עס מער נישט"...

זייט 40, אָנהויב לעצטע שורה: „אירע שפּאַלטן"... דארף זיין: „זיינע שפּאַלטן"...

זייט 47, שורה 23 „דער צוואַנג־געזעץ"... דארף זיין: „דאָס צוואַנג-געזעץ"...

זייט 81, שורה 6, שטייט „אימפּעראַסיוון"... דארף שטיין „אימפּעראַטיוון"...

אויף דער זעלבער זייט, אינעם צווייטן זאַץ, צווייטע שורה פאַרן וואָרט „ווי־באַלד"... קומט אַ קאָמע און נישט קיין פּונקט.

זייט 84, צווייטער זאַץ, ערשטע שורה שטייט „און ער האָט געזאָרגט"... דארף זיין „און ער האָט געזאָגט"...

זייט 124, שורה 3: אויפן אָרט פון „פאַרשפּריינג" דארף מען לייענען: „פאַר־שפּרייטונג"...

זייט 148, אין דער פּוסנאָטע אין דער זיבעטער שורה אויפן אָרט פון „די צענ־טראַלע רעגירונג קאָן זיי נישט פאַרבאָטן"... דארף זיין: „קאָן זיי נישט פאַרביימן"...

זייט 161, שורה 27, שטייט „געבן אַן ענטפער אויך"... דארף זיין: „אויף"...

זייט 178, שורה 17 שטייט „דערוואַרט"... דארף זיין: „דערוואַרטן"...

זייט 180, שורה 10, שטייט „דערהויבענער"... דארף זיין — „דערהויבענע"...

זייט 193: דער צווייטער און דריטער זאַץ דארפן געליינט ווערן צוזאַמען אַלס איין שטיק, נישט איבערגעריסן.

זייט 195, אַכטע שורה, שטייט „דאָס איז געווען ווינטער פון 1901-20", דארף זיין „ווינטער פון 1901-02"...

זייט 196, דארף זיין אונטערגעשריבן מאַקס נעטלוי, און ניט „נעטאו".

זייט 198, ערשטע שורה שטייט „ווי זאָגט טרעפליך"... דארף זיין: „ווי איר זאָגט טרעפליך"...

זייט 211, שורה 30, שטייט „אַ סך ווייניקע אויסזעצונגען"... דארף זיין: „אַ סך וואָגיקע אויסזעצונגען".

זייט 214, 22-סטע שורה: אויפן אָרט פון „האָט שוין געזעלשאַפטליכע"... דארף זיין „איין געזעלשאַפטליכע"...

זייט 216, 5־טע שורה, אויפן אָרט פון „און די אויסערליכע זיינען"... דארף זיין „און די אינערליכע"...

זייט 347, 23־טע שורה: אויפן אָרט פון „אייך גלייכע חלקים"... דארף זיין „אויף גלייכע חלקים"...

זייט 348, 5-טע שורה שטייט „דורכשניטלעך אין דייטשלאַנד און פראַנקרייך, חוץ״... דאַרף זיין: „דורכשניטלעך אין דייטשלאַנד חוץ״...

זייט 348, 20-טע שורה: אויפן אָרט פון „איצט חלומט״... דאַרף זיין „איצט חלומען״...

זייט 349, לעצטע שורה אויפן אָרט פון „אַ. דאַרווין״... דאַרף זיין: „אַ דאַרווין״...

זייט 350, 3-טע שורה: פאַר די ווערטער „נאָר דערפאַר״... קומט בלויז אַ קאָמאַ.

זייט 351, צווייטע שורה, אויפן אָרט פון „וועלן גרינדן״... דאַרף זיין „ווילן גרינדן״...

זייט 351, סוף זיבעטע שורה: ניט „וואָס זי האָט אויפגעקעמפט״... נאָר „וואָס ער האָט אויסגעקעמפט״. אויף דער זעלבער זייט, די 9-טע שורה: אויפן אָרט פון „קיין שום חלק דער״... דאַרף זיין: „קיין שום חלק פון דער״... אויף דער זעלבער זייט, די 10-טע שורה: אויפן אָרט פון „זעלבסטביל-דונג״... דאַרף זיין „אַז די בילדונג״... אָנהויב 13-טע שורה: אויפן אָרט פון „מעגליכן״... דאַרף זיין „טעגליכן״...

זייט 352, שורה 34: אויפן אָרט פון „צווישן גרויסע מאַסן״... דאַרף זיין: „צווישן די גרויסע מאַסן״...

זייט 356, 22-טע שורה: אויפן אָרט „אַז ער האָט נישט אָפּגעטון״... דאַרף זיין: „אַז ער האָט אָפּגעטון״...

זייט 361: די ערשטע שורה דאַרף קומען נאָך דער דריטער שורה. אין דעם זעלבן בלעטל, 5-טע שורה דאַרף אויפן אָרט פון „היסטעריש-פילאָזאָפישע״... זיין „היסטאָריש פילאָזאָפישע״...

חוץ דעם, זענען אריינגעפאַלן אַ סך פאַרדריסלעכע דרוק-פעלערן, ווי קאָ-מאַס און פונקטן דאָרט, וואו זיי דאַרפן נישט זיין און מיר בעטן דערום דעם לייענער דאָס צו נעמען אין אַכט.

אינהאַלט

זייט

פון דער רעדאַקציע — — — — — — — — — — — — — — — — — 5
פון דער פאַרלעגער-גרופּע — — — — — — — — — — — — — — 3

קראָפּאָטקין דער מענטש

רודאָלף ראָקער — מיינע דערינערונגען וועגן פּיאָטר קראָפּאָטקין — 9
ש. יאַנאָווסקי — קראָפּאָטקין ווי איך האָב אים געקאַנט — — — 15
עמאַ גאָלדמאַן — פּיאָטער אַלעקסייעוויטש קראָפּאָטקין — — — 24

קראָפּאָטקינס אידייען

רודאָלף ראָקער — פּיאָטר קראָפּאָטקין און זיין ווערק — — — — — 33
מאַריאַ קאָרן — קראָפּאָטקינס קאָמוניזם — — — — — — — — — 53
פּיאָטר קראָפּאָטקין — סינדיקאַליזם און אַנאַרכיזם — — — — — — 65
ג. מאַקסימאָוו — דער קאָנסטרוקטיווער כאַראַקטער פון קראָפּאָט־
קינס לערע — — — — — — — — — — — — — — — 77
א. שאַפּיראָ — קראָפּאָטקין, די אַרבעטער־באַוועגונג און דער ערש־
טער אינטערנאַציאָנאַל — — — — — — — — — — 92
וואָלין — „פּירער" און „מאַסן" — — — — — — — — — — 115
עריקאָ מאַלאַטעסטאַ — פּיאָטר קראָפּאָטקין — — — — — — — 124
ג. מאַקסימאָוו — קראָפּאָטקין און דער סינדיקאַליזם — — — — — 136
מ. קאָרן — פּיאָטר קראָפּאָטקין און די רוסישע רעוואָלוציאָנערע
באַוועגונג — — — — — — — — — — — — — — — 154
ג. א. קריטסקאַיאַ — קראָפּאָטקינס פּעדאַגאָגישע אידייען — — — 167
מ. איזידין — פון פּ. א. קראָפּאָטקינס וויסנשאַפטלעך-פילאָזאָפי־
שע אָנשויאונגען — — — — — — — — — — — — — 174

לואי בערטאָני — פּיאָטר קראָפּאָטקין 180
קריסטיאַן קאָרנעליסען — פּ. א. קראָפּאָטקין דער געלערנטער 182
קראָפּאָטקין און די קאָאָפּעראַציע 188
אַ בריוו צו די דמיטראָווער קאָאָפּעראַטאָרס 190
קראָפּאָטקינס שטעלונג צום אינדיווידואַליזם 195
מ. פּיראָ — פּ. א. קראָפּאָטקין און די מלחמה 202
קראָפּאָטקין וועגן ציוניזם 208
נאָך וועגן אַנאַרכיזם און ציוניזם 218
מ. נעטלוי — פּיאָטר קראָפּאָטקין ביי דער אַרבעט 221
פּיאָטר קראָפּאָטקין — דער רעוואָלוציאָנערער גייסט 227
דר. הערמאַן פראַנק — קראָפּאָטקין, טורגעניעוו און מ. אַנטאָקאָלסקי 230
סאָפיאַ גר. ראַבינאָוויטש-קראָפּאָטקין 234
אבאַ גאָרדין — פּיאָטר קראָפּאָטקין 237
ג. קריטסקאַיאַ — דערינערונגען וועגן פּיאָטר קראָפּאָטקינען 240
הערדי קעללי — בלעטלעך זכרונות 244
פּראָפּ. ס. א. גרוזנבערג — „די הייליקע חברותא" 248
וו. טשערטקאָוו — מיין באַקאַנטשאַפּט מיט קראָפּאָטקינען 252
קראָפּאָטקינס בריוו צו יאַנאָווסקין 254
צו פראַנסואַ דיומאַרטע 277

קראָפּאָטקין און די רוסישע רעוואָלוציע

פּיאָטר קראָפּאָטקין — דער אידעאַליזם און די רעוואָלוציע 281
אַ בריוו צו געאָרג בראַנדעסן 285
אַ בריוו צו אַלעקסאַנדר שאַפּיראָ 289
אַ בריוו צו די מערב-אייראָפּעאישע אַרבעטער 292
צו דע רעיגערן 295
פּיאָטר קראָפּאָטקין — וואָס זשע טוט מען? 296
אויפרוף צו די אַרבעטער פון דער מערב-וועלט 301
אווגוסטין זוכי — מיין באַזוך ביי קראָפּאָטקינען 307
אַלעקסאַנדער בערקמאַן — דערינערונגען וועגן קראָפּאָטקינען 311
קראָפּאָטקינס פּראָטעסט קעגן דער סיסטעם פון ערובניקעס 317
קראָפּאָטקינס בריוו צו די שוועדישע אַרבעטער 319

צו קראָפּאָטקינס אָנדענק

ב. לעבעדיעוו — ניטאָ קראָפּאָטקין! 323
אַלעקסאַנדראַ קראָפּאָטקין — פּיאָטר אַלעקסייעוויטש קראָפּאָטקין 327
נ. לעבעדיעוו — צו קראָפּאָטקינס אָנדענק 329
וויערא פיגנער — פּיאָטר אַלעקסייעוויטש קראָפּאָטקין 333

ראָדאָלפאָ גאָנזאַלעז פּאַטשעקאָ — גערדאַנקען — — — — — — 334
טויט און לעבן — — — — — — — — — — — — — — 336
עריקאָ מאַלאַטעסטא — — — — — — — — — — — — 226
עמיל פּוזשע — — — — — — — — — — — — — — — 336
זשאָרזש דימולען — — — — — — — — — — — — — 337
אַלבערט יענסען — — — — — — — — — — — — — 338
א. אָלאַר — — — — — — — — — — — — — — — — — 338

ב י י ל אַ ג ע

צי דאַרפן מיר זיך פאַרנעמען מיטן אויסאַרבעטן דעם אידעאַל פון
דער צוקונפטיקער אָרדנונג — — — — — — — — — — 343
קראָפּאָטקין וועגן באַקונינען — — — — — — — — — — — 360
פּיאָטר קראָפּאָטקין — קראָפּאָטקינס אויפרוף צו פערערס טויט — 365
פון „כליעב אי וואָליאַ" — — — — — — — — — — — — 368
קראָפּאָטקינס ביאָגראַפיע בקיצור — — — — — — — — — 372

Este libro se terminó de imprimir en los Talleres Gráficos de Julio Kaufman, Corrientes 1976, *Buenos Aires, el día* 30 *de Diciembre del año* 1947.